Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
201
32 B
35

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

AVSONII POPMÆ
FRISII
DE DIFFERENTIIS VERBORUM

CUM ADCESSIONIBUS, ET ADNOTATIONIBUS
JOANNIS FRID. HEKELII,
ADAMI DAN. RICHTERI,
NECNON
JOANNIS CHRIT. MESSERSCHMIDII,
Qui nova cura opus recenſuit, ac meliorem in ordinem redegit.

EIUSDEM
DE USU ANTIQUÆ LOCUTIONIS
LIBRI II.

EDITIO ADCURATIOR, CUI ACCESSIT
CHRISTOPHORI CELLARII
ANTIBARBARUS

D.PROB.ROM.S.J.

NEAPOLI MDCCLXXIX.

Typis JOSEPH MARIÆ PORCELLI Bibliopolæ
Superiorum Permiſſu.

PRÆFATIO
JOANNIS CHRISTIANI
MESSERSCHMIDII
PRÆMISSA EDITIONI DRESDENSI.

BIBLIOTECA ... ROMA

EST vocabulorum quorumdam ratio atque indoles, ut ſono quidem differant, plane tamen eadem ſint ac eaſdem prorſus ideas earumque adtributiones exprimant. Synonyma, ſeu terminos per ſe æquipollentes, per ſe reciprocos appellant grammatici. Quamquam & linguæ divitias ſatis ſuperque demonſtrant, &, niſi fruſtra ponuntur, orationem dilatant, qua dilatatione ea non ſolum redditur plenior, ſed & planior, quid quod illuſtrior, non aures tantum implentur, ſed animus etiam nova aliqua informatur diſciplina; at eam tamen reddunt obſcuriorem. Quare horum vocabulorum vim accurate noſſe atque poteſtatem, plurimum intereſt, quam, quod ad latinam ſpectat valetque linguam, grammaticorum veterum multi ſtudioſe quidem, ſed minime felici ubique auſu anquiſiverunt. Quinam ex illis in argumento hoc illuſtrando operam ſuam collocarunt, commemorare haud ſupervacaneum puto.

Agmen ducat *M. Terentius Varro*, quingentorum, ſi credere fas eſt, librorum auctor, *Ciceronis* æqualis, quem virum ingenio præſtantem, omnique doctrina, *Cicero*, doctiſsimum Romanorum,

Seneca, doctrinarum multiformium & variarum artium, quibus humanitas erudita eſt, culmen, *Gellius*, nuncupant. Ille enim vir, *Cicerone* judice ætatem patriæ, deſcriptiones temporum, ſacrorum jura, ſacerdotum, domeſticam, bellicam diſciplinam, ſedem regionum, locorum, omnium divinarum humanarumque rerum nomina, genera, officia, cauſas aperuit, plurimumque poetis Romanis omninoque latinis litteris lumen attulit & verbis, atque ipſe varium, & elegans omni fere numero poema fecit, philoſophiamque multis locis inchoavit, ad impellendum ſatis, ad edocendum parum. Nec, quamvis tribunus, legatus, quæſtor, quin immo conſul fuerit, patrium colere ſermonem, ab munerum ſuorum & gravitate & dignitate alienum putavit. Quanto in eo elaboravit ſtudio, ſex, qui ex quatuor & viginti, quos de latina lingua compoſuit, libris ſuperſunt, teſtantur, quartus, quintus, ſextus, in quibus, quam primo, ſecundo, tertio inchoavit, vocabulorum latinorum inquirere pergit derivationem, ſeptimus, octavus ac tandem nonus, in quibus de analogia, de terminationibus, de flexionibus, atque aliis vocum accidentibus agit. Atque hi ſunt libri, quos in ignem inferre, ſancta Papæ Romani *Gregorii* ſeptimi erga *Auguſtinum* patrem pietas nullis potuit efficere operibus, quin potius, in quibus cum edendis, tum caſtigandis *Pomponius Lætus*, *Mich. Bentinus*, *M. Vertranius Maurus*, *Dion. Godofredus*, *Adr. Turnebus*, *Joſ. Scaliger*, *Caſp. Scioppius* & multi alii omnes induſtriæ nervos contenderunt.

Hunc ſequatur *Sextus Pompejus Feſtus*, quem num circa ſæculi ænei finem, an circa ferrei initia

tia vixiſſe, nondum ſatis liquet, quin chriſtianorum imperatorum tuliſſe ætatem contendunt. De verborum veterum ſignificatione viginti proſtant volumina, ſuo minime ingenio confecta, ſed compilata, ſed alieno ablata auctori. Etenim Cæſaris *Auguſti* tempore libertinus quidam, *Verrius Flaccus* fuit, qui, de faſtis Capitolinis ut nihil dicam, docendi genere maxime inclaruit. Namque, ad exercitanda diſcentium ingenia, æquales inter ſe committere ſolebat, propoſita, non ſolum materia, quam ſcriberent, ſed & præmio, quod victor auferret. Id erat liber aliquis antiquus, pulcer, aut rarior. Quare ab *Auguſto* quoque nepotibus ejus præceptor electus, tranſiit in Palatium, cum tota ſchola: verum, ut ne quem amplius poſthac diſcipulum reciperet; docuitque in atrio Catilinæ domus, quæ pars palatii tunc erat, & ſeſtertia centena in annum accepit. Deceſsit ætatis exactæ, ſub *Tiberio*. Hæc *Suetonius*. Hicce *Flaccus* de verborum ſignificatione commentarios fecit, at, iidem in *Feſti* manibus quum jactati eſſent atque excuſsi, minime iis abuſus eſt, quin potius deuſus, ita, ut plane eos depravaret atque corrumperet. Idem illud diaconus *Paulus* fecit. Qui quum *Feſti* libros in manus ſumere cœpiſſet, eo proceſsit audaciæ, ut, quem ad modum ex *Verri* in ſuos *Feſtus*, ita ex *Feſti* in ſuos diaconus transferret, atque iis pro ſuis uteretur, ut, quem ad modum *Feſtus Verri*, ita *Feſti Paullus* libros contaminaret, atque ambo facerent, intelligendo, ut nihil intelligerent. Interea factum eſt, ut diaconi epitome præ *Feſto* integro eligeretur, nec cooptaretur repugnanter. Quæ præter ea de *Pom-*

a 3 *pejo*

pejo deficiunt , *Pomponius Lætus* itemque *Fulvii Urſini* bibliotheca perfecit , atque inde variæ ſunt editiones exortæ , ut , *Antonii Auguſtini* cum *Verrii Flacci* fragmentis Venetiis 1560. in qua , quæ *Feſti* , quæ *Paulli* ſunt , obſervare non neglectum eſt , *Ios. Scaligeri* , Pariſiis 1575 quæ una cum *Fulvii Urſini* reliquiis Romæ 1581. Heidelbergæ poſtea 1583. repetita eſt , *Andreæ Dacieri* Pariſ. 1581. ac tandem *Clerici* , quæ *Scaligeri* , *Urſini* atque *Auguſtini* caſtigationes complectitur , Amſtelodami 1700.

Huic Feſto conjungit *Olaus Borrichius* (in conſpect. ſcript. L. L. p. 56. *Nonium Marcellum*, qui , eo judice , parum quidem ipſe valet judicio , neceſſarius tamen ſcriptor eſt , ob cuſtodita tot veterum fragmenta , quæ alioquin intercidiſſent . Anno trecenteſimo triceſimo ſeptimo *Conſtantino M.* Cæſare vixiſſe fertur , & , quia diſciplinæ addictus peripateticæ fuit , peripatetici , quia , Tibure natus , Tiburienſis aut Tiburticenſis cognomen obtinuit . Quem filio dedicavit , & decem ac novem diſſectum capitibus de proprietate ſermonum librum compoſuit , cum *Fabii Fulgentii Placiadis* priſco ſermone *Hadrianus Junius* Antuerpiæ 1665. ac *Ioſepus Mercerus* Sedani 1614. ediderunt .

Nunc prodeat *M. Cornelius Fronto* , & rhetor, & orator , & grammaticus , & per duo menſes conſul , *Marcum Antoninum* philoſophum ab ineunte ætate litteras latinas , cui poſt ultima ejus fata ſtatuam petiit in ſenatu , *Marcum Aurelianum* ac *Lucium Verum* rhetoricen docuit , & quamvis orationum gravitate illuſtratus ſit , ſiccum ei dicendi genus attribuit *Macrobius* . Quod de vocabulo-

bulorum differentiis commentatus eſt, *Lucam Loſſium* edidiſſe Baſil. 1586. perhibet grandævus *I. G. Walchius* hiſtor. crit. L. L. p. m. 255.

Proximus huic eſto *Agrœtius*, de quo libros de orthographia, proprietate & differentiis latini ſermonis litteris mandaſſe, memoriæ proditum eſt.

Superſunt Ælius Donatus, *Arruntius Celſus*, *Fl. Soſipater Chariſius*, *Q. Aſconius Pedianus*, *Marius Servius Honoratus*, *Q. Terentius Scaurus*, *A. Gellius*. Se de his plura verba facere dubito, propterea quod verborum differentias dedita inquirere opera, non deliberatum fuit illis ac conſtitutum. Illos potius nominare mihi ſumo, qui hæc illorum opera in ſummam ut redigerent, animum induxerunt. Ita *Dionyſius Gothofredus* protulit auctores latinæ linguæ in unum redactos corpus adjectis notis Gen. 1595. 1651. 1622. in quo continentur *M. Terentii Varronis* quæcunque ſuperſunt ex libris XXV. de lingua latina, *M. Verri Flacci* fragmenta, *Sexti Pompeji Feſti* fragmenta, *Nonnii Marcelli* liber de varia ſignificatione verborum, grammaticorum veterum *Cornelii Frontonis*, *Nonnii Marcelli*, *Agrœtii*, *Ælii Donati*, *Aruntii Celſi*, *Fl. Soſipatri Chariſii*, *Q. Aſconii Pediani*, *Marii Servi Honorati*, *Sex. Pompeji Feſti*, *Q. Terentii Scauri* & *Agellii* de differentiis & proprietate latini ſermonis excerpta. Hæc de differentiis & proprietate latini ſermonis monimenta *Georgius Fabricius* collegit, collectaque Lipſiæ 1569. edenda curavit, ita diſpoſita. 1. *Cornelius Fronto*, 2. *Nonius Marcellus*, 3. *Agrœtius*, 4. *Ælius Donatus*, 5. *Arruntius Celſus*, qui *Terentium* & *Virgilium* notis illuſtravit, 6. frag-

men-

mentum *Flavii Soſipatri*, 7. *Q. Aſconius Pedianus*, 8. *Marius Servius Honoratus*, illuſtris interpres *Virgilii*; 9. *Sex. Pompeius Feſtus*, 10. *M. Terentius Scaurus*, 11. *Q. Terentius Scaurus*, 12. *A. Gellius*. Quæ de hoc corpore obſervanda ſunt, *Io. Dav. Schreberus* in vita *Georgii Fabricii* pag. 228. obſervare non omiſit. Repeto ejus filium, *Jacobum*, ſcholæ Pegavienſis rectorem Lipſiæ 1610. hoc corpus recudendum curaſſe. Verum Friſii *Auſonii Popinæ*, opera multum præſtat, qui, quæ de verborum latinorum proprietate hi viri diſſeruerunt, ex inordinato in ordinem adduxit, & in lucem publicam una cum duobus libris de uſu antiquæ locutionis Lugduni 1606. juſsit prodire. In Germania primum Giſſæ 1559. hunc librum *Bartholomæus Muſculus* edendum curavit, &, cum quartum Marburgi 1595. ederetur, *Frid. Taubmannus* præfatus eſt. Auctarium aliquod *Hieronymus Thomas* Gieſſæ 1639. adjecit, ſed momentum non trahit. *Io. Frid. Hekelius*, ſcholæ primum Ricobacenſis rector, deinde ſcholæ provincialis Rudolſtadienſis Schwarzburgicæ prorector, & eloquentiæ profeſſor ſupplere quædam etiam conatus eſt, qui librum hunc Lipſiæ & Dresdæ 1694. adjectis nonnullis additamentis neceſſariis recudi fecit, ſed etiamnum multa ſuperſunt, quæ & lima egent, & ſpecilegio, quæ editio Dreſdæ 1708. itemque 1754. repetita eſt. Tandem ibidem lucem vidit 1741. obſtetricante viro clariſsimo *Adamo Dan. Richtero*, rectore tum Annæmontano, nunc Zwickavienſi, qui novis iiſque multis, ſed non ſemper præſtantiſsimis libellum auxit acceſsionibus; ita enim judicat *Chr. Henr. Langius* in inſtitu-

ſtitutionibus ſtili romani p. 30. editionis auctioris & emendatioris. Nunc prodit liber hic auctior, additis, quæ, cum *Io. Frid. Noltenius* in lexico latinæ linguæ antibarbaro, tum *Io. Chriſtoph. Strodtmannus* in variis, quæ & ſeorſim impreſsit, & Jenenſis latinæ ſocietatis inſeruit actis, ſpicilegiis, addenda curarunt.

Non eſt, quod horum librorum dotem ſingularibus & exquiſitis verbis commendem, propterea quod eorum ſumma tanta eſt, ut latinarum litterarum cultor eos non negligat, ſed ſedulo legat.

PRÆ-

P R Æ F A T I O

NOVISSIMÆ HUJUS EDITIONIS.

R*Em non inutilem , nec ingratam Reipublicæ Literariæ me facturum exiſtimo , cum Cl. Viri* AUSONII POPMÆ *libros* de differentiis verborum , & de uſu antiquæ locutionis *recudendos ſuſcipio . Quanti ii habendi ſint , neminem latet , neque ulla egent commendatione , cum ipſi ſe ſatis commendent , ut pote omnigena eruditione referti , ac cuivis literato viro adprime utiles , ita ut quotidie ubi is deſiderentur . Et quidem* de differentiis verborum , *liber , quo Latini ſermonis vim , ac proprietatem doctiſſimus Auctor edocet , pluries , ſicuti ab ipſo olim editus , publicam lucem adſpexit . At cum quamplurima in eo deeſſe ab Latinitatis ſtudioſis compertum fuerit , primum inſignibus auctus* Joannis Friderici Heckelii *animadverſionibus prodiit ; mox aliis acceſſionibus* Adami Danielis Richteri *; ac denum noviſſime* Joannes Chriſtianus Meſſerſchmidius, *Dresdæ nimirum anno* 17 9. *additis pleriſque , aureum illud opus in meliorem ordinem redegit . His ego addendos etiam cenſui ejuſdem* POPMÆ *Libros duos* de uſu antiquæ locutionis , *veluti qui itidem Latinam Linguam mirifice illuſtrant ; atque ideo poſt librum* de differentiis verborum *in omnibus fere editionibus prodiere . Hac igitur opera publicam nunc in lucem prodeunt Dreſdenſi illa editione multo emendatiora*

tiora, *ac comptiora* : *quin & adjecto a me viri ſummi* CHRISTOPHORI CELLARII Antibarbaro, ſive de Latinitate mediæ; & infimæ ætatis, *ex poſtrema ſui Auctoris editione*. *Atque ita quibus ex Latino idiomate uti poſſint*, *ex* A. POPMA; *quibus vera abſtineri debeant*, *ex* C. CELLARIO *habebunt Latinitatis ſtudioſi*. *Hiſce interim B. L. fruere*, *& vale*.

AU-

AVSONII POEMÆ
DE
DIFFERENTIIS
VERBORUM
LIBER.

A Vel *Ab*, & *De* ita differunt, ut *A* notet cauſam efficientem, cujus vi res eſt, vel id, unde quid venit, ut: ab uno Deo ſunt omnia, *De* vero materiam circa quam, vel motum ab una re ad aliam, v. g. primum cogita *de* Pietate, dein *de* Honeſtate. H.

Abdicare dicitur *l. 6. pr. C. de Patria Pot. pr. Inſt. de E. L.* Pater *filium*, quem ſe vivo repellit a bonis & quaſi extra familiam ejicit, vel qui privat omni jure filii. Sic magiſtratu ſe abdicat vir emeritus quoque abdicatione ſcil. honeſta. *Abdicare* enim proprie eſt rem jure amovere. *Exhæredare* eſt eum, qui alioquin hæres futurus eſſet poſt mortem teſtatoris, ab hæreditate excludere, vel tantum ſubmovere ab hæreditate; itaque quiſquis abdicatus eſt, idem eſt exhæredatus, ſed non contra. Hinc *Abdicatio*, quæ adoptioni opponitur, & transfertur quoque ab alia, eſt liberorum abalienatio, quæ Patri olim permittebatur ex cauſa

apud judices probata, ut, ſi filius paternæ voluntati repugnaſſet, ſi malitioſe, aut nequiter egiſſet; *Exhæredatio* eſt ſuorum hæredum ab hæreditate, & ſuccedendi jure excluſio. Suetonius in Auguſto: Agrippam brevi ob ingenium ſtolidum, ac ferox *abdicavit*, ſepoſuitque Surrentum.

Abesse & *Deeſſe* ita differunt, ut *hoc* requiratur, *illud* non item. Cic. in Brut. cap. de M. Calidio Orat. Qui docere & delectare auditorem poterat, quod eſt tertium non poterat, hoc unum, inquit, illi, ſi nihil utilitatis, *abſuit*, ſi opus erat, *deſuit*. Paræus. R.

Abgregare eſt a grege, *Adgregare* ad gregem ducere, *Segregare* ex pluribus gregibus partes ſeducere, unde & *Egregius* dicitur e grege lectus. Feſt. R.

Abigeus vel *abactor* eſt, qui pecora ex paſcuis, vel ex armentis, vel ſtabulis ſubtrahit ſeu abducit, & quodammodo deprædatur (1): *Fur* eſt, qui clam, & ignoranti domino rem alienam ſurripit: *Illi* gravius peccant, & puniuntur; *hic* levius. Ulp. de Offic. Proconſ. lib. 8. I. 1. D. de Abig. l. 9. §. 4. D. Locati. *Abigei* proprie hi habentur, qui pecora ex paſcuis, vel ex armentis ſubtrahunt, & quodammodo deprædantur, & *abigendi*

(1) Crimen *Abigeatus* dicitur. *Plagiarius*, qui aliena mancipia, ſeu liberos, abducit: crimen *Plagium* dicitur. *Peculator*, qui de Principis, aut Populi ærario ſuffuratur: Crimen *Peculatus* eſt. *Sacrilegus*, qui ſacra, ſive de ſacro loco tollit aliena: crimen *Sacrilegium*. *Prædo*, qui vi rapit. *Latro*, olim *Miles mercenarius*, qui in belli ſpeciem ferro graſſatur. *Pirata* conductus ab archipirata facit idem in mari. *Raptor*, ſcienti & invito vi & palam bona ſua aufert.

gendi ſtudium quaſi artem exercent, equos de gregibus, vel boves de armentis abducentes. Claudius de Pœnis Pagan. l. 16. D. de Pœnis: Quantitas. diſcernit *furem* ab *abigeo*. Nam qui unum ſuem ſurripuerit, ut *fur* coercebitur, qui gregem, ut *Abigeus*.

Abigo ut pecudem, unde & *abactores* dicti ſunt, *Mitto* ut hominem. Donat. R.

Abjurare eſt rem creditam perjurio negare. *Ejurare* eſt juramento renunciare, vel rejicere, ſeu quod facere nolis, jurando negare. *Plaut. Curcul. IV.* 2. 10. Qui *abjurant*, ſi quid creditum eſt. Idem: *Ejuravit* militiam. *Ejuravit* magiſtratum. Inde *abacti* magiſtratus dicti, qui ita ſe magiſtratu exuebant. Quæ quidem *ejuratio* fiebat fractis ante faſcibus, ut Dio. Lib. 59. R. Sic *ejurare* judicem ſolebant, qui judicem ut ſibi iniquum rejiciebant, & *ejurare* bonam copiam dicebantur, qui ſolvendo non erant, cum jurejurando palam affirmabant, ſibi copiam & facultatem diſſolvendi aeris alieni minime ſuppetere; atque ita liberantur a nexu & ſervitute creditorum. Cic. in Phil. XII. Me iniquum *ejurabant*, & de me querebantur. Id. ad Pætum: Quod mihi bonam copiam *ejures*, nihil eſt. Varro L. 6. & L. L. Liber, qui ſuas operas in ſervitute pro pecunia, quam debebat, dat, dum ſolveret, nexus vocatur, ut ab aere obæratus. Hoc C. Pœtilio Viſolo rogante ſublatum ne fieret, & omnes, qui bonam copiam *ejurarent*, ne eſſent nexi, diſſoluti. Sed *perjurare*, ſeu *perjurare*, eſt falſo jurare; *Dejurare* autem ſeu *dejurare* eſt valde jurare. Vid. Plaut. in Menæch. V. 2. 63.

 Ab-

Ablegamus, quos paulliſper abeſſe præſtat, v. g. *ablegamus* filios ſtudiorum gratia, Wir ſchicken die Kinder weg, wir laſſen ſie von uns, daſs ſie was lernen ſollen. Ter. Hecyr. A. 3. Sc. 3. Aliquo mihi eſt hinc *ablegandus*, dum parit Philumela. *Allegamus* in rebus privatis, Cic. III. in Ver. c. 57. Petit a me, & amicos *allegat*; er begehrt es von mir, und ſchickt deſshalben ſeine guten Freunde an mich. *Legamus* in rebus publicis, Sall. B. I. c. 22. In Africam *legantur*, qui ambos reges adeant.

Abominari idem eſt, ac, ut malum omen, aliquid deteſtari & averſari, veluti quum dicimus: Si quid tibi accederit humanitus, quod Deus prohibeat. Omen enim eſt futuræ rei ſignum, & ſumitur inprimis ex eo, cum verbum præter intentionem excidit, eventum poſt ſecum trahens. *Deteſtari*, avertere ac depellere, cum quadam conteſtatione doloris. Ita & *Deteſtatio* ſcelerum. Cic. Phil. 5. O Dii immortales, avertite & *deteſtamini* quæſo hoc omen, Id. Catil. I. nunc a me, P. C. quandam prope juſtam patriæ querimoniam *deteſter* ac deprecer. R. *Deteſtari* vero eſt exſecrando aliquid iniquum eſſe teſtari, & uſurpatur potiſsimum de factis; cum contra illud de verbis. *Hoc* videtur majus eſſe; *illud* autem minus. H.

Abortus dicendus eſt, qui fit in primis menſibus, cum conceptui exordium eſt factum. *Abortus* prope tempus pariendi. Tunc enim moritur, quod naſcitur. Non. Marcell. Addi poteſt Paulus 7. Sent. tit. 9. §. 6. l. 6. & ibi Goth. C. de poſth. Her.

Ab-

Abrogare eſt legem perlatam prorſus conſenſu publico tollere. *Derogare* eſt aliquid rogatæ legi detrahere, vel deminuere de vi & effectu legis, nova ſcilicet lege. *Obrogare* eſt aliam legem ferre, prioris legis infirmandæ cauſa. *Antiquare* eſt legem promulgatam rejicere, non accipere l. 102. D. de Verb. Sign. Cic. III. de Rep. Huic legi nec *obrogari* fas eſt, neque *derogare* ex hac aliquid licet, neque tota *abrogari* poteſt. Id. III. ad Att. *Abrogare*, *derogare*, *obrogare* ſine fraude ſua non liceat. Liv. XXII. Itaque plebiſcitum, quo oneratus magis, quam honoratus ſum, primus *antiquo*, *abrogoque*. *Abrogat*, qui alii aufert. *Arrogat* aliquid ſibi, etiamſi non meruit, vel *rogando* plus ſibi, quam decet, ſumit. Front. *Exrogat*, qui ex lege veteri aliquid eximit per legem novam.

Absolvere eſt negotium peragere, ſeu rem ad exitum quoquo modo perducere; *Perficere* (1) autem eſt faciendo *abſolvere*, ſeu finem rei imponere, nihil ut deſit, quod plus eſt; ſicut *Perfectum* plus eſt, quam *Abſolutum*. Cic. II. de Nat. Deor. In omni natura neceſſe eſt *abſolui* aliquid, aut *perfici*. Ulp. VII. ad Legem Juliam & Papiam;

(1) *Perficere* Ciceroni aliiſque eius notæ ſcriptoribus verbum hoc eſt idem, quod efficere aut conficere. Orat. pro Verr. IV. Verreſne habebit domi ſuæ candelabrum Iovis e gemmis auroque *perfectum*? *Perfectus* non eſt idem, quod τέλειος græce, ſed idem quod *effectum*. Vulgo igitur hodie dicunt *perfectum* & *perficere*, quod Græci τέλειον & τελειοῦν nominant. Raro enim hac ſignificatione aut plane non apud Ciceronem occurrunt, pro quo Cicero dicit: ad exitum perducere, perpolire, conficere, complere, confectum & abſolutum. R.

l. 139. D. de Verb. Sign. *Perfeciſſe* ædificium is videtur, qui ita conſummavit, ut jam in uſu eſſe poſsit. Sic *Perfectus* artifex perficit ſuum opus ad perfectionem uſque; *Iners* autem relinquit omnia imperfecta, aut ſemiperfecta.

Abspulsus eſt ab aliquo pulſus. *Repulſus* retro pulſus. Front.

Abstinere eſt inhibere manus, & animum a rebus alienis. *Continere* (1), quod proprie idem eſt, ac conjectum tenere, eſt temperare a cupiditatibus, & illecebris voluptatum. Unde *Abſtinentia* eſt virtus, qua temperamus ab alienis, ſeu ab alieno abſtinemus, cui opponitur Rapacitas. *Continentia* eſt, qua ratio temperat affectui, præſertim circa voluptates corporis, vel proprie circa libidinem, quam Græci vocant Εγκρατειαν, cui contraria eſt ακρασια, incontinentia, ſeu, quæ cupiditates refrenat, ac rationis imperio ſubjicit. *Hæc* in viro temperante eſt; *Illa* in innocente. Sed Temperantia genus eſt ad omnium affectuum moderationem pertinens. Griſan. obſ. 291. Valla lib. 4. c. 21. (2) Cic. I. ad Q. Fr. Eſſe *abſtinentem*, *continere* omneis cupiditates præclarum eſt. Sall. in Catil. Cum ſtrenuo Virtute, cum modeſto Pudore, cum innocente *Abſtinentia* certabat. *Abſtinere* ab hæreditate dicitur ſuus. *Repudiare* extraneus. Paſſ. tit. I. de Her. Qual. & Diff.

Abun-

(1) *Abſtinere* generalius uſurpatur, *Continere* ſpecialius, in primis a cupiditate & libidine. *Continens* de eo, qui non ſtudet potationibus aut amationibus. Plaut. Muſt. I. v. 30. R.

(2) Sed *abſtinentia* & *continentia* a veteribus ſubinde confunduntur.

Abundas, non quod ſuperfluum eſt, ſed quod eſt copioſum, & cumulatum; *Redundat* autem, quod eſt ſuperfluum, ſeu ſupervacaneum. Gocl. H.

Accedo tibi, eadem tecum ſentio. *Accedo* te, & ad te, eſt ad te venio. Fl. Soſip. (1).

Accensus (2) eſt miniſter publicus, cives ad Concionem acciens, i. e. vocans; *Præco* autem vocans ad Comitia. Alex. ab Alex. I. Gen. Dier. c. 27.

Acceptilatio eſt omnimoda liberatio, licet pecunia ſoluta non ſit. *Apocha* non alias, quam ſi pecunia ſoluta ſit. L. 19. de Acceptil. Ideoque hæc eſt Schedula, qua Creditor teſtatur, ſibi ſatisfactum eſſe a Debitore. Quanquam *Acceptilatio* pro ipſa acceptæ ſatisfactionis teſtificatione nonnunquam etiam ſumitur. *Solutio* eſt naturalis datio; *Acceptilatio* civilis. Gothofr. & Vult. ad L. 5. de Acceptil.

Accersi dicitur uxor ad maritum, *abduci* a marito ad divortium. Virg. & gremiis *abducere* pactas. R.

(1) *Accedere* eſt proximum fieri. *Aſpirare* in eam partem, qua quid quæſitum eſt, vultum & oculos, ac ſpiritum oris advertere. Pedian. Itaque *Aſpirare* plus eſt, & εμφχτικωτερον, quam *Accedere*, & minus, quam *Pervenire*, cum dicitur: Ad apicem Philoſophiæ *Aſpirare* potius, quam *Pervenire* mediocribus ingeniis conceditur.

(2) *Accenſus* ſignificat apparitoris genus lautiſſimum. Erant enim apparitorum in numero ſcribæ, accenſi, viatores, prætores, lictores, &c. Conſules ac prætores, qui ſequuntur in caſtra; *Accenſi* dicti, quod ad neceſſarias res acciuntur, veluti accerſiti: &, quos nunc dicimus, *Deputati*. Varro apud Nonium. *Accenſus* nomen eſt ordinis & promotionis in militia, ut nunc dicitur, princeps, vel commentarienſis, aut cornicularius. Hæc enim nomina de legionaria militia ſumta ſunt. Pædian. R.

Accerso, & *Arceſſo* quidam, inter quos Agrætius, putant hoc differre, quod *Accerſere* ſit vocare; *Arceſſere* autem accuſare, in quo magnopere falluntur. Nam *Arceſſere* duplicem ſignificationem habet, fitque ab *Arcio*, quod Veteres dixerunt pro *Accio*, vel *Adcio*, ut in aliis quoque multis vocibus *Ar* pro *Ad* uſuparunt, autore Priſciano: Hinc Salluſtius amantiſsimus Antiquitatis, *Arceſſo* dicit in utraque ſignificatione, ut in Catil. pro vocare, vel vocatum ire; Præterea Gabinium *arceſſit*; & in Jug. pro accuſare. Quos pecuniæ captæ *arceſſebant*. Quo modo & in aliorum Autorum libris veteribus fere ſemper ſcribitur (1). Alii, inter quos Papirianus Grammaticus, volunt, *Arceſſere* eſſe ſubmovere & repellere, a quibus merito nobiſcum diſſentit Velius Longius: In eo quod eſt *Arceſſo* & *Accerſo*, inquiens, putaverunt quidam differentiam eſſe, ut *accerſo* ſit Voco, tractum ab acciendo, *Arceſſo* ſubmoveo, ab *arcendo* tractum. Sed erraverunt. *Arceſſo* enim pro eo, quod eſt *arceo*, nuſquam poſitum eſt.

Accessus eſt aditio, ſive appropinquatio; *Acceſſio*

(1) *Accerſere* valet tantum vocare. Hoc obſervatum non indignum, quod interdum uno C. nempe, *acerſo* reperiatur: Terentius ſemper utitur *accerſo*, nunquam *arceſſo*. Librarii ſeu potius typographi ſemper fere *accerſo* impreſſerunt, repugnantibus licet libb. Manuſcriptis; cum tamen Ciceroni aliiſque ejus æqualibus, atque etiam recentioribus, *arceſſo* magis ſit uſitatum. Vtriuſque autem eadem eſt notio. Nam prius *arceſſo* idem eſt, quod voco. Deinde pro accuſo, ut & vocare in crimen dicimus. Præterea *arceſſo* de rebus, ut libro, vino, idem quod peto, aliunde ſumo: ut *Arceſſitum* Ciceroni idem valet, quod, externum, aliunde petitum, ac ſumtum, adventitium: cui domeſticum reſpondet. Quæ notio hodie vix nota. Vid. Paræi Lex. Critic. R.

ceſſio vero eſt plerumque quaſi adjectio & incrementum, ſive augmentum. Unde *Acceſſionem adjungere* eſt incrementum addere. E contrario vero *Deceſſio* ſignificat deminutionem, & detractionem. Cic. I. de Nat. deor. Solis *acceſsus* diſceſſuſque ſolſtitiis brumiſque cognoſcitur. Id. III. Offic. Eorum neque *acceſſione* vitam meliorem fieri, neque *deceſſione* pejorem. Sic Iuriſconſulti l. 34. pro D. de contrah. Emt. l. 13. §. 3. D. acqu. Poſſ. l.43. D. de Solut. §. 26. 34. Inſt. de Rer. Diviſ. Perſonas, aut Res, quæ aliis adjunguntur & accedunt, vocat *Acceſſiones*, ſive *Acceſſorium*, eoque verbo in obligationibus, & emtionibus crebro utuntur, & Medici incrementa morborum nominant *Acceſſiones*. Sen. ad Lucil. Ægra corpora minima interdum mergit *Acceſſio*. Plin. XXV. Id dandum quidam non niſi in *Acceſſione* cenſent, alii in Remiſsione. Maris autem *Acceſſus* & *Receſsus* dicitur, cum ad nos affluit, & refluit.

Accidis id, quod mali fortuito atque ex improviſo, vel præter ſpem evenit. *Contingit* id, quod pulcri comitatur, ſubſequiturque quaſi præcedentium cauſarum eventum. Sen. ad Lucil. Scies plura mala *contingere* nobis, quam *accidere*. Quoties enim felicitatis cauſa & initium fuit, quod calamitas vocabatur? Quoties magna gratulatione excepta res gradum ſibi ſtruxit in præceps, & aliqnem jam eminentem allevavit etiamnum tamquam ibi adhuc ſtaret, unde tuto caderet. Frequenter tamen hæc verba idem ſignificant, ut in illa vulgari formula, qua mors denotatur: ſi quid *acciderit*, vel, ſi quid humanitus *contigerit*. Suet. in

in Aug. Iulius filiam neptemque, ſi quid his *accidiſſet*, vetuit ſepulcro ſuo inferri. Scævola Digeſt. 20. l. 30. D. de Alim. Leg. Sive in provincia, ſive in via aliquid mihi humanitus *acciderit*. Ib. Si quid ei humanitus *contigerit*, do, lego, darique eis volo. *Accidere* aliquid adverſi, *Contingere* aliquid pulcri dicitur. Fl. Clarus. Evenire utrumque. Agrœt. (1)

Accipimus ab alio, quod datur, ſeu rem datam capiendo tollimus. *Sumimus* ipſi, quod ante poſitum eſt. Salluſt. in Jug. Epiſtolam ſuper caput temere poſitum *ſumit*. Cic. Or. 2. in Verr. Quod mihi abs te datur, id *accipio*. Id. in Lent. Quod dat, *accipimus*. *Accipere*, generaliter de *Accipiente* dicitur. *Acceptare* (2) de frequenter *Accipiente*. l. 10. §. 3. ff. de Ann. Legat. Sic *ſumimus* alimoniam, ut conſumamus. *Sumimus* pecuniam, ut inſumamus in neceſſario ſumtus, prout leges ſumtuariæ permittunt.

Acclamationes, erant fauſtæ & ſecundæ, aut contumelioſæ, infauſtæ ac graves. Differebant vero a *Plauſu*, quod 1°. *Plauſus* daretur manibus, vocibus fierent *Acclamationes*, quod 2°. *Acclamationes* fierent aliquando abſentibus, *Plauſus* non niſi

(1) Hæc differentia tamen non eſt perpetua; nam *accidere* etiam de re grata uſurpavit Cicero ſæpenumero, v. g. lib I. ad Attic. ep. 5. Mihi omnia, quæ jucunda ex humanitate alterius & moribus homini *accidere* poſſunt, ex illo *accidebant*. Id. pro lege Man c. 9. quod ei præter ſpem *acciderat*. Ita & *contingere* ad id accommodare ſolet, quæ adverſa & acerba accidunt, L.XI. ep.16. Off. II. c. 14. c. 19. de Seneſt. c. 18

(2) Quare Iuriſconſulti eo utuntur de annuis reditibus, qui ſæpe recurrunt. K.

niſi præſenti. Cæterum *Acclamationes* raro ſine *Plauſu* fiebant, vel ſine *Acclamatione Plauſus*. Dio. LIV. in Auguſto. Populum objurgavit, quod *Plauſu* & laudibus eum (Cajum) proſecutus eſſet. Sen. Epiſt. LIX. ſicut *Plauſus*, & *Acclamationis* fauſtæ favor. R.

Accolæ ſunt, qui juxta montem, flumen, lacum aut mare habitant: ut *Accolæ* Tauri, Rheni &c. *Incolæ*, qui in urbe, aut pago alieno habitant. Græcis dicti παροικοι. *Indigenæ*, qui illic habitant, ubi nati ſunt, quos Græci vocant Αυτοχθονας. *Advenæ*, qui aliunde quopiam commigrarunt ad aliam gentem. Sed *Inquilinus* eſt, qui in alieno privato habitat, præcipue conducto. *Incolæ* enim & *Accolæ* recipiunt *Inquilinos*, quos volunt. H.

Accumbere poetarum eſt, *accubare* oratorum, obſervante Buchlero & Ant. Schoro: Eſt tamen *accumbere* etiam Cornelii Nepotis, nec ipſe Cicero hoc verbum reformidat.

Accumbere aliud eſt, quam *Sedere*. Nam qui *accumbit*, neque ſtat, neque ambulat; ſed medium quiddam facit l. 124. de V. S. Viri cœnabant *accumbentes*, mulieres *ſedentes* (1). Turpis enim viſus eſt in muliere *accubitus*. Cœl. Rhodig. Lib. 14. Antiq. Lect. c. 58. (2)

Ac-

(1) *Sedere* etiam judicum proprie eſt & prætorum. Cic. Phil. II. frequentiſſimo ſenatu Kal. Ianuar. ſedente patruo, hanc Tibi eſſe cum Dolabella cauſam odii dicere auſus eſt, Cic. ad Lentul. lib. I. epiſt. Ego, ſedente Cn. Pompeio, &c. vid. Polleti forum Roman. p. 36. Edit. Lugd. R.

(2) Antiquiores autem non *accubiſſe*; ſed potius *ſedentes prandiſſe atque cœnaſſe* Athenæus Lib.VIII. Deipnoſoph. p.363. num. F. Edi-

Accuſare eſt aliquem criminis in judicio reum facere, ſeu facti cauſam alicui tribuere. *Incuſare* (1) autem eſt ſacrum ſeu mores alterius privatim reprehendere, vel de illata injuria querelas deferre l. 1. D. de Accuſat. Cæſar L. I. de B. G. Omnium ordinum adhibitis ad id conſilium centurionibus vehementer eos *incuſavit*. Liv. XLV. Græcorum vana promiſſa *incuſare*. Sed hæc cum tralatitie uſurpantur, tum fere confunduntur. Salluſt. in Jug. Ubi per ſocordiam vires, tempus, ingenium

Edition. Dalechamp. probatiſſimus teſtis eſt. Et hoc exinde in primis factum eſſe conjicimus, quoniam ſibi perſuadebant, deos ipſos in ejuſmodi conviviis præſentes eſſe, ideoque feſtivitates illas κοσμιως και σωφρονως, hoc eſt, decore temperanterque celebrandas autumabant. Quapropter ad Ebrietatem uſque etiam non bibebant, ſed, libatione prius peracta, tantum quiſque bibebat, quantum illi ſuadebat animus, ac deinde ſinguli domum abibant. Leg. Io. Guil. Stukii Lib. I. Antiqu. Conv. c. 33. fol. 125. fac. b. Edition. ſecundæ. Quomodo autem *Accumbere*, *Recumbere & Diſcumbere* differant, vid. denuo Stukii Lib. II. c. 34. fol. 268. fac. a. Sunt, quos inter Acron præprimis, qui dicunt, *Accumbere* eſſe Deorum, *Diſcumbere* Virorum; Ferarum autem *Recumbere*. Quam Differentiam omnino vanam atque ridiculariam eſſe Claſſicorum Scriptorum auctoritas, contrariis exemplis de quovis paſſim adductis, jampridem comprobavit. Nos putamus, hoc tantum intereſſe inter duo illa priora: *Accumbere* & *Diſcumbere*, ut videlicet *Hoc*, de loco honoratiore vel ſuperioribus: *Illud* autem de minus honoratiore vel inferioribus Convivis optume dicatur, ſicuti colligere eſt ex Iac. Cruquii Enarrationibus ad Horat. Lib. II. Sat. 8. v. 20. p. 505. col. 1. & Fulvii Vrſini Appendice ad Petri Ciacconii, Toletani, Librum de Triclinio in Officina Sanct-Andreana Anno 1590. in form. 8v. exc. p. 124. De ipſo autem *Diſcumbendi* Modo videantur ipſe Horatius l. c. Ciacconius p. 24. ſeq. atque Iuſtus Lipſius in Tractatu peculiari, qui de Ritu Conviviorum apud Romanos eſt inſcriptus, & ſeptem aliis ad cognoſcendam Hiſtoriam Romanam apprime utilibus Tractatibus inſertus, p. 118. ſequ. Edition. Francof. *Recumbere* autem idem eſſe, ac toto corpore, compoſito ſcilicet, ut facilius quis ſomnum poſſit capere ſuaviſſimum, jacere alibi quondam oſtendimus.

(1) *Accuſare* notat culpam, *Incuſare* mores. R.

nium defluxere, naturæ infirmitas *accuſatur*. Tac. Intemperiem cœli *incuſantes* (1).

Accusare eſt agere cauſſam, & reum in judicium adducere. *Deferre nomen*, eſt reum facere, id proprie fit ante accuſationem. *Crimen Denunciare* ad magiſtratum. Goclen. R.

Accusatio & *delatio* quomodo differant, ex jure romano edocet Cl. ICtus Dieter. Herm. Kemmerichius in diſſ. de denunciatione injuriarum Saxonica W. 723. ventilata §. 2. p. 5. ſeq. ita: *Accuſatio* non ſolum criminis ad judicem delatione, ſed & ejuſdem perſecutione ad finem uſque judicii, vindictæ publicæ cauſa, ab accuſante ſuſcepta atque peracta abſolvebatur. *Delatio* autem requirebat ſollemnem nominis delationem cum ſollemni inſcriptione & ſubſcriptione, quæ & libellum, & litis conteſtationem complectebantur ſollemnes item probationes, eaſque luce meridiana clariores. Exhibet etiam auctor laudatus not. e, p. 6. formulam, qua nominis delatio fiebat.

Accusator verus intelligitur rejiciens malos, & retinens bonos. Qui vero contra facit, ut ſit impedimento cæteris, aſtuque tegat, de hoc intelligitur, quod Prævaricator exiſtat. *Index* eſt, qui fa-

(1) Cæterum quod, Servio auctore, major *Accuſet* minorem, minor *Incuſet* majorem, non eſt perpetuo verum. Interdum alterum pro altero ponitur, & ſæpe confunduntur. Sal. Iugurth. Vbi per ſocordiam vires, tempus ingenium defluxere, naturæ infirmitas *accuſatur*. Tacitus, intemperiem cæli *incuſantes*, niſi quod in judiciis forenſibus nemo dicatur *Incuſari*. *Accuſatio* inimicorum eſt, *Incuſamus* & amicos. *Vtrumque* refertur ad Rem & Perſonam, ut: *Incuſat* tuum ſilentium, *Incuſas* me, quod nihil ſcribam. *Accuſat* tuam contumaciam, *Accuſat* te de contumacia. Valla lib. VI. c. 13.

facinoris, cujus ipſe eſt conſcius, latebras indicat, impunitate propoſita'. Pædian. *Accuſator* interdum idem fere, quod Delator ſeu *Index*, vel is, qui accuſandi artem factitabat, quod turpe fuit Romæ. Quare Cicero *Accuſatorem* & *Indicem* ſæpe conjungit. Paræus. *Accuſator* in cauſsis publicis dicitur potius, ut in privatis *Petitor*. Goclen. R.

Acer & *vehemens* eadem videntur. Aliter Ciceroni viſum de clar. orat. n. CV. & CVII. vid. Vavaſſor. antibarb. p. 468. Diſtinguit etiam Suetonius Galb. c. IX. Primo *acer*; vehemens, & in coercendis quidem delictis vel immodicus. Igitur *vehemens* in hac gradatione plus eſt acri. *Acer* homo opponitur leni ac miti, ſegni quoque & pigro. Strenuum itaque, & in urgendo propoſita conſtantem deſignat, ac qui nihil indulget, nihil connivet, nihil remittit, & ſævo proprior eſt. *Vehemens* autem; quod a vehendo eſt, niſum violentiorem & obvia propellentem denotat. Videntur Germani inde accepiſſe vocem Wind, quaſi wend, vel weheud, judice Perizonio ad Sanctii Minervam. Tuſc. IV. c. 23. Cicero tamen *το acriter* poſuit poſt *vehementer*, at cap. 24. contrarium fecit.

Acerbum eſt, quod fit in Perſonam, *Iniquum*, quod in Legem. H.

Acerosum & *Aceratum*, utrumque nove poſitum, ſed diſtanti proprietate ſignatum. *Aceroſum* namque panem farre minus purgato, ac ſordibus a candido ſeparato dicendum, veteres putaverunt. Lucil. XXV.

Quæ

Quæ gallam bibere ac rugis conducere ventris
Farre aceroſo, *olei decumano pane coegit*.

Hunc Græci ὑποπυρον vocant. *Aceratum* vero eſt lutum paleis miſtum, ut laterarii uſus eſt. Non. Lucil. lib. X.

Nam laterem qui ducit, habet nil amplius umquam
Quam commune lutum e paleis, cœnumque aceroſum. *R.*

Acerra & sturibulum fere pro iiſdem habentur. Feſtus *acerram* dicit eſſe aram, quæ ante mortuum poni ſolebat, in qua odores incendebant. Alii arculam, inquit, eſſe dicunt thurariam, ubi thus reponebant. Antiquitatum ſcriptores ita diſtinguunt, ut *acerra* ſit arcula thuraria, *thuribulum* vero, quo thus adoletur, vid. Nieupoortius Antiqu. Rom. p. 296.

Acervus mobilis eſt, *acerbus* immaturus. Agræt. R.

Acervus rerum minutarum eſt, ut frumenti, & leguminum, aut pomorum, aut nummorum. Virg. IV. Æn. v. 561. *Aceruum* Scutorum dicit. *Strues* eſt lignorum. *Strages* cadaverum ſimul jacentium. Ideoque dicitur Stratorum in bello multitudo. *Sarcina* utenſilium ſimul compoſitorum. *Faſcis* item rerum ſimul colligatarum ad geſtandum. *Onus* eſt, quidquid onerat portantem, vel quod portatu grave eſt. Dicuntur & plauſtrorum & navium *Onera*. Unde Cornelius Fronto *Onus* vehiculorum & majus eſſe; *Sarcinam* autem hominum dicit. *Congeries* generale nomen eſt. *Cumulus* eſt ingens

via

vis rerum compoſitarum. *Theſaurus* (1), proprie rerum ſepoſitarum ad cuſtodiam. *Mundus* eſt compoſita vis earum rerum, quibus ad ornatum utuntur fœminæ.

Acies, eſt oculi, vel militum, vel ferri, *Acumen* ferri & mentis. R.

Acini denſius naſcuntur; *Baccæ* (2) autem rarius. Sic Grana Uvæ, Hederæ, Sambuci, Mali Punici & ſimilium dicuntur *Acini*; cum contra Fructus Lauri, Olivæ, Myrti, Iuniperi ac ſimilium *Baccæ*. H.

Acta (3) erant res minores, quæ in urbe fiebant, & in ſcripta & Codicillos atque Teſtamenta redigebantur, ut *Acta* ſenatus, in quibus perſcri-

(1) *Theſaurus* vocatur omne id, quod congregatur ſtudio: & ſingillatim in acervum componitur. Etiam de peſſimæ rei copia dicitur, teſte Marcello. R.

(2) *Bacca* videtur etiam dici de omni arborum fructu. Ovid. L. X. Metam. Et bicolor myrtus & *baccis* cærula ficus. Cic. Tuſc. V. Ergo arbores ſerens diligens agricola, quarum aſpiciet *baccam* ipſe numquam. Cic. I. Divin. Nec fruges terræ *baccaſve* arborum cum utilitate ulla generi humano dediſſet. Hæc differentia depromta eſt ex Vallæ IIII. c. 28. Sed omiſit, quod idem Valla notavit, hæc vocabula indifferenter poni. Nam grana ebuli etiam inter acinos numerantur, & Virgilius tamen habet: Sanguineis ebuli *baccis*, minioque rubentem.

(3) *Acta* proprie magiſque uſitate dicuntur de iis, quæ in pace, in ſenatu, judicio, foro, Rep. quis egerit. Cic. Philipp. I. & *Actum* dicit, quod rarum, cap. 7. Ecquid eſt, quod tam proprie poſſit dici *actum* ejus, qui togatus in Rep. cum poteſtate imperioque verſatus ſit, quam lex? Ovidius alique paſtea *Acta* etiam de quolibet privato uſurpant, contra uſum veterum. *Acta* a recentioribus & in Iure pro ipſis Commentariis & Monumentis actorum ſumuntur. *In Acta mittere*, proverbii ſpeciem habet pro divulgare, publicare. Senec. II. de Beneſ. cap.10. beneficium in acta non mitto. Salluſtius hoc verbo, *Acta*, utitur de rebus geſtis in bello, ut in Iugurtha; milites alius alium læti appellant, *acta* edocent atque audiunt. Et Cic. lib. de Orator. cap. 15.

ſcriptum erat, quidquid in Senatu diceretur agereturque, & *Acta* populi, quæ & publica, & urbana, & κατ ἐξοχὴν *Acta* appellantur, in quibus ſingulis diebus notabantur res Populi, ut Comitia, Judicia publica, Matrimonia, Divortia, & alia plura. *Geſta* ſunt res majores, quæ domi & militiæ geruntur, in oſtentationem virtutis heroicæ nominiſque manſuri gloriam, ut *Geſta* Alexandri, *Geſta* Populi Rom. ut quidem Valla tradit; cum tamen *Geſta* hac ſignificatione latinum non ſit, ſed Res *Geſtæ*. Cic. ad Plancum: Sed quando *acta* omnia mitti ad te arbitrabar, nihil erat, quod ſingulis de rebus ad te ſcriberem; & ad Trebonium: Quod niſi res urbanas, *actaque* omnia ad te perferri arbitrarer, ipſe perſcriberem. Interdum tamen *Actus* pro *Geſtis* legimus. *Actum*, & *Geſtum* ita diſtinguit Antiſtius Labeo, ut *Actum* ſit, quidquid agitur aut Re ut numeratione pecuniæ; aut Verbis, ut ſtipulatione; *Geſtum* autem ſignificet Rem ſine Verbis geſtam. Quam ſubtilem Differentiam improbat Ulpianus, & *geſtum* latiſſime accipit pro omni contractu, ſive re, ſive verbis quid actum ſit, ut in Edicto Prætoris: Quod cum minore, quam 25. annis, natu *geſtum* eſſe dicetur, *Geſtum* interpretatur qualiter qualiter *actum*, ſive contractus ſit, ſive quid aliud contigit. §. 2. de V. S. Alias *Actum eſt*, de rebus deploratis dicitur: Ut *Actum* eſt de Republica, vel de litteris. Græci dicunt πεπρακται. *Agere* enim interdum ad fortunam, & conditionem pertinet. Ut: Quid *agitur*, i. e. quomodo vales? Quid *agunt* tui? Græcis dicuntur ευπραττειν,

 quo-

quorum res cedunt proſpere (1).

Acta, & *littus* differunt. Non enim omnia littora ſunt acta, ſed ſecretior amœniorque littoris ſeceſſus. Cornelins refert: Ageſilaum in *acta* cum ſuis accubuiſſe, ſine ullo tecto, quum in Ægyptum iviſſet, ſtratumque habuiſſe tale, ut terra tecta eſſet ſtramentis: ad quem locum ita commentatur Cellarius: ακτη littus maris Homero ſæpe, etiam ripa tiberiana Dionyſio Halicarnaſſeo lib. 10. f. 677. Cicero Verr. ult. c. 25. in acta cum mulierculis jacebat ebrius; & c. 31. uxorem tot in acta dies ſecum habere, quod paullo ante dixerat littus in inſula Syracuſis poſt Arethuſæ fontem, amœno, & ab arbitris remoto loco. Virg. Æn. V. 63.

At procul in ſola ſecreta Troades acta
Amiſsum Anchiſen flebant.

Prudent. adv. Symmach. I. 136.

Invenit expoſitum ſecreti in littoris acta.

Tacitus hiſt. III. 76. 3. amœna littorum dixit pro eo, quod Cicero, & reliqui auctores *actas* vocant, v. Fabri lex. p. 129. ed. Geſn. ubi ex veteri gloſſario citatur: amœnia, vel, ſi rectius ſcribitur, amœna, αι ακται.

Actarii, inquit Velius Longus, appellantur Scriptores actorum. *Actuarii* ſunt hi, qui actum agunt. l. 7. D. de Minor. Quæ Differentia, meo quidem judicio, inepta eſt. Nam *Actuarii* dicuntur,

(1) Sed quo minus ei adſentiamur, obſtant loca bonorum ſcriptorum, v. g. Corn. Nep. XIV. 1. 2. Obſcuriora ſunt ejus *geſta* pleraque; quamvis id Vallæ L. IV. c. 9. facile largiamur, multo dici elegantius pro eo *res geſtas*.

tur, qui acta per notas ſcribebant, excipiebantque orationes Oratorum. Suet. in Cæſ. Auguſtus exiſtimat magis ab *Actuariis* exceptam male ſubſequentibus verba dicentis, quam ab ipſo editam. Sen. ad Lucil. Non quidem hæc, quæ alienis verbis commendatur, & *Actuarii* vice fungitur. Eos autem, qui actum agunt, adminiſtrant, aut gerunt (nam hæc promiſcue Juriſconſulti efferunt,) non *Actuarios*, ſed *Actores* dici conſtat, ex Plinio, Tacito, & aliis.

Actione reos pulſamus in judicio perſonali; *Accuſatione* in judicio criminali; *Petitione* in reali; *Perſecutione* in extraordinaria petitione l. 28. de Obl. & Act. Godd. l. 19. ad l. 178. Itaque *actio* in perſonam eſt, *accuſatio* in crimen, *petitio* in rem, *perſecutio* ad extraordinarias magiſtratuum cognitiones pertinet. *Actio* vero *uxoria* differt ab *actione de dote*, quod *illa* ad dotem tantum pertinet, *hæc* etiam ad peculium, & patrimonium uxoris. R.

Actio ab *interpellatione* in eo differt, quod illa eſt jus perſequendi in judicio, quod ſibi debetur: *Interpellatio* eſt extra judicium petitio, quæ extra ordinem fit, id eſt, præter legitimum, & ordinarium judiciorum morem, v. Gutherius de jure manium, p. 479.

Actor (1) eſt qui aliquid agit, ſeu qui rem gerit, & exſequitur. *Auctor*, qui aliquid primus & præcipuus inſtituit. *Ille* opera, *hic* conſilio

 curat

(1) *Auctor*, qui agit aut loquitur. Plaut. Bacc. II, 2. v. 35. *auctor* idem fere eſt, quod effector teſtiſque. R.

curat. Cic. pro Sext. Cato dux & *auctor*, & *actor* rerum illarum fuit. Corn. Nep. in Vita Att. Hunc enim in omni procuratione Reip. *actorem actoremque* habebant. Salluſt. in Catil. Tametſi haudquaquam par gloria ſequatur ſcriptorem, & *auctorem rerum*. Ubi *Auctor rerum* eſt quaſi origo & principium, a quo materia ſcribendi, ut *Auctor* nobilitatis, ſalutis. Tacit. III. Hiſtor. dum voluit imitari Salluſtium, minus Latine dixit, *Auctorem rerum* pro Scriptore (1): Non apud *Auctores rerum*, (inquiens) non diurna actorum ſcripta reperio. Ib. C. Salluſtius rerum Romanorum florentiſſimus *auctor*.

Actor eſt, l. 5. §. 3. D. de Doli mali Except. qui rationes domeſticas, & accepta expenſaque peculiariter adminiſtrat, licet publicus quoque ſit, & aliorum rerum actum gerat, qui interdum exprimitur, ut *Actor* bonorum, *Actor* prædiorum & fundorum in libris Juris, *Actor* ſummarum in Suetonii Domitiano. *Procurator* (2) eſt, qui omnia negotia foreſia pariter, & domeſtica procurat, cujus poteſtas latiſſime patet. Plinius III. Epiſtol. Sub eodem *Procuratore*, ac pene iiſdem *Actoribus* habere, & VII. Agrum ex meis longe pluris *Actori publico* mancipavi. Id. in

(1) Livius tamen pro ſcriptore poſuit, L. XXIX. Quantum militum in Africam tranſportatum ſit, non parvo numero, inter *auctores* diſcrepat. *Auctor* olim, cum de lege aliqua loquuntur, non is, qui jam ferebat, ſed alius, qui eam confirmabat, ſuadebat, & approbabat. R.

(2) *Procurator* in ſacris, verbum procurare ad ſacra pertinet, & augurale eſt. R.

in Paneg. Dicitur *Actori*, atque etiam *Procuratori* tuo in jus veni, ſequere ad tribunal. Salvianus Lib. 4. de Provid. div. Pavent quippe *Actores*, pavent *Procuratores*.

Actuarii & *ab actis* ſcil. ſcribæ differunt. *Actuarii* proprie erant, qui compendioſis notis & minutis ſignis ſcripturam excipiebant. Suetonius in Cæſ. cap. 55. conf. Lipſius epiſt. ad Belg. I. 27. *Ab actis* vero ſcribæ ſedentarii erant, qui judicis ſententias in judicio notis excipiebant. De his elegans eſt locus Philonis Judæi in Flaccum, de Lampone ab actis præſidis conquerentis. Lampones ſcribæ dabimus enim verſionem, ſedentarii, inventores curioſi rerum malarum, civitatis perturbatores. His non adnumerandi ſunt, qui ab actis ſenatus dicuntur apud Gruterum in inſcript. pag. 389. num. 6. pag. 446. n. 3. p. 457 n. 2. p. 458. n. 6. quas ſi inſpicias omnes, illuſtri dignitate functos fuiſſe, animadvertes. Referendi forſan ſunt ad ipſos ſenatores, qui ad ſenatus conſulta tacita ſcribenda eligebantur. conf. Trotzius ad Herm. Hugonem de prima ſcribendi origine p. 514.

Actus *Fabulæ*, ſeu *Comœdiæ*, eſt Pars Fabulæ ſeu Comœdiæ: (De numero autem Actuum Comœdiæ loquitur Hor. in Arte Poetic. v. 189. ſeq. hunc in modum:

Neve minor quinto, neu ſit productior actu
Fabula, *quæ poſci vult & ſpectata reponi*.)

Actio autem Comœdiæ eſt ipſa per geſtus repræſentatio. Quamquam & *Oratoris Actio* dicitur pronunciatio cum geſtu ac vocis moderatione.

BIBLIOTECA NAZIONALE V.E. ROMA

Unde Hiſtriones fabularum *Actores* dicuntur, non *Geſtores*. Et qui Conſulis perſonam gerit, *Conſulem agere* dicitur, & qui Scurram imitatur, *Scurram* quoque *agere*. H.

Actus *eſt*, ubi vehiculum, vel jumentum agere armentaque trajicere licet, non etiam trahere lignum, aut lapidem; *Iter* vero eſt, quo quis pedes, vel eques, commeare poteſt, præterea ſella, aut læctica vehi, non item jumentum ducere, vel vehiculum. Sed *Via* appellatur, qua jus eſt eundi, agendi, trahendi quoque, & ferendi erectam haſtam, ſi modo fructus non lædantur. Itaque *Actus* continet Iter, *Via* utrumque l. 1. D. de Servitut. Ruſt. Præd. Et *Actus* quidem in latitudine habet pedes quatuor. *Iter* pedes duos, aut tres. *Via* in porrecto octo pedes, in anfracto, id eſt, flexu, ſedecim ex lege XII. Tabul. Ulp. Inſtit. 2. *Iter* eſt jus eundi, ambulandi hominis, non etiam jumentum agendi, vel vehiculum. *Actus* eſt jus agendi vel jumentum, vel vehiculum. Itaque qui *Iter* habet, *Actum* non habet. Qui *Actum* habet, *Iter* habet, eoque uti poteſt & ſine jumento. *Via* eſt jus eundi, & agendi, & ambulandi. Nam *Iter* & *actum* in ſe *Via* continet.

Acuere & *Exacuere*, præpoſitione diſtinguuntur. Corn. Front. R.

Acus dicitur, qua ſarcinatrix, vel etiam ornatrix utitur. *Acus* etiam paleæ quædam de frumento dicuntur. Feſt. R.

Acutus, & *argutus* differunt. Cicero de opt. genere Orat. c. 11. ad docendum adhiberi vult

ſen-

ſententias acutas, ad delectandum *argutas*, orat. pro Cœl. c. IX. ſi mihi ad hæc *acute arguteque* reſponderit.

Ad alias Rem, & ex circumſtantiis Perſonam nonnunquam, immo & Cauſam cum impulſivam, tum finalem, porro Modum, Numerum ac Tempus, futurum imprimis, deſignans, denotat motum ad locum. *Apud*, factum in loco. Fl. Soſip. vel *Ad* eſt Nota termini, quo quid tendit; *Apud* vero eſt proximitatis Nota. Et *hoc*, poſt verba motus non adhibetur, *illud*, verba motus vel antecedit, vel ſubſequitur, ut: *Ad* te eo. Tranſeo *ad* forum. Lucil. Sat. 9.

Sic & apud te longe aliud eſt, neque idem ad *te*.
Intro nos vocat ad *ſeſe, tenet intus* apud *ſe*.

Interdum tamen *Ad* ſumitur pro *Apud*. Cic. VII. ad Attic. Fuit *ad* me ſane diu. Liv. X. Furiarumque ac formidinis plena omnia *ad* hoſteis eſſent. Id. XXXIV. Qui *ad* Regnum remanſit, & LIII. Eorum nomina *ad* ſe ederentur. Virg. Æn. I. 24. Prima quod *ad* Trojam pro caris geſſerat Argis. Et contra *Apud* pro *Ad*. Modeſtinus Pandect. 2. l. 27. D. de Statu Lib. Cum *apud* eum, cui dare juſſus eſt dominium quoque ſervi, pervenit. Venulejus de Officio Proconſulis, 6. l. 11. D. de Officio Proc. Rejicere legatus *apud* Proconſulem debet.

Ad, aut proprie perſonam ſignificat, ut: eo *ad* Pompejum, aut locum, ut: abiit *ad* theatrum. *At*, differentiam rerum ſignificat, ut cum dici-

mus: Scipio eſt bellator, *at* Marcus Cato Orator. Feſt. R.

Ad *annum* ſignificat poſt annum finitum, & expletum. *In annum* eſt in tempus unius anni. Plaut. in Rud. Act. V. Sc. ult. v. 66. Comiſſatum omnes venitote ad me *ad annos* ſedecim. Cic. XII. ad Att. Neſcio quid interſit, utrum illuc nunc veniam, an *ad decem annos*. Varro Papiapapæ: De ea quæſtum *ad annum* veniam ad Norum Magiſtratum. Julianus ad Urſejum Ferocem 2. l. 18. D. de Manu Teſt. Sed multo majus hoc *ad annum* liber eſto, vel ita poteſt accipi: Poſt annum quam moriar, liber eſto. Liv. XXVII. *In annum* unum vovebant, dieque incerta faciebant. Ib. Magiſtratibus *in annum* creatis.

Ad *diem* eſt, quod in diem ita collatum eſt, ut die finiatur. *Ex die* eſt, quod ex die incipit. Cato de R. R. Locus vinis *ad Kal.* Octobris primas dabitur. Ib. Dies argento *ex Kal.* Novembribus. Paulus ad Edictum 24. Nam vel *ex die* incipit obligatio, aut confertur in diem. *Ex die* veluti Kal. Martiis dare ſpondes? Cujus hæc natura eſt, ut ante diem non exigatur. *Ad diem* autem uſque ad Kalendas dare ſpondes. Sed hæc duo interdum confunduntur, & idem ſignificant, quod ſua die, vel certa & præfinita die. Liv. XXXIII. Neque ſtipendium, neque frumentum *ad diem* dari. Scævola Digeſtor. 7. l. 10. ff. de Reſcind. Vend. Si *ad diem* pecuniam non ſolviſſet, res inemta fieret. Ib. Si *ex die* pecunia omnis ſoluta non eſſet, & venditor ea prædia

dia veniſſe nollet, inemta eſſent.

Addicitur pignus, quando pro rata debiti pignus addicitur (1) *Adjudicatur*, quando non ita perpenditur quantitas debiti. *Datur in ſolitum* non ſine conſenſu victoris. Zaſ. ad l. 15. §. 6. 7. 8. ff. de Re Jud. Sic *Addicit* venditor rem licitatori, quam illius eſſe jubet, dicens, tuum eſto: Iſque jam ex Licitatore fit Emtor. Id potiſsimum fit in auctione. Venditor interdum *addicit* rem minus pretium offerenti, ſi videatur emtor magis idoneus. Sed *in diem addici* dicitur, quod ita venditur, ut non ſtatim fiat tuum, ſed ad diem præſcriptum. Ita admenſum vinum dicitur, quod menſura traditum eſt: & adnumeratum, quod numero traditur.

Adducitur quis ad rem inhoneſtam, *perducitur* ad ſtudia, *deducitur* ad honorem. Agræt. *Producere* vero eſt virginem proſtituere ad quæſtum corporis faciendum Juv. Sat. 6. 251. *Productor* apud Lactant. 6. 17. 19. eſt leno, qui virgines proſtituit. R.

Adeo, cum prima acuta effertur, idem ſignificat, quod accedo, ut cum dicimus *adeo* patrem. Cum ſecunda, idem eſt, quod uſque eo, non quidem ſecundum rationem, quia *ad* præpoſitio accuſativis accommodanda eſt, ſed vetuſta quadam loquendi conſuetudine. Feſt. R.

AD-

(1) *Addicere*, proprium eſt prætoris, rem alicui, ut ejus fiat, pro poteſtate attribuentis. Plaut. Capt. I. 2. v. 78. Merc. III. 4. v. 31. Hinc *addicti* fuerunt, qui, cum non eſſent ſolvendo, creditoribus *addicebantur*, nec ſervitute eorum liberabantur, niſi debitis quocumque modo perſolutis: vid. Gell. lib. XX. cap. 1. R.

Adfinitas juxta l. 4. D. de Grad. & Affin. eſt diverſarum cognationum per nuptias ſponſaliave copulatio, & *Adfines* (1) ſunt viri & uxoris Cognati, dicti ab eo, quod duæ cognationes, quæ diverſæ inter ſe ſunt, per nuptias copulantur, & altera ad alterius cognationis finem accedit, ut, Cognati Uxoris ſunt Adfines Viri, & Viri Cognati Uxoris Adfines, quorum nomina fere hæc ſunt; Socer, Socrus, Gener, Nurus, Noverca, Vitricus, Privigna, & alii ulteriores; *Cognatio* autem eſt naturalis per fœminas conjunctio, & *Cognati* ſunt, qui per fœminas conjunguntur, ut Frater ex eadem matre tantum natus, Avunculus, cæterique. *Propinquitas* eſt commune vinculum, quod jure ſanguinis contingit, & *Propinqui* dicuntur, inter quos aliqua ſanguinis conjunctio eſt. Itaque proximus gradus eſt *Cognatio*, deinde *Adfinitas*, tum *Propinquitas*. Cic. Or. 4. in Ver. Quo quiſque te maxime *cognatione*, *adfinitate*, *neceſſitudine* aliqua attingebat. Id. pro Plancio: Cum illo maximis vinculis & *propinquitatis*, & *adfinitatis* conjunctus. Salluſt. in Jug. *Cognationem*, *adfinitatem* præterea fœtus interveniſſe. Ib. Vos mihi *Cognatorum*, vos in locum *Adfinium* ducerem. Maſſurius Sabinus juris Civilis 3. In judiciis apud majores ita obſervatum eſt, primum tutelæ, deinde hoſpiti, deinde clienti, tum *Cognato*, poſtea *Adfini*.

Ad-

(1) *Adfinis* dicitur etiam & quidem proprie is, qui proxime in agris habitat, vel agrum habet, qui & *confinis*. Salluſt. ut quisque potentiori *affinis* erat, ſedibus pellebatur. R.

Adhibemus privatim, *Advocamus* publice & in judiciis. R.

Adhuc, & *Hactenus* æque continuationem ſignificant, ſed hoc differunt ex mente Manutii, quod *Hactenus* de re, & loco ſemper uſurpetur. *Adhuc* vero de tempore. Non recte itaque dicitur de litteris *Adhuc*; ſed de litteris *Hactenus*. Sed Auctor ad Herennium & Petr. Ramus hoc diſcrimen rarenter obſervarunt. *Hactenus* tamen pro *adhuc* eſt apud Tac. Agric. X. Diſpecta eſt & Thyle, quam *hactenus* nix, & hiems abdebat.

Adire, & *Cernere* hæreditatem hoc differunt, quod *Adire* eſt ſuſcipere & occupare hæreditatem; *Cernere* vero eſt conſtituere, & quaſi decernere ſe hæredem eſſe velle. Nam hæres intra certum tempus a teſtatore præfinitum, teſtibus præſentibus, primum *Cernebat* hæreditatem, deinde *Adibat*. Ita *Cretio* prior eſt *Aditione*. Varro V. de L. L. In teſtamento *Cernito*, id eſt, facito, ut videant te eſſe hæredem. Itaque in *cretione* adhibere jubent teſtes. Plinius IX. Ep. 79. Julius Largus rogavit teſtamento, ut hæreditatem ſuam *Adirem*, *Cerneremque*. Ulpianus tit. XXII. n. 28. eam hæreditatem *adeo cernoque*. *Cernoque* autem eſt quaſi decernere de hæreditate, ut explicatur lege 13. digeſt. de adquir. hæred. n. 2. & *Cretio* eſt certorum dierum ſpatium, quod datur inſtituto hæredi ad deliberandum, utrum expediat ei *adire* hæreditatem, nec ne, velut Titius hæres eſto *cernitoque* in diebus centum proximis, quibus ſcieris poteriſque: ni ita *creveris*, exhæres eſto; ut idem Ulp. d. tit. l. 27. interpretatur.

Adi-

Aditus arduus difficiliſque eſt, *acceſſus* contra: Ita diſtinguit hæc vocabula Donatus ad Terentii Andr. III. 3. 2. Verum eſt, *acceſſum* notare commodum ad aliquem locum iter, præſertim militare, v. Geſneri theſ. v. acceſſus. Pro ſignificatu *aditus* facit locus Virg. Æn. VIIII. 58. *Aditumque* per avia quærit. Vereor tamen, ut diſcrimen perpetuum ſit.

Adjutor dicitur in re bona; *Impulſor* in mala. *Adiutor* a non iraſcente; *Impulſor* a criminante atque irato dicitur. Donat. ad Ter. Alioquin *Adjutor* uſurpatur, quando quis par eſt alicui, vel hoc, vel illo ſuperior, potentior, ac doctior. Sic Tartari non poſſunt dici Turcarum *Adjutores*, quia Turca neque parem agnoſcit, neque ſuperiorem, ſed poſſunt dici potius copiæ auxiliatrices.

Admonere differt a *Monere*, quod *Admonere* plerumque eſt in memoriam redigere, græce *υπομνησκειν*, *Monere* eſt hortari, græce *παραινειν*. R.

Admonitio eſt docentis, qui in memoriam revocat, quid faciendum ſit; *Monitio* vero eſt exſtimulantis, ſed ſine acerbitate. Unde *Admonere* eſt docere; *Admonita* vero *tradere* eſt Præcepta tradere. H.

Admolimur, quod adjungimus. *Amolimur*, quod removemus. H.

Adolescens (1) vocatur, qui annos Pueritiæ relin-

(1) *Adoleſcens*, majores natu ſic appellant natu minores, quamvis viros. Plaut. Pſeud. IV. 2. v. 22. Ter. Phorm. II. 3. v. 14. Pſeud. IV. 7. v. 38. 42. Menæch. II. 2. v. 11. 15.

relinquit, *Juvenis* autem, qui Adoleſcentis exceſsit Ætatem, quoad incipiat inter Seniores numerari, ut tradit Marcellus Juriſconſultus. Cui adſtipulatur Varro, qui quinque gradus Ætatis æquabiliter putat eſſe diviſos, unumquemque ſcilicet, præter extremum, in annos quindecim, & primo gradu uſque ad annum quintum decimum Pueros dictos, quod ſint puri, id eſt, impuberes: ſecundo ad triceſimum annum Adoleſcentes, ab adoleſcendo ſic nominatos. In tertio gradu, qui erant uſque quinque & quadraginta annos, Juvenes appellatos, eo quod Rempubl. in re militari poſſent juvare. In quarto autem ad uſque ſexageſimum annum Seniores eſſe vocitatos, quod tunc primum ſeneſcere corpus incipiat. Inde uſque finem vitæ uniuſcujuſque quintum gradum factum, in quo qui eſſent, Senes appellatos, quod ea Ætate corpus ſenio laboraret. Sed Oratores & Hiſtorici promiſcue nominant Adoleſcentes & Juvenes intra annum viceſimum & quadrageſimum, ut Salluſt. in Catil. Cæſarem *Adoleſcentem* vocat, qui jam Pontifex maximus creatus erat anno Ætatis 36. Rurſus Cic. de Seneſt. Catonem *Adoleſcentem*, cum annos natus plus minus 24. militaret ſub Fabio V. Coſ. & de claris Orat. Craſſum annos natum unum & viginti, cum Carbonem accuſaret admodum *Adoleſcentem*. Id. II. Epiſt. Curionem *Adoleſcentem* triginta annis majorem; eundem ad Atticum Juvenem, cum ageret annum 24. Nunc autem aliter Adoleſcentis nomen uſurpatur, nimirum de ea Ætate, quæ anno incipit 13. deſinit 20. ex quo Juvenis appellatur.

ADO-

Adolescentia peculiare & ſuum aliquod & privatum tempus ætatis complectitur, ut & pueritia: *Juventus* vero accipitur generatim ſæpius, & pro triplici ætate, ut ſecum ambas priores includat. Vavaſſor. Trojana juventus. Virg. *Ephebia*, prima ætas adoleſcentiæ eſt. *Adoleſcentia* eſt extrema pueritiæ. Donat. R.

Adolescere, quod idem, ac creſcendo ad ſtaturam venire, augmenti eſt. *Inoleſcere* coagmenti. *Exoleſcere*, h. e. adultam Ætatem ſuperare, vaneſcentis, qui creſcere deſiit. Plaut. Curc. 4. 1. v. 12. R. Agr. Sic Adoleſcentes *adoleſcunt* a prima Adoleſcentia in adultam uſque Ætatem: deinde aboleſcunt rurſum, donec exoleſcant & oboleſcant, h. e. exoleti fiant & obſoleti.

Adopsio (1) eſt actus legitimus, per quem Filius a patris naturalis Familia in adoptivi Familiam transferebatur; *Arrogatio* vero eſt, cum aliquis Patrem non habens (2), in poteſtatem ſeſe adoptivi Patris tradebat. *Illa* apud Prætorem, vel Proconſulem, vel quemlibet alium Magiſtratum, apud quem legis actio eſſet, fiebat, Parente naturali Filium terna mancipatione cedente. *Hæc* olim, rogatione lata, apud Populum in foro (3) poſtea apud Principem fiebat, ipſo duntaxat, qui adro-

(1) *Adoptio* dicitur, quod per prætorem & privatim fit. *Arrogatio*, quod per populum. Agell. V. 19. R.

(2) I. e. homo ſui juris, qui nec in dominica, nec patria poteſtate adhuc erat, cæterum vero vel adultus, vel pubes, vel impubes eſſe poterat. R.

(3) In publicis & curiatis comitiis ubi & populus rogabatur: an id adprobare velit? *Adrogandus* quoque rogabatur. vis ne te in Adoptionem dare? R.

adrogabatur, auctore, ut Cic. in Orat. pro Domo, & Gellius V. Noct. Attic. c. 19. referunt. Modeſtinus Regular. 2. L. 1. & 2. de Adopt. *Adoptantur* Filii familias, *Adrogantur*, qui ſui juris ſunt. Hanc tamen Differentiam non ſemper obſervant Oratores, & Hiſtorici, apud quod *Adoptionis* nomen eſt generale, quo continentur *Adrogatio* & ea, quæ ſpecialiter dicitur *Adoptio*. Cic. pro Domo: Quod eſt Pontificis Jus *Adoptionis*? nempe ut is *adoptet*, qui neque procreare jam Liberos poſsit, & cum potuerit, ſit expertus. Tac. VII. Annal. Si te privatus Lege Curiata apud Pontifices, ut moris eſt, *adoptarem*. Suet. in Aug. Tertium nepotem Agrippa, ſimulque privignum Tiberium *adoptavit* in foro, Lege Curiata. Quibus in locis *Adoptio*, ut Genus ſumitur pro Adrogatione. v. Torrent. ad Sueton. Aug. c. 64. it. Chr. Coleri parerg. c. 7.

ADORARE (1) quanquam ab orando dictum eſt, tamen adoramus ſine voce, veluti geſtu corporis, quod tribuitur & mutis animantibus. Sic Elephas dicitur *adorare* Solem, & Homines ſuperſtitioſi *adorant* Statuas Divorum aut Signum Crucis, non orant. *Adorare* enim proprie vi vocis eſt manum ad os movere, & Adoratio manu ad os relata audit *ſalutatio*, quemadmodum ex I Lipſii L. II. Ele-

(4) *Adorare* primario fuit: manu alteri oſculum ſignificare (*die Hand Küssen, und ſolche hernoch ausſtrecken, zum Zeichen, als wen man ſolchen Kuſs aus tiefſter Ehrerbietung in der That ſelbſt abgeſtattet hette*) nefas habet adorandi gratia manum labris admovere. Atque ego Latinis ipſis hinc cenſeo formatum adorandi verbum, quia manus ad ora admovebant Lipſ. I. 1. R.

Electɔr. c. 6. docuimus in Supplementis ad c.III. Diſcurſus Philologici noſtri de Oſculis p. 151. ſeq. Edit. Chemnic. Itidem *Supplicare* dicimur, quum a plicandis genibus dictum ſit, tamen & ſola voce *Supplicare* dicimus; præſertim cum abjectioribus utimur verbis. Hoc qui facit, *Supplex* dicitur. Græcis Προσευχεσθαι, qui *adorabundus* aliquid petit. Προσκυνησαι qui geſtu adorat. Ἱκετευειν, qui ſupplex genibus & manibus aliquid petit. H.

Adpromissor eſt, qui alienæ promiſsioni accedit, a verbo adpromitto, quod eſt inſuper & præter alium promitto; *Expromiſſor* vero is dicitur, qui pro eo promittit, qui ipſe efficaciter obligatus non eſt, veluti qui pro ſervo, cum quo nulla contrahitur obligatio, promittit. Pomponius ad Sabinum 26. L. 5. D. de Verb. Oblig. Satis acceptio eſt ſtipulatio, quæ ita obligat *Promiſſorem*, ut *Adpromiſſores* quoque ab eo accipiantur, id eſt, qui idem promittant. Ulpianus ad Edictum XI. L. 7. D. de Dol. Si nolit *Expromiſſorem* ipſum manumiſſum accipere. *Expromiſſori* plane adverſus manumiſſum dari debebit de dolo, aut ſi non ſit ſolvendo, *Expromiſſor* domino dabitur. Sed hæc Differentia, quanquam Juris Interpretibus valde placuit, mihi tamen non probatur, cum videam, in Libris veterum Juris conſultorum promiſcue, & indifferenter appellari Adpromiſſores & Expromiſſores, qui pro alio quocunque ſe obligat, ut in Titulo de Soluto Matrim. de Solutionibus, de Pignorat. Actione, de Condict. Cauſa data, ad SC. Vellejanum, & aliis multis locis.

Adrogat aliquid ſibi, etiamſi non meruit: *Abrogat*, qui alii aufert, vel qui legem tollit. C. Fr. R.

Adscripti, & *Adſcriptivi* multum differunt. Nam *Adſcripti* dicebantur, qui nomina in colonias dederant, ut eſſent Coloni. Ad quorum ſimilitudinem poſtea dici cœperunt *Adſcriptitii* (1), qui erant colonis adſignati, & ibi culturæ cauſa perpetuo manebant, atque cum prædiis mancipabantur alienabanturque. *Adſcriptivi* erant, qui (extra ordinem, & numerum adſcribebantur inermes &) ſupplendis Legionibus mortuorum Militum loco ſubſtituebantur, quos eosdem vocabant Accenſos, quod in Legionum cenſum eſſent relati. Liv. XIV. Coloni *Adſcripti* in colonia, quam teſtem Integritatis Juſtitiæque habent. Paulus Reſponſor. 11. L. 54. D. Locat. Servus, qui æſtimatus coloniæ *adſcriptus* eſt, ad periculum coloniæ pertinebit. Plaut. in Menæchm. 1. 3. 2. Idem iſtuc aliis *Adſcriptivis* ad Legionem fieri ſolet. Varro III. de vita Populi Rom. Qui de *adſcriptivis*, cum erant attributi Decurionibus, & Centurionibus, qui eorum habent numerum, Accenſi vocabantur.

Adsectari differt ab *Appellare*. *Appellat* enim qui ſermone Pudicitiam attentat. *Adſectatur* (2), qui frequenter aliquam tacitus ſequitur. L. XV. §. 22. ff. de Injur.

(1) *Adſcriptitii*, veluti quidam ſcripti dicebantur, qui ſupplendis legionibus adſcribebantur. Feſt. R.

(2) *Adſectata* fœmina, quæ ſollicitatur a pluribus. Plaut. Rud. II. 4. v. 5. R.

Adspicere minus eſt, quam *diſpicere*. Plaut. Ciſt. IV. 2. v. 25. R.

Advena aliunde commigrat, *Inquilinus* in conducto habitat, *Indigena* ubi natus, *Accola* juxta montem, flumen, *Incola* in urbe habitat. R.

Advenire dicitur, & qui jam in propinquo eſt, & *Adveniſſe*, qui jam adeſt. *Adventat*, qui longius abeſt in itinere. Nec is *adventaſſe* dicitur, quum pervenerit. Uxor *Advenienti* viro occurrit ad limen, *Adventanti* non occurrit, niſi id fiat in ipſo itinere. *Ventitat*, qui frequenter venit. Valla v. c. 10.

Adventitia bona aliunde, quam ex re Patris obveniunt. L. 36. pr. ff. C. de inoff. Teſt. *Profectitia* ex re Patris. §. 1. I. per quas Perſ.

Adventus eſt, quem voluntas, & deſtinatus locus, *Obitus* eſt, quem caſus affert. *Obitus* occurſus, *ob* enim ſignificat contra. Donat. R.

Adversa *vulnera* vocantur, quæ in pectore fronteque ſunt accepta, & laudi dantur; *Adverſa* vero, quæ in tergo, & probro dantur. Unde Cic. Et *adverſus*, & *averſus* impudicus es, hoc eſt, a fronte, & a tergo. H.

Adversamur ei, cui repugnamus, & obſiſtimus. *Averſamur* ei, quem deteſtamur. Unde *averſa Fata* dicuntur, quæ nobis obſtant. *Averſi* Dii, qui precibus noſtris ſurdi ſunt. H.

Adversaria indices ſunt ſeu commentarii, in quos memoriæ cauſa res adnotantur ſeu conjiciuntur, Verzeichniſſe, Protocolle. *Tabulæ* ſeu *codicilli*, in quibus res explicantur ordine competenti, Gerichtshandelsbucher, gerichtliche Urkunden.

Ad-

Adversus refertur ad Perſonam tantum. *Contra* ad Locum, & Perſonam, ut volunt Grammatici; cum tamen *Adverſus* etiam ad Locum referatur. Ter. in Phorm. I. 2. 38. ſq.

- - *ex* adverſum *ei loco*
Tonſtrina (h. e. apta ſedes otioſis, & nugivendis)
erat quædam - -

Liv. Lib. *Adverſus* viam, qua in Capitolium aſcenditur. Sed cum ad Perſonam referuntur, hoc differunt, quod *Adverſus* levius eſt, quam *Contra*. Nam *Contra* Inimicitias, Diſsidia & nocendi voluntatem oſtendit: *Adverſus* etiam cum bona voluntate eſt, & Erga ſignificat. Cato de Conſulatu ſuo: Omnia plena hoſtium, copiæ magnæ *contra* me ſedebant. Ter. in Andr. I. 1. 15. Id gratum fuiſſe *adverſum* te habeo gratiam. Cic. de Nat. Deor. Pietas *adverſus* Deos. Id. ad Pætum: Te *adverſus* me omnia audere gratum eſt. *Adverſum* te, Adverſarius. *Adverſus* te, imitator eſt. *Adverſum* ſemper Præpoſitio eſt, ut, Adverſum te habeo gratiam. *Adverſus* interdum Participium, ab Adverto. Donat. ad. Ter.

Adversus oſtendit frontem, *averſus* tergum. *Adverſum* te, adverſarius eſt; *adverſus* te, imitator eſt. R.

Advertimus (1) animum, quum attendimus. *Avertimus*, quum ad alia vertimus. H.

Adulamur ſerviliter, etiam geſtu, quod canibus quoque nobiſcum eſt commune (2) quando

 in-

(1) *Advertere animum* Cicero quidem non uſus, ſed Ovidius, & Poetæ alii, Plautus, pro quo dicit attendere animum. R.

(2) *Adulamur* geſtu, *aſſentimur* verbis, *blandimur* utroque. R.

inſervimus quoquo modo, vel voce, vel geſtu, ut favorem emereamur. *Aſſentamur* ad gratiam loquentes, quum ſtudioſe, & conciliandæ alicujus utilitatis gratia effuſius, & plerumque falſo quempiam laudamus. Ideoque *Aſſentatio* non tribuitur mutis animantibus; ſed canes dicuntur *blandiri* & *adulari* Valla l. v. c. 66. *Blandimur* quoquo modo, dum placere ſtudemus magis, quam vera dicere, blandior enim proprie ad tactum pertinet, & κατα χρηςικως; transfertur ad alios ſenſus, etiam ad animum. Sunt qui dicunt, *Adulantem* omni mentiri tempore; veritatem vero *Blandientem* poſſe loqui. Sic etiam *facto blandimur*, veluti qui pinxeret Venerem deformem, dicitur blanditus Minervæ. Dicimur, & *Blandiri* vitiis noſtris, dum ea excuſamus, aut attenuamus, *Blandiri calamitatibus*, dum eas elevamus. Palpamur manibus, dum blandimur Equis. Et hoc transfertur ad alia quoque. Inde Palpones dicti Adulatores. Et Palpum obtrudit ille, qui *blandiendo* fallit. H.

Adulterium eſt concubitus illicitus cum nupta Muliere, ſed honeſte vivente, quaſi ad alterius torum acceſſus. Vid. L. 6. §. 1. D. de Adult. *Inceſtus* (1) quod idem, ac incaſtus, eſt cum conſanguinea, & ſocra, vel alia, quam quis ducere uxorem prohibetur; *Stuprum*, quaſi dicas Stupor tur-

(1) *Inceſtus*, quia Venus ad non caſtas nuptias, quæ contra leges vel mores fiunt, non venit cum ſuo cæſto. Lutat. in II. Statii Thebaid. Scortatio quævis paſſim in uſu nomine *inceſtus*. R.

turpis, vero eſt cum Vidua, aut Virgine honeſte alias vivente, quod fit ſæpiſsime cum violenta Libidine. Ideoque Deus Stupratores lapidari juſſit, Deut. XXII. 24. Cic. pro Flacco: De Probris, *Adulteriis*, ac *Stupris*. Tac. I. Hiſtoriar. Quoties Pecuniæ materia deeſſet, *Stupris*, & *Adulteriis* exorabatur. Sed interdum *Stupri* nomen generale eſt, & de Adulterio, Inceſtu, & quocunque Flagitio improprie dicitur. Unde lex Julia de *Adulteriis* promiſcue his verbis utitur, ſicut alii quoque Autores. Cic. Orat. 7. in Verr. Noctu *Stupri* cauſa lectica in urbem introferri ſolitus eſt ad Mulierem nuptam uni, propoſitam omnibus. Salluſt. III. Hiſtor. Ac ſtatim fugitivi contra præceptum Ducis rapere ad *Stuprum* Virgines, Matronaſque. Liv. XXXVI. Nec rapi ad *Stuprum* Matres Campanas, Virgineſque, & ingenuos Pueros.

ADVOCATUR, daturus patrocinium: *invocatur* præſtaturus auxilium: *evocatur* præbiturus obſequium. Agræt. R.

ADVOCATUS, qui gratiæ, & auctoritatis cauſa adeſt amico in Judicio, Germ. *Peyſtand*, græce παρακλητος, eſt, qui alteri adeſt in cauſa, ſive jus ſuggerit; ut Juriſconſultus, ſive præſentia ſua Adverſarii injuriam propulſat, ut Amicus, vel breviter: qui adeſt periclitanti, auxiliaturus, ſi quid opus ſit. Hujus officium *Advocatio* dicitur. *Patronus* eſt (1) qui alicui ſe beneficiis Patrem

 (ſpe-

(1) *Patronus* de eo, qui alium manu mittit, & ſuo præſidio defendit. Plaut. Moſtell. I. 3. v. 11. & III. 2. v. 59. Ita ſervi heros

(ſpeciatim Defenſorem) præſtat, ſeu, qui in Judicio cauſas oratione defendit, ut Orator, & Cauſidicus, unde *Patrocinari* pro auxiliari, & *Patrocinium* pro auxilio ponitur. *Advocati* ſuſcipiunt perſonas. *Procuratores* Negotia. *Advocati* debent eſſe Juriſperiti, non item *Procuratores*. *Illi* ſunt quaſi Tutores. *Hi* quaſi Curatores. *Advocato* meo ſum Cliens. *Procuratori* Mandator, vel Dominus. *Advocatia* peragitur extra Judicium, *Procuratura* vero non niſi in Judicio. *Illa* eſt difficilior, *Hæc* facilior. Vult. Comm. Inſt. ad Pr. Tit. de Act. n. 28. ſeq. Itaque *Advocati* nomen generalius eſt & honeſtius, quam Patroni, quod Ovid. de Art. amandi v. 531. ſeq. feſtive expreſsit:

Munera det Dives, Jus qui profitebitur, adſit,
Facundus cauſam ſæpe Clientis *agat*.

Aſconius Pedianus in Divinationem: Qui defendit alterum Judicio, aut *Patronus* dicitur, ſi Orator eſt, aut *Advocatus*, ſi aut Jus ſuggerit, aut præſentiam ſuam commodat amico (1). Idem: Vel ut conſulantur, conveniunt *Advocati*, vel ut alterutri parti apud Arbitros adſint, vel ut ipſi Judices in rem aliquam capiantur. Et hoc olim. Poſterior autem Ætas *Advocatum* dixit quemcunque cauſarum Actorem. *Patronus* cauſſam agit, ſeu

heros appellabant *Patronos*, a quibus forte ſervati. Plaut. Men. V. 7. v. 42. R.

(1) Aut *Procurator*, ſi abſentis negotium ſuſcipit, aut *Cognitor*, ſi præſentis cauſam novit, & ſic tuetur ut ſuam. Ergo Cicero dixit Cognitorem familiariſſimum defenſorem. Pedian. R. Heineccii ant. L. IV. tit. 19. §. 1. p. 291. Frid. Brummerus ad leg. Cinc. p. 20.

ſeu orat, nempe orator: *Advocatus* tantum adeſt, ut gratia & auctoritate reo proſit. Ita ætate Ciceronis, & ante his utebantur. Sed poſtea *Advocatus* idem, quod *Patronus* valere cœpit. Paræus. R. Tac. de Orat. Horum temporum *Diſerti*, *Cauſidici*, & *Advocati*, & *Patroni*, & quidvis potius, quam Oratores vocantur. Ulpianus de omnibus Tribunalib. 8. L. 1. D. de extr. Cog. *Advocatos* accipere debemus omnes omnino, qui cauſis agendis quoquo ſtudio operantur. *Advocatur* daturus *Patrocinium*. *Invocatur* præbiturus auxilium. *Exvocatur* præſtiturus Obſequium.

ÆDES, & *Ædificia* ſeparat Varro Lib. 4. de L. L. Poſt *Ædem* Saturni in *Ædificiorum* Legibus, & Liv. Lib. 4. Quæ *Ædes Ædificiaque* intra fines regni Antiochi ſunt. Nimirum *Ædes* ſunt ſacræ, & profanæ, *Ædificia* ſtructuræ quippe parietibus & tecto proprie conſtantes, tantum profana; atque etiam illa, quæ non ſunt apta habitationi, ut. Porticus, Propugnacula, & ſimilia. *Ædes* ſunt urbana *Ædificia*, Villæ ruſticæ L. 221. de V.S.

ÆDES ſunt, etiamſi tecto carent, neque habitantur. *Domus* intelligitur omnis habitatio, in qua Paterfamilias habitat, quæ tecto, & parietibus conſtat. Latior ergo eſt ſignificatio *Ædium*, quam *Domus* (1).

(1) Quod autem male probatum eſt in prioribus Editionibus ipſius Popmæ & Muſculi, immo & in ultima illa, quam Hieronymus Thomæ Giſſæ juſſit imprimi, Teſtimonio illo Plautino, quod ex Rudent. IV. 2. 25. hunc in modum, ſed falſo, ibidem extat: Domum noſtram, Agrum, Ædes, Mancipia. Nam ſi ante-

ÆDES *ſacra*, & *Templum* hoc differunt, quod *Ædes ſacra* per ſe ſancta erat, non augurata, ut Ædis Veſtæ; ſed poſtquam per auguria, inaugurari autem dicebatur, dum augures ſpatium (i. e. locum illum) ſolemniter capiebant. Tacit. Hiſt. IV. 53. conſtituebatur, & ſancta; & augurata erat, & Templum fiebat; *Templum* vero per ſe auguratum erat, non ſanctum, ut Roſtra in foro augurato conſtituta, nec tamen Deo dicata, nominantur Templa; Itemque Curia Hoſtilia, Pompeja, & Julia, ut autor eſt Varro IV. Epiſtolicar. Quæſt. Id. VI. de L. L. Curia Hoſtilia *Templum* eſt, & ſanctum non eſt: ſed hoc, ut putarent, ædem ſacram eſſe, templum & ſanctum eſſe, quod in urbe Roma pleræque Ædes ſacræ ſunt Templa, eadem ſancta. Præterea *Templum* etiam profanum eſt, & Domum quamvis hominum & inferiorum ſignificat. Quæ res exemplorum confirmationem non deſiderat. Ædem ex Servii mente Num. Sing. de Templo tantum dicimus, & quidem fere ſemper cum adjectione, ut in Æde Jovis, Mercurii, Minervæ, Concordiæ, &c. Plurali vero ſecundum adjectionem, & privatam Domum, & Templum ſignificat, ut Ædes meæ, Domus meæ, Ædes Marcelli, &c. Etiamſi egregias, aut pulchras Ædes, aut abſolute Ædes dixi-

antecedentia verba Textus aſpicimus, Conſtructioniſque ordinem probe, ut decet, attendimus, videbimus, non legendum eſſe Domum noſtram, &c. Sed demum inſtruam Agrum, &c. Et hanc lectionem obſervarunt quoque, Veteribus præeuntibus, Camerarius, Taubmannus in utraque Editione, Douſa Fil. Pareus, Buchnerus, Cothenienſes, & alii.

diximus, Domum tantummodo deſignare ſolemus. Si vero addimus aliquid ad Religionem ſpectans, ut ſi in Plurali etiam dicimus ſacras Ædes, aut Nympharum Ædes, Templa plura annotamus. Conf. Tortelii Lima Orthogr. fol. 70. (1).

ÆDIFICARE eſt Ædes ſtruere, vel conſtruere. Exæ-

(1) Non enim ſemper per templum ædes ſacræ intelliguntur. Notiſſimum eſt, ſolemnem hanc vocem quemvis ab auguribus captum locum, quo ſacer fiat, denotare (a). Varro apud Gellium de illo clarum præſtat exemplum. Siquidem ubi in deſcribendo loco, in quo ſenatus conveniret, verſatur, ædem Veſtæ templum non fuiſſe, adſerit. Rationem ſuppeditat Servius (b), nimirum ne illuc conveniret ſenatus, ubi virgines erant, cum huc venire nulli viro liceret. Ne tamen plane ab amœno Veſtalium cœtu eſſent excluſi ſenio confecti ſenatores; in atrio, quod ab æde ſejunctum erat, ſenatum habitum fuiſſe, teſtatur Alexander ab Alexandro (c). Nardinus tamen non videtur rem acu tetigiſſe, dum ſcribit: templum poſt augurationem conſecratum fuiſſe, ædes vero non item (d), cum conſtet, ædes, auguratione facta, publica luſtratione conſecratas, templum vero augurum ope ſolum abſolutum fuiſſe (e). Sane vel campos per augures conſtitutos templa, ibique ſenatum habitum fuiſſe, in hiſtoriarum

(a) Varro L. VI. pag. 47. In terris dictum templum locus augurii aut auſpicii cauſa quibuſdam conceptis verbis finitus. Omnem augurum in templo definiendo diſciplinam ſingulari plane eruditione pro more expoſuit D. I. IAC. MASCOVIUS diſſ. Lipſ. habita 1721. de jure auſpicii apud Romanos.

(b) Ad Virg. Æn. VII. 153. p. 455. Niſi in auguſto loc conſtituto conſilium ſenatus habere non poterat. Templum Veſtæ non fuit augurio conſecratum, ne illuc conveniret ſenatus, ubi erant virgines. Ad atrium autem Veſtæ conveniebatur, quod a templo remotum fuerat. Et ad L. IX. v. 4. p. 533.

(c) Dier. Gen. L. V. c. 12. p. 662. Templum Veſtæ minime inauguratum fuit, ne quando in ea ſenatus cogeretur; ideo non eſſe templum, aliqui exiſtimarunt, licet in atrio Veſtæ, quod a templo ſejunctum erat, quandoque haberi ſenatum videamus. Zamoſcius de Senat. Rom. L. II. cap. 6. T. I. Grævii p. 996.

(d) In Rom. Vet. L. III. cap. 2. p. 973. T. IV. Grævii.

(e) V. Menzii Diſſ. de Conſecratione templorum Romanorum §. 21.

Exædificare eſt ſtructuram in altum, & longum producere. Salluſt. in Catil. Cum domos, atque villas cognoveris in urbium modum *exædificatas*. Arnobius VII. Cur templa poſt condita, ſibique *exædificata* delubrat.

ÆDITIMUS dicitur, qui ædem ſervat, quaſi ædis intimus. *Æditaus* ab æde tuenda. Soſip.

ÆGER & animo, & corpore laborat, ſeu ægreſcit plerumque & animo, & corpore ſimul, & tum ægrotat periculoſius, *Ægrotus* vero corpore tantum. Salluſt. in Catil. Antonius pedibus *æger*. Id. in Jug. Animus *æger* avaritia facile converſus eſt. Sed *Ægrotum* pro *Ægro* dixit Ter. in Heut. I. 1. 48. Neque ut animum decuit *ægrotum* h. e. infirmum, adoleſcentuli. Et in And. I. 2. 22. juxta Edition. Haynecc.

> *Ipſum animum* ægrotum *ad deteriorem partem plerumque applicat*. (1)

ÆGRO-

rum monumenti invenimus (*f*). Sic cum Fulv. Flaccus urbe egreſſus inter Eſquilinam Collinamque portam poſuiſſet caſtra, conſules ſenatuſque in caſtra venerant, ibi de ſumma reipublicæ conſultatum (*g*).

(1) Terentius *ægrotum animum* ſæpe dicit. Apud alios auctores id rarius invenias, Goclen obſ. 322. quod Terentianum tamen differentiæ noſtræ non obſtat; differunt enim ita vocabula, ſi ſimpliciter & ſine adjectione ponuntur.

(f) Propert. IV. I. 24.

> *Buccina cogebat priſcos ad verba Quirites*
> *Centom illi in prato ſæpe ſenatus erat.*

Nicol. Gruchius de Comit. Roman. L. I. c. 4. p. 270. v. diſſ. alleg. §. 14.

(g) Livius L. XXVI. c. 10. v. Th. Wagneri Diſſ. de Aris in curiis & pro tribunali p. 17.

ÆGROTATIONEM & *Ægritudinem* Cicero diſtinxit IV. Tuſc. Quæſt. his verbis: Sed proprie, ut *Ægrotatio* in corpore, ſic *Ægritudo* in animo nomen habet. Ib. Præclare noſtri moleſtiam, ſollicitudinem, angorem, propter ſimilitudinem corporum ægrorum, *Ægritudinem* nominaverunt. Idem tamen eodem libro dixit Ægrotationes animi, ut Horat. II. Sat. 3. v. 306. ſeq. quo me *Ægrotare* putes animi vitio (1).

ÆMULARI fit cum tacito quodam animi motu, & plerumque cum Invidia. Ideoque idem eſt, ac invidendo imitari, & quaſi aſſequi; etiamſi Æmulatio nonnumquam virtutis imitatio eſt. Sed *Imitari*, quod proprie ſe alteri conformare notat, eſt vocabulum μεσον, & ſumitur potiſſimum in bonam partem, ſic & Ter. in Prol. Andr. v. 20. *Æmulari* dicit pro Imitari his verbis. Quorum *æmu-*

(1) Idem tamen eodem libro, itemque Terentius in Andr. & Heautontim. dixit *ægrotationes animi*, ut Horat. quo me *ægrotare* putas animi vitio. Quod tamen differentiæ nihil obſtat, differentia enim vocabulorum, quam inculcamus, ſpectanda eſt, cum ſimpliciter, & ſine epithetis nomina ſpectantur Schor. de Rat. doc. & diſc. L. L. & Gr. 50. obſ. II. & theſ. Cic. 29. Goclen, L. I. obſ. 322. Vorſt. de Lat. mer. ſuſp. 119. Cell. antib. 105. C. P. p. 159. Kappius ad Ienſium III. Andr. Borrichius append. 641. Hæ voces promiſcue uſurpantur, quia ægritudo etiam de corpore adhibetur. Ita etiam Curtius III. 5. 10. Animum ægritudo corporis urgebat; Florus IV. 7. & quamvis duces non eſſent præſentes, puorum alterum corporis ægritudo, illum metus & ignavia ſubduxiſſent; Tacitus Annal. II. 69. Piſo Seleuciam digreditur, opperiens ægritudinem, (quam paullo ante valetudinem vocat) quæ rurſum Germanico acciderat. Proinde recte monet Faber, ægritudinem & de corporis ægrotatione apud veteres inveniri, quin, obſervat ad Ter. Phorm. V. 1. 24. Matrem ipſam ex ægritudine miſeram mors conſecuta eſt, hanc vocem vel pro animi dolore, vel pro corporis adfectione exponi poſſe.

æmulari exoptat negligentiam Potius, quam iſtorum obſcuram diligentiam. H.

ÆMULATIO habet imitandi ſtudium, ſed cum malitiæ operatione. M. Tull. in Cæſarianis: quaſi quodam æmulo atque imitatore ſtudiorum & laborum meorum, & comite abſtracto. Ideoque recte dicitur *æmulus*, qui ductus invidia alterius opus imitari, aut ſuperare conatur. *Imitatio* ſimplex eſt, & livorem atque invidiam non admittit. Non. R. *illa* eſt paris, *hæc* ſequioris, Cellar. ad Plin. L. I. ep. 2. n. 5.

ÆQUALE eſt alterius ſtaturæ par; *Æquabile* vero, quod æquari poteſt. C. Fr.

ÆQUALE æquam, & parem quantitatem notat, & in hoc differt a *ſimili*, quo ad qualitatem refertur. Speciatim æqualis eſt ejuſdem ætatis Geſn. theſ.

ÆQUITAS ſeu *Æqui* ratio, eſt quædam convenientia, & moderatio rationabilis. *Jus* eſt deciſio, quæ fit ſecundum Juris cum divini, tum humani regulas ideoque idem eſt, ac DEI & recta Rationis juſſum. *Clementia* ſolius Principis eſt, vel parem poteſtatem habentis. Connan. l. 1. c. 11. n. 9.

ÆQUOR, mare appellatum, quod æquatum, commotum vento non eſt. *Fretum* dicitur a ſimilitudine ferventis aquæ, quod in fretum ſæpe concurrat æſtus, atque efferveſcat. Varro. R.

ÆRARIUM eſt locus, ſeu Ædificium, in quo publica Pecunia Populi aſſervatur, ut olim in Æde Saturni; *Fiſcus* vero Principis Ærarium eſt, ad decorem, & Majeſtatem ipſius conſervandam ſtatutus,

tutus, a fiſſis viminibus, hoc eſt, Sportis, in quibus pecuniæ publicæ aſportari, & concludi ſolebant, dictus, uti Aſconius Pedianus notavit. Tac. II. Annal. Quantum *Ærario*, quantum *Fiſco* pendebant, in quinquennium remiſit. Id. V. Bona Sejani ablata *Ærario*, ut in *Fiſcum* cogerentur. Plin. in Paneg. At fortaſſe non eadem ſeveritate *Fiſcum*, quam *Ærarium* cohibes, immo tanto majore, quanto plus tibi licere de tuo, quam de publico credis. Suet. in Aug. Quantum militum ſub ſignis ubique eſſet, quantum pecuniæ in *Ærario*, & *Fiſcis*, & Vectigaliorum reſiduis. Id. in Claudio: Poſitis ante ſe cum pecunia *Fiſcis* (1).

ÆSTAS eſt pars anni, calida nempe, quæ cogit pecora *æſtivare* ſub *æſtivis*. *Æſtus* calor temporis, *Æſtus* a nimio calore nomen accipit, & eſt vel in aere, cum uſtus aer æſtuat, vel in mari, cum undæ inæſtuant, æſtuoſoſque fluctus in ſua æſtuaria exæſtuant. *Æſtas* nomen non amittit, etiamſi temperata eſt. Front.

ÆSTI-

(1) A *Fiſco* iterum diſtincta erat *ratio* Cæſaris, id eſt, privatum principis patrimonium. Vnde toties memorantur procuratores hæreditatium privati Parrimonii & ſimiles, apud Fabret. Inſcr. cap. 3. & Phil. a Turre in Monim. Vet. Ant. cap. 6. vid. Heinecc. Antiq. p. 245. R. Duo notanda puto. Primum, quod Eutropius in hunc differentiam peccaverit. Nam lib. II. 16. 9. III. 9. 7. fiſcum pro ærario poſuit & v. v. ærarium pro fiſco lib. VIII. 3. 7. 4. 5. 6. 11. X. 8. 7. Deinde, quod hoc diſcrimen temporis progreſſu ceſſaverit v. Heinec. l. c. Hanc differentiam primus Auguſtus reperit. Sane ſub Tiberio diverſam fuiſſe a fiſco ærarium, patet ex Tacit. Ann. VI. 2. At ſeneſcente jam ſub Byzantinis principibus imperio, nullum erat amplius inter fiſcum & ærarium diſcrimen. Publica pecunia ſacrarum largitionum; privatum principis patrimonium privatarum rerum nomine veniebat.

Æstimare, inquit Valla, eſt conſiderare. *Exiſtimare* eſt judicare. *Æſtimare*, de pretio ſcitari. *Æſtimo* pretium reſpicit, *exiſtimo* eſt judicii, Goclen. Itaque prius rem *æſtimamus*, deinde qualis ſit, *exiſtimamus*. Quæ interpretatio noſtro quoque judicio non ſatis explicat veram & propriam harum vocum Differentiam. Nam *Æſtimare* eſt, & quidem proprie pretium rei ſtatuere, ſeu res comparare, & componere, atque ita expendere, quid parui, aut magni referat: quid ſit probandum, aut improbandum. *Exiſtimare* autem eſt judicare, bene, vel male opinari (1) ſeu diligenter æſtimando ſtatuere. *Illud* fit ex rerum collatione. *Hoc* eſt opinionis, & judicii, ut *Æſtimo* te magni. *Exiſtimo* te magnum. Sall. in Catil. Eorum ego vitam mortemque juxta *æſtimo*. Id. in Jug. Utrum gravius *æſtimet*, nemini occultum eſt. Cæſ. III. de B. C. Leniuſque tempeſtatis, quam claſſis periculum *æſtimaverunt*. Interdum tamen *Exiſtimo* accipitur pro *Æſtimo*. Ter. in Phorm. I. 1. 11. ſeq. Id illa univerſum abripiet, haud *exſtimans*, vid. Martini Haynecci Notæ Marginales ad h. l. Quanto labore partum. Salluſt. Lib. 3. Hiſtor. Si, Quirites, parum *exſtimaretis*, quid inter jus a Majoribus relictum nobis, & hoc a Sulla paratum ſervitium intereſſet. Id. in Jug. Nunc vos, *exiſtimans*, facta; an dicta pluris ſint.

Af-

(1) *Exiſtimare*, in malam partem, pro male ſentire, eo ſignificatu neque Cicero, neque alii ejus notæ ſcriptores videntur uſi. R.

Affabilis eſt, qui comiter appellat eos, qui occurrunt. Græcis dictus φιλοπροσηγορος, & opponitur homini moroſo. Inde *Affabilitas*, quæ alloquendi facilitatem, ſermonis comitatem, ac audiendi lenitatem appoſite ſignificat. Sed *Blandus* eſt, qui familiarius grata oratione cum hominibus ſolet agere, qui potens eſt ad perſuadendum. Plaut. Caſ. 2. 3. v. 5. 6. Græcis ευπροσηγορος. H.

Affectio (1), ſive *Affectus*, Παϑος Græcorum nomine veniens, eſt omnis animi incitatio, ſtudium, & motus, cujus genera ſunt Ira, Miſericordia, Amor, Odium, & præcipue Metus, Spes, Dolor ac Gaudium, & opponitur Rationi. Habet autem nomen ſuum ab afficiendo, h. e. ejuſmodi verbo, quod ad quamvis fere rem optime ſeſe poteſt accommodare. Dicitur enim non ſolum honore, præmio, munere, lætitia, atque beneficio; ſed & moleſtia, dolore, contumelia, injuria & re quavis alia, quæ animum, vel corpus tangere, movere, concitare, atque cruciare poteſt, aliquem afficere. Ubi notandum, quod qui affectus injuriæ eſt, illius ſemper meminerit; qui autem beneficio, illud facillime obliviſcatur. Contra *Affectatio* eſt æmulatio, ſive appetentia rei, Κακοζηλια, quod potiſſimum in malam partem ſumitur, a Græcis appellata. Hinc Sermo affectatus reprehenditur, & qui laudem undequa-

que

(1) *Affectio* ſeu *Affectus*, nomen Ciceroni, & omnibus melioris & antiquioris notæ ſcriptoribus ignotum. Cicero motus & perturbationes vocat. R.

que affectat, venatur illam, & captat. Sed affectare quietem, pro quietem cupere minus Latine dictum eſt. H.

Afficimus honore, *afficimur* injuria. Agroet. R.

Affinitas fit matrimonio, *agnatio cognatio* & *conſanguinitas* ex ſanguine, ſtirpe & genere eodem oritur. Conjungia *affines* faciunt, *confinia*. campi. *Neceſſitas* ſeu *neceſſitudo* fit officiis, *familiaritas* frequenti ſodalitio, ſeu conſortio, *propinquitas* ex quacumque ſanguinis conjunctione, *gentilitas* ex familia hominum ingenuorum ejusdem nominis, agnationis vinculo quamvis disjunctorum, vel ſolæ etiam nominis ſocietate gaudentium.

Affligo eſt opprimo, & proſterno (1), ut, affligere Statuam, Navem, Monumentum &c. ap. Ciceronem ſæpius. Inde Afflictus, hoc eſt, proſtratus & jacens, cui Florens opponitur. *Effligo* eſt excito & penitus deſtruo, in quo major violentia. Plaut. in Aſin. IV. 2. 9. Niſi quidem illa ante occupaſſit te, *effliges* ſcio. Cic. VIII. ad Att. Filium miſit ad *effligendum* Cn. Pompejum, aut certe capiendum. Sed *Infligere* eſt plagam incutere.

Age quum eſt Adverbium Hortantis, Numero Singulari jungitur. *Agite* Plur. *Agedum* utrique. *H.*

Ager eſt locus ſine Ædificio, qui culturæ & fru-

(1) *Affligere* gravius eſt, *afficere* levius. *Affligere* imminens exitium ſignificat jamque impendens, *effligere* præſens. R.

fructuum cauſa habetur, ſive Campus ſit, ſive Vinea, ſive aliud (1). *Fundus*, qui proprie cujuſque rei imum eſt, integra poſſeſsio eſt, Agrumque cum Ædificio, & Villa continet. *Fundus* quælibet ſpecies ſoli eſt, etiam inculta & nulli uſui deſtinata, in qua aliquid fundari poteſt. *Poſſeſſio* Ager late patens, cujus pleniſsimum uſum habemus, proprietatem, & dominium non habemus, nec habere poſſumus, ut eſt Ager tributarius, ſtipendiariuſque, & vectigalis, item aliis uſibus deſtinatus, qui omnes nec mancipatione abalienari, nec uſucapi poſſunt; *Prædium* vero generaliter appellatur tam urbana, quam ruſtica Poſſeſsio. Iavolenus Epiſtolar. 4. L. CXV. D. de Verb. Sign. *Fundus* eſt omne, quidquid ſolo tenetur. *Ager* eſt ſpecies *Fundi*, qui ad uſum hominis comparatur. *Poſſeſſio* ab Agro Juris propietate diſtat. Quidquid enim apprehendimus, cujus propietas ad nos non pertinet, aut nec poteſt pertinere, hoc *Poſſeſſionem* appellamus. *Poſſeſſio* ergo uſus eſt. *Ager* proprietas loci eſt. Nam & *Ager*, & *Poſſeſſio* hujus appellationis ſpecies ſunt. Et hæc quidem

(1) Seu *Ager* eſt pars Ruris ſive locus in Rure, qui colitur ſive compaſcuus ſit, ſive arvus, ſive floridus, ſive conſitus. *Compaſcuus* habet gramina. *Arvus* aratro proſcinditur. *Floridus* ſervatur apibus & voluptati. *Conſitus* habet arbores. Interdum etiam *Ager* non unum aliquem; ſed univerſum Territorium Urbi circumjectum, quod Græci χωραν nuncupant, declarat, & in ſe complectitur & Saltus, & Nemora, & Flumina, & Montes. *Rus* eſt omnis locus in Agris extra Urbem. *Ruri* enim habitat Ruricola, ibique rurando & ruſticando ſuis ruralibus operis panem quærit. *Campus* eſt ampla planities ſive in Urbe, ſive extra Urbem. Unde Campus Martius dictus, & Regio Campeſtris, quæ monteis non habet.

dem propria, & adſtricta eſt harum vocum ſignificatio, quam Iuris Autores ſubtiliter obſervarunt; cum in communi uſu loquendi alia quoque ſit latior, cujus quoque exempla in Libris ipſorum paſſim occurrunt. Nam *Agri* nomine accipiunt Ædificium, & omnia, quæ in Agro continentur. *Poſſeſſionem* autem vocant rem ipſam, quæ poſſidetur, ut puta Fundum, aut Villam. *Fundus* etiam modicus locus eſt, ſi *Fundi* animo eum habuimus, & plerumque ſine Villa, inquit Ulpianus ad Edictum 60. L. 60. de Verb. Sign. Itaque temere & ſine ratione Laur. Valla hac in parte Juriſconſultos reprehendit, quaſi a ſe ipſis diſſentientes; cum illi modo propriam & anguſtam horum verborum ſignificationem, modo tralatitiam, aut laxam reſpiciant Godd. ad d. l. 115.

Ager locus in rure, qui colitur, et fructum facit, ein Stuck Landes, das man beackert, *campus* evidentioribus terminis ſuis continetur, et datur etiam in media urbe, ein ganz abgeſondertes Stuck Ackers, oder ein weiter Platz in der Stadt, *area* locus vacuus, ubi inædificari poteſt, eine wuſte, unbebavete Stelle, vel agri aliquis tractus, ubi frumentum demeſſum, ein Stuck Acker, welches abgeerndtet iſt, *fundus* in quo fundatur et ſtabilitur patrimonium, ein grundſtucke, ein eigenthumlich Gut.

Agere, *Facere*, et *Gerere* hoc differunt, quod *Agere* et corporis, et vocis, et mentis agitatum comprehendit. *Facere* tantum refertur ad opera, quæ corpore efficimus, ideoque proprie idem eſt, ac opus quoddam producere. Aliquando et pro con-

conſentire ponitur . His enim loquendi modis utebantur recte antiqui : mecum ſeu tecum , *faciam*, hoc eſt, mecum ſeu tecum conſentiam. *Gerere* eſt Muneris, et Oneris. Gerulus *gerit* Onus , ſi non ſit ingeſtabile . Geraria infantem tam placita geſtatione, quam poteſt, Geſtoria navis geſtat Merces, quas divendere geſtiunt Mercatores, Ita *agit* is, cujus poſt actionem opus non exſtat, ut Actor, Saltator, Cantor, Commentator. Sic *agit* Hiſtrio Fabulam , alius *agit* Demeam , alius Thaidem , alius Pamphilum , alius Æſchinem . *Agit* conſulem , qui fungitur officio conſulis, *Agit* Judicem, Amicum , Patrem, *Agit* perſonam ſuam, qui ſui ſimilis eſt . *Agit* cauſam Orator . Nihil *agit* , qui fruſtra laborat . Aliud *agit* , qui non eſt attentus ad id , quod agitur , Hoc *age* dicimus ei, quem jubemns eſſe attentum . Agaſo *agit* aſinum, qui ducit , Subulcus *agit* Porcos. *Aguntur* pecora, ducuntur homines . *Agit* animam, qui morti proximus eſt . *Agit* , qui movet, et afficit. *Facit* is , cujus opus remanet , ut ſcriptor , ſtatuarius, pictor, et alii mechanici. *Gerit* Dux, et Magiſtratus, aut Curator. Ter. in Adelph. V. 3. 3. Hei mihi , quid *faciam* ? quid *agam* ? Cic. Lib. III. de Fin. Eſt ejus generis *actio* quoque quædam , et quidem talis , ut ratio poſtulat , *agere* aliquid et *facere* etiam . Id. in Lucullo : Idem in ſimilibus artibus contingit , quarum omne opus eſt in *faciendo*, atque *agendo* . Liv. lib. XXI. Cætera omnia *ageret faceretque* , ut e Republica duceret . Ulpianus ad Edictum 65. 1. 2. D. de Curat. Bon. Quæque per eam eoſve qui ita creatus creative eſ-

ſent , *acta* , *facta* , *geſtaque* ſunt . Varro lib. V. de L. L. *In eo propter ſimilitudinem* agendi , *&* faciendi , *&* gerendi *quidam error his*, *qui putant eſſe unum* . *Poteſt enim aliquis* facere , *& non* agere : *Vt Poeta* facit , *ideoque Poeta* , *vi voci originariæ* , *idem eſt*, *ac Factor* , *ſicuti docuimus in Libello noſtro de Poetarum Corona Hiſtorico-Philol. c.* 1. §. 2. *p.* 5. *Edition. Cygn. Fabulam* , *& non agit* . *Contra Actor* agit , *& non* facit . *Et ſic a Poeta Fabula* fit , *& non* agitur : *ab Actore autem* agitur, *& non* fit . *Contra Imperator* , *qui dicitur res* Gerere , *in eo neque* agit , *neque* facit , *ſed* gerit , *id eſt*, *ſuſtinet*. *Translatum ab his* , *qui onera gerunt* , *quod ſuſtinent* . *Proprio nomine dicitur* Facere *a Facie* (1) , *quod rei* ,

(1) Huic ſententiæ omnino eſt contrarius Chriſtian. Becmannus , qui in Origin. L. L. p. 443. Edit. Hanou. 4. Faciem a Facere , obſcuræ quippe Originis Verbo , ſicuti Speciem ab antiquo Specere , deſcendere affirmat . Neque tamen ubique hoc diſcriminis ſatis oſtenditur . *Agere* etiam adhibetur , ubi nihil agimus , ut , agere ſilentium , otium . Addendæ tamen ſunt aliorum quoque obſervationes . Weſterhovius ad Ter. Ad. V. 3. 3. ita ; Varro de L. L. V. ſubtilius diſtinguit inter *agere* & *facere* , unde confici queat , agere complecti tria, cogitare, dicere, facere . Atque adeo agere quaſi genus eſſe , facere ſpeciem , quæ diſtinctio non perpetuo obtinet. Quod vero poetam facere , non agere fabulam, actorem agere , non facere dicit , non ex vi vocum , ſed ex uſu ita volente arceſſendum eſt . Ita nec perpetua diſtinctio inter *πράττειν* & *ποιεῖν* obſervatur. Imperator ſecundum Varronem qui dicitur res gerere , neque agit in eo , neque facit , ſed gerit , i. e. ſuſtinet . Albericus Gentilis mavult legere rempublicam . Non quod imperator res gerere dicatur frequentiſſime , ſed quoniam cur nihil in eo agat , videre neſcit . Immo acta , facta imperatorum commemorantur , non ſolum geſta . Qui vero rempublicam gerere dicitur, is certe rempublicam nec agit , nec facit, ſed vere ſuſtinet . Enimvero judice Gronovio obſerv. L. VIIII. p. 225. Varro imperatorem res gerendo, negat vel agere vel facere non omni ratione, ſed ea , quæ ſtatim ante verba hæc inter ſe di-

rei, *quam* facit, *imponit faciem*, *ut fictor*, *cum dicit fingo*, *Figuram imponit*, *cum dicit Informo*, *formam*; *ſic cum dicit* Facio, *faciem imponit*, *a qua facile diſcernitur*, *ut dici poſſit*, *aliud eſſe veſtimentum*, *aliud vas*. *Sic idem*, *quæ fiunt apud fabros*, *Fictores*, *item apud alios alia*. *Qui quid adminiſtrat*, *cujus opus non exſtat*, *quod ſub ſenſum veniat*, *ab Agitatu*, *ut dixi*, *magis* agere *quam* facere, *putatur*. *Sed quod his magis*, *promiſcue*, *quam diligenter*, *conſuetudo eſt uſa*, *translatitiis utimur verbis*. *Nam & quidem* Facere *verba dicimus*. *& qui aliquid agit*, *non eſſe inficientem*.

ſe diſtinxit, qua poeta facit, actor agit, ut oſtendat, ſingula hæc verba ſuæ cujuſdem propriæ poteſtatis eſſe, neque ubique indifferenter adhiberi. Neque negat aliquid facere aut agere, ſed oſtendit, ut maxime pervagatus loquendi uſus hæc verbo ſepararit. Secus & res agere dicitur Imperator. Liv. XXVI. Ibi Lævinus, quo ſtatu Macedonia, & Græcia Ætoli, Acamanes Locrique eſſent, quaſque ibi res ipſe egiſſet terra marique expoſuit. Uſus eadem phraſi Iulius Capitolinus in Antonino Pio. Maxime, cum & ſemper bene egiſſet rempublicam Antonius. Vopiſcus in Probo: exemplar agendæ reipublicæ. Et Auguſtinus ſerm. 19. de Verbo Domini in Evang. ſec. Matth. Nec rem publicam gerere criminoſum eſt, ſed ideo agere rempublicam, ut rem familiarem potius augeas, videtur eſſe damnabile. Alii quoque optimæ notæ ſcriptores hæc verba interdum confundunt. Livius L. XXXIX. 54. Neque illos recte geſſiſſe, cum in Italiam venirent. Cæſar apud Hirtium de Bello Afr. Sed quoniam ipſi ſibi neque modum neque terminum conſtituunt, quo ceteri diſſimiliter gerant, egomet ipſe documentum more militari conſtituam. Valerius Maximus IIII. 1. Age, L. Quinctius Cincinnatus qualem conſulem geſſit, VII. 7. Multo Q. Metellus prætorem urbanum ſeveriorem egit? quam Oreſtes geſſerat, conjungit hic utrumque indifferenter, & VIIII. 1. de Catilina: eodem deinde animo civem gerens, quo patrem egerat, filii pariter manibus & nefarie attentatur patriæ pœnas dedit. Nolo plura e Gronovio exempla tranſcribere. Pro *agere* ſæpius poni *facere*, etiam cel. Geſnerus non unis exemplis docuit in theſ. v. *ago*, & *facio*.

Agere eſt aliquid vel neceſſarium facere, *Agitare* voluptarium.

Agere *apud populum*, eſt concionem habere ad Populum ſine ulla rogatione (1). *Agere cum Populo* eſt vocare Populum ad Conſilium, aut Comitia, rogareque, ut ſuffragiis ſuis quid jubeat, aut vetet. *Illud* omnibus æque diebus fieri licuit, & non a Magiſtratu tantum, ſed etiam a privato Senatore Concionem ei Magiſtratu dante: *Hoc* comitiali duntaxat die a ſolo Magiſtratu. Conf. Gellii Lib. 13. Noct. Atticar. c. 14. & Pauli Manutii Lib. de Veter. Dier. ratione, qui cum ejuſd. Antiquitatib. Romanis ap. Joan. Le Preux. A. CHR. M. D. XCV. 12mo exc. eſt, p. 425. Meſſala Lib. 1. de Auſpiciis: Si *Concionem habere* volunt, uti ne cum *Populo agant*. Feſtus Pompejus: Forum eſt, in quo Judicia fieri, cum *Populo agi*; *Conciones haberi* ſolent.

Aggredimur de loginquo, *Adorimur* ex inſidiis, & e proximo, nam *adoriri* eſt quaſi aliquem oriri, id eſt, exurgere, Donat. proprie dicitur, repente ex inſidiis aliquem invadere. Hæc differentia ex linguæ indole ſaltem recta eſt, & a veteribus plerumque, ſed non ſemper obſervatur. Adhibetur *adgredi* de inopinata invaſione, Suet. in Calig. c. 56.

Agilem h. e. celeriter ſe agentem, Actio, & pernicitas facit, *Strenuum*, unde Viros nobiles decet inprimis Strenuitas, Motus, induſtria, *Fortem*

(1) *Agit*, qui rem juſtam dicit, *orat*, qui animo demiſſo precatur, ut quaſi beneficium præſtetur ſibi. Donat. R.

tem (1) vis Animi, *Robuſtum* vel multi roboris hominem, Corpus. Corn. Front.

Agmen eſt proprie exercitus ambulans, *acies* ſtans, aut in caſtris deliteſcens. Hinc locutiones: claudere *agmen*; in *agmine* anteire; præcedens *agmen*; quadrato *agmine* ingredi ſuos jubere; ſtat directa *acies*; ſtruere, inſtruere, dirigere, componere, continere, perturbare, inſtaurare, iterare *aciem*, decernere *acie*, cadere *acie*, recedere ex *acie*. Sane *agmen* eſt quaſi *agimen*, quod agitur ſive ducitur; quare de ſtante aut conſedente exercitu non niſi καταχρηστικῶς, & rarius apud bonos auctores occurrit. Atque hæc ipſa ratio eſt, quod non niſi transferatur ad ea, quæ motum, inceſſum, vel curſum præ ſe ferunt, *agmen* aquarum, *agmen* aligerum; ne obtinere contra fluminis *agmen*, leni ſonat *agmine* Tibris, Servius in Virg. Æn. 1. 186.

Agnati ſunt, qui (vid. Pr. Inſt. de Legit. Agnat. Tut.) per virilis Sexus (2) Perſonas cognatione junguntur, & ejuſdem nominis ſunt, quaſi Fa-

(1) Fortis, dum fortiter agit, ipſo Fortitudinis exercitio creſcit, ut alios quoque fortificare valeat. Fortis tamen etiam pro robuſto ac valido uſurpatur, v. g. apud Plinium, L. VII. ep. 23. Gaudeo quidem, eſſe te tam fortem, ut Mediolani occurrere Tironi poſſis. *Robuſtus* etiam refertur ad Oppida. Florus enim L. I. 12. n. 3. Oppida robuſtiſſima habet, & Cic. Offic. L. 20. de animo robuſto, & Phil. II. 25. de Robuſtiore Impietate loquitur. Nec tamen hujuſmodi exempla differentiam tollunt.

(2) Non levis itaque error eſt in nonnullis Grammaticæ Schmidianæ Exemplaribus, quando verſus ille tritiſſimus:

Agnati *Patris: Cognati Matris habentur:*

P. 491. inverſo ordine legitur, niſi velimus ſtatuere, varios & diverſos eſſe inter ſe, Cognationem quod concernit, Cognatos & Agnatos, uti mox patebit.

ſi Familiæ adnati, verwandte von der Schuvertſeite velut Frater eodem Patre natus, Filius, Nepoſve ex eo, item Patruus, Patrui Filius, qui Frater patruelis dicitur, & Nepos ex eo. *Cognati* ſunt, qui per Fœminas conjunguntur, quaſi ſimul nati, vel commune naſcendi initium, verwandte von der Spillſeite, habentes. *Gentiles* dicuntur, qui inter ſe ejuſdem & generis, & nominis ſunt, ab ingenuis oriundi, quorum nec Pater, nec Avus ſervitutem ſervivit, qui capite non ſunt deminuti; licet interdum *Gentiles* dicantur, qui ſimili tantum nomine appellantur. Quo ſenſu Plin. dixit de Servis: Singuli Marcipores, Luciporeſve Dominorum *Gentiles*; & Cic. I. Tuſc. Qu. Servium Tullium Regem vocat *Gentilem* ſuum, cum ejuſdem nominis eſſet, non generis. Præterea *Agnatorum* nomen generale eſt, quo *Cognati*, & *Gentiles* continentur. Nam, qui eſt *Agnatus*, idem & *Cognatus* & *Gentilis* eſt. Non utique autem, qui *Cognatus* & *Gentilis*, idem & *Agnatus* eſt. v. gr. Patris Frater, id eſt, Patruus, idem *Agnatus*, idem *Cognatus*, idem *Gentilis*, quia non ſanguinis duntaxat, ſed etiam generis gentiſque ratione civili mecum numeratur. At Matris Frater, id eſt, Avunculus, *Cognatus* eſt, *Agnatus* non eſt, quia mihi ſanguine tantum conjungitur, non etiam genere, propterea quod Mater non ducit & propagat genus, ſed exit ab ea domo, in qua nata eſt, & in Mariti familiam tranſit. Cic. II. de Invent. Lex eſt, ſi Paterfamilias inteſtato moritur, familia pecuniaque ejus *Agnatorum Gentiliumque* eſto. Ib. Si furioſus eſt, *Agnatorum*

Gen-

Gentiliumque in eo pecuniaque ejus poteſtas eſto. Varro VII. de L. L. Ut hominibus quædam ſunt *Cognationes*, & *Gentilitates*: ſic in verbis. Ut enim ab Æmilio homines orti Æmilii ac *Gentiles*: ſic ab Æmilii nomine declinatæ voces in *Gentilitate* nominantur. *Agnati* vocabantur, qui ex eadem ſtirpe familiaque prodierant. Quicunque vero ex eadem gente deſcendebant, ii erant *gentiles*. R.

Agnoscere eſt recognoſcere Propinquos Amicos, aliaſque res, quas ante novimus, ſed quæ nobis excldimus. *Cognoſcere* eſt noſcere eos, qui prius incogniti, ignoti, & inviſi erant, ſeu diligenter, & attente conſiderare; hinc etiam *cognoſcere* ad magiſtratum pertinet, qui de hæreditatibus, de cauſis cognoſcit. Itaque *Agnoſcere* plus eſt, quam *Cognoſcere*. *Illud* adfectum ſimul & voluntatem prolixumque ſtudium, *hoc* tantummodo nudum intellectum reſpicit, *illud* ſpecialius, *hoc* generalius eſt. Sic *Agnitio* Dei plus eſt, quam *Cognitio* Dei. *Hæc* plurium. *Illa* pauciorum. Pater *agnoſcit* filium, cum eum ad ſe adſciſcit & pro ſuo habet. Quæ Liberorum agnitio JCtis eſt των παιδων Αναληψις. Hinc intelligitur, quid ſit: Agnoſcere aliquem diſcipulum ſuum, einen dafur halten, Agnoſcere erratum ſuum, eſt confiteri, cum affectu, cum dolore animi. Homines in denſis tenebris aliquo modo Deum *cognoſcunt*, ſed non *agnoſcunt* h. e. non colunt, nec gloria afficiunt. Impii ergo ſacrarum litterarum notitia imbuti habent potius cognitionem quam agnitionem. Pacuvius: In turba Oreſti *cognita*, *agnita* eſt ſoror.

tor. Suet. in Aug. Illarum deinde Auguſti Teſtamentum non admiſsis Signatoribus, niſi Senatorii Ordinis: cæteris extra Curiam ſigna *agnoſcentibus* recitavit per Libertum. Sed hæc Differentia non ſemper obſervatur, ut, Salluſt. in Catil. Cum prius omnes ſigna ſua *cognoviſſent*. Liv. XXV. Poteſtas Dominis res ſuas *agnoſcendi* facta. Plin. VIII. ep. 27. incitamus homines ad *agnoſcenda*, quæ differuntur.

Aguntur proprie pecora, *ducuntur* homines, Valla lib. VI. c. 51.

Ala eſt brachium Avis alatum, cujus ope Ales volat, omneque alatum animal. *Penna* Avium veſtis, qua etiam volant. *Pluma* mollior & minor penna. *Talaria* ſunt Alæ talorum Mercurii. Proprie autem ſunt calceamenta, quæ ad talos ligantur. *Alas* avis expandit, *pennis* volat, *plumis* tota veſtita eſt.

Ala eſt vox ſociali militiæ propria. Dicitur quidem de Romanis etiam, ſed perraro apud veteres. *Cornu* vero de legionibus æque ac de ſociis legitur. vid. Lipſius L. II. de mil. rom. dial. II. p. 97. & cel. Geſnerus in theſauro voce ala. *Ala* plerumque equitum tantummodo eſt, *cornu* peditum equitumque. Servius ad L. 4. Æn. v. 121. *Alæ*, equites, ab hoc *alæ* dicti, quia tegunt pedites alarum vice.

Alacer dicitur is, cui omnis ſenſus in ſuo quiſque loco degit, *lacer* vero, qui ſic eſt affectus, ut vultu indicet, adeſſe animum non ſincerum ſenſibus ſuis: qua re cognita, illud quoque intelligitur, aliud eſſe *alacrem*, aliud *lætum*. Sunt,

Sunt, qui *alacrem*, feſtinantem, & properam putant, quaſi alis acrem. Pædian. R.

ALAPA quomodo differat a *colapho*, Willichius ad Ter. Adelph. A. 2. Sc. 1. v. 46. exponit ita: *Colaphum* infringere eſt compreſſa in pugnum manu cædere, ſicut *alapam* infligere eſt diducta manu verberare, conf. Gothofredum ad Leg. 16. §. 6. Dig. de pœn. litt. X. it. Theophylactum in Matth. 26.

ALBUM minus eſt, quam *Candidum*. Nam *Album* propius eſt pallido, & contrarium atro; at *Candidum* intenſa, & nitente luce perfuſum eſt, & opponitur nigro, uti album atro. *Illud* natura, *hoc* cura fit. Front. *Album* natura, *albatum* ita factum. *Albus* calor nativus lanæ eſt, *candidus* proprie ſplendens ille & qui eſt ab arte, cui intendendæ albedinis cauſa cretam addiderant. Iſidor. R. Hinc *Alba Toga* erat communis Civium Romanorum veſtis, qua diebus feſtis, & ſolemnibus (1) induebantur. *Candida* vero eorum, qui honores petebant, in quam intendendæ albedinis cauſa cretam addebant. Quo alluſit Perſius V. 176. ſeq. Quem ducit hiantem Cretata ambitio. Quanquam *hæc duo* interdum confundantur, ut cum Cato dixit: In Italia *atras* capras lac *album* habere. Varro in Andabatis: *Candidum* lacte e papilla cum fluit.

ALE-

(1) Leg. Alexandr. ab Alex. Lib. V. Gen. Dier. c. 18. Inde recte Hor. II. Serm. Sat. 2. v. 60. ſeq. Nataleis alioſve dierum Feſtos *albatus* celebret (ſc. Avidienus) Conf. Chriſtophori Landini Comment. in præd. Horat. loc. p. 969. Edition. Fabricianæ, & Iacob Cruquii Enarrat. ad Horat. Lib. I. Sat. 2. v. 16. pag. 322. col. b.

Alere eſt vitam ſuſtentare rebus ad victum cultumque corporis maxime neceſſariis, ut cibo, veſtitu, habitatione, &c. ſeu eſt parvos nutrire, ut creſcant. Nam cum bonus Altor diligenti alitura aliquid alit, res iſta alibi alimento bene culta bene aleſcit, atque ſi quid divulſum eſt, coaleſcit. Ideoque transfertur quoque ſæpiſſime ad incorporea. Sic puerile ſtudium laudibus *alitur* i. e. augeſcit. it. Memoriam ingeniumque aſſidua Exercitio *alit*. *Educare*, pro quo Ter. in Eunuch. I. 2. 37. & Virg. VI. Æn. 765. Educere dicunt, eſt a teneris ad maturam ætatem educere, & hoc amplius liberaliter habere & inſtituere, L. 7. de Alim. Legat. Nam qui *alit*, tantum præſtat alimenta; qui autem *educat*, non modo corpori neceſſaria ſuppeditat, ſed etiam adhibet diſciplinam & inſtitutionem. Attius in Andromeda: *Alui*, *educavi*, id facite, gratum ut ſiet Seni. Plaut. in Menech. I. 1. 22. Nam illic homo homines non *alit*; verum *educat* Recreatque. Varro II. de R. R. Hoſce item ut equulos & *educant*, & *alunt*. Non. Marcell. unde colligere eſt, plus etiam eſſe recreare quam alere. Paræus.

Ali eſt nutriri; *Paſci* autem eſt, natos cibo ſaginari. Varro III. de R. R. Quæ in villa circumve eam *ali*, ac *paſci* poſſunt. Id. in Gerontodidaſcalico: Ubi graves *paſcantur* & *alantur* Pavonum greges. Sic Altilia dicuntur Animantia, quæ incluſa aluntur, ſive Aves in corte, aut aviario, ſive Quadrupedia in roborario, ſive Piſces in vivario. Neque tamen hoc uſque quaque perpe-

petuum videtur. Nequid enim dicam de poetis, qui vocabulorum differentias omnino negligentius trctant; ſunt etiam apud proſaicos loca, ubi paſci pro nutriri poni videtur. Non. Marcell. 5. 74. Geſn. theſ. v. alo.

Alias, àlio tempore ſignificat, *alia* aliter, aut per alia Don. R.

Aliqvando & *nonnunquam* quod intermittere non patitur, *fere* futurum ſignificat. Front. R.

Aliquantum, id eſt, paulum, vel nonnihil, ad Modum refertur. *Aliquot*, ſive Aliquam multi, ad Numerum. *Aliquantiſper* ad Tempus, ſed cum ſignificatione Brevitatis, quemadmodum & Tantiſper. Ut *Tantiſper* heic mane, dum huc recurro. Interdum uſurpatur pro non diutius, ut, *Tantiſper* te meum dico, dum quod te dignum eſt. *Pauliſper* idem ad Tempus pertinet, ut: Paulum admodum rei *pauliſper* auſculta. Errant itaque, qui pauliſper uſurpant pro parum ſive paulum. H.

Aliquis, & *Quiſpiam* fere idem ſignificant. *Quidam* pro certo non nominato ponitur. *Quidam* notat rem certam, *aliquis* rem incertam, & vagam; ſed hæc differentia non ſemper vera eſt. Interdum & *Quiſpiam*. *Ullus* fere interrogative, aut negative, aut ſubjunctive ponitur: Non eſt *ulli* fides. Vocat me *ullus*? Si quæret me *ullus*, dicito, me eſſe domi. Eodem fere modo uſurpatur. *Quiſpiam*. H.

Alitudo, incrementum eſt corporis: *alimentum*, infantis; *alimonia*, derivativum ab alendo, quaſi particula animi. Front. R.

Alius

Alius de pluribus dicitur. *Alter* de duobus. *Alius* eſurit, *alius* ebrius eſt: *alios* alia delectant.

E duobus filius *alter* duxit uxorem, *alter* in bello periit. Alter *alterum* ſublevat. *Alius* interdum ſonat diverſum. *Alia* res eſt. *Alius* es multo, quam ſoles. *Alter* ſimilitudinem; ut, *Alter* Tullius i. e. Tullio ſimillimus. *Alter* interim ſecundus dicitur, ut, Tu nunc *alter* eris ab illo. Præteriit dies unus, *alter*, tertius. Per Adverbium: Vocatus ſemel, *iterum*, ac tertio non comparuit H.

Etiam ακριβειαν illam, qua alius ab altero dicto jam modo, differt, veteres interdum negligunt, ut, Apulejus lib. 5. Mileſ. de duarum ſororum colloquio addit: ſuſcipit alia. Plautum quoque, Ciceronem, Cæſarem, ac Livium non ſemel ita uſum hoc vocabulo, Taubmanus ad Plautum p. 234. obſervat.

Allegare, & *legare* differunt ita, ut *allegare* idem ſit quaſi in legationem aliquem rogatum pro parvis privatiſque cauſis mittere, *legare* pro publicis magniſque rebus. Ita dixeris, amicos *allegare* ad aliquem, & in Africam *legantur*, qui amicos regis adeant. Perſpexerunt hanc differentiam Hadrianus Cardinalis in ſuo de ſermone latino libello, & Antonius Schorus in libro de phraſibus L. L. Et ſane loca auctorum, quæ citant, ſatis id demonſtrant. Conf. Sciopp. in Stradam 151. & Vorſtius de lat. merit. ſuſpecta p. 142. ſ.

Allevare proprie eſt levius aliquid facere, ſeu reddere, deinde, in altum tollere. *Elevare* eſt ſur-

ſurſum tollere , immo & idem , ac extenuare atque deminuere. H.

Alloquium eſt ſermo, qui levandi ac minuendi alieni doloris cauſa habetur : ſicut Alloqui interdum eſt conſolari. *Colloquium* eſt confabulatio quælibet. Varro V. de L. L. *Colloquium* cum conveniunt in unum locum *loquendi* cauſa. Hinc *adlocutum* mulieres ire ajunt , cum eunt ad aliquem locutum *conſolandi* cauſa. *Loquela* verbum, quod in loquendo afferimus. Hor. in Ep. XIII. 17. ſeq. Illic omne malum vino , cantuque levato , deformis ægrimoniæ dulcibus *alloquiis*. Catullus Epig. XXXIX. & quidem ſecundum Horatii Tuſcanellæ, Florentini , Editionem Hanovienſem; editio enim Plantiniano Antverpienſis facit Epigr. XXXVI. Joſephi Scaligeri autem XXXV. ubi & hi verſus alio ordine poſiti ſunt, v. 4. ſeq. Quem tu , quod minimum facillimumque eſt , qua ſolatus es *allocutione*? Tac. IV. Annal. Vix Propinquorum *alloquia* tolerari, & Firmatos *alloquio* adoleſcentulos.

Alluviones ſunt vel Fluminum , vel Maris , vel Pluviæ , aut Demerſiones , aut Translationes locorum; *Eluviones* vero Foſſæ pluvia factæ. R.

Altare eſt, quod a terra erectum atque exaltatum eſt: *Ara* vero, quæ in terra ſtatuitur, ita, ut nihil altitudinis præ ſe ferat. Unde & Menſæ in ædibus ſacris, atque etiam privatis Ararum vicem obtinebant. *Illud*, in quo victimæ adolebantur, *hæc*, in qua ſupplicabatur, aut libabatur tantum. *Illud* ſuperis Diis tantum conſecratum erat, *Hæc* tam ſuperis, quam inferis. Virg. Ecl. V. 65. ſeq.

ſeq. En quatuor *Aras*. Ecce duas tibi Daphni; duoque *Altaria* Phæbo! Plin. XVI. Ut ne propitiandis quidem Numinibus accendi ex his *Altaria Aræque* debeant. Plin. in Paneg. Qui ipſi inter *Aras* & *Altaria*. Arnob. VI. Non *Altaria* fabricamus, non *Aras*. Id. VII. *Aræ* iſtæ, quas dicitis, *Altariaque* hæc pulchra. Quanquam *Altare* numero multitudinis interdum ſignificat eminentia Ararum, ut, Virg. II. Æn. 515. natus nequicquam *Altaria* circum Tac. XVI. Ann. *Altaria* & *Aram* complexa. Aliquando Libamina *Aris* impoſita. Sic iterum Virg. II. Æn. v. 174. pateriſque *Altaria* libant. *Ara* dicta ab ariditate, quia in iis adoletur ignis; eſt enim focus ſacer ſacrificiis uſtulandis deſtinatus. *Altaria* ab alendo, quia igni adduntur alimenta. Servius. *Ara* dedicabatur non in templis tantum, ſed & in plateis ac vicis, de quo Gruterus ad Plauti Aulul. A. 4. S. 1. v. 20. nec a principibus ſolum, ſed a privatis etiam, teſte Berneggero ad Suet. Cæſ. I. c. 1. n. 1. ut ita *altaria* illuſtrius aliquid, ſplendidius & divinius notent, quam *aræ*.

Altitudo eſt incrementum Corporis. *Alimentum* incrementum Infantis. *Alimonia* derivativum ab alendo, quaſi particula Animi. Front.

Altor ſumitur ſemper active, & notat illum, qui alit; *Alumnus* vero ex mente Vallæ VI. Eleg. c. 1. tantummodo paſſive, idemque eſt, ac qui nutritur. Verum, quod prædicta vox active quoque, h. e. pro eo, qui nutrit, accipiatur, omiſſis jam Virgilii, Taciti ac Plinii teſtimoniis, Varro hoc modo teſtatur; Et ecce (inquiens) de impro-

improviſo ad nos accedit cana Veritas, Atticæ Philoſophiæ *alumna*. Ex Veritate namque Philoſophia, & non ex philoſophia Veritas eſt nata. Hinc in activa ſignificatione reſpondet Græcorum τροφος. In paſsiva τροφιμος. Quanquam hoc vocabulum apud Dioſcoridem, Theophraſtum, & alios active etiam ſumitur. H.

Altum & quod ſurſum eſt, & quod deorſum. Agræt. R.

Alvus proprie Virorum eſt, alias dicitur venter animalis. *Uterus* Mulierum, eſt enim locus, quo fœtus conceptus continetur. *Venter* utriuſque, proprie autem eſt corporis regio ima, alimentorum receptaculum Agr. Conſumunt *ventres*, *uterus* parit, egerit *alvus*. P.

A manu eſt is, qui Amanuenſis aliter dicitur, cujus ſcilicet opera & manu ad ſcribendum utimur. *Ad Manum*, qui præſto adeſt ad imperata facienda. Quod autem Differentia hæc omnino vana, ac irrita ſit, teſtatur Claud. Salmaſius, eminentioris Litteraturæ eximie peritus Vir, in Notis & Animadv. ad Proœm. Comment. Simplicii in Epicteti Enchiridion p. 8. his verbis: Falſi ſunt Viri doctiſsimi, quibus hactenus perſuaſum fuit, Diſcrimen eſſe inter Servos ad Mànum, & Amanuenſes, ſive a Manu, quaſi hi tantum ſic vocati eſſent, quorum opera Dominus in excipiendo, quæ dictaret, & ſcribendo uteretur. Nam a Manu Servus, & ad Manum idem. Ut immo multa alia. Servi enim Amanuenſes, quos etiam Προχειρυς Græce dictos licet hariolari, erant in miniſterio quotidiano, & Dominis ſemper præſto eſ-

ſe debebant, qui propterea & ad Manum Servi dicebantur, et continebantur illorum appellatione Muliones, Veſtitores, Obſonatores, Veſtiarii, Cellarii, Cubicularii, Arcarii, Coqui, Placentarii, Tonſores, Piſtores, Lecticarii, et alii omnes hujuſmodi. Attamen Scribæ videntur quibuſdam κατ' ἐξοχὴν Amanuenſes dicti, quia præter cæteros urbani miniſterii Famulos maxime illi ad Manum. Ruſticani enim miniſterii Servos Dominis ſuis non ſemper ad Manum præſto fuiſſe, docet nos Paulus L. 3. Sent. Tit. 7. Servis, inquit, amanvenſibus legatis omnes, qui ex converſatione urbana et in miniſterio fuerint, debebuntur, niſi ex his aliqui perpetuo ad opus ruſticum transferantur. Addit mox: dubitatum eſſe, an Venatores ſervi, vel aucupes inter urbana miniſteria continerentur. Quod idem eſt, ac ſi dixiſſet, inter amanuenſes. Cic. Lib. 3. de Orat. Quem ſervum ſibi ille habuit *ad Manum*. Suet. in Aug. Thallo *a Manu*, quod pro Epiſtola prodita denarios quingentos accepiſſat, crura effregit. Sic *A Pedibus* ſervus dicitur, qui negotia Domini pedibus exſequitur. *Ad Pedes* olim erat, qui ſtabat retro Dominum accumbentem, et cœnanti adminiſtrabat. Nam Lecti tricliniares in medio Cœnationum ſternebantur, ut ſpatium, quantum ſatis eſſet miniſtrantibus, relinqueretur. Cic. VII. ad Att. Pollucem ſervum *a Pedibus* meum Romam miſi. Senec. III. de Benef. Servus, qui cœnanti *ad pedes* ſteterat. Mart. VII. Ep. XIX. v. 19.

Miſto lagenam replet ad pedes *vino*.

Id. III. Ep. 23. tamen dixit:

Omnes

Omnia cum retro pueris obſonia mittas:
Cur non menſa tibi ponitur a pedibus?
Editiones Plantiniano-Antuerpienſis, & Ea, quæ cum Parodiis Sacris Joan. Burmeiſteri cura Goslariæ Anno CHR. M. DC. XII. in 12mo prodiit, pro Mittas rectius legunt Tradas: Et Plin. XXX. *A pedibus* ſtanti interrogantique. Sed ibi *a Pedibus* ſignificat locum, non miniſterium, ut a tergo, a fronte.

Amator fingere poteſt, *Amans* vere amat. Donat. *Amator*, qui ad tempus, *Amicus* qui perpetuo amat. Donat. *Amans* in actione, *Amator* eſt in proclivitate, R.

Amanuenses, quæ vox non æneæ, ſed argenteæ ætatis eſt, Suetonius in Nerone c. 44. Tit. c. 3. & *librarios* inter Salmaſius ſtatuit differentiam. Sed nullum omnino fuiſſe diſcrimen, Heraldus ad jus Atticum lib. VII. c. 14. contra Salmaſium recte evicit.

Ambaruales hoſtiæ dicebantur, quæ pro arvis a duobus fratribus ſacrificabantur. *Amburbiales* hoſtiæ dicebantur, quæ circum terminos urbis Romæ ducebantur. Feſt. R.

Ambitio cupiditas gloriæ, vel magnarum rerum deſiderium. *Ambitus* eſt crimen affectati honoris, ſeu eſt captatio honorum, aut dignitatum, quam Eccleſiaſtici Simoniam vocant in rebus ſacris; corripit penultimam, licet nonnulli Grammatiſtæ aliter garriant. Ita enim Juv. VIII. v. 143. Quod ſi præcipitem rapit *ambitus*, atque libido. Sic *Ambitus* eſt etiam captatio quædam Favoris, atque Miſericordiæ. Mendici enim oſtentan-

tes fœditatem vulnerum utuntur *ambitu* miſeriæ ſuæ: *Hic* actu, et opere perficitur, ſive in petitione verſatur. *Ille* eſt in animo (1), velut cauſa, et origo ambitus. Nam qui honores plus nimio appetunt, hi largitionibus, blanditiis, aliiſque malis artibus Populi ſuffragia captant, ex quo committitur *Ambitus*, cui reprimendo latæ complures Leges, Baebia, Calphurnia, Pompeja, Tullia, Julia; Conf. Pauli Manutii Lib. 1. Antiquir. Romanar. qui eſt de Legibus Romanis, p. 216. ſeqq. etiamſi ambitio frequenter quoque ſumitur pro Favore, et Gratia. Indeque fit Ambitioſus, ut ambitioſus Judex, et ambitioſa Sententia, qua gratis, vel accepta mercede, in alicujus favorem a Judice fertur. Cic. XIII. Epiſt. Quod ſolent facere, qui religioſe et ſine *ambitione* contendunt. Suet. in Domit. *Ambitioſas* Centumvirorum ſententias reſcidit. Ulpianus de Officio Curatoris Reip. Lib. 4. D. de Decr. ab Ord. fac. *Ambitioſa* decreta Decurionum reſcindi debere, ſive aliquem debitorem demiſerint, ſive largiti ſint.

Ambo ſunt duo, vel duæ conjunctim, ideoque de iis dicitur, qui uno tempore, aut ſimul, quid faciunt, ut, Cicero et Antonius *ambo* Conſules fuerunt, qui conſulatum una geſſerunt. *Vterque* hunc et illum deſignans quippe de iis, qui diverſo

(1) Ambitus honoris dici cœptus eſt a circumeundo ſupplicandoque. Ambitio eſt ipſa actio ambientis. Feſt. Ambitio etiam dicitur magnarum rerum deſiderium & appetitus. Interim tamen *ambitus* pro *ambitione* uſurpat Florus IV. 9. 2. 11. & verſa vice *Ambitio* pro *crimine ambitus* Iuſtinus I. 1. 1. Livius I. 35. Cicero pro Cluentio c. 28. & quæ Grævius ibi contra Silvium habet; Salluſtius B. Iug. 86. 3. & quæ ibi Cortius commentatur.

ſo tempore, et ſeparatim, ut Cato et Cicero uterque fuit Orator, qui diverſis ætatibus vixerunt. Sic in Senatuſconſultis addi ſolebat; Conſules alter *ambove*. Cic. Philipp. 8. Uti, C. Panſa, A. Hirtius Coſſ. alter *ambove*, ſi eis videatur. Fl. Soſipater I. 49. Taubmannus ad Virg. eclog. VI. p. 62. Geſneri theſ. v. ambo.

Ambvlare eſt ſpatiis factis in eadem veſtigia ſæpius reflectere, idque ad voluptatem, vel ſanitatem. Interdum ſpatiari, vel deambulare, ſignificat. Interdum longioris itineris eſt, et idem eſt, quod ire, vel iter facere. Inde ambulatio, quæ interdum pro loco, in quo ambulamus, interdum pro ipſa ambulationis actione ponitur. *Ire* eſt porro et ulterius pergere, et fere ob negotia perſequenda. *Incedere* eſt ingredi compoſito, vel cum gravitate, et pompa. Ulp. Inſtitut. 7. *Iter* eſt jus eundi ambulandi hominis. Sen. ad Lucil. Tenero, ac molli paſſu ſuſpendimus gradum, nec *ambulamus*, ſed *incedimus*. Salluſt. Jug. *Incedunt* per ora veſtra magnifice. Id. in Catil. Cohortes paulatim *incedere* jubet. *Ambulare* incipiunt infantes; *Inambulant* ætate pleni. Fronto.

Amens eſt, qui omni ſenſu, et ratione caret, vel qui a Mente motus eſt, ut, furioſus, fatuus et attonitus. *Demens* appellatur, qui non eſt integra mente, et ſana; retinet tamen communem vitæ cultum, ut eſt rudis, et vanus. *Amens* tota mente caret, *Demens* parte. *Mente captus* dicitur, cum mens ex hominis poteſtate abiit. Feſt. R. Afranius in Vopiſco: *Amentes*, quibus animi non ſunt integri, ſurde audiunt. Salluſt. de Republ.

ordinanda : In ſomniis excitus, furibundus, atque *amens* alienata mente feraris. Liv. XLII. *Amentes* repentino terrore regios feciſſet. Sed nonnunquam confunduntur. Cic. III. Tuſc. Nec minus illud acute, quod animi affectionem lumine mentis carentem nominaverunt *Amentiam*, eandemque *Dementiam*. Quintil. in Declamat. eſt ablatus rerum omnino intellectus.

Amicitia, ut Amor, plus eſt, quam *Benevolentia*. *Illa* eſt amantis & inter eos, qui ſe norunt. Hieronym. Cingulatorinus Part. II. Elegantiar. litt. b. 3. fac. b. Edition. Lipſ. *Hæc* diligentis. Suet. in Tiberio c. 51. Amicitias & Familiaritates pro amicis uſurpavit. Ita enim ſcribit: Teſtamentum quoque ejus pro irrito habuit, omneſque *amicitias*, & *familiaritates*, etiam quibus ea funeris curam moriens demandarat, intra breve tempus afflixit. Cic. ad Att. Nihil eſt, quod ſtudio, & benevolentia, vel *amore* potius, effici non poſsit. Id. ad Tit. Officium tamen functum *benevolentiſſimi* atque *amiciſſimi*. Et in Orat. pro Oppio: O *amorem* mirum, o *benevolentiam* ſingularem!

Amicitia eſt, ubi etiam non eſt uſus. *Familiaritas* eſt conſuetudo, & uſus cum aliquo. Paræus R.

Amicus, per derivationem quaſi animi cuſtos, Dictus autem proprie amicus ab amo, id eſt, catena charitatis. Vnde & ſemper in bonam partem ſumitur, & non ſolum ad perſonam, ſed etiam ad res refertur, et eſt, qui ſincere, et conſtanter alterum amat. *Amator* eſt, qui temporarium alteri

teri officium, aut obſequium, præſtat. Vel *Amicus* animi eſt. *Amator* corporis, ideoque et turpitudinis, quia amore libidinis torquetur. Vid. Iſidor. Hiſpal. L. X. Origin. col. 2. 3. 5. Edit. Vulcaniano Baſileenſ. autore Donato. Cic. Orat. IV. in Verr. Tuus antiquiſsimus non ſolum *Amicus*, verum etiam *Amator*. Lucil. XXIX. Sat. Favitorem me tibi, *Amicum*, *Amatorem* putes. Plaut. Truc. I. 2. 70. Sed longe aliter eſt *Amicus* atque *Amator*. Ter. Andr. IV. 3. 3. *Amicum amatorem* virum *Amator* fingere poteſt. *Amans* vere amat. Donatus. *Amaſius* eſt pronus ad libidinem: *Amabilis* vero amore dignus. Poetæ rarius confundunt hæc, Valla V. 37.

Amittere (1) levius eſt, et minus, quam *Perdere*. Nam *amittimus* quoque vitio alieno. *Perdimus* dumtaxat noſtro. Et *Amittimus* etiam id, quod recuperare poſſumus. *Perdimus* id, quod omnino periit. Ita pie defunctos *amiſimus*, ſed non perdidimus, et v. v. oleum et operam non amiſimus, ſed perdidimus, i. e. fruſtra conſumſimus. Unde *Perditus Homo*, qui a recta ratione ita alienatus eſt, ut ad eam redire jam non poſſe videatur; et *Perditæ Res* convulſæ, et proſtratæ ſunt (2); itemque *Deperditum*, quod in rerum Natura eſſe deſiit, autore Cajo ICto. Confundun-

(1) Quando pro dimittere ponitur, eleganter dicimus Amittere e Manibus, vel de Manibus, vel Amittere abſolute. Alias eſt Remittere nolentium, Dimittere volentium.

(2) Perdere enim nonnumquam pro affligere atque evertere ſumitur. Nam qui perdit, partim ſcienter corrumpit, partim inſcienter amittit.

duntur tamen frequenter, ut Cic. ad Sulpitium: Q. Maximus, qui filium conſularem, clarum virum, et magnis rebus geſtis, *amiſit*, et L. Paulus, qui duos ſeptem diebus, et veſter Gallus, et M. Cato, qui ſummo ingenio, ſumma virtute filium *perdidit*. Id. V. ad Att. Ille cohortem primam totam *perdidit*; quod ipſum Cœlius ad Ciceronem dixit; Bibulus in Amano neſcio quid cohorticularum *amiſit*. Ulp. ad Edictum III. l. 9. D. de V. Sign. Verbo *Periiſſe* et ſciſſum et fractum contineri, et vi raptum. Id. L. LVI. l. 4. D. de Vi Bon. Rapt. *Amiſſa* autem dicuntur ea, quæ corrupta alicui relinquuntur, ſciſſa forte, vel fracta.

Amo, et *Diligo* hoc differunt, quod *Amo* majorem vim atque affectionem denotet, ſeu longe amplius atque efficacius ſit, quam *Diligo* (1). Sicut apud Græcos plus eſt Στεργειν, quam φιλειν, et φιλειν, quam Αγαπαν (2). Ter. Eun. Non pol. quo

(1) Videtur Scaligero diligere dici a deligendo, quod tanquam initium ſit amandi. R.

(2) *Στεργειν* autem utraque hac voce eſt *εμφατικοτερων*. Notat enim naturali quadam charitate complecti, qualis eſt Amor atque Affectus Parentum erga Liberos, Liberorum viciſſim erga Parentes & ſanguine junctos, Græcis *Στοργη* dictus. Sed quomodo dii (addamus & deæ) Amare nos dicantur, leg. Caſp. Sciopp. Franci, Lib. II. Suſpectar. Lection. epiſt. 17. p.147. edit. Norib. ubi inter alia, Venus nos Amare dicitur, quando venuſtatem nobis & potentiam in amore largitur. Sic Amamus nos invicem, amamus nos mutuo, amamus nos pariter, amamus inter nos, idem ſignificant; ſed in poſtremo non geminabitur Accuſativus, ut: Amamus nos inter nos; ſed Amamus inter nos. Adamare eſt amatorie amare, ſive amore incipere & multo minus, quam Deamare, quod idem eſt, ac valde amare. V. g. Si quem ſincero amore adamaſti, conſtanter deama, amantemque te redama, ſicut ſolet Amaſius Amaſiam. Sic a Latinis Amplecti & Amplexari pro valde amare ponuntur.

quo quemquam plus *amem*, aut plus *diligam*. Cic. IX. Ep. Tantum tamen acceſsit, ut nunc demum *amare* videar, antea *dilexiſſe*. Id. ad Brut. Me aut *amabis*, aut quo contentus ſum, *diliges*. Præterea *Diligimus* ex Virtute; *Amamus* vero interdum Vtilitatis, aut Voluptatis cauſa. Id. de Lælio: Ego admiratione quadam Virtutis ejus, ille viciſsim opinione fortaſſe nonnulla, quam de meis moribus habebat, me *dilexit*. Valla V. 37. Goclen. obſ. 146. 319.

Amare eſt efficacius quam *diligere*, *colere* modo eſt venerari, ſeu cultum tribuere majoribus, modo eſt proſequi: ſic *colimus* pares amore & officio, minores humanitate, & beneficiis, id eſt, proſequimur amore, officio &c. Goclen. *Amabit* ſapiens, *cupiunt* ceteri. Afran. R.

Amoliri dicuntur ea, quæ cum magna difficultate & molimine ſubmoventur, ſeu magno labore amoventur; & tolluntur e medio. *Amolitur* igitur, qui vix recedit. Donat. R. *Diſcedere* dicitur, qui facile abit e medio. Donatus.

Amor & honeſtus, & ſic debetur Fratribus, Conjugibus, Liberis atque Familiaribus, & turpis eſt. Caſp. Barthius, glorioſum Ævi noſtri Specimen, Lib. 39. Adverſar. c. 6. col. 1. 64. ex Grammaticis quadripartitam Amoris Differentiam obſervavit, quando videlicet illum honeſtum, pium, crudelem atque obſcœnum eſſe dicit, hoc quidem modo, ut Honeſtus Conjugibus, Pius Famulis debeatur; Crudelis vero contra Naturam, atque Obſcœnus tantummodo Meretricum ſit. *Charitas* tantum honeſta & Deo, Patriæ atque Patribus & pro-

proximo præ ceteris exhibenda eſt. *Ille* omnibus etiam brutis convenit, & ſæpe conciliatur Voluptatis, aut Utilitatis gratia. *Hæc* hominum (1) ac DEI duntaxat eſt, & ex ſola Virtute, proficiſcitur. Conf. Matthiæ Flacii, Illyrici, Pars I. Clav. Script. Sacr. ſub Dilectionis voce col. 145. Vel *Amor* re & factis declaratur. *Charitas* animo inhæret. *Amor* etiam plus eſt quam *charitas*. Hinc quando conjunguntur, *amor* poſteriori loco ponitur. Cic. in Læl. Ita contracta res eſt & adducta in anguſtum, ut omnis *Charitas* aut inter duos, aut inter paucos, jungeretur. Gell. XII. 5. Natura, inquit, omnium rerum, quæ nos genuit, induit nobis, inolevitque in ipſis ſtatim principiis, quibus nati ſumus, *Amorem* noſtri, & *Charitatem*. Trebonius Ciceroni: Et *Charitate* & *Amore* tuum officium præſtaturos.

Amor judicii eſt, *cupido* inconſideratæ neceſsitatis. Non uſque quaque tamen id differentiæ a veteribus obſervatum.

Amphimalla & *gauſape* non ſunt eædem veſtes. *Gauſape* erat veſtimentum ex pingui ac denſa lana compactum, tunica, lacerna, penula, ſed ex una tantum parte villoſum, *amphimalla* autem utrim-

(1) Inter malos non eſt charitas ſed conjuratio. Nam cum deorum tum parentum patriæque cultus, eorumque hominum, qui aut ſapientia aut opibus excellunt, ad charitatem referri ſolent. Conjuges autem & liberi & fratres & alii, quos uſus familiaritaſque conjunxit, quamquam etiam charitate ipſa, tamen amore maxime continentur. Cic. in Partit. Orat. nam aut charitate monentur homines, ut deorum, ut patriæ, ut parentibus, aut amore, ut fratrum, ut conjugum, ut liberorum, ut familiarium. R.

utrinque habebant villos. Plinius Lib. VII. c. 48. Antiquis thorus e ſtramentis erat, qualiter etiam nunc in caſtris gauſape. Patris mei memoria cœpere amphimalla noſtra. v. Ferrarius de re veſtiar. p. 12. 28. ſqq.

Amphitheatrum dictum, quod ex duobus theatris ſit factum, nam rotundum eſt; *theatrum* vero ex medio amphitheatro eſt, ſemicirculi figuram habens.

Ampliare in ſenſu fere phyſico & proprio, v. g. *ampliare* templum, ædes, vulnus, raro improprie, ut Florus I. 5. 2. *Amplificare* promiſcue ſumitur, & phyſice & moraliter, ut; amplificare domum, urbem, alicujus dignitatem, gloriam, aliquid dicendo. Hoc patet quodammodo latius illo.

Ampliatio erat quoties Judices pronunciabant, rem ſibi non liquere, & amplius cognoſcendum eſſe. Quo facto ſecunda Actio iterum inſtituebatur, quacunque die Judex volebat. Sed is ſolus cauſam perorabat, in cujus oratione obſcuritas fuiſſet. *Comperendinatio* autem erat, cum litigatores, prima actione perfecta, etiamſi Judices non indicaſſent, in diem tertium, ſive perendinum ſecundum, rejiciebant, & tum uterque iterum cauſam dicebat; prius tamen Defenſor, quam Accuſator, audiebatur. Itaque in *Comperendinatione* potuit eſſe *Ampliatio*; in Ampliatione autem haudquaquam Comperendinatio. Sic *Comperendinati* rei poſſunt dici in cauſis criminalibus, quos curia dimiſſos fide ſua eſſe voluit, id eſt, quod ſuæ ipſorum cuſtodiæ commiſit, ut aut urbem juſti carce-

ris

ris loco habeant, aut primatem aliquam domum, ut ſit interdum ex Perſonarum dignitate & genere Cauſarum. Hæc Stephanus Doletus Part. 1. Epit. Commentar. L. L. p. 91. Edition. Baſileenſ. (1) Cic.

(1) Quid inter comperendinationem & ampliationem interſit, indicat Io. Alb. Spies in Diſſ. de comperendinatione §. 20. ſ. Alii nihil prorſus differentiæ inter utrumque genus animadvertêrunt. Alii, cum Budæo, differre quidem ampliationem a comperendinatione, ſed leviter tantum, & ſolo fere temporis intervallo, exiſtimarunt, cum tamen præter hanc, plûres aliæ, eæque longe graviores, fuerint diſcriminis rationes, quas uno conſpectu, & velut in compendio exhibebimus. Primum, adeo, *comperendinatio* facta eſt, etiamſi judices primo cœtu non judicaſſent, immo ne judicare quidem ante ſecundam actionem licuit, *ampliatio* vera ex incerta judicum ſententia eſt. Deinde in *comperendinatione* ſemel duntaxat judicium differebatur, & numerus duarum actionum a lege præſtitutus erat, *ampliatio* ſæpius fieri poterat, nec certus actionum definitus erat numerus, adeo ut cauſam L. Cottæ, repetundarum accuſati a P. Scipione, ſepties ampliatam, ex Valerio L.VIII. c. 1. n. 11. intelligamus. Porro in *ampliatione*, docente Aſconio, is ſolus iterum cauſam dicebat, in cujus peroratione videbatur obſcuritas; in *comperendinatione* ab utraque parte iterum acta cauſa fuit. Præterea in *comperendinatione* defenſor primum dixit, deinde accuſator; in *ampliatione*, ſi ab Aſconio diſcedamus, primum accuſator, deinde defenſor. Denique *ampliatio*, in quemcumque diem prætor juberet, judicium differebat, *comperendinatio*, ex præſcripto legis, in tertium duntaxat. Tacemus nunc, *comperendinationem* etiam origine ab ampliatione differre, cum hæc longe vetuſtior fuerit, & multis ante primam de repetundis legem annis in foro uſitata; illa vero, demum Ciceronis ætate, ex lege Servilia Glauciæ deſcenderit. Item & *comperendinationem* ſoli publico repetundarum judicio propriam videri; cum *ampliatio*, ſi non judiciis publicis privatiſque communis, certe in publicis omnibus recepta fuerit. Sed aliam adhuc differentiam inveniſſe ſibi viſus eſt P.Manutius, vir doctiſſimus, in libro de LL. Romanis, cap. 22. inter alia ita ſcribit: *Differt etiam in hoc a conperendinatione ampliatio, quod ampliatio tantum a judicum arbitrio ac voluntate pendet; comperendinatio eſt illa quidem in judicibus poſita, ſed petente, vel accuſatore, vel defenſore. Nam ſi alteruter, aut uterque petiiſſet, nihil judices de comperendinando reo cogitaſſent. Non potuiſſe autem comperendinationem invitis judicibus omitti, Pedianus docet, cum ait, ideo teſtibus uſum eſſe Ciceronem, ut, ſi poſſet, comperendinationem tolleret. Sperabat enim Cicero, cauſa per teſtes patefacta, judiciuſque probata, futurum,*

Cic. pro Cæcinna ; Cum ejus conſilii Judex non eſſet, & in eo conſilio cum cauſam non audiſſet , & po-

rum , ut de tollenda comperendinatione a judicibus impetraret. Et paullo inferius : fruſtra enim , inquit , Cicero conatus eſſet tollere , ac ne conatus quidem eſſet , ſi neceſſaria fuiſſet . Putat adeo vir eruditus , comperendinationem ex lege Servilia minime neceſſariam , ſed , tum in ipſorum judicum , tum in accuſatoris atque deſenſoris voluntate poſisam fuiſſe . Cui vero opinioni ut ſubſcribamus , induci non poſſumus , quamvis ea etiam arriſerit Phil. Broidæo in Corollar. 2. ad cap. 15. L. IV. Hiſt. For. Rom. Polleti , & Sam. Pitiſco in lex. antiq. rom. ſub voce ampliatio . Vbicumque enim in Orationibus Verrinis comperendinationis mentio fit , ita de hac re loquitur Cicero , ut illam ſententiam haud obſcure falſitatis arguat . Quid enim ? verba illa : *Adimo comperendinatum , quod habet lex in ſe moleſtiſſimum , bis ut cauſa dicatur* ? Quid deinde ? *Glaucia primus tulit , ut comperendinaretur reus , cet.* Quid porro ? Reus , lege comperendinatus , re & opinione hominum pæne damnatus ? Nonne omnia potius judicant , comperendinationem utique legitimam fuiſſe atque neceſſariam ? Tacemus alia argumenta hujus rei , ex iiſdem orationibus paſſim deſumenda . Etſi vero Manutius auctoritate nititur Aſconii ſatis gravi , nec profecto nullius momenti videtur viri doctiſſimi argumentatio , tamen & hic locus , ad quem provocat , rem minime conficit . Is autem eſt in argumento Verrinæ II. ubi hæc legimus : *Expoſitio conſilii ſui , ut cum judicibus deliberatio videtur inducta ; in qua oſtenditur , certandum cum Hortenſio aſtutia , non utendo horis omnibus ad dicendum , ad tollendam , ſi fieri poſſit , comperendinationem , per teſtes crimina comprobando* . Quibus verbis hoc dici ab Aſconio , Manutius exiſtimat , Ciceronem id egiſſe , ut , cauſa rite patefacta & probata , de tollenda comperendinatione a judicibus impetraret , utique adeo , ſtatim poſt primam actionem , de Verre in conſilium iretur . Quod , ſi verum eſt , omnino evincit , comperendinationem in reorum poſtulatione ſimul , atque judicum poteſtate , fuiſſe poſitam . Sed fallitur vir eruditus , & , ſi hæc eadem mens fuiſſet Aſconii , ipſe quoque falſus eſſet quantivis pretii interpres . Quid enim , ſi de comperendinatione , jure ſuo , & permiſſu ipſius legis , tollenda cogitaſſet Cicero ; quid , inquam , Act. I. c. 11. dixiſſet ; mea ratio eſt , ut ante primos ludos comperendinem ? quid item in hac prima actione ad ſecundam toties provocaſſet ? Sic , e. g. circa finem : *Si quis , inquit , erit , qui perpetuam orationem , accuſationemque deſideret ; altera actione audiat* . Et paullo poſt : *Hæc primæ erit actionis accuſatio* . Ergo & ſecundam inſtitui volebat . Non adeo ita ſimpliciter & *παχυλως* intelligenda ſunt illa verba Pediani , ſed plane alio ſpectant . Scilicet , non permiſſu legis , de tollenda comperendinatione labora-

& poteſtas eſſet *Ampliamdi* , dixiſſe ſibi liquere . Id. in Verrem Adimo *comperendinatum* , quod ha-

borabat Cicero , ſed aſtutia & calliditate . Hæc vero cujuſmodi fuerit , jam luculenter demonſtravit Hotomannus , in comment. verb. jur. ſub voce *ampliatio* , cujus verba , cum rem prorſus egregie declarent , non poſſum , quin hic integra repetam . *Verum* , inquit , *poſtquam illam Manutii ſententiam propoſuit , alio pertinere locus Aſconii videtur ; nimirum eo , ut illa aſtutia & calliditate Cicero utens , quæ eſt uſus h. e. ſimpliciter teſtibus interrogandis crimina exponens , & perpetuam orationem emittens , Hortenſio defendendi facultatem priore actione adimeret . Quod eo ipſo conſilio Ciceronem aſſecutum , Pedianus ipſe in extremo ejuſdem orationis demonſtrat : Quibus rebus , inquit , adeo ſtupefactus Hortenſius dicitur , ut rationem defenſionis omitteret . Et Cicero Verr. III. c.* 11. *Vereor , ne , quem nemo prima actione defendere auſus eſſet , cum ego bis accuſare non poſſem . It. in V. c.* 16. *Qui teſtes interrogari priore actione nolueris , & iis tacitum os tuum præbere malueris : it. in VII. c.* 59. *Quoniam priore actione , ut patroni tui dictant , nova quadam ſapientia ut omnes intelligunt , conſcientia tua , atque auctoritate meorum teſtium ; teſtem nullum interrogaſti . It. Aſconius in II. argumento : Qua arte ita eſt fatigatus Hortenſius , ut nihil , contra quod diceret , inveniret . It. in media III. c.* 9. *Aſtutia Ciceronis hæc fuit , utendo teſtibus ; ut nihil reliqui eſſet Hortenſio , niſi ut eos interrogare poſſet ; dicendi autem facultatem nullam ei dedit , nihil ipſe dicendo . Satis aperte , opinor , docuimus , adſecutum fuiſſe Ciceronem id , quod contendebat ; nimirum , ut comperendinatio tolleretur , non legis permiſſu , ſed aſtutia & calliditate . Sublatam autem ideo comperendinationem , quia , ſi fuiſſet comperendinatio , ſemel atque iterum defenſus Verres fuiſſet . Nunc autem defenſus non eſt . Itaque poſt perpetuam orationem Ciceronis , & quinque libros pronunciatos , ſemel tantum defenſus fingitur , quaſi unica actione tranſactum judicium ex Cæcilia vel Acilia lege fuiſſet .* Hactenus Hotomannus . Sed & alia quodammodo nobis ipſis in mentem venit verborum Aſconii interpretandorum ratio . Supra enim jam monuimus , comperendinationem , ſive ſecundam actionem in cauſa Verris utique ſecutam non fuiſſe . Quemadmodum igitur hoc non propter legem factum eſt , aut ex prætoris atque judicum voluntate , ſed , quoniam Verris defenſor , Hortenſius , patrocinium deſtituiſſet , & conſcientia ſcelerum , ipſe Verres jam ſponte demigraſſet exſulatum ; ita nec tollendæ comperendinationis aliam viam iniiſſe Cicero videri poteſt ; quam ut prima actione , perpetua oratione omiſſa , & defendendi facultate Hortenſio ademta , per teſtes crimina ſtatim comprobando , Verrem ita opprimeret , ut ipſe actionem ſecundam ſuſtinere amplius nollet , ſed pœnas , quas ex legibus metuebat , voluntario exſilio vitaret . Sicuti vero jam ſatis oſtendimus , verba Aſconii illud mini-

me

habet in ſe lex moleſtiſsimum, bis ut cauſa dicatur.

Amplius ſæpius ſpatii, *plus* quantitatis eſt. R.

Amurcam inter & *fæcem*, de quorum priori agit Plinius H. N. L. XV. 8. & Varro de R. R. paſſim, hoc eſſe diſcrimen in Fabri lexico adſeritur, ut *fæx* in olei expreſſione ſequatur, *amurca* autem præcedat.

Anadema eſt corona vulgaris, quæ venuſtatis, aut

me ſignificare, quod Manutius exiſtimavit, comperendinationem ſcilicet in judicum arbitrio & voluntate poſitam fuiſſe; ita tamen ex iis, quæ ad illuſtrandum hunc locum modo attulimus, alia quædam, eaque non minor oritur difficultas, quam miror a Manutio non eſſe obſervatam. Cum enim Cicero in prima actione perpetua oratione non fuerit uſus, ſed teſtium interrogatione accuſationem totam expedierit; quo factum eſt, ut cauſa Verris, ex lege bis dicenda, ſemel tantum in judicio dici potuerit: neceſſum omnino videtur, ut comperendinatio ſaltem hactenus in poteſtate judicum, & accuſatoris reique, fuerit. Quo pertinent ipſa Ciceronis verba, ſuperius illuſtrata: *Adimo comperendinatum, quod habet lex in ſe moleſtiſſimum, bis ut cauſa dicatur*. Verum ſalva res eſt. Neque etiam hoc concedimus, ordinarie, vel judicum, vel partium arbitrio a lege relictum fuiſſe, utrum prima actio perpetua oratione tranſigenda eſſet, nec ne. Quomodo enim vel ipſe Hortenſius tam graviter & invidioſe potuiſſet queri, Ciceronem Verri comperendinatum adimere, ſi lex illud permiſiſſet? Aut, quid opus fuiſſet, ut Cicero de impetranda hac re a judicibus tantopere laboraret, ſi jure ſuo eam poſtulare potuiſſet? Id ipſum potius indicio eſt, legem utique voluiſſe, ut cauſa in utraque actione perpetua oratione dicatur. Sed in cauſa Verris neceſſitas, quæ legem non habet, aliud ſuaſit. Et in hac neceſſitate conſilii ſui demonſtranda maxime occupata eſt Ciceronis oratio, quæ actionis primæ nomine vulgo inſcribitur. Breviter autem ſtrictimque eam exponunt Aſconius, itemque Manutius, & Hotomannus in argumento. Quæ cum ita ſint, jam alia potius emergit *ampliationis* & *comperendinationis* differentia, quam quidem Manutius ſuppeditavit, quæ in eo conſiſtit, quod *illa* libera eſt, & in judicum poteſtate poſita, *hæc* neceſſaria, & legis vi atque imperio conſtituta.

aut luxuriæ cauſa, capiti imponitur (1). Latini vocant Redimiculum, & quidem eo ſignificatu, quo redimire ſæpe eſt coronare. Ita enim Martianus Capella L. IX. de Nupt. Philol. & Mercur. Diſtich. IV. col. 199. Edit. Bonaventuræ Vulcanii: Ipſa etiam fulcris Redimicula flectere ſueta flora decens trina eſt anxia cum Charite. *Diadema* (2) eſt corona propria Regum (3), Majeſtatis & Imperii inſigne. Lucr. IV. 1127. Et bene parta Patrum fiunt *Anademata*, Mitræ. Paulus ad Sabinum 11. Ornamentorum eſſe conſtat, quibus uti Mulieres venuſtatis, & ornatus cauſa

(1) *Αναδημα* a Cornelio Ianſenio Part. IV. Commentar. in Concord. Evang. c. 122. p. 90. col. 1. n. A. & B. dicitur Donum, quod Diis dicatum ſuſpenditur, in parietibus Templi, aut columnis ejus, cujuſmodi nunc viſuntur in Templis Romano-Catholicis, præcipue juxta Divorum Mouumenta, Statuæ argenteæ, aut cereæ. Quam ſententiam etiam amplexus eſt Carolus Paſchalius lib. IV. Coronar cap. 12. p 243. Edit. Pariſ. ita breviſſimis ſcribens: *Αναδημα* nihil aliud eſt, quam corona, quæ diis appendebatur, ut reliqua donaria.

(2) Diadematum olim duo fuiſſe genera, idem Paſchalius lib IX. c. 1 p. 567. autor eſt. Quædam enim erant regiorum capitum perpetua geſtamina. Alterum genus fuit illarum coronarum, quæ regium quoque caput evinciebant, ſed in ſolemni Pompa, inſigni Die, Re illuſtri, Loco celeberrimo atque conſpectiſſimo. Dicitur autem *παρα το διαδειν*, a nectendo, ligando, ſive obligando, ac ſi dicas *Κεφαλοδεσμιον*, Vinculum capitis, ſive *Κρηδεμνον το την κεφαλην δεσμευον*, Corona, vel Vitta caput vinciens. Hoc ipſum ſignarunt noſtri nomine Vinculi. Ita enim Seneca in Troade II. 2. 70. ſeqq. Ego eſſe quidquam ſceptra; niſi vano putem Fulgore tectum nomen? Et falſo comam Vinclo decentem? Vbi falſum Vinclum vocat non falſo ita nominatum, quaſi nullo vinculo coerceri, aut cohiberi poſſit omnimoda illa regia poteſtas. Non ergo, inquit, ut videtur, Vinclum eſt, ſed imitamentum Vinculi.

(3) Ideoque Heſychio in ipſa *τυ Διαδηματος* voce, *Στεμμα Βασιλεως, Κεφαλων κοσμος, ηγυν ςεφανος, η Βασιλεως συμβολον* audit. Conf. Barthii Animadv. ad Verſ. XCIII. M. Aurel. Olympi Nemeſiani Cynegetic. p. 260.

cauſa cœperunt, neque referre, ſi quædam eorum alium quoque uſum præbeant, ſicut *Mitræ*, & *Anademata*.

Anguis (1) eſt, qui in aquis degit. *Serpens*, qui in terra occultis acceſſibus, & non apertis paſſibus, repit, ſeu ſerpit. Illa autem, quæ quatuor pedibus nituntur, ſicut Lacerti & Stelliones, non Serpentes, ſed Reptilia ſunt, quia ventre & pectore reptant. *Coluber*, qui in umbris nemorum deliteſcit ſeu umbras nemorum incolit: Ideoque dictus videtur quaſi Columber. *Draco*, qui in templis occultatur, & eſt Serpentis immane genus, a quo nec Elaphas tutus eſt ſui magnitudine corporis. Nam circa ſemitas deliteſcens, per quas Elephanti gradiuntur, crura eorum nodis illigat ac ſuffocatos perimit. Gignitur autem in Æthiopia & India in ipſo incendio jugis æſtus. Hæc Iſidorus loc. cit. col. 291. Virg. II. Æn. 204. ſeq. Immenſis orbibus *Angues* Incumbunt pelago, pariterque ad littora tendunt. Id. ib. 214. ſeq. Corpora natorum *Serpens* amplexus uterque Implicat, & miſeros morſu depaſcitur artus. Id. ib. 471. Qualis ubi in lucem *Coluber* mala gramina paſtus. Id. ib. 225. At gemini lapſu Delubra ad ſumma *Dracones* Effugiunt, ſævæque petunt Tritonidis arcem. Sed hæc plerumque confunduntur apud Hiſtoricos & Poetas maxime. Serv.

(1) Anguis ex mente Iſidori lib. XII. Origin. c. 4. col. 286. eſt omnium Serpentium genus, quod plicari & contorqueri poteſt. Et inde Anguis, puod anguloſus, & numquam ſit rectus. Semper enim Virgilio II. Georg. 154. ingenioſe canente: Squammeus in ſpiram tractu ſe colligit *Anguis*.

Animadvertere *aliquem*, eſt obſervare, *animadvertere in aliquem*, punire. R.

Animalia ſunt, quæ ſenſu moventur, ut Homines & Bruta. *Animantia* ſunt etiam ea, quæ vivunt & vigent, ut Arbores, Herbæ, Sata. Varro VI. de L. L. Proxima *Animalibus* ſunt ea, quæ vivere dicuntur, neque habere *animam*, ut Virgulti. Sen. ad Lucil. Ergo *Animantia* ſuperiorem tenebunt locum, quia & *Animalia* in hac forma ſunt & Sata. *Animantia* facit Animus, *Animalia* habent Animam. Front.

Animi & *animis pendere* criticorum nonnulli ita diſtinguunt, ut pendere animis dicatur, ſi de pluribus ſit ſermo, pendere animi vero, ſi de uno. Quod tamen refutat Livius lib. VI. c. 36. Quinque ſoli erant; & (ut ferme ſolent, qui a ſuis deſciſcunt) capti & ſtupentes animi, & lib. VIII. c. 13. Tot populos inter ſpem metumque ſuſpenſos animi habetis. Et ſane, ut unius animos, ita, & multorum animum, & dicimus frequenter, & dictum legimus, vid. Gronovius in notis ad Liv. lib. VII. c. 10. p. 99. ubi multa auctorum loca corrigit.

Animus eſt ratio, quo ſapimus, & intelligimus, ſive eſt vis Animæ, qua ſuas actiones regit. Ideoque pro Conſilio, vel Deliberatione, apud Ciceronem ponitur ſæpiſſime. *Anima* eſt vis viventis, ſeu ſpiritus, qua vivimus, ſentimus, & movemur. *Anima* animat omne animal, ut animalis functiones obire & ſe animatum oſtendere queat; *Animus* vero vere animat, efficitque animoſum hominem, alius tamen ſuperat alium animoſitate. Sapimus *animo*, fruimur *anima*. Sine animo

animo *anima* eſt debilis. *Animus* qualitas viventis, *anima* cauſa vitæ. *Animam* habent homines, bruta & plantæ, *animus* homini proprius eſt. *Animus* proprie dicitur eſſe conſilii, *anima* vitæ, auctore Servio. Per *animum* vir ſolum intelligens ὁ νοῦς ſeu mens; per *animam* vegetans ſimul & ſentiens notatur. Ioach. Fortius Ringelbergius in opp. p. 630. ita omnium optime ſibi videtur diſtinguere: Inter *animam*, *animum* ac *mentem* id intereſt, quod *anima* vivimus, *animo* ſapimus, & *mente* divina contemplamur. Eſtque animo mens præſtantior. Iccirco ſcriptores omnes, quum de deorum cultu loquuntur, *mentis* vocabulo uti malunt, quam *animi*, ut *Mente* deos addiit Auſonius: Omnipotens quem *mente* colo pater unice rerum. Et Plinius de ſole ſcribit: Hunc mundi eſſe totius *animum* ac potius *mentem*, item: *animam* morte ſopitam eſſe, neminem latet, *animum* ſomno. Et in furioſis *mentem* exſtingui, non *animam*. Attius in Epigon. Sapimus *Animo* fruimur *anima*; ſine *animo anima* eſt debilis.. Lucr. III. 100. Eſſe *Animam* cum *animo* conjunctam. Et mox ib. 167. ſeq. Nonne fatendum, Corporea natura *Animum* conſtare, *Animamque*. Sen. ad Lucil. Difficile eſt, inquit, *Animum* perducere ad contemtum *Animæ*. Cicero tamen & Seneca ſæpe dicunt *Animi* immortales, & immortalitas Animorum. *Animus* eſt qualitas viventis, *Anima* cauſa vitæ. Front. Hanc differentiam tamen non obſervat Salluſtius B. C. 1. Immo ipſe Cicero frequentiſſime *animum* ponit pro *anima* v. g. Tuſc. Quæſt. I. 31. Læt. IV. Somn. Scip. c. 3. & 8. Nam modo animum menti modo animo

mentem tribui, recte notavit Boeclerus in chreſtomatch, v. animus. Quare hæc ſollicite diſtinguere non placet, neque mentem pro tota indole, animum pro conſiliis & voluntate ſumere.

Animus & *Mens* ſæpe conjunguntur: & tum *Animus* eſt ſpiritus, qui cupit & appetit, quo erigimur & movemur; Nonnunquam & eleganter uſurpatur pro affectibus aliquem torquentibus, v. g. Metu, Timore, Audacia, &c. Exempla vid. in Animadv. Barthianis ad Claudiani Verſ. LXXVII. Panegyr. in IV. Conſ. Honorii p. 99. Edit. Prioris. Porro Goelenius obſ. 320. *Mens* interdum, eſt, quæ excogitat & comminiſcitur; *Animus* vero qui cupit & appetit. Terent. in Andr. Act. I. Sc. I. v. 157. Mala *Mens*, malus *Animus*. Ad quæ Weſterhovius; Videtur Terentius dictum Ariſtophanis in animo habuiſſe, qui in Irene v. 1068. ſic de laconibus: δολιαι ψυχαι δολιαι φρενες. Cic. in Piſon. c. 20. deturbari de mente, I. IV. tuſc. quæſt. c. 17. vix mente conſtare, cf. Sanctii Minerva p. 604. An vero *Animus* & *Mens* ab *Anima* diſtent, nequaquam indocte diſſerit doctiſſimus Salmaſius in Not. & Animadv. ad Comment. Simpl. in Enchirid. Epicteti p. 284. *Mens* vero eſt ratio, quæ excogitat & comminiſcitur, qua animus regitur. *Animus* eſt, quo cupimus, appetimus, ſentimus, *Anima*, qua vivimus, *Mens*, qua excogitamus & comminiſcimur. R. Cæſar I. de Bello Gallico; Ut non mediocriter omnium *Mentes Animoſque* perturbaret. Virg. VI. Æn. v. 11. ſeq. Magnam cui *Mentem animumque* Delius inſpirat Vates. Gell. II. c. 1. Tanquam quodam ſeceſſu *Mentis* atque *Animi* facto a corpore. Id.

ib.

ib. cap. 29. In *Mentes Animoſque* hominum cum audiendi quadam illecebra induit. Et L. XV. cap. 2. Neque *Mentem Animumque* ejus conſiſtere. Interdum ac præſertim apud poetas *mens* pro qualitate viventis, & *animus* pro cauſa vitæ vivetur accipi, ut, *Mens animi*, pro *Animi* robore. Plaut. Ciſt. II. 1. 5. Ita nubilam (1) *Mentem Animi* habeo. Catullus Epigrammat. LXVI. v. 4. *Mens animi* tantis fluctuat ipſa malis.

ANNALES libri ſunt, qui annuatim geſta in ſe continent, ſeu qui res geſtas plurium annorum, ſervato cujuſque anni ordine, breviter exponunt, ne, quod factum eſt anno & ante, in oblivionem veniat. *Hiſtoriæ* ſunt, quæ præter rerum geſta-

(1) Inique ergo legitur in cæteris Popmæ editionibus nullam, & in primis in ultima iſta, quæ Thomæ cura prodiit, nullum pro nubilam. *Mens* romanis eſt præſtantior animi pars, qua intelligentia, ſollertia cogitandi & conſilium continentur. Iſidorus Orig. l. XI. c. 1. Cicero de Finib. V. 13. mentem appellat principem animi partem. Idem Tuſc. quæſt. III. c. 5. dicit, menti totius animi regnum a natura eſſe tributum. Differt ab *animo*, cui motum impetumque tribuunt, atque huic vel jungitur tamquam ab eo diverſa, Virgil. Æn. VI. 11. vel ipſi tribuitur tamquam ſingularis ejus & nobilior vis, Lucretius de Rer. Nat. III. 615. Quod diſcrimen optimi ſcriptores fere ſemper obſervant. Mentis igitur ea vis & officium eſt, ut & præſentia cogitet, & ſimul futura proſpiciat, ut e præteritis, qua recte meminerit, de inſtantibus judicet, ſic denique alia colligat ex aliis, ut actionum gubernet ipſiuſque vitæ curſum. *Bona* vero *mens*, quando dicitur, incorrupta & recta eſt, quæ ſolida ubique & ſalubria ſpectat, quæ non ſolum acute videt, ſed &, quæ viderit, his recte utitur, errata vero conſilio meliore corrigit. Dicitur etiam ſana mens vel integra. Iuvenal. Sat. X. 356. Horat. I. 31. 18. atque hinc quandoque eadem eſt, quam recti conſcia, Gratius in Cyneg. v. 456. Quemadmodum vero mens & animus diverſa ſunt; ſic etiam a *bona mente* differt *bonus animus*, quo illa præcipue indicari videtur animi adfectio, qua rei bene geſtæ conſcientia, aut ſpe aliqua blandiente deliniti, ſuaviter in rebus atque fortunis noſtris acquieſcimus, Plautus, Pſeud. 1. 5. 37. v. I. C. Wernsdorfi bona mens a Romanis conſecrata, §. 1.

geſtarum Narrationem, etiam cauſas Eventuſque earumdem, & Hominum, Locorum, Temporum luculentam Deſcriptionem continent, ut auctor eſt Gell. V. 5. c. 18. Joſephus Scaliger in Caſtigationibus ad Catulli Epigr. I. v. 6. p. 5. Edition. Commelian. minime inepte dicit, quod Hiſtoriarum, ſeu Chronicorum ſcriptio omne omnium Gentium Ænum; Annales autem tantum unius Nationis Geſta in ſe complectantur. Cic. II. de Orat. Erat enim *Hiſtoria* nihil aliud, niſi Annalium confectio. Juv. Sat. II. 102. ſeq. Res memoranda novis *Annalibus* atque recenti *Hiſtoria*. Liv. tamen LII. Hiſtoriam ſuam vocat *Annales*. Annales igitur omnino id ſunt, quod hiſtoria ſunt; ſed hiſtoriæ non omnino id, quod annales. Gell. R. Sed, judice Voſsio L. I. de H. L. c. 5. hæc diſtinctio non uſque quaque obſervatur.

Annuere eſt capitis ſigno obſecundare, ſeu nutu aliquid, nempe hoc, vel illud, quod petitur, quam lubentiſsime dare velle, affirmare. Vnde & pro concedere uſurpatur, ſicut *Abnuere* & *Abnutare* pro negare. *Innuere* eſt occultis ſignis aut verbis, ſenſa mentis aperire, ſeu nutu voluntatem indicare, ſive affirmando; ſive negando. Catull. de Sene tremulo Epigr. LXII. v. 163. Omnia omnibus *annuit*.

Annumerare eſt in eumdem numerum referre; *allegere* eſt aſſumere ad augendum numerum. Goclen. R.

Annunciare eſt rem bonam nunciare, *Obnunciare* eſt rem malam nunciare. Unde augures dicebantur *Obnunciare*, cum aliquid mali ominis ſævum-

cumque vidiſſent (1) poſt Comitia & Magiſtratus, quo Comitia impedirent, ante *obnunciabant*, in campum Martium ſe de Cœlo ſervare. Ergo *obnuncio* malum imminens, quaſi omen nuncio. Donat. R. Nam *Obnunciatione* fiebat dies nefaſtus, & Comitialis eſſe deſinebat. Cic. I. Att. Niſi Milo in campum *obnunciaſſet*. Suet. Cæſ. Per edicta *obnunciare*. Ter. Adelph. IV. 2. 8. Primus porro *obnuncio*. *Denunciare* minas ac triſtia, & quidem cum importunitate, v. c. *denunciare* alicui mortem, bellum, pœnam. *Renunciare* incognita, v. c. mihi *renunciatum* eſt, man hat mir ſageu wollen; *enunciare*, quæ occulte ab aliis tractantur.

ANNUUS i. e. anni totius curſum complectens, v. g. *annuus* curſus, proventus, ſumtus, *anniverſa-*

(1) Augures, cum Avium volatum obſervarent, Meridiem ſpectabant, & tum ad ſiniſtram habebant Orientem, quem verſus volantes Aves faciebant ratum. Audimus tamen dextra omnia in bonis poni a Pythagoricis, ſicuti læva pro malis. Conf. Petr. Gualt. Chabotii Prælectiones ad Verſ. 18. Sat. 1. lib. II. Horat. p. 130. col. 1. Edit. Grafferiano-Baſileenſis. Aſt ii ſunt vaniſſimi qui Lutatii ductu ex Statii III. Thebaid. v. 665. ſeq. (ubi verba ita ſonant: Ventiſque, aut Alite viſa Bellorum proferre diem) probare annituntur, Augures a Ventorum flatu futura ſolere cognoſcere. Nam apud prædictum Poetam v. 665. non Ventis, ſed Venis, h. e. Fibris, ſeu Extis, quæ Augures oportebat ſtudioſe quoque inſpicere, proprie eſt legendum, quemadmodum ex MSo Exemplari quodam diligenter obſervavit Barthius Part. I. Animadv. in ſpecie ad h. l. p. 857. & ante eum, ſine ope libri tamen, Vir in hoc ſtudiorum genere præ cæteris clarus ac eminens, Io. Meurſius Lib. III. Animadv. Miſcell. cap. 14. Alias de Auguribus, eorumque Dignitate atque Officiis vid. Alex. ab Alexandr. lib. V. G. D. c. 19. Polyd. Virgil. lib. I. de Rer. Inv. c. 24. Caſp. Peuceri Commentar. de Præcipuis Divination. Generib. fol. 229. ſeqq. Edition. Serveſtanæ. Io. Roſini lib. III. Atiqu. Roman. c. 8. & in eumd Thom Dempſteri Additiones p. 145. ſeq. Edition. Colon. novæ, Wolfg. Lazii lib. III. Comment. Reip. Rom. c. 12. p. 404. Edition. Operiniano. Baſil. ut & Io. Schildii Comm. in c. 12. Caligul. Suetonii p. 430. col. b.

ſarius , i. e. ſtato tempore quotannis recurrens ; v. g. *anniverſaria* ſacra , viciſsitudo, ſolemnitas , quamvis *annuus* interdum etiam idem eſt , quod *anniverſarius* .

Annuus *Proventus* eſt reditus , qui fit ſingulis annis ; *Cenſus* vero eſt bonorum æſtimatio & patrimonium dictus a Cenſoribus , qui & de Moribus Urbis judicabant & Cenſum peragebant . De quibus leg. Paul. Manutii L. II. Antiq. Romanar. qui eſt de Senatu Romano c.3. p. 316. ſeq. Andr. Dominici Flocci L. II. de Poteſt. Rom. (qui Liber, ut & cæteri, L. Fœneſtellæ olim falſo eſt adſcriptus) c. 17. p. 276. ſeqq. Edition. Francſ. nec non Jo. Conr. Dieterici Antiq. Romæ Veteris-Novæ c. 17. p. 48. H.

Anquirere & *Inquirere* ſunt verba Forenſia , quæ hoc differunt, quod *Anquirere* eſt accuſare & poſtulare ; *Inquirere* autem eſt inveſtigare crimina . Nam cum in Jus ventum erat , ſi Reus negaſſet crimen , petebat Accuſator a Magiſtratu tempus inquirendorum criminum , & producendorum Teſtium . Unde *Anquiſitio* eſt Accuſatio, *Inquiſitio* eſt Inveſtigatio criminum . Liv. XXXVI. Cum Tribunus his pecuniæ *anquiſiſſet* , tertio capitis ſe *anquirere* diceret. Erat autem Anquiſitionis Formula his verbis conſignata : quando igitur hæc, & illa, quæ dixi, feciſti , ob eas res ego Mulctam tibi hanc dico, vel Pecuniam hanc , ſive Perduellionem tibi judico, vid. Roſin. Lib. 9. A. R. c. 29. Varro V. de L. L. Commentarium indicat vetus *Anquiſitionis* Plin. in Ep. Inducti in Senatum *Inquiſitionem* poſtulaverunt , tum Varenus petiit , ut ſibi quoque defenſionis cauſa evocare

care Teſtis liceret. Aſconius in Orat. pro M. Scauro: Pacuvii Accuſatores in Scaurum *Inquiſitionem* in Sardiniam, itemque in Corſicam inſulas dies tricenos acceperunt. Sed utrumque Verbum ad alia etiam transfertur, & *Anquirere* eſt cum cura & ſtudio quid quærere, quaſi Am, id eſt, circumquaque quærere. *Inquirere* eſt intus quærere. Cic. V. Tuſc. Studioſe ab his ſiderum magnitudines & intervalla *anquirebantur*. Id. Læl. Semper alioqui *anquirendi* ſunt. Liv. I. Ne ſemper armis opes *anquirere*.

Ante, *coram*, *præ*, *pro* ita differunt. *Ante* reſpicit tempus, locum, perſonam & præſtantiam, *Coram* præſentiam alicujus, *Præ* 1°. interdum quod ante, 2°. comparate ponitur, 3°. cauſaliter. *Pro* 1°. commodum & utilitatem reſpicit, & ſic ei opponitur *contra*, 2°. interdum normam, modum ac rationem, 3°. ſæpe etiam idem eſt, quod in, 4°. interdum notat ante, 5°. interdum negotium compenſationis innuit, 6°. idem eſt, quod propter, 7°. quod vice, loco, 8°. comparationibus eleganter admodum inſeruit.

Antea ſignificat Tempus præcedens ideoque idem eſt, ac quaſi ante ea tempora. *Supra* Rem antecedentem & de loco; ut *Antea* ad te ſcripſi, quod alio tempore. *Supra* ſcripſi, quod in eadem Epiſtola. Cujus rei Exempla adjungerem, niſi eſſent infinita, & omnibus nota.

Diſtinguit Juſtinianus §. 3. cōnſt. de con. dig. inter *anteceſſores* & *togatos*: & juſsimus, quos probaveris, tam ex facundiſsimis anteceſſoribus, quam ex juris diſertiſsimis, togatis fori ampliſsimæ ſedis, ad ſociandum laborem eligere. De an-

teceſ-

teceſſoribus col. Geſnerus ita : *Anteceſſores* Juſtinianus in orat. de juris docendi ratione , itemque in pro inſtit. vocat, quos in eadem oratione profeſſores & magiſtros legis appellat: ut etiam Theophilus in conſt. de emend. codicis juris doctor vocatur, cet. Omniam optime rem illuſtravit conſult. C. F. Walchius in juriſconſulto anteceſſore . Docuit is §. 18. & 19. eos JCtos, qui cauſas orabant , & in foro legum ſcientiæ , quam ſibi adquiſiverant , faciebat periculum , proprie *togatos* eſſe vocatos. *Anteceſſores* vero erant doctores juris & legum. Nemo eorum in foro cauſſas oravit. Differunt tamen *anteceſſores* a publicis profeſſoribus, qui poſtea conſtituti ſunt et ſolum juventuti erudiendæ operam dederunt.

Ante *hac* vel *ante hoc tempus* ad tempus Loquentis refertur, v. g. ſi quis velit dicere : Tantum hodie didici , quantum *ante hac* nunquam . *Poſthac* vero idem eſt, ac poſt hoc tempus, ut , Cave *poſt hac* his de rebus quicquam ex te audiam. H.

Antiquum et *Priſcum* eſt , quod Patrum memoriam exceſsit, quaſi ante Ævum, et notat tempus, quod definiri non poteſt, quia ejus memoria non exſtat , ita mores *antiqui* , *priſca* eloquentia dicitur. Nonnunquam etiam pro charo eleganter ponitur. Unde Antiquum habere , vel Antiquum eſſe alicui, idem eſt, ac charum habere; vel charum eſſe alicui , his enim duobus loquendi modis utebantur antiqui, cum quid ſibi maxime curæ eſſe deſignabant. Sic antiquior pro chariore, meliore ac potiore ap. Ciceron. extat. Hinc antiquitas, quæ tam pro ipſa Vetuſtate quam Veterum Moribus

ribus Tropice uſurpatur, et verbum antiquare, quod idem eſt, ac infirmare, vel abrogare et maxime de Legibus, Rogationibus et aliis iſtiuſmodi Rebus dicitur. Sed Antiquarii dicuntur proprie homines, qui Voces priſcas, etiam diu deſitas, ſed nondum exoletas, curioſe conſectantur *Vetus* eſt, quod jam habet Ætatem ſive quod multæ eſt Ætatis, et multorum annorum ſentit utilitatem, ita, ut veteres ſint, qui ſuperioribus temporibus vixerunt, etiam ſi ad ſenium non pervenerint. Poteſt autem eadem Res eſſe *Antiqua*, quia a Majoribus accepta, et *Vetus*, quod a nobis, vel ab aliis, noſtra ætate olim uſurpata ſit. Plaut. Perſa I. 2. 1. ſeq. *Veterem* atque *antiquum* quæſtum meum alimoniæ ſervo atque obtineo. Id. Mil. Glor. III. 1. 166. Quin tu iſthanc Orationem hinc *veterem* atque *antiquam* amoves. Id. Moſt. II. 2. 45. (1) Scelus, inquam, factum eſt jamdiu *antiquum* et *vetus*. Sic *antiquum* Jus dicitur Jus Gentium, quod una cum humano genere a Natura exiſtit. *Vetus* Vinum, quod ante annum conditum fuit. Ulp. ad Sabinum 23. L. 11. D. de Trit. Vino: *Vetus* accipitur, quod non eſt novum, id eſt, et anni prioris Vinum appellatione veteris continebitur. Cui conſentit Varro I. de R. R. Si *vetus* bibere velis, quod non ſit, antequam acceſſerit annus, anniculum promitto. Interdum tamen iſta duo

(1) Interdum tamen *antiquum* & *vetus* confunduntur apud auctores; quin & *veteres* contradiſtinguuntur ſubinde *recentioribus*, cum utrique ſunt ſuperſtites, quando v. c. dicimus: Cives noſtros heic adeſſe omnes & *veteres* & nove in cenſum relatos. Aliquando tamen etiam *veteres* dici pro *ſenibus*, ut *vetuſum* pro *ſene* notiſſimum eſt.

duo confunduntur apud Auctores, quorum locos heic adſcribere inutilis eſſet diligentia. *Vetus* eſt, quod multorum annorum ſentit utilitatem. Ita Vinum melius eſt, quo vetuſtius. *Senes* ſunt homines vivi adhuc, ſed ætate confecti, et morti vicini. *Antiquum* etiam plus eſt, quam *vetus*, unde ſi junguntur, illud poſteriori loco ponitur, v. c. Plinius l. III. ep. 6. æs ipſum quantum verus color indicat, *vetus* et *antiquum*. Ratione temporis bifariam diſtinguuntur, nempe *ſenes* ſunt, *veteres* autem *priſci* et *antiqui* fuerunt. *Veteres*, *priſci*, et *antiqui* apud criticos ſumuntur bifariam, modo pro illis, qui florente latinitatis ævo vixerunt, ad quorum auctoritatem provocant, modo pro illis, quorum ætas a primis et antiquiſsimis temporibus ducitur, quique ideo in ſtilo multa habent antiquata.

Antiquus et *Antiquior* ut gradu, ita et intellectu diſtant. Nam *Antiquum* ſignificat vetus. Virg. II. Georg. *Antiquaſque* domus avium. *Antiquior*, melior, M. Tull. de Rep. I. Sed quoniam plurima beneficia continet patria, et eſt *antiquior* parens, quam ſi quis, ut ajunt, curaverit, major ei, profecto, quam parenti debetur gratia. Non. R.

Anxietas et *Angor* non plane ſunt ſynonyma. Cicero Tuſc. IV. 12. ut differt anxietas ab angore: neque enim omnes anxii, qui anguntur aliquando, nec qui anxii, ſemper anguntur.

Aperte ad verba pertinet, non obſcura: *Palam* ad præſentium multitudinem et qualitatem frequentis loci. Pædian. R.

Apotheca a *cella vinaria* diſtinguitur. Videtur enim

enim a *cella* differre, ut ſit *apotheca* majus quoddam repoſitorium, et in ſuperiore ædium parte, *cella* vero minus ad uſum ſcil. quotidianum, Columella I. 6. 9. Pars autem fructuaria dividitur in cellam oleariam, torculariam, cellam vinariam, defunctoriam, fœnilia, et palearia, apothecas et horrea. Plura dabit Geſnerus in theſ. v. apotheca.

Apparare ex mente Vallæ magis ad Pompam & Oſtentationem, quam ad Neceſſitatem ſpectat. Dicitur enim Apparatus Convivii, Nuptiarum, Funeris ac Belli, *Præparare* eſt parare ea, quæ ſunt neceſſaria ad quippiam agendum. Sic Miles *præparat* Arma, Orator Argumenta, Scholaſticus ſcripturus Calamum & Membranam. Dicitur & apparare Fugam, & adornare Fugam, ſive Migrationem. H.

Apparere & *videri* non ſunt ſynonyma. *Apparet*, quod revera exiſtit; *videtur*, quod ſpeciem veri præbet. Cornelius Nepos Attic. cap. 3. Sic enim græce loquebatur, ut Athenis natus *videretur*; tanta autem erat ſuavitas ſermonis latini, ut *appareret* in eo nativum quemdam leporem eſſe, non adſcitum. Sed differentia non eſt perpetua, vid. Reitzii ſpecimen pſeudonymorum in miſcell. obſervat. crit. Amſtel. vol. X. t. I. p. 134.

Apparet qui videtur ſeu adeſt, ut videatur, ſive in conſpectu eſt, ac ſpeciem præ ſe fert. *Paret*, qui obſequitur. Agr.

Appetere eſt cum affectu & cupiditate, ideoque idem eſt, ac avide cupere, unde Appetitus eſt, qui hominem huc & illuc rapit. *Expetere* eſt vehe-

vehementer petere, & ſit cum ratione, prout Locus aut Res, aut Tempus poſtulant. Nam cui domi non ſuppetit, quod expetit, is aliunde petat, quod ſibi competit. *Illud* ad in honeſta & mala; incommoda & turpia; *hoc* ad bona & honeſta pertinet. Cic. Lib. 1. de Off. Nihil hominem, niſi quod honeſtum decorumque ſit, aut admirari, aut optare, aut *expetere* oportere. Quamvis interdum dicamus, *Appetere* bona. Id. Lib. 4. Tuſc. Qu. Ut bona Naturæ *appetimus*: ſic a malis declinamus. Contra *Expetere mala*. Id. Lib. 1. de Off. *Expetuntur* divitiæ cum ad uſus vitæ neceſſarios, tum ad perfruendas voluptates. Plaut. Aſin. III. 1. 23. (1) Ultro amas, ultro *expeteſſis*.

Aptum eſt, quod ad aliquid accommodatum eſt ſive a Natura, ſive ab Arte & Diſciplina. Sic *Aptus* adipiſcitur multa, redipiſcitur etiam amiſſa aptitudine ſua, adeptusque gaudet ad adeptionem. *Idoneum* eſt, quod a Natura convenit, quaſi ad id natum. Cic. IV. de Fin. Itaque natura ſumus *apti* ad cœtus, conſilia civitatis. Gell. I. c. 13. Eſſe magis *idoneum aptioremque* faciendo arieti. Itaque *Aptum* loco venit & tempore, quod habet ſuam materiam. *Utile* uſus fecit, ut Prudentes litteræ. *Idoneum* ut Amicum per conſilia dicimus, & ut Servum in uſu hominis. Fronto.

Apud Præpoſitio ad Perſonam, vel Locum immo & Tempus ſimpliciter refertur, & nudam de-

ten-

(1) Confunduntur tamen hæ notiones interdum, Valla lib. V. 7.

tentionem & quaſi cuſtodiam denotat. *Penes* Perſonam cum poſſeſſione, adminiſtratione, Dominio ac Poteſtate ſignificat. Itaque *Penes* dominum res eſt, quam omnino poſſidet, apud Depoſitarium. Commodatarium & Colonum res eſt, qui eam apud ſe habet. Ulp. ad Edictum 71. Lib. 63. D. de Verb. Sign. *Penes* te amplius eſt, quam *Apud* te. Significat enim quaſi intus vel intime apud aliquem eſſe. Vid. Becman. Orig. L. L. p. 824. Nam *Apud* te eſt, quod qualiter a te tenetur. *Penes* te eſt, quod quodammodo poſſidetur. Javolenus Epiſt. 9. l. 23. D. de Uſurp. Quemadmodum eas ſolas & ſeparatas ab ædificio non poſſediſti; ſi nec *penes* te ſingulæ, aut ſeparatæ fuerunt. Sed hanc Differentiam plerumque confundi apud Juriſconſultos & alios Autores animadvertimus. Ulp. ad Edictum 68. Lib. 10. de Tab. Exh. Si quis forte confiteatur, *penes* ſe eſſe Teſtamentum, jubendus eſt exhibere. Cic. IV. Rhet. Ita petulans es atque vafer, ut ne ad ſolarium quidem, ut mihi videtur, ſed *penes* ſcenam & ejus locis exercitatus ſis.

Aqua dicitur in tranquillitate, cum æquata eſt. *Unda* Nomen ab eundo, h. e. commovendo, habens, eſt proprie globus Aquæ, in tempeſtate, cum turbat atque fluctuat. Sic Unda undoſi Fluminis, aut undabundi Lacus, eaque a ventis agitata, ſolet ſuperabundare & exundare, vicinaque ſata inundare. Plaut. Moſtell. III. 2. 165. Tam placida eſt, quam eſt *Aqua*. Accius in Phœniſſis: *Unda* ſub *undis* Labunda ſonit. Heic ſonat, pro ſonit, ex mente Nonii legendum eſſe Henr. (Rob. Fil.) Stephanus in Notis ad h. l. eum-

eumque in Fragmentis Poetar. Veter. Latinor. ab ipſo Stephano A. CHR. M. D. LXIV. in f. 8v. editor. extantem, recte obſervavit. Quin & *Aqua* interdum eſt minima collectio, ut Aquam manibus pedibuſque dato. *Unda* ſemper denotat copiam & multitudinem. Unde tralatitiæ Cic. Illæ *Undæ* Comitiorum, ut mare profundum & immenſum ſic effervеſcere, Et Virg. II. Georg. 461. ſeq. Si non ingentem foribus domus alta ſuperbis Mane ſalutantum totis vomit ædibus *Undam*.

Aquaticam *potionem* recte dicimus, quæ aquam aliunde recepit; *Aquoſum locum*, quod ex ſe aquam fundat. Agr.

Aquatile eſt, quod degit in aquis, *Aqueum*, quod ex aquis conſtat. H.

Aquilus color eſt fuſcus & ſubniger, a quo aquila dicta eſſe videtur, quamvis eam ab acute videndo dictam volunt. *Aquulus* autem color ab aqua eſt nominatus. *Aquilo*, ventus a vehementiſſimo volatu, aquilæ inſtar, appellatur. Feſt. R.

Aræ victimis cædendis & precationibus erant deſtinatæ, *focus* autem igni domeſtico. Quare pro aris & focis pugnare idem erat, ac pro templis & domibus. Fuit tamen focus etiam penatium, & privata quoque ſacra olim in foris fiebant.

Ararum vicem obtinuerunt antiquiſſimis temporibus *menſæ*. Sed poſtea *aras* & *menſas* in ſacris fuiſſe diſtinctas, ex lapide vetuſto apud Gruterum videmus: Jovi. Paganico. Sacrum. Et. Indulgentia. Dominorum Succeſſus. Publicus. Municipium Aſiſinatium. Ser. Amœnianus. Ædem. Cum. Porticibns. A Solo Sua. Pec. Fecit. Item Men-

Menſam Et. Aram. Struvius Syntag. antiqq. rom. p. 528.

Araneum, quod textum eſt, *Aranea*, quæ texit ſc. in arcaneoſo h. e. Araneis abundante, loco. Front.

Arbiter (1) eſt Judex a Prætore datus, vel ex conventione Litigatorum electus, in bonæ fidei judiciis, ut Familiæ erciſcundæ, Communi dividundo, Finium regundorum, & ſimilibus; ſed ſub pœna, ut, tanquam vir bonus Sententia ſua Controverſiis finem imponat. *Arbitrator*, qui ſine pœna ad hoc eligitur, ut totis animi viribus exploret Jus Controvertentium, & æqua compoſitione componat. L. 1. D. de Jud. *Judex* eſt, qui propria Juriſdictione, aut ſummi Magiſtratus Imperio, cauſas omnes & Juris, & Facti dijudicat. *Ille*, liberum arbitrium habet ſtatuendi, quod æquius, meliuſque videatur; *Hic*, ſub formula actionum judicat, a qua ne latum quidem unguem diſcedere poteſt; ut Cic. Orat. IV. in Verrem oſtendit. Senec. I. de Benef. Ideo melior videtur conditio cauſæ, ſi ad *Judicem*, quam ad *Arbitrum*, mittatur, quia *illum* formula includit, & certos, quos non excedat, terminos ponit, *hunc* libera, & nullis adſtricta Legibus *Religio*, & detrahere aliquid poteſt, & adjicere, & ſententiam ſuam, non prout Lex & Juſtitia ſuadet, ſed prout

G Hu-

(1) Ab aliis ita breviter, appoſite tamen, deſcribitur, quod nimirum ſit *Judex* honorarius, quem utraque Litigantium Pars eligit, ut cauſam ex æquo, & bono dirimat. Vnde & *Arbitrari* pro judicare & litem arbitrio finire, immo conſtituere, modumque & rationem, quaſique formam Operis faciundi delineare, atque præſcribere ponitur.

Humanitas, & Miſericordia impulit, regerere. Similiter *Arbitrium*, & *Judicium* ſeparat Cic. pro Roſc. Com. *Judicium* eſt certæ pecuniæ, inquit, *Arbitrium* incertæ. Ad *Judicium* hoc modo venimus, ut aut totam litem obtineamus, aut amittamus. Ad *Arbitrium* hoc modo adimus, ut aut totam litem obtineamus, aut amittamus. Ad *arbitrium* hoc modo adimus, ut neque nihil, neque tantum, quantum poſtulavimus, conſequamur. Liv. XXXIII. Ne penes unum hominem *Judicium Arbitriumque* de fama ac moribus Senatoris fuerit. Suet. Calig. Jus *Arbitriumque* omnium rerum illi permiſſum eſt *Judex* cognoſcebat de actionibus omnibus, maxime vero, quæ erant ſtricti juris. *Arbitri* ad dijudicandas cauſſas bonæ fidei, & arbitrarias dabantur, horumque latior erat judicandi poteſtas. Feſtus p. 253. *Arbiter* eſt, qui totius rei arbitrium habet, & poteſtatem.

Arbitrium eſt Sententia, quæ ab Arbitro in bonum & æquum, & ex bona fide profertur, vel Poteſtas Arbitro data. Unde Arbitrium recipere, aut ſuſcipere, dicitur, qui Judicis partes ſuſcipit, finemque ſe ſua ſententia controverſiis impoſiturum pollicetur. Sunt autem duo *Arbitriorum* genera: Unum ejuſmodi, ut ſive æquam, ſive iniquam, ſententiam Arbiter de Controverſia tulerit, parere debeamus. Quod obſervatur, cum ex compromiſſo ad Arbitrium itum eſt. Alterum, ut ad boni Viri Arbitrium redigi jubeat, quod jure decernat. Hæc Doletus loc. cit p. 43. *Arbitrarium* eſt, quod apud Arbitrum geritur, & quod in illius poteſtate eſt pro arbitrio judicioque ſuo ſtatuere, a quo Arbitraria Pœna, & Arbitrariæ Actio-

Actiones, quæ in arbitrium Judicis referuntur, de quibus multa Juriſconſulti. Plaut. Amphitr. I. Sc. 1. 216. Hoc quidem profecto certum eſt, non eſt *Arbitrarium*.

Arbor omne lignum dicitur; & continentur hujus appellatione Plantæ majores & diſſolute contumaces, quæ ſimplici caudice ramiſque brachiorum more porrectis aſſurgunt, cujusmodi ſunt Olea, Vitis, Quercus, & ſimiles. *Arbos* tantum fructifera. Autoritas videnda apud Virg. Ecl. III. 56. & II. Georg. v. 57. 81. 131. 150. & 293. it. III. Æn. v. 27. & VI. v. 206. Agr.

Arbustum, & *Arbuſta* ſunt arbores multæ ad fluctum conſitæ, Olivarium, Pomarium, vel Vites arboribus applicatæ. *Arbutus* eſt arbor fructum ferens in morem Ceraſorum, ſive Fragorum. *Arbutum* eſt fructus Arbuti H.

Arcere idem eſt, quod vetare, ne accedant hi, qui veniunt, & transfertur etiam a corporeis ad incorporea; *Abigere* eſt loco fugare, atque expellere.

Arcere *Aquam* eſt curare, ne influat, & libere manans noceat. Arcere enim proprie eſt a ſe prohibere, propulſare, abigere, ac propellere. Sic Hoſtis arcetur, dum arcto tranſitu coarctatur, aut e propugnaculis abarcetur, ut coerceatur. *Coercere aquam* eſt continere ſic, ne diffluat, vel dilabatur, ut quiſque aqua uti poſſit. Cic. pro Mur. Ille tenet, & ſcit, ut hoſtium copiæ; tu ut aquæ pluviæ *arceantur*. Ulp. ad Edictum 70. L. 1. D. de Font. Quo minus fontem, quo de agitur, purges, reficias, ut *aquam coercere*, utique ea poſſis.

Arcus omnis ſuſpenſus Fornix appellatur ab arcendo, quod ſe ipſum contineat. *Arquus* eſt Circulus in cœlo quadricolor, quem Græci vocant Irim. *Arcum* facit Arcuarius, & tunc eſt Machinula, qua ſagittas emittimus. *Arcum* arcuat Murarius, & tunc eſt Fornix in ædificiis. Sed *Arcus* pluvius in cœlo eſt pulchre arcuatus, Varro IV. de Vita Populi Rom. Quod *Arci*, quos ſummo opere fecerat, feſſi pondere, diu facti celeriter corruiſſent. Lucret. VI. 536. Tum color in nigris exiſtit nubibus *Arqui*. Sed hæc Differentia a Nonio & Orthographis tradita parum mihi quidem probatur. Nam vetus Scriptura fuit *Arquus*, ut Oquulus, poſtea factum Arcus, & Oculus, autore Priſciano (1). Nec eſt neceſſe diverſas ejuſdem vocis ſignificationes Scriptura decernere, præſertim ubi eadem origo, ut in his. Utrumque enim dicitur a rotunda Forma.

Ardet domus, id eſt, uritur flagrat, *urit* ignis, & urtica, id eſt, ardore lædit, Goclen. obſ. 36.

Argentarii dicebantur, qui exercent, ſeu faciunt Argentariam, ſive qui menſis in Foro ſub tabernis poſitis quæſtum faciebant, aut collocandis fœnori pecuniis, aut permutandis, inde Argenti, ſive Nummorum Permutatores a nonnullis dicti ſunt. *Menſarii* erant Curatores publicæ pecuniæ. *Illi* negotiationem privatam exercebant. *Hi* rei nummariæ publicæ diſpenſationem habebant, & prout res ferebat, varie creabantur, ut pri-

(1) Recte itaque in nonnullis Lucretii Editionibus, præprimis vero in iſta, quæ Lugduni apud Seb. Gryphium A. Chr. MDXL. in form. 8v. prodit, legitur pro Arqui, Arci.

primum ad diſſolvendum æs alienum creati Quinque Viri Menſarii, deinde propter penuriam argenti Tribuni Menſarii, ut Livius teſtatur. Et hæc quidem Differentia fuit, libera & florente Republica, nam, oppreſſa a Cæſaribus Libertate, deſiit publicum munus Menſariorum, & tunc privati negotiatores Nummarii indifferenter appellati, Menſarii, Nummularii & Græcis vocabulis Trapezitæ (1), Daniſtæ, Collybiſtæ; quamquam Nummularios ab Argentariis ſeparat Paulus ad Edictum 3. lib. IX. de Edend. Et hi Nummularii, ſicut Argentarii, rationes conficiunt, quia & accipiunt pecuniam, & erogant per partes; quorum probatio ſcriptura, codicibuſque eorum maxime continetur, & frequentiſſime ad fidem eorum decurritur. Cujus Diſcriminis rationem illam ego fuiſſe crediderim, quod *Nummularii* erant minutuli Negotiatores, qui aliorum pecunias tractabant, quæ cuſtodiæ cauſa apud ipſos deponebantur, *Argentarii* vero erant ditiores, & ſuis, non alienis modo, nummis *Argentariam* faciebant: Ad hoc præerant auctionibus, & fidejubebant pro aliis; & conſtituebant, vendebantque Res pretioſas, Servos, Gemmas, Vaſa cælata, & alia hujuſmodi. Quæ omnia ex Veterum Juriſconſultorum Fragmentis & Ciceronis Oratione pro Cæcinna, Suetonii Nerone, & aliis poſſunt colligi. Quando autem Menſarii,

 ſive

(1) De Trapezitis ſive vulgo Longobardis, qui in Fœderato Belgio Menſas fœnebres exercent, elegantem Diſſertationem imprimi curavit Marc. Zuerius Boxhornius Lugduni Batavorum per Iſaacum Commelinum A. Chr. MDCXL. in f. 8v.

ſive Menſularii, Menſa ſurgebant, multos in damna præcipitabant.

Arguere eſt clarum facere, demonſtrare, oſtendere, & patefacere. Virg. IV. Æn. v. 13. Degeneres animos Timor *arguit*. Vnde *Argumenta* dicuntur, quæ cauſam cauſæ oſtendunt, ſive ſunt judicia, quibus aliquid dubium poteſt demonſtrari. Nonnunquam Argumentum quamvis quoque materiam ad ſcribendum deſtinatam, vel potius ſummariam alicujus Scripti indicationem notat. *Coarguere* veró eſt coercere. Agr.

Argumentari eſt argumentis uti ad rem probandam: *Dicere* amplificatione uti ad rem, ad delectandum, commovendumque auditorem oratione perpetua. Pedian. R.

Argumentum dicitur ſola ratio, qua concluſio probatur, *argumentatio* vero & rationem & concluſionem comprehendit.

Argutus callide, acute atque ſolerter arguit. *Aſtutus* aſtute ſimplicem hominem decipit. Sed qui multa percallet, ſit plerumque *Callidus*, & agit *callide*, hoc eſt, fraudulenter. Notandum autem, quod ſcribente Iſidoro lib.X. Orig. col.235. veteres *Callidum* non pro *aſtuto* tantum, ſed pro aſtute docto poſuerint, *verſutumque*, quod animum cito vertat, etiam vocaverint. H.

Aries mas eſt non caſtratus, qui oves ſalit. Qui vero caſtratus eſt, et propterea inutilis Veneri, *Vervex* dicitur, quoniam in eo verſá ſit natura. Chriſt. in Virg. Ecl. 3. H.

Arma propria ſignificatione ea tantum intelliguntur, quæ ab armis ſive Humeris, dependent, magis parata defendendi, et tegendi, quam læden-

di

di cauſa, vel *Arma* generaliter conſiderata, ſunt omne inſtrumentum, quo quis ad actiones ſuas inſtruitur; in ſpecie vero dicuntur arma bellica. *Illa* aſſeruantur in armario, h. e. quorumvis utenſilium promtuario, quod arcæ erectæ formam plerumque repræſentat; *Hæc* autem, ut cetera armamenta, in armamentario. Hinc petitur armatum, qua inermes, et ſemiermes armantur, ut in armiluſtrio compareant. Sed armati capti, ut et armatu abutentes, exarmantur. *Telum* proprie id appellatur, quod ab arcu mittitur, ſeu eſt omne miſsile, quo procul ferimus, dictum ab antiquo verbo Telo, a quo Protelo manet in uſu, id eſt, Expello, et Emitto, non a Græca voce Τηλϰ, quæ Longe ſignificat. Salluſt. in Catil. *Telis Armiſque* inſtructi Liv. XLIV. Die primo *Arma*, *Tela*, Signaque ærea, et marmorea tranſtulit. Id. XXXVI. Lapidibus *Teliſque* inceſſebant, et XLVI. arma *Telaque* parant. Quandoque tamen utriuſque vocabuli appellatione rariſsime utuntur non modo Juriſconſulti, ſed ipſi quoque Oratores, et Hiſtorici. Nam L. 41. D. de Verb. Sign. *Arma* vocantur omnia, quibus quis paratus inſtructuſque eſt, vel ad propulſandam, aut inferendam vim, ut ſunt Gladii, Haſtæ, Galeæ, Saxa, Fuſtes: vel ad Opus aliquod efficiendum, ut Arma Ruſticorum, Ligones, Raſtri, Aratra, Coquorum Lebetes, Patellæ et ſimiliter uniuſcujuſque Artis Inſtrumenta. *Telum* autem, quicquid manu in aliquem mitti poteſt, appellatur, ut Enſis, Lapis, Haſta, Sagitta. Inde Tela eadem ſunt arma; at non contra. Cic. pro Cæcinna: *Armatos* quos jure appellare poſſumus? Opinor eos, qui ſcutis

Teliſque para'i, ordinatique? Quid igitur, ſi glebis, aut ſaxis, aut fuſtibus aliquem præcipitem de fundo egerint?

Arma tegunt corpora, *armamenta* navim. R.

Armenti appellatione intelligitur id genus Pecoris, cujus præcipuus eſt uſus ad arandum, ut Bos. Valla dicit, quod *Armentum* ſit congregatio Animalium paſcentium, ſed majorum: ut, Vaccarum, Equorum, Mulorum, Aſinorum, Camelorum, Elephantorum, et ſimilium; *Grex* vero minorum, qualia ſunt, Hircus, Porcus, Porca, Capella, Caper, Capra, Sus; horumque ſimilia. Sed tamen videtur *Grex* nonnunquam accipi pro Armento, præſertim apud Virg. Ecl. VI. v. 55. Aut aliquam in magno ſequitur *Grege*, atque Hor. in Epod. Od. II. v. 11. ſeq. aut in reducta valle mugientium proſpectat errantes Greges. Conſ. ejuſd. Hor. Lib. II. Carm. Od. XVI. Stroph. 9. v. 1. ſeq. quaſi *grex* ſit generalius nomen; *armentum* vero ſpecialius, et illud ſine appoſito de pecoribus minutis intelligatur, cum appoſito poſsit etiam ad majora transferri, ut Cicero in Philippicis: Fundit apothecas, cecidit greges armentorum. Valla III. 42. *jumentum* eſt, quod curru jungitur, veluti Equus, & Mulus, ut tradunt Conſulti Juris, qui fere ſoli hanc Differentiam obſervant, credo, ambiguitatis vitandæ gratia. Alii Autores promiſcue vocant Armenta, & Jumenta majora Animalia, quæ collo domantur, ut ſunt Tauri, Equi, Boves: *Greges* (1) vero minora, Oves,

(1) Huic conſentanea ſunt, quæ adfert Goclenius obſ. 320. *armentum* majorum animalium eſt, *grex* vero tam majorum quam mino-

Oves, Capræ, Sues. Virg. III. Georg. 286. ſeq. Hoc ſatis *Armentis*; ſuperat pars altera curæ, Lanigeros agitare *Greges*, hirtaſque capellas. Ovid. Lib. 4. Metam. Fab. 16. v. 15. ſeq. Mille *Greges*, totidemque *Armenta* per herbas Paſcebant. *Armenta* ex mente Servii ideo dicuntur, quod hæc animalia apta ſunt armis, ut ſcutis Bovum coria, Equi prælio.

ARMUS brutorum eſt; *humerus* ratione fruentum. R.

ARRHAM & *pignus* Iſidorus orig. V. 25. ita diſtingui jubet. *Pignus* eſt, quod datur propter rem creditam, quæ dum redditur, ſtatim pignus aufertur. *Arrha* vero eſt, quod pro re bonæ fidei contractu emta ex parte datur, & poſtea completur. Eſt enim *arrha* complenda, non auferenda. Unde qui habet *arrham*, non reddit ſicut *pignus*, ſed deſiderat plenitudinem. Eſt dicta arrha a re, pro qua traditur.

ARROGANS eſt, qui nimium ſibi & temere tribuit, & vel ea, quæ non habet, ſibi vindicat, vel, quæ habet, in majus componit; *Superbus* autem eſt, qui alios omnes præ ſe contemnit, & quaſi ſuper omnes homines ſe habet. Itaque majore faſtu tumet *Superbus*, quam *Arrogans*, ut majus

minorum dicitur, ut Cic. dixit Act. in Verr. gregem equorum, Livius lib 24. & 57. gregem elephantorum, boum, Virg lib III. Georg. it. Æn. lib. VI. gregem porcorum, Horat. lib. II. epiſt. 1. gregem ovium. Valer. Max. lib. IX gregem piſcium dixit. Pro Milone dicitur grex ancillarum. in Divin. grex oratorum. in Piſonem grex novitiorum; in Lælio grex amicorum, in lib. I. de Orat. grex philoſophorum, Liv. lib. 35. grex imperatorum. Vt itaque grex tam minorum, quam majorum, tam animalium, quam hominum vulgarium, & rerum dicatur. R.

majus Vitium eſt *Superbia*, hoc eſt, ſupergrediens mentis elatio, quam *Arrogantia*. Et hæc ſemper in rebus alienis eſt. *Inſolentia* autem etiam eſt in alienis, ſed præter ſolitum, & non crebro uſitatis. Eſt ergo *Inſolentia* quædam rara, & ſingularis *Arrogantia*, & accipitur quoque in bonam partem, & ſic accepta, idem eſt, ac Raritas e. g. quid tu Athenis inſolens, id eſt, rarus? μεσον igitur ονομα eſt. Cæſar in Anti-Catone: Unius *Arrogantiæ*, *Superbiæ* Dominatuſque. Cic. I. Off. *Superbiam* magnopere, Faſtidium, *Arrogantiamque* fugiamus.

Arrogans tribuit nimis, *inſolens* plus. R.

Arteriæ ſunt ſemitæ ſpiritus vitalis miſti cum ſanguine. *Venæ* ſunt rivi ſanguinis confuſi cum ſpiritu naturali. *Illæ* ſuapte vi moventur, & pulſu ſuo acceſsiones remiſsioneſque febrium demonſtrant. Hæ ſunt immobiles, & ſanguinis tantum demittendi cauſa explorantur, ut ex Libris Medicorum annotavit Gellius XVIII. N. A. c. 10. Leg. Matth. Dreſſeri Lib. 1. de Partib. Corp. Hum. p. 34. ſeq. 4ta. Caſp. Bauhini Inſt. Anatom. p. 10. ſeq. Edition. 5ta. ut & Thomæ (Caſp. Fil.) Bartholini Libell. 2. Anatomiæ Reform. c. 1. ſeqq. p. 437. ſeqq. Edition. 3tiæ. Cic. II. de Nat. Deor. Sanguis per *Venas* in omne corpus diffunditur, & ſpiritus per *Arterias*. Plin. II. Apes, nec *Venas*, nec *Arterias* habent. Interdum tamen *Vena* pro *Arteria* dicitur, non a vulgo modo per errorem, ut Gellius putat, ſed etiam ab idoneis & primariis Autoribus. Cic. de Fato: Si cui *Venæ* ſic moventur, is habet febrim. Perſ. Sat. 3. v. 107. Tange miſer *Venas*, & po-

& pone in pectore dextram. Ovib. I. Triſt. VII. 41. ſeq. Et tua ſunt filicis circum præcordia *Venæ*, & rigidum ferri ſomnia pectus habet. Celſus III. Si protinus *Venæ* conciderint, & ſæpius eodem die. Plin. in Muſicos pedes *Venarum* pulſu deſcripto per ætatum gradus. Vitruv. de *Venarum* rhythmo, & de Pedum motu.

Artifex artis, *Opifex* operis eſt. R.

Artus medicis ſunt Membra ex corpore explantata, quæ, ſcribente Bauhino loc. jam cit. p.213. in Manus, & Pedes dividuntur, et dicuntur partes Corporis inter juncturas, continentque Oſſa cum Nervis et Venis. *Membra* vel potius Membranæ, (Membranis enim obteguntur Membra, ceu Partes corporis Organicæ, in corpore membratim) proprie ſunt Caro, et Pellis, quæ Artus tegunt. *Viſcera* ſunt partes inteſtinæ, ſive Membra interiora vitalia, ut, Jecur, Lien, et alia id genus Lucr. III. 152. per *Membra* atque *Artus* nulla novitate cietur. Et IV. 846. Et lacerare *Artus*, fœdataque *Membra* cruore. Gell. XX. cap. 1. Quid enim videri poteſt efferatius? Quid ab hominis ingenio diverſius, quam quod *Membra* et *Artus* inopis debitoris breviſsimo laniatu diſtrahuntur? Suet. in Calig. Neque ante ſatiatus eſt, quam *Membra*, et *Artus*, et *Viſcera* hominis tractæ per vicos ante ſe congeſta vidiſſet. Val. Max. VII. 2. *Quapropter capta jam urbe complures inventi ſunt, artus & membra trucidatorum corporum ſinu ſuo geſtantes*. Oliverius ad h. l. ita; Aut exegeſis eſt, ut unum ſit expoſitio alterius, aut artis intelligimus membrorum conjunctiones, unde articuli, membra vero corporis partes ſunt, ut, hume-

humeri brachia, conf. Geſneri theſ. v. artus. Sed interdum Membra Generaliter etiam *Artus*, et *Viſcera* appellantur.

Arundo creſcit, *Hirundo* cantat, *Hirudo* ſugit. R.

Arundo, Agrœtio docente, canna eſt ab ariditate dicta, ut fluvialis Arundo. *Harundo* telum e canna. Virg. IV. Æn. v. 73. Hæret lateri letalis *Harundo* (1).

Aruum, & *ſeges* differunt. Varro de R. R. lib. I. c. 29. *Seges* dicitur, quod aratum ſatum eſt; *aruum*, quod aratum, nec tam ſatum eſt. Ita etiam Columella II. 9. Acron ad Hor. L. I. ep. 16. 2. *Aruus* ager dicitur *ſegetis* ferax, & præparatus frumento. De *ſegete* Feſtus: *Seges* dicitur ea pars agri, quæ arata, & conſita eſt, a ferendo videlicet, vel Geſneri theſ.

Aspergo Verbum eſt. *Aſpargo* Nomen, quod madefactionem, aut circumfuſionem ſignificat, ut apud Græcos Περίκλυσμα. Cato de R. R. Ita neque *Aſpargo* nocebit, neque mures cava facient. Virg. III. Æn. 534. Objectæ ſalſa ſpumant *aſpargine*

(1) In accuratioribus prædicti Poetæ Editionibus, & in ea in primis, quam Nicol. Erythræus cum Indice abſolutiſſimo An. Chr. MDXLV. Venetiis apud Franciſc. Rampazetum in form. 8v. diligenter juſſit imprimi, pro Harundo, Arundo, nequaquam inique, quod H non eſt Littera, legitur. Ideoque hæcce Differentia inter Arundinem & Harundinem, quod unum & idem, non adeo commode h. l. eſt immixta. Quando autem Arundo pro Telo uſurpatur, fit illud per Metonym. Materiæ pro Materiato. Quotuplex autem Arundo ſit, ex diverſis probæ monetæ Autoribus in Notis Marginalibus ad § 6. cap. 3. ita inſcripti: Habitus Chriſti Regii noſtri Litt. C. 2. fac. a. Edition. Cygn. virili pro parte docuimus.

gine (1) cautes. Calliſtratus Quæſt. II. L. 4, D. ad Leg. Rhod. Si vicenum merces duorum fuerint, & alterius *aſpargine* decem eſſe cœperint. Et hæc quidem ita diſcernit Velius Longus in Libro de Orthographia: Mihi (inquiens) contra videtur *Aſpargo* Verbum eſſe, *Aſpergo* Nomen, ut in illo ſervetur vocalis prima littera, quæ eſt in verbo *Spargo*: In hoc tollendæ ambiguitatis reponatur E. Sic autem fere ſemper ſcribitur in veteribus Libris Catonis, & Varronis Aſpargo, Conſpargo, Perſpargo. Rurſus in Lucr. VI. 525. Adverſa fulſit nimborum *aſpergine* contra. Niſi forte *Aſpargo* tam Nomen, quam Verbum, prima vocali ſcribendum. Non enim oportet Diſtinctionis gratia Scripturam mutare, ut paulo ante dixi, & Terentius Scaurus monuit his verbis: Quod ſi Diſtinctionis cauſa ratio corrumpitur, caveas quoque, quare non accentu; aut littera E mutamus, cum & Verbum, & Nomen ſignificat, ut in hoc Tectis, cum & Nomen, & Participium ſit, & in ſimilibus. Ergo vox ſcribenda, quomodo ea ſonat.

Aſper in moribus, & in ſignis. Agr. R.

Aſpicimus ſurſum (2), *Conſpicimus* palam. Quæ aut conſpicere, aut conſpicari non poſſumus hebetibus oculis, adhibemus conſpicilla, reddimuſque conſpectui noſtro conſpicua. *Reſpicimus* retro ſive quod eſt a tergo. Sed reſpectamus, quem reſpe-

(1) Pro Aſpargine in plurimis Editionibus rectiſſime extat Aſpergine, vel Adſpergine.

(2) Alioquin circumſpectus Vir, quoties ille obvenit in aſpectum aliquid, non obiter illud tantum *aſpicit* uno aſpectu, ſed aſpectat diu, & circumſpectat undique, ut de illa judicare queat circumſpecte, & cum circumſpicientia.

reſpectu Virtutis veneramur. Apud Latinos etiam dicitur reſpicere aliquem, pro contueri, & demum juvare. it. Reſpicere ſe, pro ſibi proſpicere, vel rebus ſuis conſulere. *Inſpicimus*, intus. *Aſpicio*, negligentioris curæ eſt, & quaſi primoribus oculis delibare, *inſpicio* diligentioris. *Aſpicere* eſt, intendere, aut adjicere oculos ad aliquid, aut aliquo. *Cernere* eſt videre aut intueri, quo conjeceris oculos. Vavaſſ. R. Sic inſpector Mercium inſpicit res venales diligenti inſpectatione; immo & introſpicit, cum opus eſt.

Asportare aliquid, ut intereat: *Deportare*, ut mutet locum. *Illud* eſt alio transferre, portare, & notat motum ad locum, *hoc* aliunde transferre, portare, & notat motum de loco.

Asser vulgo idem eſſe creditur, quod *tabula*. Falſo. Non forma tantum, ſed & uſu hæc differunt. *Aſſeres* ſunt perticæ, & trabeculæ, quibus lecticæ, vel onera portantur, quibus & lateres teſtacei, ſive tegulæ imponuntur. Vetus Lex. L. G. *Aſſeres* κοντοὶ, δοκοὶ, στρωτῆρες. Suet. Cal. 58. Ad primum tumultum lecticarii cum aſſeribus in auxilium adcurrunt. Juven. III. 245. Ferit hic cubito, ferit aſſere duro alter. Vetus Scholiaſtes ad h. l. Amite lecticæ, lecticarios ſignificat. Vitruv. IV. Deinde inſuper ſub tegulis aſſeres, ita prominentes, uti parietes projecturis eorum tegantur. Contra *tabulæ* ſunt arboreorum truncorum ſegmenta, longa & lata potius, quam craſſa.

Asserere, vel ul aurea ætate dixerunt, aſſeverare, plus eſt, quam *Affirmare*. Eſt enim rem, ut certiſsimam etiam atque etiam affirmare, & inter

ter probationes admiſcere vim animi motumque. Cic. ad Attic. Omni tibi adſeveratione adfirmo, Goclen. obſ. 322.

Assiduus dicitur, qui in ea re, quam frequenter agit, quaſi conſediſſe videatur. Alii *aſſiduum*, locupletem, quaſi multorum aſsium, dictum putarunt. Alii eum, qui ſumptu proprio militabat, ab aſſe dando vocatum exiſtimarunt. Feſt. R.

Assolet conſuetudinis eſt, *Oportet* rationis. Donat. R.

Atriensis Servus dicitur, qui præpoſitus eſt Atrio (1), in quo apud Antiquos Nummi, Imagines, Rationeſque aſſervabantur. *Atriarius* vero eſt, qui cuſtodiæ cauſa ad limen Atrii perpetuo excubat. *Ille* inter lautiores, & ordinarios Servos connumeratur; *Hic* inter mediaſtinos non honeſtiſsimum locum ſervitutis tenet. Cic. Parad. Ut in magna Familia ſunt alii lautiores, ut ſibi videntur Servi, ſed tamen Servi *Atrienſes* ac Topiarii (2). Ulp. ad Edictum 14. L. 1. D. Naut. Caup. Si quis opera mediaſtini fungitur, non continetur, utpote *Atriarii*, & Furnarii, & his ſimiles. In uno loco *Atriarius* nominatur, ut hinc ſuſpicari non immerito quis poſsit, eundem eſſe Atriarium, & Atrienſem. Sed cum *Atrienſis* eſſet ordinarius, & alios ſub ſe vicarios haberet, qui Atrium verrerent, atque limen obſervarent, ſi quis

(1) Atria enim non ſolum Templis, ſed Ædibus privatorum, profanis quoque, adjici quondam ſolitum, Litterati haud ignorant.

(2) De hoc Ciceronis loco vid. Th. Dempſter, p.40. Paralip. ad cap. 13. lib. I. Antiqu. Roman. Roſin.

quis ipſe hac opera fungeretur, & ideo mediaſtini locum teneret, ab Ulpiano Diſtinctionis gratia, Atriarium vocari.

Atrium proximum erat interiori domus januæ. *Veſtibulum* extra erat, viam verſus. *Veſtibulum* quid proprie ſignificet, fuſius exponit Aulus Gellius 16. 15. qui domos, inquit, amplas antiquitus faciebant, locum ante januam vacuam relinquebant, qui inter fores domus, & viam medius eſſet. In eo loco, qui dominum ejus domus ſalutatum venerant, priuſquam admitterentur, conſiſtebant, & neque in via ſtabant, neque intra ædes erant. Ab illa ergo grandis loci conſiſtione, & quaſi quadam ſtabulatione veſtibulum adpellata ſunt ſpatia grandia ante fores ædium relicta; ve autem eſt particula, tum intentionem, tum minutionem ſignificans, quæ huic voci ſicut aliis quoque præfigitur. At e contrario Franc. Pomey in pantheo mythico p. 136. a dea Veſta veſtibulum dictum putat, quod in omnibus privatarum ædium veſtibulis Veſtæ ſimulacrum proſtaret, qui quotidie ſacrificare conſueverant. A Veſta hoc vocabulum etiam in Lexico Fabri deducitur, p. 1165.

Atrum plus eſt *nigro*. *Ater* enim color dicitur, quaſi ab anthrace, id eſt, carbone, & proprie eſt carbonis exſtincti. Omnis ater niger eſt, ſed non omnis niger eſt ater. vid. Figul. in comment. ad Hor. libr. II. od. III.

Donatus ad Terentii Andr. 16. verba *attaminare*, & *contaminare* ita diſtingui jubet. *Contaminare* proprie eſt manibus & luto plenis aliquid attingere, *attaminare* attingere eſt, & polluere. Virgilius;

gilius: linquere pollutum hoſpitium, id eſt, contaminatum. Contaminari tangi & relinqui polluta manu, ac per hoc fœdari aut maculari, vid. Io. Frid. Gronovii obſerv. lib. IX. p. 341. *Attaminamus* fere alios, præcipue autem virgines, et rem ſacram; *contaminamus* noſmet ipſos, corpus quidem luto vel mutilando aliquid, animum flagitiis, et ſceleribus Cic. pro Roſc. Amer. c. 40. Juſtin. XXI. 3. 4.

Attingere minus eſt, quam *Tangere*. Donat. R.

Audax, plus et ubi non, *Audens* quantum et ubi opus audet. *Fortis*, ubi decet, et cum laude, *Temerarius* ubi non decet, et improvide audet. *Audax* in vitio, *Fortis* in laude eſt. *Audens* vero etiam in bonam partem accipitur, ut; *audentes* fortuna adjuvat. R.

Audentia ſecundum Non. Marcellum eſt fortitudinis et in laude eſt. *Audacia* vero temeritatis, et in vitio. Idcirco Audax nihil relinquit inauſum: ſæpe tamen, poſtquam audacter magna eſt auſus, non potitur auſis, ut Salluſtius: *Audacia* pro muro habetur. Virg. IX. Æn. 291. Audentior ito in caſus omnes.

Audire eſt auribus percipere ſeu vocem auribus illatam excipere. Varie autem conſtruitur apud Ciceronem, et tam ad Perſonam, quam ad Rem refertur. Ut audire aliquem idem eſt, ac credere, ſeu fidem habere alicui. Audire Præceptorem, eſt Præceptori operam dare. Audire preces, pro quo Barbari exaudire dicunt, eſt precibus annuere, et, quod poſtulatur, largiri. Sed bene audire non dicitur de eo, qui liberas habet ad audien-

dum aures, ſed qui bellum de ſe rumorem ſpargi percipit. Sic male audire, eſt rumorem de ſe malum audire. *Inaudire* eſt occulta audire, ubi notandum, quod ea, quæ tantum inaudivimus, nec audivimus, pro inauditis habenda ſint. *Auſcultare* eſt aures ad alicujus vocem admovere ſeu animum dictis adhibere, parereque. Cato in M. Cælium: *Auditis*, non *aſcultatis*, tanquam Pharmocopolam. Nam ejus verba *audiuntur*; verum ei ſe nemo committat, ſi æger eſt. Pacuvius in Chryſe; Magis *audiendum* quam *auſcultandum* cenſeo. Vid. quæ in Henr. Stephani Editione p. 241. ad Verſum hunc notata ſunt. Plaut. Aul. II. 2. 88. Credo ego jam illum *inaudiſſe* (1), mihi eſſet theſaurum domi. Cic. ad Pætum: Conſilia ſunt inita de me, quæ te video *inaudiſſe*.

Avarum ſemper in reprehenſione eſt: *avidum* autem ab avendo, quod eſt etiam honeſte cupiendo et ab electione intelligi poteſt, ac per hoc aliquando bonis, aliquando malis adjungitur cauſſis. Virg. II. Georg. paſcuntur aves, *avidæque* juvencæ. Non. R.

Ave vox propria eſt Salutationis matutinæ, quæ fere officii gratia Potentioribus deferebatur, ut Græce Χαῖρε! Sic enim Martialis Lib. V. Epig. 52, et quidem ſecundum Edition. Plantiniano-Antuerpienſem et Bryligeriano-Baſileenſem, nam Raderiano Colonienſis facit Epigr. 50. Burmeiſteriano-Goslarienſis autem 53. immo et ceteræ aliæ,

(1) In Taubmanni illa Editione; quæ A. XXI. Sec. hujus eſt impreſſa, commodius legitur; Credo ergo illum jam *inaudiiſſe*.

liæ, v. 7. ſeq. *Ave* Latinum, Χαῖρε non pôtes Græcum. Si fingere me iſtud putas, ſalutemus. *Salve* veſpertina Salutatio fuit, ut in Hadriano ſcripſit Dio, et omnibus dicebatur. Sen. Lib. 6. de Benef. Vulgare, et publicum verbum, et promiſcuum ignotis *Have* non, niſi per ordinem, mittitur. Mart. Lib. I. Epigr. 56. (quod Plantiniano-Antuerpienſis Editio fecit.) v. 6. Et *matutinum* portat ineptus *Ave*. Utroque autem verbo non tantum accedentes in primo congreſſu, ſed etiam diſcedentes in fine ſermonis ſalutabantur. Salluſtius in extremo Epiſtolæ Catilinæ ad Q. Catulum: *Haveto*. Cic. ad Tironem: *Vale & ſalve*. Auſonius ad Probum: *Ave atque Salve* plurimum. Quin etiam mortuos his verbis compellabat, quaſi non videndos amplius, ut Varro in Logiſtoricis tradidit, et notavit Servius ad Verſ. XCVII. ſeq. Lib. IX. Æneid. Virgil. *Salve* æternum mihi maxima Pallas, in Erytrhæjana Editione invenitur Vocativus Palla a Pallas, Pallantis, Æternumque *Vale*. Antiquæ Inſcriptiones: Have Thais, et Have igitur mea Hadriana. Hinc feſtive eluſus Claudius Cæſar; qui Suetonio teſte in Claudio, XXI. cum Naumacharii ipſum ſalutaſſent: *Ave* Imperator, morituri te ſalutant, reſpondit: *Avete* vos: quod illi ſic exceperunt, quaſi ſalute dicta veniam dediſſet. Vie. Joan. Schildius in hunc Suetonii locum.

Avenæ ſteriles germen ſunt, *habenæ* dicuntur retinacula jumentorum, *hoc* de habendi poteſtate, *illud* de coercendi aviditate dictum. Agr. R.

Aufert, (1) qui dedit. *Adimit* (2) imperio coactus. *Eripit*, qui plus valet. Itaque *Auferre* poſſumus, *Adimere* jubemur, *Eripere* valemus. Fronto. Alias *Auferimus* ea, quæ cum faſtidio cernimus. *Ferimus* ea, quæ cum honore tractamus. Donatus.

Augur ſive *Auſpex* aves ſolummodo obſervabat, *Aruſpex* prodigia, fulmina, quicquid vel in extis vel in ara, vel in cœlo, vel uſpiam locorum monſtri exiſteret, interpretabatur, *Extiſpex* judicabat ſolum de extis, ita ut quilibet ſimul fuerit Extiſpex. R. *Augur* ex avium garritu, et cantu, *Auſpex* ex earundem paſtu, et volatu futura notabat.

Auguro h. e. divino, ſeu augurium ago, ſive per augurium vaticinor, dicimus, cum præſagio mentis futura colligimus, ut Virgil. VII. v. 273, Si quid veri mens *augurat*. *Auguror* vero tunc, cum futura veris captamus auguriis, ut ex Alitis volatu cantuque, aut e tripudiis, vel e ſoniviis. Quam Differentiam etſi tradit Servius, quo cum conſentit Taubmannus in Commentar. ad Verſ. XXVIII. Sc. II. Act. IV. Ciſtellariæ Plautinæ p. 463. col. b. Edition. poſterior. laudatque autorem

(1) *Auferre* ſemper ablationem habet, & ponitur, vel pro impetrare, vel pro referre ad ſe, vel ad ſe recipere, vel aſportare. Interdum ponitur pro extinguere, vel reprimere, aut tollere. Sed quando (uti h. l.) idem eſt, ac abripere, detrahere, vel adimere, tunc tantummodo ad res refertur.

(2) Si tibi quis aliquid adimit, non debes rurſum per vim demere, multo minus ipſum interimere; ſed adire eximium Iudicem, qui controverſiam dirimat æqua diremtione. Ille te eximet injuria, & niſi Adverſarius comparuerit ad peremtorium terminum, illum, aut cauſam ejus, perimet.

rem Plinium in Libris dubii Sermonis; tamen cenſeo hæc verba unum idemque ſignificare, neque plus differre, quam Medito, et Meditor, Demolio, et Demolior, aliaque multa, quæ Veteres indifferenter utraque terminatione protulerunt.

Augurium erat, cum obſervabatur garritus, aut cantus Avium, quas appellabant Oſcines, quod ore futura prædicerent, ut Corvus, Cornix, quæ Hor. III. Carm. Od. 27. Stroph. 3. v. 2. Avis divina, hoc eſt, præſcia imbrium imminentium dicitur, Noctua. Ideoque dicitur ex Avibus Divinatio, *Auſpicium*, quod idem eſt, atque ex Avium inſpectu vaticinatio, in genere ſumitur pro conſilio de re capeſſenda, erat, cum ex Avium paſtu, vel volatu futura notabantur, quæ ſi ante auſpicantem ſe ferebant, vocabantur Præpetes, et proſpera nunciabant; ſin retro, Inebræ, quod cœpta inhiberent. Ennius I. Annal. Dant operam ſimul *auſpicio augurioque*. Plaut. in Aſin. II. 1. 15. Certe hercle ego quantum ex *augurio auſpicii* intelligo. Quanquam *Auſpicium* etiam ex aliis rebus captabatur, atque, ut Servius ait, omnium rerum erat; *Augurium* vero certarum ſaltem; et *Auſpicari* ubivis, etiam peregri licebat; *Augurium* vero agere niſi in patriis ſedibus fas erat. Hinc Pedeſtre Auſpicium ex quadrupedibus apud Hor. III. Carmin. od. 27. Stroph. 2. Rumpat et Serpens iter inſtitutum, ſi per obliquum ſimilis ſagittæ terruit Mannos. Ego cui timebo Providus *Auſpex? Auſpicium*, avium inſpectio, et quæ ex volatu eorum ſignificatur et vocibus, *Augurium* autem rerum omnium conjecturas prudenter et diligenter amplectitur. *Prætermine* ex terminis agro-

rum, cum ex agro Romano in agrum peregrinum progrediebantur, ut tradit Victorius de Orthographia: *Peremne* ex amnibus, cum vel Magiſtratus in campum euntes, vel Imperatores ducentes exercitum amnem, aut aquam, auſpicato tranſibant; Vel, ex Acuminibus, ſi acumina ſpicularum, aut enſium ſplenderent. Cic. II. de Diu. Nec amnes tranſeunt auſpicato, nec tripudio *auſpicantur*. Ib. Nulla *peremnia* ſervantur, nulla ex *acuminibus*.

Augusti (1) dicebantur hi, qui præerant Imperio Romano; *Cæſares* (2) autem erant Imperatores deſignati, & futuri Succeſſores, quales olim Principum Filii, & qui nunc appellantur Reges Romani. Et hæc quidem fuit horum Nominum Differentia jam declinante Imperio, ut ex Ammiano, Lampridio, Spartiano, & ex Reſcriptis Imperatorum Codici Juſtinianeo inſertis apparet. Nam, florente Imperio, omnes Romani Imperatores vocabantur Cæſares Auguſti, quod ex Numiſmatis, & antiquis Inſcriptionibus notiſsimum eſt.

Ava-

(1) Heic probe obſervandum eſt, quod Auguſtus ab augurando, quaſi augurio felici conſecratus, & neutiquam ab augendo dictus ſit; quamquam illiterati Scribæ Imperatores Romanos, *Wlzeit Meher des Aei.hs* etiamnum nuncupant.

(1) Qni ſic dicuntur a C. Iul. Cæſare, Dictatore, primo Romanorum Monarcha, cujus Parentes fuerunt L.Cæſar, Prætor, & Aurelia, C.Coſtæ filia, primariæ dignitatis, ac caſtæ latinitatis fœmina, ita ut, Theodoro Petrejo in Chronologica. Romanor. Imperat. Hiſtoria p. 3. ſcribente, nitide ac eleganter Romane loquetetur; qua & ab infantia filium ita imbuit, vix ut ullum ſuo tempore parem, nedum ſuperiorem, in ſcribendo loquendoque Cæſar habuiſſe exiſtimetur. Ideoque C.Vellej. Paterculus lib. II. Hiſt. Rom. c. 36. §. 2. ſecundum Boecleriano Argentoratenſem Edit. eum eloquendi facultate merito Ciceroni fecit proximum,

Avarorum tria ſunt genera: *avidi*, *miſeri*, *aridi*, Ter. Heaut. III. 2. 15. Sed habet patrem quemdam, avidum, miſerum, atque aridum. Avidum cum arido conjungit etiam Plaut. Perſ. II. 3. 14. Nam id demum lepidum eſt, triparcos homines, vetulos, avidos, aridos. Eſt vero *avidus*, undique corradens pecuniam. Ter. Eun. I. 2. 51. *Miſer* eſt, qui quum habeat, ubi non audet. Hor. de Arte 70. Quærit & inventis miſer abſtinet, & timet uti. *Aridus* eſt tenax nec ulli quidquam largiens, Plaut. Aul. II. 4. 18. Pumex non eſt æque aridus, atque hic eſt ſenex. Id. Perſ. I. 42. Nam tu aquam a pumice nunc poſtulas, qui ipſus ſitit, v. Weſterhovius ad Ter. Heaut. l. c.

Avidus a non videndo, propter nimiam cupiditatem, appellatur, ſicut *Amens*, qui mentem ſuam non habet. Feſt. R.

Avis eſt, quæ præter Veſpertilionem pennis eſt prædita, ſeu pennas habet, & ova parit; ut ait Ennius in Epicharmo: Ova parere ſolet genus pennis condecoratum. *Volucris* eſt, quæcunque volat (1), non Avis modo, ſed etiam Inſectum, ut Apis, Veſpa, Muſca, & id genus alia. Sed hæc differentia non ſemper obſervatur, præ-

*(1) Volant autem Volucres & quidquid volucre, volatile, ſeu volaticum eſt, vario volatu. Avolant enim, & advolant. Provolant e nidis ſuis; & circumvolant huc illuc, revolantque ad nidos. Evolant ſylva, pervolant campos, involant paſcua, quo potiſſimum agminatim convolant. Quædam ordinatiſſima volatura volitant, una reliquas antevolante. Inter alias prævolat, quæ poteſt, confuſim. Si obviam habent arborem, hanc aliæ prætervolant, aliæ pervolant, aliæ ſubvolant, aliæ ſupervolant, & ſic omnes tranſvolant.

ſertim apud Poetas, ubi Volucris, tanquam genus, ſpecialiter pro Ave perſæpe uſurpatur. Conſ. Virgil. Lib. 7. Æneid. v. 33. ſeq. Varro III. de R.R. Eas maluiſſe *Volucres*, quibus plurimum Natura ingenii, atque artis attribuit. Itaque eas melius me noſſe, quam te, ut ſcias, de incredibili earum *Avium* Natura audi.

Auris eſt ſenſorium, quo ſonus percipitur; *Auricula* vero cartilago circum Aurium concavitatem, nec oſſea, nec carnea. Si enim os fuiſſet, facile frangeretur, ſi caro, facile contunderetur, nec ſonum repelleret. Leg. Bauhini Inſtit. Anat. p. 185. ſeq. Sic Aves habent quidem *Aures*, ſed non *Auriculas*. Falſi itaque illi Virorum eruditorum ſunt, qui duo hæc vocabula, ut majus, & minus differre, ſerio arbitrantur. Nam ſi ita eſſet, triſtiſsimum illud: *Auriculas* Aſini quis non habet? locum habere non poſſet. Scimus enim Aſinos auritos, h. e. magnarum, & non parvarum aurium eſſe, & ob id ſtupidum nulliuſque judicii hominem appoſite denotare, etiamſi acutiſsime animalia iſta audire, dicuntur. Conſ. Barthii Lib. 11. Adv. c. 7. col. 522. Sic Juſtinianus Imp. a dicace, & ſemper querulo vulgo Conſtantinopolitano ΟΝΟΣ, h. e. Aſinus, quod Auriculas ceteris majores extantioreſque forſitan habuerit, per contemtum eſt cognominatus, uti ex Procopii Lib. 1. Perſ. diligenter annotavit illuſtris Thomaſius Reineſius Lib. 2. Var. Lect. c. 17. p. 283. Auritos Lepores dicit Virg. I. Georg. 308. ſed non primus. Secutus enim Afranium, qui Prologo Priapi ſub nomine ipſius Priapi hæc ſequentia profert: Nam quod vulgo prædicant,

auri-

aurito me Parente natum, non ita eſt. Vid. Macrobii Lib. 6. Saturn. c. 5. pag. 485. Edition. Gryphiano Lugdun. & ex eo Henr. Stephani Expoſitio ad hunc Afranii locum p. 62. Arrigere aureis, Ter. Andr. V. 4. 29. idem eſt, ac attendere, ſeu intellectum intendere. Sed Aurem vellere, ſeu vellicare, veteribus erat admonere, ſumtum ab illo ritu, quo in jus ducturi quempiam Aurem vellicabant, anteſtantes eum, quem quaſi teſtem meminiſſe volebant. Leg. Deſ. Eraſm. Roterod. Chil. I. Cent. VII. Adag. 40. p. 203. col. 1. Edition. Gymnicio Colonienſis, & Paul. Manutii Adagia p. 301. col. 2. De Aurium ornatu & uſu vid. L. Cœl. Lactantius Firm. Lib. 1. de Opiſ. Dei c. 8. Immo dantur piſces quoque, ab Ennio apud L. Apulei. Apol. 1. p. 335. Edit. Colvian. Matriculi, vel Marriculi, & Mariculi, a Turnebo vero Muriculi dicti, quos Petrus Coluus in Not. ad prælaud. Ennii loc. p. 253. Auricularum, quæ τα Ωταρια doctiſsimo Athenæo ſunt, nomine appoſite inſignivit. H.

Auscuʟto tibi, eſt obedio, *auſculto* te, audio. R.

Austerus (1) Græca conſuetudine, *Severus* (2) a ſævo dicitur. R.

(1) Græcis dictus *αυϛηρος* ab *αυω*, ſicco, proprie de Sapore ſubacido, qui linguam contrahit, & fauces exſiccat, dicitur. Metaphorice vero moroſum, ac inhumanum hominem appoſite deſignat.

(2) Severus non levis, ſed ſeria alacriter agens eſt: *der ſeine* Reputation *ſehr wohl weisl in Acht zu nehmen*. Sic Pater ſeverus adhibeat Diſciplinæ ſeveritatem, non tamen nimis ſevere, & quod liberis aſſeverat faciendum eſſe, in eo ipſos perſeveranter perſeverare jubeat, ſine qua perſeverantia omnis aſſeveratio vana foret. NB. Torvus autem eſt, qui torto vultu ſpectat, & de Bru-

Aut, *ſive*, *vel* inter ſe differunt. *Aut* & *vel* diverſis rebus interponitur; *ſive* iiſdem rebus diverſo nomine explicandis, vel cum geminatur rebus indifferentibus. Porro etiam *Aut* & *vel* habent aliquid diſcriminis. Licet enim utrumque diverſis rebus interponatur, tamen *aut* proprie eſt διαζευτικον, & contraria invicem opponit ita, ut alterutrum excludat; v. g. aut dies eſt, aut nox; *vel* proprie eſt υποδιαζευτικον, & diverſa, nihil excipiendo, conjungit; v. g. *vel* tu, *vel* uxor tua, *vel* e tua familia quiſpiam adfligetur. Hinc non ſatis recte dicitur: Ampullæ ſcorteæ fuerunt, aut fictiles, vel ex ære. Quam locutionem in Caſaubono notavit Scioppius Jud. de Stil. Hiſtor. p. 118. & in Thuano p. 120. quamlibet, quod Scioppium fortaſſe latuit, hæc diſtinctio non uſquequaque a veteribus, præſertim a poetis cuſtodita fuit, v. g. apud Martialem lib. IV. epigr. 78. v. 6.

Tunc ego, non oculos, ſed ventrem paſcere veni:

Aut appone dapes, Vare, vel aufer opes.

It. lib. 1. ep. 92.

Cum tua non edas, carpis mea carmina, Læli:

Carpere vel noli noſtra, vel ede tua.

At quid poetis non licet, pro metri ratione? Sed apud hiſtoricos & oratores hujuſmodi exempla ſimiliter quamvis parciſsime occurrunt. Si de præteritis, & in præterito loqueris, tunc *vel* rectius dica-

de Brutis ac Beſtiis propriiſſime dicitur. Inde Virgil. Ecl. II. v. 63. *Torva* Leana Lupum ſequitur. Dicitur & *homo torvus*, quando eſt horribilis, & aſpectu formidabilis.

διαζευτικον eſt , & pro *aut* ponitur , v. g. Curt. III. 1. 18. Oraculi ſortem *vel* eluſit , *vel* implevit . Sin autem in præſenti vel futuro hoc efferendum foret , tunc *vel* locum habere , ſecundum linguæ ακριβειαν non poſſet , ſed *aut* rectius ſubſtituendum eſſet , v. g. oraculi ſortem *aut* eludet , *aut* implebit ; quamlibet nec deſint ; præſertim apud comicos , exempla , ubi *vel* etiam in præſenti tempore ponitur pro *aut* . *Ter.* Hanc tu mihi *vel* vi , *vel* clam , *vel* precario fac tradas . Hæc vero differentia non videtur eſſe perpetua , vel uſquequaque a veteribus cuſtodita . Adſunt enim nonnulla exempla in contrarium . Ita enim Cicero Off. lib. III. 10. pace *vel* Quirini , *vel* Romuli dixerim . Varro de LL. 4. ſi quis pro ſe , *ſive* altero dari rationem volet ; Tacit. Annal. IV. 47. Nec multo poſt neceſsitas abiit , *ſive* omiſſa ſimulatio . Voſſ. de Vit. 165. Vorſt. de Lat. mer. ſuſp. 170. Cell. Antib. 280. C.P. 429. Andr. Borrich. append. 197. ſeq. vind. 233. Cell. diſcuſſ. append. 93. Gunth. lat. reſtit. 537.

Autor proprie , qui aliquid inchoat , & perficit , & ſic idem eſt , ac Factor , Græcis quaſi αυτοεργος , vel αυτορ , ab αυτος , ideoque tantum per T ſcribi debet . Qui per Th ſcribunt Author , decipiuntur Nominibus Authentes , & Authenticus , quæ Græcis ſunt αυθεντη , αυθεντικος . Verum longe alia res eſt . Nam illa ſunt ex αυτοεντης , αυτοεντικος per Syncopen facta . Et o inde eſt , quia T oportuit in id tranſire propter ſpiritum aſperum , qui competit alteri parti compoſitionis εις , εντος , ab ιημι , mitto , projicio . Leg. Eraſm. Schmidii Hypomn. ad cap. 3. part. 1. Grammatices

ces Philipp. Melancht. p. 22. Immò etiam *Autor* eſt, qui autoritate ſua approbat, ut aliquid agamus. Plaut. in Aul. II. 2. 73. Impero *Autorque* ſum, ut tu me cuivis caſtrandum loces. Vnde Tutores Pupillorum *Autores* vocamus, quorum autoritate illi faciunt omnia. Quod autem Autor, non tantum de perſonis, puta Deo, Angelis, & hominibus dicatur, ſed aliqnando etiam intellectus expertibus tribuatur, multis exemplis corroborat Rud. Goclen. lib. I. Problem. Grammaticor. c.31. p.26. Sed *Auctor* per CT ſcriptus generaliter illum denotat, qui aliquid auget; ſpecialiter vero, qui in auctionibus pretio aucto jus dominii in ſe transtulit. Male itaque ii agunt, qui Autorem & Auctorem unum idemque eſſe, ideoque duo hæc Vocabula indifferenter ſcribenda ſtatuunt. H.

Auctor & *ſuaſor* differunt. Cic. pro dei. c.10. Cum vero exercitu amiſſo ego, qui pacis auctor ſemper fui, poſt pharſalicum autem prælium ſuaſor fuiſſem. Suet. Tib. XXVII. Et rurſus alium, auctore eo ſenatum ſe adiiſſe, verba mutare & pro auctore ſuaſorem dicere coegit. Torrentius ad h. l. ita: *Auctor* dicitur, cujus conſilium ſecuti ſumus, neque quidquam a *ſuaſore* differt, quam quod hujus conſilium non ſemper ſequimur. Tum vero in *auctoris* nomine dignitas ac poteſtas conſideratur, quum aut patres auctores fiunt, ut ſæpe de ſenatu Livius, aut tutor prò pupillo, aut pro uxore maritus, quorum nempe ſine auctoritate nihil gerere illi poſsint. Item, cum auctore prætore aliquid factum dicimus. Et quoniam reſponſa prudentum juris vim obtinebant, factum, ut hi auctores adpellarentur l. 11. D. de orig. juris.

ris. Unde natum puto elegantem loquendi modum, quum non deſugere auctoritatem dicebant, pro non recuſare auctorem, ſequi aliquem.

Auxilium fertur laborantibus, *Subſidium* in neceſsitatem, *Præſidium* cuſtodit locum. *Auxilium* repentinum eſt *Subſidium* ad caſus ſecundos præparatur. Subeſt enim deficientibus. *Præſidium* ad cuſtodiam collocatur.

Auxilia ſunt Milites alienigenæ, qui ad augendum, & firmandum Exercitum accedunt, ut olim Legionibus Civium Romanorum jungebantur Auxilia Sociorum, quorum numerus aut pro rei magnitudine a Senatu decernebatur, aut arbitrio Conſulum, quibus id negotii datum erat, imperabatur. *Suppetiæ* ſunt copiæ militares, quæ ad ſubveniendum, & ſuccurrendum laborantibus, velut obſeſsis, mittuntur. Plaut. Epidico: Act. V. Sc. 2. 12. *Auxilia* mihi & *Suppetiæ* ſunt domi.

B.

Bacca & *baca* pro uno eodemque vocabulo haberi ſolent. Ita in Lex. Fabri p. 296. reperimus: Bacca, ſcribitur etiam baca, parvus fructus eſt lauri, olivæ, corni. Aliter vero ſentit Dempſterus in notis ad Roſini corpus A. R. p. 47. *Baccæ* arboribus proprie congruunt, *bacæ* de gemmis dicuntur. Emendavit hoc modo D. Auſon. in Moſella: Tota Caledoniis talis pictura Britannis, quum virides algas, & rubra corallia nudat Æſtus & albentes concharum germina bacas: Paulo poſt pergit: corrupti in hac voce & alii ſcriptores, quod eruditiſsimus Levinus Torrentius indi-

indicavit; & adde apud Hadrianum Junium l. 6. animadv. c. 15. C. Petronium; quo margarita cara, tribaca, indica. Claudiani locum unum in paneg. de 4. Honorii conſulatu. Et variis ſpirat Nereja baca figuris, & alterum in paneg. de 6. Honorii conſul. Subſtringitque comam gemmis, & colla monili circuit & bacis onerat candentibus aures.

Bacca majorum, *Acinus* minorum, *Grana* frumentorum. R.

Balbus eſt, qui difficulter loquitur, in enunciando litteram aut ſyllabam præterit, lingua hæſitat, aut obſcure loquitur. Balbus balbutit, quia Balbuties loquelam impedit. Infans balbutit, quia nondum loqui poteſt. *Blæſus*, qui aliquam litteram, non quamlibet, ſed certam decenter pronunciare, & exprimere non poteſt, vel cui litteræ ſibilantes C. S. Z. moleſtæ ſunt, vitioſeque pronuntiantur. L. 10. inf. ubi Gothofr. de Ædil. Edict. Budæus. Sed ſcriptores interdum hæc confundunt.

Balneæ vel *Balnea* ſunt primitus dicta publica; *Balneum*, ſive Balineum, eſt domeſticum & privatum (1). Itaque, quod erat unicum & ſingulare in ædibus *Balneum*, ideo non habuit numerum multitudinis ætate M. Varronis, ut ipſe teſtatur VIII. de L. L. Reprehendunt Analogias, inquit,

(1) Balneum eſt unius Domus. Sed Suet. in Galba cap. 10. Celſus I. 6. III. 27. Tacitus Agricol. c. 21. ſect. 3. Val. Max. IX. 1. 1. Vitruvius I. 3. habent, add. Phocas grammaticus p. 1706. Rhodius in notis ad Scribonii compoſit. 20. p. 59. ſed Balneæ, Poetis Balnea, ſunt totius Civitatis, quibus præeſt (cum toto balneari apparatu, ipſoque balneario) Balneator.

inquit, quod dicantur multitudinis nomine *publicæ Balneæ*, non *Balnea*; contra quod privati dicant unum *Balineum*, plura *Balinea* non dicant. Et mox; Domi ſuæ quiſque, ubi lavatur, *Balineum* dixerit, eo quod non erant duo, *Balinea* dicere non conſueverunt. Sed poſterior Ætas *Balnea* & *Balnearia*, dixit tam privata, quam publica Lavacra, ut conſtat ex Horatio, Martiale, Seneca & aliis.

Balnearius dicitur homo, qui in Balneo verſatur, ut balnearius Servus, & balnearius Fur, qui veſtimenta eorum, qui lavantur, ſurripit. Catullus Epigr. XXXIV. (& quidem ſecundum Edition. Tuſcanellian.) verſ. 1. O furum optime *balneariorum*. *Balnearis* eſt res, quæ Balnei uſibus deſervit, ut Balnearis Ampulla, Strigilis, Solea. Scævola Digeſtor. 17. L. ult. D. de Auro arg. Hoc amplius argentum *balneare*, quæſitum eſt, an etiam id argentum, quo diebus feſtis in *balneo* uti conſuevit, legato cedat. Hæc tamen aliquando confunduntur. Martianus Inſtit. 7. L. 17. D. de Inſtr. Dictum eſt *Balneatorem*, ſic inſtrumento contineri balneario, quomodo inſtrumenti fundi Saltuarium. Ulpianus ad Edictum 70. L. 3. D. de Rivis: per quem vapor trahitur in *Balneariis* vaporibus, Vetus Inſcrptio: Ad Lacum Balnearium.

Balsamum eſt ipſa arbor, *Opobalſamum* ſuccus collectus ex arbore, *Xylobalſamum*, lignum ipſius arboris. Serv. R.

Balteus eſt vinculum, cingulum, faſcia militaris, quæ ab humeris dependet, Militis inſigne; *Balteum* vero eſt cingulum e corio, ornatum bullis,

lis, ad quod alligatur gladius. Virg. XII. Æn. v. 941. ſeq. Conf. ejuſd. Lib. v. 273. ſeq. & Lib. 5. v. 312. ſeq. Infelix humero cum apparuit ingens (1) *Balteus* & notis fulſerunt cingula bullis, Liv. IX. Auratæ vaginæ, aurata *Baltea* illis erant. Varro IV. de L. L. *Balteum*, quod cingulum e corio habebant bullatum, *Balteum* dictum: Plin. in Libris dubii Sermon. voluit Maſculino Genere Funiculum ſignificare; Neutro vero Genere Lora ad alligandum apta, cujus Differentiæ Exempla, quod ſciam (2), non exſtant. *Balteus* ergo latius patet, quam *balteum*. Sed hanc ipſam differentiam non attenderunt auctores, ut Voſſius L. I. de analogia c. 36. obſerv. Recte igitur Servius in lib. V. Æn. *Balteus* non dicitur tantum, quo cingimur, ſed etiam abs quo arma dependent.

Barbam hominum (3), *Barbas* plurali numero pecudum dices. Flav. Clarus & Serv.

Barbara *locutio* proprie peregrina eſt; Sed *Barbariſmus* fit etiam in ſermonis Latini locutione. *Barbariſmus* in ſingulis verbis eſt. Solœciſmus in conjunctis. Corn. Fronto.

Barbarismus contra linguæ Romanæ puritatem, *ſolœciſmus* contra grammatices regulas impingit. *Barbariſmus*, auctore Quinctiliano I. inſtit. orat. c. 9. eſt vitium, quod fit in ſingulis verbis, *ſolœciſmus*, qui contextu vel complexu orationis accidit,

(1) Editio Erythræjana pro Ingens, alto ſubſtituit.
(2) Videntur tamen duo jam citata Virgiliana loca ſententiæ Plinianæ non prorſus contradicere.
(3) Puer eſt *imberbis*: cum pubeſcit, fit *barbatulus*, mox *barbatus*. Sed *Barbus* piſcis barbam habet geminam.

cidit; vel, auctore Cicerone IV. ad Herenn. c. 12. *barbariſmus* eſt, quum verbum aliquod vitioſe effertur, *ſolœciſmus*, quum pluribus verbis conſequens verbum non accommodatur; vel, ſecundum Stoicos, *barbariſmus* eſt *εκ των κακιων λεξις παρα το εϑος των ευδοκιμουντων ελληνων*, ex vitiis dictio præter conſuetudinem probatorum græcorum, *ſolœciſmus λογος ακαταλληλως συντεταγμενος*, oratio incongrue conſtructa. Unde colligi ſolet, *barbariſmum* vocibus ineſſe ſingulis, *ſolœciſmum* conjunctis. Sed diſcrimen omne hoc non ſatis diſtincte propoſitum a magnis viris eſt; quippe non omnis error in vocibus conjunctis *ſolœciſmus* eſt dicendus, ſed ille dumtaxat, qui adverſus ſtructure *αναλογιαν*, ſive canonas peccat, ut, pugio mea, profectus eſt Lutetiæ. Quin etiam ſolœciſmus committitur in ſingulis verbis, quæ eam non habent formationem, quam grammatica inculcat, v. c. legebo. At non *σολοικα*, ſed barbara ſunt, quæ nexum verborum veteri latio incognitum præ ſe ferunt, v. g. mendicare de domo ad domum. Iſidorus Lib. I. orig. c. 31. barbariſmum diſtinguit trifariam, quando in proſa vitium fit ſermonis, *barbariſmus* vocatur; quando barbara verba latinis eloquiis inſeruntur, *barbara lexis*; quando in metro vitium committitur, *metaplaſmus*.

Bardus ſtultus a tarditate ingenii appellatur. *Bardus* gallice cantor appellatur, qui virorum fortium laudes canit, a gente Bardorum. Feſt. R.

Diſtinguendum eſt inter *barbariſmum* & *vocabulum barbarum*. *Illa* eſt, qui genio linguæ lati-

næ repugnat ; *hoc*, quod veteres ignorarunt, & nove confictum fuit.

Basterna & *lectica* res ſunt diverſæ. Voſſius in etymologico: *baſterna in eo a lectica differebat, quod illa ferretur a ſervis, hæc traheretur a burdonibus*. At non ſatis caute dicit etiam Voſſius, quod traheretur a burdonibus; ab iis namque fuiſſe portatam, abunde demonſtrant verba Salmaſii ad Lampridii Heliogabalum c. 25. Quidquid ferendo eſt, βαςον eſt dictum ; unde verbum βαςαζειν : a baſto igitur baſterna , h. e. φορειον. Videmus igitur differentiam inter lecticam & baſternam primam , quod *illa* portaretur ab hominibus, *hæc* a jumentis ; ſecunda eſt , quod *illa* eſſet vel clauſa, vel aperta, *hæc* ſemper clauſa; *baſternarum* enim ubi ſit mentio , ſemper clauſa eſt intelligenda . Unde in epigrammate veteri : *aurea matronas claudit baſterna pudicas*. Addam & tertiam, quod *baſternæ* ad ſolas pertinuerint mulieres , *lecticæ* vero & ad viros & ad feminas , v. Alſtorphius de lecticis vet. p. 310. *Baſterna*, definiente Iſidoro XX. 12. vehiculum eſt itineris mollibus ſtramentis poſita, a duobus animalibus deportata, v. Geſneri theſ. v. baſternæ. De baſternis copioſe agit Schefferus de re vehiculari lib. II. c. 6. p. 115. ſ.

Bellus, contracte pro Benellus ab antiquo Benus, pro quo hodie Bonus, qui idem eſt, ac fini ſuo accommodus, eleganter dicitur, eſt lepidus, commodus, jucundus. *Formoſus* forma præſtans eſt; forma enim bona facit formoſos; mala deformes , nulla informes, qui decora ſpecie, & apta totius corporis compoſitione excellit. *Pulcher*, qui

qui eſt egregia facie, aut ſplendido ornatu. Ita *Bellus* commendatur venuſtate atque elegantia, qua allicere & delectare quemvis poſſit, ut bella Puella, bella Epiſtola, bellum Convivium. *Formoſus* apta corporis habitudine. Pulcher colore (1) vel ornatu cultuque, ut pulcher Puer, pulchra Veſtis, Domus &c. Confunduntur tamen interdum poſteriora duo, ut etiam Forma & Pulchritudo. Virg. Ecl. II, 17. O *formoſe* Puer, nimium ne crede colori.

Bellum duorum Populorum armis concertamen eſt, & ſignificat totum hoc tempus, quo manet diſſenſio hoſtilis, etiamſi ceſſetur a conflictu, aut ſi intercedant Induciæ. *Prælium* eſt, cum acies utrinque congrediuntur. Nam ut *Bellum* finiatur, committunt *Prælium*, præliarique pugnā præliantur. Sed *Pugna* & *certamen* fiunt etiam ſine armis, nonnunquam nudis verbis. Quam *Pugnam* putamus eſſe tutiſſimam, quod cutem minime vulnerat. Ita *Prælium* eſt pars Belli. Cic. pro Dejot. Non tam in *Bellis* & *Præliis*, quam in promiſſis & fide firmiorem. Liv. IX. Quod Populus Romanus, etſi nullo *Bello*, multis tamen *Præliis* victus ſit. Suet. in Aug. *Prælium* quidem ad *Bellum* ſuſcipiendum omnino negabat. Verrius Flaccus IV. de Verborum Significatione: Jus *Belli* proximo deinde *Prælio*. Aliquando tamen *Bellum* ſumitur pro *Prælio*, Virg. II. Æn. 438. ſeq. Heic vero ingentem pugnam, ceu cætera nuſquam *Bella* forent. Varro VI. de L. L. Rorarii dicti a rore, qui *Bellum* committebant ante. Veget. de

I 2 Re

(1) Dicitur enim Pulcher quaſi πολυχροος h. e. multicolor. Ideoque rectiſſime cum ſpiritu aſpero ſcribitur.

Re Militari : Commiſſo *Bello* prima & ſecunda acies ſtabat immota. Modius Juſtini verba II. 6. *Erant inter athenienſes & dorienſes ſimultatum veteres offenſæ, quas vindicaturi bello dorienſes de eventu prælii oracula conſuluerunt*, de eventu belli, non prælii legere jubet. Aliud enim longe eſt vincere bello, aliud vincere prælio. Illud prius eſt, de quo fere oracula conſuli ſolent, quum victus prælio ſæpe victorem poſtea vincat, victus bello in victoris ſit poteſtate. Sed non erat, quod lectionem vulgatam Modius ſollicitaret. Prælium enim & bellum hic faciunt paria, quemadmodum bellum minime rare pro prælio græcis & latinis ponitur. Sic ipſe Juſtinus III. 6. 7. & I. 15. vid. Cortius ad Jul. Exſuperantium de B. C. c. 3. & Dreſigius epiſtola, qua Juſtinum quibuſdam locis emendat, p. 7. Secuti omnino græcos ſunt romani, apud quos πολεμος & μαχη non raro confunduntur, quamvis inter ſe differant, v. Raphelii adnot. Polyb. p. m. 475. ſeq.

Bellator eſt, qui Bellum gerit, vel per quem Bellum geritur, ut Bellator Turnus, XII. II. Æn. 614. & Bellator Equus apud Virgilium II. Georg. 145. & XI. Æn. v. 89. *Bellax*, qui Belli gerendi ſtudio delectatur, *Bellicoſus*, qui in Bello excellit, & fortitudine præſtat. Bellicoſi enim Populi, ſive bellatrices Gentes ſunt bellatorio animo, gaudentque belligerare. Cic. pro Vat. Semper enim habiti ſunt *bellicoſi*.

Belluæ ſunt magnitudine excellentes Feræ, ut Elephanti. *Belluam* vocamus hominem belluinis moribus; ſed belluoſum Oceanum belluis marinis plenum. *Beſtiæ* & *Feræ* generaliter appellantur

lantur omnes Animantes rationis expertes, ſive natura ferociunt, ut Leones, Tigrides; ſive mediæ inter Feritatem & Placiditatem naturæ ſunt, ut Hirundines, Apes, Columbæ; ſive ſunt manſuetæ; ut Equi, Canes, Oves, &c. *Beſtiarum* nomine cenſentur quoque Animalia venenata, quæ Græci vocant Θηρια, Cic. I. de Div. Quæ ſint animadverſa a Medicis herbarum genera, quæ radicum ad morſus *Beſtiarum*.

Bellum *domeſticum* & *civile* non ſunt eadem. Dreſigius animad. in Fabr. theſ. contin. p. 3. bene ſcribit; bellum inteſtinum ac domeſticum ex Cic. cat. II. 13. explicatur; bellum civile: Uneinigkeit und Aufſtand der Burger unter ſich ſelbſt. Quæ quominus admitti queant, intercedit alter locus in cat. III. 8. ubi bellum civile ac domeſticum occurrit. Itaque quando Cicero civile & domeſticum conjungit, ſine dubio diverſo ſignificatu poſuit hæc duo nomina. Et ſane peculiari ſenſu orator bellum catilinarium adpellare domeſticum videtur, quia illud domi gerebatur. Contra bellum inter Pompejum & Cæſarem geſtum in Hiſpania, Africa, & Græcia civile quidem erat, ſed non domeſticum. Ergo bellum civile, & domeſticum pro Synonymis ſimpliciter non ſunt habenda.

Bene *vivere*, eſt vivere honeſte, & cum virtute; *Beate* vero *vivere*, eſt vivere quoque jucunde, & feliciter. *Bene vivens* non ſemper poteſt beate, hoc eſt, jucunde atque feliciter, vivere, ſed *beate vivens* poteſt, ſi vult, etiam bene vivere. H.

Beneficentia & *liberalitas* non ſunt eadem.

Cicero orat. pro Dejot. c. IX. fortem, juſtum, ſeverum, gravem, largum, beneficum, liberalem; hæc ſunt regiæ laudes. *Abramus bene diſtinguit*: videntur hæc eſſe propemodum ſynonyma. Cic. Off. I. duo ſunt genera largorum, quorum alteri prodigi dicuntur, alii liberales. Ita tamen poſſumus verbi cauſa diſtinguere, ut *largitas* quidem, & *liberalitas* conſiſtant in uſu pecuniæ; ſed *largitas* ſit quodammodo effuſior, *liberalitas* reſtrictior: *Beneficus* autem dicatur, qui quocumque modo ſive opera, ſive conſilio aliorum commodis ſervit. Cicero Offic. II. 15. *Deinceps de beneficentia ac liberalitate dicendum eſt. Cujus eſt ratio duplex. Nam aut opere benigne fit indigentibus aut pecunia. Facilior eſt hæc poſterior, locupleti præſertim, ſed illa lautior, ac ſplendidior, & viro forti claroque dignior. Quamquam enim in utroque ineſt gratificandi liberalis voluntas, tamen altera ex arca, altera ex virtute depromitur.* Hildebrandus ad h. l. rem ita declarat: ſi quem doceas, defendas, conſilio, lingua, manu juves, *beneficus*, ſi pecunia indigentiam ſubleves, *liberalis* es; majus autem eſt opera prodeſſe, quam pecunia, illud enim eſt viri, virtute, eloquentia, ſapientia, præſtantis, hoc cujuſvis opibus adfluentis, quæ contemtiſſimo cuique ac turpiſſimo contingunt, & lenoni ac laniſtæ, cf. Seneca ep. 87.

Beneficiarii dicuntur milites, qui vacant muneris beneficio, e contrario *Munifices* vocantur, qui non vacant, ſed munus Reip. faciunt. Feſt. R.

Beneficium diſtinguitur ab *officio*, ut genus a ſpecie. Plaut. Trin. 3. 2. v. 12. 13. Eſt

&

& locus Ciceronis in I. Philipp. R.

Bibere eſt modice ſobrie, & ad Naturæ neceſſitatem potum accipere. *Bibo bibit* valde, *Bibulus* ſæpe, *Bibax* nimis avide. *Combibones* ſolent combibere, ſibi præbibere, pocula ebibere, & cum adbiberunt, jubilare. *Potare* eſt largius potionare ſeu affluenter & ad ebrietatem potione repleri. Ita *bibunt* ſobrii, *potant* ebrioſi. Plaut. Curcul. I. 1. 88. ſequ. *Bibere* feſtivæ fores, *Potate*, ſite mihi volentes propitiæ. Sen. ad Lucil. Inter nudos *bibunt*, immo *potant*. Cic. Philip. II. Domus erat aleatoribus referta, plena ebriorum, totos dies *potabatur*, atque id locis pluribus. Ita fere uſurpantur hæc verba, quoties ſimpliciter & ſine adjunctione ponuntur. Poetæ tamen, qui omnino vocabulorum differentias parum penſi habent, interdum hinc abeunt.

Bibliotheca & *apotheca* diſtinguuntur lib. XII. §. 34. D. de Inſtr. & inſtr. leg. Bynkershoekius obſ. jur. rom. lib. III. c. 3. p. m. 153. ita. *Bibliotheca* a *librorum apotheca* diſtinguitur ita, ut *hæc* ſit receptaculum librorum, qui commercii aut alterius rei gratia habentur, non uſus; *illa* vero, quæ uſus ergo eſt quæque præcipuo nomine bibliothecæ adpellatur. Uſum quum dico, etiam prætextum intelligo, ut eſt ejus apud Lucianum in libro πρὸς ἀπαίδευτον.

Bibliotheca ſignificat locum, vel armarium, in quo Libri aſſervantur. Ideoque idem eſt, ac Librorum Repoſitorium. Interdum etiam ipſos Libros denotat; *Libraria* vero eſt taberna, in qua venales Libri extant. Gell. V. c. 4. Apud Sigillaria forte in *Libraria* ego & Julius Paulus, Poe-

ta, Vir memoria noſtra doctiſſimus, confederamus.

Bini (1) denotat numerum geminatum, id eſt, tot res illarum, quæ diſtribuuntur, ſingulis competere. *Duo* numerum ſimplicem, id eſt, duas unitates, ut ſi dixeris: Lego Caio, & Titio *binas* tunicas, intelligemus unicuique competere duas tunicas, at ſi dixeris: Lego illis *duas* tunicas, ſingulis una eſt legata. Quamquam hoc non ſemper obſervant Poetæ, & Bina pro duobus ſingularibus accipiunt, ut Trina, vel Terna, pro unis tribus, & ſimiliter Octona, Dena, Centena. Virg. I. Æn. 313. *Bina* manu lato criſpans haſtilia ferro. Id. VIII. 168. Frenaque *bina*, mens quæ nunc habet aurea Pallas. Lucan. III. 184. ſeq. Centenis venit in arma Creta vetus populis. Præterea *Bina* jungitur Nominibus pluraliter tantum declinatis, licet aliis etiam jungatur; *Duo* vero his, quæ habeat Numerum ſingularem, ut dicimus *binas* litteras, *binas* Ædes, *duas* Epiſtolas, *duas* Domos. Sed, & *Bina* dicitur de his, quæ conjuncta ſunt loco, tempore, re; *Duo* etiam de illis, quæ ſunt diverſa, & ſeparata, ut *bini* Tabellarii, qui ſimul veniunt, *binæ* Venationes, quæ continuo exhibentur, *bina* Ædificia, quæ conjuncta ſunt, quorum omnium Exempla paſſim occurrunt.

Blanditiæ, fœminis ac maxime meretricibus conveniunt, *Gratia* vero, quæ poteſt in adoleſcentibes eſſe, ſine infamia; *gratia* enim ſignificat copiam amicorum. Pædian. R.

Bom-

(1) *Bini* ſunt duo partes, h. e. duo & duo ſignificant; *Duo* vero unum & unum denotat.

Bombex eſt lana, *Bombyx* vermis, *Bombus* ſonus apum. R.

Bona in ipſis poſſeſſionibus, *Fortuna* in fructibns eorum. Pædian. R.

Boni pro magnis, *honeſti* pro divitibus, vetuſte. Pædian. R.

Boni *viri* & *boni cives* diverſi ſunt. Cic. fam. IX. 28. eumque, quem bonum civem ſemper habuiſſet, bonum virum eſſe pateretur, v. Geſn. v. bonus.

Bonus (1), & *Probus* differunt. *Ille* Virtute, *Hic* Probitate laudatur. *Virtus* autem propria Viri eſt, a quo nomen Probitas hominis (2). Unde *Bonus* vir, *Probus* homo dicitur. Cic. ad Cæſar. *Probiorem* hominem, meliorem virum, prudentiorem eſſe neminem. *Bonus* certa quadam & indubitata ratione honeſtatem amplectitur; *probus* naturali indole fertur ad ea, quæ recta ſunt. *Ille* magis peragit recta; *hic* magis ab aſtu & malitia alienus eſt; *Ille* plerumque res, facta, intellectum, *hic* ſenſum, voluntatem, & ſedatos nilque mali appetentes animi motus reſpicit. *Bonus* eſt

(1) *Bonus*, ſcribente Iſidoro lib. X. Orig. col. 237. a venuſtate corporis creditur dictus: poſtea & ad animum translatum nomen eſt. Eum autem dicimus *Bonum*, cui non prævalet malum, eumque *Optimum*, qui peccat minimum. *Benignus* autem eſt vir ſponte ad bene faciendum paratus & dulcis alloquio. Non autem multum diſtat *Benignus* a *Bono*; quia & ipſe ad benefaciendum videtur expoſitus. Sed in eo differt, quia poteſt *Bonus* eſſe & triſtior, & bene quidem facere & præſtare, quod poſcitur, non tamen ſuavis eſſe novit conſortio; *Benignus* autem ſua cunctos novit invitare dulcedine.

(2) Inepte itaque legitur in nonnullis hujus libri editionibus Probatis Hominis, & in ultima illa Thomæ Probatis Hominibus, pro probitas hominis.

eſt (1), qui non noceat; *Liberalis* qui etiam prodeſt, *Bonus* qui non peccat in facto; *Liberalis*, qui nec in verbis. Donat. ad Terent.

Bonus *vir* & *bonus homo* non ſunt iidem. Barthius adverſ. XXXVI. 13. obſervat, *bonos viros* jure conſultis ſpeciatim dici, qui ſunt boni nominis, ſeu honeſtæ & inculpatæ vitæ viri. *Bonus homo* autem eſt, cui mulier imperat. conf. Weſterhovius ad Ter. Andr. V. 4. 12. *Bonus* eſt hic *vir*. Ejuſmodi *bonus homo* ille fuit, cui hoc monimentum ab uxore poſitum eſt: Æmilio. Valerio. Corintho. Homini. Bono. Qui. Vixit. Annos. XL. Defuncto. Honoribus Ædilitiis. Antonia. Tortonia. Marito. Obſequentiſsimo. Vid. Phil. Caroli annot. Gell. p. 92.

Bonitas in omnibus generaliter rebus eſt; *Æquanimitas* vero in ſpectando. *Bonitas* in probandis his, quæ bona ſunt; *Æquanimitas* in ignoſcendis vitiis, & delictis. *Æquanimus* enim ſtudet Æquanimitati animitus, eſtque etiam unanimis & longanimis; *Magnanimus* vero nihil timet, *Puſillanimus* omnia, quem facile exanimare, h. e. ſemianimem reddere, queas. Immo & exanimatur terrore, ut exanimis, inanimique ſimilis fiat. Id. Donat.

Brachia & *lacertos* differre, adparet e Curtii VIII. 9. *brachia* quoque & *lacertos* auro colunt, VIII. 1. *lacerti* quoque & *brachia* margaritis ornata erant. *Lacertum* os eſſe inter acutam gibbamque brachii partem, & manus vertebram, contra

(1) *Bonus* opponitur malo, qui aliis uſu; *commodus* aliis neceſſario utique prodeſt. Fr. R.

tra *brachium* os eſſe inter humerum, & lacertum, ſcribunt Voſsius in lexico, & Bartholus anat. IV. 1. minus recte. Lacertum enim pro brachii parte ſuperiore, humeriſque propinqua uſurpant Ovidius & Tacitus. Ille metam. I. 500. laudat digitos manuſque, *brachia*que, & nudos media, plus parte lacertos. Procedit enim poeta ab inferioribus uſque ad ſuperiora membra, quibus pars illa corporis abſolvitur; a digitis enim ad manus, a manibus ad brachia, a brachiis ad lacertos, dum Apollinis amorem, quo Daphnen proſequebatur, narrat, eumque omnia laudaſſe virginis, quæ conſpectui patebant, membra canit. Alias lacertum, ſi inter cubitum & manus vertebram eſſet, ultra cubitum tectum, deus videre non potuiſſet; ſequitur enim; ſi qua latent meliora putat. Et quo nihil evidentius, metam. l. XIV. 303. de ſociis Ulyſsis, formam humanam recipientibus: erigimur, ſetæque cadunt, bifidoſque relinquit rima pedes; redeunt humeri; ſubjecta lacertis brachia ſunt. Hic germanorum feminas partem veſtitus ſuperioris in manicas non extendere narraturus a brachiis ad lacertos, inde ad pectus aſcendit, Germ. XVII. 5. dum ſcribit; nudæ brachia ac lacertos, ſed & proxima pars pectoris patet. Plura Cuperus obſ. LIV. c. 17. Pitiſcus ad Curt. VIII. 9. Interdum tamen brachium totum illud nobiliſsimum corporis noſtri inſtrumentum notat; ſi vero eam modo partem, quæ eſt inter cubitum & manum, a βραχυ deduci debet, v. Geſneri theſ. v. brachium & lacertus.

Brassica & *crambre* differunt ut genus, & ſpecies. Plinius H. N. XX. 9. *braſſicam* in tres ſpe-

ſpecies diviſere græci antiquiſsimi: criſpam, quam ſelinada vocaverunt a ſimilitudine apii foliorum, ſtomacho utilem, alvum modice mollientem, alteram leam, latis foliis e caule exeuntibus, unde caulodem quidam vocavere, nullius in medicina momenti, tertia eſt proprie appellata crambe, tenuioribus foliis, & ſimplicibus denſiſsimiſque amarior, ſed efficaciſsima.

Breve præteriti temporis brevitatem indicat; *Brevi* futuri. Catullus (1) in Epithal. Vos bonæ ſenibus Viris Cognitæ *breve* Fœminæ. Gell. XIII. 17. Fuit Æſchylus non *breve* antiquior Euripide. Plaut. in Prol. Rudent. v. 55. Nos malimus cum Taubmanno ex utraque Editione hoc loco ita legere: Poteſſe ibi fieri eum divitem. Poſſe eum *brevi* fieri divitem. Cic. Cæcin. Nunc autem, ut ſpero, *brevi* gratulabimur. Sed & *Brevi* indicat Brevitatem rei, & idem eſt, quod Breviter. Cic. de Orat. Ac ne plura quidem, quæ ſunt innumerabilia, conſecter, comprehendam *brevi*. Id. Lent. Tantum dicam *brevi*: & Cur. *Brevi* tamen ſic habeto.

Brevis opponitur longo, *Minutus* & *Puſillus* magno. *Puſillus* enim propriiſsime idem eſt, ac parvus, ut Puſio. Ita *brevis* Oratio, Via, Dies, Statura; *Minus* & *Puſillus* Homo, Animus: *Minuta* aut *puſilla* Res. Varro in Epiſt. Quod & pueros *minutos* vides libenter, & majores animadver-

(1) Quod in Editione Scaligeriana æque, ac Tuſcanelliana illa Baſilienſi Epigr LVII. facit, Stroph 38. v. 1. ſeq. Sed tamen hoc notandum eſt, quod in poſteriore hacce, ut & in multis aliis, Poetæ verba (dicamus falſo) ſic emendata exſtent: Bina in ædibus unius Cognitæ *bene* fœminæ &c.

vertere non vis. Id. in Marcipore: Utri ſunt majores pueri, hi *puſilli* nigri. Cic. I. de Finib. Ecce autem mali, *minuti* & anguſti & omnia deſperantes. Idem Salluſt. Illud vero *puſilli* animi, atque ipſa malevolentia jejuni atque inanis. Et alibi: *Minutis* maculis, *Minutis* interrogatiunculis. *Brevis* in natura, *Puſillus* in corpore, ut *brevis* Dies, *puſillus* Homo. Soſip.

Buccinus ipſe canor; ſed *Buccina* erit tuba, ænea flexuoſa, qua ſignum dat Buccinator. In genere eſt Cornu recurvum, quod Venatores, Paſtores, Vigiles & alii hujuſmodi furfuris homines inflare ſolent, Fl. Clar. *Buccinum* genus Conchyliorum ſive Conchæ minoris nomen, a Buccinæ ſimilitudine ſic dictum, ex quibus purpureus color inducitur (1) L. 70. §. 13. de Leg. 3.

Bustum dicitur locus, in quo mortuus (priſco gentili more nempe) eſt combuſtus & ſepultus (2) *Vſtrina* vel *Vſtrinum*, ubi combuſtus tantummodo, alibi vero eſt ſepultus. Et *Buſtum* per conſequens eſt religioſum non minus, quam Monumentum & Sepulcrum. *Vſtrinum* neque conſeptum, neque religioſum eſt, & interdum Monumento conjunctum, aliquando vetitum applicari, ut teſtantur Antiquæ Inſcriptiones Romæ: Huic Mo-

(1) Parum enim abeſt Figura Ejus a noſtratibus paruis Buccinis; nec aliud referre ex inani Teſta extera poſſumus, ſicuti patet ex Fabii Columnæ Opuſc. de Purpura c. V. p. 24. Edition. Kilon.

(2) De Combuſtionis initio, cauſa & quibus illa olim in uſu fuerit, vid. Io. Kirchmanni Lib. 1. de Funerib. Romanor. c. 1. & 2. Martin. Gejeri c. 6. de Luctu Ebræor. §. 2. ſeqq. p. 106. ſq. Edition. poſter. & Io. Andr. Quenſtedii c. 1. Tract. de Sepult. Vett. p. 7. & c. VII. p. 157. ſeq.

Monumento Uſtrinam Applicare Non Licet. Item: Ad Hoc Monumentum Uſtrinam Applicare Non Licet. Varro IV. de L. L. Locus ad *Buſta* Gallica, quod, Roma recuperata, Gallorum oſſa, qui poſſederunt Urbem, ibi coacervata ac conſepta. Suet. Ner. Denique *Buſtum* ejus conſepiri, niſi humili levique materia neglexit. Ib. Ad Monumentorum *Buſtorumque* diverſoria plebe compulſa. Interdum tamen *Buſtum* appellatur locus, in quo mortuus crematus, non etiam ſepultus eſt, ut notat Servius in illud Virgilii XI. Æn. 200. ſeqq. Semiuſtaque ſervant *Buſta*, & Strabo Lib. V. ſcribit τας Καυστρας, id eſt, *Buſtum* Auguſti fuiſſe in Campo Martio, & ab eo diverſum *Mauſoleum*, in quo cineres conditi. *Buſtum* dicitur cadaveris crematio ipſa, ab antiquo Buro a πυροω; *Vſtrina* locus dicitur, in quo crematur; operis exſtructio eſt ſepulchrum; inſcriptio monumentum; ſtrues lignorum rogus; ignis inflammatus Pyra; apparatus mortuorum funus dicebatur. Farnab. ad Sen. Troad. v. 661. R.

Buxus arbor vel potius arbuſcula ſemper virens ac tonſilis, *buxum* materia ipſa, Fl. Clarus.

CA-

C.

CABALLUS dictus a καβάλλειν, quod idem eſt, ac onera injicere ejus nempe dorſo, fere dicitur de magno & tardo, ut clitellario, vel piſtrinario: *Equus* vero de præſtanti & generoſo. Lucil. II. Sat. Succuſſatoris tetri tardique *Caballi* (1) Pomponius ad Sabinum 6. Lib. 15. D. de Inſtr. *Caballi*, qui in priſtinis eſſent.

CADAVER hoc modo a *funere* diſtinguit Iſidorus lib. XI. orig. c. 3. Omnis mortuus aut funus eſt, aut cadaver. *Funus* eſt, ſi ſepeliatur, *cadaver* ſi inſepultum jaceat. Cui accedit Servius ad lib. VIII. Æn. v. 508. monens, *cadaver* dici, quod careat honore ſepulturæ.

CADERE plus eſt quam *labi*. Cicero or. Phil. II. 21. quum labentem & prope cadentem rempublicam fulcire cuperetis. Addo ſimilem locum Livii V. 21. ubi hæc habes: convertentem ſe inter hanc venerationem, traditum memoriæ, prolapſum cecidiſſe.

CADIT etiam in plano (2) ſed *Decidit* ex alto. Corn. Fronto.

Cæ-

(1) Nonium in Caballus hunc Verſum ex Lucilii Lib. 2. Satyrar. at in Succuſator ex Lib. 4. attuliſſe, Henr. Stephanus in Expoſitione huj. loc. p. 153. diligenter adnotavit.

(2) Cadere enim proprie eſt corruere, vel præcipitari, vel labi; Tropice vero pro debilitari, frangi, opprimi, perire, aut non recte rem gerere apud Cicer. paſſim uſurpatur. Sic omnia, quæ ab ordine & conſtantia vacillant, aut degenerant, cadere quoque dicuntur, obſervante Barthio in Animadv. ad Claudiani v. 273. Lib. III. de Rapt. Proſerp. p. 444. Cadere laſciviore intellectu a Plauto in Perſa Act. IV. Sc. 4. v. 104. uſurpatum Ianus Douſa Par. Lib. 4. Centurinatus ſeu Plautin. Explanat. c. 11. p. 348. docet. Conſ. Taubm. in præd. Plaut. loc. p. 1157.

. Cælatura eſt in Auro, Argento, Aere, Ferro: *Cælator* enim cælat cælo varias cælaturas; etiam cælata Pocula. *Scalptura* autem præter hæc ipſa etiam Lignum, Ebur, Marmor, Vitrum ac Gemmas complectitur, auctore Quintiliano II. Plin. XXXV. Plaſticen matrem eſſe Stuatuariæ, Scalpturæque & *Cælaturæ*. Similiter *Cælatum* eſt, quod in Auro, Argento, Aere ac Ferro elaboratum hæret, & aliqua parte prominet: *Scalptum* vero eſt, quod ex his ipſis, & ex Ligno præterea, Ebore, Vitro, Gemmis, vel Solidum integrumque corpus extat, ut Statua, vel in imo depreſſum dimidiatam effigiem exprimit, ut Sigillum. Quanquam *Cælatum* latius interdum accipitur, ut de ligneo Poculo. Ita enim Virg. Ecl. III. 37. *Cælatum* Divini opus Alcimedontis.

Cærulus Naturæ color eſt, *Cæruleus* Naturam fingit. *Alterum* eſt, *alterum* fit, ut tradit Fronto; cum tamen hæc ut plurimum confundantur, apud Poetas maxime. ut quod Ennius XIX. Annal. & citat hunc Verſum quoque Gellius Lib. 2. c. 26. ubi pro ſale inepte Mare ſubſtituit, dixit: *Cæruleum* ſpumat ſale conferta rate pulſum. Hoc Catullus in Argonautic. quod ſecundum Editionem Tuſcanelliano Hanovienſem eſt Ep. LXV. v. 7. *Cærula* verrentes abiegnis æquora palmis, & Virg. X. Æn. 209. ſeq. *Cærula* concha Exterrens freta.

Calamus, *canna* & *arundo* eamdem rem ſignificant. Interdum tamen *arundo* magis proprie dici videtur, quæ craſsior & largior eſt, ſeriturque ad uſum præcipue vinearum, *calamus* gracilis tenuiſque & tibiis fere ac ſcripturæ aptus; *canna* major

major *calamo*, ſed minor *arundine*, & ſemper fere ſua ſponte proveniens. Sed perpetuum illud diſcrimen non eſt. Quin in una Syringis fabula Ovidius, qui more reliquorum poetarum differentias non curat, Met. I. 706. ſ. *cannas*, *arundinem*; *calamos*, de una eademque re dixit. Geſnerus in theſ. v. *calamus*. Colum. VII. 9. 7. *Namque & id feciſſe maxime per æſtatem profuit, & dulces erigiſſe radiculas aquatilis ſilvæ, tamquam ſcirpi juncique & de generis arundinis, quam vulgus* cannam *vocant*. Id. IV. 32. 3. *Cannæ* ſimilis, arundo gracilis. Diſcrimen indicat Ovid. Met. VIII. 337. Et longa parvæ ſub arundine *Cannæ*. De arundine locum habes claſsicum Plin. XVI. 36.

Calamistrum differt a *diſcerniculo*. *Diſcerniculum* ſeu acus ex auro crinalis erat, & inſerviebat diſtinguendis, & continendis capillis, *calamiſtrum* vero ex ferro paratum torquendis, & vibrandis crinibus. Aperte Varro ſeparat: Calamiſtri, inquit, quod his calefactis in cinere capillus ornatur. Diſcerniculum, quo diſcernitur capillus Virg. Vibratos caldo ferro. Intelligit *calamiſtrum*. Acus ex auro, & revera acus, id eſt, acuta. Unde apud Apulejum; acu comatoria malas pungebat. Ovid. & rapta brachia pungit acu. De acu crinali. Nec obſtat, quod *calamiſtrum* acum majorem Servius ad Æn. XII. 100. interpretatur, quæ calefacta, & adhibita intorquet capillos. Quia *calamiſtrum*, & acum crinalem utrumque comendis capillis adhibebant mulieres, & quia crinali acu interdum vice calamiſtri utebantur, ideo grammatici ea inſtrumenta confundunt, v. Salmaſius exerc. plin. p. m. 535. a.

Caligarius eſt, qui caligas (1) conficit, *Caligaris* aptus ad caligas. Ita dicitur caligarius Artifex, Clavus caligaris, auctore Chariſio. Quæ tamen Differentia non ſemper obſervatur, & ſine diſcrimine his utuntur Auctores, ut Plin. X. Squamis conſpicui crebris, atque præacutis, clavorum *Caligariorum* effigie, & XXII. Si enim *caligaris* clavus.

Calones ſunt miniſtri militum, liberi homines, *lixæ* vero ſervi eorumdem, teſte veteri ſcholiaſte Horatii Sat. 2. 44.

Calumnia eſt dolus malus, & injuria, quæ exiſtit ex malitioſa, & callida interpretatione, ſive eſt callida quædam fallendi ratio, cum Malevolentia conjuncta. Alii malitioſe de aliquo ſparſum Sermonem propriiſsime, nuncupant. *Cavillatio* eſt frivola, atque jocoſa calumniatio. Ciceroni genus eſt facetiarum, quod mentiendo in primis fit. *Dicacitas* eſt ſermo mordax cum ſale & riſu alios inceſſens. Ita *Calumnia* maligna eſt, *Cavillatio* frivola, *Dicacitas* falſa. Cic. II. de Orat. cum duo ſint facetiarum genera, alterum æqualiter in omni ſermone fuſum, alterum peracutum, & breve; ſuperior *Cavillatio*, altera *Dicacitas* nominata eſt. Id. I. Off. Exiſtunt injuriæ ſæpe *calumnia* quadam, & nimis callida, & malitioſa Juris interpretatione, & IV. Att. Metellus *calumnia* dicendi tempus exemit. Suet. Veſp. Et maxime tamen *Dicacitatem* in deformibus lucris

(1) Caliga olim erat tegumentum pedum militare, nunc pro femoralibus utimur, dicta quaſi colliga, a colligando, *Caligas* enim colligamus caligulari ligula, ut incedamus caligati.

cris affectabat, ut Invidiam aliqua *Cavillatione* dilueret, transferretque ad Sales. Sed *Calumnia* proprie eſt Accuſatorum, & ſignificat falſum crimen, quod intenditur in Judicio adverſus innocentem, ut litibus vexetur, ac fruſtretur. Unde *Calumniam inferre* (1) dicitur, qui per fraudem aliquem reum defert: & *Calumniam jurare*, vel *de Calumnia jurare*, eſt juramento profiteri ſe accuſatorem, & non vexandi Adverſarii, ſed Juris perſequendi gratia actionem inſtituiſſe. Cœlius Cic. *Calumniam* maximo plauſu tuliſſe. Id. eid. Cum *calumniam* juraſſe contendere auſus non eſt.

Camelus (2) pecus eſt, quod Jumentorum uſum præſtat, ejuſque fera natura eſt. Lib. II. §. 1. ff. ad L. Aquil. *Camelum* (3) eſt funis ancorarius. *Camela* (4) poculi, ſeu vaſis genus, quo in Faſtis uti ſolebant. De ea canit Ovid. IV. Faſt. 777. ſeq. Dum licet, appoſita, veluti cra-

 tere,

(1) In Editione illa Hampeliano Marburgenſi IVta Calumnia Fere, & in Giſſenſib. nonnullis Calumniam Fere, pro Calumniam inferre, nequaquam docte legitur. Quod vitium potius illorum negligentiæ, qui Librum huncce de novo imprimi curarunt, quam Autoris ignorantiæ eſt adſcribendum.

(2) Aliis eſt Iumentum grande, & gibboſum, quod onus excepturum ingeniculat. Et quamvis ſit generis Epicœni; reperitur tamen, Valla atteſtante, qui Camelos fœtas legiſſe aſſeverat, nonnunquam Fœminino Genere adjunctum.

(3) Etiam in hoc ſenſu non Neutrum, ſed quoque Maſculinum eſt, & ſcribitur, quod ſit funis nauticus, & craſſus, cui ancora alligatur, a ſimilitudine Cameli, Animantis tortuoſi, ita nuncupatus.

(4) Scriptura per unum L. eſt vitioſa, probante Pollucis Σκαμιλλα. Dicitur, & Camillus eodem ſignificatu; ſed alio Puerum ingenuum patrimum matrimumque, qui Cameliam, quam Parens mittere ſolebat, in nuptiis Sponſæ cum Mundo, & Iocalibus lætans offerebat.

tere, *Camella*, Lac niveum potes, purpureamque ſapam.

Camera eſt fornix quilibet, ein gewolbter Ort; *lacunar* fornix cælatus, & picturatus, ein mit Tafelwerk oder Struckturarbiet geziertes Zimmer, *conclave* eſt ſeceſſus, ſeu ſeparatior locus in interioribus tectis; *cubiculum* in genere notat ædium partem inſtructiorem, ein Gemach, ein Zimmer.

Campagum cum *caliga* confundit Capitolinus in Maxim. c. II. nam quum eſſet Maximinus pedum octo, & prope ſemis, calceamentum ejus, id eſt campagum regium quidam in luto, qui eſt inter Aquilejam, & Arziam, poſuerunt, quod conſtat pede majus fuiſſe hominis faſtigio atque menſura. Unde etiam vulgo tractum eſt, quum de longis atque ineptis hominibus diceretur caliga Maximini. Campagos atque caligas non omnino fuiſſe ſimiles inter ſe, declarat Trebellius, qui de Galliano c. 16. ait: Caligas gemmatas adnexuit, quum campagos reticulos appellaret. Tam caliga, quam campagus militare erat calceamentum; *caliga* nempe gregariorum militum, *campagus* ducum, & imperatorum poſtea ab iiſdem etiam in pace uſurpatum. Quod ergo diſcrimen inter utrumque? Non aliud, quam quod, quum utrumque de genere ſolearum vel crepidarum eſſet, id eſt, quæ imam tantum pedis calcem tegerent, ſuperiore nuda, & ideo a calceo cavo urbano diſtincto utrumque habenis religaretur hac differentia, quod *caliga* rem ultra pedem, *campagus* ad medium uſque cruris habenas illas, & retinacula extenderet, & ideo campagus a loris illis ſive

ve corrigiis, per crus decuſſatim implexis, & ſe reticulato opere interſecantibus; unde reticulos Gallienus appellat, v. Ferrarius anal. p. 129. Geſnerus theſ. v. campagus ita: campagus vel campacus potius, eſt calceamenti magnifici nomen. Laudat Geſnerus Salmaſii explicationem a Trebel. 16. conf. etiam Rubenius de calceo ſenat. de Re Veſt. II. 1. & Balduinus de calceo antiquo p. 165. ſ.

CAMPUS eſt planities vel agrorum vel pratorum. Sic Cic. II. de Div. ut enim Ægyptii, & Babylonii in camporum patentium æquoribus habitantes. *Ager* ipſum eſt ſubjectum. *Rus* omnis locus extra urbem. R.

CAMURI ſunt Boves, qui converſa introrſum cornua habent. *Patuli* (1) qui cornua diverſa habent, quorumque cornua terram ſpectant. His contraria *Licivi*, qui ſurſum verſum cornua reflexa habent. *Servius*.

CANALIS, *fiſtula*, & *tubus* diverſas res denotant. Non veriſsimam ſignificationem voci *canalis* tribuunt, qui eam συνωνυμον eſſe volunt nominis tubi, fiſtulæ, ſiphonis. Diſtinguuntur hæc a veteribus. Varro de R. R. III. 5. in hoc tectum aquam venire oportet per fiſtulam, & eam potius per anguſtas canales ſerpere, quæ facile extergi poſsint. Loquitur de ornithone, in quem aqua fiſtulis, vel tubis, nos roehren appellamus, immittitur, immiſſa vero canalibus, qui non clauſi ſed

 ſi ſed

(1) Vid. quæ ad verſ. 188. Vitæ Virgilianæ a Mich. Barthio eruditæ deſcriptæ p. 26. Edit. Cygn. breviter adnotavimus.

ſi ſed aperti ſunt, excipitur, & potaturis avibus miniſtratur. *Canales* ergo ſunt rinnen noſtro quidem ſermone, e quibus potum licet haurire, & avibus, & pecudibus. Confirmat hoc Virgilius Georg. III. 330. IV. 265. it. Varro eodem loco, avibus aqua miniſtratur per canaliculam. Eodem l. c. 2. in eo perpetuo canalis, in quam & cibus ponitur iis (anatibus) & immittitur aqua; ſic enim cibum capiunt. Vitruvius VIII. 7. ductus autem aquæ generibus tribus fiunt: rivis, per canales ſtructiles, aut fiſtulis plumbeis ſeu tubis fictilibus. Hinc canales Columellæ dicuntur, in quibus ſal præbetur pecori, Salzrinnen VI. 33. Medici vero ita vocant lingua excavata, quibus fracta crura, & femora conſtringuntur, ut docet Celſus VIII. 10. 5. Ex ſuperiore Vitruvii loco illud etiam diſcas, diſcrimen eſſe inter *fiſtulas* & *tubos*. Illæ enim ſunt ex metallo, hi ex ligno vel argilla. Hanc diſtinctionem formant Vitruvii reliqua verba, e. l. multo ſalubrior eſt ex tubulis aqua, quam per fiſtulas, it. itaque minime fiſtulis plumbeis aqua duci videtur: ſi eam volumus habere ſalubrem. Saporem quoque meliorem ex tubulis eſſe, cet. Plinius quoque XXXI. 6. eadem ratione tubos & fiſtulas diſcernit. Adde eumdem XVI. 42.

Cancellare *litteras* eſt eas cancellatim diſpungere, (*freubmeiſe durchſtreichen*) ſeu tranſverſis cancellis, ſive lineis, quaſi inducere; *Expungere* vero eſt eaſdem illinere, vel delere. Rubr. & L. 1. pr. §. 1. ff. de his, quæ in Teſt. del.

Cano voce, *Pſallo* fidibus pariter, & can-

tu

tu (1) Cic. Or. 2. Catil. Pueri tam lepidi ac delicati non ſolum amare & amari, neque *cantare* & *pſallere*, ſed etiam ſicas vibrare, & ſpargere venena didicerunt. Suet. Tito: Ne Muſicæ quidem rudis, ut qui *cantaret* & *pſalleret* jucunde ſcienterque, Gell. XIX. cap. 9. Deſideravit (ſc. Antonius Julianus, Rhetor) exhiberi, quos habere cum adoleſcentem ſciebat ſcitiſsimos utriuſque ſexus, qui *canerent* voce, & qui *pſallerent*. Arnob. L. 3. In cœlo enim *cantatur* & *Pſallitur*. Spart. in Hadr. *Pſallendi* & *cantandi* ſcientiam præ ſe ferebat.

Cantus eſt modulatio Carminis, hoc eſt, ipſa actio. *Carmen*, quod compoſitum eſt. Sed *Cantilia*, Doleto notante; a Latinis ponitur pro Sermone diſsipato aut ſæpius uſurpato; ſed eo tamen ridiculo & inani, qui vel publicus eſſe poteſt, vel inter privatos. De Cantionibus amatoriis vid. Friderici Lindenbrogii Obſervationes in Verſ. 32. Sc. VII. Act. IV. Adelph. Ter. pag. 618. col. I. H.

Capillus non quemlibet Pilum, ſed Capitis in primis, proprie ſignificat; nam Barbæ Capillus non eſt, atque eſt coma paulo longior, ut muliebris, (2) & virilis etiam, cum promittitur. *Crinis* eſt brevis, & innexus diſcretuſque vittis. Unde dictus ἀπὸ τοῦ κρίνειν, a diſcretione, quod vittis diſcernatur, auctore Feſto, & Iſidoro. Sed

 Co-

(1) *Canere quatuor vocibus*, Ciceroni eſt Symphonia, vel Symphoniace canere. Sed *canere receptui* eſt ſignum dare Militibus tuba, aut tympano, ut recipiant ſe e prælio in caſtra.

(2) Mulieres integunt capillos ſuos capillari. Viri quidam non ſatis capillati ementiuntur Capillitium capillamento.

Coma ſunt Capilli promiſsi cum cura compoſiti, & ad mulieres plerumque pertinet. Qui conam geſtat, neceſſe habet, eam comere; ut comtus ſit; nimius tamen comtus dedecet Viros. *Crinis* tamen interdum pro capillo ponitur, Flor. II. 15. 10. III. 3. 17. Tac. Ann. II. 39. Germ. XXXI. 1. Varro I. de Vita Populi Rom. Majores natu capite aperto erant, *capillo* pexo, vittiſque inneхis *crinibus*. Tertull. de Virg. veland. Vertunt *capillum*, & acu laſciviore *comam* ſibi inſerunt, *crinibus* a fronte diverſis apertam profeſſæ mulierioſitatem. *Cæſaries* naturali quadam pulchritudine ſeſe commendat, & virorum fere eſt.

Capio (1) id, cujus Dominium acquiſivi *Accipio*, id quod teneor reſtituere. *Illud* fit propria auctoritate. *Hoc* ex voluntate alterius. Ulpianus ad Edictum 49. L. 71. D. de Verb. Sign. *Capere* cum effectu accipitur; *Accipere* vero, ſi quis non ſic accipit, ut habeat. Ideoque non videtur quis *capere*, quod eſt reſtiturus. Id. L. 20. Ut Legatarii ceterique, quicquid in Teſtamento *acceperunt*, careant his, quæ ſibi relicta ſunt. Paulus ad Edictum 1. L. 5. D. de Damno inf. Ut miſ-

(1) *Capio*, approbante Valla, interdum habet reciprocum quemdam uſum, ut in eodem ſenſu nunc uni, & eidem actio, nunc paſſio attribuatur. Cepi voluptatem, & voluptas cepit me, idem ſignificant. Fit autem iſta reciprocatio in paucis active, ut in hoc exemplo habito: Sed in nonnullis paſſive, ut cepi delectationem, & captus ſum delectatione. Quando vero Capio ſignificat Paſſive delectari, fere non reſolvitur per Activum, ut captus ſum, vel capior Amore, Dulcedine, Specie tua, Specie honorum, id eſt, delector. Non Amor, vel Dulcedo, me cepit. Quando autem non ſignificatur Delectatio quædam, fere active utimur, non paſſive. Sic capio Dolorem, cepi Moleſtiam & Dolorem dicitur: it. Cepit me Tædium, Oblivio, & Odium; at non cepi Odium.

miſſus eſt in poſſeſsionem, etiam eam per longi temporis ſpatium in ſuum Dominium *capere* poſsit. *Illud* juris eſt, *Hoc* facti.

Capi interdum ſignificat fraudari, interdum etiam propitiari. Ita enim Lucr. II. v. 655. Nec bene pro meritis *capitur*, nec tangitur ira. *Decipi* vero ludificari ſeu verbo, factove capi. Deceptor enim aliquem cum decipit, agit eum in decipulam aſtuta deceptione. Unde *Captus* ſemper ſentit damnum, vel incommodum. Sic mente captus minime poteſt capere captiones captioſorum. *Deceptus* aliquando utilitatem. *Illi* dolus malus, & fallacia tenditur. *Huic* adhibetur bonus dolus, & ſolertia, ut cum Medici ægrotantes, Nutrices infantulos decipiunt, & illudunt falſa quadam ſpecie cibi potioniſque. Lucr. I. 937. ſeqq. Sed veluti Pueris abſinthia tetra medentes cum dare conantur, prius oras (1) pocula circum Contingunt mellis dulci flavoque liquore: Ut Puerorum ætas improvida ludificetur labrorum tenus, interea perpotet amarum abſinthi laticem, deceptaque non *capiatur*; Sed potius tali facto recreata valeſcat. Hor. II. XIII. Od. Quin & Prometheus, & Pelopis parens, dulci laborum decipitur ſono, id eſt, obliviſcitur laborum, & abducitur, ut non ſentiat.

Capitalis *Pœna* eſt, qua capite plectimur, ſeu quæ caput vel naturale, vel civile, aufert. Sic capitalis hoſtis, vel capitale Odium, qui vel quod caput, hoc eſt, vitæ exitium, petit.

Pœna

(1) In omnibus, quas evolvimus, Popmæ Editionibus pro Oras, inique Ora eſt poſitum.

Pœna ſanguinis , quæ tantum caput naturale.

Capitium pectoris erat tegumentum. Ab eo dicitur, quod *capit* pectus , id eſt , ut antiqui dicebant , indutu comprehendit . Varro IV. de LL. *Faſciæ* erant, quibus humerorum caſtigabant ſuperfluum, & quaſi luxuriantem habitum, eoſque ὁμαλὺς, & æquos reddebant, cum contra in pugilibus ſint toroſi. *Strophium* eſt faſcia brevis , quo tumorem papillarum cohibebant. Non. R.

Caprum ab *hirco* diſtinguit Martialis III. ep. 24. Dum jugulas *hircum* , factus es ipſe *caper*. Geſnerus in Theſ. T. I. p. 739. *caper*, mas *caprarum* proprie caſtratus. Interim ſæpe *caprum* pro *hirco* poni videas. Virg. ecl. VII. 7. Vir gregis ipſe *caper* . At non ſoli poetæ permutant , qui differentiæ adeo ſtudioſi non ſunt , ſed proſaici quoque. Columella VII. 6. 2. Caper , *cui ſub maxillis binæ verriculæ collo dependent , optimus habetur. Eſt autem menſium ſeptem ſatis habilis ad procreandum , quoniam immodicus libidinis , dum adhuc uberibus alitur , matrem ſtupro ſupervenit*. Eſt igitur *caper* generis nomen , quod etiam patrem gregis complectitur , neque excludit caſtratum ; qui nec aliter dici poteſt , cum hircus ſit integer.

Carbo exſtinctus, *pruna* ardens eſt.

Carcer quaſi arcer , ab arcendo , maſculini Generis non niſi ſingulariter dicitur , in quo homines coercentur ; pluraliter vero *Carceres* , unde currus aut quadrigæ effunduntur aut emittuntur ad certamina , & ſpectacula . *Carcer* coercet delinquentes ſub cuſtodia Carcerarii. Sed *Carceres* ſerviunt Curſoribus. Fl. Clarus. Virgil. V. Æn. 145.

tamen

tamen etiam in ſingulari utitur : ruuntque effuſi *carcere* currus. Ovidius ep. 18. Leandri v. 166. Ut celer Eleo carcere miſſus equus. Quin etiam ita uſurpat vel in proſa Auctor ad Herennium IV. ubi intra carcerem ſtare dicit.

Carchesium & *patera* differunt. Et carcheſium, inquit Macrobius Saturn. V. 21. poculum græcis tantummodo notum. Meminit ejus Pherecydes in libris hiſtoriarum, aitque Jovem Alcumenæ pretium concubitus carcheſium aureum dediſſe. Sed Plautus inſuetum nomen reliquit, aitque in fabula Amphytruone pateram datam, quum longe utriuſque poculi figura diverſa ſit. *Patera* enim, ut & ipſum nomen indicio eſt, patens ac planum eſt; *carcheſium* vero procerum & circa mediam partem compreſſum mediocriter, anſatum, anſis a ſummo ad imum pertingentibus. Aſclepiades autem carcheſia a naturali re dicta exiſtimat. Ait enim navalis mali partem inſeriorem pternam vocari, at circa mediam fere partem τραχηλον, ſummam autem partem carcheſium appellari.

Caritas eſt pretii; *Inopia* vero paucitatis. Poteſt enim Annona copioſa, & tamen cara eſſe. Res caræ venduntur care, faciuntque caritatem. H.

Carpentum aliud vehiculi genus eſt, quam *pilentum*. Diſtinguit Livius V. 28. *Honorem ob eam munificentiam ferunt matronis habitum, ut pilento ad ſacra ludoſque carpentis feſto profeſtoque uterentur*. De utroque agit *Schefferus* de Re Veh. II. c. 17. & 25.

Carptim *dicere*, non eſt, ut multis placet, *breviter dicere*, etſi Cellarius quoque iis aſſentitur

ad

ad Plin. VI. ep. 22. 2. Nam & Plinius carptim dicta opponit contextis VIII. ep. 4. 7. & carptim dicentem VIII. ep. 14. 16. jungenti. Nec prior Plinii locus, quem Cellarius interpretatur, vulgari errori proprior eſt, ut Cortio videtur ad Salluſt. Cat. IV. 21. Nam & ibi carptim nihil aliud eſt, quam inter ſe non contexta, per partes, particulatim, ſigillatim. Multum igitur inter ſe differunt *carptim* & *breviter*. Nam *carptim* dicit, qui ſingula, quamvis verboſe, perſequitur, qui partes aliquas a cæteris evulſas exponit; *breviter*, qui paucis attingit ſingula.

CASTIGO verbo, *Punio* ſupplicio. R.

CASTRUM in Singulari eſt Domus, muro, aut vallo, aut foſsis munita. *Caſtra* in plurali eſt locus, ubi manet exercitus & ſua fixit tentoria. *Caſtrum*, ſeu *Caſtellum*, præmunitur proceſtriis ſub Cuſtodia Caſtellani. Sed *Caſtra* ponuntur in campo caſtrenſi arte. H.

CASTUS eſt purus atque integer, & non modo a Luxuria, & amore illicito, ſed etiam ab Avaritia & Sordibus alienus; *Pudicus* vero eſt, qui ſe continet a Libidine & Voluptatibus corporis; ſicut *caſtitas* (1) eſt Sanctimonia quædam & integritas morum, a Turpitudine & Sordibus abhorrens. Sed *Caſtula* eſt veſtis, qua membra caſte (in balneo præſertim) cuſtodienda velantur. *Pudici-*

(1) Caſtitas, & pudicitia paria deputantur, cum ſit pudicitia ab injuria turpium libidinum libera, caſtitas, & ab his continens, & remota: præterea, & religioſa munditia, & puritas. Virg. lib. 7. præterea caſtis adolet dum altaria tædis. Atque ideo plus eſt a pudicitia, quod par ſit cum aliis ceteris caſtitas. Non, Caſtitas corporis, caſtimonia animi. R.

dicitia (1) eſt Continentia a Libidine. Itaque plus eſt *Caſtus* & *Caſtitas*, quam *Pudicus* & *Pudicitia*. Cic. pro Flacco: Equitem Romanum, *caſtiſſimum* hominem atque integerrimum. Virg. II. Georg. 524. Caſta *Pudicitiam* ſervat domus. Lactantius: Difficile eſt imponere frenos Voluptati, eamque vagam & errantem *Caſtitatis Pudicitiæque* limitibus includere.

Catasta & *equuleus* nonnullis ſynonyma ſunt. Geſnerus in theſ. voc. cataſta ita: eſt & cataſta machina ad torquendum parata, quæ vulgo equuleus dicitur, aut eidem non diſsimilis. Cataſta equuleum genus pœnæ. Iſidorus gloſsis: cataſta, lectus ferreus. Id. Sed contrarium tuetur Gallonius apud Magium de equuleo p. 361. f. Accipe Gallonii verba: permiſcuit Sigonius, confunditque equuleum cum *cataſta*, nec non genere illo compedum, quo rei in carcere politi, injectis ad quartum vel quintum foramen pedibus, ad jugem cruciatum ſic detinebantur. Quam ob rem merito reprehendendus videtur. Siquidem cataſta, ut ex his conſtat, quæ habet Jac. Pamelius in notis ad ep. S. Cypriani martyris 33. locum vel maxime ac proprie ſignificat eminentiorem, quem vulgo *paltum* dicimus, in quo vel de reis, vel de chriſtianis martyribus ſumebatur ſupplicium. Ad quam quidem ſignificationem proxime accedit Cyprianus & Prudentius pariter periſt. XIV. 466. audito cun-

(1) Proprie idem eſt, ac ob Turpitudinem Erubeſcentia. Pudibundus enim, cum vel alios videat impudenter agere, illum ſua Pudicitia mox Pudore ſuffundit. E contrario *Impudens*, quia ſemel depuduit, tanta Impudentia eſt, ut nunquam pudefiat.

cuncti: longe clamo, ac prædico, emitto vocem de cataſta celſior. Ad hæc deſignat *cataſta*, licet non ita proprie, machinam quamdam, longæ magnæque compedis formam habentem, qua ſervi detenti venum exponebantur. Præterea non proprie ſignificat etiam ipſamet torquendi inſtrumenta, quocirca Prudentius periſt. 2. de Laurentio martyre ſic cecinit: poſtquam vapor diutius vecoxit exuſtum latus, ultro & cataſta, i. e. e crate ferrea, judicem compellat affatu brevi: converte partem corporis, ſatis crematus jugiter. Idem periſteph. hymn. 1. verbera poſt vim crepantum, poſt *cataſtas* igneas. Quum igitur *cataſta*, veluti pluribus in notis ad prædictam Cypriani epiſtolam demonſtravit Pamelius, locum præcipue editiorem ſignificaret, in quem cruciandi homines, ut illorum tormenta ab his, qui aderant, adſpici poſſent, elevabantur; ſequitur; confudiſſe Sigonium in equulei definitione aſsignanda ipſummet equuleum cum *cataſta*. Cellarius ad Prud. periſt. I. 56. *cataſtas* explicat machinas ad torquendum paratas, in quibus craticula, ut torqueri & ſimul amburi homines damnati poſſent.

Caterva & *cohors* peditum, *Turma* equitum, *Copiæ* equitatus. R.

Caver eſt ſibi proſpicere a periculo quocunque modo & ratione. *Vitare* eſt declinare corpore & effugere ea, quæ nocitura videbantur, ut ſolent Gladiatores declinatione corporis Adverſariorum petitiones vitare ex excedere. *Cavemus* ante pericula, *Effugimus* ipſis ex periculis. Idcirco noſtrum calculum merito illis adjicimus, qui dicunt, *Cavere* & *Effugere*, h. l. ſpecialiora eſſe;

eſſe ; *Evitare* vere (immo & ſimplex Vitare) generale, & utrique inſervire tempori. *Evitamus* enim incumbentia æque ac præſentia. Goclen. Itaque generalius eſt *Cavere*. Lucil. XXVI. Satyrar, Quid tibi *vitandum* cenſes, quid *cavendum* maxime. Plaut. Sticho I. 2. 64. ſeq. Qui poteſt Mulieres *vitare*, *vitet*; ut quotidie Pridie *caveat*, ne faciat, quod ſe pigeat poſtridie. Cic. Or. 3. in Verr. Nam eum, qui palam eſt Adverſarius, facile *cavendo vitare* poſſis. Sen. ad Lucil. Nocituram potentiam *vitat*, hoc primum *cavens*, ne *vitare* videatur. Confunduntur nihilominus interdum, ut quod Plaut. in Curcul. II. 3. 10. Proinde ſe domi contineant, *vitent* infortunia. Petronius hunc in modum loquitur in Satyrico p. 45. Edition. Bourdelotianæ. Ponere juſſit arma, & malo *cavere*. *Caveo* tibi, pro, periculum, ut amicus, averto: *Caveo te*, pro, fugio ut hoſtem. R.

CAVERNA & *ſpelunca* differunt. *Caverna* eſt cavum terræ, vacuum atque obſcurum. Cic. de N. D. II. 25. Quod magna vis terræ cavernis contineatur caloris, eaque hieme ſit denſior. II. 60. E terræ cavernis ferrum elicere. Sed *ſpelunca* eſt rupes excavata. Virg. Æn. VI. 237. *Spelunca* alta fuit, vaſtoque immanis hiatu, ſcrypea, tuta lacu nigro, nemorumque tenebris. Cic. tuſc. I. 36. Per *ſpeluncas* ſaxis ſtructas aſperis, v. Geſneri theſ.

CAUPONA primo dicta Copona (vid. Perotti Cornu cop. Epigr. IV. col. 460. lin. 12.) eſt taberna, in qua ad victum neceſſaria parantur, diſtrahunturque. Grammatici pro Muliere ipſa, quæ

quæ Tabernæ præeſt, etiam poni tradunt, ſicut Copo, vel Caupo, ipſe Tabernarius eſt, *Taberna* vero eſt, in qua cibaria, vel etiam merces venduntur, ut *Taberna cauponia*, vinaria, argentaria, purpuraria, & ſimiles. Ita omnis *Caupona* eſt *Taberna*, ſed non contra.

CAUSA & *Res* ſæpe junguntur, quæ ita differunt, ut Totum & Pars. Nam *Res* totum Negotium ſignificat; *Cauſa* vero Negotii Pars eſt, quæ præcipue agitur, nihil enim fit ſine *Cauſa*. Sed *Cauſam*, cujus cauſa litigatur, defendit Cauſidicus, dum excuſat; quem alter accuſat; ut *Res* eſt: Clodius occiſus, Rex Alexandrinus reſtituendus: *Cauſa*, Milo, ejus necis auctor, Lentulus reſtitutionem Regis ambiens. Cicero pro Cæcinna: Multa, quæ ſunt in *Re*; quia remota ſunt a *Cauſa*, prætermittam, Id. ad Lentul. Quid *Res*, quid *Cauſa*, quid Tempus ferat, & ad Curionem: Nunc tibi totam *Rem* atque *Cauſam* commendo. Liv. I. Quarum *Rerum*, Litium, *Cauſarum* &c. Juriſconſulti hæc Vocabula plerumque indifferenter uſurpant, & ob *Cauſam*, ob *Rem* datam promiſcue dicunt, ut ex ipſorum Reſponſis liquet in Titulo de Condictione *Cauſa* data.

CAUSA (1) docet factum, *Ratio*, quæ h. l. idem eſt, ac vis cogitandi cauſis innexa, ſolvit obſcura. Corn. Fronto.

CAUSAM appellant rem poſitam in diſceptatione rerum, & controverſia. *Quæſtionem* autem rem poſi-

(1) *Cauſa* ſpecialius, *ratio* generalius. *Cauſa* ea eſt, quæ nos impingit, ad aliquid faciendum, *ratio* autem, qua utimur in faciendo, Serv. K.

poſitam in infinita dubitatione. Cic. Orat. lib. II. *Cauſa* eſt, de qua agitur, *Patrocinium*, quod accommodatur, *Oratio*, quæ loquitur. Corn. Front. R.

Cautio (1) ſignificat nudam promiſſionem, cum verbis tantum, aut Chirographo, ſecuritas Creditori præſtatur. *Satisdatio* fidejuſſoris idonei dationem; ſicut aliquando *Cautio* accipiatur pro *Satisdatione*, quando nimirum lex exigit *Cautionem idoneam*, vel rectam, tunc enim fidejuſſoribus, aut pignoribus cavendum eſt, & *Satiſdationis* nomine nuda *Cautio* intelligitur, ſi hoc contentus fuerit is, cui *Satisdatio* debebatur, ut eſt in Libris Juriſconſultorum L. 59. §. ult. D. Mand. L. 61. D. de Verb. Sign.

Cedere actiones eſt easdem transferre; L. ſ. in pr. C. de Jur. Dot. *Mandare* vero abſque translatione committere, L. 3. C. de Novat. Sic *Actionem eximere* Judex dicitur ab Ulpiano, cum per dilationem ejus effectum eſt, ut jam agi lege non poſſit. Id quod eodem modo dictum eſt, quo Eximere Diem, vel Diem tollere, dicimus. Appellatur quoque Actio exemta, cum deſiit agi poſſe. Huic contrarium eſt Actionem reſtituere. Actio autem iis reſtituitur, qui formulis eeciderunt, aut captiunculis forenſibus circumſcripti, aut inconſulta Simplicitate lapſi ſunt, aut culpa Advocatorum, aut Cognitorum injuria, aut conniventia gratioſa, aut ſordida, aut alias colluſoria culpa,

L in

(1) Quæ alias active, & paſſive ſumitur, Ciceroni eſt Prudentia, atque Diligentia. Inde *Cautionem habere* apud eundem Res dicitur, vel in *qua Cautioni* relictus eſt locus, vel in qua multa cavenda ſunt. Quæ ſignificatio, ſi quibuſdam forte videatur paſſiva, equidem nihil repugnamus; activus tamen effectus eſt.

in fraudem peremtæ litis, aut deſertæ, inciderunt.

Cedit *dies debiti*, quando pecunia debetur, licet nondum exigi poſſit. *Venit dies*, quando non tantum debetur, ſed etiam peti & exigi poteſt. Goedd. ad L. 213. de V. S.

Cedo (1) *tibi* idem eſt, ac do locum tibi, & habet in Præterito ceſſi, & in Supino ceſſum; ſed *Cædo te* idem eſt, ac flagello & violenter vulnero, vel occido te, & habet in Præterito cecidi, in Supino cæſum. H

Cedere eſt de loco ſe movere, *Secedere* & *Diſcedere* eſt priſtinum locum deſerere, *Recedere* eſt locum occupatum dimittere, *Succedere* eſt locum ab alio relictum occupare, *Accedere* eſt appropinquare. R.

Celare eſt tegere, & abſcondere, ſeu, ne quid reſciatur, curare. Celamus enim, quod volumus occultum habere. Ter. And. Bene diſſimulatum amorem & *celatum* indicans. *Cælare* (2) vero, inſculpere. Virg. Æn. I. *Cœlataque* in auro Fortia facta patrum. Non.

Celare & *tacere* diſtinguit Cicero off. III. 12.

Celamus ergo proprii commodi cauſſa, non autem *tacemus*.

Diſtinguendum eſt inter *celebrare*, & *recolere*. Cic. de Orat. I. 1. neque vero nobis cupientibus atque exoptantibus fructus otii datus eſt ad eas artes,

(1) *Cedo* ſibi poſcit, & eſt immobile: *dat*, qui non finire facit datum. Corn. Front. R.

(2) Cælat Cælator cælo, h. e. cælandi inſtrumento, quod alias ceſtrum dicitur, varias cælaturas, etiam cælata pocula.

artes, quibus a pueris dediti fuimus, celebrandas, interque nos recolendas. Strabæus ad h. l. ita: *celebrantur*, quando frequentantur, & ſæpius tractantur; *recoluntur* autem, quum mente repetuntur, ac iterum coluntur.

Cellarium eſt paucorum dierum. Unde & in cella dicitur importatum Frumentum; *Penus* vero longi temporis, Serv. quicquid enim longæ uſionis gratia reconditur, ex eo, quod non in promtu eſt, ſed intus, & penitus habetur, & locus ipſe dicitur Penus. Conf. Perotti Cornucop. Epigr. I. 72. lin. 43. ſeq.

Censio, *recenſio*, *recognitio* equitum, *cenſus* autem populi dicebatur luſtratio, uti ſenatorum lectio, recitatio ſenatus. Ita diſtinguere docet Poeſchelius in not. ad Polyb. de Milit. Rom. p. 24. Feſtus: cenſionem facere dicebatur cenſor, quam multam equiti irrogabat. Sed Varro de LL. IV. 14. Cenſor, ad cujus cenſionem, id eſt, arbitrium cenſeretur populus. Cel. Kappio in diſſ. de annua equit. tranſvect. *cenſus*, *cenſura*, *cenſio* probatio, *cognitio*, *recognitioque* equitum ſunt *πoδυναμα*, ita tamen, ut ab hac probatione differat tranſvectio, quippe probatio viritim, tranſvectio tributim facta eſt, teſte Livio, II. 42.

Censor eſt, qui Cenſuram, h. e. qui Magiſtratum talem gerit. *Cenſet* enim facultates Civium juſta cenſione pro colligendo publico cenſu. *Cenſorius* vero, qui *Cenſor* fuit. *Hic* tempus præteritum reſpicit, *Ille* præſenti inſervit. *Cenſere* nunc ſignificat putare, nunc ſuadere, nunc decernere. *Cenſio* haſtaria dicebatur, dum militi multæ nomine ob delictum militare indi-

cebatur, quod haſtas daret. *Cenſui* agri a cenſendo proprie appellantur, qui & emi, & venire jure civili poſſunt. *Cenſores* dicti, quod rem ſuam quiſque tanti æſtimare ſolitus ſit, quantum illi cenſuerint. Feſt. R. H.

Cernere *hæreditatem* frequentiſſime, & ſollemniter apud ICtos eſt decretum ſuum adeundæ hæreditatis verbis declarare, ut jam non deliberare, ſtatuere ſignificet; ſed conſilium ſuum adeundæ hæreditatis verbis ſollemnibus actu legitimo declarare. Unde *creviſſe* ſæpe notat hæreditatem adire, vel Geſnerum theſ. v. *cerno*. Aliud tamen eſt *cernere* ſeu *adire hæreditatem*, aliud *pro hærede gerere*, Ulpianus tit. XXIII. Nota veterem differentiam cernendi, & pro hærede gerendi. Qui cernebat, excludebat inferiorem, qui pro hærede gerebat, in partem admittebat ſubſtitutum.

Cernere plus eſt, quam *Videre*. Nam *Cernere* eſt formas atque imagines rerum viſu internoſcere ſeu diſcriminare. Proprie vero eſt evidenter ſeparare, & in ſpecie inutilia a frumentis ſeparare. Sed ſi ad animum confertur, animadvertere atque attendere denotat. *Videre* eſt radios oculorum in res ipſas emittere, vel aciem oculorum aliquo intendere. Plin. XI. Animo autem *videmus*, animo *cernimus*: oculi, ceu vaſa quædam, viſibilem ejus partem accipiunt atque tranſmittunt. Gell. V. c. 16. De *videndi* ratione, deque *cernendi* natura diverſas eſſe opiniones Philoſophorum animadvertimus. Cic. ad Planc. Sic enim *vidi* quaſi ea, quæ oculis *cernuntur*. Uſus tamen hæc confundit, & promiſcue uſurpantur.

Certatio eſt velitatio atque congreſſio levis, & ple-

& plerumque ex provocatione, ut Certationes Xyſticorum apud Suet. Aug. c. 45. *Certamen* vero eſt conflictus inter duos pluresve, vel contentio gravis & ſeria. Ter. Adel. II. 2. 3. ſeq. Nunquam vidi iniquius *Certationem* comparatam, quam hæc hodie inter nos fuit. Ubi Donatus hæc ita diſtinguit: *Certamen* (inquiens) eſt res ipſa, de qua certatur, veluti uter Columbam feriat ſagitta, uter prior decurrat ad metas. *Certatio* eſt ipſe actus contentioque certantium. *Certatio* ſecundum Cornel. Frontonem eſt adminiſtrantium, *Certamen* operis. *Conflictatio* eſt tactus corporum invicem & colliſio. Donat. R.

CERTE affirmat, *Certo*, *Certum* non dubitat. R.

CERTUM recipit præpoſitionem, & fit incertum, certumque vel pondus, vel rei pretium. Sed *certus homo* ut plurimum paſſive nuncupatur, eſtque ille, quem Barbari vocant Expreſſum Hominem. Eum autem ſic interpretantur, ut *Certus Homo* ſit conſulto, & neceſſario miſſus, vel cui recte tutoque aliquid committere, tradereque poſſumus, ut in literis dandis negotioque imponendo. Et hoc in ſenſu utitur Virg. I. Æn. 576. ſeq. Equidem per littora *Certos* Dimittam, & Libyæ luſtrare extrema jubebo. Vel, *Certus Homo*, eſt homo ita notus, ut nominatim poſſit deſignari. *Verum* opponitur falſo; ſic verus Amicus demonſtrat veritatem Amicitiæ vero amore, eſtque verax, cogitat & loquitur de Amico veraciter. Corn. Fronto.

CERVIX cum Numero ſingulari dicitur, Collum, in ſpecie autem poſteriorem ejus partem, in qua nervi, ſignificamus; ſed *Jugulus* (non

Jugulum) anterior pars Colli eſt , unde halitus exit (1) ; ſi plurali , Superbiam oſtendimus , ut Cic. in Verr. Frange Cervices. Serv.

Cessat h. e. nihil agit, ſeu vacat, otioſus & deſidioſus; *Requieſcit* h. e. quietem capit, faſſus. *Hoc* in bonam; *illud* vero in malem partem accipitur. Donatus.

Cestus ſine Diphthongo eſt balteus Veneris; in ſpecie vero notat acu pictum Cingulum, qualia olim Virgines geſtabant. *Cæſtus* cum Diphthongo eſt genus clavæ, pilas plumbeas loris bubulis appenſas habens. Et hoc digladiabantur Veteres quondam. Ita enim Virg. III. Georg. 19. ſeq. Cuncta mihi Alpheum linquens, lucoſque Molorchi Curſibus, & duro decertet Græcia *cæſtu*. Servius dicit, poſteriorem hanc vocem eſſe ſingularis Numeri tantum; priorem autem etiam pluralem habere. H. (2).

Char-

(1) Contradicit Dornmejerus de vitioſo Cic. imitatore. Legerat Popma, inquit, apud Ciceronem cervices frangere, quod eſt, ſuperbiam alicujus infringere, atque his lectis conſtituit, vocabulo cervicis in plurali ſuperbiam ſignificari, in ſingulari collum. Eumdem errorem Servius erravit ad lib. II. Æn. 707. Secutus itaque eſt Popma Servium, ſed errantem, nam veteres pluralem tantum habuerunt utroque ſignificatu adhibitum & primus Hortenſius, Varrone teſte, ſingularem addidit, quem recentiore ætate ſive argenteo ſæculo cum plurali promiſcue poſuerunt. Enimvero diu ante Hortenſium uſus eſt ſingulari Pacuvius, quamquam differentia notata omnino neglecta ſit, vid. Geſnerus v. *cervix*.

(2) Stœberus in animadv. ad Feithii antiq. Homer. p. 75. hunc in modum: Si pro ipſo loro hanc vocem accipere velis, tutius foret legere *ceſtus*, quod a græco κεϛον cingulum deducit Scaliger. de Re Poet. p. 34. ſin minus, & inſtrumentum pugilum, quo quis cæditur, intelligas, legendum utique *cæſtus*, & latina tum ipſi origo eſt. Hoc vero diſcrimen non ſemper obtinet, v. Feſtus h. v. & Rigaltius ad Onoſandri ſtratag. p. 31. Geſnerus in theſ. v. *cæſtus* verba Rigaltii prolixiora exhibet, illiſque adſentitur,

Charta eſt materia lintea expolita ad uſum ſcribendi ſeu Membrana ſcriptoria ex quacunque materia. *Papyrus* planta ægyptiaca, ſeu arundo ad ripam Nili creſcere ſolita, unde Charta olim præparabatur, ut hodie ex panniculis lineis, cannabiniſque concretis, & maceratis. *Membrana* vero eſt tenuior animalium pellis, quæ deraſis pilis Chartæ uſum præſtat. Lucan. IV. 136. Conſeritur bibula Memphitis cymba (1) *papyro* (2). Ulp. ad Sabin. 24. Librorum appellatione continentur volumina, ſive in *Charta*, ſive in *Membrana* ſint, ſive in quavis alia materia. Et paulo poſt: *Chartis* legatis neque *Papyrum* ad *Chartas* paratum, neque *Chartæ* nondum perfectæ continebuntur. Hodie tamen *Chartam* vulgo vocamus Papyrum.

Chilones dicuntur homines labiis craſſioribus, ſeu qui labra prominula, ſive prominentia habent, & ob id Labeones, aut Labieni, a noſtris dici poſſunt a *Græco* Χειλη. *Cilones* autem, quorum

 capi-

titur, qui ejuſdem originis & ſignificationis putant ceſtum veneris, & cæſtus pugilum.

(1) Cymba h. l. pro Charta, quod in omnibus, quas perluſtravimus Popmæ Editionibus, ubi & in hoc verſu pro Conſeritur, Conficitur non adeo commode extat, eſt reperire, convenientius legitur in utraque Editione Gryphiano Lugdunenſi non ſolum, ſed & in iis, quas Georg. Albinius, Coſminenſis, cum Scholiis Nicolai Chappuſati & Ludovici Tibouſt Cracoviæ A. Chr. MDVXXIII. literis Schnrffenbergianis in 8v. it. Simon Colinæus Pariſiis NDXLIII. in 12m. Gualt. Fabricius Colon. Agrippinæ MDLX. in 8v. Iacob. Stoer cum Notis & Argumentis Io. Sulpicii, Verſtiani, MDCV. in 12m. atque Thom. Parnabius, adjectis Hugonis Grotii Notis, Amſtelod. MDCLXV. in 12m. ſatis diligenter imprimi juſſerunt.

(2) Papyrus h. l. (& quidem ſecundum Fernab. in Notis marginalib. ad hunc loc.) eſt frutex paluſtris, unde Ægyptii Navigia contexunt, ſicuti ex libro ejus Vela, Tegetes, Funes, Veſtes & ſimilia.

capita oblonga , & anguſta ſunt, vel quibus frons in medio eminet , Germanis *Spitzkdpfe* , ac dextra ſiniſtraque velut reciſa videtur , Feſt. quos Græci interpretantur Προκεφάλους . Unde Junius Cilo nominatur a Tacito XII. Annal. & Fabius Cilo ab Vlp. in L. de Officio Præfecti Vrbis . Declamator in Salluſt. (qui eſt ipſe Cicero) pro hominibus nequam improbiſque accepit. Quicquid (inquiens) Impudicorum , *Cilonum* (1) Parricidarum , Sacrilegorum , Debitorum in tota urbe fuit.

Chirographus eſt privata Scriptura manu cujuſque ſubſcripta ſeu ſcripta manu propria , *Syngraphum* (2) , quod ſimul plures ſubſcripſerunt. Hæc duo Vocabula parum inter ſe differre, Marius Nizolius, Brixellienſis, adductis quibuſdam ex Operib. Ciceronianis exemplis , col. 1982. Edition. Hervagiano - Baſileenſis A. CHR. M. D. LXVIII. impr. omnino prudens comprobat . In *Illo* tantum, quæ geſta ſunt, continentur. In *Hoc* etiam

(1) Hanc vocem duplici LL h. l. rectius ſcribendam eſſe ; Petr. Crinitus lib. VII. de Hon. Diſcipl. c. 8. diligenter obſervavit , quando ſcribit , quod cum Cicero Criſpum Salluſtium in gregem Cillonum , Sacrilegorum atque impudicorum connumeraſſet , nihil aliud intellexiſſet, quam Cinædum hominem ac turpiter ceventem , h. e. poſteriora moventem , Canum marium prurientium inſtar. Cillere enim apud Veteres motitare atque agitate erat . Vnde Cillones dicti , qui pudore vendito ceventes ſe effœminant . Ex quo appatet , quod Locus hicce nequaquam huc commode trahendus ſit.

(2) In Syngraphis enim contra finem veritatis pactio venit, & non numerata quoque pecunia, aut non integre numerata , pro temporaria hominum voluntate . More inſtitutoque Græcorum , & ceteræ tabulæ ab una parte ſervari ſolent ; ſyngraphæ ſignatæ utriuſque manu , utrique parti ſervandæ traduntur. Pædian. R.

etiam Pactiones veniunt, ut in elegantiſsimo illo Syngrapho apud Plaut. Aſin. I. 3. 77. ſeqq. inter Adoleſcentem, Amicam, & Lenam plurimæ Leges dictæ in viginti minarum donatione referuntur. Suet. in Aug. Cujus Pacti non dubitavit a quibuſdam Jusjurandum, a quibuſdam *Syngraphum* petere. Ib. Nihil æque elaboravit, quam ut imitarentur *Chirogaphum* ſuum.

Cibi *acuti* iidem pæne ſunt, qui & *acres* dicuntur. Differunt tamen aliquid. *Acres* enim ſunt vehementiores, *acuti* mitiores, ut acetaria, ſalſamenta & condimenta quædam, Plinius ep. VII. 3. 5. Ut enim, ſi cœnam tibi facerem, dulcibus cibis acres acutoſque miſcerem, ut obtuſus illis & oblitus ſtomachus his excitaretur. v. Geſneri theſ. voce acutus.

Cibus eſt eſca qualiſcunque, ſeu dicitur de quocunque alimonio delicato, aut vili. Sic delicati cibi variaque Cibaria ſerviunt cibatui Divitum; Pauperes cibantur cibario pane, dummodo ſuppetat. *Victus*, de tenui & arido (1). Et *Cibus* eſt Eſca, quæ ore manducatur; ſed *Victus* nomine etiam Potus continetur. Liv. II. Fame jam ſe, ſicut hoſtes, peti, *Cibo Victu*que fraudari. Gell. V. 6. Quoniam *Cibus Victus*que antiquiſsimus Quercus (2) capi ſolitus ſit. Juriſconſulti, hoc amplius ſumentes, *Victus* appellatione intelligunt omnia, quæ

(1) Cibus partis, victus totius & ſine obſonio nomen eſt; nam & potum complectitur. Victus aridus eſt, qui ſine ullo obſonio eſt. Obſonium dicitur ſtipendium, vel quidquid cibo præter panem & vinum adjicitur, Προσφαγιον, Προσοψημα. R.

(2) Editio Tornæſiano-Pariſienſis legit Quernus; vetuſtiores autem, ut & nonnullæ recentiores non inepte Quercus.

quæ eſui, potui, cultuique corporis, quæque ad vivendum homini neceſſaria ſunt, ut Veſtimenta, Stramenta, & cætera, quibus tegendi curandive corporis noſtri cauſa utimur, ut auctor eſt Ulpianus. Sed alii Auctores Victum & Veſtitum ſeparant. Cic. pro Seſt. Vivus, ut ajunt, ut vivens cum *Victu* ſuo ac *Veſtitu* publicatus eſt. Id. pro Quinto: *Victus Veſtitus*que neceſſarius eſt, ſub Prætone cum dedecore ſubjectus eſt.

CIDARIS, qua reges orientis caput ornabant & alias *tiara* vocatur, diverſa eſt a *diademate*, licet cum eo interdum conjungatur. Philo de vita Moſis III. κιδαρει οι των εωων βασιλεις αντι διαδηματος ειωθασι χρησθαι. Reges orientis cidari pro *diademate* uti ſolent. Quam cidarim Armenii, Perſæ *tiaram* vocabant, nec cidaris, niſi nomine a *tiara* diſtincta fuit. Sed errant Budæus in pand. & Pancirollus lib. I. var. c. 9. cenſentes, *cidarim* idem fuiſſe, quod *diadema*. Huic opinioni refutandæ vel unicus ſufficit Curtii locus III. 3. 19. Cidarim Perſæ regium capitis vocabant inſigne: Hoc cærulea faſcia, albo diſtincta, id ipſum eſt diadema, circuibat, v. Piriſc. ad Curtii l. c. Solerium de pileo p. 191. apud quem Cyrum cum diademate circa *tiaram* ſeu cidarim conſpicuus eſt, & Geſneri theſ. v. *Cidaris*.

CINGULUM inter & *ſubligar* differentiam latere, puto, ait Pitiſcus lex. antiq. R. T. III. p. 432. ut videlicet zona ſit *cingulum*, quod ad prehenſiones ponitur, *ſubligar* ad velanda turpia. Martialis III. 87. 3. Tecta tamen non hac, qua debes, parte lavaris: Si pudor eſt, transfer ſubligar in faciem.

CILI-

Cilicia & *Centones* non ſunt eadem. Solinus in polyhiſt. ipſa autem tentoria cilicia ſunt; ita enim recte legitur, judice Salmaſio. Nam ſequitur: ita nuncupant velamenta caprarum pilis texta. Aſconius Cilicia texta de pilis eſſe in uſum caſtrorum atque nautarum interpretatur, quod ex Virgilio habet; ut Avienus in ora maritima: hirtæ heic capellæ, & multis incolis caper, dumoſa ſemper intererrans ceſpitum caſtrorum in uſum, & nauticis velamina productiores & graves ſetas alunt. Virgiliana hæc ſunt: — ſetaſque comantes caſtrorum in morem, & miſeris velamina nautis: Sed quem in uſum caſtrorum cilicia? Servius dicit, quia de Ciliciis poliuntur loricæ, & teguntur tabulata turrium, ne jactis facibus ignis poſſit adhærere. Confundit Cilicia cum centonibus magno errore. Nec enim de pilis caprarum coactilia aut centones fieri poſſunt, nec fiebant. Polire verbum eſt fullonum. Ex lana coætili, & centonibus tunicas ac tegmenta ſibi parabant milites ad tela vitanda. Centonibus quoque non Ciliciis tegebantur tabulata turrium, & puppium turres, ut igni reſiſterent. Nam centones ex lana erant coacta, qui non ſolum ferro, ſed etiam igni reſiſtebant. Plinius: lanæ & per ſe coactæ veſtem faciunt, & ſi addatur acetum, etiam ferro reſiſtunt: immo vero etiam ignibus. At cilicia laxe ſuſpenſa obtendebantur ad telorum jactum. Aperte Siſenna Ciliciorum & centonum uſum ſeparat his verbis, quæ ex libr. IV. hiſt. ejus apud Nonium; puppes aceto madefactis centonibus integuntur, quos ſupra perpetua claſſi ſuſpenſo cilicia obtenduntur. Omnino legendum, perpetua ac laxe ſuſpenſa. Plura v. apud

apud Salmaſium exerc. Plin. p. 347. à.

Cinctus eſt virorum, *Cingulum* vero mulieribus attributum. Varro. *Cingulo* nova nupta præcingebatur, quod vir in lecto ſolvebat. Feſt. R.

Circiter (1) ad Numerum refertur, *Circum* ad Locum ideoque deſcribitur, quod ſit Nota Situs rei, rem aliam undique ambientis. *Circa* ad Tempus, quod eſt. Ergo dicimus, circumiiſſe Muros, non circuiiſſe. Fl. Clarus.

Circumpedes ſunt Servi a pedibus, *Zrabanten, lateyen*, ſeu ipſa obſequia Servorum, *Antipedes* Amicorum. Agr.

Circumspicimus præſentia, *Proſpicimus*, eſt enim *Proſpicere* proprie aliquid eminus aſpicere, in ſpecie vel futurum aliquid prævidere, futura. Donatus.

Circumstare eſt circumdare; *Circumſiſtere* vero eſt undique aggredi terrendi nonnunquam alia cauſa. H.

Circus eſt planities rotunda, ut Circuitus. In ſpecie notat Arcam illam rotundam, quæ Romæ quondam exhibendis Ludis Curulibus erat parata. *Globus* ſoliditas undique verſum rotunda, ut eſt *Sphæra* & ſtaminum *Glomer.* Cic. II. de Natur. Deor. Cumque duæ formæ præſtantiſsimæ ſint, ex Solidis *Globus*: (ſic enim *Sphœram* appellare placet) ex Plantis, aut *Circus* aut Orbis. Non. Marcell.

Ci-

(1) *Circiter* non ſolum ad Numerum, ſed etiam ad Locum atque Tempus commode referri poſſe, Grammatici nonnulli exemplis demonſtrarunt.

Cives, qui erant ante coloniam deductam, *Coloni*, qui deducti ſunt. R.

Civitas, eſt Populi ſive (Civium) multitudo, Jure & Legibus ſociata & unum in locum congregata. *Vrbs* ſunt ipſa Moenia & Ædificia. Cic. II. Offic. Id enim eſt proprium, ut ſupra dixi, *Civitatis* atque *Vrbis*, ut ſit libera, & non ſolicita ſua rei cujuſque cuſtodia. Id. Lib. I. de Legib. Quam cum locis manuque ſepſiſſent, ejuſmodi conjunctionem tectorum Oppidum, vel *Vrbem* (1) appellarunt, delubris diſtinctam, ſpatiiſque communibus. Omnis ergo Populus, qui eſt talis cœtus multitudinis, qualem expoſui, *Civitas* eſt, omniſque *Civitas* eſt conſtitutio Populi. Id. ad Dolabellam: Liberaſti igitur & *Vrbem* periculo & *Civitatem* metu. Porro pro Sulla; In qua *Civitate* res tantas geſſerim, memini, & in qua *Vrbe*, intelligo. Et in Philipp. Cum ne veſtigium quidem Aſiæ, *Civitatum* atque *Vrbium* relinquitur. Sed hæc frequentiſsime confundunt optimi Auctores, quorum teſtimonia nihil attinet heic adſcribere.

Clades, quia clamatur, *Vitium*, ſi tonat tantum,

(1) Accuratiori enim Criticorum cenſura inter Vrbem & Oppidum, quod in Auctorum Claſſicorum Scriptis pro æquipollentibus ea uſurpantur, nil pene eſſe diſcriminis, præceptor noſter ὁ πάνυ, M.Iacob.Thomaſius, Philoſophus celeberrimus §. XVII. Diſput. Politicæ de Civitate A. C MDCLXI. d. XIX. Ian. Lipſ. publ. habitæ, optume nos docet, appoſite addendo, Vrbem & Oppidum vulgo differre, ut majus & minus, ita ut *Vrbium* nomine ea ſaltem veniant, quæ ſunt majores & ampliores; *Oppidorum* vero minora atque obſcuriora illa. Sic multi quoque *Vrbis* nomen uni Romæ, ſicuti Ἄϛυ Athenis, & Πόλις Alexandriæ, olim tribuebant, cetera Oppidorum nomine appellantes. Conf. Ioan. Limnæi lib. VII. de I. P. Imp. Rom. c. 1, n. 1. ſeqq.

tum, *Calamitas* ſi tonat, & grandinat ſimul & etiam fulminat. *Clades* proprie arborum, *calamitas* ſegetis & agrorum eſt. *Clades* a *calamitate* differt, ut efficiens ab effecto.

Clamor & *convicium* non ſunt ſynonyma. Cicero Verr. V. 11. ait: erant autem convivia non ſilentio illo prætorum atque imperatorum, neque eo pudore, quo in magiſtratuum conviviis verſari ſolet, ſed cum maximo clamore atque convicio. Convicium a multis vocibus dictum eſt, quod Ulpiano videbatur & ex orat. pro Sextio quodam inſigni loco cap. 55. intelligitur. Hotomannus ſic millies convicium apud veteres. Phædrus fab. 1. 6. clamorem ranæ ſuſtulere ad ſidera: convicio permotus quærit Juppiter. Ovidius de ranis: raucæ convicia linguæ. Bene monet cel. Geſnerus in theſ. convicium eſſe clamorem plurium, aut etiam unius repetitum clamorem, quaſi eſſet convocium. Feſtus & Nonius vocem a vicis, Valla a *vitio* vel a *vitando* derivat. Eſſe convicium repetitum clamorem unius, patet ex Quinctiliano epiſt. ad Tryph. efflagitaſti quotidiano convicio.

Clara *vox* differt ab *alta voce*. Vox clara eſt, quæ ab omnibus auditur, Liv. XLII. 25. Qua voce eum accenſum reſtitiſſe atque voce clara denunciaſſe ſibi, ut triduo regni ſui decederent finibus. Suet. Vit. 14. Quoſdam & de plebe ob id ipſum, quod Venetæ factioni clare male dixerant, interemit. Aliud eſt alta vox, id eſt, ſuperba v. Weſterhovius ad Ter. Andr. IV. 4. 15. Enimvero altam vocem etiam claram ſignificare, docent loci Senecæ & Catulli. Sen. Troad. 192. hæc fatus alta voce diem dimiſit. Catull. 43. 18. concla-

clamate iterum altiore voce, id eſt, quæ magis exaudiri poſsit. Sed reſponderi poteſt, poetas diſcrimina vocum raro curare.

Claritas tam luminis, quam perſpicuitatis, & eruditionis, R. *Claritudo* vero generis. *Prius* Splendoris ideoque pro Splendore, Amplitudine, Nominiſque Celebritate, ut & Altitudine Fortunæ atque Gloriæ apud Ciceronem paſsim uſurpatur. *Poſterius* Nobilitatis eſt. Fronto. Sed hæc differentia mere arbitraria eſt.

Clava necat, *Clavus* jungit, ſervat oſtia *Clavis*. R.

Clavis & *gubernaculum* ita differunt, ut Servius putat, quod *clavus* ſit fuſtis *gubernaculi*, hoc eſt, lignum oblongum, quo flectit ac reflectit *gubernator* navem. Anſa appellatur a Vitruvio. R.

Clemens eſt circa recte agentes, *Placidus* etiam circa delinquentes *Clemens* animo, *Placidus* vultu. *Clemens*, quod parcere pronus, nullum lædit. *Placidus* arridet omnibus Agit enim placide, ſuaque Placiditate alios, etiam irritatos, facile placat, ſi ſunt placabiles. Sed *implacidus*, qui nullo placamine ad Placabilitatem promovetur, ut ſe placatum oſtendat, videat, annon implacabilem Deum quoque ſit experturus. Donatus. Rariſsime hæc differentia inſuper habetur.

Clemens eſt princeps active; *Gratioſus* ſubditus paſsive. R.

Clibanvs eſt Furnus æneus portatilis, ſeu parvus furnus & mobilis, ferreus vel teſtaceus, in quo Panis olim, nunc Placentæ, Farcimina, & alia Dulciaria decoquuntur. *Furnus* eſt magnus & im-

immobilis, conſtatque ex lapide & calce, alias deſcribitur, quod ſit Piſtoris Fornax, in qua Panes furnaria arte hodie coquuntur. Unde Clibanites, Panis alius a Farnaceo apud Athenæum Lib. III. Sic Plin. Cortices quoque decuſsi lini *Clibanis* & *Furnis* præbent uſum. *Fornax* fere hypocauſtorum & metallorum liquefaciendorum eſt.

Clypevs ſignificat militare Scutum. *Clypeum* eſt expreſſa corporis effigies humerorum tenus ex Auro, Argento, Lapide, &c. ſicut Imago e Cera; ita dictum, quod ſit rotundum (1) inſtar militaris Clypei. Trebellius Pollio in Claudio: Illi *Clypeus* aureus, velut Grammatici loquuntur, *Clypeum* aureum Senatus totius judicio in Romana Curia collocatum eſt. Sed Poetæ ex Hiſtorici indiſtincto genere utuntur in utraque ſignificatione, ut de Effigie dixit Suet. in Calig. Inter reliquos honores decretus eſt ei *Clypeus* aureus, quem quotannis certo die Collegia Sacerdotum in Capitolium ferrent. Id. in Domit. Scalas etiam inferri *Clypeos*que & Imagines ejus coram detrahi, & ibidem ſolo adfligi juberet. Liv. XXXVIII. Duodecim *Clypea* ærata ab Ædilibus Curulibus, P. Claudio & S. Sulpitio, Galbæ ſunt poſita. Id. Liv. *Clypeaque* de columnis & Signa militaria affixa demſit. De Scuto Virg. II. Æn. 734. Ardentes *Clypeos* atque aera micantia cerno. Id. IX. v. 709. Dat Tellus Gemitum & *Clypeum* (2) ſuperin-

(1) Sic ob rotunditatem quoque Antiqui Clypeum Corium Bovis appellarunt, in quo Fœdus Gabiorum cum Romanis fuerat deſcriptum. Vid. Sext. Pompeji Celſi lib. III. de Verb. Vet. Signif.

(2) Vocabulum hocce in genere neutro h. l. eſſe poſitum, teſtatur Erythræus in Ind. Virgil. fol. 41. fac. 2. col. b.

perintonat ingens. Quare Plinius in ſecundo Librorum, quos dubii Sermonis inſcripbt, hæc non tam Genere, quam Scriptura & Etymologia diſferre cenſuit, eſſeque Clypeum (1) a clepere, quia corpus celet; *Clupeum* vero Imaginem a cluendc, quod poſterius Etymcn rurſus valde improbavit (ſtudio Veritatis, aut Memoriæ lapſu, a ſe ipſo diſſentiens) Lib. 35. N. H. *Scutis* enim, inquit, qualibus apud Trojam pugnatum eſt, continebantur *Imagines*. Unde & nomen habuere *Clupeorum*, non, ut perverſa Grammaticorum Subtilitas voluit, a cluendo. Alii dicunt, *Clupeum* *ασπιδα*, *Clypeum* ornameutum dici. R.

Clypeus eſt rotundus, cavus, & totum protegit Pectus. *Scutum*, proprie *Clypeum* coriaceum notans, eſt oblongum, quadratum, & totum munit Corpus. *Illum* Græci vocant Ασπιδα, *Hoc* Θυρεον, & quidem hanc ob cauſam, quod Forium ſimilitudinem referat, quæ longiores, quam latiores eſſe ſolent. Virg. III. Æn. 637. Argolici *Clypei*, aut Phœbeæ lampadis inſtar. Id. VIII. v. 662. *Scutis* protecti (2) corpora longis. Liv. VIII. *Clypeis* antea Romani uſi ſunt, deinde, poſtqnam facti ſunt ſtipendiarii, *Scuta* pro *Clypeis* fecere. Serv. IX. Æn. ait, *Clypeos* eſſe Peditum;

M

(1) *Clypeus* non dicitur παρα το Κλεπτειν, (quod raro in bonam partem accipitur) h. e. a celando, vel abſcondendo ſed potius παρα το γλυφειν, h. e. a ſculpendo. quod in eo imago & facies cujuſque redderetur. Conf. Perotti Cornucop. Epigr. XXIII. col. 763. lin. 15. ſeqq.

(2) Protecti, & non porrecti, (quod Editores Auctoris noſtri nequaquam obſervarunt) rectiſſime legitur in emendatiſſimis hujus Poetæ Editionibus, Frelloniano-Lugdunenſi imprimis, & in illa Erythræi, quæ ſupra merito eſt laudata.

ditum, *Scuta* Equitum, cum tamen Liv. I. ſcribat, Militibus primæ Claſsis, id eſt, præſtantioribus, Arma imperata, Galea, *Clypeus*, Ocreæ, Lorica, omnia ex aere; ſecundæ vero Claſsis Arma imperata, *Scutum* pro *Clypeo*, & præter Loricam omnia eadem. Et Cic. in Philipp. II. Cum gladiis agmine quadrato ſequuntur *ſcutati* Milites. Unde intelligitur, *Scuta* tam Peditum, quam Equitum fuiſſe, ſed *Illorum* longiora; *Horum* vero breviora.

Coarguere eſt coercere & compenſare: *Arguere* oſtendere, & patefacere, Virg. Degeneres animos timor arguit. Unde argumenta dicuntur, quæ cauſam cauſæ oſtendunt. Agræt. R.

Quantum a *codicibus*, & *tabulis* differant *adverſaria*, Cicero docet pro Roſc. Com. cap. 2. *Quodſi eamdem vim, diligentiam auctoritatemque habent adverſaria, quam tabulæ, quid attinet codicem inſtituere? conſcribere? ordinem conſervare? memoriæ tradere litterarum vetuſtatem? & paullo poſt; quid eſt, quod negligentius ſcribamus adverſaria? quid eſt, quod diligenter conficiamus tabulas? qua de cauſa? quia hæc ſunt menſtrua illæ ſunt æternæ. Hæc delentur ſtatim, illæ ſervantur ſancte. Hæc parvi temporis memoriam, illæ perpetuæ exſiſtimationis fidem, & religionem amplectuntur. Hæc ſunt dejecta, illæ in ordinem confectæ. Itaque adverſaria in judicio protulit nemo, codicem protulit, tabulas recitavit. Adverſaria* itaque dicuntur tabulæ ad quotidianum uſum paratæ, in quibus curſim, & negligenter ea ſcribimus, quæ poſt curatius in certas, & perpetuo manſuras tabulas ordine ac diſpoſite perſcribimus, de-

deductaque ex eo adpellatio videtur, quod ibi ſtatui ſoleant, ubi nobis adſidue obſervantur: quaſi adverſus nos poſita, inde etiam adverſarii dicti; quaſi in quos perpetuo incurramus, vel qui ſe nobis adſidue opponant; hoc enim proprie adverſarium ſignificat. Hæc ex Hotomanno notat Verburgius.

Codicilli voce nihil Romani denotabant aliud, quam ſcripturam quamdam ad alios miſſam. Hinc ſæpe *codicillos* pro *epiſtolis* ponit Cicero epiſt. ad Famil. IV. 12. VI. 18. ad Attic. V. II. 8. ad Quint. Fratr. II. 10. Præcipue tamen id nomen tribuebatur epiſtolis ad præſentes miſsis. Unde Seneca ep. LV. Video te mi Lucili, quum maxime audio, adeo tecum ſum, ut dubitem, an incipiam non *epiſtolas* ſed *codicillos*. Unde recte colligas codicillos, quos deinde imperatores tamquam ultimæ voluntatis genus adprobarunt, nihil aliud fuiſſe, quam epiſtolas ſcriptas ad hæredes de eo, quod poſt mortem ſuam ſcribentes ab hæredibus fieri vellent. Heineccius lib. II. A. R. p. 543.

Cœna eſt veſpertinum Epulum, a *Κοινη*, quod idem, ac Communis, dictum, quia poſt diurnas operas tota Familia congregrata ſimul paſcitur. *Prandium* eſt Cibus meridianus, quem omnes Milites mox pugnaturi apud Veteres præ cæteris ſumere ſolebant. Inde eſt illud Ducum Alloquium: Prandeamus tamquam ad Inferos cœnaturi. Leg. Stukii Lib. I. Antiqu. Convival. c. 8. fol. 20. fac. a. Et hanc ob cauſam Prandium nonnulli dictum eſſe volunt, quod iterum ad opus eſſent illico parati, ſicuti docet Jul. Cæſ. Scaliger Lib. I. Poet.

 c. 5.

c. 5. 22. Edition. Commelin. Utæ. *Prandium* erat Cibus levis, & ſimplex; *Cœna* vero largior atque copioſior. Vid. Fulv. Urſini Appendix ad Ciacconii Lib. de Triclinio p. 76. Athenæus Lib. 1. Deipnoſ. refert ex auctoritate Philemonis, quod Veteres non ſolum uſi ſint Cœna atque Prandio, ſed etiam Merenda ac Jentaculo, ita, ut Jentaculum, quod Feſtus idem cum Prandio fuiſſe & aliter Silatum nuncupatum eſſe, aſſeverat, fuerit Cibi degustatio matutina. Deinde ſequutum ſit Prandium, quod tempore Februarii ſumebatur hora fere ſeptima, ut patet ex Suet. Cal. c. LVIII. & erat ſemper breviſsimum. Poſt Prandium ponebatur Merenda, quam Iſidorus Cibum fuiſſe dicit, qui, declinante die, ſumeretur, quaſi eſſet poſt Meridiem edenda, & proxima Cœnæ. Unde & Antecœnium (*Besperbrodt*) quibuſdam vocabatur. Hanc conſequebatur Cœna (1) cui hora attributa erat Æſtate nona, Hieme vero decima, uti ex Cic. Epiſtela illa ult. L. 9. ad Famil. in ſpecie ad Papyr. Pætum facile intelligitur, in qua ita ſcriptum eſt: Accubueram hora nona, cum ad te harum exemplum in codicillis exaravi. Conſ. Mart. Epigr. VIII. (Raderus facit VII.) L. 4. Diſtich. 3. H.

Cœnaculum (2) eſt locus in ſuperiore parte Ædium, in quo Romani olim cibum ſumebant, & homines pauperiores atque inquilini etiam habitabant. Antiqui enim publice & in commune veſce-

(1) Cœna apud Antiquos dicebatur, quod nunc eſt prandium. Veſperna, quam nunc cœnam appellamus. Feſt. R.

(2) *Cœnacula* dicuntur, ad quæ ſcalis aſcenditur. Feſt. R.

veſcebantur, nec ulli Convivium ſingulare erat, ne in occulto Deliciæ Luxuriam gignerent. Leg. Stukii Lib. 2. A. C. c. 14. fol. 197. fac. b. Ideoque Iſidorus Cœnaculum ſentit dictum a Communione. Unde & Cœnobium, ſ. Congregatio, aliis eſt. *Cœnatio* ſeu Cœnatiuncula, h. e. locus cænaticius, ſeu ad cænandum aptus, eſt locus ad cœnandum in imo Domus; addamus, & in Hortis Potentiorum, quo reſpexiſſe videtur Juvenalis Satyr. VII. v. 182. ſeq. Parte alia longis Numidarum fulta columnis Surgat, & algentem rapiat Cœnatio Solem; laute & magnifice inſtructus (1) Plaut. Amph. III. 1. 3. In ſuperiore qui habito *Cœnaculo*. Sen. ad Lucil. Qui verſatilia *Cœnationum* laquearia ita coagmentat, ut ſubinde alia facies atque alia ſuccedat, & toties tecta, quoties fercula mutentur. Suet. in Ner. *Cœnationes* laqueatæ tabulis eburneis verſatilibus, ut flores fiſtulatim, & unguenta deſuper ſpargerentur.

Cogitare ex mente Nonii Marcelli eſt dubitare; *Deliberare* vero eſt confirmare. Unde Turpilius: Quæſo cogita ac delibera (2) it. certum ac deliberatum eſt, me illis obſequi.

 Co-

(1) Demum vocabulo a Græcis mutuato appellabatur Triclinium quoque. Ita enim Cic. lib. III. ad Attic. Ep. 50. Cum ſecundis Saturnalibus ad Philippum veſperi veniſſet, Villa ita completa militibus, ut vix Triclinium, ubi cœnaturus ipſe Cæſar eſſet, vacaret. Quo magis eſt mirandum, Servium, eruditum quippe Grammaticum, in Commentar. ad Verſ. 698. I. Æn. Virg. temere negare, Triclinium ipſum Cœnationem ſignificare. Ita enim ſcribit; Antiqui Stibadia (a ſimilitudine Sigmæ litteræ Græcæ, quæ hac forma ſcribebatur C, Sigmæ appellata) non habebant, ſed ſtratis tribus lectis epulabantur. Vnde Triclinium Sterni dicitur. Sic & Cicero Sterni Triclinia, & in foro Sterni jubebat. Vnde apparet, errare eos, qui Triclinium dicunt ipſam Baſilicam, vel Cœnationem. Hæc ille.

(2) Sed Cogitare ſcelus minus eſt, quam ſuſcipere ſcelus. Hoc

Cognitor eſt, qui litem alterius ſuſcipit coram ab eo, cui datus eſt, ſeu qui præſentis cauſam novit, & ejus defenſionem ſuſcipit. *Procurator*, qui abſentis nomine auctor eſt, vel agit. Deinde *Cognitor*, & quidem ex Aſconii mente, eſt, qui cauſam alicujus novit familiariter, & præſentem defendit; *Procurator* autem, qui abſentem. Advocatus præſentiam ſuam commodat in Judicio, & Ius ſuggerit. Patronus verba facit. Vid. quæ ſup. p. 39. ſeq. Auctor adnotavit. Cicero de Divinat. Me Defenſorem calamitatum ſuarum, me ultorem injuriarum, me *Cognitorem* juris ſui, me Actorem cauſæ ſuæ eſſe voluerunt. Hor. II. Serm. V. 38. (1) Sis Cognitor ipſe. Li-

Hoc eſt facti atque operis; illud vero animi. *Bechmannus* de O. L.L. p. 7. rejicit, quod Cicero & alii utrumque longe aliter capiant. Geſnerus theſ. v. *cogito*. Interdum ſane, qui *cogitare* ſe dicit nondum conſtitutum ſibi certi quidquam fatetur. Sed non eſt perpetua hæc differentia. Nam *deliberare* ſæpe dicitur, qui conſilium petit, & *cogitat* de profectione, qui proficiſci jam ante conſtituit.

(1) *Cognitor* ſecundum Aſconium divinat. c. 4. eſt, ſi præſentis cauſam novit, & ſic tuetur ut ſuam. Feſtus ita: *Cognitor* eſt, qui litem alterius ſuſcipit coram eo, cui datus eſt. Antiquiſſimus eorum uſus, at, quo tempore dari primum cœperint, nemo indagabit. Vetera Romanorum jura quando quis penſitaverit accuratius, quibus permiſſum non erat, ut alterius nomine quis ageret, aut per extraneam ſibi acquireret perſonam, mox ille ſentiet, cognitorum uſum nullum in foro eſſe potuiſſe. Poſtquam autem populus victrix in dies politior fieret, magiſque reſpiceret æquum bonumque, cognitores Roma vidit, quod me docet inſignis locus Auctor. ad Herenn. lib. II. c. 13. ex æquo & bono jus conſtat, quod ad veritatem, & utilitatem communem videtur pertinere; quod genus, ut major annis LX. & cui morbus cauſa eſt, cognitorem det. Vides conceſſos cognitores, at non promiſcue olim omnibus, verum ſexagenario, & quem morbus excuſabat a ſtrepitu forenſi, cum olim ex Leg. XII. ægrotis jumentum daretur, ſecundum illa Tab. I. ſi morbus ævitaſve vitium eſcit, quin jus vocabit, jumentum dato, ſi nolet, arceram ne ſternito. Sequiore ætate major eorum uſus, cum recederent

Licet aliquando *Cognitor* eſt, qui aliquem cognoſcit, & ut ſe noſſe dicat, pro teſtimonio produ-

M 4 citur.

derent paullulum Romani a rigore antiquiſſimæ legis, quod docet Paulus ſentent. lib. I. tit. 2. partim lex 7. cod. Theodoſ. de cognit. & procurat. quo loco Thendoſio cognitor litis appellatur miniſter, adde interpretationem Viſigothicam, ibi cognitor eſt, cui ſine mandato cauſam ſuam agendam præſens præſente judice litigator injungit. Etenim ea intercedit inter cognitorem & procuratorem differentia apud antiquos, quod ille præſentis, abſentis hic cauſam agat, uti probant loca ſupra excitata, & Cicero pro Roſc. Comœd. c. XI. Obſervo, virum doctiſſimum differentiam inter cognitorem & procuratorem hanc facere; I. quod *cognitor* in ſtatus controverſiis, procurator in reliquis cauſis locum habuerit. At nihil habet, quo probare poſſet ſententiam. Locus enim vulgatus apud Donatum longe aliud vult, repugnantque ea, quæ data ſunt ex auctore libri ad Herennium, & illa pro Roſc. Comœd. c. XI. Panurgum hunc ſervum communem Q. Flavius Tarquinienſis quidam interfecit. In hanc rem, inquit, me cognitorem dediſti, quo loco alter ex ſociis *cognitor* factus, ut percuſſorem judicio perſequeretur: idem in divinat. l. c. me defenſorem calumitatum ſuarum, me ultorem injuriarum, me cognitorem juris ſui, me actorem totius cauſæ eſſe voluerunt. At hic ſermo de judicio repetundarum. Locum tamen urgere nolo, cum cognitoris vox hic alio trahendo aliis videri poſſet. Idem Oration. pro Cæcinna c. 5. cognitoris viduarum facit mentionem, quæ loca omnia nihil de ſtatus controverſiis, uti & verba leg. 7. cod. Theod. cit. tit. nihil etiam ibi interpres, cujus tamen ego auctoritatem magni non facio. In primis conſulendus eſſet Paullus l. c. apud quem tamen nemo inveniet, quod faceret ad ſtabiliendam viri docti opinionem. Quando vero, quæ eſt II. differentia, cognitores cum aliqua ſolemnitate, procuratores autem ſine ejuſmodi per mandatum fuiſſe conſtitutos autumat V.Cl. iterum dubitationi locus relictus, utrum hæc probari poſſent idonee. Equidem putat hoc erudite ſuo more demonſtraſſe Gothofredum ad cit. leg. ult. cod. Theod. cujus ego tibi verba dabo: *Propter ſolemnem quippe actum procul dubio aliquem, qui in cognitoribus coram judice conſtituendis interveniebat, cognitorum quoque mentio a Triboniano ſublata fuit*. Videant alii, num demonſtraverit hic Gothofredus. Ego de hac ipſa ſolemnitate nihil apud antiquos invenio, atque obſervo, tacere Ciceronem Orat. pro Roſc. ubi tamen cognitoris, atque cognitoriæ operæ mentio frequentiſſima. Conjunge cum Cicerone Quinctiliani verba Inſtit. III. 6. non licet tibi agere mecum, cognitor enim fieri non potuiſti, & Declamat. 361. meæ pecuniæ acceſſio ad me pertinet. Quid ſi enim cognitor meus; quid ſi procurator hoc idem reſpondeat? quorum [illegible]riora forte explicanda ex Paulli ſentent. lib. I. tit. 2. §. 1. & leg. 6.

citur. Cic. Orat. 7. in Verr. Ubi neque noti eſſe iis, quo venerunt, neque ſemper cum *Cognitioribus* eſſe poſſunt. Interdum etiam, qui quæſtiones publicas exercet, id eſt, Quæſitor. Unde Cognitura pro *Cognitoris* quæſtu. Suetonius in Vitellio: Sectionibus & *Cognituris* uberius compendium nactus.

Cohortes, & *Manipuli* erant peditum, *Turmæ* vero, & Decuriæ equitum. R.

Cohum lorum, quo temo buris cum jugo colligatur, a cohibendo dictum. *Cohum* Poetæ cœlum dixerunt, a Chaos, ex quo putabant cœlum eſſe formatum. Feſt. R.

Colaphus digitis compreſſis & in pugno contractis capiti corporive reliquo infertur, *Stdz*, *Buff* (1) *Alapa* eſt percuſſio in faciem manu deducta

leg. 6. & 7. codic. de procurator. Certe ſi quis eſt locus, qui Gothofredum, virumque doctiſſimum idem ſtatuentem juvare poteſt, non erit alius magiſque accommodatus, quam quem vidi apud Theophilum inſtit. tit. per quos agere poſſum §. 1. ibi enim de Procuratore diſſerens: *Procurator*, inquit, *ſic conſtituitur*, *ſi cui mandem*, *ut pro me litiget*, *nec ulla certorum verborum præſcripta forma opus eſt*, *ου δεομενος εν τουτῳ τυπικον ῥημασιν*. Et poſtea, *quibuſcumque enim verbis procuratorem conſtituere poſſum*, quibus innuere mihi videtur inter cognitorem atque procuratorem differentiam quodque quædam in conſtituendo cognitore obſervanda fuerint ſolemnia. Hæc utrum Tribonianum moverint, quod Gothofredus voluit, ut omnem cognitorum mentionem in Digeſtis atque Codice negligeret, an aliud quid ſollicitaverit, affirmare non audeo. Pomponii jam ætate, teſtante leg. 1. ff. de procurat. & defenſ. adinventi ſunt, qui cognitorem in re ſpeciali tantum, in generali vero procuratorem conſtituendum, pronunciarunt. atque ſequentibus temporibus, cum vetera tractandi jura ardor evanuiſſet, cognitorum vox ultimam redolens antiquitatem, vix audita eſt, quod forte movere potuit juris noſtri compilatores, ut vocabulum rejicerent, cujus vim ejus ævi paucos cœpiſſe exiſtimo, v. Io. Dan. Ritteri pr. de cognitoribus L. 1735.

(1) Dicitur autem Colaphus a Græco verbo Κολαπτειν, quod idem eſt, ac tundere, quia plerumque ſimul fit tundendo. Unde Plau-

ducta & explicata, ideoque hoc Vocabulum videtur prorſus a ſono facto.

Colere & *obſervare* differunt. Cic. L. XIII. ep. 78. me præter cæteros, & colit & obſervat, & diligit; Att. II. 19. colimus & obſervamus diligenter Cælium. Interdum *obſervare* & *diligere* tantum conjungit Lib. V. ep. 8. Publius me ut alterum parentem, & obſervat, & diligit. Itaque, qui alterum obſervat, plus fecit, quam qui colit, & qui diligit, præſtat eum, qui alterum obſervat.

Collactaneus, Græcis dictus *συγγαλακτος*, ſive *ομογαλακτος*, eſt iiſdem mammis educatus; *Collacteus* vero, qui uno eodemque lacte eſt educatus. Critici accuratioris judicii duo hæc vocabula, quorum prius Ulpianum, poſterius vero Juvenalem *γνησιον* Parentem agnoſcit, promiſcue uſurpanda eſſe etiamnum clamitant. Fronto.

Collationem inter, & *tributum* diſcrimen obtinet. *Collatio* enim libera, *tributum* non item, vel collatio eſt liberæ voluntatis, quamvis imponatur; e.g. quum imperatur certus modus pecuniæ alicui corpori, nec definitur, quantum cuique conferendum ſit; ſed hoc integrum iis, qui con-

Plautus in Perſa Act. II. Sc. 4. v. 22. Colaphis in terram aliquem defigere nequaquam inepte dicit, quod Germanis idem eſt, ac ſi dixiſſet: *Einen mit Gewalt zu Boden ſchlagen, oder mit Maulſchellen alſo zudecken, daß er alſobald zur Erden niederfallen muß*. Apud Ter. in Adelph. Act. II. Sc. 1. v. 46. legitur quingentos colaphos alicui infringere, & quidem (quod placet nobis addere) cum ſonitu & fragore quaſi. Sic Sc. ſeq. eiuſd. Act. v. 37. dicitur, quod Colaphis tuber ſit totum caput. Quid autem Plauto loc. cit. Act. V. Sc. 2. v. 65. ſit Colapho aliquem icere leg. Taubm. Commentar. in præd. loc. & Scioppj lib. III. Suſpectar. Lection. Epiſt. 1. p. 163. ſeq.

conferunt, relinquitur. Hujus generis ſunt, quæ nos præſentgelder appellamus, vid. Suet. Calig. c. 42. Tit. c. 7. Sclfildius ad poſteriorem locum ſic commentatur: collationes idem eſſe, quod Gallis tailles, alibi notamus ex Budæo in pandectas, v. Fabri lex. & Geſneri th. v. collatio. Collatio eſt veluti ἔβχνος, & voluntarium tributum.

Collegas efficit unum officium, *Conſortes* eadem fortuna, *Socios* labor idem. R.

Collegia, & *Sodalitia*, ſive *Sodalitates*, diverſa eſſe oſtendit Marcianus Inſtitut. 3. L. 1. D. de Colleg. Mandatis principalibus præcipitur, Præſidibus Provinciarum, ne patiantur eſſe *Collegia* Sodalitia, neve milites *Collegia* in caſtris habeant. Hoc autem differunt, quod *Illa* erant majora, & Artificium Opificumque omnium genera diſtincta habebant, ut Collegia Fabrorum, Figulorum, Piſtorum, Aurificum, Cerdonum, Coriariorum, Lictorum, Viatorum & ſimilium, ex quo apparet, Collegium nihil aliud fuiſſe, quam certorum hominum, in ſpecie Sacerdotum, Prætorum, & Studioſorum Conventus. *Hæc* autem erant minora, ſed magis honeſta (1), in quæ etiam clari, & honorati Viri adſcribebantur, ut teſtatur Cato apud Cic. de Seneɫt. *Sodalitates* autem,

(1) Etiamſi Sodalitia alias in re leviore ſunt, non aliter, ac Sodales, qui ejuſmodi Familiares propriiſſime denotant, quibuſcum ſæpiſſime verſamur, ludimus, edimus ac bibimus. Tales autem Fratres ſerio vitandos eſſe præcipit Martialis lib. XII. Epigr. 34. (Raderus facit 29.) v. 8. ſeq. Si vitare velis acerba quædam & triſtes animi cavere morſus, nulli te facias nimis Sodalem. Gaudebis minus, & minus dolebis.

tem, inquit, me Quæſtore, conſtitutæ ſunt ſacris Ideis, Magnæ Matris acceptis. Epulabar igitur cum *Sodalibus* omnino modice. Et Q. Cic in Libello de Petitione Conſulatus numerat Sodalitates, in parte Amicitiæ; Qui ſunt amici (inquiens) ex cauſa honeſtiore Cognationis, aut Affinitatis, aut *Sodalitatis* aut alicujus Neceſſitudinis.

Collis eſt monticulus ſive ut per ſe, ſive pars Montis. *Clivius* eſt proclivitas illa & pronitas a vertice Collis. H.

Colonia, & *Municipium* ita differunt, ut *Illa* ex Civitate alio traducatur; *Municipes* vero aliunde in Civitatem veniunt, ſuumque jus proprium habent (1). H.

Coloniam *deducere*, fit auſpicato, *Adſcribere coloniam* in locum aliquem, fit eo, ſi quædam modo familiæ recipi debebant ab hac illave colonia auſpicato facta. Cic. Phil. II. 40. Coloniam novam deduci negavi, adſcribi poſſe, reſcripſi. R.

Colonus (1) eſt, qui Prædium ruſticum colit, ſive in Civitate, ſive in Villa. *Cives* ſunt, qui

(1) *Coloniæ* fuerunt Civitates ex Civitate Romana quodammodo propagatæ. *Municipes* ſunt cives Romani & municipiis, legibus ſuis & ſuo jure utentes. Præſertim *Municipes* dicebantur, qui cum ſuffragio populi recepti erant; qui vero ſine ſuffragio, præcipue nominabantur Cærites. *Præfecturæ* appellantur in Italia, in quibus jus dicebatur, & nundinæ agebantur, & erat quædam reſpublica, neque tamen magiſtratus habebant, in quas legibus præfecti mittebantur, qui jus diceret. *Provinciæ* appellantur, quod populus Romanus eas provicit, i. e. ante vicit. Feſt. R.

(1) Colonus novæ Coloniæ, h. e. Vrbis ab illo coli ceptæ, accolit Fluvium, aut circumcolit Montem, aut incolit Vrbem, cujus ſit Incola, vel Accola, recipitque *Inquilinos*, quos vult. Conf. quæ ſupra p. 11. breviter annotata ſunt.

qui erant ante coloniam deductam, *Coloni* vero, qui deducti ſunt. R. *Inquilinus* vero, qui conductis ædibus habitat in Villa, vel Civitate. Non enim Locus facit aliquem Colonum, aut *Inquilinum*, ſed Materia, quæ conducitur. Marcianus ad Formulam Hypothecariam: Convenit, ut is, qui formulam hypothecariam dediſſet; pro *Colono* in Agro; in Ædibus autem pro *Inquilino* ſit, L. 27. D. acq. Poſſ.

Colorare plus eſt quam *inficere*, differuntque plane, ut ſi dicimus germanice: die halbe und die ganze Farbe geben. Sen. ep. 71. animum non coloravit, ſed infecit:

Columbæ quæ manſuetæ fieri poſſunt, & domibus aſſueſcere, ideoque dicuntur Aves domeſticæ, culmina tectorum incolentes; *Palumbes*, feræ, arboribuſque & ſylvis, ſaxiſque inhabitantes. Agr.

Colus & *fuſus* differunt. Plinius H. N. VIII. 48. Lanam cum *colo* & *fuſo* Tanaquilis in templo Sangi duraſſe, prodente ſe -- Inde factum, ut nubentes virgines comitaretur colus comta & fuſus cum ſtamine Ovidius met. IV. 229. & colus, & fuſus digitis cecidere remiſſis. Eſt autem colus inſtrumentum muliebre, quod penſa continet, a quo fuſo fila ducuntur; fuſus autem, quo inter digitos circumacto, & projecto fila ducunt mulieres, & in quem ea primum glomerant, v. Geſn. theſ.

Coma proprie de intonſo crine dicitur, itaque feminarum erat, & puerorum, uſque ad annum ætatis ſeptimum; tum enim romani pueris comam detondebant, & ex hoc tempore capillus uſque

uſque ad ephebiam nutritus *cirrorum* nomine veniebat Puberes iterum tondebantur, & tum ſubnáſcens capillus, ſi nutriretur, prolixiorque evaderet, *cæſaries* adpellabatur. Poetæ tamen etiam feminis cæſariem tribuunt. Virg. Georg. IV. 337. de nymphis: Cæſariem effuſæ nitidam per candida colla. Male igitur cirros intortos calamiſtro capillos quidam interpretantur, hi enim *cincinni* ſunt. vid. Lex Fabr. p. m. 577.

Comedo eſuriens, ſed *Commeſſatur* aſotus. R.

Comedus, di, qui bona ſua conſumit, antiqui dixerunt, *Comedo*, *donis*, recentiores. Feſt. R.

Comes iter facit & eſt, quicunque aliquem ſequitur ſtudii, aut officii gratia, ut, qui Magiſtratus in Provincias euntes comitabantur, ipſorum Comites erant. *Comes* viæ in comitatu eſt; *Comes* autem comitaturus Regem, ne incomitatus ſit, venit e ſuo comitatu, comitatus quoque a ſuo famulitio. De cujus Dignitate vid. Paſchal. Lib. VIII. Coron. c. 22. p. 643. *Socius* eſt, qui cum altero ſocietatem coivit, & generaliter, qui aliquid cum alio communiter poſsidet, aut pari opera & conſilio curat. Itaque cum *Socium* quæris, vide, ut tibi ſociabilem aſſocies, qui Societatem ſincere colat, & ſua bona & mala tecum habeat ſocia, nempe in ſocialibus illis rebus, in quibus ſociati eſtis. Requiritur autem ad ſocialitatem ſingularis paritas. Nam inſociabiles, ſi ſociantur, vel conſociantur, neceſſario iterum diſſociantur. *Socius* agentem adjuvat; *Comes* vero ſequitur euntem. Cæſar Lib. I. de B. C. Cum ſe victoriæ Pompeii *Comitem* eſſe mallet, quam *Socium* Cæſaris

in

in rebus adverſis. Cic. Servilio: Et *Comes* meus fuit illo miſerrimo tempore, & omnium Itinerum, Navigationum, Laborum, Periculorum meorum *Socius*. Id. pro Flacco: *Socii* conſiliorum, miniſtri, *comitesque* vocantur. Et pro Fontejo: Tum enim vitæ ſocia, Virtus, inertis comes fuiſſet. Fronto dicit, quod *Comes* ſit, qui iter facit; *Sodalis* vero nomen Adoleſcentiæ. *Aſſecla* ſequatur Potentiorem. *Cliens* imploret opem ac fidem. Ita *Comes* tutus, *Socius* æqualis, *Aſſecla* officioſus, *Sodalis* amicus, *Cliens* ſubmiſſus.

Comicus eſt, qui condit Comœdias, uti Terentius, Plautus & alii. Sed *Comœdus* eſt Hiſtrio, qui agit geſtu & voce Comœdiam conditam. Ita *Tragicus* auctor eſt Tragœdiæ, ut Seneca; Tragœdus vero actor. H.

Cominus & *Eminus* Frontoni de Jaculis ita dicitur, ut *Illud* a manibus non recedat; *Hoc* vero e manibus emittatur, quam differentiam omnino vanam atque ridiculariam eſſe, inde probamus, quoniam *Cominus* non idem eſt, ac coram Manibus, ſed potius coram Minis, quando Minæ videlicet Cuniculos, vel Foſſas ſubterraneas circa Urbem denotant. Sic *Eminus* quaſi e Minis dicitur. *Hoc* notat Locum e longinquo; *Illud* vero propinquo, ſive proximo. *Eminus* utimur armis quibuſdam, ut Bombardis; *Cominus* quibuſdam, ut Gladiis.

Diſcrimen intercedit inter *comiſſationem* & *convivium*. Diſtinguit Cic. or. pro M. Cæl. c. 5. accuſatores quidem libidines, amores, adulteria, bajas actas (i. e. compotationes in actis ſive lito-

toribus celebratas) convivia , comiſſationes, cantus , ſymphonias, navigia, jactant. Diſtinguit Livius XL. 7. hujus rei ignarus Demetrius: quin, comiſſatum , inquit , (e convivio) ad fratrem imus, & iram ejus, ſi qua ex certamine reſidet, ſimplicitate & hilaritate noſtra lenimus? Perſeus januam obſervari jubet , & ex parte ſuperiore ædium, verſiſque in viam feneſtris, comiſſatores tamquam ad cædem ſuam venientes , aditu januæ arcet. Demetrius, per vinum , quod excluderetur, paullıſper vociferatus, in convivium redit; & c. 9. Perſeus ad Demetrium fratrem: convivam me tibi committere auſus non ſum? comiſſatorem te cum armatis venientem recipiam? Diſtinguit etiam Tertullianus de pœnitentia , p. 563. nullis conviviis celebres , nullis *comiſſationibus* congreges. Cel. Chr. Gottl. Schwarz in diſſ. de *comiſſationibus* veterum Alt. 1744. judicat, *comiſſationem* quidem compotationem intempeſtivam , & cum luxuriæ conjunctam etiam eſſe *convivium*; at *convivii* nomen omnino latius patere , nec ſemper in vitio poni, quum etiam moderata , & honeſta fuerunt *convivia* , nec cœnæ ſemper cum comiſſationibus immoderatis , & laſcivis compotationibus , immo aliquando ne cum menſis quidem ſecundis conjunctæ. Sic ipſe Cicero Lib. IX. ad fam. ep. 23. commendat *convivia* , neque ea in univerſum ad voluptatem refert; ſed ad communitatem vitæ atque victus remiſsionemque animorum ; quæ maxime ſermone efficiatur familiari , qui ſit in *conviviis* dulciſsimus, ut ſapientius romani, quam græci, hi συμποσια aut συνδειπνα , i. e. compotationes, & concœnationes; romani *convivia* vocarint, quod

quod tum maxime ſimul vivatur, conf. Cicero de ſen. c. 3. & 14. Domitianum Imperatorem frequenter continuatum eſſe ſine *comiſſatione*, narrat Suet. in vita ejus c. 21. lavabat de die prandebatque ad ſatietatem, ut non temere ſuper cœnam, præter matianum malum, & modicam in ampulla potiunculam ſumeret. Convivabatur frequenter & large; ſed pæne raptim, certe non ultra ſolis occaſum, nec ut poſtea comiſſaretur. Si quando igitur *comiſſationes* etiam ad *convivia* ſymposia referuntur, nomina hæc laxius ſumuntur, ut etiam nocturna illa & immoderata, atque laſciva *convivia* denotentur. Non pauci auctores *convivas* ita ſeparant a comiſſatoribus, tamquam convivæ ad *convivium* cœnamque ſint vocati, comiſſatores vero poſt cœnam venerint. Brevibus dicam: *convivium* & *comiſſatio* hoc differunt, quod græcorum ευωχια & κωμος. *Comiſſatio* quoque a *prandio*, & ambo hæc a *cœna* differunt.

Comitia erant Cœtus univerſi Populi, a Magiſtratu legitime convocati, ut aliquid ſuffragio ſuo vel juberet, vel vetaret. Alias ita deſcribuntur, quod nimirum fuerint ipſa congregatio, in qua Populus de Regni negotiis præclare conſultabat. De iis elegans extat Pauli (G. F. P. N.) Merulæ Opuſculum poſthumum, cum ejuſd. Merulæ illo, quod de Præmiis, quæ Militiam ſequebantur, eſt inſcriptum, Ao. Seculi ſup. LXXV. & quidem Jo. Poſchii cura, in Batavia Gaaſequianis literis in 12. exc. *Conventus* erat, cum in urbe a Magiſtratibus Judicii cauſa per Præconem Populus convocacatur, vel in Provinciis a Præſide in aliquam Civitatem edicto homines Provin-

vinciales evocabantur, certa ejus rei die ante prædicta; *Concilium* (1) vero erat cum Populi (2) pars in certum aliquem locum contrahebatur, atque ex ea ſorte eligebantur Viri ad judicandum, Romæ quinque Senatores & totidem Equites Romani, in Provincia viginti Recuperatores, qui Cives quoque Romani erant, cum quibus Prætor, vel Conſul, dicebatur Concilium exercere, præbereque. Et *Comitia* quidem, horum Synonyma ſunt Synodus, Conſiſtorium ac Primorum Seſſio, vel Senatus, edicebantur, aut indicebantur. Liv. XLIV. Nec *Comitia* nec *Conventum* nec *Concilium* ullum. Id. XLIX. Siculorum civitatibus Syracuſas, aut Meſſanam, aut Lilybæum indicitur *Concilium*. Prætor Romanus *Conventus* agit, eo imperio evocati conveniunt.

COMITIA plurale tantum, conventus populi, *comitium* eſt ipſe locus, *der Keichsplaz*. Goclen. R.

COMMENDARE eſt alicujus fidei, h. e. diligenter & honorifice aliquid mandare. Sic, qui aliquem ante ſe præmandat, aut illi quid *commendat*, ſolet eum *commendare* litteris *commendatitiis*, ſi *commendabilis*, h. e. *commendatione* dignus eſt. *Committere* (3) eſt alteri tradere, ut agat in re

 tra-

(1) Hæc differentia inter concilia & comitia non anxie ab auctoribus obſervata eſt, imo ſæpius reperitur alterum vocabulum pro altero poſitum. R.

(2) Ad Concilium enim conciliantur Populi, ut factioſis conciliabulis excitatæ lites concilientur, animique reconcilientur.

(3) Cum Particula *ut*, etiam ponitur in hunc modum: Non committam, ut me negligentiæ nomine jure poſtea accuſare poſſis. Aliquando quoque in malam partem capitur, & idem eſt, quod delinquere, vel ſcelus admittere. Re ita comparata, dili-

gen-

tradita, quicquid ipſi videatur. *Committimus*, quæ cum magno periculo volumus eſſe ſervata. Donat. R. Cic. pro Domo: Vobis erga meam Dignitatem, Studium, & Judicium non modo *commiſſum*, verum etiam *commendatum* eſſe arbitrantur. Id. pro Quintio: Tibi ſe, tibi ſuas omnes Opes Fortunaſque *commendat*, tibi *committit* Exiſtimationem ac Spem reliquæ vitæ. Ter. Eun. V. 2. 46. Ego me tuæ *commendo* & *committo* fidei. Ubi Donatus: *Commendamus* nos cognitis, *Committimus* ignotis. Quæ Differentia nihili eſt. Itaque Hayneeccius prædicto Terentiano loco ſingularis explicationis inſtar indocte illam annexuit. Sic ex Frontonius ſententia *Committimus* Conſilia, Pecuniam vero Credimus.

Commentarium libri, *Commentaria* voluntatis. R.

Commisceri proprie dicitur, quod non mutatur in aliam ſpeciem, ſed priorem retinet, ut ſi fuerint commixtæ Maſſæ Argenti, aut Vina, Frumenta; &c. Nonnullæ enim ſunt natura mixtiles, quæ facile poſſunt *commiſceri*. Aliæ ſibi aliquid *admiſceri*, aut *immiſceri*, vel *intermiſceri*, nedum *permiſceri*, minime patiuntur. *Confundi* (1), quod alii junctum, ſive adjectum, novam generat ſpeciem, ut Vinum & Mel confuſa propriam pariunt ſpeciem, ſcilicet Mulſum. Plin. Et ſi miſceantur, faci-

genter videamus; ne quid *committamus*, ob quod oculos demittere, vultuque demiſſo incedere neceſſe habeamus.

(1) *Confundi* de Mineralibus propriiſſime dicitur. Metallorum Fuſor enim tundit in fuſorio, & confundit mineras, e quibus fuſis ceteri Fuſores varia fuſilia in fuſoriis refundunt, ac transfundunt. Nonnunquam etiam Tropice idem eſt, ac pudefieri, quod in Pudore ſanguis *confunditur* ſæpiſſime.

facile confundunt colorem. Ulp. ad Edictum 16. Lib. 31. §. 2. D. de Rei Vend. Si quid, quod ejuſdem naturæ eſt, ita *confuſum* eſt atque immixtum, ut deduci ac ſeparari non poſsit.

Commissus reſpicit voluntatem, *Permiſſus* poteſtatem. Cic. pro Fontej. Frugi igitur hominem, judices videtis poſitum in veſtra fide ac poteſtate, atque ita, ut *commiſſus* ſit fidei, *permiſſus* poteſtati. R.

Committimus conſilia, *Credimus* pecuniam, Corn. Front. R. *Illud* eſt mandati, auctoritatis, jubentis, *hoc* fidei, favoris, atque amicitiæ mutuæ.

Commixtio proprie dicitur de rebus aridis, *Confuſio* vero eſt rerum liquidarum. R.

Commodatum & *Utendum datum* hoc differre Antiſtius Labeo L. 1. D. Commendat. exiſtimavit, ut Genus & Speciem. *Commodari* enim rem mobilem, non etiam ſoli; *Utendam dari* etiam ſoli. Contra Ulp. Proprie, inquit, commodata Res dicitur ea, quæ ſoli eſt, idque Caſsius exiſtimat. Vivianus amplius etiam habitationem commodari poſſe ait. Quam opinionem confirmat Cic. IV. Rhetor. Cuidam Ædes maximas ad Nuptias commodaſſe, Unde apparet, hæc nihil omnino differre, & idem eſſe Commendare (1), quod rem Utendam dare, ut finito uſu, in quem data eſt, eadem ipſa reſtituatur, ſive ſit mobilis, ſive immobilis, ſive corpore carens. Sed inter Commo-

(1) Accommodare ſe tempori, commodum eſt; ſed Commodare alteri pecuniam plerumque eſt incommodum. Multis enim ea res vere incommodavit.

dare & Mutuum dare hoc intereſt, quod *Commodamus* ea, quæ redduntur eodem Numero & Specie, ut Vaſa, Veſtes, Libros, Iumenta. *Mutuum damus* recepturi non eandem Speciem, quam dedimus, ſed idem Genus, i. e. tantundem ejuſdem Ponderis, Quantitatis, Qualitatis, Numeri; ut Pecuniam, Vinum, Frumentum. Agræt. *Mutuidatio* enim conſiſtit in his rebus, quæ Numero, Menſura & Pondere conſtant, ut ſcribunt Iuriſconſulti L. 2. D. de Reb. cred. Quare Cicero abuſus eſt verbo Commodandi, cum in Verr. 6. dicit: At publice commodaſti, non ſine magno quidem Provinciæ Siciliæque detrimento, Tritici modios ſexaginta.

Commodus eſſe quis poteſt & alieno tempore ſupervenire. *Opportunus* malum etiam adventum habere poteſt. *Commodum* in homine, Adventus in ejus facto. Donat. R.

Commonemus præterita, *Admonemus* præſentia, *Præmonemus* futura. Agr. R.

Commorari non eſſe Habitare, patet ex hoc loco Ciceronis de Senect. Ex hac vita ita diſcedo, tanquam ex hoſpitio, non tanquam e domo. Commorandi enim Natura diverſorium nobis, non habitandi, dedit. *Commorari* igitur alicubi Germanis eſt *verziehen, an einem Orte ſtille liegen*. *Commoramur*, ut in hoſpitio, ad tempus; Habitamus, ut in domo. *Commorari* Græcis dicitur παροικειν, ſed Habitare κατοικειν. H.

Communitas a *comitate* differt. Hanc gloſſæ exponunt φιλοφροσυνην, ευπροσηγοριαν, tamquam ornamentum communitatis civilis. *Communitas* rebus magis & jure, tamquam veriſsimis æqualitatis

tis characteribus, & præcipua ſui ipſius nota; *comitas* autem verbis ac morum facilitate, in vulgus cum primis, quod externa tantum æſtimat, ſpectatur. Sane *communitas* poteſt triſtior paullo ac ſevera eſſe, *comitas* vero jucunda ſemper, & delectabilis eſt, illa jus ſuum, hæc decus prenſat. Tantum apud principem vivum, potiſsimum in molli aditu ſandique copia ſpectatur, atque tum bonis auctoribus prorſus ſollemnis comitatis eſſe conſuevit. Ita *comem* cum dicimus, facilem quidem, & humanum, & φιλανθρωπον, & affabilem dicimus, non item eum, qui talem ſe omnibus, & promiſcue præbeat. Poteſt enim *comis* eſſe etiam, qui tantum erga pares, aut paucos humanus eſt. *Communis* autem ſive κοινος eum, ſaltem interdum, deſignat, qui nemini præcludit aditum, ſed æqualem ſe omnibus exhibet, & infimis etiam ac humillimis quodammodo parem facit, v. Nepos ex edit. Fiſcheri p. 19. ſ.

Commune eſſe dicitur, quod ad plures æque pertinet, ſeu cuivis uſus omnibus eſt expoſitus, & proprietas occupanti cedit, ut Aer, Aqua profluens, Mare, Littora Maris, Lapilli, & Gemmæ, cæteraque, quæ in Littore inveniuntur. Sic communia Bona communiter curari debent. De his quandoque communicamus, h. e. communia facimus iis, qui extra Communitatem ſunt. Contra vero eos, qui illis indigne communicant, h. e. communia habent, a Communione removendo excommunicamus. *Publicum* eſt, quod in communi Populo, aut Civitatis alicujus uſu, & dominio eſt, nec occupanti conceditur, ut Forum, Theatrum, Baſilicæ, Via, Itinera publica. Publicæ

blicæ res ſunt, quarum quidem uſus omnibus, & ſingulis ex populo patet, proprietas vero ad populum pertinet. R. Sic *Commune* Jus (1) dicitur Jus Gentium, quo omnes Gentes utuntur; *Publicum* vero, quod Populus quiſque ſibi conſtituit. Ter. Phorm. II. 3. 64. Num iniquum poſtulo? Anne hoc quidem adipiſcar ego, quod Jus publicum eſt? Sed interdum *Commune* ſumitur pro *Publico*, ut cum dicimus Commune Jus, quo omnes ejusdem Civitatis Cives utuntur, reſpectu ſingularis; & proprii Juris, quod non in univerſos Cives, ſed in ſingulos conſtitutum eſt, & appellatur Privilegium, ut Commune Bonum, Malum, Communis Res atque Communis Salus paſsim apud Claſsicos.

Communitas (2) eſt communicandi voluntas; *Communitio* vero undique munitio. Fronto.

Comparationem inter, & *collationem* Scaliger poet. III. pag. 322. hanc obſervat differentiam: *Comparatio* ſtatuit rem notam, cui comparetur id, de quo ſermo eſt, iſque tranſitus adpellatur a græcis εφαρμοσις, i. e. adaptatio, ut: qualis in Europæ ripis, aut per juga Cinthi exercet Diana choros, talis erat Dido. *Collatio* vero e contrario rem ponit priore loco, quam conferat ſequenti, quæ connexio dicitur προαποδοσις. Habent vero aliam quoque differentiam. *Comparatio* ſemper

habet

(1) De Communi Romanorum Civium Iure vid. Manutii lib. I. Antiq. Rom. qui eſt de Legibus, p. 51.

(2) An autem hæc Vox, quæ alias Ciceroni Iuſtitia civilis eſt, apud Claſſicos quoque in ſenſu hoc ſumatur, hanc ob cauſam dubii ſumus, quoniam ne ullum quidem exemplum, diu licet in illud inquiſitum, reperire potuimus.

habet ſimilitudinem, *collatio* diſsimilitudinem. Enim vero hoc diſcrimen magis ad res, quam ad linguam pertinet.

COMPARIA vaſa Delphica ſemper ſunt, unde ipſe Cicero dicebat: ſcyphorum *paria* complura. Agr.

COMPENDIUM utique ad pondus pertinet, *Diſpendium* detexitur in ponderibus, *Damnum* dat omnibus, *Detrimentum* uſum tritum: *Jactura*, quod jacitur ex onere navis. Front. R.

COMPERIO eſt ab alio cognoſco, ſeu certum reperio, ſive deprehendo. *Comperior*, ipſe colligo. *Illud* fit inveſtigatione, ideoque idem eſt, ac explorando cognoſco. Quicquid igitur ſic comperimus, expertique ex voto ſumus, habemus pro comperto fretique experimentis noſtris atque experientia inexpertos quoque docemus. *Hoc* opiuione, & conjectura. Ter. Andr. I. 1. 63. ſeq. Quærebam, *comperiebam* nihil ad Paphilium. Quidquam attinere. Salluſt. in Iug. Metellum magnum, & ſapientem Virum fuiſſe *comperior*. Id. ib. Sed ego *comperior* Bocchum magis Punica fide. Tac. IV. Ann. Hunc ego Lepidum temporibus illis gravem & ſapientem Virum fuiſſe *comperior*.

COMPLURA non niſi de majore Numero; ſed *Plura*, de duobus ſaltem commode poſſunt dici. *Hoc*, (cujus Superlativus Plurimus,) Comparativi Gradus eſt; *Illud* vero, ſingulari Numero carens quippe, minime. Non dicitur autem Complurimus æque, ac commultus, quod Romanarum Venerum ſtudioſiſsimis optume eſt notum. H.

COMPLUVIUM eſt locus, in quem Aqua pluvia de diverſis tectis confluit. *Impluvium* eſt locus ſi-

ne Tecto ſub Dio, quo imber impluit, ſeu Aqua dejecta accipitur. *Alterum* ſurſum eſt ad Tectum; *alterum* deorſum ad Terram. Varro IV. de L. L. Si relictum erat in medio, ut lucem caperet deorſum, qua impluebat, *Impluvium* dictum, ſurſum, qua compluebat, *Compluvium*. Ter. Phorm. IV. 4. 27. Anguis per impluvium decidit de tegulis.

Comptum, genus libaminis, quod ex farina conſperſa faciebant: *comptum* Afranius pro ornatu & cultu poſuit. Feſt. R.

Concertatio ipſe actus. Ter. Andr. Nunquam vidi iniquius *concertationem* comparatam. *Certamen* res ipſa, de qua certatur, Virg. V. Æn. Velocis jaculi *certamina* ponit in ulmo. Donat. R.

Conciliabulum, & *Forum* ſeparat Liv. XXV. Qui ultra quinquageſimum lapidem in Plateis *Forisque*, & *Conciliabulis* omnem copiam Ingenuorum inſpicerent. Et alibi: Decem-Viri ſupplicationem in biduum valetudinis cauſa in Vrbe, & per omnia *Fora*, & *Conciliabula* edixerunt. Hoc autem intereſt, quod *Conciliabulum* erat locus in Agris, aut Vicis, ad quem Ruſtici frequentes emendi, aut vendendi cauſa conveniebant certis Nundinarum diebus, ideoque Conventiculum temerariorum hominum (Germanis *ein Belach*, *oder ynrechtmazige Buſammenkunft*) nequaquam inepte dicitur. *Forum* in genere deſcribitur, quod ſit præcipua Vrbis Area, rebus vendendis, & emendis deſtinata, & erat locus in provinciis, ſive Oppidum, ſive Vicus, in quo Magiſtratus jus dicebat, & de privatis Controverſiis cognoſcebat. Vnde

Vnde *Forum* agere dicebatur, qui Provinciæ præerat, cum Conventum Iuris dicendi cauſa habebat, & Forum indicere, cum Tempus & Locum Iuris dicendi deſignabat. Quanquam interdum etiam in *Conciliabulis* jus dicebatur, & quæſtiones extraordinariæ exercebantur. Vnde C. Grachus orationem habuit & inſcripſit, cum circum *Conciliabula* iret. Liv. XL. Veneficii quæſtio ex C. quod in Vrbe propiuſve Vrbem decem millibus paſſuum eſſet, commiſſum C. Claudio, Prætori, qui in locum T. Minutii erat ſuffectus: ultra decimum lapidem per Fora, *Conciliabulaque* C. Menio, priuſquam in Sardiniam Provinciam trajiceret, decreta. In Lege Manilia: Magiſtratus, qui in ea colonia Municipio, Præfectura, Foro, Conciliabulo, juri Dicundo Præerit.

Concinnare eſt apte componere & quidem Capillos proprie. Nam qui Cinnos concinnos vult habere, diſcat Capillos concinnos concinnare, atque, ſi eorum concinnitas turbata eſt, reconcinnare. *Concinere* vero eſt convenire, unde Concentus eſt ſonorum in cantu congruentia. Feſtus.

Concoctio & *digeſtio* differunt, ut majus, & minus. *Digeſtio* via eſt ad *concoctionem*. Nihilominus pro ipſa quoque *concoctione* ſumtam digeſtionem eſſe cognoſcimus. Capitolinus in Vero IV. Somni fuit permodici, digeſtionis facillimæ.

Concubina eſt, quæ cum Cœlibe conſuevit, & Vxoris loco ſine Nuptiis domi vivit. *Pellex* eſt, quæ corpus miſcet cum eo, qui uxorem habet. Pellex autem ſic dicitur, quod Maritum ab Vxore fraudulenter pellicit. Pellicere enim eſt in fraudem aliquem allicere. Nonnullis dicitur a pellen-

do

do, quod legitimam uxorem ſuo a Marito (proh dolor!) fere pellit. *Illa* extra Pœnam Legis Iuliæ & ſine infamia olim habebatur. *Huic* Pœna erat a Numa Pompilio conſtituta hac lege (1): Pellex Aram Junonis ne tangito. Si tanget, Junoni crinibus demiſsis, agnum fœminam cædito. Arnob. IV. Adv. Gentes p. 141. ſeq. Edition. Batavo-Lugdunenſis Thyſianæ: An uxore contentus (ſc. Jupiter) haud una, *Concubinis*, *Pellicibus*, atque Amiculis (2) delectatus impatientiam ſuam ſpargebat paſsim, ut babecali Adoleſcentes ſolent, ſalax Deus & canus ex finitis corporibus flacceſcentium voluptatum reſtituebat ardorem. Similem ferme locum habemus apud eumd. Arnobium eod. lib. p. 150. ubi verba ita ſonant: Ipſe ille Jupiter, cujus vos nomen effari non ſine metu decuit, & totius corporis concuſsione, amaſio eaptus ab Vxore deſcribitur confiteri culpas ſuas, & veluti demens ac neſcius, quas Amiculas Conjugi, quas Vxori antepoſuerit Pellices, obduratus inverecundia publicare. Sed *Pellex* apud Antiquos ſignificavit Concubinam, quam Græci vocant Παλλακην, ut Juriſconſulti annotarunt L. 144. D. de Verb. Sign. Et ſic Iuſtinus dixit Cyri Pellicem, ut & Curtius de Alexandro Regis Pellicem. Quibus in locis Valla,

(1) Exſtat autem hæc Lex apud Manutium lib. I. Antiquit. Romanar. qui eſt de Legibus, p. 125. Apud Gellium vero lib. IV. c. 3. (& quidem Tornæſianæ Editionis, quam cæteris accuratiorem multoties deprehendimus) his verbis conſignata eſt: Pelex. Aſam. Iunonis. Ne. Tagito. Si. Taget. Iunoni. Crinibous. Demiſſis. Arnum. Feminam. Caiduto.

(2) Has Græci *ερωμενας* vocant, eaſque ab Vxore legitima haud inique ſeparant. Vid. Deſid. Heraldus in Animadv. ad h. l. p. 170. prælaud. Edition.

Valla, & Budæus bene reponunt Pallacam qua voce, ut Latina, utuntur, Plin. XXXV. (1), & Suet. Veſp. c. 21.

Aliud eſt *condicere alicui ad cœnam*, vel *cœnam condicere*, vel etiam abſolute *condicere* alicui; aliud *promittere ad cœnam*. *Promittit* ad cœnam invitatus; *condicit*, qui prior & ultro, ſeu invocatus, denunciat ſe apud alterum cœnaturum, quod non niſi familiariſsimi faciunt. Torrentius: *condicere* apud ICtos eſt denunciare. Hinc *condicere* cœnam, cum quis alteri denunciat, ſe cum eo cœnaturum, ut convivæ, non convivatoris ſit. Suet. Claud. c. 21. velut ad ſubitam condictamque cœnulam invitare ſe populum dixerat; qualis nimirum amicis, qui ſe ipſos invitant, adponitur, v. Taubmannus ad Plauti Stich. Act. III. ſc. 1. p. 128. Mutuum tamen aliquid intelligitur, & conſenſus ejus, cui condicitur, vid. Gronovii obſ. I. I. p. 18. & Geſneri theſ. v. condico.

CONDONARE eſt remittere, *Donare* eſt dono dare. R.

CONDVCERE eſt inquilini, & ſignificat, *miethen*, *entlehnen*; *Locare* eſt poſſeſſoris, & ſignificat *vermiethen*, *verlehnen*. R.

CON-

(1) C. 10. Vbi Editiones veterum pro Pallaca, Pallacia falſo ſubſtituunt. Illa autem Pallaca, cujus h. l. fit mentio, Campaſpe nominabatur, deamabaturque ab Alexandro M. Macedonum Rege. Cum autem Apelles nudam illam ob admirationem formæ Regis juſſu pingeret, eumque Alexander pari captum amore ſentiret illi dono dedit eam. Quo de facto Plinius ſubtiliter atque magnifice (loc. cit.) differit: Magnus, (inquiens) Alexander nempe, animo: major imperio ſui: nec minor hoc facto, quam victoria aliqua. Quippe ſe vicit nec torum tantum ſuum, ſed etiam affectum donavit Artifici, ne Dilectæ quidem reſpectu motus, ut, quæ modo Regis fuiſſet, modo Picturis eſſet.

Confertum ſignificat denſum & conſtipatum. *Refertum* idem eſt, quod plenum, ſicut *Confarcire* eſt condenſare, *Refarcire* eſt opplere. Sic Fartor facit fartilem Anſerem farraceis farturis, & poſtquam ſatis fartus eſt, mactat illum, farcitque denuo farturis pomorum, vel aliis, atque ſic fartum aſſatumque imponit menſæ. Similiter facit Fartor ex effartis inteſtinis farcimina, quibus ſuffarcinatus prodit in forum hominibus refertum, vel differtum, exponitque venum confertim, quibus voraces rurſum effarciunt viſcera. Cæſ. B. G. Vt nunquam conferti, ſed rari magniſque intervallis præliarentur. Cic. II. ad Q. Fratr. Litteris refertis omni officio: Id. pro Seſtio: Meminiſtis tum Iudices corporibus Civium Tiberim repleri, cloacas refarciri. Varro III. de R. R. Quo facto, non modo non deſiſtunt pugna, ſed etiam confarciunt ſe lingentes.

Confidentia interdum in bona, & tunc eſt vera Fiducia; interdum quoque in mala ſignificatione, & tunc eſt vere noxia; præprimis ſi eſt nimia. *Fiducia*, hæc Ciceroni diverſis in Locis Pactum eſt cum conditione redimendi, redhibendique, quod venditum eſt, ſemper in bona accipitur. Donat.

Confines ſunt, qui iiſdem Finibus ſe invicem attingunt, Ita Confinium, ubi Limites Agrorum concurrunt. *Vicini*, qui in eodem Vico habitant, aut in proxima Vicinia, ſive qui ſunt loco proximi. Ita Confines dicuntur Agri, Prædia Confinia, Vicini Homines, Vicinæ Ædes. Cic. II. Offic. Vicinitatibus & Confiniis æquum facilem. Salluſt. Iug. Vti quiſque potentiori confinis erat, ſedibus pel-

pellebatur. Paulus ad Edictum 23. L. 4. §. 10. de Fin. reg. Hoc judicium locum habet in Confinio Prædiorum ruſticorum, urbanorum diſplicuit; neque enim *Confines* hi, ſed magis Vicini dicuntur, & ea communibus parietibus plerumque diſterminantur.

Confiscare eſt principis Fiſco Bona adjudicare, ſeu in Fiſcum Principis cogere. *Publicare* eſt venale in publicum deducere, & ad Ærarium Populi referre. Salluſt. Catil. Cenſeo publicandas eorum Pecunias. Suetonius in Auguſto: Deviċtiſque his & confiſcatis promiſſa Veteranis præmia ſolverentur. Confunduntur tamen hæc duo interdum maxime apud Auċtores poſterioris Ævi, quo ad Fiſcum principis (ſingulari cura Fiſcarii, qui diligenter, quæ Bona confiſcanda erant, cognoſcebat,) omnia redibant. Paulus ad Ediċtum 32. L. 22. §. 5. De Mandat. publicatis Bonis, quidquid poſtea adquiritur, non ſequitur Fiſcum. Sext. Rufus in Epitom. Hiſtor. Rom. Tanta fuit penuria Ærarii Romani, & tam ingens fama Opum Cypriarum, ut, Lege lata, Cyprus confiſcari juberetur.

Confitetur, qui de ſe tantum & qui invitus, *Indicat* is, qui de ſe volens aliquid, & de aliis etiam, prodit. Donat, R.

Confiteri eſt contra ſe fateri, in ſpecie Sacerdoti peccata ſua aperte fateri. Unde *Confeſſio* (proprie) definitur qualiſcunque contra ſe Pronuntiatio. *Profiteri* pro ſe edere. *Illud* plerumque fit coaċte; *Hoc* ultro & palam, publice ac ſollemniter, uti *fateri* minus & ſponte, ideoque proprie idem eſt, ac publice fateri. Interdum

quo-

quoque eſt publice & apud Acta aliquid enunciare, ut cum Magiſtratui deferimus, quantum rei alicujus a nobis poſſidetur, hoc eſt, ut vulgo dicitur, deſignamus poſſeſſiones & Reditum noſtrum vel Bonorum noſtrorum magnitudinem. Si ex provinciis decedentes quondam Imperatores profitebantur inter certos dies, Antiqui quoque Liberos natos ſibi profitebantur apud Acta. Sic enim Juvenalis Satyr. IX. v. 84. ſeqq. Tollis enim, & libris Actorum ſpargere gaudes Argumenta Viri, foribus ſuſpende coronas. Jam Pater es. *Profiteri* etiam idem eſt, ac quod Diſciplinam, Artemve aliquam tenere ſe ſignificare. Cic. pro Cæcinna: Confiteatur atque ita libenter confitetur, ut non ſolum fateri, ſed etiam profiteri videatur. Id. pro M. Tullio: Hoc ego non ſolum *confiteor*, verum etiam profiteor; honeſtius profiteri, quam confiteri. R. Sic *Confitemur* Delicta, *Profitemur* Cenſum, Artem, Judicium. Salluſt. Jug. Multis hortantibus, & inprimis, Albino Conſule, indicium profitetur; Tac. V. Annal. Et ſummum ſupplicium parabatur, ni profeſſus judicium foret.

Differunt *confligere* & *concertare*. *Illud* publice fit, & cum hoſte, *hoc* privatim, & cum inimico tantum. Cic. orat. pro leg. manil. c. 10. Qui ſæpius cum hoſte *conflixit*, quam quiſquam cum inimico *concertavit*.

Confutare proprie de Ollæ fervente dicitur, & idem eſt, ac illam affuſa aqua frigida, compeſcere; Tropice vero Argumenta ſolvere atque refellere denotat & eſt redarguere verbis. *Refutare* eſt reprimere aut facto, aut verbis, *Repudiare* eſt repel-

repellere, vel rejicere, & conſequenter non admittere, quod plus eſt, quam *Confutare*. Sic Sponſus aliquando repudiat Sponſam, aut ipſe accipit Repudium, fiuntque repudioſæ Nuptiæ. Ter. Phorm. III. 1. 13. Sic *Confutari* Dictis dicitur in Heaut. V. 1. 76. *Confutavit* Sc. Phormio Paraſitus, & quidem ſervili contemtu, verbis admodum iratum Patrem. Cic. pro leg. Manil. Obſolevit jam iſta ratio, re multo magis, quam verbis *refutata*.

Congeries lapidum eſt, *Strues* proprie lignorum. R.

Congiarium eſt dictum a congio. Eſt autem Congius menſuræ nomen, ſex capax ſextariorum, ut Priſcianus auctor eſt. *Congiarium* ponitur pro munere imperatorio ſive imperatoris, quod populo datur. *Donativum* pro eo, quod militibus erogatur. *Donaria* ſunt munera ſive dona, quæ Deo offeruntur, ſive templorum ærariis conſecrantur, *αναθηματα*. R.

Conjectura eſt rei latentis indicium, quæ per rationes & ſigna veritatem exquirit: Unde & pro ipſa Opinione, Divinatione, Auguratione atque Argumento probabili accipitur. *Suſpicio* eſt de re incognita tenuis dubitatio, ſeu Scrupulus, vel ſcientia incerta, quæ ſubito incidit. *Hæc* levis eſt, & ut plurimum falſa; *Illa* firmior & veriſimilior. Cic. de Lege Agr. Hæc a me ſuſpicionibus & conjectura coarguuntur.

Conjurare malorum, *Conſpirare* interdum bonorum eſt. Acron ad Horat. R.

Conjuratio eſt, quæ Iurejurando firmatur, ut Conjuratio Catilinæ in Rempublicam, de qua Salluſtius: Fuere ea tempeſtate, qui dicerent,

Cati-

Catilinam, oratione habita, cum ad Iusjurandum Popularis ſceleris ſui adigeret, humani corporis ſanguinem vino permixtum in pateris circumtuliſſe. *Conſpiratio* fit ſolo conſenſu, unde & *Conſpiratio* nonnunquam quoque Conſenſionem, ſeu ipſum Conſenſum denotat, Immo &, ſi inprimis in malam partem ſumitur, pro ipſa Conjuratione a Cicerone & Livio paſſim uſurpatur; ut Conſpiratio in Cæſaris Necem, de qua loquens Suetonius hæc duo confundit, ut Quæ cauſa *Conjuratis* maturandi fuit deſtinata negotia, ne aſſentiri neceſſe eſſet. Rurſus: *Conſpiratum* eſt in eum a ſexaginta amplius, C. Caſſio & D. Bruto, Principibus Conſpirationis.

Conlucare *Arbores*, eſt decidere ramos, nempe profanæ Sylvæ, officientes lumini, & locum luce implere, *Sublucare* eſt ramos ſupputare, & veluti ſubtus lucem mittere, ut interpretatur Feſtus Lib. III. & Lib. XVI. Conf. Simonis Schardii Lexicon Iuridicum, p. 240. col. b. Columella Lib. II. Neque terram aperire, neque Arborem conlucare. Paulus Lib. V. Sententiar. Arbor, quæ in alienas Ædes, vel in Vicini Agrum imminet, niſi a Domino ſublucari non poteſt, iſque conveniendus eſt, ut eam ſublucet. Utrumque in profano loco olim licebat, in ſacro non, niſi facto piaculo, ut tradit Cato de Re Ruſt.

Quid interſit inter *conqueri* & *lamentari*, & facile quiſque perſpicit, & ex Ciceronis tuſc. II. 50. intelligi poteſt: *Conqueri* fortunam adverſam, non *lamentari* decet. *Conqueri* igitur in gradatione minus, *lamentari* majus quid ſignificat.

Conscius & *Scius* hoc differunt, quod *ſcius* ſecum,

cum, *conſcius* cum alio ſcius eſt; licet *conſcium* indifferenter poſitum legerimus. Non. R.

Conscribere eſt multa ſimul ſcribere. *Exſcribere*, quod ab aliis ſcriptum ſit, transferre. *Tranſcribere*, cum Ius noſtrum in alium tranſit, ſic fundum alicui transſcribere, eſt Iure ceſſo tradere. Ponitur & Transſcribere pro eo, quod vulgo ſuper alium onerare, dicunt. Nonnunquam quoque idem eſt, ac in aliud Exemplum aliquid ſcribere, quod ICtis vulgo & communiter dicunt copiare. *Inſcribere* Accuſationis eſt, vel Occaſionis. *Adſcribere* Significationis. *Deſcribere* Dictionis, vel Ordinationis. Agr.

Consecrare eſt e profano ſacrum facere, non verbis modo ſolemnibus, ſed etiam manu. *Dedicare* eſt Deo dicendo dare, atque dicare. Itaque *Conſecratio* prior & religioſior eſt, quam *Dedicatio*. *Dedicatio* plus habet religionis, & a Pontifice tantum, *conſecratio* etiam a Tribuno plebis alioque ritu fiebat. *Dedicatio* magnam habet religionem. Cicero pro domo ſua. R. Alii hanc Differentiam hunc in modum exprimunt dicendo: *Conſecrare* idem eſſe, ac Mancipare, & ad Res referri; *Dedicare* vero, ſeu dicare, donatare proprie aliquid dicendo deferre, atque obſequio dare præſtanti cuidam Numini, inque perpetuum aliquid conſtituere. Cic. pro Domo: An Conſecratio nullum habet jus, Dedicatio eſt religioſa. Quid ergo illa tum obteſtatio tibicinis? quid foculus? quid preces? quid priſca verba voluerunt? Sic olim *Conſecrebantur* Reges & Imperatores Mortui, cum in Deorum numerum referebantur magnificentiſſimo apparatu, quem deſcribit Herodianus; item Loca

Profana & Bona Damnatorum, quæ religione obſtringebantur; rurſus Ædes Sacræ, Aræ a Magiſtratu, Pontifice præeunte, dicendo Dedicabantur. Vid. Schardius loc. cit. p. 240. col. b. Cic. in Conſolatione de Morte Filiæ: Teque omnium optimam doctiſsimamque, approbantibus Diis immortalibus ipſis, in eorum cœtu locatam ad opinionem omnium Mortalium conſecrabo. Id. de Lege Agr. Tum ipſum veterem Carthaginem vendunt, quam P. Africanus nudatam teſtis ac mœnibus ſuis, ad notandam Carthaginenſium calamitatem, ſive ad teſtificandam noſtram victoriam ſive ad oblatam aliquam religionem ad æternam hominum memoriam conſecravit. Et pro Domo: Cum ſuis ſe dicat manibus conſecraſſe, quæ tua fuit conſecratio?

CONSEQUIMUR & *Adſequimur* ſtudio, voto & deſiderio, quæ fuere per laborem propoſita, ita tamen, ut *conſequamur* fere, quæ ſolis nobis, & ſoli cauſæ noſtræ ſerviunt; *adſequimur* autem aliquid tum noſtra tum aliorum cauſa, ideoque Conſequi idem eſt ac adipiſci atque obtinere. Nonnunquam quoque pro adſequi eleganter ponitur. Sic ex Reipublicæ cauſa glorioſam Victoriam conſequi apud Ciceronem pro Cœlio invenies. *Obſequimur* officio; *Perſequimur* injuria; *Proſequimur* adſectu amoris, & interdum etiam odii ordine; *Adſequimur* voto. Agr.

Diſtinguendum eſt *inter manum in jure conſerere*, quod de correptione manuum coram prætore in re præſenti facta dicebatur, & inter *manum conſertum* (ita habet Stephanus ad Gellii L. XX. c. IX. & codex regius patav. lincoln. Oiſel ad Gel-

Gellium manu conſertum mavult. Idem ſentit Urſatius de notis antiq. in Grævii theſ. T. XI. p. 693. *ex jure vocare*, cum illud non coram prætore fieret, ſed abeuntes e judicio in fundum arceſsita gleba vel feſtuca denuo ad judicem reverterentur. Illa locutio ex XII. tabulis, hæc vero ex jure prætorio eſt derivanda. *Theod. Marcilius* ap. Rittershuſ. ad LL. XII. tab. claſſ. III. P. III. c. 8.

Conserere *manum* dicimus cum hoſte, *Aſſerere manu* enim libertatem comprehendimus. *Conſerere manum* in Iure ſignificat, de qua re diſceptatur in re præſenti, ſive ager, ſive quid aliud eſt, cum adverſario ſimul manu prendere, & in ea re ſolemnibus verbis vindicare. Priori tempore fiebat prætore inſimul abeunte & præſente, ſed ſequentibus temporibus alter alterum ex litigantibus ad conſerendum manum in rem vocabant, atque terræ aliquid ex eo, de quo litigabant, ad prætorem deferebant, atque in ea gleba, tanquam in toto agro, vindicabant. Gell. Noct. Attic. XX. 10. R.

Conservamus parta, *Quærimus* nova, *Parcimus* omnibus. Donat. R.

Consideratius eſt proverbium ex Cognomine; *Conſiderantius* ex Participio. Fronto.

Consignare eſt Signo impreſſo occludere: *Obſignare* eſt teſtificandi gratia Signum inprimere ſeu impreſsione Signi ſui teſtari & confirmare. Alias *Obſignare* Verbum eſt antiqui Iuris, quod ad injurias propulſandas, dum alicujus Bona publice poſsidentur, pertinet. Unde *Conſignari* dicuntur Litteræ, *Conſignari* Pecunia, quod in ſacculo

culo lineo trajecto ſignisque ceræ impreſsis olim deponebatur, & *Obſignari* item Litteræ, Teſtamenta, cum Teſtium ſubſcriptione & annulis ſignatoriis firmantur: *Obſignari* Bona, Prædia, Ædesque, Tabulis ſignatis obligantur, vel in publicas Tabulas referuntur, ut ab Apparitoribus fieri ſolet. Plaut. Bacch. (1) Has Tabellas *obſignatas, conſignatas*, quas fero. Confundunt tamen hæc Auctores, ut *Conſigno* pro *Obſigno*. Cic. pro Quinto: Tabulæ maxime Signis hominum nobilium conſignantur, a quo Conſignationes appellantur teſtationes, in Tabulis obſignationes perſcriptæ. Quintil. XIII. Promittit enim Litigator omnia, Teſtem Populum, paratiſsimas Conſignationes. Rurſus *Obſigno* pro *Conſigno*. Cic. pro Flacco: Laudatio obſignata erat ereta illa Aſiatica, quæ fere eſt omnibus nota nobis. Id. pro Cluentio: Pecuniaque obſignata, quæ ad eam rem dabatur, in manibus Scamandri deprehendit.

Consilium in bonis animi, *Res* in poteſtate fortunæ. Donat. R.

Consilium videtur cœtus prudentum & paucorum (2), *Concilium* multitudo των τυχοντων. R.

Con-

(1) IV. IX. 11. Conf. VII. ejuſd. Act. 4. & VIII. 83.

(2) Utrumque ſæpe confundi, obſervat Gronovius ad Liv. XLIV. 2. ubi multa auctorum loca corrupta emendat, docetque, *conſilium* dici I. de conſilio publico ſenatus, II. conſilio militari, III. prætorum, IV. regum; *concilium* autem interdum ſignificare I. comitia, ſeu conventum populi cujuſcumque, II. communem rempublicam conjunctorum populorum, III. congreſſum ſecretum, coitionem, ſeu cœtum conſpirantium clanculum, unde Livius conjungit interdum concilia coitioneſque, IV. conventum legatorum ab diverſis populis ſociis. Dict. Cretenſi concilium, & conſilium eadem res eſt, obſervante Bartio. De permutatione horum

Constans innuit ſoliditatem, *Perpetuus* durationem temporis. R.

Consternere & *conſterni* corpore, *Conſternari* animo dicitur. R.

Constructio de tota orationis compoſitione dicitur, præſertim quæ ornatus cauſa fit; & alias a Cicerone vocatur etiam verborum comprehenſio, it. collocatio conformatioque verborum, *conſecutio* autem de grammatico ordine, quo caſus & partes conſequuntur certa ratione. Quæ tamen differentia non eſt perpetua. Ipſi Ciceroni conſecutio idem notat, quod conſtructio, i. e. tota orationis compoſitio, & elegantior vocabulorum poſitus; Ita enim Partit. Orat. Numeri quidam ſunt in conjunctione ſervandi, conſecutioque verborum.

Consuescimus Bona; *Inſueſcimus* Mala; *Aſſueſcimus* utraque. Agr.

Inter *conſuetudinem* & *exercitationem* eleganter diſtinguit Muretus. "Eſt diligenter, ait, animadvertenda vis vocum, ne, ut quidam, errore ducti idem eſſe conſuetudinem, & exercitationem putemus. Etenim in *conſuetudine* ſæpius idem fit, at in *exercitatione* uſque ad aliquem modum paullatim adſidue aliquid additur. Itaque conſuetudine fit, ut idem ſemper facere velimus: *exercitatione*, ut quotidie majus aliquid præſtare poſſimus. Eſt, qui diutiſſime ſe ita adſuefecerit, ut ſenas uncias cibi quotidie caperet, neque plus umquam neque minus, ſed ſex uncias ipſas. Huic ſive quid de-

rum verborum egerunt etiam Drackenborchius ad Sil. VIII. & Burmannus ad Ovid. Met. I. 767. Caterum conf. Geſnerus in Theſ. h. v.

traxeris, ſive addideris, offendetur. At Milo Cortoniates, quum vitulum quotidie geſtaret humeris, etiam taurum effectum geſtaſſe narratur. Exercitatio hæc fuit. Creſcebat enim paullatim vitulus, & ſic quotidie aliquid accedebat ad pondus illius. Sic, qui hodie viginti verſus edidicerit; ſi cras imperet ſibi, ut ediſcat viginti quinque, perendie, ut triginta, atque ita quotidie addat aliquid, paullatim ad quingentos, aut eo amplius perveniet. Intereſt igitur inter *conſuetudinem* & *exercitationem*. *Conſuetudine* fit, ut idem facilius, & libentius fiat. *Conſuetudo* eſſe poteſt ſine ullo conatu, ut *conſuetudo* veſcendi quotidie auctis cibis, aut a prandio dormiendi: at *exercitationi* ſemper conatus aliquis adjunctus eſt. Crenius animadv. P. III. p. 113.

CONSUETUDO eſt Ius quoddam non ſcriptum, tacito conſenſu Populi, & voluntate utentium introductum. Apud Ciceronem ponitur quoque ſæpiſsime pro intima quadam Familiaritate, ſive Amicitia. Plautus autem Conſuetionem pro *Conſuetudine* ſive *Aſſuetudine*, h. e. aſſueſcentis habitu haud infrequenter uſurpat. *Mos* autem, quod a Modus per Syncopen deducitur, eſt ipſe actus & uſus inveteratus, ex quo *Conſuetudo* induci ſolet. Iulio Feſto de Verbor. Signif. *Mos* eſt Inſtitutum patrium pertinens ad Majorum Religiones atque Ceremonias. Cic. pro Cluentio: Non *Mos Conſuetudo*que ſervata. Id. I. Offic. Ad eorum *Conſuetudinem* Moremque deduci. Ib. Contra Morem *Conſuetudinem*que civilem fecerint. Arnob. II. Fiet enim familiaris e More *Conſuetudo* in naturam verſa. Etſi hæc frequenter confunduntur, maxime

xime ab Auctoribus Iuris, apud quos *Conſuetudo* factum nudum denotat, & *Mos* Jus non ſcriptum: cujus rei exempla ex ipſorum Libris plurima depromi facile poſſunt.

Consul eſt Tutor annuus Reipublicæ, ſeu Senatus Præſes publicorumque Conſiliorum Director. Dicebatur quoque olim is *Conſul*, qui Exercitui ſolus imperabat. *Conſularis* autem eſt, vel qui ipſe *Conſul* fuit, vel cujus Majores etiam *Conſulatum* geſſerant. Unde *Conſularis* Dignitas, & *Conſulare* Officium. H.

Consulatus eſt dignitas & poteſtas conſulum ordinariorum, aut ſuffectorum etiam; *Conſularitas* vero eſt conſulum honorariorum dignitas, qui nudam dignitatem, non adminiſtrationem a Iulio Cæſare conſequebantur. Caſsiod. VI. Epiſt. 21. adde L. 4. C. de Conſul. R.

Consulta appellantur, quæcunque de Conſilii ſententia ſtatuuntur, *Decreta* ſunt, quæ Præfectus aut Magiſtratus ſine Conſilio ſingulis de rebus pro ſuo judicio decernit, & pronunciat, ideoque decreta ſunt vel Interdicta, vel ipſa *Conſulta*, vel Scita: Unde Ciceronianæ Formulæ: Decretum facere, atque Decretum interponere. Salluſt. Iug. Oportere quinquenni *Conſulta*, & *Decreta* omnia reſcindi, Liv. III. Levius enim vaniuſque profecto eſt ſua *Decreta* & *Conſulta* tollere, quam aliorum. Sed Senatus conſultum & Senatus decretum aliter differunt, ut ſuo loco dicemus.

Consultor eſt, qui conſulit; *Conſultus*, qui conſulitur, ſeu a quo Conſilium eſt petitum. Quando autem eſt Nomen, & non Participium, (uti h. l.) ponitur pro Iuris prudente. *Conſultum* ve-

ra res ipſa, de qua conſulitur. Serv.

Contemnere eſt parvi ducere, *Deſpicere* infra ſe exiſtimare, *Contemnere* cum faſtidio rejicere & ſegregare, ideoque ſunt nonnulli, qui Verbum ſpernere a ſeperando deductum eſſe exiſtimant; quoniam ea, quæ faſtidimus, rejicere ac quaſi a nobis ſeperare ſolemus. Ita *Contemnere* plus eſt, quam (1) Deſpicere, Spernere plus, quam utrumque iſtorum. Cic. pro Muræna: Rempublicam deſpexit atque contemſit. Id. II. Offic. Deſpiciunt autem eos & contemnunt. Ter. And. I. V. 13. Quot modis *contemtus*, ſpretus?

Contentio, illa pars orationis in accuſatione coram judice, non crimen illud ſolum, quod intendebatur, ſed totius præteritæ vitæ criminationem complexa eſt, teſtibus, & argumentis quibuslibet adhibitis; *Peroratio* vero erat pronunciatio gravis & vehemens, *contentioni* ſubjecta, ad commoven-

(1) Deſpicere gravius eſt, quam contemnere. Cic. de Seneſt. *Contemni* ſe putant, *deſpici*, illudi. Non. R. Auſonio Popma rectius Scholiaſtes Ciceronis in Verrem I. 3. *Deſpicimus* inferiores, *contemnimus* æquales, aut *deſpicimus* vultu, *contemnimus* animo, nam *deſpicio* notat aliquem, tamquam ſe inferiorem intueri. Cicero pro Roſc. Amerino c. 46. ut omnes deſpiciat, ut hominem præ ſe ferat neminem. At *contemno* eſt aliquem licet æqualem, non curare ſeu negligere. Quando igitur hæc duo verba conjunguntur, etiam atque etiam conſiderandum eſt, utrum de æquali aut ſuperiore an de inferiore dicantur. Nam inferior deſpiciendo plus committit, quam *contemnendo*. Cic. in Verr. I. 15. itaque a P. R. *contemnimur*, deſpicimus ſcil. ſenatores. Contra quum æqualis aut ſuperior *deſpicere*, & *contemnere* dicitur, tum *contemtus* præſtat *deſpicatui*. Idem Cicero d. c. 3. de Verre, qui jam prætor & proprætor fuerat, non uſque eo deſpiceret *contemneretque* ordinem ſenatorum. Idem de Offic. II. 10. deſpiciunt autem eos, & *contemnunt*. Interim ſi quis per hæc duo verba ſimul poſita maximum quemque *contemtum* ſignificari exiſtimaverit; non opinor, auctoritatibus plane deſtituetur.

movendam miſericordiam, aut quemcunque cauſa poſtulabat motum. R.

Contentus ſi derivatur a verbo tendo, & participium eſt, notat intentionem, cujus contrarium eſt remiſſus, laxus. Iam *contentus*, jam laxus funis Hor. 2. Sat. 7. 20. *contentus* arcus, Ovid. Met. 6. 286. *contenti* oculi, Suet. Tib. 7. *contento* ſtudio curſuque, Cic. pro Sext. c. 6. *Contentus* autem, quando deducitur a verbo teneo, & adjectivum eſt, quemadmodum Valla I. 15. ſcribit, dicitur, qui continet, quod animo ſatisfacit, e. c. contentus ſua ſorte v. Fabr.

Continentia ab effectibus, *Abſtinentia* ab alienis, *Temperantia* ab omnibus. R.

Continere *memoria* & *memoria complecti* non ſunt ſynonyma. Sen. rhet. in proœm. controv. & ſuas non ad complectenda tantum, quæ vellem, velox erat mihi memoria; ſed etiam ad continenda, quæ acceperat. Diſcrimen harum vocum per ſe patet.

Contingunt bona, *Accidunt* mala, *Eveniunt* utraque. Agr. R.

Continue fit, quod adſidue, i. e. ſemper; *Continuate*, quod ſine intermiſsjone, continuato, ſtatim fit; C. Fr.

Contra Particula Anthitheſeos eſt *rurſus*, & *iterum* iterationis, *viciſſim* ἀναστροφῆς, reciprocationis ſeu converſionis vel alternationis. Interim haud negandum, Ciceronem, & alios probæ notæ ſcriptores alicubi dicere rurſus pro contra. *Rurſus* etiam poni video pro viciſsim apud Iul. Cæſ. B. G. VII. 47. \n. *Contra* etiam nonnunquam pro *viciſſim* poni videtur, ſed ita, ut fere ſimul contra-

trarietatem ſignificet. Gocl. obſ. 36. ſ.

Contrarium eſt negotium: *Adverſarius* eſt homo, C. Fr. Neque enim exempla deſunt in contrarium.

Contumelia gravior eſt, quam *Injuria*, hæc generaliter; illa autem ſpecialiter conſideratur. Ex quo apparet, Contumeliam plus eſſe, quam Injuriam. Hinc eſt quod contumelia, tamquam verbum aliquod gravius, apud bonos ſcriptores injuriæ in verborum collocatione poſtponatur. Nam *Contumelia* dignitatem alteris atterit, & minuit: *Injuria* lædit Famam, vel damnum infert, aut injuſte agit: Hæc enim tria ſpecialiter *Injuria* ſignificat. *Convicium*, ut in actione Injuriarum; *Damnum* culpa datum; ut in Lege Aquilia; Iniquitatem, & Injuſtitiam: ut tradit Ulp. L. 5. §. 1. D. ad Leg. Aquil. Salluſt. Cat. Injuriis Contumeliiſque concitatus. Cic. III. in Verrem. Cum maximis *injuriis contumeliiſque*. Id. Quibus tu privatim *injurias* plurimas, *contumeliaſque* impoſuiſti. *Contumeliam* inferunt, *Injuriam* patiuntur homines. Fronto. Pacuvius in Periboe p. 251. Edition. Stephanianæ, ubi Novius hunc Locum ſic illuſtrat; Injuria levior quædam res eſt Contumelia. Patior facile injuriam, ſi eſt vacua *contumelia*.

Convicium, quaſi *Convocium*, a conventu ſc. multarum vocum ſeu a multitudine vocum confuſarun conveniente. *Convitium* notat labem vitiumve ædificiorum. Lib Orthograph. p. 50. R.

Convenit in unum, *coit* in multos. Fronto.

Copiæ de exercitu Num. plurali dicimus; *Copia* vero aliarum rerum eſt. Alias *Copia* a *va-*

rie-

rietate ſic diſtinguitur, quod poteſt eſſe *Copia* aliquarum rerum ſine *varietate*; ut ſi quis Virgilios, ut ita dicam, mille habeat, & præterea nullos Poetas alios, magnam hic quidem copiam librorum habet Virgilii, ſed non Poetarum varietatem. Sic in oratione, qui uno modo dicunt, iiſdemque perpetuo verbis utuntur, copioſi quidem eſſe, & dici poſſunt, ſed nulla dicendi *varietate* delectant. *Varietas* vero non ſine copia eſt. R.

Coram indiget adjectione. *Palam* non indiget. *Coram* ad certas Perſonas refertur (1), ut: *Coram* quem quæritis, adſum: *Palam* ad omnes. Donatus.

Corinthium ſeu *Corinthienſem* Civem dicimus, *Corinthiacum* Vas, inquit Fronto. Contra Sueton. Aug. Vaſa Corinthia: & Corinthia Supellex, Cicero.

Corium eſt durius, & majorum Animalium, ut Bovum, Equorum; alii dicunt, *Corium* proprie eſſe eorum Animalium, quæ craſsiorem ac duriorem pellem habent, quod & Scortum dicitur. *Pellis* eſt tenuior, & minorum Animalium, ut Hominis, Leonis, Ovis, Canis &c. At hoc *Corium* eſt crudum. *Pellis* eſt Corium maceratum atque emollitum, ſeu Cutis a carne detracta (aut etiam elaborata) mollior. Varro VI. de L. L. Etiam nunc dicimus Scortea ea, quæ ex Co-

(1) Lege Ioannis Strauchii, ICti ſummi Lexicon Particularum Iuris p. 36. col. b. ubi videndum, Particulam Coram non ſolum Proximitatem ſignificare, ſed & Præſentiam intellectualem atque operativam æque, ac Perſonalem importare.

Corio, & Pellibus ſunt facta. Id. II. de Vita Populi Rom. Etiam Pelles bubulas oleo perfuſas percurrebant. Salluſt. IV. Hiſtor. De Pecore Coria recens detracta. Hoc diſcriminis non ſemper obſervatur.

Cornus ipſa Arbor dicitur (1): Pomum vero *Cornum* & *Corna*: Virg. III. Æn. 647. Lapidoſaque *Corna*.

Corallia ſunt ea, quæ præter debitum addita ſunt, tamquam actuaria, & ſuperpondia. Spieg. *Corollariæ* autem Corollæ erant, e lamina aerea, vel argentea tenui inaurata, aut ſubtiliter inargentata, quæ ob gracilitatem Corollæ eleganter appellatæ ſunt. Turneb. Lib. 18. Adverſ. c. 29.

Corona, & *diadema* ita differunt. *Corona* civium privatorum eſt, & illorum etiam, qui magiſtratum gerunt, quibus hono defertur, nec eſt tantum regni, ſed etiam victoriæ inſigne, *diadema* tantummodo regum eſt.

Coronæ (2) ſunt, quæ cingunt & ambiunt caput, aut collum, aut Pocula (3), *Certa*, quæ demiſ-

(1) Hæc Arbor habet ramos duritie & rigiditate Cornibus (unde & iſti nomen) non abſimiles, & reddit fructum circa Solſtitia primo candidum, poſtea ſanguineum. Ex eo genere fœmina poſt Autumnum fert Baccas acerbas & cunctis animantibus ingustabiles; Ligno quoque fungoſo eſt atque inutili, Vid. Perotti, Cornu Copiæ Epigr. I. col. 24. lin. 44. ſeqq.

(2) Virginis eſt ſertum, clerici corona, poetæ laurea, quod geſtat rex, diadema vocatur. R.

(3) Ejus Originationem atque Synonymiam vide in libello noſtro de Poetarum Corona Hiſtorico-Philologico cap. I. § 7. ſeqq. p. 8. ſeqq. Edition. Cygn. Vt autem Corona non ſolum Magiſtratuum, & ſic Regni atque Victoriæ quoque, ſed & Civium privatorum eſt Inſigne; Ita Diadema tantum Inſigne Regum eſt.

demiſſa pendent, quod genus Cicero II. de Leg. vocat Longas Coronas, Ovidius porrectas. Ita enim canit: Tegula porrectis ſatis eſt vallata Coronis. Plaut. Aſin. IV. I. 58. Tum ſi Coronas, Serta, unguenta juſſerit, Lucret. IV. 1124. Pocula crebra, Unguenta, Coronæ, Serta parantur. Arnob. VII. Etiam Dii Sertis, Coronis afficiuntur & floribus.

Corporeus ex corpore, *Corporalis* in corpore. R.

Corrigere eſt rectum facere, & in locum ſuum reſtituere; *Emendare* vero eſt ab omni macula, & labe purgare, quod plus eſt. Liv. LII. Si quid fecerim imprudentia lapſus, corrigi me, ac emendari ac caſtigatione poſſe. Gell. VI. Spes contra nulla eſt, emendari eum poſſe, & corrigi. Tac. Hiſt. I. Aut ipſe prædicat emendata, & correcta. Plin. Paneg. Corrupta eſt diſciplina caſtrorum, ut tu corrector emendatorque contingeres.

Sic *Corrigimus* quoque prava; *Inflectimus* autem, quæ fuerunt recta. Hæc differentia non ſatis ubique cuſtoditur a veteribus.

Corruptela ipſa res & paſsive ſignificat, quæ vim rumpendi habet, ac propterea corrumpit. *Corruptio* corrumpentis adminiſtratio & active ſignificat. Front.

Corruptum eſt, quod aliquo modo vitiatum, aut violatum, aut ruptum, aut prorſus eſt deſtructum, *Depravatum*, quod diſtortum, contaminatum, pravum factum, & perverſum eſt. Cic. II. Offic. Corrupti mores ſunt depravatique admiratione divitiarum. Id. pro Muræna: Iuriſconſul-

ſultorum ingeniis pleraque corrupta, ac depravata ſunt, & pro Fonteio: Quid pretio corruptum? quid ſpe aut metu depravatum? & I. de Finib. De quibus neque depravate judicant, neque corrupte.

Corrupta judicia ſunt in iis, qui acceperunt pecuniam, *Contaminata* in iis, qui offenſione ordinis infamantur. Pædian. R.

Coryli, proprie dicuntur, *Avellanæ* ab Avella, oppido Campaniæ, ubi abundant, nominantur. Serv. R.

Cosmetas & *ornatrices* diſtinguit vetus Scholiaſtes Juvenalis, qui ſat. VI. 476. ita: ponunt Coſmetæ tunicas tarde veniſſe liburnas dicitur. Scholiaſtes coſmetas eos dicit, qui ornamentis præſunt, non ornatrices; nempe forma nominis maſculina eſt, feminina eſt κοσμητρια, v. Geſneri theſ. h. v.

Crassari in corporeis eſt & ſanguineis: *Graſſari* aut animi aut crudelitatis. Agræt. R.

Creare eſt ex nihilo aliquid producere; ſed *Facere* præter productionem Operis cujuſdam etiam faciendi h. e. dandi, ſolvendi, numerandi, judicandi, ambulandi, reddendi, aliarumque rerum, & actionum Cauſam complectitur. Leg. Martini Chemnitii Pars I. Locor. Theologic. p. 279. H.

Credimus, quod plerumque falſum eſt, *Intelligimus*, quod verum eſt & certum. Donatus. R.

Creditum, & *Mutuum* L. 1. & 2. D. de Reb. cred. ita differunt, ut Genus, & Species. Nam *Creditum* etiam conſiſtit extra res eas, quæ pondere, numero, menſura continentur: ſicuti ſi eandem

dem rem recepturi ſumus, Creditum eſt. Creditum ſignificat uſuras quoque, de quibus fidem habere dicebatur Creditor, quod eas ſuo tempore non exegiſſet, ſors ipſa non tam credita, quam uſuris occupata, & locata erat. Conf. Schardii Lexicon Iurid. pag. 257. col. b. At *Mutuum*, ſi non eandem rem, ſed aliud tantundem, id eſt, ejuſdem naturæ, & qualitatis cum eo, quod dedimus. Ideoque pariter atque æqualiter reſpondens haud inconcinne dicitur. Item *Mutuum* non poteſt eſſe, niſi proficiſcatur res aliqua, & de meo tuum fiat: *Creditum* autem fit interdum, etiamſi nihil proficiſcatur, veluti ſi poſt nuptias dos promittatur, aut ſtipulatio ad obligationem comparandam interponatur, ut eſt in libris Iuriſconſultorum.

Crepitus eſt ſonitus violentus, ex impulſu reſultans, v. c. cymbala tympanaque, tubæ & cornua, ſimiliaque crepitant. *Strepitus* fit ex corporum tactu, ſive colliſione rerum, & multarum vocum in unum confuſione, dummodo ne ſit immodicus, tunc enim dicitur *fremitus* v. g. in mari ſonus fluctuum, & in populo murmur vocatur fremitus; ſtrepitus autem proprie pedum ambulantium, manuumque aliquid pertractantium ſonus eſt: *ſtridor* eſt acrior, & quaſi ſibilans colliſio, v. g. ſtridor dentium, januæ, plauſtri.

Crimen perſæpe quamquam notat accuſationem, & ſic etiam in privatis adhibetur. Plin. Ep. I. 20. & generaliter notat Factum, quod malum judicatur; eſt fraus capitalis, qua Reſpubl. læditur, veluti Cædes, Falſitas, Adulterium, vel quando quis contra Principem, vel Urbem aliquid molitur, aut qui

qui profugit ad Hoſtes ; vel illos juvat qualicunque cauſa, ſcilicet armis, conſiliis, vel pecunia. *Delictum* vero privata noxia, qua privatim quiſque læditur, unde & Delictum, & quidem ex Ciceronis mente, domeſticum atque vernaculum crimen optime appellatur. Veluti Furtum, Injuria. Lib. 17. §. 16. ff. de Ædil. Edict.

Crimen non modo pro delicto, ſed pro ipſa etiam criminatione accipitur; *flagitium* proprie in libidine, quaſi flagris dignum crimen, ſed pro ceteris quoque peccatis accipitur, quæ infamiam habent.

Crimen *Majeſtatis* eſt, quod adverſus populum Romanum, aut ſecuritatem ejus committitur. *Crimen Perduellionis* ſub illo tanquam ſpecies ſub ſuo genere comprehenditur, eſt vero illius, qui hoſtili animo adverſus Rempubl. vel principem animatus eſt. Ulp. R.

Crustæ ſunt Laminæ inauratæ, quæ Poculis, aut Vaſis inferuntur, ut vix refelli poſſint. Proprie vero denotant tegumenta duriuſcula, quæ carni aſſatæ plerumque obducuntur. *Emblemata* (1) ſunt ornamenta pretioſa, quæ Scyphis, Speculis, Abſidibus, Vaſiſque affinguntur, ita tamen, ut ſint exemtilia, Cic. VI. in Verrem: Cruſtæ, aut Emblemata detrahebantur: Sic Haluntini, excuſſis deliciis, cum argento puro domum revertuntur. Paulus ad Vitellium Lib. 2. L. 32.

(1) Alias Emblemata, quæ Græci ἀπὸ τοῦ ἐμβάλλειν, hoc eſt, ab interſerendo derivant, trifariam diſtinguuntur, ut quæ in Parietibus fiunt vermiculata, Muſeaca; quæ in Lignis Segmentata; & quæ in Pavimentis, Teſſellata plerumque appellentur.

L. 32. §. 1. ff. de Auro argen. Cymbia argentea cruſtis aureis illigata. Id. Aurea Emblemata, quæ in abſidibus argenteis eſſent.

Crustam cum dicimus feminino genere, lapidis aut ligni aut gelu partem ſignificamus: cum vero *Cruſtum*, edulium aliquod ſignificamus, partem panis vel placentæ. Virg. 7. Orbem fatalis cruſti. Hor. Dant cruſtula blandi Doctores &c. Serv. R.

Cubicularius eſt, qui cubiculum cuſtodit; hoc eſt, Miniſter Cubiculi, ſeu qui nobis adminiſtrat in Cubiculo. Quod nomen ſummæ Dignitatis fuit apud Romanos, maxime temporibus Imperatorum, ut teſtatur Suetonius, qui nominat Auguſti, & Neronis Cubicularios, & Domitiani Decurionem Cubiculariorum, qui ſcilicet ad ſimilitudinem Militiæ Cubiculariorum Ordinem ducebat: *Cubicularis* eſt aptus Cubiculo, ut Lectus Cubicularis, in quo Veteres dormiebant, ſicuti in Tricliniari accubantes cibum ſumebant. Cic. VI. in Verrem: Hunc veſtri janitores, hunc Cubicularii diligunt. Id. II. de Div. Quidam ſomniavit ovum pendere e faſcia lecti ſui Cubicularis.

Culmus eſt ipſe calamus Frugum ſeu Frumenti in primis a radice nempe ad ſpicam uſque, quem Veteres a colendo Columum dixerunt. Unde & Columen primo, poſtea *Colmen*, ſeu *Culmen*, quod non ſolum Tectum e culmo ſtramineum, ſed & Tecti cujuſdam, ſeu cujuslibet rei Cacumen denotat. *Stipulæ* vero folia, quæ ambiunt culmum; in ſpecie autem *Stipula* id denotat, quod poſt meſſem in campo remanet. Serv.

Cujus ad Perſonam refertur; *Cujatis* unde ſi-

gnificat, Attius in Telepho: p. 39. Fragm. Vett. Poetar. Qui neque *Cujatis* eſſet unquam, potuimus multi Rogitantes reſciſcere.

Culleus & *uter* non ſunt eadem. Corn. Nep. Eum. VIII. ad hanc rem conficiendam imperavit quam plurimos utres atque etiam *culleos* comparari. Heuſingerus ad h. l. ita: Utres ad aquam in itinere portandam adhibitos ſæpe legimus, non & culleos. Nec ſatis conſtat, quæ culleorum, & utrium ſit differentia. Sed van Staveren: ſaccus inter vaſa militaria trajiciendo amni aptus.

Cultus eſt in Veſtibus, gemmis, auro & argento; *Ornatus* eſt in cura comendi Capitis, poliendæque & ornandæ Cutis, ut oſtendit Tertullianus in Libro de Habitu muliebri: Habitus, inquit, Feminæ duplicem ſpeciem circumfert, Cultum & Ornatum. *Cultum* dicimus, quem Mundum muliebrem vocant. *Ornatum*, quem Immundum muliebrem convenit dici. *Ille* in Auro, & Argento, Gemmis, & Veſtibus deputatur, *iſte* in Capillorum, & Cutis & earum partium Corporis, quæ oculos trahunt. *Alteri* ambitionis crimen intenditur, alteri proſtitutionis. Cic. in Curionem & Clodium: Tu vero feſtinus, tu elegans, tu ſolus urbanus, quem decet muliebris Ornatus, quem inceſſus Pſaltriæ. Liv. XIV. Munditiæ & Ornatus & Cultus hæc Feminarum inſignia ſunt, his gaudent & gloriantur; hunc Mundum muliebrem appellarunt Majores noſtri. Cyprianus de Diſciplina & Habitu Virginum: Ad *Cultum* atque *Ornatum* tuum juſto fine moderandum. Sed interdum utriuſque Vocabuli notio latiſſime patet, & *Ornatus* ſignificat omne, quod Ornamenti gratia adhi-

adhibetur: *Cultus* vero omnia continet; excepto victu, quibus utuntur homines, vel Ornamenti, vel Commodi, vel Delectationis etiam cauſa. Alii aliam inter *Cultum* & *Ornatum* conſtituunt Differentiam, dicendo: *Cultum* proprie ad Rem ruſticam pertinere; nonnunquam etiam extra Rem eſſe ruſticam. Cum vero ſit extra Rem ruſticam, vel activam, vel paſſivam ſignificationem in ſe habeat. *Ornatus* autem dicitur cultus ipſe, quo quis ornatur: ut cum dicimus aliquem Tragico, vel Comico *Ornatu* prodire. Et hæc propria videtur eſſe Ornatus ſignificatio; extra quam tamen ſæpiſſime egreditur referturque ad alia: ut cum appellamus Ornatum Orationis, & intelligimus vel Verborum ſplendorem, vel Sententiarum gravitatem atque lumina.. Vid. Doleti Phraſes & Formulæ elegantiores L. L. fol. b. col. 1. *Cultus* etiam neceſſitatis, *ornatus* autem voluptatis eſt. Suet. Callig. Triumphalem quidem Ornatum etiam ante expeditionem aſſidue geſtavit. Cic. in Œconomico: Quid ſi Veſtum & ceterum Ornatum muliebrem pretii majoris habeat, quam tu habes. Id. ad Varronem; Eundem Cultum, eumdemque victum eſſe. Et I. Officior. Student parare ea, quæ ſuppeditant & ad Cultum, & ad victum.

Cupes & *Cupedia* antiqui lautiores cibos nominabant, inde & macellum & forum Cupedinis Romæ appellabant. *Cupedia* autem a cupiditate ſunt dicta. Feſt. R.

Cupido Poetice eſt ardens Cupiditas, & propterea inconſideratæ neceſſitatis; *Amor* vero judicii Amores autem in Plurali Numero ſemper pro

turpibus atque Venereis, immo & pro Deliciis ſumuntur. Alias Amor Pietatem, Gratiam, Benevolentiam ac Studium etiam deſignat. Plaut. in Bacchid. Cupido te conficit, anne Amor? *Cupiditas*, quod pars quædam ſit temperatior, defluens ex cupidine, levior eſt, quam Cupido. Lucilius Lib. 23. Cupiditas ex homine, *Cupido* (1) ex ſtulto nunquam tollitur.

Cupio eſt cum vehementi affectione appeto: Unde apud Ciceronem pro Sext. Roſc. Amer: ſumme aliquid cupere, & apud Ter. Adelph. V. IX. 36. impenſe cupere, (h. e. quæcunque lubent) legitur. *Volo* modeſte ſeu rationabiliter aliquid appeto, vel deſidero, adeoque *Hoc* ſimplicem animi motum; *Illud* ingens deſiderium notat. Cic. II. de Rep. Non gravarer, Læli, niſi & hos velle putarem, & ipſe cuperem, te quoque aliquam partem hujus noſtri ſermonis attingere. Id. in Catone: Speramus, Volumus quidem certe, Senes fieri. Ib. Volumus ſane, niſi moleſtum eſt. It. Cupimus mala & turpia. Volumus bona & honeſta. Afranius: Amabit ſapiens, cupient ceteri. Quæ tamen differentia non ſemper obſervatur, ut ex Cicerone & Terentio oſtendit Auguſtinus Lib. 14. de Civitate Dei his verbis: Apud Auctores ſecularium Litterarum talis iſtorum verborum indifferentia reperitur. Ait enim

(1) Plaut. Curcul. diſcrevit, & vim ejuſdem diverſitatis expreſſit, dicens: Quod Venus Cupidoque imperat, ſuadetque amor. Cupidinem cum genere femineo dicimus, cupiditatem ſignificamus. Virg. VI. Æn. Quæ lucis miſeris tam dira cupido? Cum maſculine, deum ipſum. Plaut. Mercat. Cupido quantus es? Non. Marcell. R.

enim Cicero, Orator ampliſſimus, *Cupio*, Patres conſcripti, me eſſe clementem. Quia hoc verbum in bono poſuit, quis tam perverſus doctus exiſtat, qui non eum Cupio ſed Volo potius dicere debuiſſe contendat. Porro apud Terentium flagitioſus Adoleſcens, inſana flagrans cupidine: Nihil Volo aliud, inquit, niſi Philumenam. Quam Voluntatem fuiſſe libidinem, reſponſio, quæ ibi ſervi ejus ſenioris inducitur, ſatis indicat.

Cur ſimpliciter percontatur: *Quare*, cauſam rationemque deſiderat. Front. R.

Cura eſt in confectatione & conſervatione & ſpe Bonorum: Ideoque Cura de re quapiam recte expedienda dicitur attenta cogitatio. Rodolphus Coclenius in Obſervationibus L. L. p. 229. Curam adjungit Operæ, dicendo: Illam eſſe animi; Hanc vero ad corpus & ad animum ſimul, ſicut & Diligentiam, pertinere. *Sollicitudo* in metu Malorum. Unde & pro ipſo metu, atque angore ponitur, & dicitur alias Cura Mentiſque inquietitudo. *Sollicitudo* igitur plus eſt quam *cura*, unde veteres in conjungendo *illud* poſteriori loco poſuerunt. Ter. Phorm. Quanta me cura & ſollicitudine afficit gnatus! Cic. de Lege Agr. Ad curam ſollicitudinemque multo magis. Plin. V. Epiſtol. 6. Amavi curam & ſollicitudinem tuam. Neque tamen hanc ακριβειαν ubique cuſtodivere antiqui. Suet. Calig. In teſtificanda ſollicitudine & cura de incolumitate ejus. *Curatio* (1) pro-

 prie

(1) Procuratio eſt ſacrificium, quod ad depulſionem & expiationem monſtrorum, aut porentorum fit, & ea gratia rem divinam procurare eſt monſtra procurare. Gocl. ad Liv. V. 15. R.

prie Medicorum eſt; *Cura* reliquorum. *Curatio* & Medicinæ & Mentis; *Curatura* Diligentiæ. Donat. v. Barth. ad ſcript. Venat. p. 129.

CURATORES ſunt, quibus mandatur rei alicujus Curatio, ſeu ad quos ſpectat cura Puberum & eorum, qui negotiis ſupereſſe non poſſunt, quales ſunt prodigi, furioſi, dementes ac perpetuo aliquo morbo impediti, hinc Ciceronianum illud: Curatorem conſtituere. *Curatores* etiam feminis conſtituuntur. *Tutores* dantur Impuberibus, qui ſe per ætatem defendere non poſſunt. *Illorum* munus Curatio (1) appellatur: *Horum* Tutela, de quibus prolixe tractant Juriſconſulti Tit. Inſtit. de Tutel. & Cur. & alias horum Verborum Differentias tradunt ad Ius pertinentes, quas nihil eſt neceſſe heic referre. Sed alii Auctores, & maxime Poetæ, hanc Differentiam confundunt, apud quos Tutelæ Nomen generale eſt. Hor. II. Serm. Satyr. III. v. 218. Interdicto huic omne adimat Jus Prætor, & ad ſanos abeat Tutela propinquos.

CURIA locus eſt, ubi publicas curas gerebant. *Calabra* curia dicebatur, ubi tantum ratio ſacrorum gerebatur. *Curiæ* etiam nominantur, in quibus uniuſcujuſque partis populi Romani quid geritur. *Curiata* comitia, a curiis appellata. Feſt. R.

CURIALES ejuſdem curiæ, ut tribules & municipes. *Curules* equi, quadrigales. *Curules* magiſtratus appellati ſunt, qui curru vehebantur. Feſt. R.

CUR-

(1) Curatio quoque munus eſt, a nobis ſuſceptum, ad quod exequendum Curæ noſtræ feruntur. Competit & Medicis, quoniam in ea diligens verſatur cura.

Currus, quo honeſte vehimur, *plauſtrum* agricolæ & mercatores in frumentis, lignis, mercibus deportandis uſurpant; *rheda* ſive *carpentum* celeritate & agilitate ſe commendat eine chaiſe; *petoritum* penult. correptâ ſeu *pilentum* ſeu *carruca*, quæ Livio l. 21. currus arcuatus dicitur, germanice eſt eine Kutſche, bedeckter, hangender Wagen, Carrethe; *eſſendum* in prælio, ein Streitwagen, *carrus* vel *carrum* in muniendis oppidis aut caſtris, aut inſerviens impedimentis devehendis, ein Karrn, Ruſtwagen. *Curru* vehebantur triumphatores & ædiles, qui hinc curules, dicti ſunt. *Plauſtra* vocantur ſtridentia & gementia. *Carpentum* a Livio l. 48. tribuitur Tulliæ, Tarquinii ſuperbi conjugi, quod per patris egiſſet corpus cruore adhuc ſuo madidum, ac *rheda* belli præfectis, qua celeriores curſus perficiant. *Petorita* & *carrucas* auro argentoque cælatas, eboreque amictas, atque a ſenatoribus non tantum, ſed ipſis imperatoribus quoque uſurpatas fuiſſe, legimus. *Eſſedis carriſ*-que ſuperſtans armatus hoſtis ingenti ſonitu equorum rotarumque adveniſſe dicitur apud Livium X. 28. & pro vallo carrus objecerant apud Jul. Cæſ. B. G. I. 26. Nec tamen hoc diſcriminis accurate ſatis ubique obſervatum.

Custodiæ appellatione ſola publica intelligitur, qua Rei continentur (1) L. 224. D. de Verb. Sign.

(1) Veteres minime incommode dixerunt Cuſtodelam. Et quoniam hoc Vocabulum non eſt Actionis ſolum, ſed & Perſonæ, fit, ut I. pro fide ejus, qui rem cuſtodit; II. pro eo, cui rem damus in cuſtodiam accipiatur.

Sign. *Vincula* tam privata ſunt, quam publica: Itaque in *Cuſtodia* eſſe dicitur, qui in carcerem detruſus eſt, vel aliqua publica cuſtodia coercetur: In *Vinculis* autem, quicunque vinctus eſt, ſive publice a Magiſtratu, ſive privatim (2), ut Captivus a Latronibus, aut Prædonibus, Servus a Domino. Quæ Differentia a Juriſconſultis tradita ab aliis quoque Auctoribus obſervatur. Plaut. Capt. Ita vinculis cuſtodiiſque circummuniti ſumus. Cic. I. in Catil. Sed quam longe videtur a carcere atque a vinculis abeſſe debere, qui ſeipſum jam dignum cuſtodia judicaverit. Salluſt. Catil. Publicandas eorum pecunias, ipſos in Vinculis habendos per Municipia. Ib. Pecunias eorum publicandas, ipſos per Municipia in Cuſtodiis habendos.

Cutis eſt in carne, ſeu corpori adhærens & vivorum, detracto corpore *Pellis*. R.

Cymbalum & *Crotalum* differunt. *Crotalum* erat calamus fiſſus, ut ſonet, ſi quis eum verſet manibus. *Cymbala* ergo tinniebant, *Crotala* crepabant. *Die Cymbeln klungen, die Crotala flapperten*. *Cymbala* bina & majora ambabus manibus, *Crotala* vero quaterna atque adeo ſingulis manibus bina percutebantur. Lampe de Cybalis 1. 5. R.

Damna-

(2) Ideoque Vincula ponuntur quoque pro carcere, in quo noxii vincti ſervantur. Vinculum autem in ſingulari Numero Ligamen deſignat.

D.

Damnati *ad Gladium*; alias vocantur Damnati ad Ferrum, ſicuti tradit Alciatus Lib. 1. Parerg. Cap. 32. Conf. Barnabæ Briſſonii Lib. V. de Formulis & ſolennibus P. R. Verbis p. 486. erant, qai in Ludum dabantur, ut confeſtim, aut certe intra annum a Gladiatoribus ferro conſumerentur. *Damnati ad Gladii Ludum*, ſive *ad Ludum Gladiatorium* qui Pœnæ cauſa in *Ludo* depugnabant, & expleto tempore legitimo, veniam atque miſſionem a Magiſtratibus conſequebantur. *Illud* inter ſupplicia, quæ vitam adimunt; *Hoc* in mediocrium pœnarum numerum referebatur. Ulp. L. 8. de Officio Pro Conſulis: Eſt Differentia inter eos, qui ad Gladium & eos, qui ad Ludum damnantur. Nam ad Gladium damnati confeſtim conſumuntur, vel certe intra annum debent conſumi. Hoc enim mandatis continetur. Enim vero, in Ludum damnantur, non utique conſumuntur, ſed etiam Pileare & Rudem accipere poſſunt poſt intervallum, ſiquidem poſt quinquennium Pileare; poſt triennium autem Rudem induere eis permittitur. Paulus Lib. 5. Sententiar. Summa ſupplicia ſunt Crux, Crematio, mediocrium autem Delictorum pœnæ ſunt Metallum, Ludus, Deportatio: Minimæ Relegatio, Exilium, Opus publicum, Vincula. Sane qui ad Gladium dantur, intra annum conſumendi ſunt. Capitolinus in Macrino: Servos, qui a Dominis fugiſſent, repertos ad Gladii Ludum deputabat.

Damnati *in Metallum* dicebantur, qui arctioribus vinculis alligati in ipſis Metallorum Fodinis

nis tenebantur, nec ſe inde poterant movere. Vid. Schardii Lexicon Juridicum p. 268. col. 2. ubi legendum, quod Ulpianus hanc Differentiam quam fuſiſſime explicet. *Damnati in Opus Metalli*, qui duntaxat Operi Metallico addicti & mancipati levibus vinculis coercebantur. Nam inter hos Differentia in Vinculis tantum eſt, ut ſcribit Ulpianus L. 28. §. 6. D. de Pœn.

Damnum (1) ſignificat amiſsionem, & ademtionem quarumcunque rerum, quas habuimus; Ideoque videtur nomen habere a demtione, cum minus re factum, quam quanti conſtitit. Varro. *Detrimentum* autem diminutionem; vel attenuationem, & eſt quaſi detritu factum damnum. Leg. Varronis Lib. IV. de L. L. col. 1074. quod quidem minus eſt, quam Damnum. Cic. III. in Verr. Etiamne habet hæc tot Detrimenta atque Damna cum maximis injuriis contumeliiſque perferetis? Hinc *Damnum* etiam ſignificat ſumtum & expenſas, quod Patrimonia abſumunt, & minuunt. & *Damnoſus* ſumtuoſum, profuſum. Iuv. Satyr. 6. verſ. 509. 510. Nulla viri cura interea, nec mentio fiet Damnorum. Hor. Lib. II. Sermon. Sat. VIII. v. 34. Nos niſi damnoſe bibimus. Plaut. Truc. Act. I. Sc. I. v. 44. Et minus damnoſorum hominum, quam nunc ſunt, Fiet Suet. Net. Non in alia re damnoſior, quam in ædificando. *Detrimentum*, quod uſu detritum eſt; *Diſpendium* detexitur in ponderibus; *Jactura*, quod jacitur ex onere navis. Fronto.

Dapes Regum ſunt; unde inter eorum officiales,

(1) Damnum rei eſt, malum ipſius hominis. R.

les, quos vocant, unus dapiſer, vel archidapiſer dicitur; *Epulæ* Privatorum, vel: *Dapes* Deorum ſunt (1); *Epulæ* Hominum Serv.

Dare, *Dicere*, *Addicere*, tribus hiſce verbis totum prætoris munus continetur. *Dabat* enim prætor actionem & exceptionem, bonorum poſſeſſionem, *dabat* etiam judices, arbitros, recuperatores, tutores. *Dicebat* vero viam in vindiciis, dicebat interdicendo, quoties de poſſeſsione agebatur; indicebat, advocata concione, ferias, ſi quando terra in Urbe tremuiſſet. *Addicebat* denique, veluti facta in jure ceſsione, mancipatione, ceteris.

Dare eſt transfundere in alium Dominium rei. *Tradere* eſt nudam rei Poſſeſsionem alteri cedere, non Proprietatem. Itaque ſi quis ſtipuletur, rem ſuam ſibi *dari*, erit inutilis Stipulatio; at contra utilis, ſi *tradi* ſtipuletur. Interdum tamen hæc duo confunduntur, ut in Contractu Emtionis, in quo cum juncta, & nexa ſint Poſſeſsio & Proprietas, illa *Dari*, hæc *Tradi* principaliter, & facto ipſo dicitur, ut ſcribunt Iuriſconſulti. Sed Donatus dicit; *Dare* eſſe, quod repetas; *Dedere*, ad perpetuum, itaque Deditum eſſe alicui ſignificat

(1) Heic notandum, quod Dapes non Deorum duntaxat ſint Epulæ, aut noſtræ in Deorum ſacrificiis adhibitæ, ſed largiores & opipari apparatus quoque, conſ. Virgilii lib. IV. Georg. v.133. Daps autem ſingulari Numero, quod & nonnunquam pro Epulo ponitur opiparo, apud Antiquos dicebatur Res divina, quæ fiebat, aut hyberna ſemente, aut verna. Quod vocabulum ex Græco deducitur, apud quos id genus Epularum Δαὶς vocatur. Conf. Feſti lib. IV. Antiqu. Romanar. col. 1145. Gunth. lat. reſtit. p. 167. Valla lib. IV. c. 23. I. H. Urſinus obſ. phil. c. 6. Poetæ, ut verborum differentiam inſuper habent, ita & heic ejus incurioſi ſunt, Virg. Æn. I, 3.

cat non tantum a mandato alicujus, ſed velut etiam nutu pendere; quod eſt Imperii prorſus abſoluti, & conſequenter ſervitutis extremæ. Dare nos enim Amicis, Dedere tantum Hoſtibus.

DATA a *donis* & *muneribus* diſtinguit Cic. pro Cluent. c. 24. tantum *donis*, *datis muneribus*que præfecerat; ita enim h. l. interpungere jubet Grævius. *Data* latinis ſunt munera. Plaut. Aſin. I. 1. Non ſuppetunt dictis data, i. e. dona, quæ promiſit, non ſequuntur. Propert. III. eleg. 13. Heu nullis capta Licinna datis, Plaut. Pſeud. I. 3. 72. Non eſt juſtus quiſquam amator, niſi perpetuat data. Hinc etiam Grævius defendit vulgatam Matth. VII. 11. Si ergo vos, quum ſitis mali, noſtis bona data dare filiis veſtris.

DECEM Numerum ſimplicem, hoc eſt, *decem* Unitates ſignificat ſeu decem conſtituit unam Decadem, hoc eſt; Unitatem decies repetitam: ſive Numerum denarium, in quo qui decimum occurrit, decimus eſt. *Dena* vero cuilibet *Decem*, unde Denarius Numerus, decem in ſe continens, ut ſi quis Titio & Sejo legavit *Decem*, ſimpliciter *Decem*, hoc eſt, cuilibet quinque; ac ſi Titio & Sejo Dena dari juſſerit, cuilibet *Decem* legavit. Sed interdum Dena ſunt Decem, ut Trina, vel Terna, una tria, & ſimiliter Septena, Octona, Centena. Plin. Lib. 8. Vivunt octonis annis, & partum *undenis* menſibus ferunt. Paulus Lib. 3. Quæſtionum, L. 126. §. D. de Verb. Oblig. In annos ſingulos *Dena* dari ſpondes, poſt triennium conditione exiſtente triginta peti poterunt.

DECENS in geſtu eſt, & motu corporis, *Formoſus* ab excellenti ſpecie dicitur.

DE-

Decerno, *Jubeo*, *Volo*, fuerunt Verba ſolemnia in Rogationibus, quæ hoc differunt, quod *Decernere* (1) eſt, cauſa cognita, certam proferre ſententiam ſeu certo tandem, quid aliquid ſit, determinare. *Jubere*, *Velle*, pro imperio aliquid ſtatuere: Illud eſt auctoritatis, hæc ſunt poteſtatis. Auctoritas autem erat in Senatu, Poteſtas in Populo, ut loquitur Cic. Lib. 2. de Leg. Ita *Decernebat* Senatus, *Jubebat*, & *Volebat* populus, id eſt, ſuffragiis ſuis comprobabat. Salluſt. in Iug. Quantaque vi rogationem *juſſerit*, *decreverit*, *voluerit*. Liv. Lib. 30. Tribuni plebis ad Populum tulerunt, *vellent juberentne* Senatum *decernere*. Arn. Lib. 7. Tantum eſto mactus, quantum *volo*, tantum amplificatus, quantum *jubeo*, tantum honoris aſſumito, quantum te habere *decerno*, & verborum circumſcriptione definio.

Decipere eſt dolo malo circumvenire: ſeu verbo factove aliquem capere, & propterea deludere atque defraudare. Unde Ter. in Phorm. Act. V. Sc. VIII. v. 34. Non eſt æquum, me propter vos decipi. *Fallere* eſt a vero abducere, fruſtrari: fitque proprie verbis, cum nimirum contra facimus, quam diximus. Ideoque & a fando, hoc eſt, veri fuco aliquem in errorem inducendo, a nonnullis Criticis non prorſus inepte deducitur. Sic *Fallax* appellatur, qui mentiendo decipit. Fallit enim multos fallaciter conficta fallacia, qui ab

(1) Decernere eſt de magnis rebus certam proferre ſententiam, unde etiam Senatus Decretum. Donat. Decernere Iuris Conſulti proprie dicebantur, cum de jure dubio propriam, & communi conſenſu probatam proferrent definitionem. Hinc Decreta Iuriſconſultorum. R.

ab illo Falſi falſa quoque ſpargere, & falſitatem ad alios propagare ſolet (1). Sic mercatores, qui ſubdole agunt, & merces malas pro bonis venditant, vel nimium pretium poſcunt, atque ita nos pecunia emungunt, non tam *fallunt*, quam *decipiunt*. Cic. pro Mur. In eo quidem *fallis* & *decipis*. Ulp. ad Edictum XI. Leg. 1. D. de Dolo malo. Dolum malum eſſe omnem calliditatem, fallaciam, machinationem ad circumveniendum, *fallendum, decipiendum* alterum adhibitam. Cyprianus de Idolorum Vanitate: Horum autem omnium ratio eſt illa, quæ *fallit* & *decipit*, &, præſtigiis celantibus, veritatem, ſtultum & prodigum vulgus inducit.

Declamare & *cauſas agere* diſtinguit Suet. de clar. rhet. c. VI. *declamabat autem genere varie, modo ſplendide atque adornate, tum ne uſquequaque ſcholaſticus exiſtimaretur, circumiiſſe ac ſordide & tantummodo trivialibus verbis. Egit & cauſas, verum rarius, dum ampliſſimam quamque ſectatur, nec alium in ulla locum, quam perorandi.*

(1) Hanc differentiam rejicit *Dornmejerus* de vitioſo Ciceronis imitatore §. 59. Fallere a fando deduxit Varro, quod fando decipiamus. Geſnero magis placet etymologia a σφαλλω, φαλλω, φηλοω, de diſcrimine vero utriuſque vocabuli nihil viro celeberrimo monere placuit. Pro differentia facere videntur ſequentia. Cic. de Div. II. 116. Nam illa emphibolia, quæ Crœſum decepit, vel Chryſippum fallere potuiſſet. Ovid. triſt. III. 1. 14. Labor fallitur & decipitur. Virg. Æn. IV. 17. Poſtquaam primus amor deceptam morte feſellit, i. e. decepit, ac deſtituit prior maritus. Differentia tamen non liquet. Ego, qui a parte illorum ſtare ſoleo, qui ſynonyma ab initio talia fuiſſe negant, cum nulla fingi poſſit cauſa, quam ob rem entia multiplicata ſint præter neceſſitatem, loquor cum philoſophis, facile mihi perſuadeo, utrique vocabulo ſuam diverſamque omnino adhæſiſſe ſignificationem, quamvis hodie ſatis obſcuram.

di. Plin. L. II. ep. 14. quæritur adoleſcentulos obſcuros a declamando irreverenter & temere tranſire ad cauſarum actiones. Bene Cellarius ad h. l. declamationes ad umbram & ſcholam pertinent, non ad forum & centumvirale judicium, conf. Geſneri chreſt. cic. p. 7. n. 5. Schottus in præfat. controv. & ſuaſ. Senecæ & comment. ad Petron. Sat. c. 1.

Decreta Senatus, hoc eſt, ea Decreta, quæ a Senatu ſunt conſtitura, definita atque judicata, a *Conſultis* diſtinguuntur, quod *Decretum* ſit Particula quædam SCti, ut cum Provincia alicui decernitur, ita, ut *Decreta* ſint ſpecialia, *Conſulta* generalia. Fiebat autem Senatus Conſultum aut per Rogationem, cum rogabatur unuſquiſque ſententiam, quam verbis efferebat: aut per Diſceſsionem, quandoque plerique idem ſentientes in unam partem pedibus ibant. Feſt. ex Æl. Gallo. *Decretum* a *Sententia definita* differt, quod *hæc* ſine litis conteſtatione eſſe nequeat, tt. C. ut lit. non conteſt. ſed bene *Decretum*. Gl. in L. Sancimus, ibi per contumaciam C. ad SC. Trebell. *Sententia* in abſentem ferri nequit L. de uno ff. de Re Jud. ſed *Decretum* l. recuſare pr. ff. ad SC. Treb. *Sententia* neceſſario habet adnexam Abſolutionem, vel Condemnationem, L. 1. de Re Jud. non *Decretum*.

Decus eſt inſtrumentum cujuſque, *Gloria* quaſi honoris merces. Fr.

Decus honoris, ideoque ſignificat illam, (ut ita loquar), Honorificentiam, quam ex bene geſtis rebus adſequimur. *Decor* formæ, *Decorum* actionis. C. Fr. *Decor* communis eſt omnium, & is

is facit decentiam ſpeciei: *Species* propria eſt cujuſque. Itaque *Decor* in Habitu eſt, & deſcribitur, quod ſit quaſi pulchritudo quædam ex decentia Rerum, Perſonarumque in Locis & Temporibus, ſive in agendo, ſive in loquendo. *Species* in Membris: Front. *Decor* magis qualitates; *Species* magis quantitates reſpicit. *Decor* quædam decentia rerum perſonarum in locis & temporibus. *Decorum* decens eſt illud, quod communi opinione honeſtum hominibus videtur, v. g. Non eſt decorum ſeni deſipere, Valla lib. IV. c. 15. *Decus* in Geſtu eſt, & Motu corporis: *Formoſus* ab excellenti Specie dicitur.

Dedecoratur, quod honeſtum eſt in animo: Hor. *Dedecorant* bene nota culpæ: *Turpatur*, quod honeſtum eſt in corpore.

Dedere plus eſt quam *Conſentire*, quemadmodum in hoſtium poteſtatem hoſtes ſe dedunt, Donat. *Dedimus* tantum hoſtibus, *Damus* amicis. *Dedere* eſt ad perpetuum, *Dare* eſt, quod repetas. *Dedere* ſe pertinacibus, *Obſequi* ſuperioribus. Donat. R.

Dedicatur Deo, *Conſecratur*, quaſi ſanctum conſtituitur. Hoc eſt, *Dedicatur* Deo, quod illi debetur, *Conſecratur*, quod profanum eſt. Front. *Dedicatio* enim majus eſt, quam *Conſecratio*. *Illa* enim bona conſecrata etiam alicui nomini dedicat, *hæc* facit ex profano loco aut re ſacrum. Sed hæc vocabula judice Vandale de orac. p.685. interdum quid diverſum, interdum unum idemque ſignificant. *Conſecrationis* autem vocabulum ad bona privata, domos, cet. pertinere magis videtur: *dedicationis* ad templa ex iis dedicata, quod locus

cus templo conſtituendo priuſquam ipſum templum ædificaretur, conſecrari deberet; quod ædificatum, denuo dedicabatur.

Deduco eſt perſequor, proprie autem idem eſt ac ex loco ſuperiori deorſum duco; Ciceroni vero idem eſt, ac quod Arithmeticis abſtraho eſt ac detraho. *Diduco*, divido ſeu ſeparo, hoc eſt, in diverſas Partes duco. Serv.

Defatigatus & *feſſus* ita differunt, ut *illud* de animo dicatur, *hoc* de corpore. Fronto. Enimvero contrarium vel ex Ter. Ad. IV. 1. 3. patet. Adde Paulli Manutii not. ad Cic. fam. X. 19. Defatigatus de animo dicitur Ter. Andr. IV. 1. 46. Phorm. V. 3. 11.

Deferre *ad ſenatum* & *referre ad ſenatum*, non ſunt ſynonyma. *Deferre ad ſenatum* cuique licitum erat, non autem *referre*, quod conſuli tantum, & aliis magiſtratibus licebat, v. Heuſingeri adnot. ad Corn. Nep. Hannib. cap. XII. conf. Geſn. theſ. v. refero.

Deficit Socius, hoc eſt, deeſt mihi ſocius, ſeu potius diſcedit a me Socius in calamitate. Eſt autem turpis Defectio, quum defector a Domino ſuo deficit, *Prodit* Parens, *Deſerit*, hoc eſt, derelinquit, & non amplius quaſi in Patronorum ſerie hæret, Patronus. Salluſt. Poſt *defectionem* Sociorum & Latii. Ter. *Prodidiſti* & te, & illam miſeram, & gnatum, quod quidem in te fuit. Plaut. Qui libertos habent, eos *deſerunt*. Donat.

Defundi & *diffundi* diſtant. Etenim *diffundi* proprie dicitur, quod in plures partes funditur, ac dilatatur, ac ſic multum ſpatii occupat. Ita

diffundi vinum antiqui dicebant, quod ex uno vaſe majore, ut puta, dolio in plura minora fundebatur, ut cados & amphoras, in quibus ſervaretur & inveteraſceret. Hæc vini diffuſi ſignificatio, & notio græci διαχεισθαι eodem ſenſu uſurpant de vino. At, quod ex majore in minus funditur ad bibendum, *defundi* dicitur, hoc eſt, καταχεισθαι. Salmaſius in exercit. plin. p. 691. & copioſius p. 332. Geſn. in voce *diffundo* ita: Frequenter confunduntur *defundere*, & *diffundere* in libris antiquis, & novis. Meminerimus itaque, *diffundere* tum demum locum habere, cum ex uno majori vaſe humor in plura minora defundendo diſtribuitur. Metaph. Petron. 5. extr. ad verba: Sic flumine largo plenus Pierio defundes pectore; verba hæc habet: *defundes* indicat fontem, pectus. Sed *diffundes* ſi dedit, ad orationem late ſparſam reſpexit.

Defungi eſt liberari moleſtiis & periculis, aut explicari; explicari autem dicuntur latine, qui liberantur ex periculis. Livius in ſenſu contrario Defungi pœna, pro Subire pœnam, dicit his verbis: Ante omnia libera corpora placere ſine mora Locrenſibus reſtitui, non levi defunctorum pœna. *Perfungi* eſt pervenire ad exitum, ſive honorum, ſive laborum. *Illud* ſemper denotat Finem adverſarum rerum; *hoc* & bonarum, & malarum. Virg. Lib. 6. Æn. v. 38. O tandem magnis pelagi *defunctæ* periclis. Ad quem locum Servius: Dicimus defunctos officio, qui officia debita complerunt. Hinc & defunctos, mortuos dicimus, qui complerunt vitæ officia. Nemo autem debita officia complere poterit ſine vario moleſtiarum

rum genere. Liv. *Defuncta* morbis corpora ſalubriora eſſe cœpere, Cic. in Lent. Cum & honoribus ampliſsimis, & Laboribus maximis *perfuncti* eſſemus. Id. In Luccejo: Nulla *perfuncti* propria moleſtia.

Degere *concorditer cum aliquo & ex æquo* non debent confundi. Fecit id Solinus cap. 55. Porrecta ad terras Scytharum, quibuſcum *concorditer degunt*. Solinus heic, ut ſolet, Plinii ſui mentem non percepit, ſaltem non expreſsit, cujus hæc ſunt verba: Ad Scythas pertinent; cum quibus *ex æquo degunt*. Dicit Plinius Scythas, ad quos pertinent Parthi, & quibus vicini ſunt, ex æquo cum his degere; ex pari jure. Scythas nempe liberos eſſe intelligit, nec Parthorum dominationi ſubjectos. Aliud igitur eſt, *concorditer cum aliquo degere* & *pari jure*. Ceteræ nationes, quæ Parthis parebant, nec rebellabant, concorditer cum his degebant, at non ex æquo, ut Scythæ. Ita etiam locutus eſt Plinius in præf. ad Titum: *Sciantque omnes, quam ex æquo tecum vivat imperium, triumphali & cenſorio ſexieſque conſule, ac tribunitiæ poteſtatis participe, & quod his nobilius feciſti, dum illud patri pariter, & equeſtri ordini præſtas præfecto pratorio ejus, omniaque hæc reipublicæ. Et nobis quidem qualis in caſtrenſi contubernio &c.* Plura vide in Salmaſii exercit. Plin. p. 843. a.

Degredi eſt ex ſuperiore loco deſcendere; *Digredi* ex aliquo loco diſcedere. Sall. in Jug. Monte *degrediens* cum exercitu. Ib. Propter multitudinem a parentibus *digreſſi*.

Differunt a *delatoribus* quodammodo *ſectores*, quia

quia tales erant ſectores, qui delatorum proſcriptionibus præſentes eorum bona diſtrahebant, prædæ partem nefariæ inde lucrantes. Loca Taciti hoc teſtantur Hiſtor. L. I. c. 20. ſcribentis: Ubique haſta & ſector, & inquieta urbs auctionibus. Et Annal. L. XIII. c. 23. Ejus accuſationis auctor exſtitit Pætus quidam, exercendis apud ærarium ſectionibus famoſus. Inde Aſconius. Sectores, qui ſpem lucri ſui ſecuti, bona condemnatorum ſemel auctionabantur, pro hiſque pecunias penſitabant ſingulis, ac in poſterum pro compendio ſuo ſingula quæque pecunia populo vendituri. Valla ſectorem eum dici contendit, qui ex damnatione accuſati dimidium aut aliquam partem exſpectat. Monet tamen Lupanus ad l. Tacit. Ann. excitatum, ſectorem ſive quadruplatorem criminum delatorem dici, & ſectionem ipſam confiſcationem. Pertinuerunt itaque ſectores ad collegium, quod coivit ex his nebulonibus, delatoribus, quadruplatoribus, ſectoribus, mandatoribus, emiſſariis, quod funditus ſubvertit primum divus Titus, deinde Nerva, tandem Trajanus, recte ſcribit Franc. Polletus in Hiſt. Fori Rom. l. IV. c. 2. p. 316. ſ. At ſectorem nomen non tantum ſub imperatoribus, ſed libera etiam adhuc rep. innotuiſſe, exoſumque fuiſſe teſtantur Ciceronis verba Philipp. II. c. 16. in fin. Ejus viri nomine me inſectari audes, cujus me amicum, te ſectorem eſſe fateare?

Derectum in rectum vadens. *Directum* in latera aptatum. Agræt. R.

Digredi eſt generale, dum de Perſona, & de

Vita

Via dicitur. *Degredi* autem ſpeciale, dum Locum ſaltem deſignat.

Delator eſt, qui crimina defert; ac idem eſt, atque occultus accuſator. *Mandator* (1) vero, qui mandat Delatori accuſationem, ſuggeritque probationes, & indicia. Suet. in Tito: Inter adverſa temporum, & *Delatores Mandatores*que erant ex licentia veteri. Marcianus de Delatoribus L. 24. D. de Jure Fiſci: Non tantum *Delator* punitur, ſi non probaverit, ſed & *Mandator*, quem exhibere debet *Delator*.

Deleo ſcripturam, cum flamma *Extinguo* lucernam, lucem, *Eluo* vitrum, *Detergo* lutum. R.

Diſcrimen, quod nonnulli inter *delerus* & *delirus* ſtatuunt, nullius eſt pretii. A liris ruſticorum eſt lirare, i. e. ineptire, delirare. To de enim auget, cui originationi favent, & veteres gloſſæ, in quibus ſunt delerus, ληρων, παραληρος, delerat, παρακοπτει, ληρει. E enim pro I antiquorum more poſitum, alteræ græco latinæ clarius: ληρος, *delirus*. Fruſtra igitur eſt, qui inter *delerus*, & *delirus* diſtinguit. Geſn. theſ. v. deliro.

Deligere eſt e multis idoneis aliquem eximium adſumere; *Diligere* eſt ſeorſum, & diſtincte legere, quaſi dicas, in utramque partem legere, hoc eſt, ſtudioſe curare, ut fit in delectu Militum, cum nominatim & ſigillatim citantur, & ad Nomina reſpondent. Cui contrarium *Negli-*

(1) Generaliter vocatur, qui aliquid agendum committit; ſpecialiter vero, qui alicui eſt auctor & omnino mandat, ut pecuniam det mutuo, aut tempus ſolutionis proroget. Sed Mandatarius eſt, qui mandatum ſuſcipit ad implendum. Vid. Schardii Lexicon Iuridicum p. 561, col. 1.

ligere, id eſt, nullum dilectum habere, nec curare. quid deceat facere ſive non ſtudioſe legere, ſed per incuriam optima relinquere. *Eligere* vero eſt e quavis multitudine unum ſecernere, vel ad eligentis emolumentum, vel ad illius, qui eligitur, dignitatem. Itaque plus eſt *Deligere*, quam *Diligere* & *Eligere*. Cic. in Læl. Amare autem nihil eſt aliud, quam eum ipſum *deligere*, quem ames. Id. de Lege Agrar. Univerſi *deligant*, quem Populo Rom. maxime conſulturum putant. Ib. Si vobis ex omni populo *diligendi* poteſtas eſſet data.

Delictum committitur negligentia, cum non fit, quod fieri debet (1). *Peccatum* opere, cum fit, quod non debet fieri, ſicut: Qui *deliquit*, non fecit, quod facere debuit. Qui *peccavit*, hoc fecit, ſed parum recte. Gellius Lib. VI. Noct. Attic. cap. 14. p. 224. *Peccata* quoque hominum, & *Delicta* non ſuſtentanda. Interdum tamen contra *Delictum* grave Crimen ſignificat. *Peccatum* leve Erratum, ut Peccatum Memoriæ, Scripturæ. Alias Delicti, Maleficii, & Noxæ Vocabula proprie facta ſunt admiſsis minoribus ſive privatis Delictis; *Criminis* publicis & majoribus, L. 17. §. 18. de Ædil. ed. l. 131. fin. ff. de V S. Peccatum κατ' ἐξοχὴν. & proprie olim adulterium notabat, ut peccare dicebant pro adulterium commit-

(1) Maffeus dicit *Delicta* fieri aut propoſito, aut impetu, aut caſu. Propoſito delinquunt Latrones, qui factionem habent. Impetu autem; cum per Ebrietatem ad manus, vel ad ferrum venitur. Sed caſu, cum in venando telum in feram immiſſum hominem interficit.

mittere, cum adultero coire, conf. Perotti C. C. p. 947. v. 59.

DELICTUM peccatum aliquando dicimus; delictum militiæ; at alicujus rei examinatæ *delectionem* appellamus, nam *diligi* affectionis, *deligi* judicii eſt. Agræt. R.

DELIRATIO ſenectuti convenit, *Timor* conſcientiæ. Donat. R.

DELUBRUM proprie eſt Ædicula, in qua deliberatum (h. e. dedicatum) Dei Simulacrum (1) *Templum* vero eſt Ædificium Deo ſacratum. Ita *Delubrum* eſt parvum Templum, vel pars Templi; ſicut Capitolium fuit Templum, in quo tria *Delubra* communi pariete claudebantur, Jovis, Iunonis, Minervæ. Cic. pro Domo: *Templorum*, & *Delubrorum* religiones. Id. Orat. 3. in Catil. Deorum *Delubris*, atque *Templis*, & alibi; Omnia *Templa* Deorum atque *Delubra*. Arnob. Lib. 6. Quorum *Delubra*, & *Templa* mortuorum ſuperlata ſunt buſtis. Id. Lib. 7. Cur *Templa* poſt condita, ſibique exædificata *Delubra* &c. Sed hæc fere confunduntur, maxime apud Poetas. *Delubrum*, in quo homines pericula ſua diluunt. Ponunt enim vel Pileum, vel Scutum, vel alia ſuſcepta votis. *Sacellum* parvulum ædificium Diis conſecratum; *Templum* in loco inaugurato; *Lucus* locus fulmine ictus, & arborum ſpiſſitate tectus; *Fanum* (2)

 Fau-

(1) Sicut enim locum, in quo figerentur candelæ, Latini Candelabrum dixerunt: ita, in quo Deum ponerent, Delubrum. Leg. Perotti lib. I. Cornu-Copiæ Epigr. I. col. 17. lin. 37.

(2) Hanc Vocem nonnulli a fando deductam putant, quoniam Pontifex in Dedicatione Templi certa verba præfari olim erat ſolitus. Alii απο τε φανερε, quod manifeſtum ſignificat, quo-

Fauno conſecrâtum; unde Fauni appellabantur prius illi, qui vagabantur, Fanatici: *Bidental* locus fulmine tactus & ove expiatus. Bidentes enim oves appellantur. C. Front.

Deludere dicuntur Gladiatores, cum ob aliquod membrum læſum, aut luxatum deſinunt ludere; *Diludere*, cum inter commiſsiones interquieſcunt. Unde *Diludia* ſunt intervalla, & intermiſſiones ludendi. Cic. pro Roſc. Amer. Deinde aliquanto lentius nihil agere, atque *deludere*. Plin. lib. 36. Licet videre Gladiatores, cum *deluſerint*, hac juvari potione Hor. Lib. I. Epiſtol. XIX. ad Mæcenatem v. 47. Diſplicet iſte locus, clamo, & *diludia* poſco.

Deluit, qui purgat (1) *Diluit*, qui temperat: Liv. de Morte Mithrid. Quod cum diluiſſet, &c. Agræt.

Demere eſt de toto auferre, *Adimere* eſt ipſum totum auferre. Plaut. Bach. 4. 4. v. 14.

Demissus *animus* non eſt idem, quod *ſummiſſus*. *Summiſſus* ſignificat eum, qui ab omni ſupercilio faſtuque alienus eſt. *Demiſſus* autem putidulum, jacentem, proſtratum; quod deductum inde adverbium demiſſe, i. e. abjecte teſtatur. Cic. Non eſt auſus, elate & ample loqui, quum humiliter demiſſeque ſentiret.

Deos

quoniam e Fano reſponſa quondam data conſtat. Vnde Veteribus Profetæ dicti ſunt Fanorum Antiſtites, atque Oraculorum interpretes.

(1) Gellius utitur verbo Diluere in ſenſu Metaphorico, & quidem lib. XV. N. A. c. 11. p. 476. ubi ſic infit: Et calefacto ſimul refotoque animo, ſi quid in eo vel frigidæ triſtitiæ, vel torpentis verecundiæ fuerit, diluamus. Conf. Oberti Giphanii Obſervationes ſingulares in LL. p. 63. ſeq.

Deos perpetuos dicimus; *Divos* ex hominibus factos, quaſi diem obierint. Ioh. Ludov. de La Cerda Tom. III. Commentar. ad Virgil. verſ. 139. Lib. XII. Æneid. p. 684. col. 2. Deos, ſeu Dios, æternos, Divos autem ex hominibus aſſumptos eſſe dicit. Unde *Divos* Imperatores vocamus. Iuvenal. Satyr. VI. v. 115. Reſpice rivales Divorum. Sed Varro, & Attius contra ſentiunt, dicentes *Divos* perpetuos; *Deos*, qui propter ſui conſecrationem timentur, ut ſunt Dii Manes; quod attingit Virg. Lib. XII. Æn. v. 138. ſqq. ſic canens: Turni ſic eſt affata ſororem *Diva* Deam, ſtagnis quæ fluminibuſque ſonoris Præſidet. Servius.

Deponere eſt rem alicui cuſtodiendam (1) dare, ſive cuſtodiæ tantum cauſa, ſive ad evitandum curſum uſurarum; *Sequeſtrare* L. pen. D. Depoſ. quod elegantius dicitur Sequeſtro dare, vel deponere apud Sequeſtrum, eſt rem controverſam alteri tradere, donec, finita lite, conſtet, cui debeatur. Hoc ſemper fit a pluribus, & poſſeſsionem rei depoſitæ transfert in Sequeſtrem; Illud etiam ab uno poteſt fieri, nec mutat poſſeſsionem, aut proprietatem, quam deponens retinet. Itaque Verbum Deponendi generalius eſt, ita ut omnis, qui Sequeſtro dat, etiam deponat; at non contra. Florentinus Inſtit. 7. L. 17. D. Depoſiti. Licet deponere tam plures, quam unus poſſunt; attamen ad Sequeſtrem non, niſi plures deponere poſ-

(1) Vnde Depoſitum eſt alicui commendatum, vel creditum ſive fidei datum. Sic Pecuniam depoſitam vocamus, quæ apud Sequeſtrum tuto eſt collocata.

poſſunt. Nam tum id fit, cum aliqua res in controverſiam deducitur.

Deponitur in ſequeſtri, *Accipitur* ab eo, qui corrumpitur, *Recipitur*, id eſt, promittitur ab eo, qui pro judicaturo reſpondet, *Pollicetur*, qui apud ſe dicit aut præmium aut ſententiæ poteſtatem eſſe. Pædian. R.

Deportare eſt deponere (1) *Apportare* aliquid afferre a loco nempe ad locum. Vid. Ter. Phorm. Act. III. Sc. III. v. 18. *Comportare* in unum locum conferre; *Exportare* de loco tollere. Agr.

Deportatus eſt, qui pœnæ cauſa fuſtibus cæditur, & in perpetuum ablegatur in Inſulam; quam Princeps adſignavit, & omnia ſua Iura & Bona, præter Libertatem amittit. Leg. Cornelii Nepotis Alcibiades cap. 4. §. 3. *Relegatus* eſt, qui aut certo loco concluditur, aut Urbe, Provincia; aliove, quo loco prohibetur ad tempus, vel in perpetuum; & tamen omnia Iura ſua, & Bona præterquam, ſi quæ Bonorum pars ademta erat, integra ſervat, conf. Feſti Lib. XVI. de Verborum Vett. Significatione col. 1201. lin. 29. ſeqq. De quibus multa juriſconſulti L. 17. l. 2. de publ. jud. D. de Interd. & Releg.

Deputare plus eſt quam *Putare*. Plaut. Pſeud. Prolog. v. 19. R.

Deripere eſt deorſum rapere, & detrahere: *Diripere* eſt diverſe, & in varias partes rapere, ut fit in expurgationibus Urbium. Plaut. in Menæchm.

(1) Deportare proprie videtur eſſe Nauticum Verbum, de iis dictum, quæ Navibus aliquo exportantur, hoc eſt, Merces, Homines, Animantes, & quælibet alia Onera.

næchm. Act. V. Sc. II. v. 117. Sed quis hic eſt, qui capillo me huc de curru *deripit*? Id. in Rud. Act. III. Sc. V. v. 5. De ara Capillo jam *deripiam*. Varro in Eumenid. Ubi vident ſe cantando, ex ara excantare non poſſe, *deripere* incipiunt.

Despicere eſt deorſum aſpicere: *Diſpicere* eſt diverſe diligenterve inquirere, providere, & tanquam in omnem partem animum oculoſque intendere, h. e. ut breviter dicam, in varias partes videre. Sic qui Amicum expectat, diſpicit tanto attentiori diſpicientia, quando avidior eſt expectatio. Ter. in And. Act. III. Sc. V. v. 16. ubi Diſpicere (per Metonym. nempe Anteced. pro Conſeq.) idem eſſe videtur, ac Invenire; Jam aliquid *diſpiciam*. Cic. Lib. I. Tuſc. Qu. Tamen acie mentis *diſpicere* cupiebant. *Diſpicere* eſt diſquirere conſilium, Donat. *Suſcipere* vero eſt ſurſum aſpicere. Serv.

Destrictus poteſt eſſe ſine vinculis in diverſum manu ducentium ferri, *Obligatus* etiam nodis vinculorum in loco intelligitur, plus eſt ergo obligatum eſſe, quam deſtrictum. Pæd. R.

Deterior comparat bonum cum malo, *Pejor* malum cum malo. R.

Detrimentum eſt quaſi deminutio rerum, quam aliquis patitur. Detrimentum vel unius partis dici poteſt. Pædian. R. Seu de tritu factum damnum, & quidem propriiſsime, *ein Abgang durch das Reiben*. *Intertrimentum* eſt commune damnum facientis accipientiſque. Varro Lib. 4. de L. L. *Detrimentum* a detritu, quod ea, quæ trita, minoris pretii. Ab eadem mente *Intertrimentum* ab eo,

eo, quod duo, quæ inter ſe trita, & deminuta. Ter. in Heaut. Act. III. Sc. I. 39. ſeq. Sine magnò intertrimentò non pòteſt haberi. Cic. in Verr. Cum eo ſine ullo *intertrimento* convenerat jam, quemadmodum traderetur. In quem locum Pædianus: *Detrimentum*, inquit, unius partis eſt; *Intertrimentum* vero dantis & accipientis.

Deturbamus proprie de loco, multitudine & vi majore. *Repellimus* eum vi minore, qui vim adfert, idque ſoli etiam. Goclen. R.

Devenire reſpicit inferiora, *Pervenire* terminum. Ita ex editiore loco *devenimus* in vallem, in planum, ita ex opulènto ſtatu devenio in paupertatem. Pervenio autem ad montem, ad divitias, pervenit ad aures meas.

Deuncem, decem uncias: *Diuncem*, undecim. Agræt. R.

Dicere ſententiam & *Ferre* differunt: nam judex *fert*, ſenator *dicit* ſententiam. Goclen. R.

Dicimus, quod volumus, *Loquimur* invicem (1). *Narramus*, quod ignoratur. Porro *Loqui*, & *Dicere* ita differunt, ut *loqui* lenius quid ſit, *dicere* gravius.

Dictio oratorum, *Sermo* omnium in uſu quotidiano. Cic. Lib. 2. de Orat. Genus eſt perelegans & cum gravitate ſalſum, cumque oratoriis *dictionibus*, tum urbanis *ſermonibus* accommodatum. R.

Di-

(1) Varro autem lib. V. L. L. col. 1080. lin. 52. ſeqq. inter Loqui & Fari hanc Differentiam intereſſe ſcribit, quod fatur is, qui primus ſignificabilem vocem ore emittit, nullo verborum ordine ſervato. Unde Pueri, antequam id faciant, Infantes dicuntur. Loquitur autem is, qui ſuo loco unumquodque verbum ſciens ponit.

Dictum & *Promiſſum* in Venditione diſcernuntur; ut in Edicto Ædilitio; Adverſus quod *dictum promiſſumve* fuerit. Nam *Dictum* eſt, quod verbotenus pronunciatum eſt, nudoque ſermone finitur. *Promiſſum* autem, & ad nudam promiſsionem, ſive pollicitationem, & ad ſolemnem ſtipulationem refertur. Itaque plus eſt *Promiſſum* quam *Dictum*, Auctore Ulpiano. *Dictum* licet de omni ſermone ſit intelligendum; ſpecialiter tamen facetias ſignificare, Perottus Lib. I. Cornu cop. Epig. III. col. 434. lin. 32. ſeq. eſt auctor.

Dies *genere virili* unius Diei curſum ſignificat, ut hic, vel ille Dies, primus *Dies*; meus natalis Dies; *muliebri* autem temporis-ſpatium, uti ſumma, infanda *Dies* apud Virgilium. *Dies* fœminino genere tempus, & ideo diminutive, *Diecula*, dicitur breve tempus & mora. *Dies* horarum duodecim generis maſculini eſt, unde hodie dicimus, quaſi hoc die. R. Virg. Lib. II. Æn. v. 324. & 132. Sic Toxilus Servus apud Plautum in Perſa Act. I. Sc. I. v. 34. ſeq. etiam infit ſic dubius: Hæc Dies ſumma hodie eſt, mea Amica ſitne libera, an ſempiternam ſervitutem ſerviat. Vid. in hunc Locum Taubmanni Comment. p. 1119. col. 1. & 2. Edit. poſter. & in Pſeudoli Act. I. Sc. III. v. 140. p. 978.

Dies *feſtus* & *faſtus* differunt. *Faſtus* erat, quo judicia habere prætori licebat, at *feſtus* dies erat diis conſecratus, quo ſacrificabatur aliique modi cultus divini ſuperſtitioſe excogitati peragebantur, eratque inter dies nefaſtos, queis habere judicia aut lites in foro dirimere neutiquam licebat,

v. no-

v. nova acerra philol. T. II. §. IX. n. 1. p. 299. ſeqq.

DIE *quarto*, quod Græci εις τεταρτην dicunt, præterito tempore, *Die quarta* aut *quarti*, de futuro uſurpari ſolitum tradit Gellius Lib. 10. N. A. Cap. 24. p. 334. Plaut. in Manæchm. Act. V. Sc. IX. v. 95. ubi nonnullæ Editiones pro Die non prorſus incommode Mane legunt; *Die ſeptimo* auctio fiet. Id. in Perſa Act. II. Sc. III. v. 8. Ibi mercatum eſſe dixit die ſeptimi. Ego arbitror, hæc nihil omnino differre, & Veteres propter affinitatem Litterarum E. I. & O. ſine diſcrimine dixiſſe: Die quarto, & Die quarta, vel quarti, tam de præterito, quam de futuro, & præſenti.

DIFFERRE eſt rem in aliud tempus conferre, nulla cum dies ante præfinita fuiſſet: *Proferre* eſt diem conſtitutam prorogare. Proprie autem eſt in diverſas partes ferre. Denotat quoque idem, ac rei alicui Diſsimilem eſſe. Sic differre rumorem, differas, donec reſciſcas, annon differat a veritate. Itaque, qui profert, idem differt, non contra. Paul. Lib. 5. Sententiarum L. 18. D. de Qu. Adeo ut propterea, & differantur, & proferantur cuſtodiæ. Ter. in Andr. Act. II. Sc. I. v. 29. ſeq. Saltem aliquot dies Profer, dum proficiſcor aliquo. Cic. in Mario: Si quod conſtitutum cum Podagra habet, fac in alium diem *differas*.

DIFFICILIS opponitur facili, leni, minime laborioſo; *gravis* levi: *Difficilis* numquam quantitatem molis: *Gravis* autem illam reſpicit, ſenſu

qui-

quidem primo, v. g. Homo difficilis. In liberos difficilis eſt. Difficillimum reip. tempus. Hoc difficile eſt judicatu. Omne grave tendit deorſum, Onus Ætna gravius ſuſtinere.

Dignitas plus eſt, quam Exiſtimatio. Nam Dignitas Honoribus comparatur, *Exiſtimatio* Virtutibus, aut præclare Factis. Ideoque hæc pro ipſa auctoritate, commendatione ac fama paſsim uſurpatur. Illa autem deſcribitur, quod ſit ſingularis honoris gradus, ex quo ſplendor ac amplitudo naſcitur. Leg. Doletus loc. cit. p. 57. In illa ineſt ſplendor; in hac laus, Virtutis nota. Cic. in Bruto: Quod ſentiebam & *Dignitati* & *Exiſtimationi* tuæ maxime conducere. Et in Sulpit. Nec reliquo tempore ut aut rei, aut *Exiſtimationi*, aut *Dignitati* tuæ deero. Præterea Exiſtimatio ſine Dignitate eſſe poteſt. Dignitas ſine Exiſtimatione eſſe non poteſt. Unde Juriſconſulti Exiſtimationem quaſi partem, & effectum Dignitatis accipiunt. Calliſtratus de Cognitionibus 1. L. V. D. de Var. & extra. Exiſtimatio eſt Dignitatis illæſæ ſtatus, legibus ac moribus comprobatus, qui ex delicto noſtro auctoritate legum aut minuitur, aut conſumitur. Minuitur *Exiſtimatio*, quoties, manente Libertate, circa ſtatum *Dignitatis* pœna plectimur. Dignitas, quatenus contradiſtinguitur *Venuſtati*, competit Viris; Pulchritudo formæ in juvene *dignitas*, in feminis autem *honeſtas* dicitur; *Venuſtas* Feminis. Cic. Lib. I. Offic. *Venuſtatem* muliebrem dicere debemus, *Dignitatem* virilem.

Diligentia eſt in deligendo & diſcernendo & idem eſt, ac dilecti rei cura, ſicuti deligere idem, ac in

ac in utramque partem legere, hoc eſt, probe ac ſtudioſe curare. *Induſtria* verſatur in agendo, ideoque & pro ſtudio atque vigilantia ipſa nequaquam inique ponitur; *alterum* eſt ingenii & judicii, *alterum* laboris atque operæ. *Studium* eſt attentio animi. *Diligentia* ergo plus eſt, quam *Induſtria*. Cic. lib. XV. att. ep. 13. Enitar igitur, ne deſideres aut induſtriam meam; aut diligentiam. Cic. in Verr. 3. In quo meam *induſtriam* & *diligentiam* ſpectari volo. Id. in Torquato: Omnia *ſtudioſe diligenter*que curabo, Suet. in Domit. Jus *diligenter* & *induſtrie* dixit. *Diligentia* a diligendo ſingula; Huic *Negligentia* opponitur, nec recipit errorem. *Cura* animi eſt, quæ anxium facit hominem, & tam honeſtæ, quam inhoneſtæ rei eſt. C. Front.

Dimidium dicitur de rebus, quæ ſeparatæ ſunt; ſeu eſt portio Dimidiati alterutra, *Dimidiatum* (1) autem de rebus, quæ continuæ ſunt, & non ſeparantur, quaſi diſmediatum, & in partes duas partes Diviſum; cujus Differentiæ exempla ſuppeditat Gellius lib. III. N. A. C. XIV. p. 130. ſeq.

Directum eſt in latera aptatum; *Derectum* in rectum vadens. Agr.

Discidium ſignificat Diſtractionem, interdum etiam

(1) Dimidiatum calicem bibi, non dimidium dicere debes: non enim ipſe vas bibis, ſed quod intra vas eſt. Agrætius. Varro hæc ita differre inquit, ut dimidium de rebus, quæ pondere, numero ac menſura conſtant, ut de pecunia, cado, vel ſextario vini, olei, &c. Dimidiatum de ſpecie vel corpore, ut de agro, poculo, libro, fabula. Sed tamen & de hora & anno dicitur Gell, lib, III. c. 14. Plaut. Aul. II. 4. v. 14. R.

etiam Divortium, a diſcindendo, id eſt, dirimendo, ut excidium ab exſcindendo; *Diſſidium* vero Diſſenſionem, a diſsidendo. *Illud* corporis eſt; *Hoc* animi. Ter. in And. Act. IV. Sc. II. v. 13. ſeq. Valeant, qui inter nos *diſcidium* volunt. Id. in Hec. Act. III. Sc. V. v. 26. Neque mea culpa (1) hoc *diſcidium* Eveniſſe. Cic. pro Domo: Deflevi conjugis miseræ *diſcidium*.

Discordia privatorum eſt, *Bellum* multitudinis & (frequenter) publicum. Gocl. in Obſerv. L. L. p. 203. H.

Discrimen & ad periculum pertinet & ad experimentum. Agr.

Iſidorus *diſcriminale* diſtinguit ab *acu*, & diſcriminalia quidem capitis mulierum ex eo vocata eſſe tradit, quod caput auro diſcernant. Nam diſcriminare dividere dicitur. Hæc fuerat acus diſcriminalis aurea. At acus crinales eſſe dicit, quibus in feminis ornandorum crinium compago retinetur, ne laxius fluant, & ſparſos diſsipent capillos. Acum auream in lemmate vocat Martialis, cui ſubjicit hoc diſtichon: Tenuia ne madidi violent bombycina crines, Figat acus ſparſas, ſuſtineatque comas. Iſta acu omnes annuli comarum in capite jam ornato fixi continebantur, ne fluerent laxius. Idem Martialis: Unus de toto peccaverat orbe comarum Annulus, inſerta non bene

(1) Ita enim pro cauſa, quæ vox in multis hujus Autoris Editionibus pro culpa eſt reperienda, legunt Editiones Aldino-Veneta, Bonhommeano & Gryphiano Lugdunenſes, Haynecciana, Parejana, Victoriano Heidelbergenſis atque plures aliæ. Sed Plantiniano-Antuerpienſis: Neque Culpa hoc mea: legit.

ſixus acu. Plura Salmaſius exerc. Plin. p. 534. & Bartholinus de inauribus p. 36.

Disertus & *Eloquens* (1) quid differant, oſtendit Cic. de Orat. his verbis: *Diſertus* eſt, qui poteſt ſatis acute atque dilucide apud mediocres homines ex communi quadam hominum opinione dicere; *Eloquens* vero, qui mirabilius & magnificentius augere poteſt atque ornare, quæ vult, omneſque omnium rerum, quæ ad dicendum pertinent, fontes animo ac memoria continet.

Dispungere & *Expungere* verba uſitata in Rationibus hoc differunt, quod *Diſpungere* eſt conferre accepta & data, ſive excutere & examinare Rationes. Unde *Diſpunctio*, hanc ipſam Rationis Cancellaturam vulgo a Iuriſconſultis dici conſtat. *Expungere* (1) eſt Rationes peractas abſolutaſque tollere, debitum inducere. *Hoc* eſt poſterius, & *illius* quaſi effectum. Sen. Lib. 2. de Benef. Apud me iſtæ acceptorum expenſarumque Rationes *diſpunguntur*. Tertull Lib. IV. adverſus Marcionem: Deus meritornm judex & *diſpunctor*. Plaut. in Ciſtell. Act. I. Sc. III. v. 40. ſeqq. Nunc, quod reliquum reſtat, volo perſolvere, ut *expungatur* nomen, ne quid debeam.

Disputare & *diſſerere* diſtinguuntur a Varrone de L. L. Lib. V. p. 60. ſermo, inquit, in quo plura

(1) Exercitus autem ab Eloquente ſic differt, ut, Iſidoro lib. X. Origin. col. 235. teſte, hic profuſus eloquio; iſte autem in loquendo expeditus ſit.

(2) Budæus dicit, quod Expungere ſit punctis circumducere & tollere, & quaſi rem confectam eximere e codice. Vnde expunctus Miles dictus, qui e ſuorum numero eſt exemtus, atque ære dirutus.

plura diſponuntur verba , ne ſit confuſus atque ut diluceat, dicitur *diſputare*. Quod dicimus , *differit* partes , item areas , translatitio æque ex agris verbo utimur . Nam ut olitor differit in areas ſui cujuſque generis res, ſic in oratione qui facit, diſertus. Cic. ep. L. III. ep. 8. Diſputabant , ego contra differebam.

Distrahere a trahendo , *Deducere* a ducendo , *Divellere* a vellendo . C. Front. R.

Ditio & *regio* vulgo confunduntur. Pro regionibus & agris *ditio*, ut ſolet, uſurpari nequit , ſi barbariſmum evitare velis , conf. Pitiſci notas ad Curt. 1. 14. Alexander regionem quoque urbi adpoſitam ditioni ejus adjecit , IV. 1. 27. Ditio proprie eſt poteſtas, qua quis jus dicere poteſt.

Diu tempus continuum, *Dudum* tranſiens, *Pridem* longius tempus , *Jamdudum* perſiſtens , *Jam olim* factum , præteritum & adhuc durans. R.

Divellere eſt dilacerare , διασπᾶν , *Devellere* eſt vellere & depilare , αποτελλειν , ut eſt in Gloſſis. Plaut. Pœn. 4. 2. v. 50. R.

Diversorium, *Hoſpitium*, *Tabernam*, vulgus putat eſſe eadem , cum ſint diverſa. Nam *Diverſorium* & *Hoſpitium* ſunt gratuita , & ſine pretio Amicis tantum & Hoſpitibus præbentur. Sed Illud plerumque brevioris commorationis eſt, Hoc diuturnioris. Diverſorium proprie eſt, quo advenæ divertunt. Nam cum in itinere locum aliquem quis declinat, divertit a via ; cum autem ſe reficere vult , divertit in diverſorium , & eſt acceptus diverſor , ſi ante quoque ibi diverſari eſt ſolitus. Lex. Jan. *Taberna*, quam proprie Ædificium ex Tabulis, in ſpecie autem , ubi res va-

riæ venduntur, Philologi nequaquam inepte nuncupant, eſt mercenaria & ignotos etiam atque peregrinos quæſtus gratia accipit, uti Caupona. Unde *Tabernam* diverſoriam dixit Plautus in Milite, & Suetonius in Nerone: Diſpoſitæ per littora & ripas diverſoriæ *Tabernæ* parabantur. Præterea *Diverſorium* nobiſmet quoque ipſis alibi paramus, quod in alieno loco ad Hoſpitem aut ad Cauponam nolumus divertere; *Hoſpitium* (1) & *Taberna* aliis ſemper parantur. Cicero Fabio Gallo: Multo libentius emerim *Diverſorium* Taracinæ, ne ſemper hoſpiti moleſtus ſim.

Dives a divo, qui ut Deus, nullo videtur indigere, *Opulentus* ab ope, cui ea optime, *Pecunioſus* a pecunia magna, *Locuples* agris & poſſeſſionibus.

Dividimus totum, *partimur* partem, quod Plautus confundit. Godoſchalcus in obſerv. lat. ad vocem divido. At hanc obſervationem neque alii obſervarunt.

Dividuum a diviſione, *Dimidium* a dimenſione dicimus.

Divinitus (2) cum dicimus, ex Dei mente factum ſignificamus; *Divine* vero, cum laudamus. Fl. Soſip.

Divi-

(1) Hoc Antiquis Domus erat, quæ gratis liberaliterque venienti Hoſpiti patebat. Vnde & pro Amicitia, quam frequentiſſime, teſtante Budæo, ponitur.

(2) Vtitur hac voce Plautus quoque in Curculione Act. II. Sc. I. v. 33. qui ſciat divinitus. In quem locum ex Lambino videndus Taubmanni Commentarius p. 276. Edition. prioris, ubi exſtant verba ſequentia: Quaſi dicat: Ego ſcio conjecturam facere de ſomniis, non ex diſciplina hominum, ſed afflatu divino, ut Vates.

DIVITIÆ, *poſſeſſiones*, ſubſtantiam; *Opes* fere potentiam ſignificant. *Illud* cauſſa efficiens; *hoc* effectus, quamvis metonymice *opes* ſæpe pro ipſis divitiis ponuntur.

DIVORTIUM L. 2. D. de Divort. eſt diſtractio Matrimonii, vel a diverſitate mentium ita dictum, vel quòd in diverſas partes eunt, qui dirimunt Matrimonium: *Repudium* non modo Nuptiarum diremtionem, ſed & Sponſaliorum renunciationem, ſignificat. Illud inter Virum & Uxorem tantum fieri dicitur, Hoc etiam ſponſos concernit, ut auctor eſt Modeſtinus Differentiar. 22. l. 191. & 192. D. de Verb. Sign. Conf. Joannis Seldeni Uxor Ebraica Lib. III. Cap. 18. p. 312. ſeqq. Schardii Lexicbn Juridicum p. 305. col. a. & Schildii Commentarius ad Snelonii Auguſti Cap. 62. p. 250. col. b. & ad Neronis Cap. 11. p. 341. col. b. ubi Repudium & Divortium etiam inter abſentes non modo civili, verum etiam divino Jure fieri dicit. Sed & Divortium facere dicimus, Repudium mittere, renunciare, vel dicere. Cato de Dote: Vir cum divortium fecit, Ter. in Phor. Act. IV. Sc. III. v. 172. 173. Illis repudium renunciet, hanc ducat. Paulus ad Edictum 31. L. 3. ff. de Divort. Per calorem miſſo Repudio. Tac. Lib. 3. Annal. Poſt dictum Repudium adhuc infenſus. Datur etiam differentia in ipſo loquendi modo, dicimus: *Divortium* facere cum aliqua, ſed *repudium* mittere, renunciare vel dicere alicui. *Divortium facere*, reſpicit plerumque utrumque conjugem, ſe invicem pertæſum; *repudium mittere* ad ſolum fere maritum vel ſponſum pertinet.

Diurnum fit diu & quotidie, *Diuturnum* moratur, *Diutinum* longi temporis eſt. R.

Doctus eſt, qui optimarum Artium ſcientia excellit, ideoque *Doctus* poteſt facile docilem docere, ut docilitatis ſuæ documentum edat firma comprehenſione doctrinæ; *Eruditus*, qui aliqua eſt humanitate imbutus, quaſi minime rudis; *Litteratus*, qui eſt ſciens & peritus litterarum, hoc eſt, Litterarum Doctor, (*ein Buchſtabenlehrer*, *oder Schulmeiſter*,) antique Litteroſus dictus. Quapropter Tu ſi evadere vis non Litterator, hoc eſt, vix litterulas exarare gnarus, ſed vere Litteratus, diſce omnes bonas Litteras, licet has quidem illitterati fatui oblitterare, aut etiam oblitteratas eſſe optarent. Lex. Jan. Itaque *Doctus* plus eſt, quam *Eruditus* aut *Litteratus* (1), ſicut *Doctrina* plus eſt, quam *Eruditio*, & *Doceo* plus eſt, quam *Erudio*. Cic. Lib. II. Off. Occurritur autem nobis, & quidem a *Doctis* & *Eruditis*. Id. Lib. I. Aut præclara *eruditione* atque *doctrina*, aut utraque re ornati. Ib. Studioſos diſcendi *erudiunt* atque *docent*. Id. in Bruto: Balbi *docti* & *eruditi* hominis in utroque. Gellius Lib. III. Sed *eruditiori doctiorique*. In Poemate veteri Romano: *Docta erudita* pœnæ Muſarum manu. Sed

hæc

(1) Hodierni politiori atque ſolidiori eruditione imbuti Viri hanc differentiam prorſus invertunt merito, dicentes, Litteratum atque Eruditum longe plus eſſe Docto, quoniam non omnes Docti ſunt Literati atque Eruditi, ſed quilibet Litteratus atque Eruditus eſt, (& quidem meo judicio) proprie ac ſolide Doctus. *Litteratus* eſt, qui a Cicerone politus dicitur, qui aliquid eleganter & acute poſſit dicere aut ſcribere. *Eruditus*, qui ipſam ſententiam vel artem norit, ſe autem polite & eleganter explicare non ſciat. Patei lex. crit. mant. 179.

hæ differentiæ non uſquequaque cuſtodiuntur. Cic. L. II. de orat. Ad Themiſtoclem quidam doctus homo, atque in primis eruditus acceſſiſſe dicitur, eique artem memoriæ; quæ tum primum proferebatur, pollicitum ſe eſſe traditurum. Quum ille quæſiſſet. quidnam illa ars efficere poſſet, dixiſſe illum doctorem, ut omnia meminiſſet: & ei Themiſtoclem reſpondiſſe, gratius ſibi illum eſſe facturum, ſi ſe oblivíſci, quæ vellet, quam ſi meminiſſe docuiſſet. Nimirum perſpici hinc poteſt, *eruditum* anteſtare *docto*. Unde alii ita diſtinguunt. *Doctus* eſt, qui multarum rerum cognitione imbutus eſt; *eruditus*, qui cognita, lecta, audita bene digerit, ex principiis concluſiones recte deducit, perſpicuaque methodo cogitata proponit; *ſapiens*, qui, omnia hæc ita in uſum vertit, ut felicitatem inde ſuam conſequatur. De diſcrimine *docti* & *eruditi* conſulendus eſt Scipio Gentilis ad Apul. Apol. p. 219. Rejicit illud Dornmejerus de vitioſo Ciceronis imit. §. 58. *Nonnumquam, inquit, intercedunt inter ſynonyma particulæ &, aut, neque, & ſimiles, quæ non ſemper indicio ſunt, particulam, quod antecedit vocabulum, diverſum illud natura ſua eſſe ab eo, quod ſequitur. Aliquoties apud Ciceronem hæc ſunt, doctus & eruditus, eruditus & doctrina excultus. Synonyma certe, &, ſi quis voluerit, perinde ſignificantia. Neque firmum eſt, quod opponitur, Ciceronem aliquo loco hæc diſtinguere; ad id enim reſponſum eſt paullo ante, & ipſe Cicero libro de claris orat. dicit, Piſonem græcis doctrinis eruditum fuiſſe, qua vocum conjunctione quid vult aliud quam univerſalem haud eſſe, ſed certo loco adſtri-*

ctam, docti & eruditi diſtinctionem. Teneri vult Dornmejerus regulam, inter eruditos parum obſervatam, poſſe quædam, quæ alio loco ſunt diſtincta, alibi promiſcue poni, ita tamen, ut crebrius uſurpemus, quod uſu crebriore apud auctores idoneos reperitur. Si quid video, Dornmejerus utique adſenſum meretur.

DOCTUM & *Peritum* a M. Tull. Cic. diſcretum eſt: ut ſit *peritum* plus quam quod *doctum*, de Offic. Lib. III. itaque cum ſint *docti* a *peritis* facile deſiſtunt ſententia. Nonius. L. 26. hanc effinxit differentiam. Sed cel. Geſnerus theſ. v. doctus bene monet, hunc locum plane nihil ad rem facere. Nam, docti ſunt, verbum eſt. Senſus igitur eſt. Quum imperiti docti ſint & erroris convicti a peritis.

DOCTUS & *prudens* interdum differunt. Cic. in orat. I. Qui veretur reprehenſionem doctorum atque prudentum. Hic diſtinguuntur docti a prudentibus, licet idem aliquando ſit prudens & doctus. *Docti* dicuntur, qui ſcientiam præceptionibus & uſu adquiſiverunt. *Prudentes* vero proprie, qui naturali præſtant intelligentia. Prudens, inquit Donatus in Eun. eſt, qui intelligentia ſua aliquid ſentit, v. Geſn. Theſ. v. doctus.

DOLOR eſt ægritudo animi afflicti, vel ex Mali alicujus præſentia, vel abſentia Boni; *Mœror* (1) eſt demiſſio & contractio animi. *Ille* & interior & gravior aſperiorque, *Hic* levior eſt, & ex-

(1) Hoc Vocabulo maxime utimur, cum perditum & afflictum rerum ſtatum expreſſius deſignare volumus. Leg. Ter. Andr. Act. IV. Sc. II. v. 19.

& extrinſecus apparet. Cic. Lib. XII. ad Atticum: *Mœrorem* minui, *Dolorem* nec potui, nec, ſi poſſem, vellem. Id. pro Muræna: Qui hujus *Dolor*? qui illius *Mœror* erit? Tac. Lib. III. Annal. Conveniſſe recenti *dolore* luctum, & ex *mœrore* ſolatia.

Dolorem & *Laborem* diverſa eſſe putat Cicero L. II. Tuſc. Quæſt. in eoque Græcos reprehendit, quod hæc ſua lingua non diſtinguant. Cui videtur accedere Ter. in Andr. Act. V. Sc. I. v. 12. Ejus *labore* atque ejus *dolore* gnato ut medicarer tuo. Similiter ſeparat alibi *Dolere* & *Laborare*: quæ tamen reipſa nihil differunt omnino. Nam *Labor* eſt e *Dolore*, quo afficitur, qui laborat.

Dolor transfertur tam ad animam, quam ad corpus, & latius patet quam *triſtitia*. Differunt enim ut genus & ſpecies. Omnis enim triſtitia eſt dolor, ſed non omnis dolor eſt triſtitia. Nam ægritudo illa, quæ ab externo tantum ſenſu naſcitur, non ſortitur nomen *triſtitiæ*: at vero omnis ægritudo ſive animi, ſive corporis, ſive ex ſolo ſenſu externo, ſive ab interno proveniat, ſcil. phantaſia aut ratione, vere *dolor* appellatur.

Dolus L. I. §. 2. D. de Dol. eſt omnis callida machinatio ad circumveniendum & lædendum alterum adhibita: Et hoc vocabulo nunc tantum in malis utimur; etiamſi Antiqui etiam in bonis rebus eo ſint uſi. Unde adhuc dicimus: Sine dolo malo, quoniam & bonus quoque dici ſolebat dolus. *Fraus* eſt levior captiuncula, ex qua aliquis ſibi adquirit, ſive alterum fraudando, ſive

ſe

ſe ipſum, ut ille apud Plaut. in Aulul. Act. IV. Sc. IX. v. 14. ſeq. Vid. idem Plautus in Rud. Act. V. Sc. II. v. 31. & 60. & in Trinumm. Act. II. Sc. IV. v. 11. Cicero pro Sext. Roſcio Amer Cap. LII. §. 3. Egomet me *fraudavi*, Animumque meum, Geniumque meum. Ergo *Dolus* gravior eſt, quoniam in eo *Fraus* continetur. Cic. pro Domo: Ne qua fraus, ne quis dolus adhibeatur. Tac. Lib. IV. Hiſtor. *Fraudem* & *dolum* obſcura, eoque inevitabilia. Paulus ad Edictum 32. l. 3. D. pro Socio Societas, ſi *dolo* malo, aut *fraudandi* cauſa coita ſit, ipſo jure nullius momenti eſt, quia fides bona contraria eſt *fraudi* & *dolo*. Julianus ad Edictum I. l. 2. D. de his, qui not. infam. De *dolo malo* & *fraude* ſuo nomine damnatus. Sed Fraudi eſſe apud Antiquos idem ſignificabat, quam vitio dari, unde aliqua pœna proveniret. Quapropter etiam Fraus antique Pœna eſt vocata. Conf. Doleti Formul. L. L. p. 65. Sunt, qui putant, *Dolum* opere fieri, *Fraudem* verbis: quos ſatis refellit, ut alia omittam, elegans locutio, Dolo dicere, id eſt, ficte & ſimulate, non ex animi ſententia, qua uſus Plaut. in Trinummo: Act. II. Sc. IV. v. 79. Non tibi dicam dolo. Cui contrarium bona fide dicere. Id. in Aulul. Act. II. Sc. II. v. 45. ſeq. Dic bona fide! & in Pſeudolo Act. IV. Scen. VI. v. 33. Bonane fide iſtuc dicis?

Domicilium eſt habitatio certa & fixa, in qua Larem, rerumque ac fortunarum ſuarum ſummam Paterfamilias conſtituit, unde ex ICtorum mente mutare domicilium dicuntur illi, qui migrant, ut aliam Urbem habitent, tanquam illius Cives futuri.

ri. Nam qui ad tempus habitat, mox inde diſceſſurus, Domum quidem poteſt habere, quam conduxit; Domicilium autem non habet. *Domus* interdum eſt temporaria, propria, vel aliena. *Sedes* eſt poſſeſsio antiqua. Itaque ubi *Domicilium*, ibi *Domus*. At non ubi *Domus*, ibi *Domicilium* quoque eſt ſemper. Et *Domus*, & *Sedes* alterum ſine altero eſſe poteſt. Cic. Memmio: *Sedem*, *Domicilium*, veſtigia ſummorum hominum, & Valerio: Eorum ego *Domicilia*, *Sedes*, Rem, Fortunas &c.

Donamus modice, & noſtra, & quidem Perotto loc. cit. col. 303. lin. 38. ſeq. judicante, plerumque præmii gratia: *Largimur* profuſe, & aliena. Sic *Large* eſt profuſe liberaliter. *Largitio* autem expenſa eſt, quæ fit ad aucupandum favorem in petitione Magiſtratuum (1) Salluſt. Lib. 1. Hiſtor. Igitur venditis proſcriptorum Bonis, aut *dilargitis*. Tacit. Lib. 1. Hiſtor. Quod ſine modo, ſine judicio *donarat* ſua, *largiretur* aliena.

Donare generalius eſt, *Condonare* ſpecialius. *Condonare* enim ſignificat donare remittendo, concedendo. *Donamus*, & illud, quod damus, & illum, cui damus. Agr.

Donum, & *Munus* ſæpe conjunguntur. Plaut. in

(1) Ita plerumque eſt, præſertim ſi verba hæc *ἁπλῶς* efferuntur, Interim nullius pœne vocabuli differentia tam arcte ab auctoribus cuſtoditur, ut nihil omnino adſit in contrarium. Ita & huic loco obſtat quodammodo Tac. hiſt. L. I. 52. 3. ſine modo, ſine judicio *donare* ſua, *largiri* aliena. Etiam verbum *largiri* refertur non ſemper ad alienas, ſed interdum etiam ad proprias poſſeſſiones & pecunias.

in Mil. Glor. Act. III. Sc. I. v. 120. Certatim *dona* mittunt & *munera*. Cic. in Cat. Huic divino *muneri ac dono*. Id. pro Arch. c. 8. Deorum aliquo *dono* atque *munere* commendari. Hæc Grammatici ita ſeparant, ut *Donum* dantis ſit, *Munus* accipientis. *Illud* a dando; *Hoc* a muniendo, vel movendo dicimus. Agr. Vel, ut *Donum* ſit, quod Deorum placandorum cauſa Aris infertur; *Munus*, quod Hominibus datur. Quam tamen Differentiam fere ſemper confundunt Hiſtorici atque Poetæ, qui Dona Hominum dicunt, ut Dona militaria, Coronæ, Haſtæ puræ, & alia; Munera Deorum. Front. Varro Lib. 2. de Vita Pop. Roman. Delphos Appollini *munera* miſſa. Virg. Æn. 1. *Munera* lætitiamque Dei. Ovid. lib. III. de Arte Amandi v. 653. ſeq. *Munera* (crede mihi, placant hominesque Deoſque: Placatur *donis* Iupiter ipſe datis. Liv. lib. 31. *Dona* ampla data, quæ ferrent Regi, Vaſa aurea argenteaque, & id. alibi ſæpe. Iuriſconſulti l. 194. l. 214. eod. D. de Verb. Sign. volunt, *Donum* eſſe omne, quod datur quacunque ex cauſa. *Munus*, quod officii gratia exhibetur. Ita *illud* Genus, *hoc* Speciem eſſe, vel, *Donum* ſignificare id, quod, nullo jure officiove cogente, ſponte præſtatur: *Munus* eſſe, quod neceſſitatis, aut officii cauſa, lege ſcilicet, more, imperiove ejus, qui jubendi habet poteſtatem, exhibetur, ut ſunt *Munera* natalitia, ſponſalitia, nuptialia. Quæ poſterior Differentia vera eſt, & perpetua. Leg. Petri Victorii lib. IX. Var. Lect. cap. 22. pag. 170. Wolffg. Lazii lib. X. Commentar. de R. R. cap. 13. p. 1012. Edit. Oporiniano: Baſil. atque Balduini Walæi Commen-

mentar. perpetuus in Matthæi cap. 5. v. 23. p. 47. col. b. Heic notes velim, quod Donum donetur ab Amico; Donativum a Principe; Donarium a quocunque devoto. Lex. Ian. Plin. in Epiſt. (1) In cauſis agendis non modo pactione, *dono*, *munere*, verum etiam Xeniis ſemper abſtinui. Ulp. de Officio Proconſulis 1, l. 6. D. de Offic. Proc. Mandatis continetur, ne *Donum*, vel *Munus* ipſe Proconſul, vel qui in alio officio erit, accipiat. Id. ad Sabinum 28. l. 7. D. de Oper. Libert. Jure autem debet operas, *donum*, *munus* ſe præſtaturum.

Duco Verbum honeſtum eſt (2), *Adducitur* quis ad rem inhoneſtam, *Perducitur* (3) ad ſtudia, *Deducitur* ad honorem. Agrætius. *Ducitur* quis ad ſupplicium, *Deducitur* ad lætitiam, *Ducimus* volentes, *Abducimus* invitos, *Ducimus* apud alios & palam; *Subducimus* apud noſmetipſos, & ſecreto. Donat. *Ducto* nequitiam, & diſſolutionem denotat. Itaque *Ducitur* Uxor, Meretrix *ductatur*.

(1) Donum & rerum majorum & immobilium recte dicitur, munus vero moventium & minorum. Nam regna, urbes, prædia dono dari paſſim legimus. Donationes, quæ ob cauſam fiebant, *munera*, reliqua generatim *dona* adpellatæ ſunt, *Præmium* vero virorum fortium eſt. Et *donum munuſque* tam ante factum, quam poſt factum datur. *Præmium* non niſi poſt factum eſt. *Donum* voluntarium, *præmium* debetur. *Donum* ut a largo homine, *præmium* ut a præclaro facinore. *Donum* cuicumque, *præmium* non niſi viro forti & ſtrenuo. Duckerus de Latin. Vet. ICtorum pag. 44.

(2) Differt autem a Traho hunc in modum, quod trahimus eum, qui non ſequitur, ſed reluctatur. Ducimus autem ſponte ſequentem. Sumitur & ducere aliquando Metaphorice pro avocare, & delectatione quadam quaſi demulcere. Sæpe tamen confunduntur apud veteres, Cic. pro Arch. 11. Off. I. 6.

(3) Perducuntur neceſſitate coacti. Producti res venales dicuntur. Donat. R.

tur. Plaut. in Aſin. Act. I. Sc. III. verſ. 37. Nunc quia nihil habes, maledictis *deductare* meam (1) poſtulas. Sic ductare labiis extat apud eundem Plautum in Milit. Glorioſ. Act. II. Sc. I. v. 15. quod proprie Meretricum eſt, quando Amatores ſuos contumelioſius ſolent ſubſannare, Græcis dicitur *διαμωκκασθαι και τα χειλη διαςρεφειν*, vid. Philippi Parei Lexicon Criticum p. 391. col. a. Id. in Manæchm. Act. IV. Sc. III. v. 37. Niſi feres argentum, fruſtra me *ductare* non potes. Ter. in Phorm. Act. III. Sc. II. v. 15. Ut phaleratis dictis *ducas* me, meam *ductes* gratis. Similiter *Ducere Exercitum* eſt militari more, & ordine movere; *Ductare* Exercitum diſſolute, & raptim trahere, quod genus locutionis familiare Salluſtio, ut in Catil. Quod L. Sulla Exercitum, quem in Aſia ductaverat, quo ſibi fidum faceret, contra morem majorum luxurioſe nimiſque liberaliter habuerat, & in Jug. Ipſe quaſi vitabundus per ſaltuoſa loca, & tramites Exercitum ductare. Quintil. notat, hoc non ſine rubore legi in Salluſtio, in quo illi non adſentior. Cum enim verbum *Ductare* ſignificet Diſſolutionem, apte & proprie Salluſtius dixit, Ductare Exercitum: pro ſine Ordine ducere: ſicut idem dixit Agitare ætatem, vitam, cum tamen Agitare ſit voluptarium, auctore Donato.

Ductus, *Imperium* & *Auſpicium*, jungit Plaut. in Amphitr. Act. I. Sc. I. verſ. 42. Ut geſſerit Rempublicam *ductu*, *imperio*, *auſpicio* ſuo, ubi eſt

(1) Lambinus, & ex eo Douſa, atque Taubmannus in utraque Editione pro Meam h. l. nequaquam inepte Tu Bam legunt.

eſt *Ductu* per ſe; *Imperio* militari poteſtate, *Auſpicio* per alios, ut Legatos, Præfectos. Plaut, Act. II. Sc. II. v. 13. & v. 25. Vid. Taubmann. ad h. l. Sic Dux Militum ducit ducentos Milites per viam, quam rectam eſſe *ducit*. Operarii vero *ductant* (licet ductim) ductario fune molem aliquam ductilem. Lexic. Ian. Suet. in Aug. Domuit autem partim *ductu*, partim *auſpiciis* ſuis Cantabriam. Vetus inſcriptio apud Plinium lib. 3. Quod ejus *ductu auſpiciiſque* Gentes Alpinæ omnes, quæ a Mari ſupero ad inferum pertinebant, ſub imperium P. R. ſunt redactæ. *Ducit* vir, *Nubit* Mulier, quia pallio obnubit caput ſuum, genaſque. Clarus.

Duo numerantur, *Ambo* congregantur. R.

Duplicatum eſt res una bis poſita, *Geminum* duæ res ſimiles. R.

Dure ſignificat crudeliter; *Duriter* ſine ſenſu laboris, & *Dure* in alterum, *Duriter* in nos aliquid facimus, illud ad laborem, hoc ad ſævitiam relatum eſt. Donatus. R. Conf. Perotti Cornucopiæ Epigr. LXXII. col. 945. lin. 7. ſeqq. & Nonnii Marcelli Propr. Serm. col. 1418. lin. 37. ſeqq. Sed meo judicio non bene. Nam hæc Adverbia ſola terminatione differunt, ex antiqua conſuetudine, qua Nomina in us bina fere Adverbia habebant: ut Humanus, Humane, Humaniter; Largus, Large, Largiter; Durus, Dure, Duriter, & alia multa, de quibus infra monuimus. Ter. in And. Act. I. Sc. I. v. 47. ſeq. Primum hæc pudice vitam, parce ac *duriter* agebat. Quod cum quadam licentia dici, & uſitatius eſſe Dure,

& Hu-

& Humane, notavit Auguſtinus in libro de Grammatica.

Dux eſt is, cui prælium vel res, *Imperator*, cui ſumma rei commiſſa eſt. Cic. lib. 3. Off. M. Attilius Regulus cum Conſul iterum in Africa ex inſidiis captus eſſet, *duce* Xantippo Lacedæmonio, *Imperatore* autem patre Hannibalis Amilcare. Corn. Nep, in Pelopidr. Namque Leuctrica pugna Imperatore Epaminonda hic fuit *Dux* dilectæ manus, Pareus, R.

E.

EBOREUM & *Eboratum* & *Eburnum* ſeu *Eburneum*, quod eſt ex Ebore, ſive inſtar Eboris album, Vagina eburna legitur apud Virg. lib. IX. Æn. v. 305. & Enſis eburnus apud eundem lib. XI. Æn. v. IV. Fl. Soſip. diſtingui placet, ut *Eboreum* ſit ex ſolido Ebore confectum, *Eboratum* extrinſecus Ebore ornatum, *Eburnum* a ſimilitudine Eboris aptatum.

EBRIUS & *Ebrioſus* quid inter ſe diſtent, oſtendit Seneca ad Lucilium his verbis: Plurimum enim intereſſe concedes inter *Ebrium* & *Ebrioſum*. Poteſt, & qui *ebrius* eſt, tunc primum eſſe, nec habere hoc vitium, & qui *ebrioſus* eſt, ſæpe extra ebrietatem eſſe (1). Similiter differunt *Ebrietas*,

(1) *Ebrius* eſt temulentus; vinolentus, & qui ſe nimio potu oneravit, & propterea mente eſt alienatus; *Ebrioſus* vero ſæpiſſime fit ebrius. *Hic* gaudet ebriari; *Ille* ſe inebriavit. Sic *Ebrietas* eſt accidens; *Ebrioſitas* vitium, quia eſt inebriandi conſuetudo. *Hæc* eſt e moribus; *Illa* ex cauſa. *Hæc* in proclivitate; *Illa* in actione conſiſtit.

tas, & *Ebrioſitas*. Cic. lib. 4. Tuſc. Quæſt. Et inter *Ebrietatem* & *Ebrioſitatem* intereſt, aliudque eſt *amatorem* eſſe, aliud *amantem*.

Ecce cum oſtendis, *En* cum increpas. Cic. *En* cui tu quoque liberos tuto committas. *Hem*, cum dolor jam moverit, aut cum admiratio cogitatioque ſtuporem. Agræt. R.

Ecclesia aliud eſt, quam *Templum*; ſiquidem *illa* Conventum, i. e. Concionem ipſam populi; *hoc* continentem Locum i. e. Ædes, in quibus colligitur Eccleſia, denotat. Sic Curia Hoſtilia etiam erat Templum, licet ſacra non eſſet. Deinde Ædes ſacræ Templa quoque ſunt appellata, unde & in cœlo Templa dicuntur, quaſi Deorum Ædes.

Ecquando increpando vel inquirendo, interrogantis eſt adverbium, *Quando* ſimpliciter loquentis. Agæt. R.

Edicta L. 2. §. 10. D. de Origin. Iur. dicuntur Formulæ Iuriſdictionis, quas Prætores, Proconſules, & alii Magiſtratus proponebant, & edicebant ſe in Iure dicendo obſervaturos. Interdum ſignificant *Mandata*, quæ, prout res inciderat, arbitrio ſuo promulgabant; *Interdicta* autem vocantur Denunciationes, aut Effata Prætoris, quæ inter Litigatores interponebat, maxime in controverſiis Poſſeſsionum, donec pleniore judicio de proprietate cognoſceret. Veluti cum ita interloquebatur: Uti nunc poſsidetis eum fundum, quo minus ita poſsideatis, vim fieri veto: Vel: Unde tu illum dejeciſti, eo reſtituas. Itaque nomen *Edictorum* generale eſt, & in eo, velut Species, continentur Interdicta, de quibus pleni ſunt Libri

Iuriſconſultorum D. libr. 43. & aliorum veterum Auctorum. Leg. Iuſtiniani Imp. Inſtitut. lib. IV. Tit. XV. d. Interd. §. 4. & in eumd. Wilhelmi Ludwelli Comment. pag. 643. num. 6. ſeqq. & Georgii Franzkii Commentar. in eumd. loc. pag. 677. n. 8. ſeqq. Alias de Edictorum variis Argumentis, & Generibus, eorumdemque Verbis ac Formulis ſolemnibus, immo & de Edictorum, quæ ad interdicta pertinent, ſpeciebus, vid. Barnabæ Briſſonii lib. III. de Formul. p. 274. ſeqq. Donatus in Hecyram Terentii inter *Edico* & *Interdico* hoc intereſſe dicit, quod *Edicimus*, quod fieri jubemus; *Interdicimus*, quod fieri vetamus. *Edicimus* uni generi Hominum; *Interdicimus* diverſis. *Edicunt* reges, *indicit* feſta ſacerdos. Sed notandum eſt præterea, in indicendi verbo latere interdum edictum de re aliqua propoſitum & pro edicere poni, ut etiam lexica docent; interdum autem de ſola voluntate, omiſſa ſcriptura adhiberi. Suet. in Cal. XXVI. populo famem *indixit*, non edicto, ſed ſola voluntate, & facto, præcludendis horreis; ut poſitum adeo ſit pro imponere, inducere, de qua ſignificatione egit Burmannus ad Quinctil. Decl. XIII. item Suet. Cal. 41. hujuſmodi vectigalibus *indictis*, neque propoſitis, quum per ignorantiam ſcripturæ multa commiſſa fierent, tandem flagitante populo Romano, propoſuit quidem legem, cet. v. cel. Erneſti obſ. ad h. l. Itaque Prætoris *Edicta* & *Interdicta* dicuntur. *Edictum* eſt, quod Princeps proprio motu conſtituit, l. 3. C. de LL. *Decretum* quod, cauſa cognita, inter partes litigantes decidit, l. 1. §. 1. ff. de Conſt. Princ. *Interlocutio*, quod de plano

plano abſque ſententia definitiva interlocutus eſt, d. l. 1. §. 1. ff. *Oratio*, quam ex ejuſdem juſſu recitavit Quæſtor in Senatu. *Mandata* ſunt ejuſdem Præcepta, & Monita data Præſidibus, aut Procuratoribus. *Juſſiones* data Comitibus Conſiſtorianis, vel Tribunis, vel Referendariis Palatii perferendæ ad Præſides Provinciarum l. 1. C. de Mandat. Princ. *Reſcripta* ſunt Reſponſa ad preces, facta vel Adnotatione, i. e. Subſcriptione Principis in Libello negotii; vel Epiſtola ſcripta ad Præſidem de Relatione dubii alicujus; vel pragmatica Sanctione de publico aliquo negotio juxta preces alicujus univerſitatis, L. ult. C. de diverſ. Reſcr.

EDUCERE (1) eſt extra trahere; Sic Plaut. in Epidico Act. III. Sc. IV. v. 36. ſeq. hunc in modum infit: Heus foras educito, quam introduxiſti, fidicinam! *Educare*, enutrire & provehere. *Educere* ad ingenium, *educare* ad corpus pertinet. Non, Marc. R. Ubi notandum, quod *Educator* non ſit decernendus is, qui loquente FRANTZKIO Commentat. in Lib. I. Juſtin. Inſtit. Tit. XX. d. Atil. Tut. §. 7. p. 106. n. 21. & 23. ſucceſſionem ſperat, vel qui Pudicitiæ impuberis deſidiatur. Varro in Cat. vel de Lib. Educ. *Educit* enim Obſtetrix, *Educat* Nutrix; *Inſtituit* Pædagogus; *Docet* Magiſter. Marcell. *Educit* monitor juvenes, quos *educat* altor. *Educit* genitor, quos *educat* arte magiſter.

(1) Hujus Verbi Oppoſita ſtudioſe collegit ex claſſicis Auctoribus Auguſtinus Gambarella in ita dicta Antitheterum amica ſimultate, eaque Mediolani A. CHR. M. DC. XIX. in 4t. f. maj. impr. p. 229.

ctam, *docti & eruditi diſtinctionem*. Teneri vult Dornmejerus regulam, inter eruditos parum obſervatam, poſſe quædam, quæ alio loco ſunt diſtincta, alibi promiſcue poni, ita tamen, ut crebrius uſurpemus, quod uſu crebriore apud auctores idoneos reperitur. Si quid video, Dornmejerus utique adſenſum meretur.

Doctum & *Peritum* a M. Tull. Cic. diſcretum eſt: ut ſit *peritum* plus quam quod *doctum*, de Offic. Lib. III. itaque cum ſint *docti* a *peritis* facile deſiſtunt ſententia. Nonius. L. 26. hanc effinxit differentiam. Sed cel. Geſnerus theſ. v. doctus bene monet, hunc locum plane nihil ad rem facere. Nam, docti ſunt, verbum eſt. Senſus igitur eſt. Quum imperiti docti ſint & erroris convicti a peritis.

Doctus & *prudens* interdum differunt. Cic. in orat. I. Qui veretur reprehenſionem doctorum atque prudentum. Hic diſtinguuntur docti a prudentibus, licet idem aliquando ſit prudens & doctus. *Docti* dicuntur, qui ſcientiam præceptionibus & uſu adquiſiverunt. *Prudentes* vero proprie, qui naturali præſtant intelligentia. Prudens, inquit Donatus in Eun. eſt, qui intelligentia ſua aliquid ſentit, v. Geſn. Theſ. v. doctus.

Dolor eſt ægritudo animi afflicti, vel ex Mali alicujus præſentia, vel abſentia Boni; *Mæror* (1) eſt demiſſio & contractio animi. *Ille* & interior & gravior aſperiorque, *Hic* levior eſt, & ex-

(1) Hoc Vocabulo maxime utimur, cum perditum & afflictum rerum ſtatum expreſſius deſignare volumus. Leg. Ter. Andr. Act. IV. Sc. II. v. 10.

& extrinſecus apparet. Cic. Lib. XII. ad Atticum: *Mærorem* minui, *Dolorem* nec potui, nec, ſi poſſem, vellem. Id. pro Muræna: Qui hujus *Dolor*? qui illius *Mæror* erit? Tac. Lib. III. Annal. Conveniſſe recenti *dolore* luctum, & ex *mærore* ſolatia.

Dolorem & *Laborem* diverſa eſſe putat Cicero L. II. Tuſc. Quæſt. in eoque Græcos reprehendit, quod hæc ſua lingua non diſtinguant. Cui videtur accedere Ter. in Andr. Act. V. Sc. I. v. 12. Ejus *labore* atque ejus *dolore* gnato ut medicarer tuo. Similiter ſeparat alibi *Dolere* & *Laborare*: quæ tamen reipſa nihil differunt omnino. Nam *Labor* eſt e *Dolore*, quo afficitur, qui laborat.

Dolor transfertur tam ad animam, quam ad corpus, & latius patet quam *triſtitia*, Differunt enim ut genus & ſpecies. Omnis enim triſtitia eſt dolor, ſed non omnis dolor eſt triſtitia. Nam ægritudo illa, quæ ab externo tantum ſenſu naſcitur, non ſortitur nomen *triſtitiæ*: at vero omnis ægritudo ſive animi, ſive corporis, ſive ex ſolo ſenſu externo, ſive ab interno proveniat, ſcil. phantaſia aut ratione, vere *dolor* appellatur.

Dolus L. I. §. 2. D. de Dol. eſt omnis callida machinatio ad circumveniendum & lædendum alterum adhibita: Et hoc vocabulo nunc tantum in malis utimur; etiamſi Antiqui etiam in bonis rebus eo ſint uſi. Unde adhuc dicimus: Sine dolo malo, quoniam & bonus quoque dici ſolebat dolus. *Fraus* eſt levior captiuncula, ex qua aliquis ſibi adquirit, ſive alterum fraudando, ſive ſe

ſe ipſum, ut ille apud Plaut. in Aulul. Act. IV. Sc. IX. v. 14. ſeq. Vid. idem Plautus in Rud. Act. V. Sc. II. v. 31. & 60. & in Trinumm. Act. II. Sc. IV. v. 11. Cicero pro Sext. Roſcio Amer Cap. LII. §. 3. Egomet me *fraudavi*, Animumque meum, Geniumque meum. Ergo *Dolus* gravior eſt, quoniam in eo *Fraus* continetur. Cic. pro Domo: Ne qua fraus, ne quis dolus adhibeatur. Tac. Lib. IV. Hiſtor. *Fraudem* & *dolum* obſcura, eoque inevitabilia. Paulus ad Edictum 32. l. 3. D. pro Socio Societas, ſi *dolo* malo, aut *fraudandi* cauſa coita ſit, ipſo jure nullius momenti eſt, quia fides bona contraria eſt *fraudi* & *dolo*. Julianus ad Edictum I. l. 2. D. de his, qui not. infam. De *dolo malo* & *fraude* ſuo nomine damnatus. Sed Fraudi eſſe apud Antiquos idem ſignificabat, quam vitio dari, unde aliqua pœna proveniret. Quapropter etiam Fraus antique Pœna eſt vocata. Conf. Doleti Formul. L. L. p. 65. Sunt, qui putant, *Dolum* opere fieri, *Fraudem* verbis: quos ſatis refellit, ut alia omittam, elegans locutio, Dolo dicere, id eſt, ficte & ſimulate, non ex animi ſententia, qua uſus Plaut. in Trinummo: Act. II. Sc. IV. v. 79. Non tibi dicam dolo. Cui contrarium bona fide dicere. Id. in Aulul. Act. II. Sc. II. v. 45. ſeq. Dic bona fide! & in Pſeudolo Act. IV. Scen. VI. v. 33. Bonane fide iſtuc dicis?

Domicilium eſt habitatio certa & fixa, in qua Larem, rerumque ac fortunarum ſuarum ſummam Paterfamilias conſtituit, unde ex ICtorum mente mutare domicilium dicuntur illi, qui migrant, ut aliam Urbem habitent, tanquam illius Cives futuri.

ti. Nam qui ad tempus habitat, mox inde diſceſſurus, Domum quidem poteſt habere, quam conduxit; Domicilium autem non habet. *Domus* interdum eſt temporaria, propria, vel aliena. *Sedes* eſt poſſeſsio antiqua. Itaque ubi *Domicilium*, ibi *Domus*. At non ubi *Domus*, ibi *Domicilium* quoque eſt ſemper. Et *Domus*, & *Sedes* alterum ſine altero eſſe poteſt. Cic. Memmio: *Sedem*, *Domicilium*, veſtigia ſummorum hominum, & Valerio: Eorum ego *Domicilia*, *Sedes*, Rem, Fortunas &c.

Donamus modicè, & noſtra, & quidem Perotto loc. cit. col. 303. lin. 38. ſeq. judicante, plerumque præmii gratia: *Largimur* profuſe, & aliena. Sic *Large* eſt profuſe liberaliter. *Largitio* autem expenſa eſt, quæ fit ad aucupandum favorem in petitione Magiſtratuum (1) Salluſt. Lib. 1. Hiſtor. Igitur venditis proſcriptorum Bonis, aut *dilargitis*. Tacit. Lib. 1. Hiſtor. Quod ſine modo, ſine judicio *donarat* ſua, *largiretur* aliena.

Donare generalius eſt, *Condonare* ſpecialius. *Condonare* enim ſignificat donare remittendo, concedendo. *Donamus*, & illud, quod damus, & illum, cui damus. Agr.

Donum, & *Munus* ſæpe conjunguntur. Plaut. in

(1) Ita plerumque eſt, præſertim ſi verba hæc *ἁπλῶς* efferuntur, Interim nullius pœne vocabuli differentia tam arcte ab auctoribus cuſtoditur, ut nihil omnino adſit in contrarium. Ita & huic loco obſtat quodammodo Tac. hiſt. L. I. 52. 3. ſine modo, ſine judicio *donare* ſua, *largiri* aliena. Etiam verbum *largiri* refertur non ſemper ad alienas, ſed interdum etiam ad proprias poſſeſſiones & pecunias.

in Mil. Glor. Act. III. Sc. I. v. 120.. Certatim *dona* mittunt & *munera*. Cic. in Cat. Huic divino *muneri ac dono*. Id. pro Arch. c. 8. Deorum aliquo *dono* atque *munere* commendari. Hæc Grammatici ita ſeparant, ut *Donum* dantis ſit, *Munus* accipientis. *Illud* a dando; *Hoc* a muniendo, vel movendo dicimus. Agr. Vel, ut *Donum* ſit, quod Deorum placandorum cauſa Aris infertur; *Munus*, quod *H*ominibus datur. Quam tamen Differentiam fere ſemper confundunt Hiſtorici atque Poetæ, qui Dona Hominum dicunt, ut Dona militaria, Coronæ, Haſtæ puræ, & alia; Munera Deorum. Front. Varro Lib. 2. de Vita Pop. Roman. Delphos Appollini *munera* miſſa. Virg. Æn. 1. *Munera* lætitiamque Dei. Ovid. lib. III. de Arte Amandi v. 653. ſeq. *Munera* (crede mihi, placant hominesque Deoſque: Placatur *donis* Iupiter ipſe datis. Liv. lib. 31. *Dona* ampla data, quæ ferrent Regi, Vaſa aurea argenteaque, & id. alibi ſæpe. Iuriſconſulti l. 194. l. 214. eod. D. de Verb. Sign. volunt, *Donum* eſſe omne, quod datur quacunque ex cauſa. *Munus*, quod officii gratia exhibetur. Ita *illud* Genus, *hoc* Speciem eſſe, vel, *Donum* ſignificare id, quod, nullo jure officiove cogente, ſponte præſtatur: *Munus* eſſe, quod neceſsitatis, aut officii cauſa, lege ſcilicet, more, imperiove ejus, qui jubendi habet poteſtatem, exhibetur, ut ſunt *Munera* natalitia, ſponſalitia, nuptialia. Quæ poſterior Differentia vera eſt, & perpetua. Leg. Petri Victorii lib. IX. Var. Lect. cap. 22. pag. 170. Wolffg. Lazii lib. X. Commentar. de R. R. cap. 13. p. 1012. Edit. Oporiniano: Baſil. atque Balduini Walæi Commen-

mentar. perpetuus in Matthæi cap. 5. v. 23. p. 47. col. b. Heic notes velim, quod Donum donetur ab Amico; Donativum a Principe; Donarium a quocunque devoto. Lex. Ian. Plin. in Epiſt. (1) In cauſis agendis non modo pactione, *dono*, *munere*, verum etiam Xeniis ſemper abſtinui. Ulp. de Officio Proconſulis 1. l. 6. D. de Offic. Proc. Mandatis continetur, ne *Donum*, vel *Munus* ipſe Proconſul, vel qui in alio officio erit, accipiat. Id. ad Sabinum 28. l. 7. D. de Oper. Libert. Jnre autem debet operas, *donum*, *munus* ſe præſtaturum.

Duco Verbum honeſtum eſt (2), *Adducitur* quis ad rem inhoneſtam, *Perducitur* (3) ad ſtudia, *Deducitur* ad honorem. Agrætius. *Ducitur* quis ad ſupplicium, *Deducitur* ad lætitiam, *Ducimus* volentes, *Abducimus* invitos; *Ducimus* apud alios & palam; *Subducimus* apud noſmetipſos, & ſecreto. Donat. *Ducto* nequitiam, & diſſolutionem denotat. Itaque *Ducitur* Uxor, Meretrix *ductatur*.

(1) Donum & rerum majorum & immobilium recte dicitur, munus vero moventium & minorum. Nam regna, urbes, prædia dono dari paſſim legimus. Donationes, quæ ob cauſam fiebant, *munera*, reliquæ generatim *dona* adpellatæ ſunt, *Præmium* vero virorum fortium eſt. Et *donum munuſque* tam ante factum, quam poſt factum datur, *Præmium* non niſi poſt factum eſt. *Donum* voluntarium, *præmium* debetur. *Donum* ut a largo homine, *præmium* ut a præclaro facinore. *Donum* cuicumque, *præmium* non niſi viro forti & ſtrenuo. Duckerus de Latin. Vet. ICtorum pag. 44.

(2) Differt autem a Traho hunc in modum, quod trahimus eum, qui non ſequitur, ſed reluctatur. Ducimus autem ſponte ſequentem. Sumitur & ducere aliquando Metaphorice pro avocare, & delectatione quadam quaſi demulcere. Sæpe tamen confunduntur apud veteres, Cic. pro Arch. 11. Off. I. 6.

(3) Perducuntur neceſſitate coacti. Produci res venales dicuntur. Donat. R.

tur. Plaut. in Aſin. Act. I. Sc. III. verſ. 37. Nunc quia nihil habes, maledictis *deductare* meam (1) poſtulas. Sic ductare labiis extat apud eundem Plautum in Milit. Glorioſ. Act. II. Sc. I. v. 15. quod proprie Meretricum eſt, quando Amatores ſuos contumelioſius ſolent ſubſannare. Græcis dicitur διαμωκᾶσθαι καὶ τὰ χείλη διαστρέφειν, vid. Philippi Parei Lexicon Criticum p. 391. col. a. Id. in Manæchm. Act. IV. Sc. III. v. 37. Niſi feres argentum, fruſtra me *ductare* non potes. Ter. in Phorm. Act. III. Sc. II. v. 15. Ut phaleratis dictis *ducas* me, meam *ductes* gratis. Similiter *Ducere Exercitum* eſt militari more, & ordine movere; *Ductare* Exercitum diſſolute, & raptim trahere, quod genus locutionis familiare Salluſtio, ut in Catil. Quod L. Sulla Exercitum, quem in Aſia ductaverat, quo ſibi fidum faceret, contra morem majorum luxurioſe nimiſque liberaliter habuerat, & in Jug. Ipſe quaſi vitabundus per ſaltuoſa loca, & tramites Exercitum ductare. Quintil. notat, hoc non ſine rubore legi in Salluſtio, in quo illi non adſentior. Cum enim verbum *Ductare* ſignificet Diſſolutionem, apte & proprie Salluſtius dixit, Ductare Exercitum: pro ſine Ordine ducere: ſicut idem dixit Agitare ætatem, vitam, cum tamen Agitare ſit voluptarium, auctore Donato.

Ductus, *Imperium* & *Auſpicium*, jungit Plaut. in Amphitr. Act. I. Sc. I. verſ. 42. Ut geſſerit Rempublicam *ductu*, *imperio*, *auſpicio* ſuo, ubi eſt

(1) Lambinus, & ex eo Douſa, atque Taubmannus in utraque Editione pro Meam h. l. nequaquam inepte Tu Bam legunt.

eſt *Ductu* per ſe; *Imperio* militari poteſtate, *Auſpicio* per alios, ut Legatos, Præfectos. Plaut. Act. II. Sc. II. v. 13. & v. 25. Vid. Taubmann. ad h. l. Sic Dux Militum ducit ducentos Milites per viam, quam rectam eſſe *ducit*. Operarii vero *ductant* (licet ductim) ductario fune molem aliquam ductilem. Lexic. Ian. Suet. in Aug. Domuit autem partim *ductu*, partim *auſpiciis* ſuis Cantabriam. Vetus inſcriptio apud Plinium lib. 3. Quod ejus *ductu auſpiciiſque* Gentes Alpinæ omnes, quæ a Mari ſupero ad inferum pertinebant, ſub imperium P. R. ſunt redactæ. *Ducit* vir, *Nubit* Mulier, quia pallio obnubit caput ſuum, genaſque. Clarus.

Duo numerantur, *Ambo* congregantur. R.

Duplicatum eſt res una bis poſita, *Geminum* duæ res ſimiles. R.

Dure ſignificat crudeliter; *Duriter* ſine ſenſu laboris, & *Dure* in alterum, *Duriter* in nos aliquid facimus, illud ad laborem, hoc ad ſævitiam relatum eſt. Donatus. R. Conf. Perotti Cornucopiæ Epigr. LXXII. col. 945. lin. 7. ſeqq. & Nonnii Marcelli Propr. Serm. col. 1418. lin. 37. ſeqq. Sed meo judicio non bene. Nam hæc Adverbia ſola terminatione differunt, ex antiqua conſuetudine, qua Nomina in us bina fere Adverbia habebant: ut Humanus, Humane, Humaniter; Largus, Large, Largiter; Durus, Dure, Duriter, & alia multa, de quibus infra monuimus. Ter. in And. Act. I. Sc. I. v. 47. ſeq. Primum hæc pudice vitam, parce ac *duriter* agebat. Quod cum quadam licentia dici, & uſitatius eſſe Dure,

& Hu-

& Humane, notavit Auguſtinus in libro de Grammatica.

Dux eſt is, cui prælium vel res, *Imperator*, cui ſumma rei commiſſa eſt. Cic. lib. 3. Off. M. Attilius Regulus cum Conſul iterum in Africa ex inſidiis captus eſſet, *duce* Xantippo Lacedæmonio, *Imperatore* autem patre Hannibalis Amilcare. Corn. Nep. in Pelopide. Namque Leuctrica pugna Imperatore Epaminonda hic fuit *Dux* dilectæ manus, Pareus. R.

E.

EBOREUM & *Eboratum* & *Eburnum* ſeu *Eburneum*, quod eſt ex Ebore, ſive inſtar Eboris album, Vagina eburna legitur apud Virg. lib. IX. Æn. v. 305. & Enſis eburnus apud eundem lib. XI. Æn. v. IV. Fl. Soſip. diſtingui placet, ut *Eboreum* ſit ex ſolido Ebore confectum, *Eboratum* extrinſecus Ebore ornatum, *Eburnum* a ſimilitudine Eboris aptatum.

EBRIUS & *Ebrioſus* quid inter ſe diſtent, oſtendit Seneca ad Lucilium his verbis: Plurimum enim intereſſe concedes inter *Ebrium* & *Ebrioſum*. Poteſt, & qui *ebrius* eſt, tunc primum eſſe, nec habere hoc vitium, & qui *ebrioſus* eſt, ſæpe extra ebrietatem eſſe (1). Similiter differunt *Ebrietas*,

(1) *Ebrius* eſt temulentus; vinolentus, & qui ſe nimio potu oneravit, & propterea mente eſt alienatus; *Ebrioſus* vero ſæpiſſime fit ebrius. *Hic* gaudet ebriari; *Ille* ſe inebriavit. Sic *Ebrietas* eſt accidens; *Ebrioſitas* vitium, quia eſt inebriandi conſuetudo. *Hæc* eſt e moribus; *Illa* ex cauſa. *Hæc* in proclivitate; *Illa* in actione conſiſtit.

tas, & *Ebrioſitas*. Cic. lib. 4. Tuſc. Quæſt. Et inter *Ebrietatem* & *Ebrioſitatem* intereſt, aliudque eſt *amatorem* eſſe, aliud *amantem*.

Ecce cum oſtendis, *En* cum increpas. Cic. *En* cui tu quoque liberos tuto committas. *Hem*, cum dolor jam moverit, aut cum admiratio cogitatioque ſtuporem. Agræt. R.

Ecclesia aliud eſt, quam *Templum*; ſiquidem *illa* Conventum, i. e. Concionem ipſam populi; *hoc* continentem Locum i. e. Ædes, in quibus colligitur Eccleſia, denotat. Sic Curia Hoſtilia etiam erat Templum, licet ſacra non eſſet. Deinde Ædes ſacræ Templa quoque ſunt appellata, unde & in cœlo Templa dicuntur, quaſi Deorum Ædes.

Ecquando increpando vel inquirendo, interrogantis eſt adverbium, *Quando* ſimpliciter loquentis. Agaæt. R.

Edicta L. 2. §. 10. D. de Origin. Iur. dicuntur Formulæ Iuriſdictionis, quas Prætores, Proconſules, & alii Magiſtratus proponebant, & edicebant ſe in Iure dicendo obſervaturos. Interdum ſignificant *Mandata*, quæ, prout res inciderat, arbitrio ſuo promulgabant; *Interdicta* autem vocantur Denunciationes, aut Effata Prætoris, quæ inter Litigatores interponebat, maxime in controverſiis Poſſeſsionum, donec pleniore judicio de proprietate cognoſceret. Veluti cum ita interloquebatur: Uti nunc poſsidetis eum fundum, quo minus ita poſsideatis, vim fieri veto: Vel: Unde tu illum dejeciſti, eo reſtituas. Itaque nomen *Edictorum* generale eſt, & in eo, velut Species, continentur Interdicta, de quibus pleni ſunt Libri

plano abſque ſententia definitiva interlocutus eſt, d. l. 1. §. 1. ff. *Oratio*, quam ex ejuſdem juſſu recitavit Quæſtor in Senatu. *Mandata* ſunt ejuſdem Præcepta, & Monita data Præſidibus, aut Procuratoribus. *Juſſiones* data Comitibus Conſiſtorianis, vel Tribunis, vel Referendariis Palatii perferendæ ad Præſides Provinciarum l. 1. C. de Mandat. Princ. *Reſcripta* ſunt Reſponſa ad preces, facta vel Adnotatione, i. e. Subſcriptione Principis in Libello negotii; vel Epiſtola ſcripta ad Præſidem de Relatione dubii alicujus; vel pragmatica Sanctione de publico aliquo negotio juxta preces alicujus univerſitatis, L. ult. C. de diverſ. Reſcr.

Educere (1) eſt extra trahere; Sic Plaut. in Epidico Act. III. Sc. IV. v. 36. ſeq. hunc in modum infit: Heus foras educito, quam introduxiſti, fidicinam! *Educare*, enutrire & provehere. *Educere* ad ingenium, *educare* ad corpus pertinet. Non. Marc. R. Ubi notandum, quod *Educator* non ſit decernendus is, qui loquente Frantzkio Commentat. in Lib. I. Juſtin. Inſtit. Tit. XX. d. Attil. Tut. §. 7. p. 106. n. 21. & 23. ſucceſſionem ſperat, vel qui Pudicitiæ impuberis deſidiatur. Varro in Cat. vel de Lib. Educ. *Educit* enim Obſtetrix, *Educat* Nutrix; *Inſtituit* Pædagogus; *Docet* Magiſter. Marcell. *Educit* monitor juvenes, quos *educat* altor. *Educit* genitor, quos *educat* arte magiſter.

(1) Hujus Verbi Oppoſita ſtudioſe collegit ex claſſicis Auctoribus Auguſtinus Gambarella in ita dicta Antitheterum amica ſimultate, eaque Mediolani A. CHR. M. DC. XIX. in 4t. f. maj. impr. p. 229.

Efferri proprie dicuntur cadavera; & *Ire* proprie ad exequias. Donat. R.

Effertur, qui portatur, & *Efferunt*, qui laudando extollunt. Cic. Nimium illi hæc fortaſſe efferunt. Agræt. R.

Effigies ab *Imagine* ita differt, ut Species a Genere. Nam *Imago* omnem Similitudinem comprehendit, tam pictam, quam fictam; *Effigies* autem eſt, quæ fingitur, non quæ pingitur, ab effingendo h. e. ad ſimilitudinem alterius fingendo, dicta. Itaque *Effigies* h. e. apte affectæ rei facies, omnes ſunt Imagines (1), non contra. *Imago* refert & tabellam, ein Portrait, & ſtatuam, & expreſſos cera vultus; *effigies* autem hæc duo tantum poſteriora refert, tabellam autem excludit. Afranius in Vopiſco (2): Cujus te ſuſcitat Imago? cujus Effigia? Hoc natus Patre. Cic. Lib. I. de Nat. Deor. *Effigies* hominis & *imago* Deus. Liv. Lib. I. En nobis, inquit, Juvenem filium tenens, *Effigiem* atque *Imaginem* ejus. Tac. Lib. XV. Annal. Gymnaſium ictu fulminis conflagravit.

(1) Differt autem *Imago* I. ab *Exemplo* hunc in modum, quod *Exemplum* ponitur, ut aliquid tale fiat; *Imago* autem nullum talem finem habet, ſed (loquente Iul. Cæſ. Scaligero lib. III. Poet. c. 49. p. 292.) ut duæ res ſub una æquali intellectione comprehendantur, propter aſſimilationem, quæ dicitur ὁμοίωσις. II. *ab Idolo*, ut Genus a Specie. Nam omne pæne Idolum eſt Imago, ſed non Imago eſt Idolum. Longe alterius Definitionis eſt Idolum; alterius Imago. Hæc fit ad ornamentum, vel ad res geſtas demonſtrandas; Illud autem ad miſerorum animas ſacrilego ritu & vana ſuperſtitione illiciendas, vel injiciendas, quemadmodum teſtatur B.Dn.D.Henricus Hoepffnerus Sect. III. ita appellatæ Saxoniœ Evangelicæ c. 7. p. 441.

(2) Hic locus habetur in Poetar. Vett. Latinor. Fragmentis Edition. Stephaniæ p. 60. ubi pro hoc natus Patre ex Nonio Cognatus Patre legitur.

vit. *Effigieſque* Neronis ad informe æs liquefacta. Id. Lib. XVI. Quod inter *Imagines* Majorum etiam C. Caſsi *Effigiem* coluiſſet, cum inſcriptione duci partium.

Egestas eſt indigentia omnium rerum, etiam earum, quæ ad victum cultumque corporis ſunt neceſſariæ; *Inopia* eſt defectus cum rerum neceſſariarum, tum etiam conſilii & Amicorum; *Paupertas* (1) eſt tenuitas rei familiaris vitam arcte ſuſtinens. Ita Egeſtas plus eſt, quam Paupertas. *Inopia* plus, quam utrumque iſtorum. Cui addendæ Penuria atque Indigentia; quæ Egeſtate atque Paupertate vere ſunt generaliores, & ad omnes res commode referri poſſunt. Cic. in Parad. Iſtam *Paupertatem*, vel potius *Egeſtatem* ac *Mendicitatem* tuam nunquam obſcure tuliſti. Id. in Catil. II. Præſidia noſtra cum illius latronis *inopia* atque *egeſtate* debeo conferre. Sen. ad Lucil. Non eſt, quod *Paupertas* nos a Philoſophia revocet, ne *Egeſtas* quidem. Ib. Quanta verborum nobis *Paupertas*, immo *Egeſtas* ſit. Similiter *Egens* eſt, cui neceſſaria deſunt. *Inops* dicitur, qui eſt ſine opibus & ope, atque auxilio. *Pauper* eſt, qui parum poſsidet, quaſi parvi Laris, ut Ingenuus; Si rem minorem habeat Seſtertiorum quinquaginta millium, id eſt, Aureorum quinquaginta; *Libertinus*, ſi minus habeat, quam triginta Seſtertiorum millia, ſive triginta Aureos (2). Plautus in Ru-

 dente

(1) Paupertas plus eſt Egeſtate. R.

(2) Leg. Ioann. Rudingeri Centur. I. Singular. Obſervat. diverſor. Iurium Obſerv. XXXIII. num. 1. p. 60. Hugo Cardinalis tria hæc Vocabula *Inopis* nempe, *Egeni* atque *Pauperis* ſic diſtinguit, ut *primus* ſit ſine ope gratiæ; *alter*, qui tribuit auctori Deo gra-

dente Act. I. Sc. V. v. 24. Sed hæ *pauperes* (res) ſunt *inopeſ*que, puellæ. Ovid. Lib. II. de Remedio Amoris, v. 352. Nempe quod alter *egens*, altera *pauper* erat. Suet. in Ner. *Inops* atque *egens* apud amitam Lepidam nutritus eſt. Arnobius Lib. II. Cum ſit *inops*, *pauper* Lare, & tugurii *pauperis*.

Egere eſt carere aliqua neceſſaria nempe ac maxime utili re, ita ut impotenter deſideretur; *Opus habere* eſt carere aliqua re facili & æquo animo. *Illud* eſt cupiditatis & neceſsitatis; *Hoc* moderationis & utilitatis. Itaque dicebant Stoici, Sapientem nulla re *egere*, ſed *opus habere* interdum quibuſdam rebus, ut Victu, Veſtitu, & ſimilibus. Contra *egere* Stultum, qui angitur cupiditate & indigentia earum rerum, quas ſi habeat, neſciat uti. Quam illorum ſententiam luculenter explicat Sen. ad Lucil. Volo tibi, inquit, Chryſippi quoque diſtinctionem indicare. Ait, Sapientem nulla re indigere; & tamen multis illi rebus *opus eſſe*; Contra Stulto nulla re *opus eſt*. Nulla enim re ſcit uti, ſed omnibus *eget*. Sapienti & manibus, & oculis, & multis ad quotidianum uſum neceſſariis *opus eſt*; Sed *eget* nulla re. *Egere* enim neceſsitatis eſt; nihil autem neceſſe Sapienti. Similiter Cicero loquitur de Sapiente, Illum

gratiam, quam habet quaſi mendicato acceptam; *tertius*, qui adhuc eſt imperfectus, nec ei ſufficit, quod habet. Gloſſa ex Caſſiodoro tradit, conditionem generis humani calamitatibus preſſi his tribus indicari, *Inopem* hominem eſſe, quia mortalis effectus eſt; *Egenum*, quia in labore & ſudore panem quærit; *Pauperem*, quoniam de Sapientia & Puritate dejectus ſolam tenuem, & umbratilem ratiunculam poſſidet.

lum nihil requirere, nullo *egere*, ſuoque contentum eſſe.

ELEVAMUS & quæ in altum extollimus, & quæ *allevamus*, id eſt, leviora facimus. Agræt. R.

ELIGO ad commodum, *Deligo* ad agendum. R.

ELINGUIS habet linguam, ſed uſu ejus caret; quoniam fari non capax, ſive potens eſt. *Elinguatus* eam amiſit. Ideoque idem eſt, ac Lingua prorſus privatus. Front.

ELOQUENTIA eſt perfecta vis Orationis: *Eloquium* pars ſuppoſita commode eloquenti; ponitur enim nonnunquam pro Sermone commodo ac grato, nonnunquam quoque pro Facundia atque Elogio, hoc eſt, honoris de aliquo teſtificatione. Corn. Front.

ELUDERE (1) & *Præludere* ſunt verba Artis gladiatoriæ, quæ hoc differunt, quod *Eludere* dicuntur Gladiatores, cum petitiones Adverſariorum corpore declinant & effugiunt; *Præludere*, cum ventilant luſoria arma ante pugnam, ideoque idem eſt, ac actionis ſeriæ tentamen quaſi ludicrum præmittere. Lex. Jan. Cic. Lib. II. de Orat. Atque ejuſmodi illa *præluſio* eſſe debet, non ut Samnitium, qui vibrant haſtas ante pugnam, quibus in pugna nihil utantur, ſed ut ipſis ſententiis, quibus *præluſerunt*, vel pugnare poſſint. Ovid. Lib. III. de A. A. v. 515. ſeq. Sic ubi *præluſit* rudibus puer ille ſagittis, Spicula de pharetra pro-

(1) Proprie & quidem ex Donati mente, non ſolum eſt finem ludo imponere, ſed & ludendo decipere. Conf. Schardii Lexicon Iuridicum p. 318. col. 1.

promit acuta ſua. Manilius Lib. V. Aſtronomici v. 163. ſeq. Ille cito motu rigidos eludere ceſtus, nunc exire levis miſſos. Sed interdum *Eludere* ſignificat idem, quod *Præludere*, Cic. de optimo genere Oratorum; Non enim in acie verſatur, & ferro quaſi rudibus ejus *eludit* oratio.

Eluxit, qui luctum deponit ſeu finem lugendi fecit, *der die Klag-oder Traverkleider hinwveggeleget*. *Illuxit*, cum lumen apparuit. Agræt.

Em pro Eam, & Eum, pro Eorum Veteres quoque dixiſſe, Feſtus Lib. V. Antiquit. Rom. col. 1148. lin. 18. haud incertus auctor eſt, vid. Perotti Cornucopiæ Epigr. II. col. 106. lin. 53. cum oſtendis; *En* (quod & pro Eum, a Nominativo Is, Veteres eod. Feſto loc. cit. teſtante, dixerunt), cum increpas, Cic. *En* cui tamen quoque libros tuto committas! Sed *Hem* cum dolor iram moverit, aut cum admiratio cogitatioque ſtuporem. Agræt.

Emendate loquitur, qui recte & pure loquitur, qui non infligit vulnus Priſciano. *Congrue* loquitur, qui appoſite ad rem & convenienter dicit. Goclen. R.

Emere eſt pretio acquirere, unde & antiquis JCtis pro Accipere frequenter ponebatur. Ejus oppoſita leg. apud Gambarellam in Antitheotorum amica Simultate, p. 238. *Parare* vero eſt pecuniis, vel gratia, vel alia quavis ratione uſui ſuo adjungere. Salluſt. in Jug. Servi aere *parati* injuſta imperia Dominorum non perferunt. Ter. in Eun. Act. I. Sc. II. v. 69. Cupio aliquos *parare* amicos beneficio meo. Juriſconſulti hæc paulo aliter diſtinguunt, & *Emtum paratum*, quæ in

Lega-

Legatis Uxoris adjiciebantur, ita volunt differre, quod in Emto Paratum ſit; in parato Emtum non contineatur. Ulpianus ad Sabinum 22. l. 49. ff. de leg. 11. Item intereſt ipſius cauſa parata ſint & legata, an ipſius cauſa *emta*. *Paratis* enim omnia continentur, quæ ipſius uſibus fuerunt deſtinata; *Emta* vero ea ſola, quæ propter eam *emta* facit Maritus Liv. L. 34. Inde ſi quid *emtum paratumque* pupillis ac viduis foret a Quæſtore proſcribebatur.

Emerita ſunt Stipendia, quæ Militibus emeritis atque ſolutis labore militiæ ſolvuntur, ſeu quæ peracta ſunt, cum jam Milites miſsionem, ut Veterani impetraverunt. *Præmia* ſunt Donativa ultra emerita Veteranis dari ſolita. *Illa* debentur ex Formula militari: *Hæc* gratuito dantur ex liberalitate Principis. Atrius Menander de Re militari 2. l. 5. D. de Re mil. Ut Veteranus erit reſtituendus, & *Præmia* & *Emeritum* capit. Suet. in Aug. Item alios immodeſte miſsionem poſtulantes circa commoda *Emeritorum Præmiorumque* exauctoravit. Ib. Devictiſque his & confiſcatis promiſſa Veteranis *Præmia* ſolverentur.

Eſt aliquid inter *emigrare* & *exire*. Cic. Lib. II. in Verr. c. 56. *Hoſpitium ei renunciat*; *domo ejus emigrat, atque adeo exit. Nam jam ante migrarat.* Hotomannus ad h. l. de iſta differentia ita: quid intereſt, inter exire & emigrare? emigrare, ſeu migrare dicitur, qui ex eo loco, in quo habitabat, relictis vaſis, diſcedit. Quod, opinor, hic Plauti locus oſtendit in Menæchmis Act. V. Sc. II. ubi Menæchmum viri fratrem uxor ſurrepti Menæchmi noctu cum palla ad meretricem

cem profectum apud patrem inſimulat. Senex: ubi habitas inſaniſsime? Men. Tun. ſenex ais habitare me hic in hiſce ædibus? Se. Tu negas? Me. Nego hercle vero. Mn. Nimio hæc imprudenter negas. Niſi quo nocte hac emigraſti? Se. Concede hoc filia. Quid tu ais, non hinc emigraſti? Me. Quem in locum? aut quam ob rem obſecro? Similiter alibi emigrare Verres ex prætorio dicitur, quum in lucum quemdam, Syracuſis proximum, ad aliquot dies animi cauſa divertit, cum ſcilicet eo non omnia vaſa ſua exportaret. Tum igitur, cum deportaret, exire, dicitur. Sed hæc ſervatur perraro differentia. Nam & locum qui mutat, & qui vaſa exportat, migrare & commigrare, & emigrare dicitur. Vt modo, quod ſequitur apud Ciceronem eod. cap. ad generum. Agathini migrare maluit. Sic Hotomannus. v. Verburgi oper. Cic. P. III. p. 1245.

EMINERE habet ſignificationem præſtantiæ, & excellentiæ; *Enitere* claritatis. Goclenius. H.

EMOLUMENTUM pro quolibet momento & commodo, & honeſtius quid, quam *Vtilitas* accipitur. Cic. lib. I. de Orat. in id ſtudium incumbite, ut & vobis honori, & amicis *utilitati* & Reipubl. *emolumento* eſſe poſsitis. R.

EMPLASTRA l. 18. §. 10. D. de Fund. inſtr. ſunt Medicamenta, quæ liquati aliquid accipiunt, tum vulneribus imponuntur: *Malagmata* ſunt Fomenta, quæ contuſa & ſuper cutem injecta ulcera dura mollificant, & matura faciunt: *Paſtilli* arida ſunt Medicamenta, quæ aliquo humore delinuntur, deinde vulneribus imponuntur, ut prolixe tradit Celſ. Lib. V. Plin. Lib. XXI. Imponuntur *Empla-*

ſtra

ſtra vulneribus; *Malagmata* ſuper integram cutem injiciuntur; *Paſtilli* autem illinuntur, aut alicui molliori ceratove miſcentur.

ENICARE plus eſt, quam *Opprimere*. Plaut. Bacch. 4. 8. v. 26. R.

ENITI, *Inniti*, *Obniti*, cum ex uno ſint intellectu, acceptis tamen præpoſitionibus ſiunt diverſa. *Eniti* enim poteſt videri aut aliquam gratiam, aut honorem, aut utilitatem ærumnoſo tendere ſine labore; quanquam in aliquibus gravius audiatur, ut ſunt enixæ, pariendi labore defunctæ. *Inniti* autem incumbere, manifeſtum eſt. Virg. VI. Æn. ille vides pura juvenis, qui *innititur* haſta. *Obniti* vero eſt, contra adverſarium luctari. Virg. Georg. IV. Uſque adeo *obnixi* non cedere. Non. R.

Επαινος & Εγκωμιων hunc in modum differunt. ut *hoc* ſit puſilla quædam Panegyris, *εν ταις Κωμαις*, hoc eſt, in Vicis, Tribulibus audientibus, in laudem alicujus prolata; *Illud* autem tum vera, tum falſa Oratio de cujuſpiam perfectione, modo ſit ſine ornatu, ſimplex ac brevis. Conf. Scaligeri Lib. III. Poetic. cap. 109. p. 370.

Diſtingui debent *ephemerides*, *adverſaria* & *commentarii*. Quum diebus ſingulis res geſtæ ſcribuntur, ea hiſtoria græco vocabulo ephemeris dicitur, cui latinum verbum reſpondet, quod apud Gellium Sempronius diarium appellat. Sed aliæ ſunt quotidianæ tabulæ, in quibus accepta & expenſa præſcribuntur, quæ Cicero adverſaria nominat. Moris nempe erat, ut patres familiarum, quæcumque per ſingulos dies aut acciperent, aut expenderent, ea primum propere ac feſtinanter memoriæ cauſa in codicem paratum referrent, quæ *adverſaria* dice-

cebantur, deinde per otium in aliis tabulis ordine & accurate perſcriberent. Eas tabulas accepti & expenſi nominant. Hotomannus ad Cic. pro Quinct. c. 18. & pro Roſc. Com. c. 1. *Commentarii* vero nomine vocatur, quidquid ſolius memoriæ cauſa ſcribimus aut ſcriptum videri volumus, ubi proinde ars omnis, omnia ornamenta abſunt, & id ſolum agitur, ut commentarium intuentes reminiſci poſsint, quæ commeminiſſe opus eſt. Quo nomine ergo omnia acta privata & publica, rationes, materia & velut ſilva dicendorum aut ſcribendorum, ſive oratoria ea ſit, ſive hiſtorica, & quidquid denique vel nos, vel alios meminiſſe volumus, vel ſcient;æ vel agendi cauſſa continetur. Itaque modeſtiæ cauſſa Cæſar libros de bellis ſuis commentarios inſcripſit, vid. Geſn. theſ. voce commentarii. *Ephemerides* tamen pariter erant recenſiones impenſarum, non modo diurnorum. Nepos XXV. 13. 6. Scimus, & ephemeride eum expenſum ſumtui ferre ſolitum.

Epicedium eſt, quod dicitur, cadavere nondum ſepulto. Leg. Virgilii Ecl. V. v. 20. & 43. *Epitaphium* poſt completam Sepulturam dicitur. Serv.

Epulum publicum & ſolemne ſenatui, prandium item, ſed populo dabatur. *Epulæ* privatæ, Dapes in ſacris. R. *Epulum* eſt ſolemne & publicum Convivium, ut triumphalis, pontificalis (1), augura-

(1) Hujus Deſcriptionem vid. apud Stuckium lib. I. Antiqu. Convival. cap. 18. p. 45. b. Quomodo autem Epulæ olim fuerint diviſæ, tradit Fulvius Urſinus in Appendice ad Petri Ciacconii Librum de Tricliuio p. 74.

guralis, vel funebris Cœna: *Epulæ* ſunt Convivia privata, item Cibi affluentiores. Cic. in Vatin. c. 12. Ita enim illud *Epulum* eſt funebre, ut minus ſit funebris, *Epulæ* quidem ipſæ dignitatis.

Ergastulum & *Ergaſtulus*, ut genere, ita & intellectibus differunt. Nam neutro, Carceris locus eſt, proprie autem Locus, ubi Lapides, Metallave fodiuntur. Sed quoniam ad hæc opera damnati ad Ergaſtula mitti ſolebant, ut illic Metalla eruerent, factum eſt, ut Ergaſtulum pro Carcere ſit poſitum. Maſculino Cuſtos loci pœnalis. Lucil. Lib. XV. Satyr. p. 170. Non *Ergaſtulus* unus & alius Judicem appoſuit, ut nemo ſententiam libere quaſi Ergaſtulus poſsit dicere.

Eripere eſt de manibus auferre per raptum & vim; *Eximere* eſt, quoquo modo auferre, utputa, ſi quis non rapuerit quem, ſed moram fecerit, quo minus in jus veniret, ut ſcribunt Juriſconſulti. Ter. in Adel. Act. II. Sc. I. v. 44. Domo me *eripuit*, verberavit. Quinctil. in Declamat. Tu illum *exemiſti*, cum ad Magiſtratus eductus eſt.

Erga ad affectum refertur, ut; *Erga* Illum ſum benignus: *In* ad ſimultatem, *Hoc* plerumque in malam; *Illud* autem in bonam partem ſumitur, quoniam motum officioſum denotat, ut: In illum ſum ſævus. Fl. Soſip. *Adverſus* & *adverſum* uſitate in malam partem, interdum in bonam, *Contra* ſemper in malam partem.

Ergasterium erat officina opificum & mercatorum, *Ergaſtulum* erat ſecundum Gloſſam Philo-

xeni

xeni τοπος εν ῳ οἱ δεσπωται εγχζονται. Lipſ. Elect. II. 16. Part. I. p. 796. R.

Erratio eſt pecudum, *Error* animi eſt & loci, in quo erratur. Donat. R.

Erro eſt incertis vagans ſedibus, ſeu qui frequenter ſine cauſa vagatur; &, tempore in res nugatorias conſumto, ſerius domum redit. *Fugitivus* autem eſt, qui eo animo diſcedit, ut non redeat, auctore Ulpiano l. 4. D. de Re mil. Seneca lib. II. de Beneficiis: Dum vagus atque *erro* vernaculis congregatur & ludit. Arrius Menander lib. I. de Re militari: Levius itaque delictum emanſionis habetur, ut *Erronis* in ſervis: defectionis gravius, ut *Fugitivi*.

Errare eſt per loca ſola & ignota diſcurrere; *Vagari* per diverſa. *Illud* ſolitudinem; *Hoc* diſperſionem exprimit. Cicero lib. I. de Oratore: Ne *vagari* & *errare* cogatur Oratio. Pacuvius in Peribœa p. 251. ubi commodius ex Nonio legitur: Incerte errans vagat, pro vagatur. Incerte *errant*, *vagant*. Hor. lib. I. Epiſt. XII. v. 17. Stellæ ſponte ſua, juſſæne *vagentur* & *errent*.

Errare & *Decipi* hunc in modum differunt, ut poſterius turpius ſit priore. Nam *erramus* ipſi opinione lapſi; *decipimur* autem ab alio prudentia victi. Crudelitas ſæpe nos inducit in errorem; ſed infidi, fallaces atque callidi noſtram ſpem fallunt. Goclen. p. 231. H.

Errare dictum eſt απο τυ ερρειν, *hallucinari* ex eo, quod Græce dicitur αλυειν. Agell. R.

Erraticus qui & Errabundus atque Erroneus, hoc eſt, errore errans, dicitur, & poteſt errare, & ſolet; *Erraticius* animus eſt, qui ſolet errare & de-

& definit. *Erratio* animi eſt repentina commotio. Corn. Fronto.

ERRATUM a *culpa* diſtinguit Cic. or. pro Ligar. c. 1. quum a te non liberationem *culpæ* ſed *errati* veniam impetraſſent. Diſtinguit *erratum* a *culpa*, quæ tamen & ipſa leve peccatum eſt, ut minuat peccatum ſuum aliorumque, qui pro Pompejo pugnaverant. Pertinet huc illud pro Marcello c. 13. omnes enim, qui ad illa arma ſumus, neſcio quo reip. miſero funeſtoque compulſi fato & ſi aliqua culpa tenemur erroris humani a ſcelere certi liberati ſumus. Quo loco non ſimpliciter culpam vocat; ſed aliquam culpam & erroris humani, in quem homines omnes incidere poſſunt, v. P. Manutii. Culpam peccatumque a facinore atque ſcelere non modo Cicero l. c. ſed in primis Ovidius ſæpiſſime ſeparat, ut triſt. l. I. 2. 98. a culpa facinus ſcitis abeſſe mea, IV. 4. 37. Hanc quoque, quod perit culpam ſcelus eſſe negabis.

ERRATRIX per ſe rapta eſt; ut venatrix, *Erratica*, ut hedera, vitis. Front. R.

ERROR (1), (2), eſt rei vitium, ut Amor, Dolor; *Erratio* incertæ viæ. Front. *Erratio* eſt pecudum, *Error* animi & loci, in quo erravit. Donat.

Es-

(1) Error idem eſt, quod inſcientia, vel ignorantia, ἄγνοια, animi habitus. Erratum eſt ipſum factum, vel dictum, σφάλμα, vel peccatum. Cic. lib. I. de Fin. Democriti Errata ab Epicuro reprehenſa & correcta permulta. R.

(2) Ponitur & hæc Vox pro ipſa Erratione, Errato, Peccato, Læſione, Prolapſione, Fraude, falſa opinione, Culpa, atque Flagitio paſſim apud Plautum, Terentium atque Ciceronem.

Esse & *Exſtare* ut diverſa, poſuit Paulus ad Edictum 2. l. 4. D. de Uſufr. Uſufructus in multis caſibus pars Dominii eſt & exſtat, ubi minus valet eſſe, quam exſtare, quod eſt proprie actu eſſe, & vere exiſtere, perſeverare & permanere, ut conſtare. Vetus Poeta apud Cic. II. Tuſc. Quæſt. Vbi rigida conſiat caligo inferum. Vlp. ad Edictum 64. l. 29. D. de Oper. Liber. Etſi hæres non *exſtat*, id eſt, non perſeverat hæres eſſe. Sed *eſt* etiam id, quod in obſcuro latet; *Exſtat* id, quod in apertum lucemque profertur, & in vulgus manat.

Eventus eſt ſucceſſus rerum nondum ad finem deductarum & non ratione, ſed plerumque caſu fit. Eventum autem in Neutro Genus eſſe, & de quacunque re, quæ acta erit, dici poſſe, Nonius Marcellus de Propriet. Serm. col. 1301. nequaquam vanus auctor eſt. *Exitus*, quam vocem ICti præter vulgatam ſignificationem etiam pro Effectu atque Morte ponunt, eſt finis rei, qui ſequitur Eventum & abſolvit. Cic. Torquato: Si mihi alterutrum, de Eventu atque Exitu rerum promittendum eſſet. Sed hæc differentia non ſemper ſibi conſtat.

Eunuchus eſt, qui neceſſaria ad generandum parte deminutus eſt, ſive naturaliter ita progenitus ſit, ſive ante pubertatem exciſus, iſque Latino vocabulo dicitur Caſtratus. Nonnulli putant, *Eunuchum* aliquando per Catachreſin ſignificare potentem quendam aulicum, qui non exectus, quemadmodum Ebedmelech. & Candaces, Æthiopes illi aulici in ipſa Scriptura Sacra dicti ſunt Eunuchi. Ex quo apparet, non ſemper caſtratum

tan-

tantum, ſed ſæpe quoque officium denotare. Sic Andramytes (& non Andamites) Lydorum Rex etiam mulieres fecit Eunuchas, hiſque loco Virorum eunuchorum uſus eſt, ſicuti refert ex Xandi Lydii Lib. II. Rer. Lydar. Atheneus Lib. XII. Deipnoſoph. c. 4. p. 651. Edition ex Natalis Comitis interpretatione, Lugdun. in 8. *Spado* proprie eſt, qui valetudine aliqua, vitioge corporis præpeditus generare non poteſt. Conf. Schardi Lexicon Juridicum p. 869. col. a ubi varia & inprimis p. 868. col. b. tria Spadonum conſtituuntur genera. Cajus Inſtit. 1. L. 3. D. de Adopt. Qui generare non poſſunt, quales ſunt *Spadones*, adoptare poſſunt, Caſtrati non poſſunt. Ulpianus ad Sabinum 3. L. 6. D. de Lib. & Poſt *Spadonem* quoque poſſe poſthumum hæredem ſcribere & Labeo & Caſſius ſcribunt, quoniam nec ætas, nec ſterilitas ei rei impedimento eſt. Sed ſi caſtratus ſit, Julianus, Proculi opinionem ſecutus, non putat poſthumum hæredem poſſe inſtituere, quo jure utimur. Ejus autem juris ratio eſt, quod Eunuchi, cum teſtibus careant, omnino generare non poſſunt; *Spadones*, qui temporali ſterilitate laborant, vel propter frigiditatem, vel quia vias ſeminis obſtructas habent, ut cenſent Phyſici, ſi his, aut ſimilibus impedimentis liberentur, procreare poſſunt. Porro *Spadonem* appellatio interdum generalis eſt, qua omne genus eviratorum continetur, ut auctor eſt Ulpianus L. 128. D. de Verb. Sign.

Ex quidam referunt ad locum, unde eximus, ut; Ex fundo venio, ex agro venio. *Ex* quoque eſt Particula, quæ nominibus Dignitatum Ma-

giſtratuumque adjicitur, & functionem præteritam ſignificat, qualia nomina ſunt Ex Conſul, Ex-Rector, Ex - Decanus, &c. *De* ad id, quod Græci *περι* dicunt, quaſi de Marcello. Fl. Soſipp.

Exanimatus eſt perturbatus, afflictus, perculſus: *Exanimus*, mortuus. Cicero ad Pæt. Miraris, me tanta perturbatione valetudinis tam graviter *exanimatum* eſſe. Donat. Virg. (1) Corpus ubi *exanimum* poſitum Pallantis Aceſtes.

Exauctorare eſt militem ſacramento militiæ & ſtipendio ſolvere, ut nihilo tamen minus ſub vexillo retineatur, donec emerita accipiat: *Miſſionem dare* eſt penitus ab armis caſtriſque dimittere: ſive honeſta miſſione poſt emerita ſtipendia, ſive cauſſaria propter morbum, aut imbecillem valetudinem, ſive ignominioſa ob delictum. Turnebus Lib. III. Adverſar. c. 3. Tom. 1. col. 76. ſeq. de hac differentia hunc in modum ſcribit: Exauctorantur, qui ſolvuntur ſtipendio; nec tamen dimittuntur, ſed habentur ſub vexillo, non ſub Aquila, aut Signis Legionis, neque jam Legionarii ſunt; retinentur tamen, donec emerita ſolvantur, aut agri aſſignentur. Miſſio vero iis datur, qui penitus dimittuntur. Tac. I. Ann. Miſſionem dari vicena ſtipendia meritis; exauctorati, qui ſena dena feciſſent. Liv. XXV. Velut exauctoratus mor-

(1) Hunc locum in Virgilio minime exſtare ideo opinor, quoniam ſtudioſe inquirendo eum invenire nullus potui. Sed lib. I. Æneid. v. 488. & lib. VI. v. 149. exanimum corpus legitur. Iuvenis autem exanimus exſtat lib. IX. Æneid. v. 5. & Socius Exanimus lib VI v. 161. immo & Lauſus exanimus lib. X. v. 781. NB. Vid. lib. Æneid. XI. v. 30.

morte Ducis ab ſignis diſceſſet. Sed quia *Exauctoratio* ut plurimum ignominiæ cauſa fiebat, inde *Exauctorare* aliquando ſignificat ignominioſe mittere, Ulpianus ad Edictum 6. L. 1. D. de his, qui notant infam. l. 29. D. de Lib. I. Si enim exauctoraverit, id eſt, inſignia militaria detraxerit. Arrius Menander Lib. I. de Re militari: Erit exauctoratus, id eſt, militia remotus, caſtris ejicietur,

Ex *Bonis* alicujus dicitur eſſe res, in quam nonnihil juris quis habet, etiamſi depoſita tantum ſit, vel commodata, aut pignori data; *In Bonis* vero eſt res, quæ in Patrimonio alicujus eſt, ſive Dominium ejus habeat, ſive bona Fidei poſſideat. Nam eadem ſunt eſſe *in Bonis*, eſſet in poſſeſſione *Bonorum*, *Bona* poſſidere. Alii inter Jurium Antiſtites ſanctæque Themidis Cuſtodes ſic dicunt: *In Bonis* eſſe proprie dicuntur ea, quæ ſitu & poſitione intra rem aliquam noſtram continentur; *ex Bonis* vero, quæ ο.τως, h. e. naturaliter ſunt extra rem; ſed tamen ad eam pertinent. Sic decem Nummi Joachimici, qui ſunt in Marſupio meo, *in Bonis meis* eſſe dicuntur; at quos Sempronio dedit mutuo, *meis* ſunt *ex Bonis*. Cicero pro Domo: Dominum ſe *in meis Bonis* eſſe voluiſſet. Ulpianus ad Edictum 56. L. 2. D. de var. Bon. rapt. Sive *in Bonis* ſit, ſive non ſit; ſi tamen *ex Bonis* ſit, locum hæc actio habebit. Quare ſi commodata res ſit, ſive locata, ſive etiam pignorata proponatur, ſive depoſita apud me ſit, ut interſit mea eam non auferri, ſive bona fide a me poſſideatur: ſive uſum fructum in ea habeam, vel quod aliud j[illegible], ut

interſit mea non rapi, dicendum eſt, competere mihi hanc actionem, ut non dominium accipiamus, ſed illud ſolum *ex Bonis meis*, hoc eſt, ex ſubſtantia mea res ablata eſſe proponatur. Idem Lib. LIX. l. 49. D. de Verb. Sign. *In Bonis* autem *noſtris* computari ſciendum eſt non ſolum, quo dominii noſtri ſunt, ſed etſi bona fide a nobis poſſidentur, vel ſuperficiaria ſint, æque *Bonis* adnumerabitur, & ſi quid eſt in actionibus, petitionibus, perſecutionibus. Nam hæc omnia in *Bonis* eſſe videntur.

Excommunicatio eſt Cenſura Eccleſiaſtica, excludens aliquem a Communione Fidelium; Unde Excommunicare idem eſt, ac e Communione (aliquem) excludere. Can. nihil. 11. 43. *Bannum* Pœna Politica, excludens aliquem a Communione Civium.

Excubiæ ſunt diurnæ (1) & nocturnæ; *Vigiliæ* tantum nocturnæ, eæque in quatuor partes diviſæ, quarum ſingulæ horis tribus conſtant, ut Vigilia prima, ſecunda, tertia, & quarta; cujus rei crebriora ſunt, quam ut adſcribi debeant, teſtimonia.

Exemplum eſt, quod proponitur, ut ſequamur aut vitemus, ideoque Exemplum aliis deſcribitur, quod ſit Hiſtoria priorum, ſerviens inſtructioni ſequentium, ſeu eſt Res geſta, qua docetur, quid gerendum ſit. Sic Valerii maximi Hiſtoriæ Memorabiles Dictorum Factorumque in priſcis Libris Exe-

(1) Sic Ales Gallus vocatur Excubitor, quia pervigil horas cantu ſuo indicit. Leg. Perotti Cornucopia Epigr. XIX. col. 738. lin. 18. ſeqq.

Exemplorum inſcribuntur. Inde Exempla ſunt ipſi homines ad aliorum inſtructionem, qui vixerint; de quo Cominius Firmus in Epitaphio Puellæ cujuſdam pudicæ ſic canit: Exemplum periit, caſtæ lugete Puellæ. Sic ſibimet ipſi Exemplum eſt, qui nullo prævio aliquid conatur. Ex quo apparet, Exemplum eſſe non ſolum id, quod ſequimur, ſed id quoque, quo ſequimur. Vid. Barthii Animadverſiones in Claudii Claudiani Lib. II. de Laudib. Stiliconis v. 304. p. 329. Edition. Hanovienſis in 8. *Exemplar* eſt, ex quo ſimilis efficitur aliqua Species; quæ & Imago & Simulacrum appellatur. Illud animo æſtimatur; Hoc oculis conſpicitur, auctore Feſto. Sen. ad Lucilium: Volo Imaginem tuam facere, *Exemplar* Picturæ te habeo, ex quo capit aliquem, ut habeo, ex quo capit aliquem, ut habitum mens, quem veluti operi ſuo imponat. Plin. VI. Epiſt. Comœdiam ad *Exemplum* veteris Comœdiæ ſcriptam tam bene, ut eſſe quandoque poſſit *Exemplar*. Sed hanc Differentiam Valla refellit, & aliam ipſe affert non multæ ſane meliorem. Confunduntur enim plurimum hæc duo, ut cum dicitur *Exemplum* & *Exemplar* Eloquentiæ, pro Imagine & Præſcriptione ad imitandum, & *Exemplar*, vel *Exemplum* Litterarum, Chirographi, Teſtamenti, pro Forma & Deſcripto, quod vulgo Copia vocatur. Differunt autem multum, cum *Exemplum* ſignificat id, quod adhibetur rei probandæ, aut illuſtrandæ cauſa, ut Exempli gratia, vel cum ſumitur pro Conſequentiis, quo modo dixit Ulpianus Inſtitut. 3. l. 1. D. conſt. prin. Ad *Exemplum* Conſtitutiones trahuntur, vel cum

maximæ graviſſimæque pœnæ, quæ poſſunt ceteris documento eſſe, dicuntur *Exempla*, ut Terent. in Eunuch. Act. V. Sc. V. v. 4. Quæ futura *Exempla* dicunt in eum indigna. Cæſ. I. B. G. In eos omnia *Exempla* cruciatuſque ederet. Hæ enim Notiones non conveniunt *Exemplari.* (1)

EXE-

(1) *Exemplum* & *exemplar* quid differant copioſe diſputat cel. Menckenius Miſc. Lipſ. Nov. Vol. I. P. II. p. 319. ſ. Oſtendit enim *exemplar* notare apographum, *exemplum* vero eſſe ipſam rei, de qua ſermo nobis eſt, e. g. epiſtolæ, teſtamenti, ſive ſcriptum ſit ab eo, qui compoſuit, ſive ab alio quocumque transſcriptum, formulam, quæ ſemper & ubique ſibi conſtat, ſed cujus apographa dari plura ſexcentis poſſunt. Invehitur hac cauſa vir celeb. in criticos, quorum etiam principes, e. c. Schotus, Scioppius, Caleominus, Cortius, Grævius conſtanter docent, eam hujus vocis vim ac poteſtatem eſſe, ut idem quod græcis *απογραφον*, latinis transſcriptum, barbaris copia ſignificet. Multa privato ſtudio collegit Menckenius auctorum loca, ex quibus differentia clarius perſpicitur, in primis ex Plin. H. N. XXXV. 40. Hujus tabulæ exemplar, quod apographon vocant, L. Lucullus duobus talentis emit Dionyſiis Athenis; & ex Tullio; Binas a te accepi litteras eodem exemplo, quod ipſum argumento mihi fuit diligentiæ tuæ, quem locum adduxit & recte reddidit Faber zwen Briefe nach einem Formular. Miratur jure quidem criticus noſter, rectiorem vocis ſignificatum ponendi Fabro rationem hinc non petitam. Eamdem vocis notionem cetera Ciceronis loca a criticis collecta admittere auctor tuetur. Opponi quidem ſolet unus ille Naſonis verſus Triſt. I. 7. 24.

Quæ, quoniam non ſunt penitus ſublata, ſed exſtant
Pluribus exemplis ſcripta fuiſſe reor.

Sed licentiæ poeticæ veſtigia hic quærenda ſunt. Metri cauſa exemplum pro adfini exemplar Ovidius ponit, & ſignificationem alteri voci propriam, ad ejuſdem ſtirpis, & originis alteram ſuo quodam jure transfert. Sunt enim poetæ libetioris ingenii & ſeverum grammaticorum horrent imperium, nec in ſermone ipſo formulis aut peregrinis, aut quodammodo ſuſpectis abſtinent; etiam hæc datur venia, ut in ſignificationibus verborum deligendis recedant interdum a vulgari uſu, maximeque iis vocibus, quæ ſunt ſono cognatæ, & ab eadem ſtirpe originem ducunt, eamdem tribuant vim ac poteſtatem. Oblitus autem eſt V. C. quod pace eius dixerim, eamdem differentiam Vorſtium jam obſervaſſe, qui quamquam eamdem cum reliquis errorem communem habeat, addidit tamen: Deinde exemplum idem eſt, quod argumentum litterarum, id de quo ſcribitur. Cic. ad Att. IX. 4. Capua allatæ ſunt litteræ hoc exemplo: noſtri dicunt; dieſes Inhalts, lat. ſel. p. 8.

Exercitum laboribus ; *Exercitatum* ſtudiis dicimus. Agræt.

Exercitus eſt tota caſtrorum multitudo, *Agmen* eſt ordinata. R.

Existimo & *judico* idem fere apud omnes ſcriptores valent, eſt tamen, ubi diſtinguantur. Cicero: vulgi opinio vix mutari poteſt, ad eamque omnia dirigunt, & qui judicant, & qui exiſtimant. Vavaſſor antib. p. 524. Cic. pro Cluent. c. 29. Itaque nunc quemadmodum audiar, ſentio, non modo ab iis, quorum judicium atque poteſtas eſt, ſed etiam ab iis, quorum tantum eſt exiſtimatio. Separat hæc etiam Verr. lib. V. c. 68. & alibi. Conf. Gronovium, & Drackenborch ad Liv. XXXIII. c. 2.

Expergitus eſt ab alio excitatus, quem ſolemus dicere expergefactum. *Experrectus* eſt, qui per ſe vigilare cœpit, ut Feſtus tradit. Contrarium hujus diſtinctionis ſententiam ſuppeditat nobis Schoppius lib. 4. Suſpectar. Lection. Epiſt. 2. p. 244. Ego arbitror hæc omnino eadem eſſe, neque in ulla aliqua re differre. Nam Veteres dixerunt *Expergo* & *Expergor*, quod nos *Expergiſcor*. Ab illo fit *Expergitus*, ab hoc *Experrectus*. Lucil. IV. Satyr. (1) E ſomno pueros cum mane *expergitus* clamas. Varro VI. de L. L. Cum non modo Epimenidis corpus poſt annos quinquaginta *expergitum* a multis non cognoſcatur. Arnobius V. *Expergitosque* illos ſtatim perdocuiſſe Regem.

(1) Pag. 155. ubi Henr. Stephanus pro : e ſomno, non incommode legit : & ſomno &c.

Expectamus (1) tam Bona, quam Mala; *Speramus* Bona tantum; *Expectamus* ante diem; *Speramus* ad diem, Donat. *Expectatio* eſt certorum; *Spes* incertorum; *Expectatio* rerum propinquarum; *Spes* longinquarum; *Expectatio* deſtinat tempus; *Spes* non deſtinat. Donat.

Expellere eſt e loco occupato exterminare. *Repellere* eſt loci occupationem impedire. R.

Experius eſt aliquid, aut in bona parte, aut in mala; *Experrectus* de ſomno. C. F. R.

Expetendum, & *adexpetendum* differunt. Sen. ep. 117. expetendum eſt, quod bonum eſt, adexpetendum eſt, quod bono contingit; quod quum bonum conſecuti ſumus, non petimus, tamquam bonum, ſed petitio bono accedit. Lipſius in nota: expetendum eſt αἱρετόν, adexpetendum προσαιρετόν. Vocabulum adexpetere a Fabro, & Geſnero, ſi recte vidi, omiſſum eſt; alii vero diviſim ſcripſere, quum tamen ipſe Seneca fateatur, ſeſe illud compoſuiſſe: coguntur noſtri, inquit l. c. verba torquere, & unam ſyllabam expetendo interponere, quam ſermo noſter inſeri non patitur. Ego illam, ſi pateris adjungam.

Expilat populum princeps, qui exactionibus ſpoliat ſubditos, *Compilant*, qui etiam ſpoliant, ſervi dominos. R. Valla V. 16.

Expilatores ſunt Fures atrociores, qui ne pilum quidem ſpoliato relinquunt, l. 1. §. 1. de effr. & expil. Nam dum domos *expilant*, *ſupplant*, quicquid poſſunt, & *compilant*. *Graſſatores*, qui in

(1) *Exſpectatur* venturus, *ſpectatur*, qui videtur vel probatur, Agræt. R.

in via homines ſpoliant, *Rauber*, *P. H. O.* Anno 126. *Freybeuter*, *Schnaphanon*, Not. Remi ad d. art. *Saccularii*, qui ex alienis ſacculis magicis artibus ſuppilant pecuniam, velut hodie *die Ziegeuner*, *Heyden*. *Zonarii*, qui ſacculos abſcindunt, *Beutelſchneider*. *Apertularii*, quibus nihil tam eſt obſeratum, quod non aperiant. Pac. Iſag. Tit. de Effract. *Directarii*, qui in aliena Cœnacula ſcandunt, feneſtras hamis, uncinis, vel aliis malis artibus aperientes.

Expilo videtur vehementius verbum eſſe, quam *furor*, quod clandeſtinum quid ſignificat. *Pilo* ſignificas, furari. Feſtus: pilare & compilare ſunt, qui græcæ originis -- Græci enim fures piletas. Sed errant illi, quum iſti ſint philetæ, nec opus ſit aeolorum morem advocare adſpirationem tollentium, in verbo, quod a πιλοω, denſo, commode derivatur; conſarcinant enim coguntque quaſi, & condenſant conſtipantque in ſaccos ſuos ablata, v. Geſner. theſ. quamquam igitur hæc verba ſint cognatæ ſignificationis, *expilo* tamen plus eſt, quam *furor*. Spolio, & *expilo* ſeparat Cic. Parad. VI. 1. Si ſocios ſpolias, acervum *expilas*. Spoliare plerumque eſt privare, ſpeciatim veſtibus & armis.

Expleri eſt tantummodo plenum eſſe, *Satiari* ſupra modum, & abundantiam. Lucr. Deinde animi ingratam Naturam paſcere ſemper, atque *explere* bonis rebus, *ſatiareque* nunquam (1). Cic. VI.

(1) Alias Natura eſt ſatiabilis, ſatiari patitur facile; prava autem cupiditas inexſaturabilis eſt, cui ad ſatietatem nihil ſufficit.

VI. de Rep. Nec *expleri*, nec *ſatiari* ullo modo poſſunt.

Explorator eſt, qui inter hoſtes verſatur, & eorum ſecreta cognoſcit, ut ſuis renunciet. Ideo, & Comenius haud inepte ſic infit: *Exploratores* explorant hoſtem, ne inexploratus repente opprimat. *Speculator* eſt, qui ante exercitum ſpeculandi gratia mittitur. *Speculator* hoſtilia ſilentio perſpicit; *Explorator* pacata clamore cognoſcit. Feſt. R. Hic proditoris loco habetur, & capitalem pœnam ſubit; Ille munus Belli honeſtum præſtat. Cæſ. II. de B. G. Hac re Cæſar ſtatim per *Speculatores* cognita. Arius Menander de Re Militari lib. I. D. de Re Mil. lib. VI. *Exploratores*, qui ſecreta nunciaverunt hoſtibus, *Proditores* ſunt, & capitis pœnas luunt.

Exponere & *explicare* non unius ſunt ejuſdemque ſignificationis. Dicitur *exponi* quid, quod proſiat palam, ſed *explicari* res, quæ revolutis integumentis denudatur. E. g. merces *exponuntur* in foro palam, *explicantur* vero, ſi eas inſpicere emtor velit. Sic libri in officinis diſpoſitis ordine, & a tergo inſcripti *exponuntur*, *explicantur* autem cum aperti proſtant in pergulis. Clare hanc differentiam Cic. docet in Br. plura etiam dicta, quam ſcripta, quod ex quibuſdam capitibus expoſitis, nec explicatis intelligi poteſt. Id. Off. II. non ut quæreremus, expoſuimus, ſed ut explicaremus.

Expostulare eſt querelam apud eum ipſum deponere de eo ipſo, qui fecit injuriam; Hoc Verbum pro flagitare atque expetere etiam poni Tacitus lib. 13. Annal. auctor eſt his verbis: Quippe

pe ſublatis portoriis ſequeris, ut Tributorum abolitio expoſtularetur. *Poſtulare* autem querelam dicere de altero apud alterum. Donat.

Exprobat, qui commemorat, quæ præſtitit; *Opprobat*, qui Opprobrium dicit, hoc eſt, vitium. Si autem vacas probro, Opprobrium non erit tibi probro, ſed ille potius fiet probroſus, qui tibi falſa Exprobratione opprobraverit. Clarus.

Expromissor L. 9. & 10. D. de pign. Act. l. 53. de Contr. Emt. l. 4. §. de Re judic. eſt, qui pro alio promittit, & ſe obligat, ſive fidejuſſione, ſive novatione, ſive delegatione id fiat; *Fidejuſſor* eſt, qui pro alio fidem ſuam obſtringit ſolemnibus per ſtipulationem interpoſitis verbis hoc modo: Fide mea ſpondeo eſſe futurum. *Hic* cum alio obligatur, nec liberat reum; *Ille* ſolus obligatur; & liberat debitorem principalem, ut ſcribunt Juriſconſulti. *Sponſor*, qui etiam aliis contractibus, pactis aut (promiſsionibus ſive) pollicitationibus accedit, qua propter Prædem, qui ſpondet vel pro ſe, vel pro alio denotat. *Conſtitutor*, qui per pactum nudum, epiſtolam, vel nuncium ſe firmiter obligat, aliquando etiam exemplo rei principali: *Mandator*, qui præcedenti commiſsione alteri contractum mandat.

Exstruere (1) eſt in altum ſtruere; *Inſtruere* aciem,

(1) Exſtruere Sepem ſtructilem, non magnæ artis ſtructura eſt. Sed conſtruere arces, & illis circumſtruere Muros & adſtruere Turres & præſtruere Propugnacula, & obſtruere Flumina molibus, & deniqte ita ſubſtruere, ne ſtructa deſtrui opus ſit, ars eſt, ad quam inſtrui opus habent homines bona inſtructione. Comenius.

aciem, vel actionem; *Adſtruere* affirmare; *Conſtruere* ſtruendo conjungere; *Subſtruere* eſt aliqua ſubſternere ſuperpoſita re. Agr.

Exsul & *relegatus* multum differunt, quod vel ex ſolo Ovidio diſcimus Triſt. II. 134. Adde quod edictum, quamvis immane minaxque, attamen in pœnæ nomine lene fuit. Quippe relegatus, non exſul dicor in illo. Id. lib. V. 2. 56. Nec mihi jus civis, nec mihi nomen abeſt, nec mea conceſſa eſt aliis fortuna, nec *exſul* edicti verbis nominor ipſe tui. El. 2. 14. Nec vitam, nec opes, nec jus mihi civis ademit: Quæ merui vitio perdere cuncta meo, & paullo poſt pergit: Ipſe *relegati* non *exſulis* utitur in me Nomine. *Exſules* amittebant jus civitatis, eorum bona publicabantur, & ne intra Italiæ quidem fines ſe continere ipſis licebat, ſed ad ſocios tranſire cogebantur, quod ex Ciceronis hiſtoria ſatis notum eſt. *Relegatus* contra jus civitatis retinebat. Videtur tamen ipſe Naſo hanc differentiam interdum neglexiſſe lib. I. ex Ponto el. I. 21. Quidquid id eſt, adjunge meis, nihil impedit ortos *exſule*, ſervatis legibus, urbe frui.

Extinguere minus eſt, quam *Opprimere*. Cic. de Amic. *Extinctas* potius, quam *oppreſſas*, dicit Amicitias. Quaſi quod extinguitur, poſſit renovari, quod opprimitur, non queat. Non.

Extraneus dicitur, qui eſt ex aliena terra, quaſi exterraneus. *Exterraneus* quoque dicitur, qui ante tempus natus, vel potius ejectus eſt, dictus autem *Exterraneus*, quod eum mater exterrita, alvo ejecit. Feſt. R. *Extrarius*, qui extra eamdem aream, ſive eſt alienus, qui extra Forum, Jus & caera

Sacra Familiæ eſt. Ter. in Phorm. Act. IV. Sc. I. v. 13. Nam hanc conditionem ſi cui tulero extrario. Afranius in ſuſpecta (p. 58.): Vt me eſſe in hac re ducat abs te extrarium. Lucr. IV. v. 278. Poſt extraria lux oculos perterget. Sed hæc Differentia, etſi Feſtum auctorem habet, mihi tamen non probatur, videnturque hæc duo eadem eſſe, neque plus differre, quam Proletarius & Proletaneus, Præſentarius & Præſentaneus, Vicarius & Vicaneus, quæ Veteres propter affinitatem Litterarum indifferenter protulerunt. Gonf. Giſanii Obſervationes in L. L. p. 91. Hinc iiſdem appellant Extrarii & Extranei Hæredes, quicumque ſcilicet Teſtatoris juri ſubjecti non ſunt, vel generaliter, qui nullo cognitionis vinculo Teſtatori junguntur. Suetonins in Claudio: Ne hæredem quidem niſi inter tertias ac pœnæ extraneos e parte ſexta nuncuparet. Javolenus Epiſtol. 8. l. 3. D. de Oper. Libertus, qui ſolvendo non erat, præterito Patrono extrarios reliquit hæredes. Papinianus Reſponſor. 9. l. 78. D. de Leg. II. Quod hæredem extrarium ſine liberis decedens habuit. *Externus* eſt exteræ Gentis; *Alienus* non loco, ſed re differt; *Extraneus*, qui extra eandem januam eſt. Corn. Fronto.

FABU-

F.

FAbula eſt ficta, *Hiſtoria* vera res. R.

Fabulones & *planipedes* differunt. Salmaſius exere. Plin. p. 77. Perperam Donatus ad Terentium planipediam a mimis diſtinguit. Nam Donatus in enumerandis fabularum generibus mimos tantum poſuit, qui ſunt planipedes. Licet fabulæ nomen generale ſit, proprie tamen minus differt a fabula, ſeu dramate. *Fabula* eſt comprehenſio rei geſtæ, ſeu quaſi geſtæ, cum quadam œconomia narrationis, explicatis, quæ implicata ſunt, ad certum exitum tendens lætiorem, ut comœdia, triſtiorem, ut tragœdia. *Mimus* nec λυσιν habet plerumque nec exitum. Cic. in ea pro Cœlio. *Mimi ergo eſt jam exitus, non fabulæ, in quo cum clauſula non invenitur, fugit aliquis e manibus, deinde ſcabella concrepant, aulæum tollitur.* Multa alia ſunt, quibus differunt. Hinc *planipedes* & *fabulones* diſtinguit erudite Macrobius, hoc eſt, mimos & fabularum actores lib. II. *Hæc nobis littera lætitia & docta cavillatio vicem planipedis, aut fabulonis impudica, & prætextata verba jacientis ad pudorem, ac modeſtia verſus imitata.* In cetero fabularum genere certus erat modus imitandi, & honeſti decorique habebatur ratio. *Planipes*, quodcumque, & quomodocumque imitaretur, partes ſuas agebat. Sic *minus* eſt proprie turpis rei turpior imitatio.

Facere eſt in opere eſſe: Et ſic ſumitur abſolute pro officium facere. Leg. quæ ſup. p. 52. ſeq. quæque ad Nov. V. §. 2. cap. 2. Libell. noſtri Hiſtorico Philol. de Poetar. Coron. p. 45. Edi-

Edition. Cygn. ex aliis adnotavimus. Contra *non facere* eſt Segnem eſſe ſive nihil facere. Sic Cicero in Bruto: Aut ſi auditor omnino, tanquam equus, non facit. *Efficere* perfectionem deſignat. Donat.

Facetus eſt, qui facit verbis, quod vult. Plaut. in Moſtell, Act. I. Sc. I. v. 43. *Facetum* idem quoque ac lautum eſſe dicit his verbis: Neque tam *facetis* quam tu vivis, victibus. Vid. Taubmannus in h. Plauti loc. p. 612.. col. 2. B. ubi Jo. Wowerium e Vet. Codic. Plorentino pro *Facetis* legere malle ſelectis inſit. *Lepidus*, qui politus eſt, ut λεπις; *Lautus*, qui mundus & ſplendidus eſt: Donat.

Facies eſt naturalis oris & rerum ſpecies, quæ nunquam mutatur, ſed eadem ſemper manet aut difficulter mutatur; *Vultus* eſt habitus faciei & rerum adſcititius, qui pro motu animi & voluntatis mutatur, unde corporum facies & litterarum dici ſolet, maris autem ac cœli vultus, cum in his ſit permutatio; in illis non ita. Facies igitur ad corpus, vultus ad animum fertur. Si facies & forma conjunguntur, facies tamquam ſignificantius poſteriori loco ponitur. Cic. Off. I. 3. *Vultus* proprie hominis, *os* omnium, *facies* plurium. Gocl. obſ. 38. Fr. Cl. Don. Ex quo longa, aut læta facies, vultus lætus, vel triſtis dicitur. Cic. pro Cluen. Recordamini *faciem*, atque illos ejus fictos ſimulatoſque *vultus*. Salluſt. in Catil. Prorſus in *facie vultu*que vecordia inerat. Tac. XII. Annal. Non ut hominum *vultus*; ita locorum *facies* mutantur.

Facilis eſt, cujus ira cito ſolvitur, *Clemens*, qui

qui non iraſcitur. *Facilis* ad peccatum, *Benevolus* ad iram refertur. Donat. *Clemens* eſt, qui colit mentem ſuam, nec eam vexat iraſcendo, *Clemens* eſt circa recte agentes, *Placidus* etiam circa delinquentee. *Clementis* eſt, nulli lædere os, *Placidi*, arridere omnibus. Et *Clemens* animo, *Placidus* vultu. Donat. R.

Facilitas eſt artificis, *Facultas* exercitationis, *Ratio* eſt artis. R.

Facinus, *Flagitium*, *Scelus* hoc differunt, quod *Facinus* vi, aut malitia committitur; *Flagitium* (1) fit libidine, vel nequitia. Unde *Flagitioſi* dicuntur Impudici, Adulteri, Ganeones, Aleatores, Facinoroſi, Parricidæ, Sicarii, Sacrilegi, Perjuri atque id genus alii: *Scelus* utrumque comprehendit. Cic. I. in Catil. Quod *Facinus* a manibus unquam tuis; quod *Flagitium* a toto corpore abfuit? Id. Varroni: Cum omnes in omni genere & *Scelerum* & *Flagitiorum* volutentur. Salluſt. in Catil. *Flagitiis* atque *Facinoribus* coopertus. Ib. Omnes, quos *Flagitium* aut *Facinus* domo expulerat. Liv. XLIX. Nihil ibi *Facinoris*, nihil *Flagitii* prætermiſſum. Præterea quamvis levia ſint *Flagitia*, graviora *Facinora*; tamen *Facinus* interdum bonum eſt, *Flagitium* ſemper malum & turpe. Salluſt. in Catil. Aliquo negotio intentus præclari *Facinoris*, aut bonæ artis famam quærit. Id. de Republ. ordinanda: Tametſi domi militiæque præclara *Facinora* egiſti.

FA-

(1) Alias hujus Vocis ſignificationes ſuppeditat nobis eruditus Ianus Doula lib. II. Centurionatus, ſive Plautinar. Explanat. cap. IV. in ſpecie ad Epiced. p. 191.

Factio (1) faciendi actum proprie deſignans, eſt diſceſsio hominum in diverſas partes: *Seditio* vero eſt repens & tumultuaria diſſenſio multitudinis, que alii in alios hoſtili animo feruntur. *Hæc* fere eſt ab Optimatibus, quibus Populus catervatim adhæret: *Illa* a Vulgo, ut ait Virg. I. Æn. 148. ſeqq. Ac veluti magno in populo cum ſæpe coorta eſt Seditio, ſævitque animis ignobile vulgus: Jamque faces & ſaxa volant, furor arma miniſtrat. Salluſt. in Jug. Omnes eadem cupere, eadem odiſſe, eadem metuere in unum coegit. Sed hæc inter Bonos Amicitia, inter Malos *Factio* eſt. Liv. LI. Ut Patavinorum in Venetia *Seditionem* comprimeret, quos certamine *Factionum* ad inteſtinum Bellum exarſiſſe, & ipſorum Legati attulerant.

Facultas locupletis ſeu exercitationis quoque, imprimis ſi reſpectum ad ipſam Facilitatem ſumus habituri, cui Differentiæ additur & Ratio; quæ ſingularis artis eſt. Goclen. *Facilitas* artificis eſt. Itaque Dives *Facultatem* habet multam vel emendi vel redimendi; Artifex opera perficiendi *Facilitatem*. Corn. Fronto.

Falsum eſt, quo tegitur id, quod fallacia factum eſt; *Vanum*, quod fieri non poteſt, ideoque idem eſt, ac prorſus uſu vacuum. *Fictum*; quod non eſt factum, ſed fieri poteſt. Vel *Falſum* eſt fictum Mendacium ſimile veritati; *Vanum*

(1) *Factio* & *Factioſus* initio honeſta vocabula erant: unde adhuc *Factiones* hiſtrionum & quadrigariorum dicuntur. Modo autem nomine factionis ſeditio & arma vocantur. Feſt. R.

nec poſsibile, nec veriſimile: *Fictum* totum ſine Vero, ſed veriſimile. *Falſum* loqui Mendacis eſt; *Fictum* Callidi; *Vanum* Stulti. *Falſum* loqui culpæ eſt; *Fictum* virtutis; *Vanum* vecordiæ; *Falſis* decipimur, *Fictis* delectamur, *Vana* contemnimus. Donat.

Fama & *gloria* ſæpe ſine honore; ut *honor* ſæpe ſine fama & gloria exſiſtit.

Fama & *Rumor* ſæpe conjunguntur. Cato in Q. Thermum: *Rumorem Famam* flocci fecit: Varro lib. IV. de Vita Pop. Romani: *Rumores Famam* differant licebit. Ea nonnulli ita diſtinguunt, ut *Fama* ſit, cum tota Civitas, ſeu Vicinia, aut certe major Pars aliquid dicat, unde Fama projecta, de qua Caſper Schoppius. Lib. III. Suſpect. Lection. Epiſt. XX. p. 229. *Rumor*, ſi ſaltem pars aliqua. Quæ tamen Differentia non ſemper obſervatur. Liv. III. Manat tota Vrbe Rumor. Feneſtella lib. XXII. Hiſtoriar. Secundo quidem Populi Rumore cœpit. Quare verius eſt hoc differre, quod *Rumor* eſt ſermo quidam particularis, in Populo recens natus, & ſine ullo certo auctore diſperſus, cui Malignitas, ut Quinctil. ait, initium dedit, incrementum Credulitas; *Fama* eſt communis quædam ac conſentiens opinio, & tanquam publicum Civitatis teſtimonium, quum tota civitas vel vicinia, aut certe major pars aliquid dicit. *Rumor* ſermo ſine ullo certo auctore diſperſus, cui malignitas initium, credulitas incrementum dedit. *Fama* rei antiquæ & novæ, *rumor* novæ tantum eſt. Cic. ad Caſsium: Quotidie, quæ volumus, audimus, ſed adhuc ſine capi-

capite, ſine auctore; *rumore* nuncio. Liv. XLV. *Rumores* temere ſine ullis auctoribus orti falſis vera miſcebant.

Familia eſt ſeries omnium Agnatorum, qui ex eadem Gente ac Domo proditi ſunt, & cognomine diſtinguuntur (1). *Gens* (2) in ſe continet univerſum Genus, ad quod omnes Stirpes referuntur, ideoque idem eſt, quod Natio, vel Populus Regionem quamdam incolens. Ut Julia *Gens* Patricia habuit Iulios & Cæſares. Unde duæ Iuliæ Gentis Familiæ fuerunt, una Iuliorum, altera Cæſarum. Suet. Cæſ. a Venere Iulii, cujus *Gentis Familia* eſt noſtra. Id. in Ner. Ex Gente Domitia duæ Familiæ claruerunt, Calvinianorum & Ahenobarbarorum. Liv. IX. Duorum Potitiorum *Familias* fuiſſe, cum *Gens* Potitia tota interiit. Id. XXXVIII. P. Scipio Naſcia habuit orationem plenam veris decoribus, non communiter Corneliæ Gentis ſed proprie Familiæ ſuæ. Interdum tamen Familiæ appellatio laxior eſt, & *Gentem* ſignificat. Lib.

V 2 XI.

(1) Conf. Rudolfi Godofredi Knichenii, Viri polititiſſimi, lib. I. Oper. Polit. cap. 4. Theſ. II. col. 192. ſeq. & Schardii Lexic. Iurid. p. 365. col. a. ubi ex lege 144. ſeq. de VS. exſtat, *Familiæ* appellationem non ſolum ad Perſonas, ſed & interdum ad Rem referri, inque hac poſteriore relatione hæreditatem, ſive res hæreditarias denotari. Leg. Wilhelmi Ludwelli Commentar. ad lib. III. Inſt. Tit. 28. §. 4. p. 641. Edit. 2. Quis autem *Familiæ* Emtor ôlim (in primis apud Romanos) fuerit, tradit Antonius Hotmannus in de Vet. Ritu Naptiar. Obſerv. cap. 25. p. 312. Edit. Amſtel. in f. 12ma.

(2) *Gens* diſtinguitur nomine, *familia* cognomine. Denique, cum & *familiæ* denuo in novas ſtirpes abirent, factum eſt, ut *ſtirps* diſtingueretur agnomine. Agnomen vero aliquando etiam rem aliquam geſtam, vel factum habitumque corporis aut animi indicabat. Prænomen perſonæ erat proprium. *Gens* complectitur in ſe familias, *familia* vero ſtirpes, in quas abiit. R.

XI. de Fabiis : Omnes unius *Gentis* . Et mox : Ibant unius Familiæ Duces. Feſtus : Familia antea in liberis hominibus dicebatur, quorum Dux & Princeps generis vocabatur Pater & Mater Familias. Unde Familiæ nobilium Popilliorum, Valeriorum & Corneliorum.

Familiare ad dominum non refertur, cum amici familiares ſint, *familiarium*, quod ſervo competit, ut ſagum, gladius. Corn. Front. R.

Familiaritas conſiſtit in ratione vitæ, domus etiam atque hoſpitii, atque quotidiana conſuetudine, & eſt potiſsimum propter uſum; *Neceſſitudo* (1) in Conjunctione ſingularis amicitiæ, voluntatis, ſanguinis atque affinitatis; *Societas* in privata fere rerum communione: *Collegium* in publico inſtituto; *Sodalitas* in hilaritate; *Neceſſitas* inter illos eſt, quibus carere non poſſumus; *Gentilitas* fit ex familia hominum ingenuorum ejuſdem nominis. *Amicitia* animorum conjunctione, & datur, etiam inter abſentes; *amor* poteſt eſſe ſine amicitia; *conjunctio* ἁπλῶς poſita mutuis officiis abſolvitur; ceteroquin enim habemus conjunctionem ſanguinis.

Famosus, qui laudis vel vituperii, *Celebris*, qui honoris cauſa appellatur: *Famoſus*, de quo omnes loquuntur, *Celebris*, quem prudentes modo cognoſcunt & loquuntur. R.

Famulus dicitur, quicunque in miniſterio eſt; ſive

(1) Neceſſitudo ob merita majorem amicitiam & voluntatem conjunctionis notat. Cic. Orat. pro R. Dejot. ſummam neceſſitudinem magna ejus officia in me, & in exercitum meum effecerunt. Goclen. R.

ſive Servus ſit, ſive Liber bona fide nobis ſerviens, & eſt proprie domeſticus Miniſter mercenarius. *Servus* eſt, qui alieno Domino ſubjicitur. Ulpianus ad Edictum Ædll. Curul. 1. l. 28. D. de Ædil. Edicto. *Familiæ* appellationes omnes, qui in ſervitute ſunt, continentur, etiam liberi homines, qui bona fide ei ſerviunt.

Fanum religioſiſsimum templum, unde fata dicuntur. Pedian. R. proprie eſt Area & Solum certis atque ſolemnibus verbis quaſi fando ſacratum, ſeu eſt Templum in loco edito, *eine Bergkirch*, a φαινον conſpicuum, *Templum* vero Ædificium ſacrum; vel, *Fanum* eſt Templum minus, ut Sacellum. Cic. Or. IV. in Catil. De Aris, de Focis, & Fanis ac Templis. Suet. in Cæſ. In Gallia Fana Templaque Deorum Donis referta expiavit. Arnobius lib. VI. Spatioſa Templorum deſanata ponebant. Sed hæc fere ſemper confundi, nemo mediocriter harum litterarum peritus ignorat.

Far & *Farinam* differre lippis notum eſt & tenſoribus. Sed datur etiam far facticium, quod cum farina, a qua tamem differt, facile confundi poteſt. Geſnerus theſ. voce far bene: Eſt etiam far quoddam facticium, a farina diverſum, forte minus ſubtile, priſanæ ſimile. Cato R. R. 143. 3. Farinam bonam & far ſubtile ſciat facero; quo loco utitur Marſ. Cognatus, ut oſtendat diverſum a farina, quum brevis & adſtrictus admodum ſit in præceptis ſuis Cato. Huc pertinet Columella VIII. 4. 1. ubi cibo gallinarum deſtinantur furfures modice a farina excreti; qui ſi nihil habeant farris, non ſunt idonei, nec tan-

 tum

tum adpetuntur. Eſt ergo *Far* album illud, quod ſeparare a glumis & furfuribus molæ opus eſt, quod cum in pulverem minutum eſt, *farina* dicitur.

Fari & *Loqui* hoc differre Varro tradit, quod *Fatur* is, qui primam ſignificabilem vocem ore emittit, ut ſolent pueri; recte proinde Comenius: *Fari* diſcit Infans fanda Verba in Infantia. *Loquitur* autem is, qui ſuo loco quodque verbum ſcienter ponit. Quæ differentia apud Auctores maxime Poetas, non obſervatur.

Fas, h. e. quod fari & facere licet, & propterea Juſtum eſt, ad Religionem; *Jura* pertinent ad Homines. Serv.

Fascia, *tænia*, *lemniſcus* ornamenta mulicbria ſunt, præcipue circa caput& pectoralia, *zingulum* ſive *zona* tunicæ fluenti coercendæ ſervit; *vinculum* conjungit diverſa, vel etiam diſcordia, atque reluctantia adſtringit compeſcitque.

Fastus de Superbia, eſt enim affectata verbis & geſtibus eminentia, & facit Genitivum Faſtuum. *Faſtus* de Libris & facit Genit. Faſtorum. Agr.

Fatigatus proprie dicitur is, qui vexatione aut moleſtia aliqua ad corporis laſſitudinem deductus eſt, ut qui tempeſtate jactatus, aut curru equove duriter vectus; *Feſſus* eſt, qui labore, onere, morbo aut angore deficit. Itaque plus eſt *feſſus*, quam *fatigatus*, nam *fatigatur* Laſſus, *Defatigatur*, qui deficit. Liv. IV. Longo itinere *fatigatum*, & onere *feſſum*. Ib. XLVII. *Feſſi* morbis & longitudine viæ. Salluſt. in Iug. Itinere atque opere caſtrorum, & prælio *feſſi*. Servius ita diſtinguit; *Fatigatum* corpore dicimus; *Feſſum* quoque ani-

animo; cum tamen *Fatigatus* de animo etiam dicatur. Cic. ad Terent. Te nec animi, nec corporis laboribus *defatigari*; Diomedes vero: *Fatigatus* eſt, (inquit,) cum quis per alium laborare compellitur, ut Laſſatus; *Feſſus* vero, cum quis labore deficit, ut Laſſus. Quibus verbis quid ſibi velit, non ſatis adſequor.

Fatum, quaſi Dii ſint fati, *Fortuna* pendet ex illo. R.

Fatuus (1) eſt, qui deſipit omnino; *Stultus*, qui inepte & imprudente, vel agit, vel loquitur. Alias *Stultus* eſt, qui corde eſt hebetior; *Fatuus* autem, qui obtuſis plane ſenſibus. Quomodo autem Stultus ab Inſipiente differat Theologice, vid. apud Lorinum Tom. II. Comm. in Pſalmi XCI. verſ. 7. p. 76?. col. 2. F. *Stolidus* habes & vecors, qui proxime accedit ad naturam brutorum. Plaut. in Bacchid. Stulti, ſtolidi, fatui, Afranius: Ego meipſum *Stultum* etiam exiſtimo, *Fatuum* eſſe non opinor, Arnobius I. Nos hebetes, *ſtolidi*, *fatui*, obtuſi pronunciamur & bruti. *Fatuus*, qui ingenio & memoria valet quodammodo, ſed ſine ullo judicio. *Stultus*, qui judicandi facultate, quam habet, non utitur, vel abutitur. *Stolidus*, qui nec ingenio, nec memoria, nec judicio valet.

Feci quaſi facinus. *Facere* enim quis & homicidium dicitur; *Commerui* minoris culpæ eſt; *Peccavi*

(1). Gravius eſt *fatui* vitium, quam *ſtulti*. Iſidor. *Fatui* ſunt, qui verbis & dictis *fatui* ſunt. *Inſulſi* vero corde & animo. *Fatuus* inepta loquens a ſando *fatuus* dicitur, *inſulſus* vero ſine ſale & ſapientia. Donat. R.

caſi multo minoris, vel levioris. Donat. Terent. in Andr. Quid feci, quid commerui, aut quid peccavi?

FELIX ita natus eſt; *Fortunatus* cum opibus nomen accepit. Ita *Felix* naturæ bono fruitur; *Fortunatus* commodo temporis. Fronto.

FELIX Naturæ bono fruitur; *Fortunatus* Temporis; *Proſper* dat Felicitatem. (1) H.

FEMINA ſunt partes inferiores mollioreſque, quæ ſe contingunt; *Femora* exteriores, ut Valla cenſuit. Quæ Differentia nullius eſt momenti, nec unquam obſervatur. Nam ut recte Servius & Chariſius adnotarunt, Femur tantum dicitur, & ab eo declinantur Femoris & Feminis pro ea parte corporis, quæ eſt a coxa ad flexum pedis. Aliis Femur dicitur pars ſuperior Pedis a Natibus ad Genua, quo tegendo ſerviunt, Femoralia. Tibullus (2) Implicuitque femur femini. Suet. in Tito: Equo quadam acie ſub feminibus amiſſo.

FERALIA diis manibus ſacrata feſta, a ferendis epulis vel a ferendis pecudibus, *Feria* a feriendis victimis appellata. Feſt. R.

FEROX natura, *Aſper* ad tempus, *Ferox* leo R.

FERRE & *gerere* proprie eſt corpore ſuo bajulare, ſed minus aliquid. *Portare* eſt lectica aut jumento ſecum aliquid ducere. *Agere* ante ſe pellere.

FER-

(1) *Fauſtus* quaſi a favendo dicitur, ac per hoc idem eſt ac *proſper* & *propitius*, unde contra *infauſtum* minax & inproſperum. Terent. O *fauſtum* & *felicem* hunc diem! R.

(2) Heic falſo & fruſtra ab Auctore Tibullus eſt citatus.

Ferre proprie eſt corpore ſuo bajulare. *Portare* lectica, aut jumento ſecum ducere (1); *Agere* ante ſe pellere, ut ſcribunt Iuriſconſulti. Liv. XXXIX. Poſtremo omnia, quæ *ferrent agerentve* ademta. Id. XLVIII. Quæ *ferre* atque *agere* poſſent præ ſe *agentes*, *portanteſque*; Et XXXIII. Saucios vehiculis tolli, *portarique* jubet. Seneca ad Lucilium; Non turba ſervorum lecticam tuam per itinera urbana ac peregrina *portantium*. Quamquam *Portare* interdum generalius accipitur pro *Ferre*. Adducere & Vehere. Ter. in Andr. Act. IV. Sc. III. v. 6. Mi, homo, quid iſtuc obſecro? Quo puerum portas? Salluſt. in Jug. Quas paraverat copias, ſecum portaret.

De diſcrimine verborum *ferre* & *pati perferre* & *perpeti* Vavaſſor antib. p. 53. ita, *haud equidem ſcio, quid differant, uſurpari vides quaſi diverſa, ſive unum altero majorem vim habeat, ſive æqualem & parem; ſed diſſimilem. Certe efferuntur aliquando duo hæc verba non συνονυμως. Cicero Tuſc. Lib. II. n. 58. Honeſtatis ſi quaſi lumen aliquod adſpexerimus, nihil eſt, quod, ut eo patiamur, non parati ſimus & ferre & perpeti Cn. L. Piſonem; neque hæc mea natura fert, neque municipii dignitas patitur*. Ac ſatis quidem copula duplex quæ magis adfirmat, voces inter ſe duas diſtingui indicat. Multo etiam magis ſubindicatur diſcrimen illud ex Cicerone Tuſc. Lib. V. c. 79. omitto, quæ

(1) Perottus in Cornucopiæ Epigr. XXXV. col. 851. lin. 51. ſeqq. dicit, quod *portare* duobus modis ſumatur, uno cum jumentis, aut curribus aliquid nobiſcum ducimus; altero, cum noſtro corpore, imitatione jumentorum, *portamus*.

quæ perferant, quæque patiantur ambitioſi honoris cauſa. Non, quo modo alia juncta ſimpliciter, quæ videntur eadem, ut relinquere & deſerere. Cic. Tuſc. II. 30. Fortitudo te, niſi ita facies, cuſtos dignitatis relinquet & deſeret. Ut agere & facere. Phil. III. 13. Nullum tempus dimittam neque diurnum neque nocturnum, quin, quod agendum atque faciendum ſit, id non modo non recuſem, ſed adeptam etiam atque depoſcam. Videndum aliis in locis, num quidnam augeatur oratio, quum dicitur ferre & perpeti, ut, Phil. III. 29. Multa, quæ in libera civitate ferenda non eſſent, tulimus & perpeſſi ſumus. Aut quum perferre & pati dicitur. Hor. Lib. I. ep. ad Vallam v. 17. Rure meo poſſum quidvis perferre patique. Vel quum perpeti ac perferre Lib. II. de orat. 77. facile omnes perpetior ac perfero. Non uno in loco disjuncte. Cic. orat. in Catil. I. 19. Non feram; non patiar. Tuſc. II. 19. Exſpectas fortaſſe, dum dicat: patietur, perferet, non ſuccumbet.

Ferre & *Referre* ſunt Verba propria & ſolemnia in Rogationibus; alterum, ad Populum, alterum ad Senatum pertinet. Et *Ferre* ad Populum, vid. Briſſonii Lib. II. de Formulis p. 220. eſt Rogationem, aliamve Rem populo proponere, ut eam ſuffragiis ſuis jubeat, aut vetet; *Referre* ad Senatum eſt conſulere Senatum, & illius ſententias ordine rogare poſt relationem. Salluſt. in Catilina: Deque ea re poſtulant, uti referatur. Liv. XLII. Poſtulabatur, ut Coſſ. eam rem ad Senatum referrent. Id. XXII. Cum primum Magiſtratum iniſſet, ad Populum ferret, ut Fabium

bium Duumvirum eſſe juberent. *Ferre* eſt cum certo tempore; *Perferre* finem expectat eventus. *Feruntur* onera; *Suſtinentur* ſupplicia. Donatus.

Ferus eſt atrox & ſævus (1), *Ferox* eſt elatus, animoſus vel effrenis, vel etiam fortis. Attius in Ægiſto p. 5. neque fera hominum pectora frigeſcant, donec vim perſenſerim imperii. Salluſt. in Jug. Sceleribus ſuis ferox, atque præclarus eſt. Id. ib. Ille animo feroci negat. Sed & *Ferus* de Inanimatis quoque dicitur, *Ferox* de Animatis tantum. Ennius III. Annal. p. 76. Edition. Stephan. ubi Ennianorum Verborum diverſa extat Lectio; Scutis feroque ornatur ferro, id eſt, hoſtili. Siſenna lib. 4. Hiſtoriar. Partim fera vite, partim lauro & arbuſto, ac multa pinu ac murtetis abundant: quod eſt agreſti vite.

Festinare (2) eſt temere & precipiti celeritate aliquo contendere, ſeu aliquid celeriter agere; *Properare* cito & ſtrenue progredi, (3) ut eo, quo velis,

(1) Hujus vocabuli Antitheta in primis ſunt Humanus, Manſuetus, Miſericors, Mitis, Civilis atque Sapiens. Vid. Gambarellæ lib. Oppoſitor. p. 282. Et ut *aſper* ad tempus eſt: ſic *ferus* natura. Virgil. lib. II. Æn. v. 326. ſeq. *Ferus* omnia Jupiter Argos tranſtulit.

(2) *Feſtinare* & *properare* utraque in ſe tumultuariam celeritatem habent, hoc tamen differunt, quod qui *feſtinat*, multa quidem inchoat, ſed nihil perficit, qui autem *properat*, incoata quidem ad exitum perducit, ſed tamen urgente celeritate multa neceſſe eſt non omnino abſolute fieri. *Maturare* autem eſt, quod nec ſerius eſt, ſed medium quoddam, ut poma *matura*. Chriſtoph. in Virg. Georg. I. Cato enim oratione, quam de ſuis virtutibus ſcripſit, ita diſtinguit, monente Nonio. Feſt. R.

(3) H. e. celeriter ire *ἀπὸ τοῦ προπορεύειν*, quod procedere ſeu porro tendere denotat. Notandum autem, quod ex Comeniana mente *properandum* propere, ubi *properantia* eſt opus. Nec tamen ullus ſit præpoperus, ne res nimis deproperando perdat, juſtumque mereatur improperium.

velis, pervenias; *Maturare* eſt neque citius, neque ſerus, ſed in tempore procedere, ut Gellius & Macrobius tradunt. *Feſtus* ita diſtinguit. *Feſtinat*, qui coactus neceſſitate, quod incoavit, raptim tractat, nec perficit plane, *maturat*, qui in tempore, atque per otium, nec ſerius, nec citius, aliquid aut ſegniter facit; *properat*, qui celerat, ne tranſigendi occaſio elabatur. Virg. I. Georg. 259. ſeqq. Frigidus agricolam ſi quando detinet imber, multa forent, quæ mox cœlo *properanda* ſereno *maturare* datur. Salluſt. in Jug. Animo cupienti nihil ſatis *feſtinatur*. Nonius ita diſtinguit, ut: *Feſtinare* ſit corporis neceſſitatibus obſequentis; *Properare* animi ſtudioſe ad res aliquas contendentis. Sed hæ ſunt Grammaticorum argutiæ, quæ Veterum auctoritate refelluntur, apud quos hæc tria Verba promiſcue ſignificant accelerare. Tantum illud *feſtinare* motum & celeritatem majorem exprimit. Sic quod dixit Cic. pro Cluent. Mortem *maturabat* inimicus. Hoc Lucr. Mortem quæ poſſent *accelerare*. Tac. Voluntariam mortem *properaviſſet*. Liv. XXXVII. Profectus cum quantum *accelerare* poterat, *maturaſſet* ad portum.

Festinatio & *celeritas* differunt. Cic. de off. lib. I. 36. Cavendum eſt, -- ne in feſtinationibus nimias ſuſcipiamus *celeritates*. *Celeritas* igitur plus eſt *feſtinatione*.

Festivitas in dictis, *Facilitas* vero in animo & factis. Donat. R.

Festus *dies*. *Dies feſti* diis dicati ſunt, illis inſunt ſacrificia, epulæ, ludi, feriæ, Macrob. Sat. I. 16. *Feriis* ſolummodo inſunt ſacrificia, quibus *feriis*

feriis homines ſe abſtinebant omni opere. Deinde *feriæ* erant ſtativæ, quæ quotannis certo ſuo die redibant, conceptivæ, quæ ſenatus vel Pontificum juſſu quotannis dies ſuas accipiebant. Imperativæ *feriæ* ſunt, quas Conſules vel Prætores pro arbitrio poteſtatis novas indicunt. Macrob. R.

Fidejussor dicitur, qui pro alio ſtipulatione ſe obſtringit (1); *Mandator* eſt, qui alteri *mandat*, ut credat, vel fidejubeat. Ita tanquam auctor contrahendi negotii, præcedit; *Fidejuſſor* vero contractæ jam obligationi accedit. Cujus Differentiæ crebriora in Libris Juriſconſultorum D. de Fidejuſſ. & Mandat. ſunt, quam ut hic adſcribi debeant exempla.

Fidem *habere* & *adhibere* non eſſe ſynonyma Weſterhovius multis docet ad Ter. Andr. III. 4. 7. Nam propemodum habeo tibi jam fidem. *Fidem habere* eſt alicui credere. Nep. in Them. VII. Quare æquum eſſe, illos viros bonos nobileſque mittere, quibus fides haberetur. *Fidem* autem *adhibere* notat fidelem eſſe, qua ratione dicitur quis adhibere curam, diligentiam, & ſimilia Plaut. And. III. 2. 104. Quamquam ad ignotum arbitrum me impellis; ſi adhibebit fidem, etſi eſt igno-

(1) *Fidejuſſor* quomodo differat ab Expromiſſore leg. Georgii Frantzkii ICti celeberrimi Commentar. in lib. III. Inſtit. Iuſtin. Tit. 21. Princ. num. 6. p. 418. *Fidejuſſores* autem his temporibus difficillime atque rarenter reperiri, tradit ICtorum laborioſiſſimus Antonius del Re in Tract. Novo de Iuramento Calumniæ cap. 15. num. 216. ubi rationem ſtatim addit his verbis: Quoniam mundus ſit totus diſſolutus *Fidejuſſionibus*, & qui *fidejubet*, ponat in primis ſibi ante oculos & proponat, pati mille perſecutiones a Creditoribus, a Birruariis, immo a Debitore ipſo, pro quo *fidejuſſit &c.*

ignotus, notus; ſi non; notus ignotiſsimus eſt. Obſervat idem Weſterhovius, Auſonium ep. X. 1. diſcrimen neglexiſſe, dum ſcribit: Si qua fides falſis umquam eſt adhibenda poetis. Plura ex eodem addere nolo. Geſnerus in theſ. v. fides, recte monet, plures ex recentioribus phraſi: *adhibere fidem*, alio ſenſu uti, quam Piautum. Sic Sulpit. Serv. de vita Mart. c. I. 11. 21. conſ. Vorſtius de lat. merito ſuſp. p. 146. ſ. Locus Ciceronis de div. II. 59. quodſi inſanorum viſis fides non eſt adhibenda, dubius eſt.

Fidens eſt conſtans & fortis, & quidem plerumque in Bonis; *Confidens* eſt audax, temerarius atque improbus, & ſic plerumque in malis. Cic. IV. Tuſc. Qu. Qui fortis eſt, idem *fidens*, quoniam *confidens* mala conſuetudine loquentium in vitio ponitur. Lucil. X. Improbus, *confidens*, nequam, malus videtur.

Fides (1) aliud eſt, quam *Fidelitas*, & *Fidus*, quam *Fidelis*. Nam *Fides* (2) animo, *Fidelitas* re declaratur. Plaut. in Trin. Act. V. Sc. II. v. 5. Cui *fides fidelitaſque* amicum erga æquiparet ſuum. Id. ib. Act. IV. Sc. IV. v. 3. Qualive amico mea commendavi Bona, probo & *fideli*, & *fido*, & cum magna *fide*. Cic. Sulpitio: Si quem tuorum *Fidelium* voles ad me mittere.

Fidu-

(1) Alias *Fides* theologice ſumta eſt fiducia cordis; *Religio* profeſſio oris. *Fides* autem politice conſiderata circa Res creditas plerumque verſatur atque Contractus. Conf. Giſanii Obſervationes L. L. p. 97.

(2) *Fides* eſt commendatorum fida executio vel obſervantia: Taciturnitas vero obſervantiæ genus, in ſilentio conſtituta, & in ſilentio ſecreta. Donat. R.

Fiducia nunquam eſt ſine conſcientia; *Confidentia* vero ſemper cum temeritate. H.

Fidus in maximis; *Fidelis* in minoribus negotiis. *Fidus* eſt amicus, cui imprimis fidendum; *Fidelis*, qui fidem præſtat, ſervus (1); *Fidus* naſcitur, *fidelis* fit. *Fidus*, cui fidendum eſt, atque hinc etiam de iis, quæ ſunt hominis, & ad hominem pertinent. *Fidelis* eſt inferior erga ſuperiorem. *Fidus* animo, *fidelis* re ipſa. Sed hæ differentiæ non ubique ſatis obſervantur. Valla IV. c. 130.

Figura eſt qualitas; & diſpoſitio totius corporis, ut hominis *figura* recta eſt, prona animantium, mundi rotunda; *Forma* (2) eſt facies cujuſque rei, & convenientia partium expleta atque perfecta, ut in homine *forma* regia, liberalis, mediocris. *Illa* diſcernit genera rerum, & in unoquoque a natura eadem una eſt. *Hæc* ſpecies rerum ſeparat, & in aliis alia apparet. *Figura* eſt circa geſtum ſitumque membrorum; *Status* circa ornatum & habitum veſtis, inſignium & armorum. Aſcon. Ped. *Figura* artis eſt opus: *Forma* naturæ bonum, unde etiam *formoſus* dicitur Fr. R. *Figura* res nobis ſiſtit mathematice, *forma* phyſice aut moraliter. Varro V. de L. L. Fictor, cum dicit fingo, *figuram* imponit; cum dicit informo, *formam*. Cicero de Univerſitate: A quo enim animante omnes reliquos contineri velle

(1) *Fidelis* enim officium eſt, ſervare aliquid. Don.

(2) Hujus vocis, quæ alias eſt media, variam acceptionem vid. apud Doletum in Formul. L. L. fol. 63. b. & ſeq. a. Alioquin *Forma* bona facit formoſos; mala deformes, nulla informes.

velle animantes, hunc ea *figura* figuravit, qua una omnes reliquæ *figuræ* concluduntur. Id. I. Off. *Formam* noſtram reliquamque *figuram*, in qua eſſet *ſpecies honeſta*, eam poſuit in promtis. Lucret. lib. V. 737. Ordine *formarum* certo certiſque *figuris*. Id. II. 777. ſeq. Ut ſæpe ex aliis *formis*, variiſque *figuris* efficitur quiddam quadratum, uvæque *figuræ*.

Filii ſunt maſculini, *Liberi* utriuſque ſexus. R.

Fingere & *diffingere* Acron ad Hor. carm. lib. I. od. 35. — O utinam nova Incude diffingas retuſum in Maſſagetas, Arabaſque ferrum, ita diſtiuguit. *Diffingas* i. e. confuſum reformes. Nam, ſicut *fingere* formare dicitur, ſic & *diffingere* eſt quaſſatum reformare. Conſentit Geſnerus theſ. voce *diffingo*. Senſus eſt, inquit, ut ferrum, quod retudimus in corporibus noſtrorum bello civili, *diffingas*, id eſt, refabrices adverſus barbaros. Male Bentlejus & Conjungamus h. l. *diffingas* mutant in *defingas*.

Fingere (1), quod aliquando etiam pro ſingulare capitur, quoniam ea, quæ ſimulamus, ita formamus atque componimus, ut vera eſſe videantur, eſt formare manu, aut ingenio excogitare rem novam, ut Figuli & Statuarii, cum ex materia molli Statuas & Vaſa ducunt; Poetæ, cum Fabulas componunt, *Fingere* dicuntur; *Effingere* eſt exprimere alterius formam & imaginem. Cic. I. Off. Apium examina *fingendorum* favorum cauſa

(1) Fit, quod verum eſt, fingitur, quod falſum eſt, invenitur, ne temere fiat, efficitur, ut in effectum perducatur. Donat. R.

ſa congregantur, ſed cum congregabilium natura ſint, *fingunt* favos. Id. II. de Orat. Illum; quem delegerit, imitando *effingat* atque exprimat.

Firmus de animatis & inanimatis: *Fortis* de animatis, ut firmiſsima turris. Goclen. R.

Fiscus *principis* non tantum principis, ſed & familiæ ejus, *patrimonium principis* ſolius principis eſt.

Quid inter *fiſtulam* atque *tibiam* apud veteres interſit diſcriminis, cel. Geſnerus in theſ. voce *tibia*, utramque in eo diſcrepaſſe ſtatuit, quod *tibiæ* ex oſsibus, *fiſtulæ* autem ex buxo, vel arundine fuerint conſtructæ, quarum illæ originem Minervæ, hæ autem Pani debebant. Aliud diſcrimen addit cl. Bidermannus in otiis litter. T. I. p. 134. quod nempe moduli in *fiſtula* ore, in *tibia* vero digitis erant temperandi. Ita enim Achilles Tatius Erot. lib VIII. p. 477. edit. Salm. Οσα δε ο της Αθηνας αυλος εντος λαλει, τοσαυτα και ο του Πανος εν τοις στομασιν αυλει. Αλλ' εκει μεν οι δακτυλοι κυβερνωσι τα αυληματα, ενταυθα δε σου τεχνιτου το στομα μιμειται τους δακτυλους, i. e. quæcumque Palladis tibia, eadem Pania fiſtula, ori admota, ſonat, verum illic digiti modos temperant, hic autem artificis os digitos imitatur. Ab his πλαγιαυλος diverſus erat, a Lybiæ populis inventus, qui a latere inflabatur, (la traverſiere, eine querflote) quem vaſtam *tibiam* a Latinis appellatam fuiſſe Salmaſius obſ. ad Solin. cum quo Servius conſpirat ad Virg. Æn. XI. Meminit illius Bion. Idyll. III. p. 52. ed. Vet. 1746. Ως ευρε πλαγιαυλος ο Παν, ως

αυλον Αθαγα. Quæ verba interpres Gallus, Longuepierre in ſua verſione ita tranſtulit: Pan avoit trouve l'art d'unir les chalumeaux; eamque verſionem in ſubjecta his verbis excuſat: j'ai ſubſtitue ici les chalumeaux, c'eſt a dire, la συριγξ des Grecs, & la *fiſtula* des Latins, dont Virgile donne l'idee par ce vers: Eſt mihi diſparibus ſeptem compacta cicutis Fiſtula. Parceque cette flute, dont parle Virgile, eſt plus, que la flute oblique & qu'il eſt certain; & meme plus connu, que Pan en fut l' inventeur. Plura de plagiaulo Schwebelius in nott. ad Bion. & Moſch. p. 52. ſqq. De *fiſtularum* & *tibiarum* differentia copioſius etiam agit Caſp. Bartholinus in diſſ. de tibiis veterum, p. 370. Accedit alia diverſitas. *Tibia* eſt inſtrumentum muſicum, quod inflatur robuſtius & amplius, quam *fiſtula*, a qua differre ſatis indicat ipſum nomen, quum *tibia* ex oſsibus, cruribus avium, gruum cet. primum facta eſſe videatur. Plin. XVI. c. 136. Calamus vero alius totus concavus, quem ſyringam vocant, utiliſsimum *fiſtulis*, quoniam nihil eſt ei cartilaginis atque carnis. Orchomenius eſt continuo foramine pervius, quem auleticon vocant. Hic *tibiis* utilior, ille fiſtulis, conf. Bartholinum de tibiis p. 370.

Flagitare eſt vehementer & plerumque cum ſtrepitu & convitio h. e. duris verbis, ut flagellis, inſtando poſtulare, ſeu poſcere; *Poſtulare* eſt verecunde & modeſte id, quod jure quodam debetur rogare. Itaque *flagitare* majorem vim exprimit. Sunt, qui *flagito* a flamma volunt deductum, quaſi flammas agito, quoniam *flagitare* idem

dem ſit, ac vehementer & veluti cum quadam inflammatione animi petere, Leg. Perotti Cornucopiæ Ep. XIX. col. 736. lin. 1. ſeqq. Cic. pro Quinct. c. 3. Quanquam hæc cauſa *poſtulat*, etſi *poſtulat*, non tamen *flagitat*. Hotomannus: Plus eſſe voluit Cicero flagitare, quam poſtulare, ut, qui poſtulat, ſi refutetur, non inſtet, qui *flagitat*, acriter aſſidueque urgeat. Id. Varroni: Metuo, ne te forte *flagitent*; ego autem mandavi, ut *rogârent*. Quo in loco *rogare* ſimiliter quam *flagitare* minus eſſe voluit. Sed *poſtulamus*, quod quaſi jure noſtro contendimus, *rogamus*, in beneficiis & gratiæ loco petimus. *Flagitatur* autem proprie, quod debetur, unde, qui debitam pecuniam poſcunt, flagitatores. *Flagitare* eſſe cum ſtrepitu quodam & convicio petere, ipſæ litteræ Fl ut græce φλ indicare videntur. Donatus ad Ter. Eun. II. 3. 90. *Flagitatio* a ſtrepitu dicitur, unde flamma & flagella & flagitare, id eſt perſonare intelligimus dici, vel Geſn. theſ. voce flagito. Conf. l. 1. §. 2. D. de Poſtul.

Flagellum atrox erat olim pœnæ & quidem ſervilis, genus. Atrocius *virgæ*. Cic. pro Rab. Porcia lex virgas a civium Romanorum corpore amovit, hic miſericors flagella retulit. Atrocius *Scutica*; Hor. I. Sat. 3. 120. Nec *ſcutica* dignum horribili ſectere flagello. Atrocius *fuſtes*. L. in ſervorum 10. ff. de pœnis. Ex quibus cauſis liber fuſtibus cæditur, ex his ſervus flagellis cædi & domino reddi jubetur. Differentia hæc in germanorum quoque lingua indicari poteſt. Hi enim flagella Spitzruthen, virgam Ruthe, *ſcuticam* Peitſche, *fuſtes* Prugel dicunt. *Flagella* vero

ſummas arborum partes fuiſſe, Servius tradit. Calepinus *flagella* etiam aurigarum, Fuhrmanns-peitſchen eſſe auctumat, quæ excuſſa clarum reddant ſonum, idque probare conatus ex Martiali XIV. Proficies nihil, hos cædas licet uſque *flagello*, & Virg. Æn. V. 579. ſignum clamore paratis Epitides longo dedit, inſonuitque *flagello*. At vero ſonitus tantum illam nondum probat ſignificationem. *Flagellum* enim, eine Spitzruthe, recens clarum pariter ſonum edit. Servius hunc locum per virgam exponit, quæ ſonat in morem *flagelli*. Adde Martialem X. 62. ſcuticam pedagogis tribuere & ferulam. Igitur ſervile *flagellum* durius utraque fuit. Ferula milites quoque cædebantur, ſi quid contra diſciplinam facerent. Fuſtes iiſdem impingebant, ob gravius delictum, ob levius autem crimen, præſertim ſi cives Romani eſſent, tantum vite eos percutiebant.

Flagrat dicimus, quoties incendium ſignificatur, quod flatu alitur, ut Flagrantibus Aris apud Virg. lib. XII. Æn. v. 171. ſed quoties odor, qui fracta ſpecie major eſt, per R dicimus *Fragrat*, ut thymo *fragrantia* Mella (1).

Flavum dicimus rubeum, ſicut: flava Ceres; *Furvum* nigrum Hor. Quam pæne furvæ regna Proſerpinæ. *Fulvum* rubeum & nigrum, ut: fulvum leonem, fulvam aquilam & fulvum aurum. Sic Virg. Fulva pugnas de nube tuentem, quæ haberet igneum de cæleſti & ſordidum de lugubri, aut certe de Ænea iracundiam, de Turno triſtitiam.

(1) Apud eundem lib. IV. Georg. v. 169. & lib. I. Æn. v. 440. Conf. Nicol. Erythræi Index in hos Virgilii locos, litt. F.

ſiam. *Fulvum* certe aurum, cui ad decorem ſplendoris ſui ingeniti aliquid addatur. Agræt. R.

Flavum colorem ſimplicem, *Fulvum* e nigro & rubro denotat. R.

Flere eſt lacrumis dolorem ſuum teſtari, quod cum fit effuſius; dicitur Lacrumare; *Gemere* eſt mœſte ſuſpirare, ſeu crebra ſuſpiria cum lugubri ſono edere; *Lamentari*, ſive *Miſerari* eſt cum ejulatu ægritudinem animi aperire (1); *Plorare* vero eſt voce flebili, & querula dolorem oſtendere. *Plangere* fit percuſſu membrorum. *Vociferari* eſt immani voce aut dolorem aut indignationem oſtendere. Enn. in Annal. Flentes, plorantes, lacrumantes ac miſerantes. Ter. in Phorm. Suam matrem *lamentari* mortuam. Sen. ad Lucil. *Lacrumandum* eſt, non *plorandum*. Id. de Conſol. Nullum finem per omne vitæ ſuæ tempus *flendi gemendique* fecit.

Fluctuo animo, *Fluctuor* animo & corpore. R.

Flumen idem fluit & manet; Ideoque ceteris Fluviis major eſt. *Fluvius* temporibus ſiccatur. Quamvis aliis aqua perenne defluens dicatur. Corn. Front.

Fluvius & *flumen* eſt, quod fuit continuo, *amnis* id flumen eſt, quod circuit aliquid, nam ab ambitu amnis. Itaque Tiberis amnis, qui ambit martium campum, & urbem. Varro de L. L. IV.

(1) Huc referendum: *Queror* quoque, quod idem eſt *Lamentor*. Nam *lamentando*, quæ res ſit; quæ nos agat, explicare ſolemus. Quidam tamen *Lamentor* a *Queror* ſic diſtingui dicunt, ut *lamentari* ſit voce querula & triſti oratione cladem ſuam teſtari,

p. 9. *Feſtus*: amnis proprie dicitur a circumnando, quoniam am ex græca præpoſitione ſumtum, quæ eſt $\alpha\mu\varphi\iota$, ſignificat circum, & nare, fluere, conf. Geſn. theſ. voc. amnis.

FŒDUS eſt, quod juſſu Populi atque Senatus auctoritate per Fecialem Sacerdotem ſolemni ritu feriebatur; *Pactio* eſt conventio paciſcendæ Amicitiæ, & Societatis cauſa certis conditionibus firmata (1): *Sponſio* eſt, quæ a Magiſtratibus & Imperatoribus injuſſu Populi fiebat, atque deditione eorum, per quos facta eſſet, infirmabatur. Ita *fœdus* pactione, *Pactio* ſponſione firmior & ſtabilior fuit, vel, *fœdus* ſanciebatur religione, *Pactio* & *Sponſio* firmabantur pœna, auctore Capto. Cic. pro Cæcin. Quod Edictum Magiſtratus, quod *Fœdus* aut *Pactio*. Id. ad Quir. poſt Redit. Cum omnium Provinciarum *Pactiones*, cum omnia cum omnibus *fœdera*. Salluſt. in Iug. Suo atque Populi injuſſu nullum potuiſſe *Fœdus* fieri. Liv. Lib. IX. Conſules profecti ad Pontium in Colloquium, cum de *fœdere* victor agitaret, negarunt injuſſu Populi *fœdus* fieri poſſe, nec ſine fecialibus cæremoniaque alia ſolemni: Itaque non, ut vulgo credunt, Claudiuſque etiam ſcribit, *Fœdere* Pax Caudina, ſed *Sponſione* facta eſt. Id. ibid. Tam *Sponſiones*, quam *Fœdera* ſancta eſſe apud eos homines, apud quos juxta divinas Religiones fides humana colitur,

(1) Ergo *pactio* eſt generale, *fœdus* ſpeciale; *Pactio* item eſt duorum & plurium; *Fœdus* ſemper plurimos attinet; *Fœdera* porro ſunt publica; *Pactiones* etiam privatorum. Vid Goclenii Obſervationes L. L. p. 333 Omne *fœdus* eſt pactio, ſed non omnis *pactio* eſt fœdus. *Fœdus* enim eſt ſpecies *pacti*. *Sponſio* eſt obligatio ejus, qui alteri aliquid promiſit.

tur, ſed injuſſu Populi nego quidquam ſanciri poſſe, quod Populum teneat.

Fœnero dicitur dantis, ſed *fœneror* accipientis. Qui *fœneratur*, ad uſuram accipit, qui *fœnerat*, fœnori exponit, ſeu ad uſuram dat. Cicero aliquando hoc diſcrimen non obſervat, *fœnerari* enim accipit pro *fœnerare*, ut: non fœneramur beneficium. Wir treiben mit Wohlthaten keinen Wucher. R.

Fœnus & *mutuum* varie differunt. *Mutuum* erat gratuitum, neque uſuræ ordinarie debebantur, *fœnus* exhauriebat debitores. *Illud* ſub amico adſectu dabatur, *hoc* inexplebilis habendi cupiditas invenerat. *Mutuum* eſt honeſtum, *fœnus* bonis omnibus turpe videbatur. Porro *mutuum* ad tempus neceſſarium dabatur, *fœnus* in certum ſtatumque diem. Diximus, inquit Heineccius in ſyntagm. A. R. L. III. tit. XV. §. 6. contractum fœnoris proxime accedere ad locationem conductionem, quia nummi uſui dantur, & accipiuntur certa mercede. Unde Hor. Serm. I. 2. 9. Omnia conductis cœmens obſonia nummis. Ubi nummi conducti ſunt fœnore ſumti. Sed *fœnus* tamen proprie non eſt locatio, quia nummorum non uſus, ſed abuſus eſt. Accedit, contracta locatione eamdem rem reddendam eſſe, contracto fœnore non item. Quare in negotio uſurario duplex intervenit contractus, mutui puta & fœnoris, quorum ille re, id eſt, pecuniæ datione, hic verbis, id eſt, ſtipulatione initur. Neque enim citra ſtipulationem fœnus contrahebatur, niſi nauticum, L. V. §. 1. & L. VII. D. de naut. fœn. Item *fœnus* reipublicæ, vel menſæ argentariæ, ut

& in his rebus, quæ menſura conſtant. Cujacius obſ. VIII. 15. R.

Fœnus & *uſura* differunt, ut græcorum *δανειον* & *τοκος*. Hinc ſatyricus mercedem fœnoris dixit pro uſura fœnoris: Et Iſiodorus ex antiquiore aliquo auctore uſuram definit incrementum fœnoris., ab uſu aeris crediti adpellatam. Ubi fœnus idem eſt illi cum aere credito, cujus incrementum, vel acceſsio, uſura dicitur. Quam differentiam inter fœnus & uſuram ICtos neglexiſſe Salmaſius queritur de Uſur. p. 81. *Molinæus, inquit, hæc ſi obſervaſſet, non dixiſſet; uſuram & fœnus idem eſſe, & ſynonyma proprie loquendo, niſi, quod uſuræ nomen latius patet in jure, quia fœnus non capitur, niſi pro uſura ſtricte ſumta, videlicet in mutuo*. Sed rectius monet cel. Geſnerus in theſ. voc. fœnus, utrumque τo fœnus notare & ipſum caput, ſeu pecuniam ea conditione creditam, ut uſura ejus nomine ſolvatur, & uſuram, ſeu impendium, quod pro uſu æris alieni datur. Falſus enim eſt Salmaſius, qui priorem intellectum ſolum pro vero & proprie habuit cap. 2. & 5. Meliora docuit Gronovius in mantiſſa pecun vet. cap. 1. p. m. 93. ſ. Exempla rem declarant. Suet. Octav. c. 39. Pecuniam levioribus uſuris mutuati, graviore fœnore collocaſſent. Quidquid ſit. Auctores utique his vocabulis utuntur pro ſynonymis; ſed inde non ſequitur, ſemper fuiſſe ſynonyma, quum differentia harum vocum non interierit.

Fœtus generale, omni animanti etiam homini, ſpeciatim avium & piſcium, *Catuli* ferarum, ſpeciatim eorum animantium, qui clauſis oculis in lucem

cem eduntur. *Pulli* pecudum, qui apertis oculis naſcuntur inter pecora, maxime vero de gallinis dicitur. *Hinnuli* cervarum, caprarum, animarum, leporum & ſimilium. Valla IV. 71. R.

Fora ſunt Loca Nundinationis & Negotiationis, vel Judiciorum & Litium exercendarum ſedes; *Fori* (1) ſunt tabulata Navium, ſive ſpatia in Navibus apertiora, per quæ incedunt, item canales anguſti & oblongi. Sunt & *Fori* area Theatri, ubi eduntur Spectacula. *Forum* autem in ſingulari Maſculino pro quolibet Scamno ſumi, teſtatur Giſanius loc. perſæpe cit. p. 99. Cic. de Sen. Cum alii malos ſcandant, alii per *foros* curſitent, alii ſentinam exhauriant. Virg. lib. 6. Æn. Deturbat laxatque *foros*. Varro de Vita Populi Rom. *Fori* longi cum operculis.

Forcipes ſunt Medicorum, quibus dentes evellunt, vel ſpicula vulneribus extrahunt, item Fabrorum, quibus ferrum, ignem, aliudve quid tenent (2) quaſi forbicapes, quod forbum, id eſt, calidum capiunt; *Forſices* ſunt Sartorum & Tonſorum, quibus pannos, fila & crines incidunt, vel amputant. Lucil. XIX. Sat. Quivis *forcipibus* dentes evellere. Virg. XII. Æn. v. 403. ſeqq. nequicquam ſpicula dextra ſollicitat: prenſatque tenaci *forcipe* ferrum. Id. lib. 8. Æn. v. 452. Verſantque tenaci *forcipe* maſſam. Colum. XII. Si quæ ſunt in ea vitioſa grana, *forſicibus* amputant.

(1) *Forum* in ſingulari Maſculino ſignificare locum apertum ac patentem, ſatis notum eſt, unde & gladiatores foros facere dicuntur, cum longo ſectantur circuitu. Non. R.

(2) Vid. Virgilius Lib. IV. Georg v. 175. ubi de *Vulcani* Cyclopibus extat, quod verſent tenaci *forcipe* ferrum.

tant. Chariſius & Papirianus Grammatici volunt dici *forpices* Tonſorum, quod pilum ſecant. Forfice pila, pilos cape ſorpice, forcipe ferrum. Soſipat. R. Sed hæc vox apud idoneos Auctores nullibi exſtat.

Forica eſt ſeceſſus publicus, in quem onera ventris dejiciuntur: a quo *foricarii* appellati, qui foricatum vectigal conducebant. Alias *foricarii* foricas, aliaſque res ſordidas tractant. *Latrina* eſt privata & familiarica ſella Iuvenal. Sat. 3. v. 36. ſeq. Munera nunc edunt, & verſo pollice vulgi quemlibet occidunt populariter, inde reverſi conducunt foricas. Paulus ICtus l. 17. D. de Uſuris: Fiſcus ex ſuis contractibus uſuras non dat, ſed ipſe accipit, ut ſolet a *foricariis*, qui tardius pecuniam inferunt.

Forma oris & naturæ, *Figura* artis, *Pulchritudo* totius corporis. *Forma* immobilis & naturalis, *Vultus* movetur & fingitur. *Vultum* ſibi fingere multi poſſunt, *formam* nemo. Donat. R.

Formosus eſt forma præſtans; *Speciosus* ſæpe pro pulchro ponitur. Vlpianus tamen ſpecioſas Perſonas dici affirmat clariſsimas Perſonas utriuſque ſexus. Immo & *formoſum* fortem quoque denotare, Douſa Fil. lib. III. Plautin. Explanation. Cap. XIII. in ſpec. ad Milit. Glorioſ. p. 267. auctor eſt. H.

Formosus & *pulcer* Vavaſſor in antib. p. 532. ita diſtinguit: Videntur *formoſa* non poſſe dici, quæ ſenſu carent, aut quibus quaſi ſenſus non tribuitur, ut, oratio, veſtis, domus formoſæ non dicantur, ſed pulchræ; *formoſus* tamen annus appellatur, ceu quædam quaſi perſona. *Venuſtus* item

item & *formoſus* ita differunt, ut illud tantum de feminino ſexu dicendum videatur, quia eſt a Venere, quam tamen differentiam non exacte obſervant veteres.

Fornax eſt Balneatorum, Piſtorum & Figulorum, a quo *fornicarius*, qui *fornacem* cuſtodit, & *fornicator*, qui in Balneo accendendi ignis curam habet. In genere autem deſcribitur *fornax*, quod ſit focus occluſus, calefaciendo conclavi deſtinatus. *Furnus* eſt Piſtorum tantum. Unde furnarius επνοκαυςης;, ſive καμινοκαυςης, & furnaria miniſterium furnarii. Suet. in Vitell. Antiochi cujuſdam *furnariam* exercentis filia. Ulp. ad Edictum 18. L. 29. D. ad Legem Aqu. Si *fornicarius* Servus coloni ad *fornacem* obdormiſſet. Paulus ad Vitellium 2. L. 14. D. de Inſtr. Continetur autem & *fornicator*.

Fors (1) eſt fatorum lex, *Fortuna* eſt eventus incertus. *Illa* eſt Græcorum ειμαρμενη; *Hæc* τυχη. Inde & *fortuna* pro Bonis atque Facultatibus nonnunquam uſurpatur. Sic Cicero ſtatim ab initio ferme Orationis pro Rabirio ſat mire dicit Fortunæ Opes, de cujus diſtinctione multa habet Clericus arte Crit. Vol. I. p. 228. ut multis inquit, confunduntur, quod loco Lucani lib. V. 61. & Curtii l. X. c. 5. comprobat. *Fors Fortuna* eſt fatalis eventorum cauſa. Accius in Andromeda p. 9. ubi Stephanus ex Nonio addidit, quod

fors

(1) *Fors* eſt Caſus temporalis; Fortuna ipſa Dea. Quem falli neceſſe eſt, ſi *fortem* poni etiam pro fortuna illa gubernatrice neget, quod exempla ſatis oſtendunt, a cel. Geſnero theſ. v. fors prolata.

fors ſit caſus temporalis; *Fortuna* vero ipſa Dea. Quibus natura prava magis, quam Fors & Fortuna obſuit. Lucil. lib. 12. Satyr. Aut *forte* omnino, aut *fortuna* vincere bello. Ter. in Phorm. Act. V. Sc. VI. v. 1. O *Fortuna*, o *Fors* Fortuna, quantis commoditatibus! In quem locum Donatus: *Fortuna*, inquit, dicta eſt incerta res. *Fors Fortuna* eventus Fortunæ bonus. Aliud *fortuna* eſt, aliud *fors fortuna*, nam *fors fortuna* eſt, cujus diem feſtum colunt, qui ſine arte aliqua vivunt, hujus ædes trans Tiberim eſt. Varro de L. L. V. 3. Dies Fortis Fortunæ adpellatus ab Servio Tullie rege, quod is fanum fortis fortunæ ſecundum Tiberim extra urbem Romam dedicavit Junio menſe, v. Geſn. theſ. l. c. Interdum tamen *fors* pro ipſa *fortuna* ponitur (1). Scaliger ad Manilium: Vulgus indoctum neſcit diſtinguere *forte* a *ſorte*. Catullus in Argonautica v. 237. ubi utraque Horatii Tuſcanellæ Editio, Baſileenſis nempe atque Hanovienſis pro Fors malunt legere Sors. Agnoſcam cum te reducem *Fors* proſpera ſiſtet. Tibullus: *Fors* juvat audentes. Hæc verba Tibullum nequaquam auctorem agno-

(1) *Fors* & *fortuna*, inquit Comenius, videntur eſſe fortuita, & fortuito contingere; quæ tamen non ſorte eveniunt, quia Deus eſt, qui alium præ alio fortunat. Alias fuere nonnulli ex Antiquis, quibus neque *fortuna*, neque *caſus* quicquam eſſent præter fatum. Omnia enim ex cauſarum connexione pendére putarunt. Alii maluere talia eſſe quædam; quædam vero ſine cauſa neceſſaria evenire. Quæ ſi eſſe poſſent in conſultatione poſita, *fortunam* fecerunt auctorem; Sin temere atque ab inanimis proficiſcerentur, v. g. Montis ruina, *caſum* nominarunt. Hæc Iul. Caſ. Scaliger Lib. III. Poetic. Cap. I. p. 188. Edit. V. Ex quo apparet, *fortunam* phyſice ſumtam eſſe in rebus ſecundum electionem; *Caſum* vero in iis rebus, quæ fiunt ſine electione.

agnoſcunt. Ovid. lib. II. Faſtor. Audentes *forsque* Deuſque juvat: quod eſt in veteri Proverbio: *Fortes fortuna* adjuvat. Taubmannus ad Plauti Bacch. III. 8. 75. nam ni illic hodie forte fortuna foret, ita commentatur. Fortuna, dea incerti eventus: culta, quæ poſſet prodeſſe & obeſſe. Fors fortuna, dea proſperi eventus, quæ tantum prodeſſe. Illa dubia dicta eſt, hæc etiam fors abſolute nonnumquam legitur; & colebatur ab infimæ ſortis hominibus, operariis, ruſticis, ſervis, & omnibus, qui ſine arte aliqua viverent. Invocatur a comicis ſervis, ut Hec. Ter. XXXIII. Phorm. 1. 2. & 5. 6. Hinc forte fortuna Eun. I. 2. & 3. 5. Alibi fors pro caſu. Unde forte adverbium, id eſt, fortuito. Lyl. Gyraldus in hiſtor. deorum, Fabricius, Donatus.

Fortis animo, *Robuſtus* & *Validus* corpore, *Agilis* actione, *Strenuus* animo & motu. *Fortem eſſe*, reſpicit animum; *Plus valere* corpus. Quia ſum *fortis*, tribuetis mihi (ſecundam partem) tum, quia *plus valeo*, me ſequetur tertia. Phædr. I. 5. R.

Fortitudo venientibus obſtat. *Patientia*, quod jam adeſt, tolerat & perfert. Cic. in Part. Orator. Magnitudo animi uno genere *Fortitudinem* & *Patientiam* complectitur. R.

Fratres dicuntur, qui eodem patre nati ſunt: *Germani*, qui eandem Matrem habent. Quam differentiam tradidit Varr. I. de Gradibus: Germanus, inquit, de eadem Genetrice natus eſt, non, ut multi, de eodem germine, qui tantum *fratres* dicuntur. Sed quod pace Varronis dicere liceat, vana eſt hæc differentia, nec ab idoneis Auctori-

bus

bus obſervatur. Alias datur inter *fratres* proprie ſic dictos hæcce differentia, ut alii ſint germani, qui ex eodem Patre, & eadem Matre procreati, alii uterini, qui ex eadem Matre, ſed ex diverſis Patribus nati, alii vero agnati, qui ex eodem Patre, ſed ex diverſis Matribus, orti. Ut vero Matris amor, quam Patris erga Filios longe eſt tenerior: itainter Fratres habere ſe videtur. Nam qui eadem Matre ſunt geniti, & Uterini vocantur, plus quam de ſubſtantia eadem participant. Vid. Lorini Tom. II. Comment. in v. 9. Pſal. LXVIII. p. 264. col. 1. B. Ter. in Adelph. Te habeam Fratrem, o mi Æſchine, o mi Germane! Id. in Andr. Act. I. Sc. V. v. 67. Si te in Germani Fratris dilexi loco: Hoc ergo differunt, quod Germani (1) ſunt, qui eundem utrumque Parentem habet. *Fratrum* nomen generale eſt, quo & *fratres* Germani continentur, & *fratres* Conſanguinei, qui de uno Patre nati ſunt, licet diverſas Matres habeant, & Fratres Uterini, qui ex eadem Matre tantum geniti ſunt, item Fratres patrueles, qui ex duobus Patribus procreantur, quæ omnia in Juriſconſultorum (leg. 1. §. 6. Novell. 118. c. 2. & 3. D. de Gradib.) & aliorum Auctorum Libris paſſim occurrunt.

Fremere eſt magnum ſonare. Virg. Georg. II. Fluctibus & fremitu aſſurgens Benace marino. *Fremere* eſt emittere ſonum varium & turbulentum, ſeu murmur edere præ ira, qualis exaudiri ſolet in tumultu populari; in hoſtili congreſſione & in

(1) *Frater* ex aliquo patre aut matre eſſe poteſt, Germanus ex ambobus iiſdem. Serv. R.

& in mari furentibus ventis, unde & *fremor*, qui eſt rumor Hominum, *fremitus* ferarum. Agret. *Frendere* cum gemitu vel iracundia miſerum aut minax ſonare. Virg. III. Æn. Luminis effoſſi fluidum lavit inde cruorem dentibus *infrendens* gemitu. *Frendere* eſt ſtrictis & concuſſis dentibus minaciter ſonare, ut faciunt irati & furioſi. Virg. I. Æn. v. 563. Cuncti ſimul ore fremebant. Id. III. v. 662. Dentibus infrendens gemitu.

FRONDES ſunt Arborum; *Folia* ſunt tam Herbarum & Florum, quam Arborum; cur autem Frondes Arboribus atque Plantis datæ, leg. Rhodiginus lib. XXXII. L. A. cap. 26. col. 1519. E. Lucr. Circum ſe foliis & frondibus involventur.

FRONDEUM eſt totum de frondibus, ut Truncus; *Frondoſus* vero eſt Lucus. Serv.

FRUGES (1), (2) ſunt, quæ filiqua, ſeu folliculo continentur, ut Faba, Lupinum, & reliqua Legumina; *Frumenta*, (3) quæ ariſtam habent, ut Triticum, Avena, Hordeum, & alia, quæ nondum demeſſa, appellantur Segetes. Cic. Olei & *Fru-*

(1) *Fruges* dicuntur omnia, ex quibus grana legimus. Sed *frugum* duo ſunt genera, frumentum & legumen. *Frumentum* eſt, ut triticum, hordeum & ſimilia, quæ falce metimus. Legumen autem, ut eſt, faba, cicer, & ſimilia, quæ non metimus, ſed manu legimus. Chriſtoph. in Virgil. Georg. I. R.

(2) Antiquos, eoſque litteras græcas ex latino agro plane exſtirpantes, pro Phryges etiam *fruges* dixiſſe, Ian. Laurenbergius in Antiquario p. 187. col. a. auctor eſt.

(3) A *Frumento* fit frumentarius, a, um, & frumentaceus, a, um. *Hoc* eſt ex frumento; *Illud* in frumento. Sic Blattæ dicuntur frumentariæ; Frumentaceæ autem non dicuntur. Edunt enim *frumentum*, non ſiunt e frumento. Goclen. Scalig. exerc Plin. p. 159.

& *Frugum* minutarum. Ulpianus ad Sabinum 28. L. 12. D. de Uſu & Hab. Neque foliis, neque oleo, neque *frumento*, neque *frugibus* uſurum. Sed interdum *frugis* nomen generale eſt, quando nempe denotat, quicquid, teſte Spigelio, ex fructu terræ in alimoniam vertimus. Nam Plin. XVIII. facit duo genera *frugum*; Frumenta, ut Avena, Triticum, Hordeum; Legumina, ut Faba, Cicer. Plin. L. V. ep. 6. Medicos (Tiberis) agros ſecat, navium patiens, omneſque fruges devehit in urbem, hieme dumtaxat & vere, & Julianus Juriſconſultus tradit L. 77. D. de Verb. Signif. *Frugem* appellari omnem reditum, non ſolum qui ex Frumentis aut Leguminibus; verum etiam, qui ex Vino, vel ex Piluis cæduis, vel Cretæ Fodinis, Lapicidinis percipitur. Qua notione *fruges* arbores dixit Cornificius: Ut folia, quæ, *frugibus* arbores tegmina gignantur.

Frui (1) eſt omnem rei fructum & commoditatem percipere, neque ad neceſſitatem modo, ſed & ad delectationem & compendium convertere; *Uti* ad neceſſarium vitæ uſum cultumque accommodare, *frui* eſt re aliqua delectari, ſine reſpectu ad alia commoda. *Utimur* vero re illa, in qua non conſtituimus finem, ſed alterius rei gratia. Dum *utimur* aliqua re, ulterius tendimus, dum

(1) *Frui* eſt alicui rei inhærere propter ſe ipſam. Ita Div. Auguſt. cap. 4. de Doctrina Chriſtiana. Valla lib. V. c. 5. Elegant. *Uti* eſt alterius rei gratia, *frui* nullius, ſed propter ſe. *Hoc* alterius finis, ad quem illud tendit: qui has habet, quieſcit & contentus eſt, qui *utitur*, nunquam conquieſcit, ſed ſemper ulterius tendit. Hinc præclara illa differentia apud Iureconſultos, inter uſum & uſumfructum. Imper. §. 3. Inſtitut. de Uſu & Habitat. R.

dum *fruimur* in illa quieſcimus. Utor armis, domo, liberis, præceptore, diligentia operaque, ut inde emolumenti aliquid bonique conſequar. *Fruor* bonis meis, tuo adſpectu, tuo colloquio, tuo cantu, i. e. delectationem voluptatemque percipio ex hac re, atque ex hujus rei uſu. Ita ſapiens honeſtis jocis & luſu *utitur*, ſtultus *fruitur*, ille jocatur, ut non deficiat a labore, hic tantum ut delectetur, ita *utimur* inſtrumento, non *fruimur*. Itaque plus eſt *frui*, quam *uti*. *Hoc* enim reſpicit caduca & fluxa. *Illud* vero conſtantia; juxta illud Auguſtini: *Utendum* eſt terrenis, ſed *fruendum* cœleſtibus. Alias *fruimur* noſtris rebus; *utimur* autem alienis. Conf. Scardii Lexicon Juridic. p. 390. col. b. Quod autem *frui* etiam paſſive uſurpetur, docet Joſ. Scaliger in Appendice ad Conjectan. in Varronis de L. L. Lib. p. 196. Edition. Stephan. Cato: Si quid eſt, quo *utar*, *utor*; ſi non eſt, ego ſum, cui per me *uti* atque *frui* licet. Cic. ad Curionem: Id cujuſque eſt proprium, quo quiſque *fruitur* atque *utitur*. Liv. lib. 2. *Fruantur*, *utantur* annona, quam furore fecerunt.

Frustror (1) Verbum commune utrumque ſignificat, fallo & fallor; *Fruſtra ſum* eſt fallor & decipior, in quibus verbis multifariam implicatis facete luſit Ennius in Satyris. Nam, qui lepide poſtulat alterum *fruſtrari*, quem *fruſtratur*, *fruſtra* eum dicit *fruſtra* eſſe, nam qui ſeſe *fruſtra*-

(1) Pro *fruſtrari* Veteres etiam *fruſtrare* dixiſſe, teſtatur Pomponius in Majali his verbis: Miſere me eorum, qui ſine fruſtis ventrem *fruſtrarent* ſuum.

ſtrari quem *fruſtra* ſentit. Qui *fruſtratur*, is *fruſtra* eſt: ſi non, ille eſt *fruſtra*. Quorum verſuum ſenſus eſt: Qui ſtudet alium lepide fallere, non ſtatim poteſt dicere, eludi ac *falli* eum, quem ipse fallere vult. Nam ubi quis ſentit *fruſtra* alium operam dare, ut ſe *fallat*: tum niſi fallitur is, cui fallacia tenditur, fruſtra eſt is ipſe, qui eum *fruſtrari* conabatur.

FULGET natura, ut Ignis Sol; *Splendet* raſura atque artificio, ut Aurum & Argentum; *Candet* autem Carbo & Ferrum in igne: *Nitet* corpus cultum a natura vel artificio. Haud uſquequaque tamen hoc diſcriminis ſcriptores obſervant. Serv.

FULMEN eſt telum ipſum, quod emittitur ſeu eſt Fulguratio cum ipſo Telo in terras producta. (Virg. Georg. lib. I. Ipſe pater media nimborum in nocte coruſca fulmina molitur dextra.) Sumitur & *fulmen* eleganter quoque metaphorice. Ut cum Cicero vocat Scipiones Romani Imperii Fulmina; vel cum dicit Orationis Fulmina. Conf. Doleti Phraſes, ſeu Formul. L. L. fol. 16. fac. b. col. 2. *Fulgur* eſt ignis ſive coruſcatio, cum Fulmine emicans (1); *Fulgetra* eſt *fulgor* tantum ſine *fulmine*. Cic. II. de Div. Tum & *Fulgura* & *Tonitrua* exiſtere. Si autem nubium conflictu ardor

(1) Perottus in Cornucopiæ Epig. XXVII. col. 791. lin. 57. ſeq. dicit, quod *Fulgur*, & *Fulgetrum* immo & *Fulguratio* dicatur lux illa, & quaſi vibratio luminis, quæ ante cernitur, quam Tonitruum audiatur, cum ſimul fieri certum ſit. Nec mirum eſt, quoniam lux ſonitu longe eſt velocior. Sed eruditus Comenius inter hæc vocabula hanc conſtituit differentiam: Cum fulgurat (inquiens) *Fulgur* eſt; cum Fulgura iterantur, *Fulgetrum*; cum Fulmina intermiſcentur; *Fulminatio*. (*Fulguritum* dicitur fulgure tactum vel exuſtum. Non.)

dor expreſſus ſe emiſerit, id eſſe *fulmen*. Sen. Natur. Quæſt. I. Nubes mediocriter colliſæ *Fulgurationes* efficiunt, majore impetu pulſæ *fulmina*. Frequenter tamen *fulgur* pro *fulmine* uſurpatur. Cic. I. Div. De *fulgurum* vi dubitare num poſſumus? Suet. in Aug. Cum expeditione Cantabrica per nocturnum iter lecticam ejus *fulgur* perſtrinxiſſet, ſervumque prædicentem exanimaſſet. Id. in Domit. Continuis octo menſibus tot *fulgura* facta auditaque ſunt, ut exclamaverit: Feriat jam, quem volet. Plin. lib. 35. Si in nube lactetur flatus, aut vapor, *Tonitrua* edi; ſi erumpat ardens, *fulmina*; ſi longiore tractu nitatur, *fulgetra*. Id. L. 15. Colitur ficus, arbor in foro ipſo ac Comitio Romæ nata, ſacra *fulguribus* ibi conditis.

Fultio, cum fit; *Fultura*, cum facta eſt, dicitur, ut quid ſtet firmiter, idoneis fulcitur *fulcris*, ſive *fultionibus*, præfulciturque tempeſtiva *fultura*, antequam ruat. Front.

Fundatum dicitur, quod principia habet, in quibus prudentiæ ſignum eſt; *Conſtitutum* vero eſt, quod habet exædificationem, quod virtutis eſt indicium. Goclen. H.

Fundere & *Effundere* ſeparat Sen. ad Lucil. Fabianus mihi non *effundere* videtur Orationem, ſed *fundere*. Adeo larga eſt & ſine perturbatione non ſine curſu tamen, veniens. Nimirum *fundere* eſt ſenſum in omnes partes, (liquorem imprimis) ſpargere; ut *fundit* Sol radios, Artifex metallum; *Effundere* autem eſt uno impetu ſine modo projicere, ut Populus concitatus ſe *Effundit*, Prodigus *effundit* opes Cic. II. off. Multi

patrimonia *effuderunt* inconſulte largiendo. *Fundere* eſt ſupina manu libare, quod fit in Sacris ſupernis; *Vergere* eſt converſa in ſiniſtram partem manu, ita fundere, ut ſuperne convertatur, quod in infernis fit. Serv.

Funestum eſt; quod luctu dignum eſt; *Luctuoſum*, quod poſt mortem affert luctum; ideoque omnino eſt grave. Goclen. H.

Fungi eſt agere; *Defungi* vero peragere atque perficere. Agr. Lucretium autem *Fungi* pro pati non inique perſæpe poſuiſſe, Schoppius lib. III. Veriſimilium Cap. 6. p. 153. docet. H.

Funis (1) eſt major craſſiorque: *Reſtis* minor. Unde in Navibus *funes*; in Lectis & Sellis *Reſtes* dicuntur. Varro I. de R. R. Sic quæ fiunt de cannabi, lino, junco, palma, ſcirpo, ut *funes*, *Reſtes*, *Tegetes*. Ib. Sic ubi cannabim, linum, juncum, ſpartum; unde Lineas, *Reſtes*, *funes*, facias, quibus nectas boves. Colum. XI. illinitur vel nauticis veteribus *funibus*, vel quibuslibet aliis *reſtibus*. Cato de R. R. Lecto *reſtibus* ſubtento. Lucil. Satyr. 6. Tres a Deucalione grabati *reſtibus* tenti. *Laqueus* fere eſt, qui artus & ligamina artuum habet.

Funus (2), (3) eſt cadaver jam ardens; quod dum

(1) Funis aurea (in Fœmin. gen.) dicit Lucretius. Quid autem proprie ſit iſte Funis aureus, tradit Turnebus lib. V. Adverſ. cap. 25. col. 165. ſeq. Tom. I.

(2) *Funus* eſt pompa exequiarum; dictum a funalibus. Et enim noctu efferebantur propter ſacrorum celebrationem diurnam. Donat. R.

(3) Alias *Funebres Umbras* adumbrationem ſepulturæ in inani Sepulchro eſſe, teſtatur idem Turnebus lib. XXIII. Adv. cap. 3. col. 809. Tom. II.

dum portatur, *Exequias* dicimus, crematum *Reliquias* & *Buſtum*, conditum jam *Sepulchrum*, Serv.

Furca & *Patibulum* olim multum differebant. Nam *furca* proprie eſt inſtrumentum biſulcum, vel triſulcum, quo aliquid perfoſſum portatur, & eſt lignum geminum in modum litteræ V. ita ut initium & caput eſſet a tergo hominis, qui eam ferret; inde paulatim divaricatum circa pectus & humeros ad manus volam pertingebat; *Patibulum* vero erat ſtipes tranſverſus, quem noxii diſpeſſis in eum manibus circumferant, priusquam tollebantur in crucem. *Illa* erat levior pœpa Servorum, qui ob minima delicta (in exemplum) circumduci ſolebant collo *furcæ* inſerto, unde Furciferi dicti, vid. Schardii Lexicon p. 395. col b. *Hoc* erat ſupplicium damnatorum ad crucem. Suet. in Ner. Cum comperiſſet nudi hominis cervicem inſeri *furcæ*, corpus virgis ad necem cædi. Plaut. in Carbonaria: *Patibulum* feram per urbem, deinde affigar Cruci. Salluſt. VI. Hiſtoriar. *Patibulo* eminens affigebatur. Sed poſterior ætas *furcam* uſurpavit pro *Patibulo*, quo fures ſuſpenduntur. Iſidorus lib. 5. Etymologiar. *Patibulum* vulgo Furca dicitur, quaſi ferens corpus. Suſpenſum enim & ſtrangulatum hæc exanimat.

Aliud eſt *furfuraculum* ſeu *perforaculum*, aliud *terebra*. Differunt autem eodem modo, quo apud græcos τερετρα & τρυπανα. Græcum epigramma de inſtrumentis fabrilibus: Τρυπανα, δ' ευδινητα, και ωκηεντα τερετρα. Terebra eſt τερετρον, perforaculum τρυπανον. Salmaſ. exerc. plin. p. 774.

Furioſus (1) eſt, qui ita jactatur agitaturque, ut neque corpore, neque animo conſiſtere poſſit; *Inſanus* (2) eſt, qui non habet mentem integram, qui mente captus eſt, & ob hoc non ſervat modum, minuſque ſapit, quam Stultus, unde patet, *furorem* eſſe temporis, *inſaniam* perpetuam, furioſum plus ſignificare, quam inſanum eſſe. Nam, ut ait Plato in Timæo: *Δυο δ' ανοιας γενη, η μεν μανια, η δ' αμαθια*: id eſt, Duo Amentiæ genera, alterum quidem iaſania, alterum verò inepta Stultitia. Ter. in Euhucho Act. II. Scen. II. v. 23. Hic homines prorſus ex *Stultis* inſanos facit. Hor. l. 2. Sermon. Satyr. III. v. 158. ſeq. Quis avarus? Stultus & inſanus. Cic. lib. 3. Tuſc. Itaque non eſt ſcriptum: ſi *inſanus*, ſed ſi *furioſus* eſſe incipit.

Furtim, i. e. clandeſtine, *heimlich und verſtohlener Weiſe*, ejus Oppoſita ſunt libere & palam, Cic. l. II. de N. D. Itaque Beſtie *furtim*, ut dixi, fruuntur, Domini palam & libere; cum incipit, *Furaciter* quaſi artificioſe a conſuetudine furandi; *furtive* quod jam ablatum. Ergo *furtim* & *furaciter* furax; *furtive* locus fuit. Fronto.

Fusco album opponitur; *Nigro* candidum. Fr. G. Dif.

(1) *Furioſus* eſt, a quo furor nunquam recedit, *furiatus* vero, qui furit ex cauſa Serv. R.

(2) Inſaniam enim cenſuerunt inconſtantiam, inſanitatem ſanitate vacantem: poſſe tamen tueri mediocritatem officiorum, & vitæ communem cultum atque uſitatum. Furorem autem eſſe rati ſunt mentis ad omnia cæcitatem, quod cum majus eſſe videatur, quam inſania, tamen ejuſmodi eſt, ut furor in ſapientem cadere poſsit, inſania non. Non. R.

G.

GALEA & *Caſſis* differunt. *Galea* capitis fuit munimentum, fictum ex felis vel muſtelæ, quæ γαλεη dicebatur, corio, ut *Caſſis* ex ferro. Iſiodorus lib. XVIII. c. 18. *Caſſis* de lamina eſt, inquit, *galea* de corio. Unde hæc duo diſtinguit Tac. Germ. VI. 4. Vix uni alterique *caſſis*, aut *galea*. v. Sam. Pitiſci not. ad Curt. V. 13. Polybius tamen, Livius, Dion. Halicarnaſſenſis & Plutarchus æneas quoque *galeas* cognoſcunt, v. Poeſchelii comment. ad Polyb. de Mil. Rom. p. 128.

GALLICUS & *gallicanus* differunt. Heumannus ad Cic. Cat. III. 3. 1. *gallicanæ* copiæ ita differunt a *gallicis*, ut *gallicæ* vocentur, quæ conſtant e gallis, *gallicana* quæ in Gallia verſantur. Romanorum copiæ. Ita in orat. pro Quinctio c. 4. dicitur negotium *gallicanum*, quod romanus aliquis habet in Gallia. Et in fragmento orat. in Piſon. p. 529. edit. Græv. Primus enim gallus, deinde *gallicanus* haberi cœptus eſt. Eodem modo a Cic. l. XIII. ep. 36. Siculus vocatur, qui natus eſt in Sicilia, at ep. 38. quæſtura ſiciliensis, quam geſſerat in hac inſula Cicero. Atque aliud eſt exercitus germanicus, aliud exercitus germanicanus apud Eutropium l. X. c. 7. n. 7. Sic & a græco differt græcienſis apud Gell. l. XIX. c. 10. & Plin. l. IV. c. 2. a romano romanenſis, ab hiſpano hiſpanienſis, de quo poſtremo vocabulo v. Fabri Lex. Bellum hiſpanienſe in Cic. or. pro lege Man. c. 4. & 10. hiſpanienſis pœnorum exercitus apud Liv. XXIII. c.

28. & apud eumdem c. 48. libri ejuſdem, exercitus romanorum hiſpanienſis.

Gallus natione; *Gallicus* ſeu *Gallicanus* ex Gallia. Fronto.

Aliud eſt *garum*, aliud *muria*. Nam *muria* ex thrynnorum, *garum* ex ſcombrorum tabe conficiebatur, quæ & liquaminis nomine, & liquoris ſociorum vocabatur. Et *muria* pauperum tantum erat, contra *garum* divitum, unde & faſtoſum a Martial. L. III. ep. 102. vocatur. Manilius lib. V. ſub finem *garum* ſive liquamen elegantiſsime deſcribit: Hinc ſanies pretioſa fluit, floremque cruoris evomit, & miſto guſtum ſale temperat oris, v. Scaliger lect. auſ. II. c. 28. Burmannus ad Quinct. 8. 2. De *garo* claſsicus eſt locus Plinii XXXI. 7. 8. Plura vide ſis in Geſneri theſ. v. *garum*.

Gaudeo commodo proprio; *Lætor* alieno. H.

Gaudium eſt affectio animi modeſte & conſtanter ſe efferentis (1); *Lætitia* vero eſt exultatio quædam animi effuſe & inaniter elati, eventu rerum expetitarum. *Hæc* cadit in quemlibet, & in turpibus rebus eſſe poteſt; *Illud* in ſapientem, & in rebus bonis ſemper eſt, ut ait Sen. ad Lucil. Im-

(1) Sive *Gaudium* illud dicimus, cum ratione movetur animus placide atque conſtanter: cum autem, & inaniter, & effuſe idem exultat animus, *Lætitia* geſtiens, vel nimia, dici poteſt. Leg. Doletus loc. perſæpe alleg. fol. 67. fac. b. col. a. Scalig. lib. I. Poet. cap. 2. p. 9. Lætitiam vocat animi in corpore ſano affectionem. Differt autem Lætitia ab Exultatione hunc in modum, ut hæc ſit in re; illa autem in ſpe, ſicuti Lorinus Tom. I. Commentar. in Pſal. IX. verſ. 3. p. 126. col. 1. B. ex Hieronymo probe adnotavit. Conſ. Gellii Lib. II. N. A. cap. 27. pag. 101. Edit. Tornæſian.

Imperfectis adhuc interſcinditur *Lætitia* ; Sapienti vero contexitur *Gaudium*. Ter. *Gaudia* ſua ſi omnes homines conferant unum in locum, tamen mea exſuperet *Lætitia*. Salluſt. in Catil. Varie per omnem exercitum *Lætitia*, Mœror, Luctus atque *Gaudia* agitabantur. Id. ib. Veluti ſervitute erepta *Gaudium* & *Lætitiam* agitabat (1). Hanc tamen confundit Cato in Orat. pro Rhodienſibus: Adverſæ res ſe domant & docent, quid opus ſit facto; Secundæ res, *lætitia* transverſum tradere ſolent a recte conſulendo atque intelligendo. Quo majore opere dico ſuadeoque, uti hæc res aliquot dies proferatur, dum ex tanto *gaudio* in poteſtatem noſtram redeamus. Plaut. in Pœn. V. IV. 124. Quam (2) hac me *lætitia* tanta & tantis affeciſtis *gaudiis*. Cic. I. in Catil. Qua *lætitia* perfruere? Quibus *gaudiis* exultabis? Liv. XXXIII. Occupati animi præſenti *lætitia*, nihil, quo vanius fieret *gaudium* ſuum, auribus admittebant. Id. XXXVI. Elatum inſolentem juvenem immodico *gaudio*. Exultatio membrorum atque corporis *lætitiam* deſignat. Agræt. Cic. lib. IV. Tuſc. Quæſt. Atque ut confidere decet, timere non decet; ſic quidem *gaudere* decet, *lætari* non decet: quoniam docendi cauſa a *gaudio* *lætitiam* diſtinguimus.

GEM-

(1) *Gaudium* eſt, cum animus exhilaratur aliqua re grata atque jucunda, neque tamen ita ad exteriora diffunditur ultra modum, ut facile appareat. Lætitia vero eſt, cum ita movetur animus aliqua re jucunda, ut & ad exteriora egrediatur ille motus, & maxime in vultu appareat in ipſo homine. Hinc dicunt Stoici, gaudium in ſapientem cadere poſſe, lætitiam non poſſe. Chriſtoph. in Virg. Georg. I. R.

(2) Heic utraque Taubmanniana Editio atque diverſæ Lambini pro *quam*, commodius *cum* ſubſtituunt.

Gemma proprie eſt oculus vitis, quem primo Vere emittit. Deinde per ſimilitudinem eſt omnis lapillus pretioſus, cujuscumque coloris vel naturæ ſit; *Margarita*, ſive *Margaritum* eſt concharum partus, qui apud rubrum Mare coaleſcit. Cic. Orat. 6. in Verr. Nego vilam *Gemmam*, aut *Margaritam* fuiſſe. Suet. in Aug. *Gemmas*que ac *Margaritas* quingenties LLS. una donatione contulerit. Plin. lib. 7. Inter ſpolia Darii, Perſarum Regis, unguentorum ſcrinio capto, quod erat Auro, *gemmis*que ac *margaritis* pretioſum: Servius Grammaticus hæc diſcernit, ut *gemma* diverſi coloris ſit, *margarita* alba; *illa* integra; *hac* pertuſa. Vlpianus vero ad Sabinum XX. L. XIX. §. 13. & ſeqq. D. de Auro arg. *Gemmæ* ſunt, inquit, pellucidæ materiæ, quas, ut refert Sabinus Libris ad Vitellium, Servius a Lapillis ita diſtinguebat, quod *gemmæ* eſſent pellucidæ materiæ, velut Smaragdi, Chryſoliti, Amethyſti; *Lapilli* autem contrariæ ſuperioribus naturæ, ut Obſidiani, Vejentani; *Margaritas* autem, nec Gemmis, nec Lapillis contineri ſatis conſtitiſſe, ibidem Sabinus ait, quia e concha apud rubrum Mare & creſcit, & coaleſcit. Quam Differentiam ſoli Juriſconſulti agnoſcunt, ceteri Auctores non obſervant, qui *Gemmæ* & *Margarita* Vocabulis ita, ut prius dixi, fere utuntur, & *Lapilli* Nomen communiter tribuunt *Gemmis* & *Margaritis*, ut Catullus, cum dixit: Pelluciduli delitiis Lapides, *Gemmas* intellexit; *Margaritas* Horatius. Vid. Ejuſd. lib. I. Sermon. Sat. II. v. 80. & lib. II. Epiſt. II. v. 180. 181. & 182. ubi talia Cimelia videtur prorſus contemnere.

Ge-

Genæ ſunt (palpebræ ſeu) membranæ ſuperiores inferioreſque, quibus oculus aperitur & clauditur, ut Ennius de dormiente : Imprimitque genam genæ. *Malæ* autem ſunt eæ faciei partes, quæ infra oculos eminent, rotundæ, in ſpeciem Mali. Sed Vetuſtiſsimi Genas pro Malis dixerunt, ut obſervavit Plin. XI. his verbis : Infra oculos *Mala* homini tantum, quas priſci Genas vocabant, 12. Tabular. Interdicto radi a fœminis eas vetantes. Et *Malæ* appellantur etiam partes intra os. Plaut. in Bacchidib. Act. IV. Sc. II. v. 16. Ne nuci frangibula excuſsit Malis meis. Id. in Trinummo : Ambabus Malis expletis vorem.

Gena eſt membrana, oculos tegeas; *Cilium*, quod alias extremus Genæ ſuperioris eſt ambitus, habet pilos; *Mala* eſt pars infra oculos, Ruboris ſedes; *Bucca* quaſi follis infra illam. H.

Generale eſt, quod omnes Species, quæ ſub Genere ſunt, includit, ut, homo omnes homines; mare omnia maria, *univerſale*, quod omnia rerum genera univerſim continet, ut animal homines & bruta. Cic. in Acad. Qui loquitur de *univerſis*, nihil excipit. Quid enim poteſt eſſe extra *Univerſum*; Hinc Juriſconſulti recentiores Judicium *generale* appellant, cum Actor in *genere* multas & diverſas res ſimul petit, ut ſi agit Negotiorum geſtorum, Tutelæ, aut pro Socio; quibus Judiciis qui conveniuntur, hi multas res ſimul adminiſtrarunt : *Vniverſale* ubi petitur Ius univerſum, ut in Iudicio Bonorum Poſſeſsionis vel Familiæ erciſcundæ, in quibus ipſum Ius Poſſeſsionis & Hæreditatis, non illa, ex quibus conſtat, inſpicitur. Quæ Differentia, etſi magnos Auctores habet, mihi

mihi tamen ideo non probatur, quod Veteres nulla Univerſalia Iudicia nominant, ſed tantum *Generalia* & *Specialia*, ut Paulus ad Sabinum VI. 6. l. 39. D. pro Socio: Quod Sabinus in omnibus bonæ fidei Iudiciis exiſtimavit, ſive *generalia* ſint, veluti pro Socio, Negotiorum geſtorum, Tutelæ, ſive Specialia, veluti Mandati, Commodati, Depoſiti. Hic obiter notandum, quod Adverbium *generaliter* longe ſit ſtrictius Adverbio *univerſaliter*, quemadmodum Philippus Decius in Enarrat. in Regul. I. Tit. ff. de Regul. Iur. num. 18. p. 7. col. b. oſtendit. H.

Genero, *Pario*, *Gigno* differunt, ſed quidem non perpetuo, ita: vir *generat* mulierque *parit*, ſed *gignit* uterque. R.

Genetrix eſt, quæ genuit, vel peperit, vel generis originem dedit, ut Venus *genetrix* a Romanis culta; *Mater* eſt tam illa, quæ aluit & educavit, quem quæ genuit, in genere dicitur Mater fœtum pariens, quomodo etiam differunt *genitor* & Pater. Virg. lib. VIII. Geminos huic ubera circum ludere pendentes pueros & lambere matrem. Plaut. In Prol. Menæchm. v. 19. 20. & 21. Ita forma ſimili pueri, uti *Mater* ſua non internoſſe poſſet, quæ mammam dabat: Neque adeo *Mater* ipſa, quæ illos peperat. Arnob. lib. VII. *Genetrix* & *Mater* Superſtitionis, Etruria. Id. lib. II. *Genitore* illo ac *Patre* prolatas.

Genus (1) eſt initium cujuſque Ortus, quod vel a Patria ducitur, vel a Parentibus (2); *Gens* eſt

(1) *Genus* Familiæ, *Gentem* regionem recte dicimus. Agræt.
(2) Et ſic *Generis* nomine omnes utriuſque ſexus venire, De-

eſt principium Familiæ ; *Stirps* eſt pars *gentis* , ut Cornelii omnes unius ſunt *gentis* , & uno nomine continentur omnes . At vero partes iſtius *gentis* ſunt plures , diſcretæ cognominibus , eæque *Stirpes* & *Familiæ* nominantur , ut Cinnæ , Dolabellæ , Lentuli , Scipiones , Sullæ . Sic ergo *gens* *genus* & *ſtirpem* continet , non contra *genus* & *ſtirps gentem* . Cæſ. in Laudatione Iuliæ Amitiæ ; Maternum *genus* a Regibus ortum ; Paternum cum Diis immortalibus conjunctum eſt . Nam ab Anco Marcio ſunt Marcii Reges , quo nomine fuit Mater ; a Venere Iulii , cujus *gentis* Familia eſt noſtra . Papinianus Quæſtionum IV. lib. I. D. de Prob. Quotiens quæritur , *genus* vel *gentem* quis haberet , nec ne , eum probare oportere . Cic. in Lælio : Qui aliquamdiu propter ignorationem *ſtirpis* & *generis* in famulatu vixerint . Id. II. de Orat. Quum Marcelli a Liberti filio *ſtirpe* Claudii Patricii ejuſdem hominis hæreditatem *gente* ad ſe rediſſe dicerent , nonne in ea cauſa fuit de toto *ſtirpis* & *gentilitatis* jure dicendum ?

GENUS ad Vivos pertinet ; *Familia* & *gens* etiam ad Defunctos . *Genus* ad Nobilitatem ; *Familia* ad Copiam refertur , unde & paterfamilias dicitur . Donat.

GENS

Decius in Enarrat. in Reg. II. Tit. ff. de Regul. Iur. num. 65. p. 29. col. b. affirmat , allegans Baldum in l. 1. de Prob. ſic dicentem : De *Genere* meo dicuntur etiam , qui ſunt cognati . *Genus* & *Species* aliter accipi a Philoſophis , aliter a Legiſtis , Antonius Del Re in Tract. de Iuramento Calumniæ cap. 1. num. 11. p. 3. tradit . Dubium autem & Commune *Genus* apud Grammaticos ſic differunt , ut commune ſit rerum animatarum , dubium vero rerum fere inanimatarum . Genus & pro Modo ſumi , videndum eſt ex Giſanii Obſervationib. L. L. p. 100.

Gens eſt multitudo unius Populi, ſeu unius generis multiplicata propago, ut *gens* Romana (1); *Natio* eſt genus Hominum ex diverſis *gentibus* collectum, ſeu Hominum ex una Stirpe multitudo, ut *Natio* Græcorum, *Natio* Germanorum. Cic. lib. I. Off. Propior eſt ejuſdem *Gentis*, *Nationis*, Linguæ, qua maxime conjunguntur. Id. pro Fontejo: Exteris *Nationibus* & *Gentibus* oſtendere. Et de L. agr. Non *Gens* ulla, non *Natio* pertimeſcenda eſt. Tac. de M. G. Ita *Nationis* nomen, non *Gentis*, evanuiſſe paulatim. Ulp. lib. I. D. de Cenſib. Prope Barbaras *Gentes* & *Nationes* collocatas. Sed interdum *gentis* Nomen latius patet (2), ut cum vocamus Ius gentium, quod omnibus Nationibus & univerſo generi humano commune eſt, & *Natio* de ſingularibus Hominibus quoque dicitur: Cic. pro Sextio: Quæ eſſet noſtra *Natio* Optimatium. Plaut. in Menæch. *Natio* eſt hæc ita hominum, voluntarii atque portatores maximi.

Gesta ſunt publica; *Acta* privata. H.

Gestus eſt vultus & corporis moderatio; *Geſtio* rerum perpetratio. H.

Gibbus terga premit, cervicem *Struma* moleſtat. R.

Glacies eſt, quæ ex coitu aquæ conſtagnat; *Nix* ventorum ritu cadit. Alias *glacies* dicitur congelatus liquor & hyemis ornamentum: *Nix* vero

(1) Eccleſiaſticis, ſeu Theologis, *Gentes* dicuntur Ethnici infideles. Giſanius *Gentium* vox (loc. cit. p. 104.) pro iis fumi dicit, qui non ſunt Cives Romani.

(2) Ita *Nationes* non *Gentes* coaluiſſe paulatim &c. Tacit. ſub init. lib. de German. tradit. R.

vero eſt pluvia in lanæ formam concreta. Fronto.

Inter *gloriam* & *claritatem* diſtinguitur apud Sen. ep. CII. Quid interſit inter *claritatem* & *gloriam*, dicam. *Gloria* multorum judiciis conſtat; *claritas* bonorum. Enimvero eodem modo *gloria* a Cicerone definitur, Tuſc. III. 3. 2. *Gloria* eſt ſolida quædam res & expreſſa, non adumbrata; ea eſt conſentiens laus bonorum, incorrupta vox bene judicantium de excellente viro.

Gloria eſt conſentiens opinio & exiſtimatio multitudinis de dignitate cujuſquam, ſeu eſt frequens de aliquo fama cum laude, ſicuti inſit Perottus in Cornucop. Epigr. II. col. 57. lin. 38. Comparatur autem *gloria* glorioſis actionibus, & tunc vera dicitur. Ne autem gloriabundus prorſus vivat inglorius, ipſe de ſe & geſtis ſuis glorietur. Græci Κλεος *gloriam*, Δοξαν dignitatem vocant, & quidem obſervante Scaligero lib. III. Poetic. cap. 109. p. 371. ubi & τȣ Επαινȣ και Εγκωμιȣ p. 370. datur Differentia. *Laus* eſt clara ac illuſtris alicujus commendatio ſeu rei bene æſtimatæ prædicatio. *Illa* in tacita opinione; *Hæc* in aperta prædicatione conſiſtit, & illuſtrior eſt. *Illa* ab univerſis & ipſa fama proficiſcitur, *hæc* a ſingulis. Cic. I. in Catil. Sin autem ſervire meæ *laudi* & *gloriæ* mavis. Et in III. Omnia ornamenta *honoris*, monumenta *gloriæ*, *laudis* inſignia condi & collocari volo. Id. pro Arch. Ad populi Rom: *gloriam laudemque* celebrandam. Id. Nullam enim virtus aliam mercedem *laudum* periculorumque deſiderat, præter hanc *laudis* & *gloriæ*. Ad D. Brutum: Quæ ad tuam *laudem* & *glo-*

gloriam pertinebunt. Tac. lib. IV. Hiſt. A *laude gloriaque* Gentis exorſus.

Glorius eſt unius gloriæ; *Gloriator* non habet cauſam gloriandi; ſed tamen *gloriatur*; *Glorioſus* pluribus de cauſis cogitur. Alias eſt *glorioſus*, qui ſe vel inaniter jactat, vel alterius inani laudatione effertur & laudari quærit. Perottus. Front.

Gnatus filius; *Natus* pullus; Front. R.

Græcus qui ex Græcia eſt, ut *græcus* Homo (1) *græcum* vinum; *Græcanicus*, qui *græci* formam & ſimilitudinem habet, ut Veſtis *græcanica*, Trochleæ *græcanicæ* apud Catonem, h. e. Machinæ tractoriæ, quæ fiunt ad ſimilitudinem Græcæ Litteræ θ; *Græcienſis*, qui *græcis* frequens & uſitatus eſt. Varro l. 9. de LL. Itaque ut hic alia *græca*, alia *græcanica*, ſic Analogiæ. Gellius lib. XIX. Offendimus eum cubantem in Simpodio Græcienſi.

Grammaticus (2) & *Grammatiſta* ita diſtinguuntur, ut *Ille* ſit abſolute perfecteque doctus Litterarum; *Hic* mediocriter eruditus; *Ille* latine poteſt ſcribere; *Hic* ſaltem Latina intelligit. Suet. de claris Gramm. Sunt, qui Litteratum a Litteratore ita diſtinguunt, ut Græci *grammaticum* a *grammatiſta*, & *illum* quidem abſolute, *hunc* medio-

(1) Sic dicimus quoque Homo Romanus, Homo Italicus, Homo adoleſcens, Homo novus, Homo valens, &c. qui omnes ſunt loquendi modi a divina illa Vetuſtate celebrati; a ſupervenienti vero Barbarie, Hadriano Cardinale de Serm. Lat. p. 195. loquente, neglecti.

(2) *Grammaticus* eſt, qui veteres Libros, & Codices emendat, corrigit, explicat, diſtinguit, qui hodie Criticus dicitur. R.

diocriter doctum exiſtiment. Id. Ib. Legerat in Provincia quoſdam veteres Libellos apud *Grammatiſtam*. Confirmat illam Auguſtinus lib. I. conf. Adamaveram latinas litteras non quas primi magiſtri, ſcil. grammatiſtæ, ſed quas docent, qui grammatici vocantur. Similiter Ælius Lampridius in Alexandro Sev. ſive Grammatiſtas, quos Severus in pueritia habuit, diſtinguit a grammaticis, quibus in patria Romæque uſus eſt. Idem diſcrimen obſervat Iulius Capitolinus in M. Antonio Philoſopho: Uſus eſt magiſtris ad prima elementa Euphormione litteratore. Et mox: Uſus præterea grammaticis græco Alexandro, cet.

Grandis (1) ad partem ætatis pertinet, & idem eſt, ac creſcendo factus magnus, ut grandis Natu; *Major* generaliter & ad ſummam Ætatis refertur. Ponitur etiam ad comparationem Ætatis. *Grande* (2) incremento; *Magnum* amplitudine; *Immane* præcipuæ amplitudinis eſt. Front.

Gratia malæ & bonæ rei cauſa. Nam ſic dicimus inimicitiarum ut beneficii gratia. Ita, ut Salluſt. opprobrii *gratia*. Cicero religionis & ſupplicii *gratia* colendam & fruendam tradiderat. Et Ter. Qui referam ſacrilego illi *Gratiam*? Agræt. R.

Gratias *agimus* verbis, *gratiam habemus* animo

(1) *Grandem* ad ætatem veteres retulerunt, non ad corpus, & in parte ætatis dicitur *grandis*, non in tota vita, niſi ſi addatur natu, ut *grandis* infans.. Don. R.

(2) Ejus Deminutiva ſunt *Grandiuſculum* & *Grandiculum*; Oppoſita vero adoleſcens, parvum & tenue. Leg. Gambarella l. c. p. 308.

mo & voluntate, *gratiam referimus* (1) vel *reddimus* factis; *Gratiam facimus*, cum remittimus aliquid, ne præſtetur, aut præſtiti religione ſolvimus. Cic. ad Terentiam: Huic utinam aliquando *gratiam referre* poſsimus, *habebimus* quidem ſemper. Plancus Ciceroni: Immortales *ago* tibi *gratias*, *agamque*, dum vivam. Nam *relaturum* me adfirmare non poſſum. Suet. in Aug. *Gratiam fecit* conjurandi cum tota Italia pro partibus ſuis, id eſt, remiſit neceſsitatem conjurandi. Id. in Domit. Equiti Romano jurisjurandi *gratiam fecit*, uxorum in ſtupro generi compertam dimitteret, quem ſe nunquam repudiaturum ante juraverat. Plaut. in Rud. Jurisjurandi volo gratiam facias, id eſt, ſolvas religione præſtiti juramenti.

Gratulamur in rebus lætis, *Gratias agimus* beneficiis acceptis, *gratificamur*, rem gratam facientes. R.

Gratus, qui gratiam refert, & eſt etiam in adverſis. *Jucundus* in proſperis. *Jucundus*, non qui lætus eſt, ſed qui eſt alteri cauſa gaudii. In *jucunditate* eſt gratia delectationis, in *gratis* eſt etiam

(1) *Gratiam referre* etiam in malam partem pro ulciſci, ſeu talionem reddere ſumi, Cicero Orat. pro Sylla auctor eſt his verbis: Permitto aliquid iracundiæ tuæ, do adoleſcentiæ, cedo amicitiæ, tribuo parenti. Quod ſi eſſet uſu, atque ætate robuſtior, eſſem idem, qui ſoleo, cum ſum laceſsitus. Nunc tecum ſic agam, ut tuliſſe potius injuriam, quam *retuliſſe gratiam* videar. Sic Ter. in Eun. Act. V. Sc. III. v. 2. Qui *referam* illi ſacrilego *gratiam*? Alias ex mente Goclenii in Obſerv. L. L. p.233. *Gratias agimus* beneficiis acceptis; *Gratificamur* rem gratam facientes; *Gratulemur* in rebus lætis, quando nempe Deo pro re bene geſta *gratiam agimus* maxime decentes. Vid. Oliverii Arzignanenſis Commentar. Hiſtoricus & Litteratus ad Val. Max. Lib. I, cap. 1, fol. 3. fac. a. Edit. Aſcenſ.

etiam commodi delectatio. *Iucundum* eſt dulce, & ſpecialius *gratum* eſt acceptum, & generalius *grata* eſt ægro medicina, verum inſuavis & injucunda. Sitienti potus & gratus & jucundus eſt. *Gratum* dicitur proprie illud, pro quo nos ſentire debemus, in quo differt a jucundo. *Gratum* eſt v. g. officium amici in luctu & dolore meo, non idem jucundum. *Jucunda* eſt aberratio inimici me petentis, ſe ipſum ferientis, ſed *grata* non eſt, h. e. nihil illi eo nomine debeo. Exempla rem demonſtrant, in quibus tamen ſunt etiam, in quibus magis ad jucunditatem & ſuavitatem, quam ad animum, quo illa excipiatur, reſpicitur. *Gratum* eſt, vox flebile gaudentis, certe animum gratum ſignificantis, ſi in malis aliquid tamen commode, & non nimis triſte accidat. Cic. Att. III. ep. 66. Iſta veritas etſi *jucunda* non eſt, tamen *grata* eſt. Lib. IV. famil. ep. 6. cujus officia jucundiora ſcilicet ſæpe mihi fuerunt, numquam tamen gratiora, ep. 2. Gratulatio tua etſi eſt mihi probatiſſima, quod ab optimo ſit animo, tamen hoc mihi multo jucundius eſt & gratius lib. X. ep. 3. Quæ omnia mihi *jucunda*, hoc extremum etiam *gratum* fuit.

GRAVARE differt a *gravari*. *Hoc* idem eſt, ac *graviter* ad aliquid perſuadere; *Illud* autem aliquid *grave* reddere. H.

GRAVIS ad vim, *Stabilis* ad tempus refertur. Donat. R.

GRAVITER, ſi facere nolo; *Acerbe*, ſi injuriis affligor. Pædian. R.

GREMIUM dicitur illa pars, quæ eſt intra complexum Femorum; *Sinus* vero intra Pectoris Bra-

chiorumque complexum, vel *Gremium*, eſt accinctæ veſtis ſecretum; *Sinus* vero concavitas, veluti in *Sinu* geſtantur Infantes, in *Gremio* foventur & reponuntur. *Gremium* veſtis receptaculum, interius jacens ſecretum, *Sinum* exterius expanſum receptaculum. Ter. in Ad. IV. V. v. 75. Hic non amandus? Hiccine non geſtandus in *ſinu*? Virg. I. Æn. v. 722. Hæret & interdum *gremio* fovet inſcia Dido. Id. VIII. Æn. v. 712. Pandentemque *ſinus*, & torta veſte vocantem, ceruleum in *gremium*. Hinc *ſinus* appellatur quæcunque veſtis laxitas, & proprie ea, quæ ante pectus deſcendit ſupra cincturam, apta rebus occultandis & abſcondendis, *gremium* autem dicitur a contrario, ab ingreſſu difficili. Nam Veteribus in toga *ſinus* ita laxi fuerunt, ut vel a ſiniſtra in dextrum humerum rejicerentur, vel a ſiniſtro humero in brachium, & interdum ad lumbos atque ima crura demitterentur. Suet. in Cæſ. Toga corpus obvoluit ſimul ſiniſtra manu *ſinum* ad ima crura deduxit. Quinct. lib. XI. Illud vero non ferendum, quod quidam rejecta in humerum toga: tum dextra *ſinum* uſque ad lumbos reduxerunt. Id. Ib. *Sinum* vero in dextrum humerum ab imo rejicere ſolutum ac delicatum. Et ab hac poſtrema ſignificatione manarunt locutiones proverbiales apud Ciceronem, Senecam, Tibullum, & alios, in *ſinu* eſſe, gaudere, flere, odiſſe, pro in occulto. In *ſinu* habere, Scævola Digeſtor. XXXI. l. 27. D. de Prob. Quod omnem fortunam & ſubſtantiam, quam a Matre ſuſceperat, in *ſinu* meo habui, id eſt, in fide & poteſtate mea. In *ſinum* convertere, vel conferre, pro in

rem

rem ſuam. Lamprid. in Commodo: Prædam omnem in *ſinum* contulit. Id. Ib. Qui etiam condemnationes in *ſinum* vertiſſe dicuntur. *Sinus* etiam pro *gremio* accipitur, quod oſtendit Scioppius his Petronii: Manum demiſit in *ſinum*, & pueri vaſculum pertractavit. Vorſt. lat. mer. ſuſpecta p. 26. Senecam *ſinum* pro *gremio* poſuiſſe, Kappius ad Jenſium p. 31. oſtendit: Si viſcera ſua in *ſinu* videt. Idem feciſſe Ovidium Jenſius l. c. ex Borrichio profert.

Qualis detur differentia mathematica inter *Gubernaculum* & *Remum*, tradit Henricus Monantholius in Commentar. ad Ariſtotelis Mechan. p. 76. his verbis: Diſsimilitudo eſt *Gurbernaculi* & *Remi* ex differenti loco, ad quem utrumque navim movet. Utrumque enim navim movet ad locum, qui contrarius eſt ei, ad quem Mare impulſum movetur. Movetur enim navis ad centri, cui eſt annexa, motum. Centrum autem in *Remo* eſt ſcalmus, in *Gubernaculo* cardo. Movetur hoc contra, quam depulſum Mare. Mare autem retrorſum recta a *Remo* depellitur; movet igitur *Remus* recta antrorſum navim. Contra Mare a *Gubernaculo* oblique impellitur, vel dextrorſum, vel ſiniſtrorſum. Movet igitur oblique Navim (quod eſt intelligendum de Puppi, non de Prora, quæ in partem, ad quam Mare movetur,) ſiniſtrorſum, ſi illud dextrorſum, vel dextrorſum, ſi illud ſiniſtrorſum. H.

Gustare & *ſapere* ita differunt, ut *guſtare* ſit ſaporem recipere; *ſapere* vero ſaporem dare. Homo dicitur *guſtare*; Cibus vero dicitur *ſapere*. Homo comedens *guſtat*, & cibus, qui comeditur,

ſapit. Hinc verſus. *Guſtat* lingua cibum, qui bene cumque *ſapit*.

GUTTA, utpote liquoris particula minima, fiat, ſeu, ut alii dicunt, manat, ſive profluit e *gutto*, ſeu *gutturnio*, non *guttatim*, ſeu rivatim: *Stilla* vero ex loco ſuperiore cadit. H.

H.

HABENA impuberum fere pœna erat: Minell. ad Horat. R.

HABERE (1) eſt rem detinere; ſive jure Dominii, ſive quo alio modo: *Tenere* (2) eſt corpore poſſeſsioni inſiſtere, licet Jus poſsidendi non competat; *Poſſidere* pro Dominio uti. *Hoc* ſolius Domini eſt & Liberi, qui utitur re ſua, & Jure poſſeſsionis fruitur. *Illa* duo cadunt etiam in Servum, Commodatarium, vel Uſufructuarium. Cic. pro Flacco: Hanc fiduciam commiſſam tibi *tenes* hodie ac *poſſides*. Livius XXXIV. Quæque procurator *tenuerit* pro Domino *poſſederit* Id. XXXV. Quod ille bello captum *poſſideret haberet*que. Florentinus Inſtitut. 8. l. 18. D. de Accept. Quodve Tu meum *habes*, *tenes*, *poſſides*. Ulpianus ad Edictum 49. l. 38. D. de Verb. Oblig. Plane ſi *tenere* ſibi licere ſtipulatus ſit ſervus, utilem eſſe ſtipu-

(1) *Habere* etiam pro Habitare atque Morari apud Ciceronem atque Livium poni, Giſanius loc. perſæpe cit p. 105. teſtatur. Quod autem proprie ſit *habere* honorem, & *habere* honores, tradit Hadrianus Card. loc. cit p. 193.

(2) Tenere a *τείνειν*, h. e. tendere, derivatur. Ad tenendum enim aliquid nervos tendi eſt neceſſe. Ideoque Tenere idem eſt, quam apprehenſum habere.

ſtipulationem convenit. Licet enim *poſſidere* civiliter non poſsint; *tenere* tamen eos nemo dubitat. Id. lib. 69. l. 1. D. de vi arm. Quod autem ait Prætor; Quæque ibi *habuit*; ſi accipimus; ut omnes res contineantur non ſolum, quæ propriæ illius fuerunt, verum & ſi quæ apud eum depoſitæ ſunt, vel ei commodatæ, vel pignoratæ, quarumque vel uſum, vel uſumfructum, vel cuſtodiam *habuit*, vel ſi quæ ei locatæ ſunt. Cum enim dicit prætor *habuit*, omnia hæc habendi verbo continentur.

Habere poteſt etiam fur & nequam; *Poſſidet* nemo, niſi qui rei relictæ aut donatæ, aut emtæ dominus eſt. Ita in habente onus, in poſsidente jus eſt. Front. R.

Habitus intelligitur omnis corporis cultus ornatuſque: ut *habitus* militaris, religioſus, ſcenicus, denotat & *habitus* roboratam in animo conſuetudinem; cum proprie ſit, quicquid quis habet proprium. *Veſtitus* nomine ſola veſtimenta continentur. Unde M. Cato orationes inſcripſit, unam de *habitu*, alteram de *veſtitu*. Suet. in Cal. *Veſtitu* calceatoque & cetero *habitu* neque patrio, neque civili. Id. in Ner. In illo ſuo ſcenico *habitu*.

Has *manus* hujus dicimus, *Hanc manum* multos homines conjungentes. Agræt.

Hasta, quod aſtans ſolet ferri. *Jaculum*, quod ut jaciatur, fit. *Tragula* a trajiciendo. Varro. R.

Hebescit (1) quod natura obſtupeſcit; *Hebeteſcit*, quod amittit aciem. Front.

(1) Conf. Perotti Cornucopiæ Epigr. CXV. col. 1005.

Herbidum (1) locum dicimus, in quo Herba eſt; etſi aridus eſſe conſueverit; *Herboſum*, qui Herbam facile generat; etiamſi ad tempus aridus ſit. Agr.

Here quamdiu; *Heri*, quod idem eſt, ac die præcedente, quando. Ita enim quidam putant dici debere. Soſip.

Heros, i. e. Vir illuſtris & divinus, etiam de vivis: *Divus* de mortuo dicitur. Sunt enim *Divi*, qui ex hominibus fiunt, non tamen antequam extremum vitæ diem morte confecerint. Sic Baſſianus Caracallus de Fratre, quem occiderat: Sit *Divus*, dum non ſit *vivus*. Quamquam creſcente in dies adulatione multis Imperatoribus Romanorum adhuc vivis hæc appellatio eſt tributa, v. g. *Divus* Rudolfus, Ferdinandus, Leopoldus, &c. Leg. Goclenius loc. cit. p. 234.

Heus Adverbium vocantis; *Heu* Reſpondentis eſt & vox quoque Dolentis. (Eu laudantis. Agræt. Terent. Eu Phormio, id. Eu noſter, laudo). Agr.

Hiare (2) eſt ore aperto eſſe, ſeu eſt os diducere, vel tacitum tamen; *Hiſcere* eſt incipere loqui, auctore Diomede. Unde *hoc* convenit Homini tantum; *Illud* etiam, Inanimis, ſic qui oſcitat, *hiat*. Sed Flores, dum prorumpunt, *hiſcunt*. Ut cum diffinduntur, aperiuntur Ligna ariditate, Terra

(1) Alias dicitur *Herbidum*, quod eſt ex Herba, Herboſus autem locus dicitur Herbis abundans.

(2) *Hiare* eſt aliquid ſua te ſponte vel externa aliqua vi aperire vel diſcindere, ut tellus æſtu & lingua ariditate vel nimio labore hiant *Hiſcere* eſt tantum oris, & quidem humani, accipiturque pro eo, quod eſt loqui, aut os aperire ad loquendum, Anton. in Virg. Georg. I. R.

ra æſtu, Flores maturitate, tum dicuntur *Hiare*. Varro in Marcipore: Video *hiantes*, non audio. Salluſt. lib. 2. Hiſtoriar. Atque *hiavit* Humus multa vaſta & profunda. Virg. III. Æn. v. 313. Raris turbatus vocibus *hiſco*. Liv. XLIX. Neminem *hiſcere* adverſus ſe auſurum.

Hiberna ſunt Loca, ubi Milites hiemem tranſigunt, velut in Urbibus, Vicis. *Hibernacula* ſunt Tentoria ſcortea, ſub quibus hiberno tempore retinentur. Unde ſub Pellibus eſſe, & *Hibernare* dicuntur. Salluſt. in Jug. Milites menſe Ianuario ex *hibernis* in expeditionem evocat. Liv. V. *Hibernacula* etiam res nova militi Romano ædificari cœpta. Tac. V. Annal. Contractus deinde omnis exercitus ſub Pellibus habitus eſt ad reliqua Belli perpetranda. Sed interdum *Hibernacula* eadem, quæ *Hiberna*, vid. Giſanii Obſervationes in L. L. p. 109. Salluſt. in Iug. Exercitu in *Hibernaculis* compoſito. Liv. LIV. *Deinde* in *Hibernacula* Milites deduxit. Tac. in Ann. Legionum aliæ itinere terreſtri in *Hibernacula* remiſſæ.

Hirundo avis eſt, quæ tignis adhæret ſeu eſt Avicula æſtate tectis hærens, hyeme recedens. De *Hirundine* domeſtica agit Conradus Geſnerus lib. III. Hiſtor. Animal. p. 528. ſeqq. Eas autem diverſas eſſe, tradit idem ibid. p. 543. ſeqq. Vid. Plinii lib. X. Hiſt. Nat. Cap. XXIV. p. 176. & Notæ Marginal. noſtræ ad Theophili Piſtorii Ornithogamel. v. CCV. p. 26. Edition. Dreſdenſ. *Hirudo* eſt Vermis aquaticus, hærens cuti & hauriens ſanguinem. Inde & dicta ſanguiſuga. Agr.

Hispa-

Hispanos (1) cum dicimus, nomen Nationis oſtendimus; cum autem *Hiſpanienſes*, cognomen eorum, qui Provinciam *Hiſpaniam* incolunt, etſi non ſint *Hiſpani*. Fl. Soſip.

Historia eſt eorum temporum, quæ vidimus, vel videre potuerimus, dicta ἀπὸ τοῦ ἱστορεῖν, a videndo; *Annales* (2) ſunt eorum annorum & temporum, quæ ætas noſtra non novit. Vnde Livius: Ex Annalibus & Hiſtoriis conſtat. Serv.

Histrio eſt, qui perſonatus in Scenas Fabulas agit voce geſtuque, ſeu, qui alicujus perſonæ actiones hiſtorice, i. e. ad oculum repræſentat; Comenius, unde idem Actor dicitur, & Ludio, vel Ludius, & Cantor. *Mimus* vero eſt, qui hominum mores & dicta factaque geſticulationibus imitatur, germanis dictus *ein Rachaff*, *Voſſ ſentreiber*, a quo Pantomimus omnium Perſonarum, & Archimimus Perſonæ principis digniorisque effector. Nam è μιμεῖσθαι, quod eſt imitari, *Mimus* dicitur. Suet. in Veſp. *Archimimus* perſonam ejus ferens imitanſque, ut eſt mos, facta ac dicta vivi. Arnob. lib. 2. Quid Pantomimos, quid Mimulos, Hiſtriones, Cantores tuba, tibia, calamoque flatantes? Id. lib. 4. Quid *Pantomimi* veſtri, quid *Hiſtriones*, quid illa *Mimorum* atque exoletorum multitudo? Sed hæc Vocabula aliquando confun-

(1) Adde & Hiſpanicus, a, um. Vt Hiſpanicum Bellum, h. e. in Hiſpania geſtum; Hiſpanicus Gladius, i. e. in Hiſpania factus; Exercitus Hiſpanicus, qui conſtat ex Hiſpanis. Conf. Giſanii Obſerv. L. L. p. 109.

(2) Annales ſecundum annos ſunt congeſti, ut Taciti, & Dionis Caſſii hiſtoria. Hiſtoria autem eſt generalius. Hiſtoria orationes habet, affectus commovet, Annales non ita. vid. Gell. Schoetigen. R.

ſunduntur, ut quos Tac. lib. 13. vocat Hiſtriones, eoſdem Pantomimos Suet. in Nerone.

Homonymia una voce multa Vocabula deſignat (1); *Synonyma* multis vocibus idem teſtatur. Front.

Honestum ad formam; Unde Ciceroni honeſtus Eques idem eſt, ac probe ornatus ac ſplendide veſtitus Eques. *Liberale* ad vultum refertur. Donatus.

Honos (2) appellatur adminiſtratio Reipublicæ cum Dignitatis gradu, eaque vel cum ſumtu, vel ſine erogatione contingens (3); *Munus* autem, quod cum ſumtu, ſine Dignitate in Republica ſubimus. Itaque Honorem gerens non poteſt cogi, *Munus* aliquod titulo Dignitatis inſtitutum adminiſtrare; at Munus ſuſtinenti *honor* deferri poteſt, ut Juriſconſulti tradiderunt. Ulp. Diſputationum 1. l. 7. D. de Decur. Etſi majores annis ſeptuagin-

(1) Latine dicitur Æquivocum ab æque & vocando, quia v. g. iſto nomine *Cancer* æque Signum Zodiaci & Carcinoma vocatur, atque Piſcis. Ita vox *Canis Homonymis* eſt, ab æque vocando multas & diverſas res juxta verſum: Latrat in orbe *Canis*, nat in æquore, fulget in aſtris. Hæc Ioannes Herbinius, in Clave ad facilitatem & uſum Logicæ Lect. IV. p. 19.

(2) *Honor* dignitatis conſummatio, vel privatim vel publice *laus* ſecunda exiſtimatio recte factorum. Front.

(3) Aliquando Principatum, Terraſque in Feudum acceptas, & ſic ipſum Magiſtratum, denotat. Vnde *Honorem gerere* eſt Magiſtratum gerere. Leg. Scipionis Gentilis Liber ſingular. Orig. ad Pandect. p. 213. & Reineſii lib. III. Var. Lect. cap. 1. pag. 373. Giſanius loc. perſæpe alleg. p 110. ſeqq dicit; *Honorem* pro Honorario, Munere atque Stipendio quoque ſumi. Qualis autem detur Differentia inter *onus* & *honorem*, tradit Ioannes Girardus Epigramm. Legali XLVIII. p. 59. his verbis: Publica (ſi conſtat ſibi res) incommoda ſecum, Privatæ multum commoditatis habent. Te quoties *onero*, toties te ſemper *honoro*: Quid? quod *Onus* vitas, te quoque vitat *Honor*.

ginta ſint. *Munera* quidem civilia obire non coguntur; *Honores* autem gerere debent. Paulus lib. 1. Sententiar. *Honores* & *munera* non ordinatis omnibus, ſed potioribus quibuſque injungenda ſunt.

Sunt, qui putant, *hoplomachum* eumdem eſſe cum *mirmillone*. Perizonius ad verba Suet. Calig. c. 35. Threci, & mox *hoplomacho* comparuit, *hoplomachum* interpretatur mirmillonem, qui graviori armatura erat inſtructus. Lipſius Saturnal. l. II. c. 11. dubius animi eſt, ſeparetne *hoplomachos*, an cum mirmillonibus, aut Samnitibus confundat. Nam & in *mirmillonem* vox græca convenit, quia tectus armis; at verius fortaſſe in Samnitem, cujus nomen ante Ciceronem celebre deſiiſſe ſub imperatoribus videtur, & abiiſſe in *hoplomachum*. At res, armaque eadem. Feſtus *mirmillones* olim Gallos eſſe adpellatos monet. Lipſii verbis quod ſi fides habenda, utique *hoplomachus* differt a *mirmillone*.

HORRENDUS eſt teter & abominandus in rebus profanis; in ſacris *venerandus*, ut Virg. Æn. III. 677. Concilium *horrendum* & lib. 6. v. 10. *Horrendæque* procul ſecreta Sibyllæ. *Horridus* vero eſt incultus, aut durus, & rigidus. Id. Æn. IV. 251. Et glacie riget *horrida* barba. *Horridum* plerumque extans & prominens, ut in addito verſu: R. Varro in Sequiulyſſe: Tum equum mordacem, calcitronem, *horridus* miles ac vir non vitabat. Similiter *Horridula* Carmina, & *Horridulæ* Orationes apud Cic. *Horrendum* aliquando admirandum: *Horridum* deſpicabile aliquid adpellamus.

lamus. Virg. (1) Oculos horrenda in virgine fixit. Agr.

Horret corpus, *Trepidat* cum motu animi Fronto. Nec tamen hoc diſcrimen ſibi apud ſcriptores ſemper conſtat.

Hospes eſt, qui recipit & qui recipitur. Agr. *Hoſpes* ex humanitate & amicitia amicos gratis accipit, cui cum altero jus hoſpitalitatis intercedit. *Caupo* omnes mercede ſeu pecunia accipit, & ejus domus patet omnibus. Cic. lib. I. Divin. Cum duo quidam Arcades familiares iter una facerent & Megaram veniſſent, alterum ad *Cauponem* devertiſſe, ad *Hoſpitem* alterum. Interdum tamen hoſpes ſic confuſe dici videtur, ut non tantum *hoſpes* hoſpitem, ſed caupo quoque *hoſpites* accipiat. Cic. pro Cluentio 163. Hominem multorum *hoſpitum* A. Binnium quemdam *cauponem*. Quamquam ſi verum quærimus, & locus totus conſulitur, jocus eſt ac luſus in verbis *caupo*, *hoſpes*, invitare, hominem accipere, de via decedere. Rurſus *hoſpes* ac *peregrinus* ſæpe pro eodem. Sunt in eam rem apud Tullium teſtimonia quam plurima. Alias diſtincte II. contra Rullum 93. Nos autem, hinc Roma qui veneramus, jam non *hoſpites*, ſed *peregrini* atque advenæ nominabamur. Omnia ſunt perſpicua, ſi Geſneri notionem *hoſpitis* generalem ſpectes. *Hoſpites* ſunt, tam qui in privato alicujus *hoſpitio* ſunt, quam qui

(1) Hæc verba apud Virgilium fruſtra quæruntur. Sed lib. XII. Æneid. verſ. 70. ſic canit: Illum turpat amor, figitque in virgine vultus.

qui in publico; quod diverſorium, ſtabulum, vel tabernam meritoriam adpellamus tam qui recipit, quam qui recipitur.

Hospitium & *Diverſorium* peregrini eſt & ad tempus, proprie amici amicis; *hoc* in medio itinere; *illud* in illo loco, quo tendimus, & negotiorum noſtrorum cauſa per aliquod tempus commorari debemus. *Familiaritas* quotidianam requirit conſuetudinem; *Taberna*, ſeu *Caupona* pretio recipit, & ab ignotis præbetur. Goclen. H.

Hostia dicta, quod Dii per eam hoſtiantur; i. e. æqui ac propitii reddantur. Serv. in Æn. Virg. *Sacrificium* nominabatur, quoniam animal omne in ſe impurum mola ſalſa acceptum fiebat Diis. R. Hoſtia dicitur de parvis Animalibus, ut Ovibus & Volucribus: *Victima* de magnis, ut Tauris (1) Plaut. in Pſeudolo: Nolo *victimas*, agninis med. extis placari volo. Virg. II. Georg. 146. Hinc albi, Clitumne, greges, & maxima Taurus, *Victima*. Arnob. lib. 7. *Hoſtias* cædat & *Victimas*, Id. ib. Quoniam volucres *Hoſtiarum* quoque in numero ponitis. Gellius ita diſtinguit, ut *Hoſtia* a quolibet; *Victima* ejus, qui vicerit, manibus debeat immolari. Iſidorus vero: *Hoſtia* eſt, inquit, quæ ante Prælium commiſſum; *Victima*, quæ poſt Victoriam immolatur. Quam Differentiam refellit Etymon *Hoſtiæ*, quod tradit Ovid.

(1) Eruditus Hachenbergius in Germ. med. c. alleg. ſcribit, ipſas *Victimas* apud pleroſque olim commodaſſe humanum Sanguinem, effuſum ante *Deorum* Aras, & diro carmine devotum: introducta immani illa ac barbara Scytharum conſuetudine, qui *Deos* immortales hominum ſcelere ac ſanguine poſſe placari arbitrabantur.

Ovid. 1. Faſtor. 335. Hoſtibus a domitis *Hoſtia* nomen habet. Sed obſervavit jam jam Servius, hæc licenter confundere auctoritatem, v. Briſſonius de formulis l. I. p. m. 15.

Hostia eſt Ducis, cum ad Hoſtem proficiſcitur; *Victima* cum venit; *Holocauſtum* igne conſumitur; *Sacrificium* eſt generale. H.

Hostis eſt publicus, *Inimicus* vero privatus. Goclen. R.

Huiusce & *hujusque* diverſa eſſe tradit Victorinus in Libro de Orthographia his verbis; *Hujuſce* & *Hujusque* recte ſcribuntur, ſed ſuo loco utraque. Nam ab hocce & hacce fit *Hujusce Hujusque* autem aliud ſignificat, id eſt, uniuſcujuſque, conf. Briſſonii liber I. de Formulis pag. 52. Ego poſterioris ſignificationis exemplum apud idoneos Auctores nondum inveni; & credo ita differre ſola ſcriptura, propter affinitatem litterarum C. & Q. de qua diximus lib. 1. de Uſu antiquæ Locutionis. Itaque eadem eſt Fortuna *hujuſce* diei & *hujuſque* diei apud Ciceronem, Plinium & alios.

Humatus intelligitur humo contectus; Sic Inhumatus eſt inſepultus; Exhumatus vero e ſepultura extractus. *Sepultus* (1) quoquo modo conditus, ut qui in Sarcophago, Hypogæo, vel Pyramide ſitus eſt. Cic. I. Tuſc. Cujus hoc edicto admoneor, ut aliquid etiam de *Humatione* & *Sepultura* dicendum exiſtimem. Id. II. de Legibus: Quod nunc communiter in omnibus *ſepultis* ponitur,

(1) De hujus Vocabuli originatione vid. Perottus loc. cit. Epigr. XXX. col. 831. lin. 51. ſeqq.

tur, ut *humati* dicantur, id erat proprium tum de his, quos humus injecta contegeret. Vetus Inſcriptio: Inferendi in Area Humandi Sepeliendique Jus Poteſtaſque Eſto.

Humanitas & *Litteræ* ſæpe conjunguntur, ſed tum *Humanitas* ſignificat Doctrinam politiorem eleguantioremque, vid. Schardii Lexicon Juridic. p. 424. ſeqq. *Litteræ* Scientiam communium & variarum Artium Varro I. de R. R. Qui ſint *Litteris*, aliqua *Humanitate* imbuti. Cic. IV. in Verr. Tu ſine ulla bona Arte, ſine *Humanitate*, ſine *Ingenio*, ſine *Litteris* intelligis & judicas:. Id. pro Arch. Patiamini de ſtudiis *Humanitatis* ac *Litterarum* paulo loqui liberius. Id. II. de Orat. Homini non hebeti, neqne inexercitato, neque communium *Litterarum* & politioris *Humanitatis* experti. Et ad Tironem; Excita ex ſomno tuas *Litteras*, *Humanitatemque*.

Humaniter ſignificat φιλανθρωπως; *Humane* autem ανθρωπινως, quibus addendum Humanitus, quod idem eſt, ac humano more, quæ tamen differentia nimis jejuna atque coacta eſt. Weſterhovius ad Ter. heaut. I. 1. 47. Quod Chariſius & Diomedes grammatici ita diſtinguunt inter *humane*, *humanitus*, & *humaniter*, ut *humane* ſit ανθρωπινως, *humanitus* & *humaniter* φιλανθρωπως, in eo quidem falluntur. Plin. X. 36. Urſi humanitus ſtrati, i. e. ανθρωπινως, more hominum. Nonius *humanitus* & *humaniter* ισοδυναμα facit.

Humidum eſt, quod extrinſecus ſeu exterius habet aliquid humoris; *Madidum* vero ac *Vuidum*, quod intrinſecus, unde Vvæ dicuntur, ut tradit Ser-

Infra ad Dignitatem & Locum: *Intra* vero ad Numerum & Spatium refertur.

Infula, *mitra* & *vitta* diſcrepant, attamen haud raro confunduntur. Solerius de pileo p. 290. Non nemo *mitram* vocat *infulam*. Immo Hugo Victorinus l. 1. de ſacram. c. 55. *mitram*, tiaram, *infulam*, pileum, pro eodem accipit. In rigore tamen aliud fuit *infula*, aliud *mitra*. *Infula* enim erat faſcia lanea, partem capitis capillo tectam ad bina tempora aperiens, utrimque adſtricta & dependente vitta, ut propterea *infulæ* & *vittæ* ſæpe confundantur. In pontifice idem erat *infula*, quod in rege diadema. Geſn. in theſ. voce infula omnem rem diſtinctius exponit. *Infulæ* ſunt quaſi inferulæ, dependentia circa caput filamenta, quæ a *vitta*, ſeu *vittis* conſtringuntur. Non moramur Iſidorum, qui hæc permutare videtur, dum *vittas* ab *infula* dependentes facit, in quo conſentientem an præeuntem habet Servium ad Æn. X. 538. *Infula*, cui ſacra redimebat tempora *vitta*. *Infulas* dependiſſe a *vitta*, docet Lucr. I. 88. de Iphianaſſa, quæ ſimul *infula* virgineos circumdata cultus, ex utraque pari malarum parte profuſa eſt. Virg. Georg. III. 487. Lanea dum nivea circumdatur *infula vitta*. Ovid. ex Pont. III. 2. 74. Ambiat ut fulvas *infula* longa comas; Dumque parat ſacrum, dum velat tempora *vittis*. Semper ergo una fuit *infula* & *vitta*. Satis autem eſt, alterum menemoraſſe apud intelligentes rerum. Unde promiſcue nonnumquam hæc duo poni videntur, ſalva interim propria utriuſque ſignificatione.

Ingenium & *natura* eamdem quidem rem expri-

ſapit. Hinc verſus. *Guſtat* lingua cibum, qui bene cumque *ſapit*.

Gutta, utpote liquoris particula minima, fiat, ſeu, ut alii dicunt, manat, ſive profluit e *gutto*, ſeu *gutturnio*, non *guttatim*, ſeu rivatim: *Stilla* vero ex loco ſuperiore cadit. H.

H.

Habena impuberum fere pœna erat: Minell. ad Horat. R.

Habere (1) eſt rem detinere; ſive jure Dominii, ſive quo alio modo: *Tenere* (2) eſt corpore poſſeſsioni inſiſtere, licet Jus poſsidendi non competat; *Poſſidere* pro Dominio uti. *Hoc* ſolius Domini eſt & Liberi, qui utitur re ſua, & Jure poſſeſsionis fruitur. *Illa* duo cadunt etiam in Servum, Commodatarium, vel Uſufructuarium. Cic. pro Flacco: Hanc fiduciam commiſſam tibi *tenes* hodie ac *poſſides*. Livius XXXIV. Quæque procurator *tenuerit* pro Domino *poſſederit* Id. XXXV. Quod ille bello captum *poſſideret haberet*que. Florentinus Inſtitut. 8. l. 18. D. de Accept. Quodve Tu meum *habes*, *tenes*, *poſſides*. Ulpianus ad Edictum 49. l. 38. D. de Verb. Oblig. Plane ſi *tenere* ſibi licere ſtipulatus ſit ſervus, utilem eſſe ſtipu-

(1) *Habere* etiam pro Habitare atque Morari apud Ciceronem atque Livium poni, Giſanius loc. perſæpe cit. p. 105. teſtatur. Quod autem proprie ſit *habere* honorem, & *habere* honores, tradit Hadrianus Card. loc. cit p. 193.

(2) Tenere a *τείνειν*, h. e. tendere, derivatur. Ad tenendum enim aliquid nervos tendi eſt neceſſe. Ideoque Tenere idem eſt, quam apprehenſum habere.

ſtipulationem convenit. Licet enim *poſſidere* civiliter non poſsint; *tenere* tamen eos nemo dubitat. Id. lib. 69. l. 1. D. de vi arm. Quod autem ait Prætor; Quæque ibi *habuit*; ſi accipimus; ut omnes res contineantur non ſolum, quæ propriæ illius fuerunt, verum & ſi quæ apud eum depoſitæ ſunt, vel ei commodatæ, vel pignoratæ, quarumque vel uſum, vel uſumfructum, vel cuſtodiam *habuit*, vel ſi quæ ei locatæ ſunt. Cum enim dicit prætor *habuit*, omnia hæc habendi verbo continentur.

Habere poteſt etiam fur & nequam; *Poſſidet* nemo, niſi qui rei relictæ aut donatæ, aut emtæ dominus eſt. Ita in habente onus, in poſsidente jus eſt. Front. R.

Habitus intelligitur omnis corporis cultus ornatuſque: ut *habitus* militaris, religioſus, ſcenicus, denotat & *habitus* roboratam in animo conſuetudinem; cum proprie ſit, quicquid quis habet proprium. *Veſtitus* nomine ſola veſtimenta continentur. Unde M. Cato orationes inſcripſit, unam de *habitu*, alteram de *veſtitu*. Suet. in Cal. *Veſtitu* calceatoque & cetero *habitu* neque patrio, neque civili. Id. in Ner. In illo ſuo ſcenico *habitu*.

Has *manus* hujus dicimus, *Hanc manum* multos homines conjungentes. Agræt.

Hasta, quod aſtans ſolet ferri. *Jaculum*, quod ut jaciatur, fit. *Tragula* a trajiciendo. Varro. R.

Hebescit (1) quod natura obſtupeſcit; *Hebeteſcit*, quod amittit aciem. Front.

(1) Conf. Perotti Cornucopiæ Epigr. CXV. col. 1005.

Herbidum (1) locum dicimus, in quo Herba eſt; etſi aridus eſſe conſueverit; *Herboſum*, qui Herbam facile generat; etiamſi ad tempus aridus ſit. Agr.

Here quamdiu; *Heri*, quod idem eſt, ac die præcedente, quando. Ita enim quidam putant dici debere. Soſip.

Heros, i. e. Vir illuſtris & divinus, etiam de vivis: *Divus* de mortuo dicitur. Sunt enim *Divi*, qui ex hominibus fiunt, non tamen antequam extremum vitæ diem morte confecerint. Sic Baſſianus Caracallus de Fratre, quem occiderat: Sit *Divus*, dum non ſit *vivus*. Quamquam creſcente in dies adulatione multis Imperatoribus Romanorum adhuc vivis hæc appellatio eſt tributa, v. g. *Divus* Rudolfus, Ferdinandus, Leopoldus, &c. Leg. Goclenius loc. cit. p. 234.

Heus Adverbium vocantis; *Heu* Reſpondentis eſt & vox quoque Dolentis. (Eu laudantis. Agræt. Terent. Eu Phormio, id. Eu noſter, laudo). Agr.

Hiare (2) eſt ore aperto eſſe, ſeu eſt os diducere, vel tacitum tamen; *Hiſcere* eſt incipere loqui, auctore Diomede. Unde *hoc* convenit Homini tantum; *Illud* etiam, Inanimis, ſic qui oſcitat, *hiat*. Sed Flores, dum prorumpunt, *hiſcunt*. Ut cum diffinduntur, aperiuntur Ligna ariditate, Terra

(1) Alias dicitur *Herbidum*, quod eſt ex Herba, Herboſus autem locus dicitur Herbis abundans.

(2) *Hiare* eſt aliquid ſua te ſponte vel externa aliqua vi aperire vel diſcindere, ut tellus æſtu & lingua ariditate vel nimio labore hiant *Hiſcere* eſt tantum oris, & quidem humani, accipiturque pro eo, quod eſt loqui, aut os aperire ad loquendum, Anton. in Virg. Georg. I. R.

ra æſtu, Flores maturitate, tum dicuntur *Hiare*. Varro in Marcipore: Video *hiantes*, non audio. Salluſt. lib. 2. Hiſtoriar. Atque *hiavit* Humus multa vaſta & profunda. Virg. III. Æn. v. 313. Raris turbatus vocibus *hiſco*. Liv. XLIX. Neminem *hiſcere* adverſus ſe auſurum.

Hiberna ſunt Loca, ubi Milites hiemem tranſigunt, velut in Urbibus, Vicis. *Hibernacula* ſunt Tentoria ſcortea, ſub quibus hiberno tempore retinentur. Unde ſub Pellibus eſſe, & *Hibernare* dicuntur. Salluſt. in Jug. Milites menſe Ianuario ex *hibernis* in expeditionem evocat. Liv. V. *Hibernacula* etiam res nova militi Romano ædificari cœpta. Tac. V. Annal. Contractus deinde omnis exercitus ſub Pellibus habitus eſt ad reliqua Belli perpetranda. Sed interdum *Hibernacula* eadem, quæ *Hiberna*, vid. Giſanii Obſervationes in L. L. p. 109. Salluſt. in Iug. Exercitu in *Hibernaculis* compoſito. Liv. LIV. *Deinde* in *Hibernacula* Milites deduxit. Tac. in Ann. Legionum aliæ itinere terreſtri in *Hibernacula* remiſſæ.

Hirundo avis eſt, quæ tignis adhæret ſeu eſt Avicula æſtate tectis hærens, hyeme recedens. De *Hirundine* domeſtica agit Conradus Geſnerus lib. III. Hiſtor. Animal. p. 528. ſeqq. Eas autem diverſas eſſe, tradit idem ibid. p. 543. ſeqq. Vid. Plinii lib. X. Hiſt. Nat. Cap. XXIV. p. 176. & Notæ Marginal. noſtræ ad Theophili Piſtorii Ornithogamel. v. CCV. p. 26. Edition. Dreſdenſ. *Hirudo* eſt Vermis aquaticus, hærens cuti & hauriens ſanguinem. Inde & dicta ſanguiſuga. Agr.

Hispa-

HISPANOS (1) cum dicimus, nomen Nationis oſtendimus; cum autem *Hiſpanienſes*, cognomen eorum, qui Provinciam *Hiſpaniam* incolunt, etſi non ſint *Hiſpani*. Fl. Soſip.

HISTORIA eſt eorum temporum, quæ vidimus, vel videre potuerimus, dicta ἀπὸ τοῦ ἱστορεῖν, a videndo; *Annales* (2) ſunt eorum annorum & temporum, quæ ætas noſtra non novit. Vnde Livius: Ex Annalibus & Hiſtoriis conſtat. Serv.

HISTRIO eſt, qui perſonatus in Scenas Fabulas agit voce geſtuque, ſeu, qui alicujus perſonæ actiones hiſtorice, i. e. ad oculum repræſentat; Comenius, unde idem Actor dicitur, & Ludio, vel Ludius, & Cantor. *Mimus* vero eſt, qui hominum mores & dicta factaque geſticulationibus imitatur, germanis dictus *ein Rachaff*, *Voſſ ſentreiber*, a quo Pantomimus omnium Perſonarum, & Archimimus Perſonæ principis digniorisque effector. Nam ἐκ μιμεῖσθαι, quod eſt imitari, *Mimus* dicitur. Suet. in Veſp. *Archimimus* perſonam ejus ferens imitanſque, ut eſt mos, facta ac dicta vivi. Arnob. lib. 2. Quid Pantomimos, quid Mimulos, Hiſtriones, Cantores tuba, tibia, calamoque flatantes? Id. lib. 4. Quid *Pantomimi* veſtri, quid *Hiſtriones*, quid illa *Mimorum* atque exoletorum multitudo? Sed hæc Vocabula aliquando confun-

(1) Adde & Hiſpanicus, a, um. Vt Hiſpanicum Bellum, h. e. in Hiſpania geſtum; Hiſpanicus Gladius, i. e. in Hiſpania factus; Exercitus Hiſpanicus, qui conſtat ex Hiſpanis. Conf. Giſanii Obſerv. L. L. p. 109.

(2) Annales ſecundum annos ſunt congeſti, ut Taciti, & Dionis Caſſii hiſtoria. Hiſtoria autem eſt generalius. Hiſtoria orationes habet, affectus commovet, Annales non ita. vid. Gell. Schoetigen. R.

funduntur, ut quos Tac. lib. 13. vocat Hiſtriones, eoſdem Pantomimos Suet. in Nerone.

Homonymia una voce multa Vocabula deſignat (1); *Synonyma* multis vocibus idem teſtatur. Front.

Honestum ad formam; Unde Ciceroni honeſtus Eques idem eſt, ac probe ornatus ac ſplendide veſtitus Eques. *Liberale* ad vultum refertur. Donatus.

Honos (2) appellatur adminiſtratio Reipublicæ cum Dignitatis gradu, eaque vel cum ſumtu, vel ſine erogatione contingens (3); *Munus* autem, quod cum ſumtu, ſine Dignitate in Republica ſubimus. Itaque Honorem gerens non poteſt cogi, *Munus* aliquod titulo Dignitatis inſtitutum adminiſtrare; at Munus ſuſtinenti *honor* deferri poteſt, ut Juriſconſulti tradiderunt. Ulp. Diſputationum 1. l. 7. D. de Decur. Etſi majores annis ſeptuagin-

(1) Latine dicitur Æquivocum ab æque & vocando, quia v. g. iſto nomine *Cancer* æque Signum Zodiaci & Carcinoma vocatur, atque Piſcis. Ita vox *Canis Homonymis* eſt, ab æque vocando multas & diverſas res juxta verſum: Latrat in orbe *Canis*, nat in æquore, fulget in aſtris. Hæc Ioannes Herbinius, in Clave ad facilitatem & uſum Logicæ Lect. IV. p. 19.

(2) *Honor* dignitatis conſummatio, vel privatim vel publice; *laus* ſecunda exiſtimatio recte factorum. Front.

(3) Aliquando Principatum, Terraſque in Feudum acceptas, & ſic ipſum Magiſtratum, denotat. Unde *Honorem gerere* eſt Magiſtratum gerere. Leg. Scipionis Gentilis Liber ſingular. Orig. ad Pandect. p. 213. & Reineſii lib. III. Var. Lect. cap. 1. pag. 373. Giſanius loc. perſæpe alleg. p. 110. ſeqq. dicit; *Honorem* pro Honorario, Munere atque Stipendio quoque ſumi. Qualis autem detur Differentia inter *onus* & *honorem*, tradit Ioannes Girardus Epigramm. Legali XLVIII. p. 59. his verbis: Publica (ſi conſtat ſibi res) incommoda ſecum, Privatæ multum commoditatis habent. Te quoties *onero*, toties te ſemper *honoro*: Quid? quod *Onus* vitas, te quoque vitat *Honor*.

ginta ſint. *Munera* quidem civilia obire non coguntur; *Honores* autem gerere debent. Paulus lib. I. Sententiar. *Honores* & *munera* non ordinatis omnibus, ſed potioribus quibuſque injungenda ſunt.

Sunt, qui putant, *hoplomachum* eumdem eſſe cum *mirmillone*. Perizonius ad verba Suet. Calig. c. 35. Threci, & mox *hoplomacho* comparuit, *hoplomachum* interpretatur mirmillonem, qui graviori armatura erat inſtructus. Lipſius Saturnal. l. II. c. 11. dubius animi eſt, ſeparetne *hoplomachos*, an cum mirmillonibus, aut Samnitibus confundat. Nam & in *mirmillonem* vox græca convenit, quia tectus armis; at verius fortaſſe in Samnitem, cujus nomen ante Ciceronem celebre deſiiſſe ſub imperatoribus videtur, & abiiſſe in *hoplomachum*. At res, armaque eadem. Feſtus *mirmillones* olim Gallos eſſe adpellatos monet. Lipſii verbis quod ſi fides habenda, utique *hoplomachus* differt a *mirmillone*.

HORRENDUS eſt teter & abominandus in rebus profanis; in ſacris *venerandus*, ut Virg. Æn. III. 677. Concilium *horrendum* & lib. 6. v. 10. *Horrendæque* procul ſecreta Sibyllæ. *Horridus* vero eſt incultus, aut durus, & rigidus. Id. Æn. IV. 251. Et glacie riget *horrida* barba. *Horridum* plerumque extans & prominens, ut in addito verſu: R. Varro in Sequiulyſſe: Tum equum mordacem, calcitronem, *horridus* miles ac vir non vitabat. Similiter *Horridula* Carmina, & *Horridulæ* Orationes apud Cic. *Horrendum* aliquando admirandum; *Horridum* deſpicabile aliquid adpellamus.

lamus. Virg. (1) Oculos horrenda in virgine fixit. Agr.

Horret corpus, *Trepidat* cum motu animi Fronto. Nec tamen hoc diſcrimen ſibi apud ſcriptores ſemper conſtat.

Hospes eſt, qui recipit & qui recipitur. Agr. *Hoſpes* ex humanitate & amicitia amicos gratis accipit, cui cum altero jus hoſpitalitatis intercedit. *Caupo* omnes mercede ſeu pecunia accipit, & ejus domus patet omnibus. Cic. lib. I. Divin. Cum duo quidam Arcades familiares iter una facerent & Megaram veniſſent, alterum ad *Cauponem* devertiſſe, ad *Hoſpitem* alterum. Interdum tamen hoſpes ſic confuſe dici videtur, ut non tantum *hoſpes* hoſpitem, ſed caupo quoque *hoſpites* accipiat. Cic. pro Cluentio 163. Hominem multorum *hoſpitum* A. Binnium quemdam *cauponem*. Quamquam ſi verum quærimus, & locus totus conſulitur, jocus eſt ac luſus in verbis *caupo*, *hoſpes*, invitare, hominem accipere, de via decedere. Rurſus *hoſpes* ac *peregrinus* ſæpe pro eodem. Sunt in eam rem apud Tullium teſtimonia quam plurima. Alias diſtincte II. contra Rullum 93. Nos autem, hinc Roma qui veneramus, jam non *hoſpites*, ſed *peregrini* atque advenæ nominabamur. Omnia ſunt perſpicua, ſi Geſneri notionem *hoſpitis* generalem ſpectes. *Hoſpites* ſunt, tam qui in privato alicujus *hoſpitio* ſunt, quam qui

(1) Hæc verba apud Virgilium fruſtra quæruntur. Sed lib. XII. Æneid. verſ. 70. ſic canit: Illum turpat amor, figitque in virgine vultus.

qui in publico; quod diverſorium, ſtabulum, vel tabernam meritoriam adpellamus tam qui recipit, quam qui recipitur.

Hospitium & *Diverſorium* peregrini eſt & ad tempus, proprie amici amicis; *hoc* in medio itinere; *illud* in illo loco, quo tendimus, & negotiorum noſtrorum cauſa per aliquod tempus commorari debemus. *Familiaritas* quotidianam requirit conſuetudinem; *Taberna*, ſeu *Caupona* pretio recipit, & ab ignotis præbetur. Goclen. H.

Hostia dicta, quod Dii per eam hoſtiantur; i. e. æqui ac propitii reddantur, Serv. in Æn. Virg. *Sacrificium* nominabatur, quoniam animal omne in ſe impurum mola ſalſa acceptum fiebat Diis. R. Hoſtia dicitur de parvis Animalibus, ut Ovibus & Volucribus: *Victima* de magnis, ut Tauris (1) Plaut. in Pſeudolo; Nolo *victimas*, agninis med. extis placari volo. Virg. II. Georg. 146. Hinc albi, Clitumne, greges, & maxima Taurus, *Victima*. Arnob. lib. 7. *Hoſtias* cædat & *Victimas*, Id. ib. Quoniam volucres *Hoſtiarum* quoque in numero ponitis, Gellius ita diſtinguit, ut *Hoſtia* a quolibet; *Victima* ejus, qui vicerit, manibus debeat immolari. Iſidorus vero: *Hoſtia* eſt, inquit, quæ ante Prælium commiſſum; *Victima*, quæ poſt Victoriam immolatur. Quam Differentiam refellit Etymon *Hoſtiæ*, quod tradit Ovid.

(1) Eruditus Hachenbergius in Germ. med. c. alleg. ſcribit, ipſas *Victimas* apud pleroſque olim commodaſſe humanum Sanguinem, effuſum ante *Deorum* Aras, & diro carmine devotum: introducta immani illa ac barbara Scytharum conſuetudine, qui *Deos* immortales hominum ſcelere ac ſanguine poſſe placari arbitrabantur.

Ovid. 1. Faſtor. 335. Hoſtibus a domitis *Hoſtia* nomen habet. Sed obſervavit jam jam Servius, hæc licenter confundere auctoritatem, v. Briſſonius de formulis l. I. p. m. 13.

Hostia eſt Ducis, cum ad Hoſtem proficiſcitur; *Victima* cum venit; *Holocauſtum* igne conſumitur; *Sacrificium* eſt generale. H.

Hostis eſt publicus, *Inimicus* vero privatus, Goclen. R.

Huiusce & *hujusque* diverſa eſſe tradit Victorinus in Libro de Orthographia his verbis; *Hujuſce* & *Hujusque* recte ſcribuntur, ſed ſuo loco utraque. Nam ab hocce & hacce fit *Hujusce Hujusque* autem aliud ſignificat, id eſt, uniuſcujuſque, conf. Briſſonii liber I. de Formulis pag. 52. Ego poſterioris ſignificationis exemplum apud idoneos Auctores nondum inveni; & credo ita differre ſola ſcriptura, propter affinitatem litterarum C. & Q, de qua diximus lib. 1. de Uſu antiquæ Locutionis. Itaque eadem eſt Fortuna *hujuſce* diei & *hujuſque* diei apud Ciceronem, Plinium & alios.

Humatus intelligitur humo contectus; Sic Inhumatus eſt inſepultus; Exhumatus vero e ſepultura extractus. *Sepultus* (1) quoquo modo conditus, ut qui in Sarcophago, Hypogæo, vel Pyramide ſitus eſt. Cic. I. Tuſc. Cujus hoc edicto admoneor, ut aliquid etiam de *Humatione* & *Sepultura* dicendum exiſtimem. Id. II. de Legibus: Quod nunc communiter in omnibus *ſepultis* ponitur,

(1) De hujus Vocabuli originatione vid. Perottus loc. cit. Epigr. XXX. col. 831. lin. 51. ſeqq.

Iɴꜰʀᴀ ad Dignitatem & Locum: *Intra* vero ad Numerum & Spatium refertur.

Iɴꜰᴜʟᴀ, *mitra* & *vitta* diſcrepant, attamen haud raro confunduntur. Solerius de pileo p. 290. Non nemo *mitram* vocat *infulam*. Immo Hugo Victorinus l. 1. de ſacram. c. 55. *mitram*, tiaram, *infulam*, pileum, pro eodem accipit. In rigore tamen aliud fuit *infula*, aliud *mitra*. *Infula* enim erat faſcia lanea, partem capitis capillo tectam ad bina tempora aperiens, utrimque adſtricta & dependente vitta, ut propterea *infulæ* & *vittæ* ſæpe confundantur. In pontifice idem erat *infula*, quod in rege diadema. Geſn. in theſ. voce infula omnem rem diſtinctius exponit. *Infulæ* ſunt quaſi inferulæ, dependentia circa caput filamenta, quæ a *vitta*, ſeu *vittis* conſtringuntur. Non moramur Iſidorum, qui hæc permutare videtur, dum *vittas* ab *infula* dependentes facit, in quo conſentientem an præeuntem habet Servium ad Æn. X. 538. *Infula*, cui ſacra redimebat tempora *vitta*. *Infulas* dependiſſe a *vitta*, docet Lucr. I. 88. de Iphianaſſa, quæ ſimul *infula* virgineos circumdata cultus, ex utraque pari malarum parte profuſa eſt. Virg. Georg. III. 487. Lanea dum nivea circumdatur *infula vitta*. Ovid. ex Pont. III. 2. 74. Ambiat ut fulvas *infula* longa comas; Dumque parat ſacrum, dum velat tempora *vittis*. Semper ergo una fuit *infula* & *vitta*. Satis autem eſt, alterum menemoraſſe apud intelligentes rerum. Unde promiſcue nonnumquam hæc duo poni videntur, ſalva interim propria utriuſque ſignificatione.

Iɴɢᴇɴɪᴜᴍ & *natura* eamdem quidem rem expri-

primunt, neque tamen omninò ſunt eadem. Landinus ad Hor. carm. l. 2. od. 18. Nonnumquam ad vitam & ad mores *ingenium*, & dicimus, malum ingenium fuiſſe in Clodio, bonum in Milone. In quo loco videtur idem ſignificare, quod natura, ſed hoc differt, quod *natura* communior eſt, *ingenium* particulare. Itaque non recte diceremus: novi *ingenium* humani generis, ſed novi naturam. Recte autem, ſi dico, novi ingenium uxoris meæ, id eſt, novi, qui mores illi a ſua particulari natura ſunt. Bene Geſnerus in theſ. ingenium proprie natura dicitur cuique ingenita.

INGENS (1) valet immenſus, τρισμέγιστος, & plus eſt, quam *Magnus*. Plaut. Capt. IV. II. 64. Ignem *ingentem*, ita dico, *magnus* ut ſit. Lucr. VI. 677. Maxima quæ vidit, quiſque, hæc *ingentia* fingit. Ter. Eun. III. I. 1. *Magnas* vero agere gratias, Thais, mihi? *Ingentes*. Quem Verſum adducens Cic. in Læl. ait: Satis erat reſpondere *Magnas*, *Ingentes* inquit, ſemper auget aſſentatio id, quod is, cujus ad voluntatem dicitur, vult eſſe *magnum*.

INHIBERE eſt retinere & retrahere ab incepto opere, aut curſu, quo modo *nautæ* dicuntur *inhibere* navem, cum ejus impetum contraria remorum

(1) Quaſi incens, ab in & cenſeo, quod tamen ſit, ut cenſeri non poſſit, ſicuti (præter Comenium) ex Ioſephi Scaligeri Notis in Orpheum adnotavit litteratiſſimus Gerardus Ioannes Voſſius in Etymologico L. L. p. 266. col. b. Sunt etiam, qui Ingens a Gente, Perotto teſte, dictum velint, quaſi ſit ultra Gentem ſuam, & ſic omnino magnus atque immenſus.

Servius, cui non aſſentior. *Humidum* (1) enim proprie eſt, quod in profundo continet humiditatem, ut Terra; *Vuidum* eſt, quod in ſuperficie tantum, ut Lapides in flumen dejecti, Veſtes rore aut fluctibus aſperſæ, quas Vueſcere dixit Lucret. I. 306. & 307. his verbis: Denique fluctifrago ſuſpenſæ in littore veſtes. *Vueſcunt*, eadem candenti ſole ſereſcunt. Virg. Ecl. X. v. 20. *Vuidus* hiberna venit de glande Menalcas. *Illud* Græcis eſt *υγρον*, *Hoc διερον*, ut Ariſtoteles differit lib. 2. de Ortu & Interitu. *Madidum*, quod madefactum ita eſt, ut liquor permeet totum corpus.

Humidum eſt, quod humorem habet; *Humectum*, quod humorem inducit. Pacuvius: Terra exhalat auroram *humidam*, *humectam*.

Hunc & *Iſtum* in proximo notant; *illum* oſtendit quidem longe ſtantem; ſed in conſpectu; *Eum* abſentem refert. Alias *hunc* ponimus, quando de prima; *illum*, quando de ſecunda, & *iſtum*, quando de tertia Perſona eſt inprimis ſermo. Front.

Hymnus fit voce naturali, *pſalmus* aliquo muſico inſtrumento.

Hypotheca proprie dicitur de re Solo inhærente; quæ ſine traditione nuda conventione tenetur, *Pignus* vero de re mobili, cujus poſſeſsio tradita eſt Creditori, uſque dum quid præſtetur, vel

(1) Quemadmodum a Succidus, quod eſt ſucculentus, ſeu ſucciplenus, bonæ Notæ Verbum Succidare defendit; ſic ab *Humidus Hnmidare*, & quidem adnotante litteratiſſimo Reinelio lib. II. Var. Lect. cap. 8. p. 196. qui & lib. III. cap. 18. p. 675. dicit, *Humidare* Verbum apud Gariop. lib. V. cap. 33. etiam extare.

fiat a Debitore, ut ſcribunt Juriſconſulti l. 9. §. 2. D. de Pign. Act. l. 238. Inſt. de Act. §. 7. D. de Verb. Sign. *Hypotheca* eſt pignus immobile, quod creditori obligatur, quod ad jus & poteſtatem attinet, poſſeſsione apud debitorem remanente; *pignus* proprie ſic dictum in manus vel aliter poſsidendum traditur creditori, cujus poſſeſsionem ad tempus conſequitur creditor, ceterum dominium penes debitorem eſt. Quæ tamen Differentia & Proprietas raro (1) obſervatur, & Pignus de re immobili dicitur. Ter. in Phorm. Act. IV. Sc. III. v. 56. 57. & 58. Ager oppoſitus eſt pignori ob decem minas, Ædicula (2) item ob decem alias. Sac. III. Hiſtoriar. Domo agriſque pignori acceptis. Vlpianus ad Edictum 25. l. 2. D. de Relig. Is, qui pignori dedit agrum, ſi in eum ſuum mortuum intulerit, religioſum eum facit. Papinianus Reſponſor. 2. l. 1. D. de Pign. Cum Prædium pignori daretur, nominatim, ut fructus quoque pignori eſſent, convenit. Quin etiam ipſi Juriſconſulti, cum ad naturam Actionum reſpiciunt, his duobus nominibus promiſcue utuntur pro qualicumque re, de qua inter Creditorem & Debitorem convenit, ut ſit pro Debito obligata. Unde Marcianus libro ſingulari ad Formulam Hypothecariam l. 6. D. de Pign. Inter *Pignus* inquit, & *Hypotecam* tantum nominis ſonus differt; videlicet quantum ad actionem hypothecariam attinet, nihil intereſt præter ſonum, & ori-

(1) Vid. Iohann. Arnoldi Corvini Poſthuuus Pacianus lib. IV. Definit. 2. p. 112. Edition IIdæ.

(2) Editio P. Anteſignani Rapiſtagenſis, quæ Lugduni apud Mathiam Bonhomme Anno ſuper. Sec. LVI. in 8v. maj. prodiit, pro ædicula, minime incommode legit Ædiculæ.

& originem, qua alterum Latinum nomen eſt, alterum Græcum ab ὑποϑέσϑαι.

I.

Iacimus tela; *Obiicimus* crimina. Goclen. R.

Jactamur mari: *Faticamur* in terris. H.

Janua eſt in ingreſſu Ædium, dicta, quia Jano conſecratum erat omne principium; *Oſtium* eſt in partibus interioribus (1) ſive eſt pars Ianuæ, qua patet introitus & exitus, quaſi os ædium dictum. Plaut. in Perſa. Ego volo ante *Oſtium*, & *Ianuam*. Sed hæc fere confunduntur, ſicut eadem ſunt Ianitor & Oſtiarius. *Fores* proprie dicuntur, quæ ſunt in primo Ædium ingreſſu, dictæ ab eo, quod foras ſpectent ſeu quæ foris aperiuntur, ſicut apud veteres fuil. R. *Valvæ* autem ſunt fores duplices, complicabileſque, quæ, ut ait Varro, revolvuntur, & ſe velant. Sed in communi Sermonis uſu generaliter dicuntur omnia Oſtia Fores & *Valvæ*, nec refert, qua parte Ædium collocatæ, ſimplices, an geminæ ſint. Serv.

Jejunium dies eſt, *Iejunitas* cibi abſtinentia. Front. R.

Igitur ſententias conjungit & continuat; *Nunc* tempus præſens indicat. H.

Ignarus eſt, qui ignorat (2) *Immemor*, qui oblitus eſt. Serv.

(1) Cetera inter januam oſtia vocantur generaliter ſive valvæ ſunt, ſive fores. R.

(2) Contra Gnarus rem novit. Gnaritas autem rerum Ignorantiæ ideo eſt præferenda, ne nos Ignoratio in peccata præcipitet. Comenius.

Ignavia eſt tarditas in exſequendis negotiis (1); *Pigritia* ſeu *Pigredo*, ſive *Pigritudo*, utpote quibus vocibus Veteres promiſcue ſunt uſi, in aggrediendis; *Inertia* eſt agendi Inſcientia, quam parit *Ignavia*. Itaque *Ignavus* nihil efficit; *Piger* otioſus deſidet, & nihil molitur; *Iners* imperite agit. Cic. I. Off. Ne aut ira exiſtat, aut Cupiditas aliqua, aut *Pigritia*, aut *Ignavia*, aut tale quid appareat. Id. ib. Nec propter *Pigritiam* aut *Ignaviam* deſerent. Id. Cornif. Nec tua *Ignavia* etiam *Inertiam* adferat,

Ignominia imponitur ab eo, qui poteſt animadverſiones ſeu labe ac macula hujus, vel illius nominis notare. *Infamia* ex multorum ſermone naſcitur (2) Front.

Ignoratio & *Ignorantia* hoc differunt, quod *Ignoratio* eſt rei, quæ neſcitur, nec ſciri poteſt, niſi prodatur (3); *Ignorantia* autem eſt rei, quæ ſciri

(1) Sic *Ignavus* nihil efficit; cum contra Gnavus in negotiis ſemper eſt ſtrenuus. Quoniam itaque Gnavitas ad omnia prodeſt, merito *Ignavia*, monente Comenio, fugienda.

(2) Pertinet autem *Infamia* ad famoſas tantum, & turpes actiones, quæ ex contractu, vel ex delicto oriuntur, ſicuti tradit Ludvell. Commentar. ad lib. IV. Inſtit. Tit. XVI. §. 2. pag. 651. & eſt bonæ Famæ prorſus contraria, quoniam pro omni turpitudinis dedecoriſque genere etiam ponitur, & perſæpe ad ipſam Perſonam refertur. Leg. Doleti Phraſes; ſeu Formul. L. L. fol. 76. fac. b. col. 1. Ignominiam autem minus eſſe, quam Infamiam, inde patet, quoniam Ignominioſi non ſunt Infames, ut Infamium ac Damnatorum pœnis teneantur, quemadmodum paſſim ICti atque Politici teſtantur. Sed hæc differentia non utique ſatis cuſtoditur.

(3) Sed *Ignoratio* ſui eſt, cum quis ſe effert, & ſuperbe gerit, cum tamen ſit humilis & infimi loci. Cicero pro Cluentio de ſuperbo quodam Tribuno plebis ſic ſcribit: Quintio quod erat odium Dii immortales? Quæ ſuperbia, quanta *ignoratio*, quam gravis atque intolerabilis *ignorantia*?

ſciri poteſt, aut debet, ſed errore hominum, aut negligentia ignoratur. Cic. in Læl. Vt in fabulis, qui aliquamdiu propter *ignorationem* ſtirpis & generis in famulatu fuerint. Aliquando tamen *Ignorantia* ſumitur pro Ignoratione. Cic. pro Flacco: Ubi Adoleſcentes nihil poſſent diſcere, niſi *Ignorantiam* Litterarum. Id. Cælio: Non negligentia mea, ſed *Ignorantia* rerum omnium. Lucr. Lib. 1. *Ignorantia* cauſarum conferre Deorum. Cogit ad imperium res.

Ignorare eſt non ſatis cognitum, ut exploratum habere conf. Schardii Lexicon Juridic. p. 430. col. b. *Neſcire* omnino non ſcire. *Alterum* eſt Imprudentis, aut Negligentis, *alterum* Inſcientis & Imperiti. Arnob. lib. [illegible]. Hoc ipſum *ignorans* & *neſciens*. Ib. Confitemur nos *ignorare*, *neſcire*, &c. Quid ergo? nos ſoli *ignoramus*, *neſcimus*. Suet. in Claudio: Impunitates, ſupplicia largitus eſt, & quidem inſcius plerumque & *ignarus*.

Ignoscit, qui diſsimulat ſe noſſe, quod competit, & ita ſilentio peccata impunita dimittit; omnibus autem ignoſcere, hoc eſt, quæ punienda judicantur, non punire & nulli ignoſcere, æque crudele Seneca cenſet lib. 1. de Clementia Cap. 2. p. m. 330. *Concedit*, qui omnia peccata condonat. Fronto.

Illex & *Illix* proprie avem alios alcientem denotans, hoc differre volunt, quod *Illex* ſit, a quo Lex non ſervatur; *Illix*, qui inlicit & invitat (1), (1): in

(1) *Illex*, producta ſequenti ſyllaba ſignificat, qui legi non paret, qui legem putat tenere ſe nullam. *Illex* correpta ſequente ſyllaba ſignificat inductionem ab illiciendo. R.

(1): in quo ſane illis adſentior. Nam ab inliciendo dicitur promiſcue *Illix* & *Illex*, ut Pellex a pelliciendo. Varro lib. 4. de L. L. Hoc ipſum Indicium ſcriptum inveni in M. Junii Commentariis, quod tamen ibi idem eſt, quod illiciti *Illex*, quia I cum E & C cum X magnam habet communitatem. Plaut. in Aſin. Lectus *illex* eſt. Id. in Pœn. Qui illi tantæ rei ante fuimus *illices*.

Illius *ſimilis* ad Mores refertur; *illi ſimilis* ad Vultum, *hoc* ad Formam externam; *illud* ad Qualitatem ſpectat. Clarus.

Imago & *Idolum* Theologice ſic differunt, ut *illa* ad ornamentum, vel ad res geſtas monſtrandas fiat; *hoc* autem nunquam, niſi ad miſerorum animas ſacrilego ritu & varia ſuperſtitione illiciendas, ſicuti tradit celeberrimus Theologus Henricus Hoepffnerus Sect. III. Saxoniæ Evangelicæ Cap. VII. p. 441. *Hoc* ad ſeipſum dicitur; *illa* vero ad aliquid. Ideoque dicitur alicujus rei, ſive animatæ, ſive inanimatæ, Exemplum, ſeu Exemplar, ſive Repræſentatio. Conf. Doletus loc. nuper ad Not. CC. alleg. fol. 74. fac. a. col. 1. Proprie autem inter *Exemplum* atque *Imaginem* hæc datur Differentia, quod *Exemplum* ponatur, ut aliquid fiat, *Imago* autem nullum talem finem habet; ſed ut duæ res ſub una atque æquali intellectione comprehendantur propter aſſimilationem, quæ dici-

(2) Vnde Illicere, & Illectare, & ineſcare, ſeu aliquem in aliquid blanditiis trahere. Eſt autem res plena periculis ſpecioſis illectamentis illici, & vanis oblectamentis oblectari, & quidem Comenio ſic monente. Ponitur, & illicere pro perſuadere, vel in ſententiam aliquem attrahere, quemadmodum *Illex* pro Suaſore.

dicitur οὐφηωτής. Vid. Scaligeri Lib. III. Poet. Cap. XLIX. p. 292..H.

Illuvies Sordium eſt; *Ingluvies* ventris. *Illud* quidem a lavando; *Hoc* ab ingluttiendo dictum. Agræt.

Imbutus *litteris* idem eſt, qui non plane eſt doctrina perfuſus, nec perfectus litteris, ſed qui ſolum litterator eſt. *Imbuere* enim eſt proprie aliquid inficere primo ſucco aut levi colore. Min. ad Horat. R.

Immssum dicitur, quod ita ſit, ut aliquo loco requieſcat, veluti Tigna, Trabes, quæ immittuntur in parietes; L. 242. D. de Verb. Sign. *Projectum* eſt, quod provectum extra parietem, vel ædificium nuſquam quieſcit, qualia Meniana & Suggrundia ſunt, auctore Labeone: Cujus Differentiæ exempla ſuppeditant Libri Juriſconſultorum.

Immolare & *Mactare* hoc differunt, quod *Immolare* proprie eſt victimas mola ſalſa tactas ante Aram ſtatuere; *Mactare* vero eſt victimas cædere, & inde porrigere, ſive offerre ſeu Pecudes ad cibum occidere. Leg. Perotti Cornucopiæ Epigr. I. col. 138. lin. 27. ſeqq. Varro II. de Vita Populi Rom. *Mactare* Verbum eſt ſacrorum κατ' εὐφημισμὸν dictum, quaſi magis augere, ut Adolere. Unde & Magmentum, quaſi majus Augmentum. Nam hoſtiæ tanguntur mola ſalſa, & tum *immolatæ* dicuntur; cum vero ictæ ſunt, & aliquid ex illis in Aram datum eſt, *mactatæ* dicuntur, per laudationem itemque boni ominis ſignificationem; & cum illis mola ſalſa imponitur, dicitur *macte eſto*.

Imperare eſt onus imponere, ut apud Salluſt.

Imperavit frumentum, & alia, quæ bello uſui forent: Denotat quoque Imperare ex auctoritate aliquid injungere. Sic, ſcribente Comenio, *Imperator* imperat Exercitui, imperatorio jure edicens Imperia; *Romanus* autem *Imperator* ad Imperium electione promotus imperiali Majeſtate eminet. *Iubere* eſt velle aliquid neceſſario fieri, quod ad dignitatem & utilitatem alterius pertineat, ut „Regem Populus juſsit, & bellum ex auctoritate patrum Populus juſsit. Livius. *Mandare* qſ in manum dare & cum mandato mittere vero eſt gerendum, pronunciandumve aliquid alteri committere. Unde *Mandata* appellantur, Præcepta Principum, quæ Præſidibus in Provincias proficiſcentibus dabantur, ut quod illis cautum eſſet & ipſi Provinciales obſervarent. *Hoc* amplius. *Imperamus* non aliis modo, ſed etiam nobiſmet ipſis; *Jubemus* tantum his, qui in noſtra ſunt poteſtate; *Mandamus* quibuslibet. Ter. in Eun. *Inperavi* egomet mihi omnia adſentari. Id. ib. II. III. 97. Iubeo, rogo, atque impero. Cœlius Ciceroni: In hoc negotio nulla tua, niſi loquendi, cura eſt, hoc eſt, *imperandi* & *mandandi*. *Præcipere* eſt præceptorum in ſchola, & omnium etiam ſuperiorum, magiſtratuum & judicum.

Imperium & *regnum* ſunt, qui ita ſeparant, ut *rex regnum* habeat, & regnet, imperator autem *imperium* & imperet. Enimvero *imperium* etiam regibus tribuitur, verbaque *imperare* & *regnare* promiſcue ponuntur. Eutrop. I. 1. c. 2. c. 6. c. 7. VI 7. Bene itaque Geſnerus in theſ. *regnum*, imperium regis, regio, quæ a rege poſsidetur. Per emi-

eminentiam tamen imperatoribus Rom. imperium tribuitur, non item regnum.

Si quando Romani imperium militare ultra ſtatutum tempus alicui permittebant, *imperium prorogari*; ſin magiſtratum, ut conſulatum, præturam, diutius alicui concedebant, *continuari magiſtratum* dicebant. Liv. IX. Fabio, ſicut priore anno populus, continuarat conſulatum, ita ſenatus in inſequentem annum prorogavit imperium. Lib. VIII. Singulare hoc ei accidit, prorogatio imperii non ante in ullo facta, & acto honore triumphus v. Sigonius de antiquo jure p. R. p. 408. Legimus quidem etiam prætoribus aliquot urbanis imperium prorogatum, ſed prorogatum eſt ipſis militare imperium, quod in prætura urbana extra ordinem obtinuiſſent. Cic. ep. ad Q. Fr. I. Quodſi tibi bellum aliquod magnum & periculoſum adminiſtranti, prorogatum imperium viderem, tremerem animo.

Imperium eſt civilis quædam Magiſtratus auctoritas, quæ in prehendendo & animadvertendo conſiſtit; *Poteſtas* eſt minor Magiſtratus coercitio & generaliter pro agendi Libertate haud inique ponitur. Itaque Dictator, Conſules & Prætores, qui vocare, prehendere, tenere, abducere poterant, *Imperium* ſimul & *Poteſtatem* habebant; Tribuni vero Plebis, Ædiles Curules & Quæſtores *Poteſtatem* tantum, quia alteri prehenſionem ſolam, alteri neque prehenſionem, neque vocationem habebant. *Cum imperio* eſſe dicebatur apud antiquos, cui nominatim a populo dabatur imperium: *cum poteſtate* eſſe dicebatur de eo, qui a populo alicui negotio præficiebatur. Feſt. *Poteſtas* omnes magiſtratus in genere, qui auſpiciis vel majoribus vel minoribus crea-

creabantur. Gell. Lib. 13. c. 15. *Dominium* eſt jus utendi, abutendi re, & excludendi alios. *Imperium* eſt in perſonas, *dominium* in res. *Imperium* eſt mandantis, *dominium* poſsidentis. R. Præterea *Imperium* aliquando bellicum eſt & militare, quo Imperatori Exercitum habendi & Belli gerendi facultas datur; *Poteſtas* ſemper eſt civilis. Unde, *cum Imperio* eſſe dicebatur Dux, qui imperarat Exercitui, *cum Poteſtate* eſſe Magiſtratus, qui Iuriſdictionem habebat, aut civili aliquo munere fungebatur (1). Cic. pro Fonteio: In Honoribus petendis, in Poteſtatibus, in Imperiis gerendis. Id. I. Epiſt. ad Q. Fr. Quare cum iſtis in urbibus cum ſummo *Imperio* ac *Poteſtate* verſeris. Ulpianus de Officio Proconſulis 7. l. 1. D. ad l. Iul. m. Magiſtratus Populi Romani, quive Imperium Poteſtatemve habet. Id. Inſtit. 1. l. 1. D. Conſt. Princ. Populus ei & in eum omne ſuum *Imperium* & *Poteſtatem* conferat.

Impetrat, qui acquirit; *Conſervat*, qui Impetrati eſſentiam continuat. H.

Impietas eſt, quæ adverſus patriam & parentes committitur; *nefas*, quod in Deum; ſed non ubique præſtatur hæc differentia.

Impluvium, quo aqua impluit collecta de tecto, ſeu eſt locus in ædibus ſine tecto, quo imber

(1) Conf. Doleti Phraſes, ſeu Formul. eleg. fol. 74. fac. b. col. 2. ubi & fol. 131. fac. b. col. 1. extat: *In poteſtate eſſe*, quod non Active, ſed Paſſive capiendum eſſe arbitror. Nam ea dicuntur eſſe *in Poteſtate noſtra*, quæ in Poteſtatem noſtram venerunt. Sed dicimur in Poteſtate ejus eſſe, qui Poteſtatem Auctoritatemque in nos habet, vel ſub cujus Poteſtatem ſubjecti ſumus aut ſponte aut Donationis jure, aut Emptionis nexu, aut accepti Beneficii obligatione.

ber impluit. *Compluvium*, quo de diverſis tectis aqua pluvialis confluit in eundem locum. Feſt.

IMPROBUS & *Malus* differunt. Improbus enim malo adhuc eſt intolerabilior. Sall. Jug. c. 31. Bonus tantummodo ſegnior fit, ubi negligas, at malus improbior, v. Burmanni not. ad Phædri IV. fab. 18.

IMPRUDENS per ſe, *Ignavus* per alios. Donat. R.

IMPRUDENTIA & *Culpa* videntur diſcerni poſſe, ita ut *imprudenter* peccemus neſcienter, cum *culpa* autem ſcientes, volentes, proinde flagitioſe. Plaut. Epid. 5. 2. v. 63. R.

IMPRUDENTIA verborum eſt, *audacia* factorum. Sed hoc non eſt perpetuum.

IMPULSOR in re mala, *adjutor* in re bona dicitur. Goclen. obſ. 32.

IMUM ſummo reſpondet; *Infimum* ut infra humum. Fronto.

IMUS loco, *Infimus* ordine. R.

INCERTUM nec tempus, nec numerum recipit; *Dubium* dicitur qſ. Dubium, h. e. duas vias habens, & eſt, ubi neſcimus, quid eligamus; duobus incipit. Fronto.

INCESTUS in conſanguineas & ſacras, *Adulterium* in nuptam, *Stuprum* in virginem & viduam & fit ſæpiſsime cum violenta libidine.

INCHOAT, qui incertum facit; *Incipit*, cujus exitum ſperat. Pronto.

INCIDIMUS incauti, imparati, ex improviſo; *irruimus* parati, & de induſtria.

INCIDUNT *res* præter ſpem; *Veniunt* expectatæ. Goclen. H.

INCO-

INCOLA a *Cive* & *Municipe* differt l. 29. D. ad Municip. Nam *Cives* origo, vel manumiſsio, vel adeptio, vel allectio; *Incolas* domicilium facit, l. 7. C. de Incol. Hæc Briſſonius.

INCRUSTATIONES ſolido de Marmore (1); *Tectoria* ex marmore contuſo & cribrato atque cum calce mixto inducuntur parietibus. Briſſon.

INDICARE eſt pretium deſignare, *die Waare bieten*; *Addicere* eſt *zuſagen*, *laſſen*. Sed *Liceo* ſignificat proſtare, *feyl ſein*, & *Liceor* ſeu *Licitor* eſt pretium deferre, *feylſchen bieten*. H.

INDICAT is, qui de ſe volens aliquid & de aliis etiam prodit, *Confitetur*, qui de ſe tantum & invitus. Donat. R.

INDIGENÆ homines dicuntur, *Indigenes* Dii. Idem *Indigetes*, unde geniti Dii. Agr. R.

INDOCILE eſt, quod penitus non poteſt diſcere; *Indoctum*, quod nondum didicit. Serv.

Inter *induere* & *amicire* veteres critici illud diſcrimen ponunt, ut *induere* de veſte interiori, *amicire* de exteriori ſemper accipiatur. Et ita tunica etiam fibula *induitur*, non *amicitur*; Octav. Ferrarius Anal. de Re Veſt. p. 87. Obſervat etiam Brouckhuſius ad Tib. I. 9. 13. veſtes eſſe indumenta interiora, amictum, quidquid veſtibus ſuperinjicitur. Unde amictus fere de toga uſurpatur. v. Geſn. theſ. t. I. p. 294. Varro de L.L. p. m. 32. Prius de indutu aut amictu, quæ ſunt tan-

(1) *Incruſtationes* ſive Cruſtationes, ſunt, cum cruſtæ Parieti, aut Pavimento, aut Vaſi applicantur. Hinc Vaſa cruſtata dicuntur, quæ vitreis cruſtis tecta ſunt; e quibus cruſtariæ Tabernæ vocitatæ, in quibus ejuſmodi opera vendunt. Hæc Perottus in Cornucop. Epigr. VII. col. 615. lin. 43. ſeq.

tangam, Amictus eſt quaſi ambiectum, circumjectum.

INDUSTRIUS eſt, qui ſemper ſtudioſe, vigilanter atque callide aliquid agit (1), *Navus* qui ſtrenue negotia exſequitur, & conſtanti animo contra omnes difficultates obnititur. *Ille* aſsiduitate; *Hic* fortitudine & tolerantia commendatur. Et *Induſtrius* ſibi ſtudet; *Navus* alteri *navat* operam. Cic. pro Lege Man. Homines *navi* & *induſtrii* partim in Aſia negotiantur. Salluſt. in Jug. Imperata *navi* fecerant.

INDUXIT pro decepit; inducere ponitur quoque pro Perſuadere, quod fit paulatim & cum tempore, ſeu, loquente Goclenio, majori mora. Vid. doctiſsimi Schoppii lib. V. Suſpectar. Lection. Epiſt. III. p. 323. qui & lib. II. Epiſt. V. p. 101. Induci quoque pro Accuſari dici ſcribit. *Seduxit* dicimus, cum ſignificamus, in aliam partem duxit, ut *ſeduxit* foras; alias *ſeducere* 1mo eſt ſeorſum abducere, 2do a recta via ducere, & quidem per Metonym. Sighi pro Signato. Clarus.

INEPTUM eſt tantum ſtultum, *Abſurdum* quod & ſtultum eſt, & in ipſa ſtultitia diverſum & ſibi quaſi repugnans. Donat. *Ineptum*, quod a quovis reprehendi poteſt: *Falſum*, quod etiam prudentem poſsit fallere. Id. R.

INFAMIA ex multorum ore, *Ignominia* ab eo, qui punit. R.

IN-

(1) Dicimus & *Induſtrium* in Neutro, quod veteres *Induſtruum* dicebant, quod quidquid quiſpiam ageret, intro ſtrueret, & ſtuderet domi. Perottus.

rum percuſsione retardant: *Prohibere* (1) eſt avertere & impedire, ne quid fiat, vel incipiatur. Unde *Prohibitoria* Edicta appellantur, quibus Prætor vetat aliquid fieri. Virg. VI. Æn. (2) *Prohibere* infandos navibus ignes. Id. lib. XII. Æn. v. 693. Parcite jam Rutuli, & vos tela *inhibete* Latini. Cic. XIII. ad Att. Ep. XI. fol. 210. fac. b. Edit. Surmiano-Argenti. *Inhibere* illud tuum, quod valde mihi arriſerat, vehementer diſplicet. Eſt enim Verbum totum *nauticum*. Quanquam id quidem ſciebam, ſed arbitrabar ſuſtineri remos, cum *inhibere* eſſent remiges juſsi. Id non eſſe ejuſmodi, didici heri, dum ad villam noſtram navis appelleretur. Non enim ſuſtinent, ſed alio modo remigant. Liv. XXXVI. Cum noſtris concurriſſent, neque retro navem inhiberent. Inſt. lib. II. Commiſſo prælio, ite ceſsim, *inhibete* remos.

Differt in *jus vocatio* a *citatione*, quæ poſterior voce præconis fiebat ad evocandos, & ad tribunal arceſſendos ipſo judicii die tum actorem tum reum, obſervante ex Ant. Goveano hoc Fr. Taubmanno ad Plauti Aſinar. Act. III. Sc. IV. 74. in jus vocare eſt in jus ad magiſtratum manu ducere, citari autem, quo verbo hodie abutimur, eſt voce præconis vocari coram magiſtratu,

(1) Hoc eſt generale & ante rem inceptam; Illud ſpeciale, & fit, re jam incepta.

(2) Hic locus Virgilii non Lib. VI. ſed Lib. I. Æn. v. 529. in Vellutelliano ac Erythræjano Venetis, ut & Plantiniano-Antuerpienſi Editionibus his verbus formatus extat: Prohibe infandos a navibus ignes.

Iniquus ſibi & aliis; *Injurius* aliis. R.

Injuria ſemper injuſta eſt, *Læſio* etiam juſta eſſe poteſt. Aſcon. Pædian. *Injuria* a *Contumelia* hoc diſtat. *Injuria* levior res eſt. Pacuvius Peribœa: Patior facile *Injuriam*, ſi eſt vacua a *Contumelia*. Non. R.

Innocens (1) eſt, qui ab omni injuria, aut maleficio ſe abſtinet (2), *Innocuus*, qui alteri non nocet. *Illud* de Hominibus tantum; *Hoc* etiam de Beſtiis & Herbis dicitur. Plaut. in Captiv. Act. III. Sc. V. v. 7. ſeq. Decet innocentem ſervum atque innocuum Confidentem eſſe. Virg. VII. Æn. v. 229. ſequ. Littuſque rogamus Innocuum. Quanquam *Innocuus* interdum ſumitur παθητικως pro eo, cui non nocetur. Id. X. Æn. v. 301. & 302. Sic conſedere (3) carinæ omnes *innocuæ*, id eſt, illæſæ, ut interpretantur Nonius & Servius, a quibus Valla fruſtra diſſentit.

Innuere (4) eſt facie ſignificare; *Annuere* (5) concedere. Virg. lib. X. *Annuit* his Juno. Sed utrumque narium, vel labiorum: *Nutare* capitis, ſic

(1) Innocens re, innoxius animo dicitur, teſte Servio in 10. Æneid. Pſeud. 1. 5. v. 45.

(2) QS. non nocens. Contra vero proprie Nocens dicitur, qui injuriam, aut maleficium commiſit. Conf. Perotti Cornu cop. Epig IV. col. 463. lin. 42. ſeq.

(3) Editiones Virgilianæ nuper ad Notul. ** p. 406. cit. ut & Calagiana atque plures aliæ pro Sic conſedere, legunt, Et ſedere.

(4) Innuit vel capite vel ſupercilio: Annuit ad id, quod dictum vel *factum* eſt Front. Ter. in Adelph. Non *innueram*, verum in iſtam partem potius peccato tamen. R.

(5) Seu nutu voluntatem ſuam indicare. *Nuimus* enim, ſeu *innuimus* cum, loquente Comenio, alicujus rei indicium facimus nutu, aut renutu; *annuendo* ſcilicet vel abnuendo. Sed voluntas noſtra in multis nutat, ſæpeque ipſi divino Numini renutat.

ſic per metonym. Signi pro Signato etiam dicimus nutare ædificia, cum male ſolidata ruinam minantur. *Nictare* oculorum, quando nempe eos contrahimus atque pupillam, cilia & palpebras motitamus. Plaut. in Aſin. Nec illa ulli homini nutet, nictet, annuat. Enn. X. Annal. Si forte feram ex nare ſegaci ſenſit, voce ſua nictatque, ululatque ibi acute.

INOPIA eſt paucitatis, *Caritas* pretii: poteſt enim annona copioſa & tamen cara eſſe. R.

INQUILINUS eſt conductor ædium alienarum, ſeu in alieno privato domicilio, proprie autem conducto, ſive ſit in urbe, ſive ruri, ac idem eſt, ac cohabitator; *Colonus* prædiorum ruſticorum. L. ult. de Migr. l. 37. D. de A. G.

Aliud *inſcitiam*, aliud *inſcientiam* fuiſſe aureo ſæculo, nam argenteo idem erat inſcitia, quod inſcientia, merito obſervarunt nonnulli. *Inſcientia* eſt defectus pendentiæ; *inſcitia* eſt adverſum ſtimulum calces, inquit Ter. Phorm. I. 2. 27. Heumannus ad Cic. p. Mil. c. 21.

INSCIUS aliquid neſcit; *Neſcius* nil novit. *Alter* in parte errat; *alter* in toto. Fronto.

INSIGNE ſingulari Numero aliud eſt; aliud *Inſignia* (1), in quibus veſtis & ſella regia accipi poteſt. Servius.

INSIMULAT, qui arguit, vel fingit, vel crimi-

 na-

(1) Alias *Inſignis* dicuntur Signa, & Ornamenta ob virtutem adepta. *Inſignis* autem eſt Comenio noſtro, qui certis Signis eſt diſcretus. Deinde ponitur quoque pro claro, præſtanti atque nobili viro. Sed *Inſigne* in Neutrum eſt Signum gentilitium. Sic Sceptrum, & Purpura ſunt *Inſignia* Regis. Toga eſt *Inſigne* Pacis, & Otii. Mœroris *Inſignia* apud Ciceronem eſt ater veſtitus.

natur per ſimulationem quandam ; *Simulat*, qui externo geſtu nempe aliquid probare vult, quod non eſt. Fronto.

INSITA arbor eſt, cui infiſſæ alienum germen includitur; *Adſita*, cui incolumi aliquid, ut ſuſtineat, adjungitur. Hor. lib. II. Ep. v. 170. ſeq. Qua populus *adſita* certis limitibus vicina refugit jurgia.

INSOMNIA ſignificat Vigiliam, ſeu tempus ſomno vacuum, cum dormiri non poteſt. *Inſomnium* vero id, quod per ſomnum videmus, ſeu nobis in ſomnis obverſatur; etſi Latini eo, niſi multitudinis Numero, non utuntur. Alterum Græci vocant αυπνιαν; alterum ενυπνιαν. Cæcilius Hocio: Conſequitur comes *Inſomnia*, ea porro inſaniam adfert. Ter. in Eun. II. I. 13. Aut mox noctu te adigent horſum *Inſomnia*. Suet. in Calig. Incitabatur *Inſomnia* maxime, neque enim plus, quam tribus nocturnis horis, quieſcebat. Salluſt. in Catil. Dies noctesque feſtinare, vigilare, neque *Inſomniis*, neque labore fatigari. Id. Lib. IV. Hiſtor. Quia pacto vitam dederant, *Inſomniis* occidere, id eſt, Virgiliis. Virg. IV. Æn. 9. ubi pro terrent Edit. Erythræi Veneta non prorſus inique in margine ſubſtituit, terret, ſcilicet Anna ſoror: Quæ me ſuſpenſam *Inſomnia* terrent. Id. VI. Æn. 897. Sed falſa ad cœlum mittunt *Inſomnia* manes. Liv. XXX. Curis *Inſomniiſque* agitant & excitant ſæpe ſomno, pro ſomniis. Plaut. in Menæch. V. VII. 57. Hæc nihilo mihi videntur eſſe ſecius, quam *Inſomnia*. Quem verſum ſic explicat Varro in Quæſt. Plaut. Nihilo magis narranda eſſe, quam ſi ea eſſent *ſomnia*.

ſomnia . *Inſomnia* Plurali Numero ſignificare volunt Grammatici, *ſomnia*; Singulari vero Numero Vigiliam, ut Pacuvius in Antiopa p. 338. Edit. Stephanianæ, & quidem ex Chariſio dixit: Perditu illuvie atque *Inſomnia*, i. e. Vigilia. Soſ.

ISTITUTIONES ſunt Præcepta, quibus docentur homines atque inſtituuntur, ut inſtitutiones Oratoriæ, Juris civilis, & aliarum Artium; *Inſtituta* (1) ſunt boni Mores, conſilio & ratione inducti, qui per quandam conſuetudinem (addamus ratione atque conſilio inſtitutam) obſervantur (2). Liv. XXXV. Suam Diſciplinam, ſuaque *Inſtituta* ſequi jubet. Id. XLIV. Me more atque *Inſtituto* Majorum feciſſe.

INSTITUTUS & *imbutus* differunt. Cic. pro Mil. c. 4. ad quam legem non *inſtituti*, ſed *imbuti* ſumus. *Inſtituti* diſciplinæ eſt, *imbuti* educationis & conſuetudinis, Parrhaſius recte. Sic & or. pr. Arch. c. 8. nos *inſtituti* rebus optimis, i. e. e c. 7. doctrina eruditi. Heumannus ad Cic. pro Mil. c. 4. Cic. de orat. 2. 102. ſin ſit is, qui

(1) *Inſtituta* Philoſophiæ ſunt doctrina, qua Philoſophi ſuos diſcipulos voce, & diſputationibus quotidianis inſtituunt. *Inſtitutum* eſt mos, ut Ciceroni *Inſtitutum* Platonis dicitur mos conveniendi & diſputandi in Academia. Sic dicitur pro inſtituto ſuæ vitæ, ſectæ &c. Gocl. R.

(2) Vid. Goclenii Obſervationes L. L. p. 234. ſeq. Rhodiginus lib. XVIII. L. A. cap. 19. col 998. G. ea quoque voluit Inſtituta dici, quæ ſunt Principum Inſtitutiones, quæ ad optimum illum Legis ſcopum certa ratione nos non dirigant, quæ quaſi Legis nomine indigna ſint, & ſacro illo Legis nomine privata potius, quam Decreta & Edicta nuncupentur. Pro *inſtituto* Ciceronem quoque Inſtitutionem dicere, ex Giſanii Phraſibus L. L. eleg. p. 119. eſt diſcendum.

& doctrina liberaliter *inſtitutus*, & aliquando jam *imbutus* uſu. Cic. in orat. 165. c. 4. ad quam non docti, ſed facti, non *inſtituti*, ſed *imbuti* ſumus. Reſpondet h. l. *inſtituti* τῳ docti, *imbuti* τῳ facti.

Instructum eſt, quod Paterfamilias ornatus, vel uſus ſui cauſa habet (1): *Inſtrumentum* vero, quod ad exercendam colendamve rem adhibetur. Itaque prœdiis inſtructis legatis Supellex, Bibliotheca, Tabulæ & Mancipia, cæteraque, quæ ibi fuerunt uſus, aut delectationis gratia, *Inſtructo* continentur. At cum *Inſtrumento* legatis ea inſunt, quæ fructus quærendi, cogendi, conſervandi cauſa parata ſunt, ut auctor eſt Ulp. l. XII. D. de Inſtr.

Insuetus adjectivum vim negandi habet. *Inſuetus* laboris, contumeliæ eſt, qui laborem vel contumeliam non ſuſtinet. Sic etiam dicuntur corpora inſueta ad onera portanda Cic. Si vero *inſuetus* participium eſt a verbo inſueſco, non habet eamdem vim, Liv. XXIV. 28. Ita ſe a pueris *inſuetos*; Si waeren es ſo von Iugen auf gewohnt. Tibul. I. 4. 42. Operi inſuetæ manus. Lex. Fabr. p. m. 858.

Intelligere & *percipere* hoc differunt, ut *illud* fere ad res & perſonas, *hoc* ad verba & ſermonem referatur.

In-

(1) *Inſtructum* ab *Inſtrumento* ſic differre Schardius loc. cit. p. 458. col. b. opinatur, ut Totum a Parte. Nam *Inſtructi* nomine non modo, quæ fundo neceſſaria ſunt, continentur; verum etiam quæ præterea Teſtator habuit, quibus ſuum fundum inſtruxit. *Inſtrumenti* vero ea duntaxat, ſine quibus fundus dici inſtructus non poteſt.

INTELLIGITUR aliquid argumentis, *Animadvertitur* ſenſibus, præſenti animo utentibus. Aſcon. Pædian. Plerumque enim *animadvertimus* rem aliquam oculis, aut quovis ſenſu corporis, ſive animi attentione, ergo plus eſt *animadverſum* quam *intellectum*. An ab aliis *intellectum*, ab aliis *animadverſum* intelligi poſſet? quod ſi eſt, rurſus plus erit *intelligere* quam *animadvertere*. Pædian. R.

INTER *cœnam* eſt (in *cœna*, ſeu) inter cœnatum miſſus, aut Fercula, quæ Antiqui terna, aut ad ſummum ſex ſeptem in cæna præbebant (1); *Super cœnam* eſt inter cœnandum. Seneca lib. 3. de Beneficiis: Narrat, quæ *inter cœnam* ebrius dixiſſet. Suetonius in Auguſto: Si vellent *inter cœnam* vel talis, vel par impar ludere. Idem in Tiberio: Cum ſoleret ex lectione quotidiana quæſtionem ſuper cœnam proponere.

INTERDICERE *Foro* plus eſt quam *Interdicere* (2) *Advocationi*. Nam *Advocatione interdicta*, reliqua Fori negotia non ſunt interdicta. *Foro interdicto*, Advocationes quoque interdicuntur. Fori enim pars eſt Advocatio, ut tradunt Juriſconſulti l. 9. D. de Pœnis. Plin. V. Epiſt. Is Interdicendum ei Advocationi in quinquennium cenſuit.

INTEREA i. e. inter hoc tempus, toto hoc temporis ſpatio, a principio uſque ad finem; *interim*

 i. e.

(1) De Ferculorum in Cœnis appoſitorum apud Veteres Romanos inprimis, numero leg. Stukii lib. III. Antiquitat. Convival. cap. t. fol. 290. fac. a.

(2) *Interdicere* proprie idem eſt ac prohibere, &, ne aliquid fiat, vetare. Deinde denotat ex Interdicto petere, & ad ipſos Litigatores pertinet. Sic ex Goclenii ſententia interdicimus vetando; *Denunciamus* autem jubendo. Et differunt hæc duo verba, ut Nolo & Volo.

i. e. intra hoc tempus, antequam finiatur.

Interficere & *Perimere* priſca ſunt, *Occidere* ob cædem dictum eſt, *Jugulare* ob jugulum. *Necare* (1) a nece, *Interficere* a facto, *Perimere* ab emtione, quaſi jure tollere. Corn. Front.

Interire eſt ex quacunque cauſa occidere, & emori, prrprie eſt quaſi inter alia ire, h. e. interdicere, amitti, & (conſequenter) mori. *Perire* caſu, vel infortunio, ut igni, fame, naufragio. Itaque *Interire* generalius eſt, & majorem vim habet, quam *Perire*, quod aliquando ſignificat evaneſcere & extenuari, ſpe decidere (2) Plaut. in Capt. Act. III. Sc. V. v. 35. ubi utraque Taubmanni Editio pro interiiſſe & periiſſe per contractionem legit interiiſſe & periſſe: Vel te interiiſſe, vel periiſſe prædicent. Ter. Perii, interii, cur mihi non dixit. Sed non ſemper obſervatur hæc differentia, ut Curt. lib. 6. Calliſthenes quoque ante tortus interiit. Petronius in Satyr. Non enim tam magnum facinus admiſimus, ut debeamus torti perire.

Interpretes ſunt, per quos inducitur pactio, *Sequeſtres*, apud quos pecunia deponitur. Pædian. R.

IN-

(1) Antiqui dixere quoque *Internecare*, pro Interficere, quod Verbum totam ferme multitudinem complectitur. Vnde internecio, quod vitæ privationem, ſeu potius interitum univerſum deſignat.

(2) Hoc levius eſt quam interire, ſubinde recuperandi relinquit ſpem & neutiquam omnium rerum finem denotat. Plaut. Capt. qui per virtutem perit, non pol interit. Non. Marc. Conf. Perotti Cornucop. Epig. XLI. col. 862. lin. 42 ubi Perire dictum eſt, quaſi in totum ire, quod, qui perit, prorſus abit. Sed non ſemper hæc obſervatur differentia.

Interrogare eſt noſcendi cauſa quærere. *Percontari* (1) vero arguendi, ut tradit Quintil. lib. 9. his verbis: Quid enim tam commune, quam *interrogare* vel *percontari*? Nam utroque utimur indifferenter, cum alterum noſcendi, alterum arguendi gratia videatur adhiberi. Ego contra obſervavi, *Percontari*, ut plurimum eſſe noſcendi gratia quærere; *Interrogari* autem refellendi, arguendive, ſicut *Interrogari* legibus dicebatur reus, cum primum ab accuſatore actio intendebatur. Cic. lib. 6. de Republ. Ego illum de ſuo regno, ille me de noſtra Republica percontatus eſt, Id. lib. 3. de Nat. Deor. Sin me *Interrogare* non tam intelligendi cauſa, quam refellendi. Salluſt. in Catil. Legibus ambitus interrogati ſunt.

Interrogatio eſt, cui neceſſario reſpondetur, aut etiam, aut non. *Percontatio*, cui nihil horum. Donat. R.

Interulam & *tunicam*, teſte Salmaſio ad Tertull. de Pallio p. 409. profeſſor quidam ſic diſtinxit, quaſi tunica ſub toga ſemper geſtaretur, interula ſub pallio, quo nihil, ait Salmaſius, imperitius nec ineptius dici poteſt. Unde gentium expiſcati ſunt bellam iſtam differentiam, id equidem neſcire poſſum, ſed nec ipſi me docere, ſi viverent, nam id nuſquam eſt, & tunica ſub pallio communiter geſtata, haud ſecus quam ſub toga. Unde illud vulgare proverbium: Tunica propior pallio, & apud Plautum in Pœn. Sed quænam

(1) Rectiſſime h. l. ſcriptum eſt Percontari a Conto, qui eſt pertica nautica, quæ altitudinem aquæ pertentat & non Percunctari, quaſi per cuncta quærere.

nam illæc avis eſt, quæ huc cum tunicis advenit? Numnam is a balneis circumductus pallio? Ex quibus verſibus conſtat palliatos etiam tunicas habuiſſe. Profecto tam palliati, quam togati, tam græci, quam romani tunicas habebant, & ſub tunicis interulas. Eadem quippe differentia latinis tunicæ & interulæ, quæ græcis χιτωνος & χιτωνισκου. Interula ſub tunica habebatur, & αμεσως corpori inſidebat, atque επι γυμνου, ut vocant græci. Lineæ autem erant, & noſtris reſpondebant camiſiis.

INTRO ſignificat ad Locum, ut eo intro: *Intus* in Loco, ideoque Intus eſt. Nota Situs in occluſo, & denotat quoque Motum ex occluſo, ut, ſum intus. Quam Differentiam Lucilius quoque refert his verbis: Nam veluti *Intro* aliud longe eſſe, atque *Intus*, videmus. Sic & Apud te longe aliud eſt, neque idem valet Ad te. *Intro* nos vocat Ad ſeſe, tenet *Intus* apud ſe Plaut. Aulul. I. II. 3. Redi nunc jam *intro* atque *intus* ſerva. Id. Capt. I. II. 89. Ibo *intro*, atque *intus* ſubducam ratiunculam.

INTUERI eſt Oculorum; *Contemplari* & *Speculari* Animi: *Aſpicere* Animi & Oculorum ſimul. H.

INVALESCERE de rebus potius, *corroborari* & *confirmari* de perſonis dicitur.

INVENIRE proprie ſignificat 1. in rem amiſſam venire, 2. in rem novam venire, & 3. Inventionibus Officii præire & eſt Conſilii, inquit Valla; *Reperire* vero Fortunæ. Sed alii contra putant, vid. Goclenius l. c. p. 235. ubi inter alia extat, quod inveniamus Quæſita; reperiamus autem non

.Quæ-

Quæſita ; interea ſuper res, quæ cito reperire cupimus, Repertorium, Comenio monente, conficiamus, ita tamen, ut Reperta ab Irrepertis diſtiguamus. *Invenire* vel caſus, vel conſilii eſſe: *Reperire* laboris & ſtudii, quod verbi etymo nituntur probare. Deducitur enim ex Re & Pario, id eſt, laborioſe adquiro. Sed hæc differentia non obſervatur, & optimus quiſque Latinitatis auctor his verbis promiſcue utitur. Varro III. de R. R. Et hunc, dum ſerpit, non ſolum in area *reperit*, ſed etiam, ſi rivus non prohibet, in parietes ſtantes *invenit*. Cic. II. de Orat. Nequaquam ſatis eſſe reperire, quid dicas, niſi id inventum tractare poſſis. Id. III. Tuſc. Nam ut Medici, cauſa morbi inventa, curationem eſſe *inventam* putant; ſic nos, cauſa ægritudinis *reperta*, medendi facilitatem reperiemus. Plaut. Aulul. IV. II. 13. ſeq. Ibo hinc intro, perſcrutabor fanum, ſi *inveniam* uſpiam aurum, dum hic eſt occupatus. Sed ſi *repperero*, o Fides! Id. Capt. III. IV. 36. ſeq. Tu enim *repertus*, Philocratem qui ſuperes veriverbio! Pol ego, ut rem video, tu *inventus*, &c. Ovid. lib. 1. Metam. Tu non *inventa*, *reperta* es; hoc eſt, Tu, quæ inveniri non potuiſti, quod in Juvencam mutata eſſes & formam Puellæ amiſiſſes, reperta es in Bucula. Reperimus noſtra, Invenimus aliena. Fronto. R.

Invenire ſapientis eſt, *Incipere* audacis, *Perficere* conſtantis. Donat. R.

Invenustus, cui diſplicens objicitur, *Infelix*, cui placens negatur. Donat. R.

Invidia quæ proprie dicitur, plus eſt, quam *Odium*

Odium (1). Nam *Invidia* eſt deteſtantis & abominantis alterius turpitudinem cum Infamia conjuctam; *Odium* vero eſt adverſantis malum, quod videtur, & alicujus vel facto, vel dicto læſi, vel ſe læſum opinantis. *Illi* gratia; *Huic* amor opponitur. Et in *Invidia* homo, aut res eſt apud multos, *Odio* & multis, & uni eſſe poſſumus. Salluſt. Jug. Quod in *Invidia* res erat. Id. ib. Ubi & maxima *Invidia* in gratiam & favorem nobilitatis Jugurtha veniret.

Invidus, qui actu alicui invidet; *Invidioſus*, qui morbo Invidentiæ laborat, & invidiam ſuſtinet. Clarus.

Invitare & *vocare* diſtant. Weſterhovius ad Ter. And. II. 6. 22. ad cœnam vocabo. Loquitur ex more. Eun. II. 228. Salutant, ad cœnam vocant. Unde ſervus vocator dicitur. Martial. VII. ep. 85 11. *Invitari* vero maxime dicuntur, quibus jam in ipſa cœna cibus potuſque ponitur. Sed differentia non eſt perpetua.

Invium eſt ſine via: *Avium* extra viam; *Devium* eſt Deſertum. H.

Involat, qui in die venit; *Surripit*, clam, i. e. furtive. Serv. & Front.

Jocus eſt in Verbis; *Ludus*, ſive Luſus in rebus, vel factis, *hic* eſt Exercitium delectabile, *ille*

(1) *Invidia* autem atque *Invidentia* inter ſe ſic differunt, ut Ebrietas atque Ebrioſitas. Quippe *Invidia* eſt, cum invidetur, hoc eſt, actus ipſe invidendi. *Invidentia* vero eſt ægritudo animi, quæ propter res ſecundas alterius ſuſcipitur; quæque nullam jacturam invidendi afferant. Nam ſi quis doleret ejus rebus, a quo ipſe læderetur, non recte diceretur *Invidia*. Hæc Perottus in Cornucopiæ Epigr II. col. 99. *Invidia* activam & paſſivam ſignificationem habet. *Invidentia* non niſi activam.

ille eſt Verbum, aut Factum ludicrum, ſeu eſt condimentum ſermonis tempeſtive adhibiti. *Joci* formam repræſentare Laurentii Ramireſii Notas ad Martialem, Caſp. Barthius in Animadv. ad Papin. Statii lib. 1. Sylv. VI. v. 6. p. 146. tradit. Et ſcribit Janus Douſa in Centurionatu ſuo, ſive lib. I. Explanation. Plautinar. Cap. 8. p. 57. *Jocos* quoque pro Næniis ſumi. Quæ duo juncta Proverbialiter fere dicuntur de re levi & uullius pretii, quæ ludibrio haberi poſſit. Lucil. III. Sat. Suſque & deque fuere, inquam, omnia, *Ludus Jocusque*. Ter. Eun. *Ludum Jocumque* dices fuiſſe illum alterum. Cic. pro Flacco: Quibus jus jurandum *Jocus* eſt, teſtimonium *Ludus*. Sen. ad Lucil. Non minus inter Seria, quam inter *Luſus* & *Jocos*. Id. Homo jam per *Luſum* & *Jocum* occiditur. Confunditur tamen aliquando hæc Differentia, & *Ludus* in Verbo, *Jocus* in Facto eſt, ut Valla pluribus exemplis oſtendit.

Ipse dignitatis, *Iſte* abjectionis eſt, ut: iſti vituperant factum. Ter. in Andr. Agr. R.

Iracundia ex injuria, *Dolor* ex miſeria. Donat. R.

Iracundus eſt, qui natura in iram pronus eſt; *Iratus* eſt, qui offenſus excanduit ſeu *Iracundus* eſt natura & ex parva nullave cauſa præcedente iraſcitur, *Iratus* ex offenſa ſeu ex aliqua cauſa iraſcitur, *Ægre ferens*, qui præter ſpem, ſicut *Iracundia* naturæ ad iram proclivitatem oſtendit; *Ira* eſt ſubita excandeſcentia, *illa* de moribus & vitio multum iraſcentis, *hæc* de cauſa eſt, *hæc* caſu naſcitur; *Illa* eſt animi vitium; Odium vero

ro inveterata *Ira* eſt. Sic *Ira* non eſt vitium, ſi quis malis rebus iraſcitur; ſed cum *Iracundus* nimis facile & fruenter excandeſcit. Tu fac nihil iratus, ſine *Iracundiam* defervere. Comenius. Sen. de Ira. *Ira* quod diſtat ab *Iracundia*, apparet, quo Ebrius ab Ebrioſo, & Timido. *Iratus* poteſt non eſſe *Iracundus*, *Iracundus* poteſt aliquando iratus non eſſe. Suet. in Claud. *Iræ* atque *Iracundiæ* conſcius ſibi. Interdum tamen *Iracundia* pro *Ira* uſurpatur. Ter. Adel. III. I. 12. Vix ſum compos animi, ita ardeo *iracundia*. Cic. ad Att. Hæc ſine *iracundia* ſine dolore, ſine metu, permotus gravius ſcripſi. Id. ib. Eum plane *iracunde* elatum.

Irasci levius; & ob levia & inania, *Succenſere* gravius h. e. in re gravi & juſta & juſtis de cauſis iraſci. Nec tamen hoc ita perpetuum, ut nihil prorſus in contrarium exſtat. *Indignari* graviter ferre. H.

Irritum teſtamentum eſt, cum ſine vitio quidém eſt, ſed deſtituitur vel ab hærede, vel ab teſtatore, quando capite minuitur. Leg. Schardii Lexicon Juridicum p. 478. col. b. Alias *irritum* proprie dicitur, quod eſt improbatum, ſeu quòd effectu firmum non eſt. Pro futili quoque & vano poni Giſanius loc. cit. p. 121. ſeqq. eſt auctor. *Ruptum eſt*, ſi vitium ſuperveniens in ipſum teſtamentum incurrat; *Nullum* & *injuſtum* eſt, quando vitium tempore teſtamenti factionis extat. tt. I. & D. quib. med. teſt. infirm. & de rupt. & irr.

Irrogatio & *acquiſitio* multæ pœnæque non quidem multum, aliquid tamen differebant. Erat for-

formula *irrogationis* eadem atque *acquiſitionis*, nam utraque & crimen & pœna comprehendebatur, ſed in *acquiſitione* res verbo peragebatur, in *irrogatione* ſcripto. Sigonius de antiqu. jure P. R. p. 560. Cic. pro Rab. c. 8. Nam quid ego ad id longam orationem comparem, quod eſt in eadem multæ *irrogatione* præſcriptum. Liv. L.XVI. 9. 3. bis eſt accuſatus, pecuniaque adquiſitum. De *irrogatione* multæ pœnæque plura Sigonius. Quamquam igitur fere ſynonyma ſint, nihilo tamen ſecius aliquid diſtant.

Iter (1) eſt via latior & publica, quæ populo patet, ſive itio in via, & ipſa via; *Semita*, quaſi *ſemi iter*, ſeu *dimidia via*, loquente Comenio, eſt anguſtior, & privatus trames; *Via* continet utrumque. Ælius Gallus de Verborum, quæ ad Jus pertinent, ſignificatione, *via* eſt, ſive *ſemita*; ſive *iter* eſt. Plaut. Trin. II. IV. 80. Decedam ego illi de *via*, de *ſemita*. Liv. LIV. ſimul in ſilvam ventum eſt, ubi plures diverſæ *Semitæ* erant, & mox appropinquabat, cum perpaucis maxime fidis *Via* divertit. Addam Weſterhov. obſerv. ad Ter. Phorm. II. c. 12. Diſtinguunt inter *ſemitam* & *viam*. Phædr. pr. L. III. 38. Ego porro illius ſemitam feci viam. Hoc eſt, quum Æſopus paucas fabulas reliquerit, ego plures cogitavi. Plaut. Rud. I. 3. 29. Saltem aliquem velim, qui mihi ex his locis aut *viam*, aut *ſemitam* monſtret. Ennius Telamone: Qui

(1) *Iter* (*ein Fuzpfad*) eſt ubi aliquis it, vel per pedes, vel jumento, *actus*, in quo pecudes aguntur, *via*, in qua curru vehitur. R.

Qui ſibei ſemitam non ſapiunt, alteri monſtrant viam. Cic. Verr. II. 23. Iam intelligetis, hanc pecuniam, qua *via* modo viſa eſt exire ab iſto, eadem *ſemita* revertiſſe, hoc eſt, quæ palam erat ablata, occulte eſt reddita. Quo loco promiſcue *via* & *ſemita* uſurpantur. Mart. VII. 60. Iuſsiſti tenues, germanice, creſcere vicos, & modo, quæ fuerat *ſemita*, facta *via* eſt. Plaut. Caſ. III. 5. 40. de via in ſemitam degredi.

Differt *judex* ab *arbitrio* & *recuperatore*. *Arbitrum* prætor dabat, ut, auctore Feſto, totius rei arbitrium haberet & poteſtatem, cum *judex* cognoſceret cauſas omnes, quæ & juris & facti, ſed quæ eſſent & leviores & ad dijudicandum faciliores. *Recuperatores* idem dabat prætor, qui de rebus privatis recipiendis reddendiſque cognoſcerent, quando videlicet de facto controverſia erat, quod Car. Sigonius exemplis explicat atque confirmat de judiciis L. I. c. 22. p. 1722. ſ. conſ. & Pitiſcus T. I. ſub Arbiter p. 152. ſ. & T. III. ſub Recuperatores p. 251. Ex quibus apparet, prætorem judiciorum fuiſſe directorem, qui cauſas judicibus, aut arbitris, aut recuperatoribus, quosquilbet litigantium a prætore poſtulabat, pro cauſæ conditione dabat cognoſcendas, ſententiaſque latas deinde exſequebatur, ita tamen, ut major arbitrorum, quam judicum eſſet poteſtas, ſiquidem illi arbitrium in rebus, quæ ſtricti juris non eſſent, nec legibus definitæ, ſecundum naturalem æquitatem libere pronunciabant, &, ni reus paruiſſet, eumdem condemnabant, v. Pitiſcus l. c.

Diſtinguunt inter duo hæc verba *judicare* & *jus dicere*. Illud judicum vel adſeſſorum in judiciis

ciis fuiſſe, qui tantum ſecundum leges cognoviſſent, ſeu de cauſis judicaſſent, credunt, hoc vero prætoris, qui ſuffragiis judicum collectis tandem juris ſententiam inter litigantes tuliſſet, uni eorum parti jus addixiſſet, alterique abjudicaſſet, hocque modo ſententias judicum, ſecundum leges latas fuiſſet exſecutus, v. Acerra Philol. N. T. I. p. 783. n. 14. At vero hoc diſcrimen a ſcriptoribus antiquis non ubique obſervatur, qui judicare ut verbum generale uſurparunt & de eo, qui jus dicebat, & qui judex tantum judicio aſſederat. Loquendi formæ Livio receptæ ſunt, judicare alicui capitis, pecuniæ, perduellionis, i. e. condemnare aliquem capitis, ad ſolvendam pecuniam, perduellionis, e. g. l. VI. 14. judicatum pecuniæ duci vidit, l. XXVI. c. 3. quod vel capitis vel pecuniæ judicaſſet privato, it. paullo poſt; Sempronius perduellionis ſe judicare Cn. Fidujo dixit. At vero condemnare aliquem capitis, pecuniæ, perduellionis, in primis ad eum, qui judicio præſidebat, pertinuiſſe credo, qui ſententiam ex judicum ſuffragiis collectam fuit exſecutus. Si conſules etiam ob privata hæc judicia judices κατ' ἐξοχὴν vocabantur, etiam judicis nomen, quod vi originis a forma loquendi jus dicere derivant Varro de L. L. IV. 7. & Iſidorus X. 8. prætori congruum fuit, quamvis aſſeſſores poſtea hoc judicum nomen in primis geſſerint.

IUDICARE præſentia, *Proſpicere* futura. Donat. R.

IUDICIUM ſignificat Iuriſdictionem (1); *Jus* continet

(1) *Iudicium* dici putat M. Varro, quaſi *Ius* dicendi, hoc, eſt

tinet Leges & Decreta, quibus conſtituendo exercendoque Iudicio utimur. Itaque hoc prius eſt. Unde autem *Jus* derivetur, tradit Scipio Gentilis lib. ſingul. Originum p. 204. & 206. Helfrico Ulrico Hunnio Diſp. I. Collegii Inſtitut. §. 1. p. 2. ſeq. dicitur, quod ſit divinarum & humanarum rerum notitia, juſtique & injuſti ſcientia. Ejus nomen varie accipi, probat Arnoldus Corvinus a Belderen Part. I. lib. I. Digeſtor. per §§. ſtrictim explicatorum Tit. I. p. 4. Salluſt. I. Hiſt. Utique *Jura* & *Judicia* ſibimet extorquerent. Liv. XLIX. Totam Arcarnaniam ſub *Jus Judiciumque* Regis veniſſe. Id. LI. Sub *Jus Judiciumque* ſuam totam coegit gentem. Præterea *Judicium* (1) ad privatarum litium Iudices, ut Recuperatores, aut Arbitros; *Jus* ad Prætores pertinet. Unde dicimus in *Judicio*, cum de Iudice loquimur. In *Jure* vero, cum de Prætore: ſicut illud Edictum, Ne quis eum, qui in *Jus* vocabitur, vi eximat, pertinet ad Magiſtratum Populi Romani; alterum de eo, per quem factum erit, quo minus quis in *Judicio* ſiſtat, ad Iudicem pedaneum, ut interpretatur Ulpian. l. 4. D. de Interr. Plaut. in Mænæch. Seu ad Populum, ſeu in *Jure*, ſeu apud *Judicem* res eſt. Cic. I. Off. Leges. *Jura*, *Judicia*, Suffragia; & II. *Juris* & *Judiciorum* æquitate

eſt, poteſtatem audiendi cauſa, & ſententiam juſtam proferendi, quam denique & exſequi poteſt, & quod ſuum eſt, cuique addicere.

(1) *Iudicia publica* & *privata* differunt, *Privatis* enim *judiciis* quiſque, quod ſua intererat, perſequebatur, *publicis*, vel ipſe populus ea, quæ reipublicæ detrimenti quidquam adferre potuiſſent, vel accuſator populi nomine crimina publico dedecori futuro, vindicabat. Heinecc. R.

tate ſuum quiſque teneat. Id. pro Quinctio: *In* Provincia *Jus* dicebatur; & Romæ *Judicia* dabantur.

IUGES & *juncti* differunt. Quocumque firmarentur jumenta ad vehicula modo ſive æqua fronte, ſive alia poſt alia jungi dicebantur. Sed equi *juges* ſunt, qui jungebantur inter ſe æquali fronte, ac velut ſub eodem jugo. Feſtus: *juges*, ejuſdem *jugis*, pares. Unde & conjuges & ſejuges. Non hoc vult, quaſi *juges*, qui ſint ſub eodem *jugo*, nam ex ſejugibus duo tantum habuerunt jugum, ſed, qui ejuſdem jugi, hoc eſt, ordinis. Itaque adjunxit pares, id eſt, pari modo collocati. Eadem ratione differunt *jugare* & *jungere*. *Jugantur* animalia, quum vel ſub unum mittuntur jugum, vel æquali fronte, velut ſub uno jugo conſtituuntur. *Junguntur* autem, quando quovis modo firmantur ad vehiculum. Schefferus de Re vehic. I. c. 13.

IURGIUM eſt inter Benevolos, aut Propinquos levis verborum velitatio, diſſenſio vel contentio: *Lis* Inimicorum concertatio vehementior. Ceterum *Lis* plerumque res eſt, de qua eſt Controverſia, quæ addicitur alteri; præſente tamen Adverſario. Nam, eo abſente, non temere ſtatim adhuc adjudicare præſenti rem ſolemus, ſed comperendinamus. Conf. Turneb. lib. XIII. Adverſ. cap. 27. col. 451. lin. 11. ſeqq. Itaque *Lis* nulla nobis eſſe poteſt cum eo, quem in poteſtate habemus, auctore Cajo Iuriſconſulto l. 4. D. de Judic. Cic. lib. IV. de Repub. Si *Jurgant*, Benevolorum concertatio eſt, *Lis* Inimicorum, non *Jurgium* dicitur. Id. lib. II. de Legibus: Feriarum feſtorumque

que

que dierum ratio in Liberis requiem habet *Litium* & *Jurgiorum*. Liv. lib. V. *Jurgiis* ac *Litibus* temperatum. Id. lib. XLVIII. Itaque cum hodie *Litibus* & *Jurgiis* ſuperſedere æquum ſit. Ovid. I. Faſt. 73. ſeq. *Lite* vacent aures, inſanaque protinus abſint *Jurgia*, differ opus, livida lingua, tuum. Cic. de republ. *Jurgare* ergo lex putat inter ſe vicinos, non *litigare*. Sed diſcrimen non eſt perpetuum. Litem pro jurgio poſitam habemus ad Heren. IV. 10. Conturbatus eſt adoleſcens; nec mirum, cui etiam nunc prædagogi lites ad auriculas verſarentur, imperito ejuſmodi convitiorum. Capidur. ad h. l. ita nunc *lites* pro *jurgiis* ponit. Diſtat enim a *lite jurgium*, quod *jurgium* levior res eſt, ſiquidem inter benevolos, *lis* inter inimicos diſſentio.

Iurgia verbis, *rixæ* manu peraguntur. Unde ſanguineæ rixæ Hor. I. od. 27. 4. Vet. Gloſſa, rixa μαχη, Tac. Hiſt. I. 64. 4. *jurgia* primum, mox rixa. Apparet tamen ex Cicerone rixam verbis quoque fieri. Academiæ noſtræ magna cum eo rixa eſt, Fam. IX. 22. conf. Fabr. theſ. p. 483.

Iurisdictio cuivis jure magiſtratus competebat, *Imperium* vero proprie ſic dictum non niſi lege curiata, adhibitis auſpiciis dari poterat. Liv. V. 46. Magiſtratibus ergo, qui judiciis præerant, *Jurisdictio* tribuebatur & *Imperium*. R.

Ius (1) generale eſt, *Lex* juris ſpecies. *Jus* ad non

(1) *Ius* eſt, quod omnia recta & inflexibilia exigit: *Æquitas* eſt, quæ de *Iure* multum remittit. Donat. *Ius* ad doctrinam pertinet: Officium ad virtutem. Pædian. *Ius* reſpicit humanas leges,

non ſcriptum etiam pertinet (1); *Leges* ad *Jus* ſcriptum. Serv.

Iustitia, virtus, in communione, quæ poſita eſt dicitur, eaque erga Deos Religio, erga parentes *Pietas*, vulgo autem *Bonitas*, creditis in rebus *Fides*, in moderatione animadvertendi *Lenitas*, *Amicitia* in benevolentia nominatur. Cic. in Partit. Orat. R.

Iussum plus eſt quam *Mandatum* (2), ut *Jubere* plus eſt quam *Mandare*, de quibus ſupra diximus. Nam *Juſſum* neceſsitatem injungit; *Mandatum* autem licet repudiare, & non ſuſcipere. Unde ſi Filiusfamilias egit *Mandato* Patris, non reſtituitur in integrum, quoniam licuit illi non agere. Si vero *Juſſu* Patris egit, datur reſtituto, quia oportuit illum Patre jubente agere, ut *Juriſconſulti* ſcribunt.

Iustum eſt, quod ex lege deſcendit, *Æquum* vero, quod ex natura. Agr. *Juſtum*, in quo nihil iniquum eſt, *Clemens*, in quo etiam multum de juſto remittitur. Donat. R.

Iuventa (3) l. 3. & 23. D. de Minor. ſignificat lanuginem, erumpentemque barbam, atque ipſum tempus primæ Adoleſcentiæ; *Juventus* Dea Juventutis eſt, quæ Græce dicitur ἥβη; *Juventus* &

leges, Fas divinas proprie. Sed & *Ius* pro more & conſuetudine accipitur. Goclen. R.

(1) De Diviſionibus atque Diſtinctionibus *Iuris* ab Interpretibus confictis vid. Antonii Matthæi Diſp. XIII. Iur. Civ. p. 102. ſeqq.

(2) *Mandatum* proprie eſt Edictum: deinde denotat Litteras fidei publicas, *Credenzbriefe*, *Bollmacht*.

(3) *Iuventa* ætas putatur, *Juventas* numen ipſum, *Iuventus* adoleſcentia. Acron. R.

& juvenilem ætatem, & Juvenum multitudinem denotat, leg. Perotti Cornucopiæ Epigr. XVI. col. 719. lin. 58. ſeqq. Salluſt. Catil. Ibique *Juventutem* ſuam exercuit. Id. ib. *Juventutem*, quæ domum Catilinæ frequentabat, parum pudice habitam. Licet aliquando & *Juventus* & *Juventa* pro Dea uſurpetur. Ovid. I. Triſt. Eleg. XI. v. 11. Nectar & Ambroſiam, latices, epulaſque Deorum det mihi formoſa gnava *Juventa* manu. Liv. XLVI. *Juventutis* ædem in circo maximo.

Iuventus, juvenes. *Juventa* ætas ipſa; *Juvenilitas*, quod ορμην vel παθος vocant Græci. *Juventas* Dea ηβη. Cic. in Bruto. Ludis *Juventutis*, & Livius l. V. *Iuventas* terminuſque maximo gaudio patrum noſtrorum moveri ſe non ſunt paſsi. Non *Juventus* ipſa hominis ætas, *Juventas* dea, poetice, ηβη ut græce dicitur. Agr. R.

Iuxsta reſpicit ſitum loci & ordinem, *ſecundum* non tantum ſitum loci & ordinem, ſed etiam normam, modum & rationem.

L.

Labo & *Labor* hoc differunt, quod *Labare* eſt ruere & repente cadere, ut apud Virgil. II. Æn. 492. ſeqq. Labat ariete crebro Ianua. *Labi* vero eſt leniter ſenſimque deorſum ire, ut *Labuntur* Flumina; *Labitur* Cœlum. Dicimus etiam *Labi* eos, qui in lubrico figentes veſtigia in terram ruunt. Immo & Labaſci pro *Labi* legi, Laurenbergius in Antiquario auctor eſt. Ennius: Labat, labuntur ſaxa.

Labra & *Labia* Verrius Flaccus eo ſeparat, quod

quod *Labra* (1) ſunt modica : *Labia* immodica, & præter juſtum craſſa, a quibus Labeonum cognomen inditum Antiſtias Genti. *Labra* eſſe Virorum, *Labia* Mulierum vult Servius. Donatus vero ad illud Ter. Eun. Labiis demiſsis, *Labra* ſunt ſuperiora, inquit; *Labia* inferiora, *Labium* ſuperius dicitur; *Labrum* inferius. Agr. R. Quæ Differentia non obſervatur.

Lacrimari eſt ſtere lacrimis; *Gemere* fit pectore: *Plorare* voce flebili; *Plangere* membrorum percuſſu; *Vociferari* immani voce; *Lamentari* dolorem teſtari H.

Lacteus, qui lacte alitur; *Lactans*, qui decipit, conf. Pacuvius in Iliona, p. 246. Edition. Stephan. item qui lacte abundat, ut lactantes Ficus; item, qui lac præbet. *Lacteo* lac ſugo, ſed lac, dum præbeo (nato) lacto.

Lacus (2) eſt, qui perpetuam habet aquam, licet interdum creſcat, aut decreſcat; *Palus* eſt Lacus major; *Stagnum* eſt, quod continet aquam temporalem ibidem ſtagnantem, quæ quidem aqua plerumque hieme colligitur ex imbribus; æſtate exareſcit (3), auctore Ulp. l. 1. D. Ut in flu-

(1) *Labrum* proprie eſt margo & extrema ora Fluminis, Lacus, Fontis & aliorum hujuſmodi, quæ levi aquæ motu perluuntur. Hinc *Labra* & oris, & aliarum rerum extremitates vocamus, quæ in homine etiam *Labia* dicuntur, & Fœminino genere Labiæ. Hæc Perottus l. cit. Epigr. XVIII. col. 729. lin. 25. ſeqq.

(2) *Lacus* lacuna magna eſt, ubi aqua contineri poteſt, *Palus* paululum æque in altitudinem & palam diffuſæ. Varro. R.

(3) Alii dicunt, *Lacum* Stagnum majus eſſe, aquas habens defluas; *Paludem* autem terra uliginoſa ſcatentem atque ita ſtantem. Sed *Stagnum* aquam ſtagnantem ſive a propria ſcaturigine, ſive a ſtagnante, quod Reſtagnationem vocamus.

mine publ. navigare liceat. Liv. lib. LIV. Cingunt *paludes* inexſuperabilis altitudinis, æſtate & hyeme quas reſtagnantes faciunt *Lacus*. Quanquam aliquando *Lacus* dicitur, qui habet aquam ex flumine, aut compluvio, ad aquandum, vel lavandum, exceptam. Ter. Adel. Apud ipſum *Lacum* eſt priſtilla. Varro I. de R. R. Ciſternæ faciendæ ſub tectis, & *Lacus* ſub Dio. Hor. I. Serm. Sat. IV. v. 37. Geſtiet a furno redeuntes ſcire *lacuque*.

Læditur corpus, *Offenditur* animus. R.

Lætamur de noſtris, *Gratulamur* de alienis. Hoc gratificans, Cic. dixit, neque iſtius hominis perditi ſubita *lætitia*, quam hujus hominis ampliſſimi nova *gratulatio*, divitiis eum commovebat. Agr.

Lætus adſpectu, *Hilaris* vultu, *Gaudens* animo. R.

Lamina, ea dicuntur lata portio ferri, æris, plumbi, ſtanni, auri, argenti, *Bractea* vero potius auri argentive, ac orichalci. Eſt enim tenuis & plicabilis, *Lamina* autem craſsior. Anton. in Virgil. Georg. I. Valla IV. 84.

Lanii, qui laniunt Pecora; *Laniſtæ*, qui laniandis præſunt Gladiatoribus, ſeu ſunt Gladiatorum Doctores, qui uſum armorum docent auctoratos. Vid. Reineſii lib. III. Var. Lect. c. 16. p. 612. Sed avium *Laniſtæ* Columellæ dicuntur, qui, teſtante Laurenbergio in Antiquario p. 248. col. b. aves ad pugnam condocefaciunt. *Laniſtarum* quoque memor eſt Martialis lib. VI. Epigr. LXXXII. ad Rufum, v. 2. & lib. XI. Epigr. LXVII. in Vacerram, v. 3.

LA-

Lapillos, *Gemmas* & *margaritas* (1) diſtinguit Ulp. l. 20. ad Sabin. l. 19. §. 17. ſeq. D. de Aur. arg. leg. quod *Gemmæ* ſint perlucidæ naturæ, velut Smaragdi, Chryſolithi; *Lapilli* contrariæ materiæ, veluti Obſiani, Vejatani; *Margaritæ* ſint partus Concharum apud rubrum Mare creſcentium & coaleſcentium.

Lapis e ſaxo, *Saxum* magnum & naturale. R.

Lares & *Penates* hoc differunt, quod *Lares* erant communes omnium ædium (2); *Penates* autem

(1) Dicitur & *Margaritum* in Neutro, ſicuti teſtatur Varro in Hecatombe apud Nonium his verbis: Vbi illa Phalera gemmeaque Ephippia & Arma *Margarite* candentia.

(2) *Hos* Vicorum atque Itinerum quoque Deos eſſe, Arnobius Afer indicat, quando Lib. III. adverſ. Gent. p. 124. hunc in modum ſcribit: Poſſumus, ſi videtur, inquiens, ſummatim aliquid & de Laribus dicere, quos arbitratur vulgus Vicorum atque Itinerum Deos eſſe, ex eo, quod Græci Vicos cognominant Lauras. Quænam autem Differentia ſit inter *Lares*, *Lemures*, ſeu *Larvas* atque *Manes*, tradit Auguſtinus lib IX. de Civit. Dei cap. 11. & ex eo Blondus Flavius lib. I. de Roma Triumf. Litt. a. III. fac. a. uterque hæc verba proferens: Platonicos affirmare, animas hominum Dæmones eſſe, & ex hominibus fieri putare *Lares*, ſi meriti boni ſunt; *Lemures* ſeu *Lares*, ſi mali: *Manes* autem incertum, utrum boni vel mali. Plura lege apud Claudium Salmaſium, ſtupendæ eruditionis Virum in Not. & Animadverſ. ad Epictet. & Simplic. p. 323. & 328. ut & Chriſtoph. Ad. Rupertum in Diſſert. II. ad Val. Maxim. lib. II. cap. 4. §. III. p. 143. Ex lemutibus, qui poſterorum ſuorum curam ſortitus pacato & quieto nomine poſſidet, *Lar* dicitur. Qui vero propter adverſa vitæ merita nullis bonis ſedibus, incerta vagatione, ceu quodam exſilio punitur, inane terriculamentum bonis hominibus, cæterum noxium malis, id genus plerique *larvas* perhibent. Cum vero incertum eſt, quæ cuique eorum ſortitio evenerit, utrum lar ſit, an *larva*, nomine Manem Deum nuncupant, & honoris gratia dei vocabulum additum eſt. Apul. de Deo Socrat. pag. 50. Conſule Salmaſium ad cap. 74. Tib. & Schild. ad Suet Calig. c. 5. Originem *laris familiaris* docet Serv. ad Æn. VI. 152. Apud majores omnes in ſuis domibus ſepeliebantur, unde ortum eſt, ut *lares* colerentur in domibus, unde etiam umbras *larvas* vocamus. Martian. cap. 2. p. 40 *A medietate aeris uſque in montium terræque confinia Hemithei Heroeſque verſantur. -- Ibique Manes, i. e. corporis humani præſules attributi, qui parentum ſeminibus manaverunt! -- Verum*

tem ſingularium ædium proprii, & *illis* res divina fiebat ad focum; *his* in atrio, aut interiore parte ædium. Plaut. in Mercat. Ego mihi alios *Penates* Deos perſequar, alium *Larem*. Grævius ad Cic. pro domo ſua c. 41. iſta tua pulcra libertas deos penates & familiares meos lares expulit. Cornelia Gracchorum mater in epiſtola ad filium, quam princeps publicavit And. Schottus inter fragmenta Corn. Nep. *Vbi mortua ero, parentabis mihi, & invocabis deos manes parentis. In eo tempore ne pudebit te eorum Deum paces expetere, quos vivos atque præſentes relictos atque deſertos habueris. Lares* familiares erant manes parentum. Hinc duo erant *lares*. Ovid. V. faſt. Bina gemellorum quærebam ſigna deorum, Viribus annoſæ facta caduca mo-

rum illi manes, quoniam corporibus illo tempore tribuuntur, quo prima fit conceptio, etiam poſt vitam iiſdem corporibus delectantur, atque cum his manentes adpellantur lemures. *Qui ſi vitæ prioris adjuti fuerint honeſtate, in* lares *domorum urbiumque vertuntur: ſi autem depravantur ex corpore,* larvæ *perhibentur ac maniæ:* Rem paucis expediamus. Penates & *lares* interdum diſtinguuntur, interdum permutantur. Cicero, qui in orat. pro Quintio 83. paullo ante deos penates adpellaverat, eoſdem paullo poſt lares familiares his dicit verbis. At hic quidem jam de fundo expulſus, jam a ſuis diis penatibus ejectus eſſet. Idem infra: Illud dico, dominum expulſum eſſe de prædio, domino a familia ſua manus adlatas eſſe ante ſuos lares familiares. Diſtinguuntur tamen l. 12. C. Theodoſ. Larem igne, mero genium, penates nidore veneratus, conf. Geſneri theſ. Montefalconius antiq. l. II. c. 5. ita: genii, lares, ac penates; alii pro aliis ſæpe ſumuntur. Genii nomen his omnibus commune eſt. Larum nonnumquam in inſcriptionibus genii loci vocantur. Lares etiam pro penatibus accipiuntur a multis ſcriptoribus, & admodum difficile eſt, eorum officia atque functiones diſtinguere. Vulgo creditur, lares eos eſſe, qui privatas domos cuſtodiant; penates vero, cuſtodes domorum generatim ſumtarum. Verum hæc diſtinctio non ubique valet; quoniam inſcriptiones nonnullæ his omnibus promiſcue utuntur. Genii etiam pro defunctorum manibus nonnumquam accipi ſolent, &c.

moræ, mille lares, geniumque ducis, qui tradidit illos, Urbs habet, & vici numina terna colunt Loquitur quidem de laribus publicis ſeu compitalitiis, quos duo tantum fuiſſe, quibus acceſſerit genius poſtea Auguſti: ſed tamen & privati lares erant quoque tantum duo, & quum genius Auguſti inter *lares* quoque coleretur, tria erant numina, quæ & publice in compitis, & domi colebantur in larario. Et Vitellius Narciſsi & Pallantis imagines aureas inter *lares* coluit, teſte Suetonio. Sed *penantes* aut erant manes majorum cujuslibet familiæ, aut quos etiam ex majoribus diis præcipue colebant, ſinguli tamquam cuſtodes ſalutis domeſticæ. Patet hoc ex Cic. L. IV. in Verr. *Quærendum eſt, credo, Hejus iſte, num æs alienum habuerit, num auctionem fecerit: ſi fecit, num tanta difficultas eum rei numariæ tenuerit, tanta egeſtas, ut deos patrios venderet.* Dicebantur enim penates aliis quoque ſcriptoribus dii patrii. Quinam fuerint ilii penates, in eadem oratione docet Tullius. *Erat apud Hejum ſacrarium magna cum dignitate in ædibus a majoribus ſuis traditum perantiquum, in qua ſigna pulcerrima quatuor, Cupido Praxitelis, Heracles Myronis, duæ canephoræ Polycleti.* Talis fuit fortuna cubitalis Galbæ, de qua Suetonius Galba c. 4. Colebantur *lares* in larario, quod vocat Suetonius partem ædium conſecratarum. Erat id lararium ſæpe in cubiculo. Suet. Domit. c. 17. 1. *Penatium* vero ſedes erat plerumque focus. Hinc græcis dicebatur ἐφέστιον.

LARGE ſignificat profuſe & liberaliter; *Largiter* multum, vel ut Julius Modeſtus ait, *Large* eſt Qualitatis; *Largiter* Quantitatis. Quæ differentia meo

meo judicio nimis jejuna atque coacta eſt, & non magis hæc Adverbia differunt, quam Dure duriter, Humane humaniter, Longe longiter. Sed Vetuſtiores promiſcue dixerunt *Large* & *Largiter*, ut Catullus Epigr. LX. quod Argonautica inſcribitur, v. 304. *Large* multiplici conſtructæ ſunt dape menſæ. Apulei IV. de aureo Aſino: Menſas dapibus largiter inſtructas accumbunt. Diomedes lib. 1. Quædam ſunt nomina in Us Syllabam termita, quæ ex ſe bina Adverbia faciunt, ut eſt Veterum auctoritas. Tranſit enim in quibuſdam rationem; & aliter ipſa enunciat, aliter conſuetudo uſurpat. Nam Navus naviter dicunt, quod nos nave; *Largus largiter*, quod nos large.

Largitio eſt liberalitas, vel expenſa, quæ fit ad aucupandum favorem in petitione Magiſtratuum, quemadmodum Doletus ſcribit loc. cit. fol. 85. fac. b. col. a. *Largitas* autem eſt dandi promtitudo. *Hæc* ex mente Agrætii dicitur eſſe Humanitatis; *Illa* vero Ambitionis. Largitudo vero nuſquam invenitur, niſi apud Nepotem. Soſip. R.

Lasanum & *ſcaphium* non ſunt eadem. *Scaphium* Douza in explanat. Plauti p. 200. interpretatur vas illud, cui ſolent immetere mulieres. Hoc ſignificatu etiam a Juvenale acceptum: Et ride, poſitis *ſcaphium* quum ſumitur armis, ſed & Martialis ep. L. XI. Te potare decet gemma, qui Mentora frangis in *ſcaphium* mœchæ, Sardanapale, tuæ. Giſanius quoque per *ſcaphium* intelligit vas ex aere, ad retrimenta alui, muliebre fere, ut *laſanum* virile. Qui pro matula accipiunt, verbo abutuntur. Sellam vocat Varro, & patrio ſermone nos hodie vid. Taubmannum ad Plaut. p. 541. Vas urinæ exci-

excipiendæ muliebre cur ſcaphæ formam habuerit, non opus eſt divinatione ſuſitili. Pollux X. 45. cum ſellas & laſana memoraſſet, addit, *τη δε γυναικι σκαφιον*, v. Geſn. theſ. voce *Scaphium*.

Laserpitium (1) florem; & caulem *laſer* ajunt. Clarus.

Lassus cura ex præterita ſpe, *laſſus* ademta attentione, *Confectus* cura, confirmato timore. *Laſſum* quoque a labore dictum plerique exiſtimant. Significat enim *laſſus* non ſolum corpore, ſed animo quoque fatigatum, hoc eſt, labore affectum. Unde laſsitudo pro defatigatione accipitur, eaque moleſtia, quam, loquente Perotto, loc. cit. Epigr. I. col. 7. lin. 55. ex labore ſuſcipimus. *Confectus* ſic vulneratus, aut percuſſus, ut ſanari non poſsit, quod convenit Gladiatoribus. Cic. in Catil. Gladiatori illi confecto & ſaucio.

Lassum ad corpus, *feſſum* ad animum refert Landin. ad Hor. Carm. II. 6. Sed denotat *laſſus* etiam animo fatigatum. Ter. Andr. Sc. II. act. I. v. 3. animus *laſſus*, & cura confectus. Pariter *feſſus* non ſolum animo, ſed etiam corpore fatigatum notat. Sall. itinere atque opere caſtrorum & prælio *feſſi*, conf. cel. Geſneri theſ. voce *laſſus* & *feſſus*.

LA-

(1) De *Laſerpitio*, quod Græci dicunt Σιλφιον, conf. Perotti Cornucopiæ Epigr. XXVII. col. 797. lin. 18. ſeqq. & in ſpecie Leonhardi Fuchſii cap. 291. de Stirpium atque Plantar. Hiſtor. p. 721. ubi Auctor & pp. ſeqq. hujus herbæ Nomen, Formam, Locum, & Tempus, ubi & quando naſcitur, immo & Temperamentum, ejuſque Vires ex Dioſcoride, Galeno, & Plinio deſcribit, additque loco appendicis, *Laſerpitium* in horto, Divi Germani Pratenſis Pariſienſis multum eſſe.

Latebra eſt locus, ubi homines ſe occultant (1); *Latibulum*, ubi feræ. Cic. I. Off. Omniaque, quæ ſunt ad videndum neceſſaria, acquirat & patet, ut paſtum, ut *latibula*, & alia generis ejuſdem. Liv. lib. 48. Nec ubi notis ſibi *latebris* deliteſcerent latrones, Interdum tamen *latebra* eſt ferarum. Id. ib. Inter vepres in *latebris* ferarum noctem unam delituit. Varro II. de R. R. Ibique eſſe *latebras*, ubi lepores interdiu deliteſcant in virgultis atque herbis.

Laudare (2), (3) plus eſt, quam *probare* & *prædicare* (4). Nam *laudamus* id, quod excellit, *probamus* bonum factum, *prædicamus* id, quod profitemur & teſtatum facimus. *Primum* ſemper eſt cum laude; *alia duo* etiam ſine laude eſſe poſſunt. Cic. Rufo: Non ſolum *probant*, ſed etiam *laudant*. Id. Mario: Iſtam rationem otii tui & *laudo* vehementer, & *probo*. Ter. in Eun. Quid ego ejus tibi nunc faciem *prædicem*, aut *laudem*. Ubi Donatus: *Prædicamus* argumentis.

Laudat *coram*, qui non tacet apud alios, & hoc agit præſens ipſe; non per epiſtolam. *Laudat in os*, qui apud ipſum loquitur, quem collaudat. Donatus.

Laus

(1) Scrutari *latebras* inquit P. Papinius Statius lib. I. Thebaid. v. 615. Sic qui *latere* cupit, quærit *latibulum* in aliquo *latebroſo* loco, ubi *latenter* degat. Peccator autem, ubi quærat *latebram*, in qua obliteſcat ac delitear? Comenius.

(2) *Laudat* etiam alienus, *Gaudet*, qui pater eſt. Don. R.

(3) *Laudare* non ſemper Originis ſuæ ſignificationem retinet, ſed etiam ἁπλῶς uſurpatur pro nominare, aut citare, ut monet Gellius lib. II. N. A. cap. 6. p. 64.

(4) *Prædicare* eſt ſolemniter aliquid narrare & laudare. Sic Prædicator indicat pretium rei, quam impenſe prædicat. Sed Prædicator Evangelii frequenti prædicatione prædicabilem Dei gratiam prædicat.

Laus facti inſtrumentum eſt, ſeu rei bene æſtimatæ prædicatio. *Laus* autem tunc eſt ſtabilis & firma, quando meritum *laudati* non poterit jam perire, ſcribente Salviano Maſsil. lib. IV. contra Avaritiam p. 146. Edit. ſecundæ Rittershuſianæ. Unde autem *laus* derivetur, vid. Voſsii Etymolog. L. L. p. 282. col. b. Επαινος & Εγκωμιον quomodo inter ſe differant, leg. apud Scal. lib. III. Poet. cap. CIX. p. 370. *Laudatio* vero eſt rerum geſtarum relatio. Fronto.

Lectica & *feretrum* opulentioribus, *ſandapila* & *capulus* egenis efferendis inſerviebat.

Legatum, per teſtamentum conſtituitur, *legativum*, quod legato proficiſcenti ſolvitur. *Fideicommiſſum* codicillis ſolis etiam relinqui poterat. *Legatum* vero non niſi teſtamento confirmatur. R.

Legere & *eligere* non ſub eadem ſignificatione intelligi vult Varro I. de R. R. Una non ſolum *legitur* ad bibendum; ſed etiam *eligitur* ad edendum, conf. Giſanii Obſervationes L. L. p. 343. Ita *legitur* erit colligitur; *Eligitur* vero melior quæque de plurimis. Nonius.

Legiones peditum ſunt, *turmæ* equitum. Serv. R.

Legumen dicitur, quod manu legatur, nec ſectionem requirat; vid. Varro lib. I. de R. R. Cap. XXIII. p. 37. Editionis Stephanianæ. Editio autem Commeliniana facit p. 76. Alii Legumina *Legariæ* etiam appellare, idem Varro loc. cit. Cap. XXXII. nequaquam vanus auctor eſt. *Frumenta* ſunt omnia, quæ ex ſe ariſtas mittunt. Serv.

Lenitas ad permittendum. Eſt enim *lenitas* quaſi quædam mollities, ſive lenitudo, aut quædam animi moderatio, conveniens Perſonis non ſolum, ſed

ſed & Rebus aliis. Leg. Doletus loc. cit. fol. 87. fac. a. col. 1. *Facilitas* extra Perſonam omnino quoque eſſe poteſt, quando nempe dico, Orationis atque Stili *facilitas*, & ad ignoſcendum adhibetur. Dona.us.

Lenones ſunt ſcortorum, *Perductores* etiam invitarum perſonarum, & in quibus ſtupra exercita legibus vindicantur. Pædian. E.

Lepidus in moribus, *facetus* in verbis, *jucundus*, qui utriſque alios recreat.

Lepus animal eſt, *lepor* jucunditas voluptatis. Unde gratum aliquid *lepidum* dicimus; *Lepos* eloquii, unde & Suaviloquentia dicitur, ſeu ſuave Dictum, quaſi ex λειον επος. Vt autem ſermo *leporem* habens eſt *lepidus*: ſic Mores Barbarorum prorſus ſunt *illepidi*. Agr.

Lex ſcribitur, *jus* etiam non ſcriptum eſt, ſed rigide exigit, *æquitas* de jure remittit, *fas* ad religionem pertinet, *jus* tantum ad hominem. Atque inde conficitur, *fas* plus eſſe, quam *jus*, & proinde in conjunctione *fas* ponendum eſſe loco poſteriori, tamquam aliquod gravius.

Lex (1) eſt *generale* Juſſum, quod in omnes Homines Reſve Populus ſcivit, rogante Magiſtratu; *Privilegium*, quod alias *lex* dato privato Homini dicitur, eſt, quod de ſingulis Hominibus, aut Rebus, Populus Plebſve juſſit, pertinet itaque ad unum.

(1) *Lex* eſt generale Iuſſum populi aut plebis, rogante magiſtratu. Plebiſcitum eſt *lex*, quam plebs, non totus populus ſancit & recipit. Agell. *Lex* ad homines, Omen ad rem divinam refertur. Donat. Sic Terentius bene: *Lege* atque homine; quia leges auſpicii ſervatis ferebantur. Omen autem eſt, quicquid ore dicitur. Donat. R.

num. Veteres enim ſingula priva dixerunt, ut de Cn. Pompeio contra Mithridatem mittendo, item Ciceronis Exilio & Reditu; *Rogatio* (1) eſt cum Populus, aut Plebs rogatur, Velint jubeantne illud fieri, ſive id ad univerſos Cives, ſive ad ſingulos pertineat. Itaque *Rogatio* velut Genus alia duo continet, ut Gellius prolixe oſtendit X. N. A. cap. XX. p. 327. ſeq. In Sanctione, quæ eſt *lex* cum terrore pœnæ, *legis* Regiæ de Imperio Veſpaſiani: Si quis hujuſce *legis* ergo adverſus *leges rogationes* Plebiſve ſcita Senatuſve conſulta fecit.

Liber & *Volumen* hoc differunt, quod *liber* ſignificat quemcunque Codicem, magnum, aut parvum; *Volumen* proprie eſt plurium paginarum, chartarumve involutio. Quod indicat Etymon. Eſt enim ab involvendo, eo, quod veteres *libros* in cylindri modum circa umbilicum involvere ſolebant. Vnde hodieque dicitur evolvere *libros*, quaſi involutus eaplicare, cum lectitandi gratia aperiuntur. Gell. IV. Dat mihi *librum* grandi *volumine*. Cic. ad Appium de una Epiſtola longiſsima: Mihi *volumen* a te plenum querelæ iniquiſsimæ reddiderunt. Id. IX. at Att. Evolvi *volumen* Epiſtolarum tuarum. Sed interdum hæc Vocabula nulla re differunt omnino, & duplicem ſignificationem habent. Nam *liber* & certam *operis* partem denotat, ut *liber* primus, *liber* ſecundus; & tum *opus*, ut Cicero XIII. ad Atticum: Dicæarchi *librum* acce-

(1) Hæc vox vulgari uſu ponitur pro *rogato* vel *rogatu*; eleganter vero *rogationis* nomine continetur *lex*, Plebiſcitum atque *Privilegium*, uti h. l. Conf. Doletus loc. cit. fol. 146. fac. a. col. 2. & Schardii Lexic. Iurid. p. 821. col. 2. & p. ſeq. col. 1.

pi. Et lib. XV. *Librum* tibi celeriter mittam de Gloria; cum Dicæarchi *libros* tres de Anima, & duos de Gloria ſignificaret. Vlp. ad Sabinum XXIV. l. 52. D. de Legat. 111. Si cui centum *libri* ſint legati, centum *volumina* ei dabimus, non centum, quæ quis ingenio ſuo metitus eſt, cui ad *libri* ſcripturam ſufficerent; utputa cum haberet Homerum totum in uno *volumine*, non quadraginta octo *libros* computamus; ſed unum Homeri *volumen* pro *libro* accipiendum eſt. Similiter *volumen* & pro integro *opere* accipitur, ut in proximo Vlpiani loco: & pro parte *operis*, ut Plinius ſingulos naturalis Hiſtoriæ *libros volumina* appellat. Et ejus Nepos: *Libri* tres in ſex *volumina* propter amplitudinem diviſit. Vid. Oliverii Arzignanenſis Comment. Hiſt. & Litteratus ad Val. Maxim. Proleg. lib. I. fol. 1. fac. a. Liv. V. Superſunt etiam nunc Samnitium bella, quæ continua per quartum jam *volumen*. Ovid. Metam. Sunt mihi mutatæ ter quinque *volumina* formæ. Varro VI. de L. L. In illis, qui ante ſunt, in primo *volumine* eſt. Differunt a *codicibus*; qui appellabantur *libri* quadrata vel quadrangula forma, nam & triangularis formæ mentio fit apud Dionyſ. Perieget p. 36. quamvis alias vulgari uſu omnes *libri* vocantur *codices*. Heineccius in ſynt. A. R. p. 18. proœm.

Liber (1) interiorem ligno adhærentem, *cortex* exteriorem, *liber* molle & læve; *cortex* durum, tuberibuſque informe reſpicit latus.

Liber a *Soluto* ita diſtingui videtur a Cic. lib. VI. Ep. 7. ut plus ſit *liber* quam *ſolutus*. *Liberum*, quod

(1) *Liber* eſt totum, volumen pars. R.

quod perſpicue & aperte, *ſolutum*, quod omnes eximit. R.

LIBERTUS & *Libertinus* Inſt. de Libert. pr. eo differebant antiquitus, quod *Libertus* dicebatur, qui manumiſſus erat ex juſta ſervitute (1); *Libertinus* vero erat *liberti* filius (2). Suet. in Claud. Latum clavum *libertini* filio tradidit, cujus rei reprehenſionem verens, etiam Appium Cœcum Cenſorem, generis ſui Proautorem, libertinorum filios in Senatum allegiſſe docuit, ignarus temporibus Appii, & deinceps aliquandiu libertinos dictos non ipſos, qui manumitterentur, ſed Ingenuos ex his procreatos. Quæ poſtrema verba parum animadverſa doctiſſimis Viris occaſionem dederunt immerito reprehehendi Suetonium. Deinde non ita diu poſt Appii Claudii ætatem alia cœpit horum Verborum ſignificatio & differentia. Nam *libertus* & *libertinus* pariter dictus, qui ex ſervitute manumiſſus eſſet; ſed *libertus* habet reſpectum Patroni, a quo eſt liberatus, ut *libertus* Cæſaris, *libertus* Ciceronis. *Libertinus* ſignificat conditionem generis, ut *libertinus* Homo, *libertina* Mulier. Cic. in Verr. P. Trebonius facit hæredem *libertum* ſuum. Et mox de eodem: Equiti Romano *libertinus* homo fit hæres. Quod ergo Livius ſcripſit in extremo Libro nono: Appii

 Clau-

(1) Ideoque huic neque nocere, neque etiam prodeſſe poteſt id, quod fecit, dum ſervus fuit, quamadmodum tradit Philippus Decius in Enarr. in Tit. ff. de Reg. Iur. Vlpianus eum eſſe Libertum definit, quem quis e Servitute ad Civitatem Romanam perduxit.

(2) *Libertinorum* Statum olim tripertitum fuiſſe Schardius in Lex. Iuridico p. 534. col. b. oſtendit, dicendo, eos vel Cives Romanos, vel Latinos, vel Dedititios fuiſſe.

Claudii Cenſura vires nacta, qui Senatum primus, libertinorum filiis lectis, inquinaverat. Rurſus Autor *libelli* de Viris illuſtribus: Appius Claudius Cæcus in Cenſura libertinos quoque in Senatum legit. In eo ille ſui & poſterioris temporis rationem habuit; hic ad priorem ætatem reſpexit, niſi forte *libertinos* vocavit eos, qui libertini generis fuerunt.

LIBERTAS l. 4. D. Stat. hom. eſt naturalis & licita Poteſtas agendi, ut velis (1). *Licentia* vero eſt morum vitæque diſſolutio, vel procacitas linguæ (2). *Illa* in bonam partem fere ſumitur; *Hæc* in malam. *Illa* ſervituti opponitur, & laudem habet; *hac* diſciplinæ & legibus fere obſtat, atque omnino in vitio habetur, raro in bonum accipitur Liv. lib. 37. *Libertatem* cum aliis vanam oſtendiſſet, totam in ſuam *licentiam* verterat. Id. 44. Omnium rerum *libertatem*, immo *licentiam* ſi vera dicere volumus, deſiderant. Tac. de clar. Orat. Eſt magna iſta & notabilis Eloquentia, Alumna Licentiæ, quam ſtulti *libertatem* vocant. Confunduntur tamen quandoque hæc Duo, & *licentia* accipitur in bonam partem; *libertas* in malam. Salluſt. Jug. Componendi Belli *licentiam* ipſi

(1) Ideoque publica & non privata res eſt & opponitur Servituti. *Libertas* etiam Dea eſt *Libertatis*, cujus Templum in Aventino conſtitutum fuiſſe Hiſtoriæ tradunt.

(2) Proprie autem *Licentia* non ſolum eſt data aliquid faciendi facultas, ſed & uſurpata facultas. Denimia autem *Licentia* ſcribit Deſ. Eraſmus Roterod. Cent. II. Epiſt. 47. hoc modo: Ita ſit, quoties ſemei, effractis repagulis, ſeſe in Licentiæ campum effudit hominum temeritas, nullum facit inſaniendi finem, donec omnia ſecum involvat exitio. Leg. Goclenii Obſerv. L. L. p. 236.

ipſi permittit. Cic. I. Off. Magnis enim illi & divinis Bonis hanc *licentiam* adſequebantur. Aliquando utrumque in malam partem. Cic. pro Flacco: Græcia hoc uno modo concidit *libertate* immoderata, & *licentia* Concionum, & III. in Verr. Nunquam ipſimet nobis præcideremus iſtam *licentiam libertatemque* vivendi.

Liberum *eſſe* (1) & *in libertate eſſe* multum differre volunt Juriſconſulti. Nam *liber eſt*, qui nullius Poteſtati ſubjectus eſt, ut qui juſta *libertate* manumiſſus. *In libertate* vero *eſt*, qui ſe *liberum* putat, & ſe pro libero gerit, quamvis Servus ſit; Itemque qui Domini voluntate in *libertate* eſt. Ulp. ad Edictum 53. l. 10. D. de Liber. cauſ. Quod autem diximus in *libertate* fuiſſe, ſic eſt accipiendum, non ut ſe *liberum* doceat is qui liberale judicium patitur, ſed in poſſeſſione libertatis, ſine dolo malo fuiſſe.

Libido inſanus mulierum amor eſt, *impudicitia*, cum vir muliebria patitur, aut cum maſculis rem habet. Suet in Aug. 71. ex quibus ſive criminibus, ſive maledictis infamiam pudicitiæ facile refutavit & præſentis & poſteræ vitæ caſtitate, i. e. vanos illos rumores facile vanos reddidit vita pudica, ſed infamiam libidinum numquam potuit imminuere. Addit circa libidines hæſit poſtea quoque, ut ferunt, ad vitiandas virgines promtior, quæ ſibi undique etiam ab uxore conquirerentur.

 Li-

(1) Huic eſt affine *liberum* agere, quod, teſtante Zaſio, nihil aliud eſt, quam nullum habere Dominum, cui ſubjectum eſſe oporteat.

Librarius eſt, qui Libros Inſtrumentaque conſcribit, & tam privatus eſt, quam publicus. Etiam non tam Scriptor dicitur, quam Librorum compoſitor. Unde Martialis de Libris ſuis lib. II. Epigramm. VIII. v. 3. ſeq. Non meus eſt error: necuit Librarius illis, dum properat verſus adnumerare tibi. Apud Romanos *librarii* non ſolum erant, qui *libros* tranſcribebant, ſed eos quoque vendebant, quorum Tabernas in Argileto fuiſſe conſtat. *Scriba*, qui rationes publicas refert in Tabulas, & tantum publicus eſt, *Scriptor*, qui Libros componit. Cic. Orat. 2. in Rullum: Ornat eos Apparitoribus, Scribis, Librariis, Præconibus, Architectis. Id. pro Domo: *Scribæ*, qui nobiſcum in rationibus, monumentisque publicis verſantur. Hor. in Arte Poet. v. 354. ſeq. Ut *ſcriptor* ſi peccat, idem *librarius* uſque, quamvis eſt monitus, venia caret. Quanquam interdum priora duo juguntur, & *ſcriba* Librarius dicitur, qui Magiſtratui apparet, idem publicus, idem privatus a manu. Varro III. de R. R. Ex quibus rebus *Scriba Librarius* libertus ejus. Senatusconſultum de Aquæductibus: Servos publicos ternos Architectos ſingulos & *Scribas Librarios*, Accenſos, Præconeſque totidem habere, quot habent ii, per quos frumentum plebi datur. Vetus Inſcriptio: T. Cecienus Felix Auguſtalis *Scriba Librarius* Ædilis Curulis Viator Ædilis Plebis Accenſus Conſulis. Alia: Herculi Et Silvano Sancto Sacrum L. Iun. Lyco *Scriba Librarius* Ædilium Curulium D. D.

Librarios a *Notariis* quidam putant hoc differre, quod *Librarii* ſcribebant litteris; *Notarii* verba

ba dictantis per Notas (1) & Compendia excipiebant. *Hi* ταχυγραφοι & οξυγραφοι; *Illi* καλλιγραφοι Græcis dicuntur, Ulp. de omnibus tribunalibus 8. l. 1. D. de Var. & ext. Jam & *Librariis*, *Notariis* & Calculatoribus ſive Tabulariis. Paul. Reſponſ. 1. l. 40. D. de Teſt. milit. Lucius Titius miles Notario ſuo Teſtamentum ſcribendum Notis dictavit, & antequam litteris perſcriberetur, vita defunctus eſt. Etſi conſtat librarios etiam Notis uſos in perſcribendis libris. Cic. III. de Orat. Neque *Librariorum Notis*; ſed verborum & ſententiarum modo. Quam Scribendi rationem, ut incertam & obſcuram, Juſtinianus Imperator ſuſtulit, cum de veteri Jure enucleando ita edixit: Ipſe autem *Librarius*, qui ea inſcribere auſus fuerit, non ſolum criminali pœna, ſecundum quod dictum eſt, plectetur, ſed etiam Libri æſtimationem in duplum Domino reddet, ſi ipſe Dominus ignarus talem Librum vel comparaverit, vel non confici curaverit.

Libripens & *anteſtatus* diverſi ſunt. Quoties fiebat emancipatio, adhibendi erant non minus, quam quinque teſtes romani cives & puberes, & præterea alius ejuſdem conditionis, qui libram teneret æneam, unde & *libripens* adpellabatur, nec non alius, qui *anteſtatus* audiebat. Fit ejus mentio etiam in marmore apud Gruterum, ubi narratur, donationem & mancipationem factam libripende Claudio Dativo, Anteſtato Cornelio Victore, ex quo lapide apparet, diverſum a *li-*

(1) Ipſum Ciceronem de Notis Librum conſcripſiſſe, ex ejus Fragmentis paſſim impreſſis eſt videre.

bripende fuiſſe *anteſtatum* ; Quum vero anteſtari fuerit , tactis auriculis alterum teſtem advocare , Hor. Serm. I. 9. 76. & ibi Acro & Porphyr. in Schol. iſque ritus non ſolum in jus vocationi, ſed etiam omnibus mancipationibus adhiberetur , non præter rem ſuſpicantur viri docti , *anteſtatum* dictum , qui teſtes convocaverat , eorumque fidem tacta auricula obteſtabatur . Heinecc. A. R. I. tit. 12. 7.

Ligare (1) eſt injicere alicui vincula ; ſeu aliquem vinculis conſtringere. Comenius noſter doctiſſimus dicit, hoc Verbum habere uſus varios ; neque Ligamina eſſe uniuſmodi . Caligas enim colligamus ligulis ; Femori ſubligamus ſubligaria ; Fronti proligamus frontalia . Lictor circumligat ac perligat Maleficos lictoriis loris , religatiſque poſt tergnm manibus alligat polo . Chirurgus ad obligandos vulneratos ligamentis ad deligandum idoneis eſt obligatus . *Alligari* quis dicitur ad aliquid , ſine quo eſſe non poſſit . Donatus .

Lignum & *Materiam* Ulpianus ſubtiliter diſtinxit ad Sabinum 25. l. 15. D. de Legat. III. *Ligni* appellatio , inquit , nomen generale eſt , ſed ſic ſeparantur , ne ſit aliquid *materia* , aliquid *lignum*. *Materia* eſt , quæ ad ædificandum fulciendumve neceſſaria eſt , proprie autem eſt Materia , ſeu Materies , (quaſi Mater rei dicta) omne id , ex quo aliquid fit . In ſpecie denotat *lignum*, ſeu Lutum , ſive lapides , queis Ædes ſolemus exſtruere . *Lignum* , quicquid comburendi cauſa paratum eſt , Id. 17 l. 12. D. de Uſuf. Nec *materia*

(1) Ligat quis vinculo , legat teſtamento . Agr. R.

teria eum pro *ligno* uſurum, ſi habeat, unde utatur *ligno*. Paul. ad Sabinum 4. l. 56. D. de Leg. III. Pali & Perticæ in numero *materiæ* redigendi ſunt, & ideo *lignorum* appellatione non continentur. Quibus & Varro conſentit de L. L. (1) A legendo *ligna* quoque, quod ea caduca legebantur in agro, quibus in focum uterentur.

Liguritor vel *ligurio*, quod depravatum eſt ex voce liguritor, qui cupediis ita deditus eſt, ut lingat digitos vel catinos. *Cupes* eſt, cui delicatum eſt palatum, qui cupediis eſt deditus. *Lurco*, qui ventri, & iis, quæ ſub ventre ſunt, deditus eſt. *Gulo* eſt, cui inexplebilis venter eſt. *Popino*, qui popinas celebrat, id eſt, frequentat. *Ganeo* eſt, qui non tantum ventri, ſed libidini etiam ſervit. Goclen. R.

Limatum plus eſt, quam *Politum*. *Illud* prius, *Hoc* poſterius. Goclenins loc. cit. p. 236. H.

Limen ædium eſt. *Limes* regionum. Agr. R.

Limites & *termini* in agris differunt. Nimirum *limites* terminis ſeu lapidibus diſtinguebantur; ſoli agri adſignati *limitibus* continebantur. Hodie nullus ager limitatur, ſed omnes terminantur. Sic omnis ager hodie ea conditione eſt, qua veterum acrifinius fuit. Agrum vocabant acrifinium, qui nulla menſura, nec ullis *limitibus* claudebatur, ſed montibus, aut fluviis, aut viis, aut rivis, aut foſſis, aut aquarum divergiis, aut arboribus

(1) Lib. V. p. 61. Edition Scaligeriano-Stephanianæ. Perotti autem Editio conſtituit col. 1081. Conf. Voſſii Etymologicum L. L. p. 289. col. 2.

ribus antemiſſis, quas relinquebant agricolæ, aut quodam culturæ diſcrimine terminabatur. Hodie territoria a territoriis ſic ferme diſterminantur. Agri privatorum invicem ſeparantur lapidibus, qui in recta linea conſtituti ſunt, quos terminis ſervant. Ad eas lineas dirigendas groma opus eſt. Ager limitatus idem eſt, qui & colonicus vel adſignatus, qualis hodie nullus eſt. Ideo & *limites* agrorum nulli. Limitem definiunt recturæ longitudinem rationabilem cum aliqua latitudine. Hinc limitem pro linea, vel rigore paſſim uſurpant auctores. Dividebantur agri coloniarum limitibus inſtitutis per centurias, adſignabantur viritim nominibus, v. Salmaſius exerc. plin. p. 479. Diſtinguit hæc vocabula Feſtus: *limites* in agris nunc termini, nunc viæ tranſverſæ ſunt. Verba Siculi Flacci prolixiora de *limitibus* & *terminis* v. in Geſn. theſ. v. limes & terminus.

Lingula cum non a linguendo dicta eſt, in argento: in calceis vero *lingula* a ligando: ſed uſus ligulam ſine N. frequentat. Soſip. R.

Lintearii ſunt, qui lintеariam negotiationem exercent h. e. Lintea, ſeu Pannum lineum vendunt: *Linteones* qui lintea conficiunt atque texunt, Ulp. ad Edictum 28. l. 5. D. de Inſt. Act. Sed etiam eos inſtitores dicendos placuit, quibus veſtiarii, vel *lintearii* dant veſtem circumferendam & diſtrahendam, quos vulgo circitores appellamus. Id. lib. 29. l. 5. D. de Trib. Act. Duas negotiationes exercebat, puta ſagariam & *lintea-riam*. Vetus Inſcriptio; Negotiatores *Lintearii* Et Caſtraſiarii Plaut. in Aul. III. V. 38. Propolæ, *linteones*, Calceolarii. Vegetius lib. 1. de Re milit.

milit. Piſcatores, Aucupes, Dulciarios; *Linteones*.

Lippus minus habet viti quam *luſcus*. *Lippus* eſt, cujus oculi ſunt valetudinarii & lacrimantes, *luſcus*, qui altero caret oculo. Mart. VIII. 8. Solvere dodrantem nuper tibi Quíncte volebat *lippus* Hylas; *luſcus* vult dare dimidium. Accipe quam primum, brevis eſt occaſio lucri, ſi fuerit cæcus, nil tibi ſolvet Hylas. *Lippus*, *luſcus*, cæcus gradatione heic ponuntur. Alanus parab. claſſ. 3. 12. *Lippo*, non *luſco* collyria nigra medentur, Qui ſemel eſt *luſcus*, non niſi *luſcus* erit.

Liquor cum Nomen eſt & humorem fluidum denotat, li, brevis eſt; cum autem liquari idem eſt, ac calore diſſolvi, Verbum producitur, ut Virg. I. Georg. 43. ſeq. Vere novo gelidus canis cum montibus humor *liquitur*.

Lira & *porca* res cognatæ differunt. *Porca* ſecundum Varronem de R. R. 1. 29. dicitur, quod eſt inter duos ſulcos, elata terra, quod ea ſeges frumentum porricit. De *lira* Colum. XI. 3. 20. Eſt autem lira ſimilis ei porcæ, quam in ſationibus campeſtribus ruſtici faciunt, ut uliginem vitent. Id. II. 4. 11. *Liras* autem ruſtici vocant eaſdem porcas, quum ſit aratum eſt, ut inter duos latius diſtantes ſulcos medius cumulus ſiccam ſedem frumentis præbeat: *Porca*, quod in arando exſtat; *Lira* quod defoſſum eſt, vetus auctor de limit. apud Goeſium p. 292.

Lis naſcitur, & eſt *Controverſia* inter Partes judicio contendentes. Interdum tamen etiam eſt extra Forum, & pro Rixa, vel qualibet concertatione ponitur. *Lis* autem æſtimata vocabatur pecunia mulctatitia & nummaria ſententia; ut hodie

cum

cum Judices certa ſumma Actorum diſpendia & incommoda æſtimantes certæ pecuniæ reos damnant. Vid. Doleti Phraſes, ſeu Form. L. L. e-leg. fol. 89 fac. b. col. 2. Nicolai Erythræi Index in Virgilium p. 151. col. a. Edit. Venetæ. Pertinacia efficit *Controverſiam*. *Controverſiæ* ſunt in facto; *judicia* in jure. *Controverſiæ* ad litigatores, & teſtes, *judicia* ad judices referuntur. *Lis* quidam volunt proprie ante conteſtatam, *controverſiam* poſt conteſtatam *litem*. Sed *litem* & *controverſiam*, ſæpiſsime pro eadem accipi, certum eſt. Et *ligant* homines, res in *Controverſiam* deducitur. Ita *Controverſia* partis eſt, *Lis* ſumma. Corn. Fronto.

Litare ſpecialius, *immolare* generalius. *Litare* eſt propitiare, & votum impetrare, leg. Virg. lib. IV. Æn. v. 50. ſeq. hunc in modum canens: Tu modo poſce Deos veniam, Sacriſque *litalis* indulge hoſpitio. *Sacrificare* (1) vero eſt offerre ſacrum, & veniam poſcere. Cic. in Somn. Scip. lib. VIII. Plaut. in Pœn. Si hercle iſtuc unquam factum eſt, tum Jupiter faciat, ut ſemper *ſacrificem*, nec unquam *litem*. Suet. in Cæſ. Dein pluribus

(1) *Sacrificari* quoque pro Sacrificare dici, ex Verrone lib. II. de R. R. cap. 8. p. 119. Edit. Commelin. eſt diſcendum, ubi extant verba ſequentia: Cum hanc loqueremur, venit a Menate libertus, qui dicat, Liba abſoluta eſſe; & ad rem divinam (ita enim legit non incommode Laurenbergius in Antiquat. pag. 395. col. p. ubi & pro Menate, Mæcenatê ſubſtituit) parata; ſi vellent, venirent illuc, & ipſi pro ſe *ſacrificarentur*. Quæ verba retinuit quoque Scaligeriano-Stephaniana Editio, ubi extant p. 98. Conf. cap. 11. ejuſd. libri p. 107. juxta Commelin. vero p. 125. ubi habentur hæc verba: Non negarim, ideo apud Divæ Rumiæ Sacellum a Paſtoribus ſatam Ficum. Ibi enim ſolent *ſacrificari* lacte pro vino & pro lactentibus.

ribus hoſtiis cæſis cum *litare* non poſſet, introiit curiam, ſpreta Religione. Dicitur autem *litare*, non, ut Grammatici volunt, ἀπο των λιτων, id eſt, a precibus, ſed a verbo *luere*, id eſt, ſolvere. Varro in Hecatombe: In quo ego, ut puto, quoniam eſt *luere* ſolvere, litavi.

LITTERATUM (1) a *Litteratore* quidam diſtinguunt, inquit Suetonius, ut Græci Grammaticum a Grammatiſta, & *Illum* quidem abſolute; *Hunc* mediocriter doctum exiſtimant. Quorum opinionem Orbilius etiam exemplis confirmat. Nam apud Majores, ait, cum Familia alicujus venalis produceretur, non temere quem *Litteratum* (2) in titulo ſed *Litteratorem* inſcribi ſolitum eſſe, quaſi non perfectum litteris, ſed imbutum.

LITTUS, quaſi Lutus, a luendo, ſeu lavando, eſt Ora, Inſtit. de Rer. diviſ. §. 1. & ſeqq. & proprie Maris; *Ripa*, quod a ῥιπη, hoc eſt, Ventorum, vel Aquarum, quem ſuſtinet, impetum denotans, derivatur, eſt labrum fluminis. *Illud* commune eſt, nec in ullius dominio cenſetur; *Hoc* pertinet ad eos, qui habent proxima Prædia. Ovid. campoque recepta liberioris aquæ pro *ripis littora* pulſant. Id. lib. X. Metam. Reſpondent flebile *ripæ*, jamque Mare juvectæ flumen populare

(1) *Litteratus* eſt, qui a Cicerone politus, qui aliquid eleganter, & acute poſſit dicere aut ſcribere: *Eruditus*, qui ipſam ſententiam vel artem novit, ſe polite & eleganter explicare non ſciat. Corn. Nep. vid. Par. R.

(2) *Litteratum* etiam in malam partem pro Litteris, h. e. Notis contumeliæ ac malæ famæ compuncto ſumi, Chalinus Servus apud Plautum in Caſina docet Act. II. Sc. VI. v. 49. his verbis: Si hic *Litteratus* me ſinat. In quem locum videndus Taubmanni Commentar. p. 390. col. 1. R.

lare relinquunt, & Methymnææ potiuntur littore Lesbi. Suet. in Ner. Diſpoſitæ per *littora* & *ripas* diverſoriæ tabernæ parabantur. Sed interdum *littus* generaliter appellatur, quicquid juxta aquam eſt, auctore Servio. Unde & *littus* Fluminum dicunt Poetæ, quibus hæc licentia tribuitur. Virg. lib. III. Æn. v. 389. ſeq. vid. lib. VIII. v. 43. Cum tibi ſollicito ſecreti ad fluminis undam, littoreis ingens inventa ſub ilicibus ſus & lacuum: Catullus (1) Comi mœnia lariumque *littus*. Ovid. lib. VI. Faſtor. Sunt tibi Flaminius, Thraſimenaque *littora* teſtes. *Ripam* vero etiam Maris Hor. lib. III. Carmin. Od. XXVII. v. 21. ſeqq. Hoſtium uxores, puerique cæcos ſentiant motus orientis Auſtri, & æquoris nigri fremitum, & trementes verbere ripas.

Lituus Equitum eſt, & incurvus; deſcribitur autem a Perotto in Cornucop. Epigr. V. col. 512. quod ſit Buccina minor incurva, ſono acuto. Lituo qui canit, *liticen* appellatur. Tuba vero Peditum & directa & ſit vel ex lignis, vel ex Cornibus, vel ex Ære. *Hæ* dicuntur ductiles; *Illæ* Corneæ; Iſtæ autem Ligneæ. Qui Tuba canit, dicitur *tubicen*. *Illius* ſonus eſt acutus; *Hujus* gravis. Acron. Horatius lib. I. Carm. Od. I. v. 23. ſeq. Multos caſtra juvant, & *lituo tubæ* permiſtus ſonitus.

Locuples a copia locorum; (2) *Dives*, quia divi-

(1) Ep. XXXIII. v. 4. Editio autem Tuſcanellæ Hanoviana facit Ep. XXXVI.

(2) Erant enim omnes Veterum divitiæ in Agris atque Pecoribus, & quem, Catone referente, Virum bonum Colonum dixiſſent, ampliſſime laudaſſe exiſtimabantur.

dividendi facultatem habet ; *Opulentus* ab Opibus ; *Potens*, qui, quod vult, poteſt ; *Fortunatus* , cui ſorte aliquid contingit ; *Beatus*, qui apud Græcos μακαριος eſt : *Pecunioſus*, qui habet pecuniam, vel pecora. Fronto.

Loci librorum, *loca* terrarum ſunt.

Locus natalium eſt, *ordo* fortunæ. Donat. R. Non conſtare ſibi Donatum tuetur Weſterhovius, Mox enim idem ad Ter. Eun. II. 2. 10. Ex eodem ortum loco, ex eadem fortuna. Quid ergo ? promiſcuus eſt loci uſus, ſeu de natalibus ſeu de dignitate ſermo ſit. Cic. fam. XIV. 18. vos videte, quid aliæ faciant iſto loco feminæ. Iuſtin. XV. 3. Erat hic Lyſimachus illuſtri quidem Macedoniæ loco natus. Niſi placet cum Eugraphio ap. Ter. mei loci pauperem intelligere, ordinis paraſitum, Sic Plaut. ciſt. I. 1. 24. *ordinem* tribuit meretricibus, vel ἐκ παραλληλου meæ ſortis & conditionis interpretari.

Longitudo Menſura eſt & nonnunquam idem eſt, ac prolixitas; *Longinquitas* Regionis aut Temporis. Soſip.

Longum præverbium eſt, itaque verbum illi opponitur, *longinquum* itineris eſt. Front. R.

Loquax, qui nimium loquitur, *Eloquens*, qui copioſe loquitur. Varro. R.

Loqui eſt Hominis; *Obloqui* Obtrectatoris; *Alloqui* Suadentis vel Adhortantis, vel Blandientis ; *Eloqui* Oratoris, Leg. Barthii lib. XXXII. Adverſ. cap. 1. col. 1466. Agr.

Loquimur naturaliter ; *Famur* facunde ; *Sermocinamur* cum aliis, H.

Loquitur is, qui ſuo loco quodque verbum

ſciens

ſciens ponit, *Proloquitur* iſte, cum animo quid habuit, idque extulit loquendo. Varro. R.

Lubens & *libens*, voluntatem & voluntarias actiones ſpectant, *charus*, *jucundus*, *amans* animi benevolentiam indicant. R.

Locutiones *ad lucem* & *ad lumina* non debent confundi. Latini *ad lucem* quum dicunt, tempus diluculi intelligunt, vel quod proxime diluculum antecedit, quum *ad lumina*, tempus, quo lucernæ accenduntur, &, ut græci id tempus denotant, περι λιχνων αφας. Suetonius hoc ſenſu Cæſ. cap. 31. ſcribit: & quum luminibus exſtinctis deceſsiſſet via, diu errabundus tandem ad lucem duce reperto per anguſtiſsimos tramites evaſit, id eſt, duce reperto circa tempus diluculi, v. Caſaubonus ad h. l. In genere *lux* ſignificat claritatem a corpore, *lumen* autem corpus lucidum. Servius ad Virg. Æn. II. 600. lumen ita diſtinguit a *luce*, quod in *lumine* ſit ſplendor, ſed cum fumo in *luce* ſolus ſplendor, v. Geſn. theſ. v. *lumen*.

Lugens eſt, quod aliunde illuminatur ſeu lucem aliunde habet; *Lucibile*, quod lucet per ſe. Serv.

Lucidum eſt, quod aperto cœlo lumen accipit, *luminoſum*, quod multis foraminibus illuminatur. Front. R.

Luctus plus eſt, quam *Mœror*. (1) Salluſt. in Catil. Varie per omnem exercitum lætitia, *mœror*,

(1) Valla lib. IV. Elegantiar. cap. 60. p. 194. *Luctum* definit, quod ſit dolor, qui exterius proditur vultu ipſo atque aſpectu. Audiamus & Ciceronem lib. IV. Tuſcul. Quæſt. fol. 213. fac. a. Editionis Sturmiano-Argentor. hunc in modum loquentem: Angor eſt ægritudo premens. *Luctus* ægritudo ex ejus, qui charus fue-

ror , *luctus* atque Gaudia agitabantur. Tac. lib. III. Annal. Conveniſſe recenti dolore *Luctum* & ex *Mærore* ſolatia.

Lucus (1) eſt ut plurimum incæduus, religioſus, conſecratus alicui Deo, aut funeri; *Nemus* voluptatis cauſa comparatum eſt, & plerumque Dis ſacrum; *Sylva* nomen generale eſt, & habet arbores incæduas pariter & cæduas; *Saltus* vero dicitur locus ſecluſus, nec viatori pervius, ubi paſcuntur armenta, feræque verſantur, Valla IV. 56. leg. Henrici Decimatoris Theſaurus Lingg. p. 752. col. 2. Lipſiæ Litteris Lanzenbergianis Anno M. D. C. VIII. in fol. impr. Catullus Epigr. XXXII. v. 10. ſeq. Sylvarumque virentium, ſaltuumque reconditorum. Lucr. V. Avia per *Nemora*, ac *Sylvas*, *Saltusque* reperta. Lib. XXIV. *Lucus* ubi frequenti *Sylva*, & proceris abietis arboribus ſeptus.

Ludere piſcem, eſt non læſum vivere, *Natare*, quod etiam languidi poſſunt. Donat. R.

Differentiam inter *ludos* & *fabulas* docet Scali-

fuerit, interitu acerbo. Mœror ægritudo flebilis. Ærumna ægritudo laborioſa. Dolor ægritudo crucians. Lamentatio ægritudo cum ejulatu. Sollicitudo ægritudo cum cogitatione. Moleſtia ægritudo permanens. Afflictatio ægritudo cum vexatione corporis. Deſperatio ægritudo ſine ulla rerum expectatione meliorum. Unde Lugere eſt ob rem caram amiſſam vehementius triſtari. Sic Fida Uxor luget luctuoſum Mariti obitum lugubri voce, gravique animi luctu, nec, loquente Gemenio, facile elugere poteſt.

(1) *Lucum* Pindarus Od. III. Olympicor. Stroph. II. v. 3. ſeq. tum propter amplitudinem, cum propter maximam hominum in Ludis Olympicis frequentiam πανδοχον αλσος, hoc eſt, omnes, ſeu omnia recipiens, haud inepte nuncupat. Vid. Eraſmi Schmidii doctiſſimus Commentarius in hunc Pindari loc p. 127. col. a. Sic Luci Petelini meminit Plutarchus in Camillo p. 148. C. Tom. I. Oper.

ger poet. lib. I. c. 12. p. 91. Ludi, tametſi videntur a fabulis ſeparati, tamen ad adparatum ipſum maxime pertinent. Sane *ludi* ſunt tacitæ fabulæ, *fabulæ* vero ludi loquentes.

Inter *ludum gladiatorium* & *ludos gladiatorios* aliquid eſt diſcriminis. Recte dicitur *ludus gladiatorius*, ubi exercebantur gladiatores. Suet. Cæſ. c. 31. *Ludos* tamen *gladiatorios*, inquit Valla, frequentius, quam *ludum* dicimus, quando unum pluresve paria gladiatorum ad ſpectaculum pugnatura producuntur, vid. Torrentius ad Suet. l. c. it. ad c. 26. Brouckhuſius ad Tibull. I. 4. 45. & Geſn. theſ. v. Ludus.

Ludum (1) & *luſum* putat Valla lib. IV. cap. 16. p. 263. hoc differre, quod *ludus* cum periculum, tum ſpem lucri ſibi propoſitam habet. Sic in *ludo gladiatorio* ſi *luſio* ſeria eſt, periculoſa eſt; ſed ſæpius eſt *colluſio* & ſpectatorum *ludificatio*. Comenius. *Luſus* nihil, præter meram voluptatem. Qua ratione *luſus* pilæ, trochi & ocellatorum. Aleæ *ludus* dicitur; cum tamen veteres Auctores ſæpius uſurpent *luſum* aleæ. Ut Cic. in Philipp. II. & Suet. in Aug. Cum effuſe in *luſu* liberalis fuiſſem. Id. in Calig. Ac ne ex *luſu* quidem aleæ compendium ſpernens. Paul. ad Edictum X. l. 2. D. de Aleat. Solent enim quidam & cogere ad *luſum*, vel ab initio, vel victi dum retinent. Ego potius crediderim *ludum* de honeſtis & gravioribus oblectationibus dici; *luſum* de puerilibus, vel quæſtuoſis. Liv. XLVII. Pars in juveniles *luſus*, laſciviamque verſi. Et lib. XLIX. Alius

(1) *Ludus* lucri, *luſus* voluptatis. R.

Alius conceſſum *ludum*, & laſciviam eſſe credere. Colum. lib. VII. *luſus* ac laſciviæ cauſa.

Lues eſt qualiſcunque contagio, quæ homines, arbores & fruges inficit, ſeu eſt morbus contagioſus, animalia & homines depaſcens; *Peſtis* ſignificat omne Malum, quod tam inanimis, quam animatis mortem & exitium repentino adfert. Ita *hæc* ſemper capitalis, quoniam peſtifera contagio (ſemper) inficit aerem, excitatque *Peſtilentiam* in locis peſtilentioſis. Huic (nempe *Peſtilentiæ*) opponitur proprie Conſervatio & Salus; *Peſti* autem Salubritas. Leg. Gambarellæ liber Oppoſitor. p. 585. *Illa* quandoque levior. Liv. lib. LII. Locuſtarum tanta nubes a Mari vento repente in Apuliam illatæ ſunt, ut examinibus ſuis agros late operirent: ad quam *Peſtem* frugum tollendam. Lucan. lib. VI. v. 100. ſeqq. Sed languor cum morte venit, turbaque cadentum aucta *lues*, dum mixta jacent incondita vivit, corpora.

Lugere eſt, lugubri habitu incedere: *Elugere*, legitimum tempus a nuptiis, & aliis, quæ prohibita lugentibus ſunt, abſtinere. Jaç. Ræward. lib. I. Variorum cap. 20. R.

Lumen l. 15. & 10. D. de Ser. Urb. Præd. aliud eſt omnino, aliud *Proſpectus*. *Lumen* enim de cœlo capitur & eſt lucis per vicina Corpora repercuſsio, dictum quaſi lucimen. Quomodo autem uſurpetur Metaphorice, vid. apud Doletum loc. perſæpe alleg. fol. 93. fac. a. col. 1. ſeq. atqne Giſanium in Obſerv. L. L. p. 130. & 346. *Proſpectus* etiam ex locis inferioribus & eſt libera & non impedita proſpectio, quemadmodum teſtatur Perottus in Cornucop. Epigr. II. col. 189.

lin. 30. ſeq. *Hic* plerumque Voluptatis eſt; *Illud* Neceſsitatis. Et *Proſpectus* ſervitus eſt, ne quid officiatur ad gratiorem Proſpectum & liberum; *Luminis* autem ſervitus eſt, ne lumina cujuſquam obſcuriora fiant: de quibus cavent Juriſconſulti.

Luscus dicitur, qui altero oculo caret, & Græce *μονοφθαλμος* appellatur (1). Martial. lib. III. Epigr. VIII. Thaida *luſcam* umm oculum thais non habet. *Luſcitioſus* eſt, qui *μυωψ*, aut *νύκταλωψ* vocatur a Græcis, & propter vitium oculorum parum videt tempore veſpertino, ut putant Varro & Opilius, aut meridie, vel lumine adhibito, ut voluit Ulpianus, cui Seneca & Grammatici conſentiunt. Plaut. in Mil. Ædepol tu quidem non *cæcus*, non *luſcitioſus*. Varro VIII. Diſciplinarum: Veſperi non videre, quos appellant *luſcitioſos*. Sen. III. de Benef. *Luſcitioſi* oculi ſunt, qui lucem reformidant; *Cæci*, qui non vident.

Luxuria datur in ſumtu, *licentia* in actione, Gocl. l. c. p. 236. H.

Luxurio & *luxurior* ita ſeparat Diomedes, ut *alterum* ſit in Laude, *alterum* in Vituperatione; cum tamen Auctores his promiſcue utantur, & utrumque referant ad fœcunditatem vel *luxuriam*. Alii dicunt *luxuriare* animo; *luxuriari* corpore.

Lyram a *cithara* differre alii adfirmant, negant alii. Contendit M. A. Majoragius præf. in Pind. apud

(1) *Luſcum* altero oculo captum, vel orbum, Veteres dixerunt Coclitem. Vnde & Cyclopes, qui Siciliam inhabitaſſe dicuntur, unum tantum oculum in fronte habentes Coclites dicti; Et Horatius Patricius Romanus, quod oculum unum in prælio amiſit; Coclitis cognomen eſt adeptus,

apud antiquos eamdem omnino fuiſſe lyram & citharam. Sed tamen diverſa fuiſſe inſtrumenta, licet valde cognata, accuratiſsime, judice quidem Taubmanno ad Virg. Æn. I. p. 416. docuit Joſ. Scaliger in Manilium, item Yvo Viltiomarus in locos controv. Roberti Titii lib. I. 3. quibuſcum conf. Bulenger de theatris L. III. c. 36. ſeqq. Sed res nondum explorata eſt. Differentia enim *citharæ* a chelyde ſeu teſtudine non eſt facilis dictu. Agit de ea, verba ſunt cel. Geſneri v. *cithara*, Scaliger ad Manil. V. 318. & ex eo Voſsius in etymologico. Sed vereor, ne ingenio magis viri ſummi, quam teſtimoniis idoneis nitantur. Diverſa tamen facit inſtrumenta Sidonius in præf. Anthemii conſulis 6. Arcas i. e. Mercurius & Arcitenens i. e. Apollo fidibus ſtrepuere ſonoris. Doctior hic citharæ pulſibus, ille *lyræ*. Nempe Apollinis *cithara* eſt, Mercurii inventum *lyra*. De diſcrimine *lyræ* & *teſtudinis* Geſn. voce *lyra* ita ſentit: Teſtudo ſeu chelys & *lyra* aut non differunt, aut ſæpe miſcentur.

M.

MADIBUS extrinſecus; *Uvidus* eſt intrinſecus. Acron. R.

Inter *machinas* & *organa* id videtur eſſe diſcrimen, quod *machinæ* pluribus operibus, aut vi majore coguntur effectus habere, uti balliſtæ torculariumque prela; *organa* autem unius operæ prudenti tactu perficiunt, quod propoſitum eſt, uti ſcorpionis, ſeu aniſocyclorum verſationes. Vitruv. L. X. Balliſta igitur Vitruvio inter machinas cenſetur.

At Lipſius in poliorcetico ſic diſtinguit, ut vineas, pluteos, teſtudines, muſculos, vectes & ſimilia pro machinis habeat, balliſtas inter tormenta referat. Suetonius quoque non obſcure machinas a balliſtis ſeparat Calig. c. 46. poſtremo, quaſi perpetraturus bellum, directa acie in littore oceani; ac balliſtis machiniſque diſpoſitis v. Schild. ad h. l.

Magis pro *plus* non temere uſurpandum eſt. *Magis* enim plerumque ad comparationem pertinet & potius ſignificat, *plus* autem ſæpe refertur ad magnitudinem & contrarium habet minus.

Magistratus pars ſenatus nobilior & imperans; *ſenatus* & imperantes, & conſilio conſenſuque ſuo edicta confirmantes continere videntur. *Senatus* totum, *magiſtratus* pars; *Senatus* latius patet quam *magiſtratus*. Salluſt. B. catil. c. 29. *Ea poteſtas per ſenatum more Romano maxuma permittitur, exercitum parare, bellum gerere, coercere omnibus modis ſocios atque cives, domi militiæque imperium atque judicium ſummum habere*. Si conjunguntur, v. c. apud Corn. in Themiſt. c. 8. ad magiſtratum ſenatumque Lacedæmoniorum adiit, cuncta curiæ membra deſignantur.

Gruterus ſibi aliiſque perſuaſit auctores attentius locutos, promiſcue *magiſterium* & *magiſtratum* uſurpaſſe. *Magiſtri* ſunt, ut ait Feſtus, pagorum, ſocietatum, vicorum, collegiorum, equitum, ludorum, præterea & conviviorum, denique doctores artium, eorumdem ergo dignitas magiſterium, non magiſtratus. Fruſtra oſtentat ex Suet. Caligula, magiſteria ſacerdotii; etenim ſacerdotum collegia ſunt, non magiſtratus. Fruſtra ex ejuſdem Domit. c. 4. Minervæ, cui collegium inſtituerat, ex quo ſorte

ſorte ducti magiſterio fungerentur. Diſerte enim id collegium vocat, cujus ſodales nemo vocaret magiſtratus. Nec juvat ex Symmacho III. ep. 45. de cenſura: nolo mireris graviſsimum ordinem magiſtratum reſpuiſſe. Etenim cenſor dicebatur, & magiſter morum; eoque reſpectu cenſura magiſterium morum: etſi in hoc magiſtratus & magiſterium concurrant, quem ad modum & in magiſtro equitum. Illius magiſterium morum, & hujus magiſterium equitum geſsiſſe dices. Apulejus ſane ædilis magiſterium dixit lib. I. met. ſed nempe Apulejus, qui plurimis delectatur, neque Plauto, neque Livio probatis. Gronovius ad Liv. lib. XXIV. p. 241. ſeq.

Magistratus (1) appellantur, qui Tribunali ac Iuriſdictioni præſunt, ſeu qui in *Poteſtate* aliqua ſunt conſtituti, quemadmodum eſt Conſul, Pro Conſul, Prætor, Pro Prætor. & alii, qui Civitatibus & Provinciis præſunt. Leg. Doletus loc. cit. fol. 94. fac. a. col. 1. & Schardii Lexic. Jur. ubi p. 555. col. a. extat, quod *Magiſtratus* multiplex ſit diviſio. *Poteſtates* ſunt hi, qui Imperium aliquod Poteſtatemve obtinent. Cic. de L. Agr. Non *Poteſtas*, non *Magiſtratus* ullus aliis negotiis ac legibus impeditus. Suet. in Claud. Juriſdictionem de Fideicommiſsis quotannis, & tantum in Urbe delegari *Magiſtratibus* ſolitam in perpetuum atque etiam per provincias *Poteſtatibus* delegavit. Arnob. lib. VI. Secundas poſcitis Valetudines, *Magiſtratus*, Imperia, *Poteſtates*, Victorias. Ulp. ad Edict. l. 1.

 D.

(1) *Magiſtratus* in urbe, *Poteſtas* extra urbem in coloniis, &c. R.

D. Quod quiſque jur. Qui *Magiſtratum Poteſtatemve* habebit. Id. 35. l. 3. D. de Reb. eor. Juſſu *Magiſtratus*, vel Præſidis, vel alterius *Poteſtatis*. Martianus Inſtitut. 14. l. 3. D. ad l. Jul. m. Quive privatus pro *Poteſtate Magiſtratuve* quid ſciens dolo malo geſſerit. Sed interdum *Magiſtratus* Poteſtate præditus *Poteſtas* appellatur. Valer. Max. de Caſsio, Tribuno plebis: Poſtquam illam *Poteſtatem* depoſuit. Iuven. Sat. 10. v. 100. An Fidenarum Gabiorumque eſſe *Poteſtas*? Ulp. ad Edict. Ædil. Curul. 2. l. 17. D. de Ædil. Æd. Ab Aliqua *Poteſtate* damnatus. Modeſtinus Reſponſor. 4. l. 16. D. de Pign. Fidejuſſor impetravit a *Poteſtate*, ut & antequam ſolvere pignora ipſe poſsideat.

Malus *Hic* pars Navis eſt; ſeu Arbor Navis vela tenens, (Maſtbaum) & tunc prior Syllaba eſt producta, *Malus* autem priore Syllaba correpta, eſt non Bonus a Μαλος h. eſt. exitioſus. *Hæc Malus* frugifera Arbor; ſeu Arbor *Malum* ferens. *Hoc malum* fructus ex ea. *Mala hæc*, i. e. gena, maxilla.

Mammas eſſe Hominis ſcito; & denotant in ſpecie geminum in Pectore tuberculum, at Pecudis *Ubera*; Deſcribuntur autem, quod ſint lactis in Animali officina, quam tamen differentiam negligunt non tantum poetæ, ſed interdum etiam proſaici.

Mancipare plus eſt, quam *Vendere*. Nam *Mancipiat is*, qui & proprietatem, & uſum atque fructum transfert, & evictionem præſtaturum ſe ſpondet; Unde Manceps, qui publicum Vectigal conducit, indeque quotidie quaſi manu quid capit. Germanis Ein Mit. Zoliner. Denotat quoque aliorum ſimiliter Redituum Conductorem, einen Pachtmann. *Ven-*

Vendit etiam is, qui nuda & ſimplici traditione alienat. Præterea *Mancipare* poterant ſoli cives Romani, Latini colonarii & Latini Iuniani, iique peregrini, quibus datum erat commercium; *Vendere* cuilibet permiſſum. Cic. Orat. Philip. 2. Tum iſte *venditum* atque *mancipatum* Tribunatum conſiliis noſtris oppoſuit. Quint. lib. VI. Requirebat Craſſus, ubi eſſent æe poſſeſsiones. Omnes autem illas Brutus *vendiderat*, & cum paterna *manciparet* Prædia, turpis habebatur. Tacit. lib. I. Annal. *Venditis* hortis Statuam Auguſti ſimul *mancipaſſet*.

Mancipium (1) & *nexus* ſunt Species abalienationis rerum Mancipi, quæ hoc differunt, quod *mancipium* eſt Proprietas & legitimum Dominium vel Dominii traditio, quæ fiebat Teſtibus quinque præſentibus, & libripende, certiſque prolatis verbis, hunc videlicet in modum: Is, qui rem *mancipio*, æs tenens ita dicebat: (Inſt. de Teſt. in pr.) Vlp. in Inſt. tit. 19. Hunc ego hominem ex jure Quiritium meum eſſe ajo, iſque mihi emtus eſt hoc aſſe æneaque libra: Deinde ære percutiebat libram, idque æs quaſi pretium dabat ei, a quo rem accipiebat *mancipio*. *Nexus* ſive *nexum* dicitur omnis obligatio, quæ per æs & libram fiebat. (2) Ita-

(1) Quaſi *Manucupium*, proprie eſt res ipſa, in quam habeo poteſtatem. Deinde detorat in ſpecie hominem in Bello manu captum, ſervitutique ſubjectum. Cui accenſendi Servi atque Ancillæ emtitiæ. Vid. Perotti Cornucop. Epigr. LVII. lin. 51. ſeq.

(2) Elegantius autem accipitur pro quodam genere obligationis civilis, qua Corpus etiam, ut Pignus, afficitur. Ob hoc *Nexi*, & Addicti vocati ſunt Homines obærati, qui Leg. XII. Tabb. ob æs alienum Creditoribus in temporariam Servitutem addicebantur. Conf. Doletus loc. perſæpe denomin. fol. 109. fac. b. col. 1.

Itaque *mancipio* res promittitur, datur, accipitur, quæ proprie & perpetuo ſit accipientis, neque evinci, aut vindicari poteſt; *Nexu* res oppignoratur, addicitur & obligatur: ſicut Teſtamenta *nexu* ſiebant, non *mancipatione*, quia Hæres quidem Familiam per æs & libram emebat, adhibitis quinque Teſtibus & eo, qui Emtor Familiæ vocabatur, ſed Teſtator idemque Venditor nihil iſti Emtori tradebat; tantum Hæredem in Teſtamento ſcriptum tali modo conſtituebat, ut ſcilicet poſt mortem ipſius poſſet Hæreditatem adire: Pignora nectebantur, & Homo liber, qui ſuas operas in temporariam Servitutem Creditori dabat, dum Debitum ſolveret, *nexus* dicebatur. Quo ſenſu Mutius Scævola dixit: *Nexum* eſſe, quod per æs & libram ſiebat, ut contrahentes obligarentur, & ſe invicem *necterent*, non ut res *manciparentur*. Quod & verum eſſe ex Verbi notatione Varro oſtendit. Nam a *nectendo*, (inquiens) dicitur *nexum*, id quod per æs & libram obligatur, neque tamen alterius ſit. Lex. 12. Tab. Cum *nexum* faciet *mancipiumque* uti lingua nuncupaſsit, ita jocus eſto. Cic. de Aruſp. Reip. Jure hæreditario, jure auctoritatis, jure *mancipii*, jure *nexi*. Id. ad Curt. Cujus quando proprium te eſſe ſcribis *mancipio* & *nexu*; meum autem uſu & fructu, contentus iſta ſum. Sed interdum *nexus* nomen generale eſt, & in eo *mancipium*, ut Species in genere, continetur. Ex quo Manlius Iuriſconſultus *nexum* definivit quodcunque per æs & libram geritur, ita ut in eo ſint res *mancipi*: Sic iſtam rem, qua *mancipatur*, *nexu* tradi, *nexu* obligari dixit Cic. in Top. Abalienatio eſt, inquit, ejus rei, quæ *mancipi* eſt, aut traditio alteri *nexu*, aut

aut in jure ceſsio, inter quos ea jure civili fieri poſſunt. Id. ib. Vt *mancipia*, quæ ſunt facta Dominorum *nexu*. Id. pro Muræn. In rebus repetendis, quæ *mancipi* ſunt, is periculum præſtare debet, qui ſe *nexu* obligavit. *Mancipia* dicuntur, quod manu capta ſunt, *Servi*, qui ſervati ſunt, cum eos occidi oporteret jure belli, Donat. R.

Maneo ſimplicem moram; *Retineo* moram cum detinentis voluntate ſignificat. H.

Mango, eſt venalitius, qui ſcilicet ſervos venales habet, dictus quaſi a manu agendo vel a μαγγανον, quod Præſtigias, ſeu Deceptionem denotat, quia Mangones & Mares & Fæminæ, Rerum Veteratarum, Veſtium inprimis, Politiores dicuntur. Meminit & mangonis Martialis lib. I. Epigr. LIX. de Pueri pretio v. 1. & apud eumdem Epigr. lib. IX. v. 4. dicitur avarus mango. Græci hos ab Equis componendis vocant Hippoconios. *Mercator*, qui merces quaslibet emit, venditve. Nam Veteres appellatione Mercis homines cenſeri noluerunt & ob eam rem *mangonium* a *mercatura*, & *mangones* a *mercatoribus*, ſejunxere, ut ſcribit Africanus Quæſtion. 3. Plaut. in Trinum. Act. II. Sc. II. v. 51. *mercaturamve* an venales haduit, ubi rem perdidit. Cic. pro Corn. Neque me divitiæ movent, quibus omnes Africanos & Lælios multi Venalitii *mercatoresque* ſuperarunt. Sen. lib. IV. de Benef. *Mercator* urbibus prodeſt, medicus ignotis, *mango* Venalibus.

Manifestum eſt publica, ſeu famoſa inſinuatio communis, ex certa ſcientia & certis Auctoribus proveniens; Maſcard. de Probat. Concluſ. MXLIV. *Notorium* dicitur, quod omnibus liquet, & a nemine

mine poteſt inficiari ſine rubore. Leg. Ahaſueri Fritſchii, ICti æſtimatiſsimi, Additamenta eruditiſsima ad Speculum Speidelii p. 684. col. b. H.

Mantile & *mappam* Hadr. Iunius eo diſtinguit, quod *illo* manus abſtergantur, *hæc* etiam menſæ inſternatur. At contra eſt, quia mantile, mantele, mantellum, mantelium etiam tegendæ menſæ ſerviebat. Unde ἐπιτραπέζων græcis vocatur. *Mappa* vero ſolis manibus tergendis parabatur, unde χειρομάκτρα audiunt. Itaque convivator quidem *mantili* menſam ſternebat; at ſinguli convivæ ad convivia ſeu publica, ſeu privata ſuas mappas ferebant. Clare hoc diſcrimen docet iſtud Martialis XII. 39, Attulerat *mappam* nemo, dum furta timentur; *Mantile* e menſa ſurripit Hermogenes. *Mantile* quidem dicitur, quo exſterguntur manus ſed ante epulas. In *epulis* vero id mappis fiebat. Th. Crenius in animadv. philol. & hiſt. T. II. c. 3. §. 4. In lexico Fabri de hac differentia dubie ſcribitur. Volunt autem differre mappas a mantilibus, quod hæc lotis manibus inſerviant, illæ cibo madidis, ſordidiſque. Sed Servius ad Virg. Æn. V. 70. 2. Tonſiſque ferunt mantilia villis, videtur eadem habuiſſe. Virgilius h. l. non poteſt accuſari licentia poetica, quin potius, ſi dicta ejus recte expendas pro nobis facit. Juvat igitur omnia ad nexum pertinentia tranſcribere. Dant manibus famuli lymphas: Cereremque caniſtris expediunt, tonſiſque ferunt mantilia villis. Quinquaginta intus famulæ, quibus ordine longo cura penum ſtruere, & flammis adolere penates. Centum aliæ, totidemque pares ætate miniſtri, qui dapibus menſas onerent, & pocu-

pocula ponant. Ordinem ita perſpicio, primum aquam manibus purgandis allatam, dein panem e caniſtris expeditum poſt mantili menſam ſtratam, tum denique cibum & potum eſſe adpoſitos.

MANUBIÆ appellantur Pecunia ex venditione Prædæ contracta ſeu ſunt honeſtior *præda* de Hoſte, dictæ, quod manu habeantur, tanquam Virtutis Monumentum. *Præda* vero dicitur & quidem generaliter, quicquid ad eſcam rapitur ſeu corpora ipſa rerum ab hoſtibus capta, donec non ſunt diviſa, aut divendita, auctore Gellio LXIII. 24. Cic. de Lege agr. *prædam Manubias*, Sectionem, Caſtra denique Cn. Pompeii, ſedente Imperatore, Decemviri vendent. Id. ib. Ex *præda*, ex *manubiis*, ex Auro coronario. Suet. in Ner. Ac ne non hinc quoque quantum poſſet *prædæ* & *manubiarum* invaderet. Aliquando tamen *manubiarum* vocabulo pro qualibuſcunque ſpoliis uſi ſunt Veteres, atque etiam ipſe Cicero, cum ait: Ex *manubiarum* venditione, Liv. l. 29. Cum magno piaculo ſacrilegii ſui *manubias* retulit. Suet. in Veſpaſ. Sunt contra, qui opinentur ad *manubias* & Rapinas neceſſitate compulſum. Itaque verius eſt *Prædæ* nomine contineri omnia Spolia ab Hoſtibus capta, *manubias* (1) vero ſignificare Ornamenta Hoſtibus ademta, quæ manu ferri poſſint, & pecuniam inde redactam. *Præda* victos ſpoliat, *rapina* ſubito venit, *illa* victoria gaudet, *hæc* petulantia.

MA-

(1) Manubiæ ſunt præda imperatoris pro portione de hoſtibus capta. Pædian. in 3. contra Verrem. Cicer. Spolia quæſita de vivo hoſte nobili per deditionem manubias veteres dicebant; & erat imperatorum hæc præda, ex qua quod vellent, facerent. Ib. Pæd. R.

Manum *dare* & *manus dare* ita differunt. *Manum dare* ſubveniendi ſignificationem, plerumque habet. Ov. triſt. II. I. 2. da placidam feſſo, lector amice, manum. At *manus dare* eſt ſe victum fateri. Nepos Hamilc. Dominum aut certe viciſſent, aut victi manus dediſſent. Lactant. V. 1. 2. timent enim, ne a vobis revicti manus dare aliquando clamante veritate cogantur. Auguſt. conf. II. 2. quum accepit in me ſceptrum & totus manus ei dedit veſania libidinis, v. Heuſinger ad Nep.

Manus *hujus* hominis dicimus: *Hanc manum*, multos homines conjungentes. Agr.

Marinum vocatur, quod Mare incolit, vel eſt ex Mari, Tranſmarinum autem dicimus, quod trans Mare eſt. Unde Transmarinum Triumphum vocamus & Transmarinas Merces. Valla l. IV. c. 95. *Maritimum*, quod prope abeſt a Mari, vel quod in eo geritur. Hinc dicuntur Dii Marini, qui in imis Gurgitibus & Vadis habitare putantur, Marinus piſcis, Sal marinus, tum Color Marinus, Aqua Marina, rurſus Agri Maritimi, Ora Maritima, Bellum Maritimum: quæ omnia notiora ſunt, quam ut exemplis firmari debeant. Interdum tamen hæc confunduntur. Varro lib. 1. de R. R. Ubi ſalem nec foſſitium, nec maritimum haberent. Id. l. 2. Quin aſpergi ſolent ſales, melior foſſilis, quam marinus. Ulp. ad Edictum 28. lib. 1. D. de extr. Crim. Navem accipere debemus ſive marinam, ſive fluviatilem Calliſiratus lib. 1. de Cognitionibus: Immunitatem navium maritimarum duntaxat habere,

quæ

quæ annonæ urbi ſerviant. (Vid. Leg. 5. de Jure Imm.

MATERIES Animi eſt; *Materia* Arboris (1); & *materies* qualitas ingenii; *Materia* Fabris apta. Fronto.

MATRONAM (2) & *matremfamilias* eo differre Gellius lib. XVIII. N. A. cap. 6. p. 591. conf. Schasdii Lexicon. Juridic. p. 596. col. a. tradit, quod *matrona* proprie dicatur, quæ in Matrimonio cum Viro quoquo modo convenerit & in eo matrimonio manſerit, Serv. R. etiamſi Liberi nondum nati fuerint, dicta matris nomine ſpe atque omine, unde & matrimonium dictum. Serv. R. Qua notione Plinius Lolliam Paulinam Caji Principis matronam appellat. *Materfamilias* autem ea ſola, quæ in mariti manu mancipique, confarreatione vel coemptione convenerit, & non in matrimonium tantum, ſed in Familiam quoque mariti, & in ſui Hæredis locum tranſierit. Fœmina enim uſu capta non conveniebat in manum & poteſtatem mariti, non ſuccedebat marito ab inteſtato; non fiebat materfamilias: ſed matrona. Unde fuit illa Coemptionis antiqua Formula: Vis mihi eſſe *materfamilias*. Feſtus autem *matresfamilias* ait non ante dictas, quam pepererunt ex Marito

(1) *Materia* & *Materies*, quaſi Nomen abundans, in genere eſt omne id, ex quo aliquid fit, quaſi Mater rei. In ſpecie autem denotat lignum domis exſtruendis commodum.

(2) *Matrona* dicitur prima pueri mater. *Materfamilias*, quæ plures peperit. Servius. Inter *matrem* & *matremfamilias* hoc intereſt, quod mater eſt, quæ præter illam ſignificationem, quæ eſt πρός τι, tantum convenit in matrimonio, quod alii *matrifamilias* applicuerunt, *materfamilias* vero, quæ convenit per coemptionem. Serv. R.

rito Patrefamilias: ſed neque Viduam, neque eam, quæ ſine Liberis eſſet, eo nomine appellari; *Matronas* eas eſſe, quibus ſtolas habendi jus erat (1) Iuriſconſulti l. 13. 10. D. de Adult. longe aliter, nec uno modo, his Vocabulis utuntur. Nam interdum *matronas* accipiunt notæ Auctoritatis ſpectatæque Vitæ & pudicitiæ Fœminas nuptas aut viduas, *matresfamilias* vero generaliter appellant quaslibet Mulieres honeſtas; ſive Nuptæ ſint, ſive Viduæ; Ingenuæ, an Libertinæ; Puellas item, quæ ſui juris ſunt. Quibus conſentit Tertullianus in Libro de Virginibus velandis: *Materfamiliæ*, inquit, vocatur, licet Virgo, & *Paterfamiliæ*, licet inveſtis. Aliquando eaſdem indifferenter vocant *matronas* & *matresfamilias*, & ſolum honeſtatem ſpectant. ut ex ipſorum Reſponſis liquet. Mihi videtur propria & vera horum Verborum Differentia eſſe, quod *matronæ* ſunt ſpectatæ Auctoritatis & Pudicitiæ Fœminæ, Nuptæ, aut Viduæ; *Matresfamilias* omnes, quæ legitimæ Uxores habentur. Ita *matrona* omnis eſt *materfamilias*, non contra, atque ſic Veteres fere uſi. Ennius in Andromeda p. 111, Liberum quæſendum cauſa Familiæ matrem tuæ. Liv. X. Ut nulla, niſi ſpectatæ pudicitiæ *matronæ*, & quæ uni viro nupta fuiſſet, jus ſacrificandi haberet.

MA-

(1) Douſa in Centurionatu, ſeu Plautinar. Explanation. lib. II. cap. 2. in ſpecie ad Caſin. p. 136. dicit, quod criminis loco antiquitus æſtimatum fuerit, *Matronas*, ſeu *Matresfamilias* Romæ ſine ancillarum comitatu in proximum prodire, ne ſi in proximum quidem diverteret, quo videlicet non culpam ſolum, ſed & ſuſpiciones omnes in alienis potius, quam ſuis pectoribus ſitas ſegregarent a ſe, ſpernerentque quam longiſſime.

Matrimonium (1) & *Nuptias* ſeparant Juriſconſulti. Julianus Digeſtorum 62. l. 11. 13. D. de Ritu Nupt. Puto recte *Matrimonium* vel *Nuptias* contrahi. Paulus ad Edictum 35. Non prohibentur Liberi utriuſque Sexus, *matrimonium* vel *nuptias legitimas* contrahere. Quæ verba indicat hæc differre ſecundum Perſonas utriuſque Sexus, & *matrimonium* eſſe Viri, *nuptias* mulieris; ſi modo ſunt Juriſconſultorum, & non potius a Triboniano, homine Græculo, alterum fuit adjectum, ut & in Inſtitutionibus ab ipſo compoſitis: quod mihi quidem videtur. Nam Differentiam iſtam nulli idonei Auctores obſervant, & pro eodem hæc Nomina uſurpant. illud unum mutat, quod *nuptiæ* proprie ſunt *matrimonii* celebritas ſeu Nubentium ſolemnis ritus; ceterum de *nuptiis* leg. Homognoſticon juris univerſi bipartiti Hermanni Weſſelingii Vol. II. p. 1188. ſeq. quæ Conjugii teſtificationem præbet. Cic. de Invent. *Nuptiæ* non *matrimonii* dignitate; ſed ſceleris ſocietate conjunctæ. Arnob. lib. 2. Non *matrimonia* copulant. *nuptiarum* ſolemnibus juſtis. Id. lib. 4. Ubi enim *nuptiæ*, *matrimonia*, puerperia.

Maturare eſt perficere modeſte; *Matureſcere* fieri maturum; *Celerare* raptim; *Properat* efficiens; *Feſtinat* nihil perficiens. Alii diſtinctius. *Feſtinare* eſt temere & præcipiti celeritate aliquo con-

 ten-

(1) *Matrimonium* quibuſdam ex eo videtur dictum, quod loquente Auguſtino, propterea nubat Mulier, ut Mater fiat, & deſcribitur, quod ſit Maris & Fœminæ conjugatio. Vnde Formulæ iſtæ Ciceronianæ: In Matrimonio collocare: In *Matrimonium* ducere: In *Matrimonium* habere, ſeu *Matrimonium* tenere.

tendere, *properare* cito & ſtrenue progredi; ut eo, quo velis, pervenias. Sed negat Dornmejerus de vitioſo Cic. imit. §. 59. diſcrimen inter feſtinare & properare. Negat etiam Salmaſius exerc. plin. p. 787. inter maturare & properare, licet grammatici diſtinguant. Geſn. in theſ. v. feſtino hanc controverſiam ita componit. Inter *feſtinare* & *properare* veteres voluerunt habere diſtantiam. Cato in oratione, quam de ſuis virtutibus ſcripſit: aliud eſt *properare*, aliud *feſtinare*. Qui unum quid mature tranſit, *properat*, qui multa ſimul incipit, neque perficit, is *feſtinat*. Verum utrorumque verborum ratio ſub hac ſignificatione proxima eſt veritati, ut ſit ſæpe animi *properare* ſtudioſe ad res aliquas contendentis, *feſtinare* corpore neceſſitatibus obſequendi.

Mediale & *medulla* non ſemper ſunt eadem in arboribus. *Mediale* quippe etiam habent, quæ medulla carent. Sambucus plurimam habet medullam, corpus non habet. In corno tamen mediale ineſt, eſtque durisſimum arboris. In arboribus, quæ *medullam* habent, idem eſt *mediale* & *medulla*. In aliis mediale eſt, non *medulla*. Pineæ arbores medulla carent. Quare ſuccinum e mediali arboris, non e *medulla* arboris lacrimatur. Sed *medullam* paſsim pro mediali uſurpant, ut Plinius *medullam* pini dixit. Salmaſius exercit. plin. p. 166.

Mediocris videtur eſſe majus quid, quam *modicus*, Cic. Parad. 6. Meam autem quoniam pecuniam contemnis & recte. Eſt enim ad vulgi opinionem *mediocris*, ad tuam nulla, ad meam *modica*; de me ſilebo, de te loquar. Paræus. R.

Ma-

Meminiſſe (1) & *in memoriam redigere* hoc differre Ariſtoteles pntat, quod *illud* ſit omnium Animantium, ut cibi, potionis, ſomni, voluptatis; *in memoriam revocare*, quod exciderit, non niſi Homines poſſe. Nonius. *Memorioſus*, legitur & *memorioſior* & *memorioſiſſime*, ſicuti tradit Feſtus lib. IX. col. 1171. lin. 16. habet ad dicta factaque referenda memoriam; *memor* beneficii & injuriæ memoriam refert. Ita *memorioſe* qui facit, oſtendit in omni re naturæ bonum; *memoriter* gratum, vel fortem ex eo oſtendit, quod vel retribuit Beneficium grate, aut Injuriam vindicat fortiter. Fronto.

Memor, qui apud ſe meminit, *Gratus*, qui meruit hoc nomine vocari, dum vicem reddit. Nam multi ſunt memores, ingrati tamen. Don. R.

Memoria ſolum fit cogitatione, *Commemoratio* fit verbis. Goclenius. H.

Mendicus (2) eſt, qui palam precatur omnes, ut vitæ ſuæ medeantur cibo, conf. Perotti Cornucop. Epigr. XLIV. col. 878. lin. 20. ſeqq. Briſſonius lib. I. de Formul. p. 111. ex Tertulliano ſcribit, quod Mendici Gentilium iis, qui Elemoſinam ſunt largiti, Deos precati ſint propitios. *Pauper* eſt, qui parum habet (3), & honeſte victum quæ-

(1) *Meminiſſe* a memoria derivatur, cum id, quod remanſit in mente, in id rurſus movetur. Vid. Varro lib. V. de L. L. col. 1080. lin. 6. & 7. Stephaniana autem Editio facit pag. 57. *Memini* cum Præſenti Infinitivo etiam conſtrui, Gifanius noſter auctor eſt loc. cit. p. 445.

(2) *Mendicus* nihil habet, *inops* multis caret, *pauper* habet ad victum. R.

(3) Ex *παω παυρα* pauca poſſideo. Notandum autem, quod *pauper* non ſit miſer, ſi *paupertatis* commoda novit. Non enim eget

quærit. *Alter* miſer & odioſus eſt; *alter* tenuis & honeſtus, ut eleganter definit Ariſtophanes in Pluto: Πτωχου γαρ βιος ην συ λεγεις, ζην εστι μηδεν εχοντα, του δε πενητος ζην φειδομενον και τοις εργοις προσεχοντα. Περιγινεσθαι δ' αυτω μηδεν, μη μεντοι μηδ' απολειπειν. Id eſt, *Mendici* quidem vita, vivere eſt nihil habentem; *Pauperis* autem vivere utentem & operibus intendentem: Supereſſe autem ipſi nihil; non deeſſe tamen.

Mendum in *mendacii* ſignificatione dicitur: *Menda* (1) in culpa operis aut corporis. Soſip.

Mentiri & *mendacium dicere* P. Nigidius Figulus, qui fuit Ciceronis æqualis, ſubtili quadam differentia ſeparavit. Qui *mentitur*, inquit, ipſe non fallitur, ſed ſciens alterum fallere conatur; qui *mendacium dicit*, ipſe inſcius & ignarus veri, fallitur. Itaque vir bonus præſtare debet, ut non *mentiatur*; Prudens, ne *mendacium dicat*. Alterum judicat in homine, alterum non. Gellius lib. XI. c. 11. Non. leg. Doleti Formul. ſeu Phraſes elegantiores L. L. fol. 99. fac. b. col. 1. Alias *mendacium* eſt Orationis vanitas atque falſus ſermo, & *mentitur* Mendax, quoties *mendaciter* loquitur; etiamſi *mendacia* coloret veritate. Nihilominus hæc ſæpe confunduntur. R. Similiter differunt *pejerare* & *falſum jurare*. Nam qui *pejerat*, is ſciens & ex animi ſententia falſum jurat. Qui autem *falſum jurat*,

eget Medico, non metuit *pauperari*, & ſic extra curas eſt. Comenius.

(1) *Mendas* rei mendoſæ emendare juſtum eſt, ſi emendabiles ſunt; alias emendationem fruſtra tentabit emendator. Tu interea, Comenio monente, *mendas* tuas cogita, & cave eſſe inemendabilis.

jurat, non decipiendi animo hoc facit, ſed quia rem ita ſe habere putat. Atque Chryſippus diſtinxit inter *επιορκειν και ψευδορκειν*. Vid. Gellius II.

Mercatores Romæ, *Negotiatores* in provinciis negotiabantur. Sigon. de Antiq. jure Civ. Rom. II. 10. p. 319. R.

Merces a merendo, quod manu factum erat & datum pro eo manupretium, a manibus & precio: *Præmium* a præda, quod, ob recte quid factum, conceſſum. Varro. R.

Mereri & *merere* eſt ex Andreæ Reyheri mente mercedis aliquid pro labore parare, ſeu, loquente Comenio, præmium digne acquirere, ſeu beneficium præſtare; *Commereri* eſt committere, peccare & ſic pœnam *mereri*. Prout quiſque autem meruit: ita mercedem merito accipit juxta meritum. *Meret* pretium, *meretur* gratiam. Itaque *illud* vectigale; *hoc* honorarium eſt. Fronto. Ter. in Hec. Quæ nunquam quidquam erga me commerita eſt Pater, quod nollem & ſæpe quod vellem, meritam ſcio. Ubi Donatus: *Mereri bona* dicimus, *commereri mala*, id eſt, delinquere, peccare. Ergo hic meritam pro præſtitiſſe dixit. Virg. VI. Æn. 664. Quique ſui memores alios fecere merendo, id eſt, beneficium præſtando.

Meretrix honeſtioris loci eſt, & quæſtus, quæ copiam ſui tantummodo noctu facit, a merendo dicta. Plaut. in Trucul. Act. II. Sc. VII. v. 16. ſeq. eam ſic deſcribit: *meretricem* ego item eſſe reor, ut mare eſt; quod des, devorat, nec unquam abundat. *Proſtibulum*, quod ante ſtabulum ſtat. Non. R. vel *proſtibula*, quæ ſe proſtituit quæſtus diurni & nocturni cauſa, auctore Nonio. Plaut.

Intro ad bonam *meretricem*, adſtat in ea via ſola, *proſtibula* ſane eſt.

MERITA (1) majora ſunt, quam *officia*. Cic. in Philipp. 13. Magna ejus in me *merita*; mea quædam *officia* in illum. Id. ad Brut. Magna ejus non dico in me *officia*, ſed *merita*. Et ad Cornif. Ad hæc *officia*, vel *merita* potius, jucundiſsima conſuetudo accedit.

MERITUM dicitur, id, quod negari poteſt; *Debitum*, quod negari non poteſt. *Benemeriti* repulſam pati poſſunt; *Illi*, quibus debetur, non facile. Goclen. H.

MERUM & *meracum* non ſunt eadem. Plin. H. N. XXIII. 1. meracis potionibus per viginti dies ante canis ortum totidemque poſtea ſuadet Heſiodus uti. *Merum* quidem remedium eſt contra cicutas. Harduinus obſervavit hanc eſſe differentiam inter *merum* & *meracum*, quod *merum* ſit ſine omni aqua, *meraco* autem aliquid aquæ ſit additum, v. Geſn. chreſt. plin. p. 644. Illud certum, meracius dicit fortius, quod minus aquæ habet. Celſus I. 3. Minus ſed meracius bibere.

MERX eſt ſpecies ipſa ſeu id, quod lucri cauſa emitur & venditur. Sunt etiam merces annui reditus ex fundis atque prædiis, ſicuti docet Giſanius in Obſerv. L. L. p. 345. *Mercatura* Actus ipſe, vel Lucrum de Merce; *Mercatus* Locus, in quo mercatura agitur, ſeu Tempus publice vendendi atque emendi Merces.

ME-

(1) Sunt autem *merita* Beneficia, vel Promerita, & capiuntur in bonam partem. In malam autem, quando pro Culpa ponuntur. Cicero pro Seſtio: Nullo meo merito a me alienum eſſe debebat.

Metior, *metiris*, *menſus ſum*, eſt menſura rationem ſubducere ſeu quantitatem rei explorare. *Metor*, *metaris*, *metatus ſum*, ſignificat eligere, proprie autem agrum vel caſtra meta terminare denotat, unde Lucanus: Heſpericos audax veniam metator in agros.

Metuo illum, qui mihi ipſi aliquid facturus eſt; *Timeo* ab illo, cujus cauſa poſſum aliquid mali pati, etiamſi ipſe nihil mali in me conſulat. Sic *metuimus* eos, qui nos amant; *Timemus* etiam inimicos. Donat.

Metuimus periculum mortem, calamitatem, quod inſtare videtur. *Veremur* etiam Virtutem. *Vereri* igitur generalius eſt, quam *metuere*. Goclen. *Veretur* liber, *metuit* ſervus. Donat. *Vereri* dicimur parentes & ſeniores, & qui ſunt in honore aliquo aut dignitate conſtituti. *Timere* & *metuere* juſtas formidinis cauſas magis reſpicere videtur, *formidare* naturalem pavorem; *Horremus* geſtu & indiciis, quæ ſub oculos cadunt. *Metuimus*, *timemus*, *formidamus* ſerviliter, & periculum, quod inſtare videtur. Ideoque *metus* diſſimulari ac tegi poteſt: *Horror* vero non poteſt. Cic. in Cat. dicit, quod *metuere* ſit Servorum, *vereri* Liberorum. Goclen. Sic dicimus quoque *metuo* tibi, h. e. Sollicitus ſum pro te; *metuo te*, h. e. reformido te, ut Adverſarium.

Metus motus eſt Animi; *Timor* quaſi tumor; *Formido* fert interdum rationem; *Pavor* puerilis eſt. Front. *Minæ* ſunt Periculorum nuncii, & ab Adverſariis proficiſcuntur. *Formido* in nobis eſt periculorum metus, & Ciceroni eſt metus permanens; Goclen. *Metus* futura perſpicit; *Timor* eſt

ſubita conſternatio ; *Favor* Animi metus . Cic. Tuſc. V. In quem autem *metus* , in eum *formido*, *timiditas*, *pavor*, ignavia incidit. *Metus* adficit mentem ; *horror* mentem & corpus ſimul ; *Metus* diſsimulari poteſt; *horror* non item. *Pavor* mentium imbecillorum; *metus* habent timentes; *terror* aliis infertur.

MINIUM non idem eſt , quod nos menning vel mennig vocamus, ſed *cinnabaris*. Differunt & colore & natura , *Illud* naſcitur, vel ex lapide in argentariis & plumbariis metallis nato fit: *hoc* ex ceruſſa combuſta comparatur, & rectius *ſandix* vel ſandaracha dicitur, ut Plin. H. N. XXXIII. c. 7. & 8. XXXV. c. 7.

MINORES res eſſe aliquas aut homines dicimus. Nam *minoris* emtum aut æſtimatum aliquid recte dicimus, ſicut eſt *pluris*, quod majoris ſummæ taxatur. Agr.

MIRAMUR Opera, *Admiramur* Virtutes. *Mirari* eſt ſtupefieri , ſeu aliquid intente & ſuſpenſo intellectu intueri; *Admirari* eſt valde mirari. Nonnunquam etiam idem eſt, ac Venerari, ſeu Suſpicere aliquem, & non Virtute ſolum , ſed de virtuoſis Perſonis quoque dicitur. Sic *Miramur* omnia Mira ; *Miracula* vero demiramur. Comenius. H.

MISER eſt generalius , *miſerandus* ſpecialius; ſi quis merito ſupplicio afficiatur, *miſer* quidem eſt , ſed non *miſerandus* ; qui vero injuria afficiuntur , miſerandi ſunt. Quilibet igitur *miſerandus* eſt etiam *miſer* , ſed non omnis *miſer* eſt *miſerandus* . Gocl. H.

MI-

Miſereor & *miſeror* (1) verba ita diſtinguuntur, ut *miſereri* Paſsivum affectum habeat. Eſt enim corde anxium eſſe ex alicujus *miſeria* & alterius infelicitate moveri : *Miſerari* vero Activum, eſtque verbis aut lacrymis, aut ope dolorem, quem ex *miſeria* alicujus habemus, oſtendere. H.

Miseria & *Luctus* differunt ut Antecedens & Conſequens; *Luctus* tantum mortem ſequitur; *Miſeria* damnum plerumque. Gocl. G.

Missio apud milites & *Exauctoratio* differebant. Apud veteres quidem ſimplex & una honeſta miſſio, ſed ab Auguſti ævo facta duplex, exauctoratio & miſsio. In *miſſione* liberi a labore juramento & vexillo fiebant, in *exauctoratione* quidem etiam labore & juramento: ſed retinebantur ſub vexillo, vid. Tacit. Annal l. 36. R.

Mitræ feminarum, *Filea* ſunt virorum. Serv. R.

Moderatio eſt & in ipſa rei tractatione & geſtione; *modeſtia* eſt probitas morum & vultus, *venuſtas* eſt corporis. Donat. R. *Modeſtia* in Animo, Vultu & Voluntate. Goclen. H.

Modulor & *cano* differunt. *Canere* eſt vocem certis modulis tollere, aut premere, certiſque temporibus producere, aut corripere, & eſt poetarum pro-

(1) *Miſeratur* is, qui conqueritur aliena incommoda, *miſeretur* is, qui miſerum ſublevat; miſeret me eadem forma dicitur, qua piget me. Eſt *Miſeramur* caſum noſtrum aut communem, *miſeremur* ſemper aliorum. *Miſeremur*, cum eodem tempore & dolet nobis de alicujus cauſa, & ſubvenimus laboranti. *Miſerari* tantum conſolari eſt intra adfectum dolentis. Servius hic plane non agnoſcit diſcrimen, niſi conſtructionis ad Virg. Æn. I. 601.

proprium. Ita Virg. Æn. I. 5. cum antea v. 1. dixiſſet, -- gracili *modulatus* avena, & ſtatim opponit, arma virumque *cano*; quod verbum altero longe præſtantius eſt. Unde & Calliope muſarum regina eſt, quia ceteræ modulantur, illa canit. conf. Scaliger poet. lib. III. c. 26. & lib. IV. c. 16. Sed cujuſmodi ille cantus fuerit, nos hodie fere neſcimus, quippe qui actionem, ſive pronunciationem veterem, quæ quaſi anima & fundamentum omnis gratiæ eſt, amiſimus. Hæc habet Taubmannus ad Virg. cul. p. 33. ſ.

Modulari eſt carminis modos facere: *Moderari* eſt modum imponere. Corn. Front. R.

Mœnia a *muris* diſtinguuntur, & notant ædificia alicujus urbis. Hinc Flor. I. 4. 3. de Anco: Hic igitur & *mœnia muro* amplexus eſt, & Cæſ. B. C. II. 16. 12. pæne inædificata in muris ab exercitu noſtro mœnia. Huic ſententiæ favet etiam illud Virg. Æn. VI. 549. *Mœnia* lata videt triplici circumdata muro, it. Æn. II. 234. Dividimus muros, & *mœnia* pandimus urbis. Ubi Servius *mœnia* cetera urbis tecta vel ædes interpretatur. At vero Pimpontius *muros* pro ambitu lapideo urbem cingente, *mœnia* pro propugnaculis & munitionibus non urbis tantum, ſed & caſtrorum & aliorum ædificiorum accipit, v. hanc Schoettgenii obſervat. ad c. 4. 4. Cornel. Cellar. & Fabr. theſ. p. 1636.

Mœstitia & *mœror* in omnibus adverſis periculis, & damnis, *Luctus* eſt ex morte, eſtque hoc ſpeciale, illa generaliora.

Mœstus eſt, qui animo angitur; *Triſtis*, qui vultu demiſſo, aut ſevero, ægritudinem prementem oſten-

oſtendit. Plaut. in Bacch. Quid vos mœſtas tamque triſtes eſſe conſpicar. Cæſar I. B. G. *Triſtis* capite demiſſo terram intueri.

MONASTERIUM ædificium & locus ipſe; *Cœnobium* convictus, vitæ communio, ut conſeſſus eſt cœtus confidentium. Gocl. R.

MONEO (1) & *Admoneo* hoc differunt, quod *monemus* Futura, *admonemus* (2) Præterita; *Illo* ut caveamus & diſcamus, *Hoc* ut recordemur. Liv. lib. XXXI. Per Deos fœderum arbitros ac teſtes, *monuiſſe*, prædixiſſe ſe. Id. lib. XXXIV. *Admonet* ſæpe uſurpatæ Dionyſii Tyranni vocis. Ceterum *monemus* propter Benevolentiam; *Admonemus*, ut confirmetur Memoria; *Submonemus*, ut ordinate Pronunciatio fiat; *Objurgamus* eum, qui eſt in noſtra Poteſtate: Igitur in *objurgante* Poteſtas; in *monente* Benevolentia; in *admonente* Memoria; in *ſubmonente* Officium. Fronto. *Hortari* autem magis eſt, quam *monere*, utpote cum imperio conjunctum, l. 4. C. ad l. Jul. repet. *Admonere* aliquando eſt caſtigare & corripere. L. 7. ff. de Pœn.

MONIMENTUM (3) a Mentis admonitione dictum eſt; *Monumentum* (4) eſt, quod in Defuncti memo-

(1) *Monemus* conſilio, præparaturi aliquem ad omnes, ut ſe dant, caſus ancipites, *hortamur* impulſu, & perſuaſoriis ad certam aliquam & determinatam actionem. *Monemus* verbis levioribus, *hortamur* gravioribus. Donat. Cic. l. 10. Epiſt. 5. ad Plancum. Sic moneo, ut filium, ſic faveo, ut mihi, ſic hortor, ut & pro patria & amiciſſimum. Paræus.

(2) Alii ita: *admonemus* præſentia, *commonemus* præterita, *monemus* futura.

(3) *Monimentum* igitur doctrina, *Monumentum* ſepulchrum. R.

(4) Hoc Nomen derivatur a *monendo*, quod nos alicujus rei præteritæ moneat, ut ſunt *Sepulchra*, Statuæ, Inſcriptiones, Libri,

moriam ponitur, ſive cadaver contineat, ſive ſit inane, quod Græci vocant Κενοτάφιον: *Sepulchrum,* in quo corpus oſſave hominis condita ſunt, ut definiunt Juriſconſulti D. de Religioſ. & Sumt. Jun. Quibus conſentit Servius, qui Operis conſtructionem *ſepulchrum*, inſcriptum. Nomen memoriamque *monumentum* eſſe tradit (1). Liv. lib. XLI. Capua quidem *ſepulchrum* & *monumentum* Campani Populi. Id. ib. Omnia *ſepulchra monumentaque* diruta eſſe in finibus ſuis Lamprid. in Alex. *Cenotaphium* in Gallia, Romæ *ſepulchrum* ampliſſimum meruit. Vetus inſcriptio: Hoc *monumentum* ſive *ſepulchrum* eſt hæredes non ſequitur.

MONSTRUM (2) eſt contra Naturam; *Prodigium* in ſo-

bri, Carmina, Hiſtoria, Documenta, Commentaria, Litteræ, Exſtructio, Ornamentum, Opus publicum, Tropæum, Moles, immo quicquid ſit illud, quod nos in alicujus rei memoriam revocet, Latine *Monumentum* appellatur. Vid. Doletus loc. alleg. fol. 103. fac. a. col. 2. & fac. b. col. 1.

(1) Ideoque ſecundam viam, quo prætereuntes admoneant, & ſe fuiſſe, & illos eſſe mortales, id poſitum eſſe, Varro lib. V. de L. L. p. 57. refert. Momentum autem proprie appellatur, quodcunque eſt minimum, ut Momentum temporis, i. e. exiguum temporis ſpatium. Ponitur & pro vi, valore atque pondere rei alicujus. Conf. Giſanius loc. multoties cit. p. 346. ubi, & pro occaſione, &. mutatione temporum ponitur.

(2) *Monſtra*, & *oſtenta* ſimiliter intelliguntur, quod imminentia monſtrent & oſtendant. *Omen* vero votum eſt mentis, & vocis. Vnde ſacrificantibus dicitur, bona ȯmina habere, id eſt, ut circumſtantes & mente recta velint, & bona oribus proferant. *Portentum* non ſolum, quod portendat, ſed etiam quod jam apportet, & faciat ex his ſignificationibus, quæ in auſpiciis, & auguriis, & extipiciis oſtendunt. *Prodigium* autem ſemper peſſimum eſt, dictum quaſi porro adigendum. Virg. Æn. lib. 3. Sola, novum, dictuque neſas Harpyia Celæno *prodigium* canit, & triſtes denuntiat iras. Non. *Monſtra* & *oſtenta* ſunt monita Deorum. Virg. lib. 3 Primumque parenti *Monſtra* Deum refero. *Prodigia*, Deorum minæ vel iræ ſunt. Virg. lib. 3. Sola, novum, &c. ut ſupra. *Portenta oſtenta*, quæ aliquid imminere ſignificant. Lucil. lib. 25. Niſi *portenta* anguesque volucres ac pinnatos ſcribitis

in ſolidis Corporibus ſingulare ; *Oſtentum* in non ſolidis. H.

Monumenta & *litteræ* idem valent haud raro; diſtinguit tamen Cic. Brut. c. 7. qua in urbe primum ſe orator extulit, primumque etiam *monumentis* & *litteris* oratio eſt cœpta mandari. Corradus ad h. l. ita: Sejunxit Cicero, quoniam *monumentis* etiam ſine litteris oratio mandari poteſt, ſi verum eſt, quod Cicero lib. III. de Orat. ſcribit, Pamphilum, neſcio quem, artem rhetoricam rem tantam in inſulis depingere ſolitum fuiſſe; niſi malis interpretari *monumentis* & *litteris*, i. e. *monumentis* litterarum, ut pateris libamus, & auro.

Morbilli ſunt puſtulæ in ſumma cute exuberantes, *die Maſern*; *Varioli* ſunt papulæ, *die Blattern*, *Bocken*. Goclen. H.

Morbus & *Vitium* (1) conjunguntur in Edicto Ædilium Curulium: Titulus Servorum ſingulorum ut ſcriptus ſit curato, ita ut intelligi recte poſsit, quid *morbi vitiique* cuique ſit. Ea Modeſtinus Differentiarum IX. l. 101. De Verb. Sign. ita diſtinxit, ut *morbus* ſit temporalis corporis imbecillitas;

bitis. Non. *Monſtrum* dictum a monſtrando, & refertur ad præſens ejus ſignificatio. *Prodigium* eſt, quod in longam tempus dirigit ſignificationem. Serv. R.

(1) *Vitium* dicitur proprie, quod virtuti ac convenientiæ eſt oppoſitum, & refertur non tantum moraliter ad animum, ſed etiam phyſice ad corpus. Ejus Oppoſita vid: apud Gambarellam in Oppoſit. Lib. p. 829. Sic *vitium* corporis, ſcribente Comenio, reddit quidem vitioſum; non tamen meretur convitium; etiamſi vitioſitas tanta ſit, ut non vitioſe non agere & opera non vitiare non permittat. Sed *vitium* animi veram dat Convitiatori cauſam convitiandi; cum illa ſit vitioſitas, qua nos ipſi vitiamus, alioſque nobiſcum vitioſos reddimus.

litas ; *Vitium* vero perpetuum corporis impedimentum , veluti ſi talum excuſsit (1). At Labeo apud Sabinum in Libro, quem de Edicto Ædilium Curulium compoſuit, *morbus*, inquit , habitus cujuſque corporis contra naturam, qui uſum ejus facit deteriorem; & cui *morbus* eſt is, etiam vitioſus eſt; neque id tamen contra ſit. Poteſt enim, qui vitioſus eſt, non *morbo ſus* eſſe , ut Balbus & Atypus vitioſi magis quam morboſi ſunt , & Equus Mordax aut Calcitro, vitioſus , non morboſus eſt. Conf. Gellii lib. IV. N. A. cap. 2. p. 147. & Schardii Lex. Iurid. p. 393. col. b. Ulp. pro eodem accipi *morbum* & *vitium* ait , & Ædiles tollendæ dubitationis cauſa bis *κατα του αυτου* idem poſuiſſe. Ego Labeonis ſententiam veriorem arbitror , atque ita *morbum* a *vitio* differre , ut Genus a Specie , quod idem ſentit Cic. lib. IV. Tuſc. c. 20. his verbis: *Morbum* appellant totius corporis corruptionem; *Ægrotationem morbum* cum imbecillitate; *Vitium*, cum partes corporis inter ſe diſsident.

Quid & quantum differant *mortales* & *homines*, ex Gellio Noct. Att. XIII. 27. diſcere potes. Videbatur cuidam , multis mortalibus pro hominibus multis inepte frigideque in hiſtoria nimiſque id poetice dici. Tum Fronto illi cui hoc videbatur, *ain tu , inquit, mortalibus multis ineptum tibi videri, & frigidum? Ego quidem ſic exiſtimo , longe eſſe, amplius , prolixius , fortius in ſignificando totius prope*

(1) *Morbum* a vitio prudentia veterum ſic voluit ſeparari , ut ſit *morbus* cum acceſſu utique aut temporis , aut contagii. *Vitium* perpetua & inſanabilis atque irrevocabilis cauſa . Non. R.

prope civitatis multitudine mortales; quam homines dici. Namque multorum hominum adpellatio intra modicum quoque numerum cohiberi atque includi poteſt. Multi autem mortales, neſcio quo pacto, & quonam ſenſu inenarrabili omne fere genus, quod in civitate eſt, & ordinum & ætatum, & ſexus comprehendunt. Videte tamen, ne exiſtimetis, ſemper atque in omni loco mortales multos pro multis hominibus eſſe dicendum, ne plane fiat, græcum illud de Varronis ſententia proverbium: το επι τῃ φαντῃ μυρον.

Mors & *interitus* plerumque ſumuntur in bonam partem; *Nex* & *cædes* in malam. Gocl. H.

Mos eſt inſtitutum conſuetudine firmatum, ſeu ratio vivendi conſuetudine firmata, & per ſyncopen a odus derivatur, quod rationem ſignificat. Leg. Perotti Cornucop. Epigr. X. col. 653. lin. 5. ſeqq. Varro *morem* definit inſtitutum eſſe animi, quod ſequi debeat conſuetudo. *Ritus* eſt ordo & modus in adminiſtrandis maxime Sacrificiis. Vid. Feſti lib. XVII. de Verb. vet. ſignif. col. 1203. lin. 8. Virg. lib. XII. Æn. v. 836: *Morem rituſque* Sacrorum adjiciam. Quamvis *ritus* pro more ac inſtituto uſurpetur. Cic. in Læl. Qui pecudum *ritu* ad voluptatem omnia referunt. Id. Orat. Philip. II. Erat ei vivendum latronum *ritu*. Pacuvius. Halcionis *ritu* littus pervulgans feror: Ubi Varro interpretatur *ritus*, inſtitutum. *Mos* eſt, cujus certus non extat auctor, *inſtitutum*, cujus certum habemus auctorem.

Modo, *nunc*, & *mox* ita differunt, quod *nunc* de tempore præſenti dicitur; *modo* de eo, quod paullo

paullo ante fuit, *mox* de eo, quod paullo poſt ſequitur.

MULCARE eſt pugnis, vel calcibus cædere, lacerare, mutilare; a quo mulciber dictus creditur, & mulcatores peremptores interpretatur Vetus Lexicon. Conf. Laurenbergii Antiquar. p. 283. col. b. & pag. ſeq. col. a. ut & Adr. Turnebi Adverſarior. lib. XXVIII. cap. 6. Tom. III. col. 1010. lin. 18. & 19. ubi & lib. XV. cap. 2. Tom. II. col. 520. lin. 27. Mulctare pro mulcere etiam apud Plautum inveniri extat. *Multare* vel commodins *mulctare* a *mulcta* & idem eſt ac quaſi alicui Pecuniam emulgere, eſt punire & infligere multam cujuſcunque rei, ut *multare* pecunia, exilio, hereditate & ſimilibus. Ter. in Adel. Omnem familiam *multavit* uſque ad mortem. Salluſt. lib. IV. Hiſtoriar. *Multato* fœde corpore, poſtremo tamen pericre. Tac. lib. I. Annal. magna pars nudo, aut *mulcato* corpore.

MULCTRA Tempus dicitur, quo mulgentur Animalia: *Mulctrale* Vas, in quod mulgentur ſeu Vas mulſum lac excipiens. Serv.

MULIER adultam ætatem, *femina* ſexum, *uxor* conjugium, *matrona* ſtatum honoratiorem reſpicit.

MULIEBRE dicimus a muliere aliquid factum; *Mulierarium*, per mulieres ordinatum & per viros geſtum, Agr. R.

MULTÆ; de hujus Vocabuli Origine leg. Becmanni Origines L. L. p. 694. ſeq. & *Pœnæ* Differentiæ plures traduntur, ut *multa* eſt ſpecialis Delicti coercitio, & tantum pecuniaria; *Pœna* vero omnium Delictorum animadverſio, tum etiam Capitis

pitis atque Exiſtimationis. Rurſus *Pœna* lege, vel quo alio jure ſpecialiter Delicto impoſita, pœnam autem Delicto ſemper commenſurandam eſſe confirmat Philippus Decius in Enarrat. in Reg. XLVI. Tit. ff. de Reg. Juris num. 3. p. 192. col. a. Sed quid Juris ſit in Pœna conventionali, docet incomparabilis Frantzkius Commentar. in lib. IV. Inſt. Jur. Civ. Iuſtin. Iuſt. Tit. VI. §. 21. num. 7. p. 579. *Multa* arbitrio Iudicis definitur. l. 244. D. de Verb. Sign. Iuriſconſulti etiam alias adferunt, quas non eſt operæ pretium heic referre; cum magis ad uſum Iuris, quam Sermonis proprietatem pertineant: ſicut illa ad morem antiquum: *Multa* dicta & irrogata tributis comitiis ad populum certabatur: *Pœna* capitis centuriatis comitiis. Cic. pro Domo: Ne *Pœna* Capitis cum Pecunia conjugeretur. Id. lib. III. de Legib. Cum magiſtratus indicaſsit, inrogaſsitve per populum *multæ*, *pœnæ*, certatio eſto. Liv. lib. 35. Tribuni Plebis ducentum millium æris *multam* M. Poſtumio dixerunt: cujus certandæ cum dies adveniſſet.

Multum & *Satis* eo diſtant, quod *multum* infinitum eſt, *ſatis* finitum. Avaris illud, hoc parcis & ſe continentibus applicandum eſt. Non. Lucil. lib. 18. Denique uti ſtulto nil ſit ſatis, omnia cum ſint. R.

Mundus & *Cœlum* idem apud veteres ſæpius ſignificant. Plin. II. 1. *Mundum* hunc & quod alio nomine *cœlum* appellare libuit. R.

Municipes ſunt Cives Romani ex *municipiis* ſuo jure ſuiſque legibus utentes, muneris tamen cum populo Romano honorarii participes, a quo munere capeſſendo appellari videntur, nullis aliis

neceſsitatibus, neque ulla populi Romani lege adſtricti, cum nunquam populi Romani eorum fundus factus fuerit. *Colonus* non extrinſecus venit in Civitatem ſed ex Civitate quaſi propagatus, non proprii arbitrii, ſed Populi Romani Iura & Inſtituta habet. Vid. Foclenii Obſer. L. L. p. 238. H.

Munificus eſt, tamquam beneficus (1); *Munifex* autem tanquam opifex & artifex. Itaque *munificus* munera largitur; *Munifex* autem munere fungitur. Soſip.

Murus proprie aut Urbis (2) aut Munitionum; *Paries* eſt Domorum. *Ille* publicus & inviolabilis; *Hic* privatus. Rurſus *murus* interdum privati ædificii, eſtque exterior. *Paries* eſt Interior, dicitur autem ædificii latus, quod lutat Parietarius. Sed *maceria*, ſeu *maceries*, eſt murus, ſive paries, conſtans ex Lapidibus ſive Calce, aut alio genere Ferruginis. Varro lib. IV. de L. L. *Parietes* poſtici; *muri* ſunt ſcripti. Tac. lib. XV. Annal. Nec communione *Parietum*, ſed propriis quæque *muris* ambirentur. Aliquando *Paries*, quæ ſine calce, aut alia materia compactionis formatur. Ælius Gallus de Verborum, quæ ad Ius pertinent, ſignificatione: *Paries* eſt, ſive maceria eſt.

Murmurare eſt obſtrepere & tumultuari ſono obſcuro; *muſſare* (3) eſt ſubmiſſa voce loqui, & intus verba volvere magis quam eloqui, ſeu preſſa voce

(1) Apud Veteres *munifici* non a Largitione, quæ ignota erat, dicebantur, ſed ita appellabantur conſentientes ad ea, quæ Amici vellent. Hæc Perottus loc. ſæpiſſime denom. Epigr. II. c. 199. lin. 26. ſeqq.

(2) Et eſt lapideus ambitus, a Μοιρα, Pars. Quamlibet enim civium partem quandam muri olim ædificaſſe conſtat. Eſt & *murus* omnis cæmentitius Paries.

(3) *Muſſare* hominum eſt occulte & preſſa voce loquentium, quod

voce loqui, ut non omnes audiant. *Illud* etiam ad Inanima transfertur, ut murmurantia Littora, murmurans mare, nemus & alia; *Hoc* tantum eſt hominum; ſic blando murmure murmurat defluens aquæ Rivulus; Indignabundus autem ingrata murmuratione vel tacite admurmurat, vel obmurmurat aperte. Comenius. Sall. lib. I. Hiſtoriar. Vos *muſſantes* & retractantes verbis. Liv. lib. 43. Id decretum decem Legatorum clam *muſſantes* carpebant. Virg. lib. I. Georg. v. 359. Nemorum increbeſcere *murmur*.

Mutuo (1) & *mutuum* do, ut *mutuo* tibi pecuniam; *mutuor* eſt mutuo accipio, inde Verſiculus tritiſsimus; *Mutuo* dic dantis, ſed *mutuor* accipientis. *Commodare* autem proprie non dici de iis rebus, quæ uſu conſumuntur, ſed commodo rem eandem reſtituendam, Gocl. l. c. p. 237. affirmat, ut *mutuor* a te pecuniam. Quæ ſunt notiſsima.

Mutuum ſine uſuris, *fœnus* cum uſuris ſumitur, & eſt accepti fœtus. Unde & *fœnus* dictum eſt, ut Græce τοκος, quaſi partus mutui ſumti. Plaut. in Aſin. Si *mutuo* non potero, certum eſt ſumam *fœnore*. Unde honeſtius *mutuum* eſt, quod ſub amico affectu fiat meum tuum, uſu temporis neceſſarii. Non. R.

Myrtetum locus eſt ipſe h. e. Myrtorum Arbo-

quod celatum velint. Virg. lib. 10. Æn. ſe ſcire fatentur, quid fortuna ferat populi, ſed dicere muſſant. *Murmurare* majoris ſoni eſt, proximi ad tumultum. Virgil. Georg. Lib. I. Et reſonantia longe Littora miſceri & nemorum increbeſcere murmur. Non. *Muſſitare* eſt proprie diſſimulandi cauſa tacere. Donat. R.

(1) Hoc verbum nonnunquam, ut Deponens *mutuari* pro *mutuo* ſumere etiam accipitur, ſicuti teſtatur noſter Schardius in Lex. Iurid. p. 603. col. a.

boretum; ſed *myrtus* arbuſcula eſt baccifera. *Myrtus* Arbor. Serv.

N.

NÆ cum Diphthongo, & ſic eſt Græca Dictio Affirmationem cum Admiratione in ſe habens; conf. Perotti Cornucop. Epigr. V. col. 503. lin. 21. ſeq. Affirmandi vim habet, idemque omnino eſt, quod Profecto, Utique, certe. Cic. *Næ* tu ſi id feciſſes, melius famæ tuæ conſuluiſſes. Id. *Næ* iſti vehementer errant. *Ne* plerumque Vetandi ſenſum exprimit, ut, *Ne* ſævi tantopere, Ter. Interdum etiam negandi & pro non ponitur, leg. Strauchii Lexicon Particul. Juris p. 131. col. 2. & Laurenbergii Antiquarius p. 292. col. b. Id. in Eun. qui *Ne* es alacris? Et Andr. Ego id agam, mihi qui *Ne* detur.

Nasci & *ſuſcipi* confunduntur ab imperitis, cum tamen differant. *Naſci* eſt ex utero matris prodire, & in lucem edi, *ſuſcipi* e terra levari. Antiquis temporibus infans recens natus in terram ſtatuebatur. Varro: Natus ſi erat ſublatus ab obſtetrice, ſtatuebatur in terram, ut auſpicaretur vitalis & rectus eſſe. Infantem in terra ſtatutum quodſi e terra tollebat pater, eo ipſe declarabat, ſe hunc infantem alere & nutrire velle, quod ante ſublationem dubium erat. Iuv. Sat. IX. Infantem tollis? foribus ſuſpende coronam, Iam pater es. Curt. IX. 1. Genitos liberos tollunt & alunt. Nihil autem horum factum, ſi ante depoſitionem inter vivos eſſe infans deſiiſſet. Hinc quorum vitalia indicia, tellure ſuſcipiebantur a parente vel procuratore ejus, quo

quo inter legitimos numerarentur hæredes. Ubi differre conſtat naſci & ſuſcipere, educare & tollere, cujus varia eſt notio. *Tollere* enim pro generare poſitum, quia pro mortuis habiti, qui non ſuſcipiebantur, ut ſervi, immo pro necare. Cuncta ritu hoc celebrata, ut ex terra ſublatum infantem ſuſciperet per ſervum parens, vel ejus vice puerpera ipſa, vel ſoror illius, vel familiaris aliquis, obſtetrices quoque. Quos ſuſcipere nollet pater, expoſiti fuerunt, quandoque enecati, v. Bartholinus de puerperio p. 73. f. Geſnerus in theſ. v. tollo. Liberos tollere, ut ſuſcipere, non generare tantum, ſed nutriendos educandoſque curare, a ritu, ut videtur, antiquo, quod humi poſitos recens natos aut negligeret pater, aut juberet tolli. Conf. Gudii tr. de ritu liberos natos in terra ſiſtendi & de terra levandi p. 39. ſ. Ergo non omnes nati ſuſcepti ſunt, contra omnes ſuſcepti etiam nati. Tollere & ſuſcipere quamquam eumdem actum ſignificent, aliquid tamen diſtant, quia ſuſceptio in gremium ſublationem ſequebatur; hæc præibat. Tollendus certe infans prius erat de terra, quam ſuſciperetur in gremium. Neque tamen negari poteſt, hæc verba fere συνωνυμως uſurpari.

Nascitur; quod de utero decedit, *Enaſcitur*; quod de terra, aut de aqua exſurgit. Agr. R.

Natio, Comenius dicit, eſt hominum ex una Stirpe; Gens vero unius generis multiplicata Propago; ſolum patrium quærit, *Gens* ſeriem majorum. Front.

Natus & *prognatus* differunt apud Cic. tuſc. III. 12. Tantalo prognatus, Penelope natus. *Illud* ad patrem, *hoc* ad matrem l. c. refertur. Dorumejerus

rus de vitioſo Cic. imit. §. 55. ita: differuntne natus & prognatus? omnino differunt, non autem ubique, ſed hoc Ciceronis loco & uſu, eſtque alia differentia univerſalis, alia ſingularis, ſive quæ tantum ibi valet, ubi ſtudium diſtinguendi perſpicitur. Quibus itaque locis nihil diſtinguis, natus & prognatus promiſcue ponas licet, quæ idem ſignificant, niſi quod uſitatius prius ſit.

Navis (1) appellatione continentur omnes Navigii ſpecies, cujuſcunque ſint Vſus, Materiæ aut Formæ; *Rates* proprie dicuntur Naves Longæ, trabibus & aſſeribus inter ſe tantum nexis factæ, quas Græci vocant σχεδια. Rates Paulum ICtum Ligna colligata, quæ per aquam agantur, vocare apud Iacobum Cruqnium in Comment. ad Horatii lib. I. Od. I. verſ. XVII. p. 4. col. a. eſt videre. Ita *illud* Generis, *hoc* Speciei nomen eſt. Cæſar I. B. G. *Navibus* ab Hannibale incenſis, *rates* ad traiiciendum exercitum in magna inopia materiæ ægre comparantur. Ulp. ad Edictum 51. l. 3. D. de Feriis: Qui de Incendio, Ruina, Naufragio, *rate*, *nave* expugnata, rapuiſſe, dicuntur. Id. lib. 68. l. 1. D. Vt in Flum. Quo minus illi, in Flumine publico *navem*, *ratem* agere, quoque minus per ripam onere exonerare liceat. Id. ib. Navigii appellatione etiam *rates* continentur, quia plerumque

(1) Differt. autem Navis a Navigio hunc in modum, quod *navigium* ſit tanquam Genus omne id, quo navigamus; *navis* autem eſt ſpecies navigii. Vid. Chriſtophori Landini Comment. in Q. Horatii Fl. Od. XIV. p. 754. atque Giſanii Obſerv. L. L. p. 154. Cæterum erant *naves* Athenienſium (Triremes inprimis) ideo ſacræ, quoniam (Reineſio Lib. III. Var. Lect. cap. 5 pag. 424. teſtante) uſibus Reipubl. & negotiis urgentibus expediendis condiderant.

que & ratium uſus neceſſarius eſt. Sed Poetæ frequenter *rates* pro Navibus uſurpant.

NAUUS a præcipuo navis curſu dicitur, vel alterius cauſa natus, qui ſtudet per officium ſuum, & recipit comparationem ſuperlationemque, quia Cognomen eſt. Ita *nauus* operam navat alteri: *Celer* ut ſuam rem, ita alterius quoque celeriter perficit. Fronto.

NAUUS in negotiis eſt ſtrenuus; *Celer* eſt motu agilis; *Pernix* eſt pede velox H.

NAIADES ſunt Nymphæ Fontium, addamus & Fluviorum, dictæ *ἀπὸ τῦ νάειν*, quod eſt fluere. Conf. Dictionar. Hiſtorico Geographico Poetic. Caroli Stephani p. 813. col. 1. & Natal. Comitis lib. V. Mythol. Cap. XII. p. 467. ubi Fluviorum Præſides ob quotidianum Exercitium, quod in aqua habent, appoſite dicuntur. Rurſus Stagnorum Deas Limnades vocarunt, cum χιμνη ſit Stagnum. *Orcades*, de his legendus Strabonis lib. X. Georg. p. 54. Tom. II. Edition. Ianſſoniano. Amſtelod. in 12. Montium, *Dryades* Arborum. Serv.

NEBULO, qui ſua clam conſumit, quiſquiliæ: *Tenebrio* eſt lucifugus ſeu lucifuga, veſpertilio. Goclen. R.

NECARE & *Occidere* quidam cenſent hoc differre, quod *necare* eſt Interficere etiam ſine ictu & telo, veluti Fune, Laqueo, Veneno: *Occidere* vero Gladio & manu. Nam, ut Quintilianus ait, Cædes videtur ſignificare ſanguinem & ferrum. Ego arbitror utrumque Verbum generale eſſe, & ad omnes Mortis inferendæ modos pertinere, ut Veneno necare dixit Cicero; Fame necare Suetonius; Ferro, Fuſte necare Salluſtius; Securi necare Li-

vius; Verberibus & Telo necare Ulpianus; Seneca Ferro ac Fulminibus Occidere.

Quidam *necatum* (1) & *occiſum* ita diſtinguunt, ut *occiſus* cum ictu ſit & vulnere; *Necatus* quoque ſine ictu. Vid. Goclenius alleg. p. 238. H.

Necessarii dicuntur ii, quibus carere non poſſumus, *familiares*, qui multum nobiſcum ſunt.

Necessitas eſt vis quæpiam premens & urgens ſeu vis quædam, quæ nos cogit ad aliquid moliendum, vel faciendum. *Neceſſitudo* (2) autem dicitur Ius quoddam & vinculum Affinitatis Familiaritatiſque, conf. Doleti Phraſes ſeu Formul. eleg. L.L. fol. 108. fac. a. col. 2. Vnde *neceſſarii* appellantur. Salluſt. Iug. Etiam antea Iugurthæ Filia Baccho nupſerat. Verum ea *neceſſitudo* apud Numidas Mauroſque levis dicitur. Interdum tamen *neceſſitas* pro neceſsitudine uſurpatur. Cæſar pro Lege Plautia: Equidem mihi videor pro noſtra *neceſſitate* non labore, non opera, non induſtria defuiſſe. Cic. pro Sulla: Si noſtram in accuſatione ſua *neceſſitatem familiaritatemque* violaſſet. Rurſus *neceſſitudinem* pro *neceſſitate* frequenter uſurpat Salluſtius, idque Antiquorum more, qui duplici terminatione multa Nomina protulerunt, ut Acerbitas, Claritas, Sanctitas, Acerbitudo, Claritudo, Sanctitudo. Vnde Gellius putavit, hæc duo Verba idem ſignificare, neque ulla re aliqua differre. In quo ſane illi aſſentior.

(1) *Necatus* fame, *getodten durch zunger*. enectus fame, id eſt, exhauſtus, *auſgeleert*, *auſgemartert*, *und faſt zutodte gehungert*: Barbari dicunt, fere mortificatus. Goclen. Necatus eſt mortuus, enectus vivit. R.

(2) *Neceſſitudo* dicitur pro eo, quod neceſſum eſt, *neceſſitas* pro jure officioque obſervantiæ affinitatiſque. Agell. R.

tior. Ex uſu enim Antiquitatis, ut dixi, *neceſſitudo* pro *neceſſitate* uſurpatur, non quod eadem ſunt, & *neceſſitas* pro neceſsitudine rarum & infrequens eſt, nec debet trahi ad Exemplum, quod Cicero, aut Cæſar ſemel dixerunt.

Necessitudo vel Sanguinis vel Meritorum, cum Præceptoribus, cum Amicis; *Neceſſitas* immutabilis res eſt, ut mori *neceſſitatis* eſt. Front.

Nefandum eſt non fandum; *Nefarium*, quod ſacra polluit, farre pio ſolita celebrari. Ergo nefarii ſacrilegi. Aſcon. Pædian. R.

Nefas eſt in Deos; *Impietas* vero in Parentes atque Patriam: Sed hanc Differentiam non ubique præſtari, Goclenius loc. cit. p. 239. affirmat. H.

Negotiator erat; qui vel fœnus exerceret in provinciis, vel eſſet ibi pecuarius aut arator, civis Romanus: *Mercator*; qui merces emeret ac venderet. R. Vid. I. A. Erneſti de negotiationibus romanis diſput. Lipſ. 1737.

Nemo momenti: *Nihili* nomen eſt. Agr. R.

Nemo de perſona ſemper dicitur; ut *nemo* homo; *Nullus* tam de Re, quum de Perſona & eſt univerſalis negativa, & omnia excludit: Leg. Strauchius loc. hactenus alleg. p. 147. col. b. Sed *nonnemo* eſt aliquis, ſeu quiſpiam. Quod Exemplorum probationem non deſiderat. Front.

Nescio prorſus cuncta; ſed *Ignoro* aliquid. H.

Nihil Adverbium; *nihil* nomen eſt. Hujus oppoſitum eſt frugi. Sed nihil eſt, qui non Hili, h. e. cujuſvis eſt minimi. Eſt autem Hilum proprie medius Volæ ſcrobiculus. *Illud* ſi dicas, quantitatem notas; ſin *Hoc*, mores. Soſip.

Nim-

Nimbi & *Imbres* dicuntur repentinæ & præcipites pluviæ, quæ ſumma cadunt vi & cito deſinunt. Nimbus interdum quoque Vaſis eſt Genus, quo vina, unguenta & alii liquores funduntur. Inde Martialis lib. XIV. Epigr. CXII. Ab Jove qui veniet miſcenda ac pocula, largas fundit nimbus aquas: hic tibi Vina dabit. *Pluvias* ipſas vocamus lentas & juges, quæ non effuſe ingruunt, ſed durant tamen diutius, vel aquæ e cælo guttatim miſſæ deſtillationem.

Nisus ingenio, *nixus* corpore. H.

Niti eſt conari, & labore contendere ſeu re aliqua inclinando in illam ſeſe fulcire, nixu virium ſeu ſub onere aliquid conari. Virg. III. Georg. v. 35. Valido nitens ſub pondere Faginus axis increpat. Sed Virtuti reniti eſt ſuo Honori obniti. *Obniti* eſt contra Adverſa & Difficilia luctari & obfirmari, quod plus eſt. Liv. XXXIII. Omni vi ne caperetur, *obnoxius* (vel potius obnixus) occubuit.

Nobilis nobilitate rerum; *nobilis* e, etiam in malam partem ſumi, docet Valla lib. V. Elegant. cap. 35. p. 359. quando nempe in ordine meretricio quaſi excellens, vel maxime inter alia notum, nobile Scortum dicitur. Ceterum inter ſimpliciter nobiles & Equites hanc dari Differentiam, Joann. Limnæus lib. VI. de Iur. Publ. Imp. Rom. cap. 2. n. 9. Tom. II. tradit, quod ex ignobili quis *nobilis*; an non ex Ignobili eques poſsit fieri. *Generoſus*, qui Græcis γενναιος appellatur. Ita *Hic* ex generatione; *Ille* ex re eſt.

Nocens & *nefario* & *Impio* diſtat, ut *noces* levius videri poſſet. Cic. II. Off. Nec tamen ut hoc

hoc fugiendum eſt; ita habendum eſt religioni contrarium, *nocentem* aliquando & *nefarium impiumque* dependere. Non.

Nocens eſt, detrimentum dans; *Nefarium*, quod ne fari quidem licet. Si non melius diſtinctius tamen Hildebrandus ad h. l. *Nocens* eſt, qui in hominem, *impius* & *nefarius*, qui in patriam, parentes, delinquit. *Nefarius* proprie eſt, cujus tam grave ſcelus eſt, ut ne ad far quidem, i. e. ad ſacrificia admittatur. Sacrificia enim non fiebant ſine mola ſalſa, i. e. farre teſto cum ſale. Heckelius confundit nefarium cum *nefando*. Nefandum enim ſecundum Aſconium notat non fandum, ſed *nefarium*, quod ſacra farre peragenda polluit.

Nocere videtur levius, quam *injuriam facere*. Cic. de Fin. III. 71. Alienum eſſe a ſapiente non modo injuriam cui facere, verum etiam nocere, v. Vavaſſor antibarb.

Nocte partem; *Noctu* totum dicimus. *Hoc* Temporis eſt Adverbium; *Illud* Nomen. Sic *noctu* dicimus cœnavi, & hac *nocte* nihil brevius. H.

Nomen eſt, quod quiſque proprium & certum habet, ut Cicero, Roma, derivatur autem a Noſco, quia per id, quicquid nominamus, agnoſcitur. Grammatici nomen definiunt, quod ſignificat ſubſtantiam, vel qualitatem propriam, vel communem cum caſu. Apud ICtos *nomen* idem, quod Debitum eſſe ex Gifanii Obſerv. L. L. p. 347. conſtat. *Vocabulum* eſt, cujus ſignificatio eſt communis, ut Homo, Urbs Varro VII. de L.L. Vocabula, quæ a Nominibus oriuntur, ſi a ſimilibus Nominibus ſimilia eſſe debent, dicimus, quoniam gemi-

gemina ſunt parma, alba, roma, parmenſes, albenſes, romenſes. Id. IX. Non enim idem Oppidum & Roma, cum Oppidum ſit Vocabulum, Roma Nomen.

Nominatio nominat; quem apellat; ſic datur apud Politicos & ICtos nominatio ad Munera, quæ ipſam Creationem denotat, ut & Nominator, qui aliquem ad magiſtratum, tutelam, aliunde munus publicum nominavit. Vid. Schardii Lexicon Iuridicum p. 625. *Appellatio* appellantis vox eſt in Miniſterio, & appellat ad potentiorem propter injuriam, ut, cum invocat auxilium magiſtratus; vel cum pecuniam repoſcit. R. Quotuplex autem in Iure ſit appellatio, docet idem Schardius loc. jam cit. p. 92. col. b. Front.

Diſcrimen obtinet inter *notare* & *animadvertere*. Sæpius quidem hic poni videntur ut ἰσοδυνάμα, ſed ſi curatius attendimus, datur differentia. Cic. II. de Or. c. 8. non dubium, quin, ſi quis *animadvertit*, quid ſit, quare alii melius, quam alii dicant, id poſsit *notari*. Id. Off. III. 31. *notationes animadverſionesque* morum, v. Vavaſſ. antib. p. 566. In priori exemplo *animadvertere* eſt attendere, *notare* autem obſervare, in poſteriori diſtinguntur notatio, aut potius nota ab animadverſione tamquam pœnæ diverſæ. De notatione ita Ulp. V. D. de jure judicata: ait prætor, cujus de ea re jurisdictio eſt. Melius ſcripſiſſet, cujus ea de re notatio eſt. Etenim notationis nomen etiam ad eos pertinet, qui juriſdictionem non habent, ſed habent de quavis alia cauſa cognitionem v. Gronov. ad Liv. XXVII. 25. Animadverſio ſæpe eadem eſt cum nota cenſoria, ſed adhi-

adhibetur etiam de pœna proprie. Erat autem *animadverſio* & lenior, quæ ignominiam tantum inuſsit, & gravior, quæ detrimentum intulit. *Notatio* reperitur de judicio judicis, *notare* vero & *nota* ſignificationem reprehendendi & ignominia quadam afficiendi habent. Paucis ſi res expedienda eſt, animadverſio interdum gravior eſt nota. Dicitur enim etiam de pœna capitali a Iuſtiniano in Inſtit. ſub fine.

Notat vel Locum quis, vel Perſonam; vel Noxiam; Annotat, qui Notæ (1) quid adjicit. Sic Notarius notat Res notabiles, iiſque alias notatu dignas ſubinde annotat, & ſubnotat. Comenius.

Nothus appellatur, qui ex Concubina, non ex Uxore legitima natus eſt, ſed Patrem certum habet. Latini recentiores vocant Naturalem filium, quia ſine legitimo Matrimonio tantum Naturæ conjunctione naſcitur. *Spurius* eſt, qui Patre incerto aut illicito genitus eſt, veluti ex Scortatione, Adulterio, Stupro, vel Inceſto: quaſi *σποραδην* id eſt paſſim, & vulgo conceptus, vel ab illa muliebri parte, qua Mater illum in lucem edidit, quam veteres Spurium dicebant *απο της σποϱας*, ut, ſcribunt Plutarchus & Iſidorus Cum enim Pater ignoretur, aut is ſit, quem habere non licet; Mater autem ſemper certa ſit, Filius dicitur *Spurius* aut Spurii Filius, a muliebri parte Macris.

(1) Eſt autem *nota* proprie Signum, quo aliquid notatur & deſignatur. Sed quoniam turpitudine aliqua affecti noti plerumque eſſe ſolent, apud Latinos vulgare eſt, ut *nota* in malam partem etiam capiatur, &, ſcribente Doleto loc. alleg. fol. 111. col. 1. Labem Turpitudinemque ſignificet.

tris.. Quint. III. nothum, qui non ſit legitimus, Græci vocant, latinum rei, nomen, ut Cato quadam quoque Oratione teſtatur, non habemus; ideoque utimur peregrino, leg. Perotti Cornucopiæ Epigr. I. c. 68. lin. 56. ſeq. Modeſtinus Pandectarum I. l. 23. D. de Statu Hom. Vulgo concepti dicuntur, qui Patrem demonſtrare non poſſunt; vel qui poſſunt quidem, ſeu eum habent, quem habere non licet, qui & *Spurii* appellantur. Cæterum critici circa hanc differentiam mire variant, quo de multa affert Æg. Menagius in amœnit. jur. civ. c. 39. p. 357. ſ.

NOVISSIMUM ordinis, alias *noviſſimum* eſt ultimo factum; *Ultimum* quod eſt maxime ultra. An autem aliquid ſit ulterius, & quidnam tandem *ultimum*, ex mente Commenii minime poſſumus aſſequi. *Ultimum* orbis, Fronto.

NOVUM eſt, quod nunc primum accidit ſeu nunc demum eſt factum. Neceſſe enim eſt, res novas naſci, quia decedunt veteres. Sic Novos etiam dicimus, quorum nulli Majores clari fuere, ſed ipſi per ſe ipſos clari eſſe incipiunt, & in Civitate conſequuntur Magiſtratus. *Recens* quod nuper; ut Lex *nova*, quæ primum perfertur; eadem recens, quia non diu ante fuit lata, *nouum* ad Rem; *recens* ad Tempus pertinet. Cic. pro Flacco: Memineritis, quarum rerum invidia Lege hac *recenti*, & *nova* certus eſt inquiſitioni Comitum numerus conſtitutus. Id. ad Brutum: Hanc ipſam recentem novam devoravit. Juv. Sat. 2. v. 102. ſeq. Res memoranda novis Annalibus atque recenti hiſtoria.

NOXA

Noxa (1) eſt Corpus, quod nocuit; *Noxia* ipſum Maleficium, inquit Juſtinianus Imperator Inſtitutionum lib. 4. Tit. 8. in quem Valla (2) graviter invehitur, putatque ineptum eſſe, *noxam* appellare ipſum Corpus, quod deliquit. Contra pertendunt Interpretes Juris, recte Juſtinianum dixiſſe, *noxam* Servum, qui *noxam* fecit, quia a nocendo formatur *noxa*; quæ tamen ratio parum firma eſt, cum ab eadem quoque origine fit *noxia*. Melius, ut mihi quidem videtur, oppoſuiſſent, *noxam* duplici ſignificatu dixiſſe Juris Autores, ſicuti dicuntur Operæ, & Actiones, & Homines, qui agunt, Carcer & Ergaſtulum Ioca Cuſtodiæ & Vincti, qui in illis cuſtodiuntur. Sed omnino illa *noxiæ* ſignificatio, quam Iuſtinianus tradit, non eſt in communi Latini fermonis uſu. Itaque vera & propria horum Vocabulorum Differentia eſt, quod *noxa* (3) generale Nomen eſt, quo omne id, quod nocet, intelligitur, tam Culpa quam Læſio, vel Pœna. *Noxia* tantum ſignificant Maleficium & Peccatum. Unde Formulæ illæ loquendi: *Noxam* ſarcire pro Damnum ſarcire; *noxæ*, vel in *noxam* dedere, id eſt, Animal Mancipiumve vivum tradere Pœnæ pro Damno

(1) *Noxa* enim plane etiam maleficium, & peccatum qualecumque denotat, non modo in jure noſtro L. 45. §. 1. D. de Leg. I. L. 4. & L. 32. D. de Noxal. Act. ſed & in duodecim tabulis, ut teſtatur L. 238. fin. D. de Verb. Sign. quamvis eo loco multæ editiones *noxæ*, Florentina *noxiæ* præferat. R.

(2) Hic Lib. VI. Elegant. cap. 35. p. 446. Servium fruſtra reprehendit, quod *noxiam* pro culpa poſitam eſſe dixerit. Fortean Valla noſter, alioquin Vir doctiſſimus, Plautum alioſque plures ex Antiquis non legit, qui multis in locis Vocabulum hocce in eum ſenſum uſurpant.

(3) *Noxa* pœna eſt, *noxia* culpa. Fronto. R.

mno dato: Noxis ſolvi & ſolutum eſſe, pro carere delicto, ob quod poſſit noxali Iudicio agi. Item *noxiam* committere, id eſt Damnum dare, & Æſtimatio *noxiæ*, quæ omnia in Iuriſconſultorum Libris paſſim ſeſe offerunt.

Noxa peccatum leve. Virg. Æn. I. Unius ob *noxam* & furias. *Noxia*, nocentia, Virg. Æn. VIII. Iræque & crimina *noxia* cordi. Non. R.

Nuces dicuntur omnia, quæ foris corio duriore, ſeu dura cortice, teguntur & intus habent, quod eſt eſui, ut, Avellanæ, Iuglandes, Caſtaneæ, Amygdala; *Poma* (1) vero ſunt, quæ foris habent, quod edendo eſt, & durum intus includunt, ut tradunt Macrobius & Servius. Caſſius, Dionyſius lib. X. Geoponicon: Οπωρα λεγεται η χλοωδη τον καρπον εχουσα, διον δωρακινα, μηλα απιδια Δαμασκηνα και οσά μη εχει εξωθεν τι ξυλωδες, Ακροδρυα δε καλειται οσα εξωθεν κελυφος εχει, οιον ροια, πιςακια, κασανα και οσα ξυλωδη τον καρπον εχει εξωθεν. Quo pertinet dictum Caſcelli Iuriſconſulti, qui Vatinio gladiatorium munus edente cum ab Ædilibus edictum eſſet; Ne quis in arenam, niſi *pomum* mitteret, conſultus a quodam, an *nux* pinea *pomum* eſſet? Reſpondit: Si in Vatinium miſſurus es, *pomum* eſt. Nam alioquin proprie non erat *pomum*. Frequenter tamen *pomi* nomen generale eſt, quo continetur omnis fructus arborum eſui aptus, ſive molli corio tegatur, ſive duro. Qua ratione *nuces*,

(1) Hoc vocabulum derivatur a nonnullis *απο του πωματος*, h. e. potione, quoniam ex omnibus ferme *pomis* potiones poſſunt fieri, & fiebant quoque antiquitus.

nuces, ficos, & uvas eſcarias *poma* eſſe Iuriſconſulti ſcribunt, & Plinius V. *Poma* vocat *nuces* juglandes, Palladius caſtaneas: Proceras fagos, & *poma* hirſuta virentis caſtaneæ. Item ficus, ſe ſe quoque miretur pingui grandeſcere ſucco, & ſolitum gaudent vincere *poma* modum.

Numerus & *modus* non ſunt ſynonyma. Hor. de A. P. v. 211. Acceſſit numeriſque modiſque licentia major. Evidentiorem differentiam conſtituit Cic. in orat. Quidquid, inquit, ſub aurium menſuram cadit, id numerus dicitur, etiamſi abſit a verſu. Modus æſtimatur ſono & intervallo vocum & concentu. Ab aliis autem modos numeroſque non pro diverſis haberi, paſſim occurrit. Ita harmonia vel concentus phrygius modo per numeros exprimitur. Lucret. II. Et phrygio ſtimulat numero cava tibia mentes. Propertius II. 22. Et Phrygis inſanos cæditur ad numeros. Tibullus I. 4. Et ſecet ad phrygios vilia membra modos. Ovid. faſt. IV. Tibia dat phrygios, ut dedit ante modos. Sed quis neſcit, poetas ob metrum differentias vocum ſæpe negligere, v. Bartholinus de tibiis p. 117 ſ.

Numerus & *pes* (ῥυθμος & μετρον) quid differant, docent Quinctil. XIX. 4. Nempe *rhythmi* ſpatio temporum conſtant, *pedes* etiam ordini, v. c. dactylus ſemper habet primam longam, *numerus* autem etiam tertiam. Itaque omnis pes eſt *numerus*, non autem omnis *numerus* etiam pes. Quod tenendum eſt propterea, quia interdum numeri manifeſte ponuntur pro pedibus. Cic. de orat. c. 57. Erneſti clau. cic. v. numerus.

Præſenti, *renunciatur* de excuſando & repudiando. Cic. *Renunciata* eſt tota conditio. *Obnunciatur* mala res; *Annunciatur* bona, ſed futura. Donat. & Agr.

Nuncupare *hæredem* & *ſcribere hæredem* differunt. *Nuncupare hæredem* proprie eſt, non ſcripto, quem quis ſibi ſucceſſorem velit, nominare, ſed verbis palam exprimere. Unde teſtamentum per nuncupationem ſcripto opponitur l. XXI. XXII. de Teſt. Torrentius ad Suet. Calig. p. 38. Addam, quæ protulit Geſn. in theſ. v. nuncupo. In teſtamentis etiam ſedem habet hoc verbum, quoties non ſcripto, ſed voce judicia ſua ultima morituri exprimunt ac declarant, Julianus in lege: ſi ita, de bon. poſſeſſ. ſecundum tab. *Quidam teſtamentum in tabulis ſibi fecit: filio autem impuberi per nuncupationem ſubſtituit* & paullo poſt. *Nam, quem ad modum ſcripto herede filio ſeparatim ab hæredibus patris: ita nuncupato poteſt videri ſeparatim a ſcriptis patris hæredibus bonorum poſſeſſio dari*. Nuncupatum hæredem a ſcripto diſtinguit. Ut ſit is modus, cujus meminit Juſtinianus inſtit. de teſtam. §. finali. Budæus. *Nuncupare* igitur eſt voluntatem ſuam circa hæredis inſtitutionem, legatorum dationem cæteraſque teſtamenti partes coram ſeptem teſtibus lingua & voce exprimere, *nominareque* non ſcriptis aut tabulis, v. Juſtin. 2. tit. de Teſtam. ordin. §. ult. Pitiſci lex.

Nunquam plus aſſeverationis habet, quam *non*, ut Virg. *Nunquam* omnes hodie moriemur inulti. Donat. R.

Nuptiæ. Ad *nuptias* vel connubium requirebatur,

tur, ut uterque contrahentium eſſet & liber & civis Romanus; inter ſervos vero liberoſque & ſervos *contubernium* erat. R.

Nutare capitis, *annuere*, vel *innuere* narium, labiorum, ſuperciliorum, *nictare* oculorum eſt. Non. Plaut. in Aſin. 4. 1. v. 39. Nec ulla ulli homini *nutat*, *nictet*, *annuat*. R.

O.

Obedio ſemper in Bonis; *Obſequor* in Malis quoque. H.

Obscurus (1) natura; *Obſcuratus* obſcurus factus. H.

Obstare eſt ſe objicere, vel opponere h. e. contraſtare, adverſari, impedire. Unde obſtaculum quod idem eſt, ac Impedimentum obſtans. *Obſiſtere* qualibet re impedire. Plaut. Curcul. *Obſtant*, *obſiſtunt* cum ſuis ſententiis.

Obsecratio erat, cum Dii irati precibus rogabantur. Generaliter ſignificat preces, deprecationem, vel obteſtationem. Unde Ciceronianæ Formulæ: *Obſecratione* uti, & obſecrationem repudiare. Leg. Doletus loc. alleg. fol. 113. fac. 2. col. 2. Diverſa autem Obſecrationum genera apud Antiquos fuiſſe, docet acutiſſimus Vir, Briſſonius lib. VIII. de Form. p. 717. *Supplicatio*, cum ob rem bene ac feliciter geſtam, inprimis ob victoriam, gratulatio, vel honor Diis habebatur. Liv. XXXVII. *Supplicatio* circa omnia pulvina-

(1) *Ambiguus* ſermo habet duas ſignificationes, *obſcurus* unam, ſed latentem. Vid. Gell. lib. II. c. 12. R.

vinaria, & *obſecratio* in unum diem indicta. Id. XLI. *Supplicationibus* habitis jam, & *obſecratione* circa omnia pulvinaria facta. Suet. Claud. Utque ob dira aut in Urbe, aut in Capitolio viſa, *obſecratio* haberetur. *Obteſtatio* dicitur, cum per eas res adjuramus eum, quem rogamus, de quibus agitur Cauſa. Donat. R.

Obsecro & *obteſtor* majorem vim habent, quam *Oro* & *Rogo*. Nam *obſecrare* eſt quaſi ob Sacra & res cariſſimas poſtulare; *Obteſtari* eſt precari cum mentione earum rerum, per quas petimus, ut per Deos, per ſe: *Orare* (1), (2) eſt humiliter & cum veneratione petere; *Rogare* cum precibus ſupplicare. Cic. ad Curionem: Ut ego te *obſecrare obteſtarique* non dubitem. Id. ad Att. Idque ut facias, te *obteſtor* atque *obſecro*. Et ad Fabium: Pro amore noſtro *rogo* atque *oro*. Plaut. Mil. Nunc te *orare* atque *obſecrare* juſſit. Sall. I. Hiſtoriar. Quod ego vos *oro* atque *obſecro* Id. Jug. Lacrumans per Amicitiam perque Rempublicam *obſecrat*. Liv. 39. *Orare* atque *obſecrare*, ut ſibi

 Se-

(1) *Oramus*, quæ bona ſunt, *ſupplicamus* in adverſis magis, vel cum lacrimis. Donat. *Orare* eſt placidos petere, *obſecrare* iratos rogare. Donat. *Rogare* ut hominem, *orare* ut Deum. *Orare* eſt petere, *Exorare* impetrare. *Oramus*, quæ bona ſunt, *ſupplicamus* in adverſis magis, vel cum lacrimis.

(2) *Orare* proprie eſt præmeditatum ſermonem loqui, & dicitur quaſi ore agere. Sic quando cum Homine, ſeu Deo jungitur, precari denotat; quando vero cum Re, ſignificat petere. Ab Antiquis etiam poſitum eſt pro agere. Vid. Perotti Cornucop. Epigr XI. col. 641. lin. 33. ſeqq. Ceterum *oro* plus eſt, quam Rogo; *Obſecro* plus, quam *oro*; *Obteſtor* plus, quam *Obſecro*; *Ambio* magna. Ideoque plus facit *orans*, quam Rogans, & *obſecrans* plus, quam *orans*. Differentia illa, quam Donatus adfert, qua orare eſt placidos petere, obſecrare iratos rogare, merito explodenda eſt, quum loca veterum ſubinde refragentur.

Senatum adire, ac deprecari liceret.

Obsequium aſſentatoris eſt, *veritas* amici. Donat. R.

Obtinemus nondum noſtra; *Retinemus* quæ noſtra ſunt. *Obtinemus*, quæ aliorum Poteſtate in periculum vocari poſſunt; *Retinemus* ea, quæ perire non poſſunt, niſi noſtra vuluntate, itaque in illo major eſt difficultas. R. Goclenius l. c. p. 219. H.

Obtrecto *detraho* differunt. *Obtrecto* ſignificat, ut ait Feſtus, contra alienam ſententiam tractare ſeu maledicere. Eraſmus: *obtrectat*, qui obloquitur, qui male prædicat de alio: *detrahit*, qui minuit laudem alicujus, v. Geſn. theſ. v. obtrecto.

Occasio reſpicit ſolum tempus ad rem perficiendam idoneum, & eſt, Cicerone loquente, ipſa Tempeſtivitas; *Facultas* vero omnia Inſtrumenta obtinet & Adjumenta. Goclen. H.

Occidere ob cædem dictum eſt, *Interficere* & *Perimere* priſca ſunt, *Jugulare* ob jugulum, *necare* a nece, *Interficere* a facto, *Perimere* ab emtione, quaſi jure tollere. Pæd. R.

Occulte latent, *Clam* cælant: Alteri non prodere, alteri cælare habitui naturali ineſt. Front. R.

Oculissimum, chariſſimum. Plaut. *Occuliſſimum* oſtium amicæ. *Oculatum* pro præſenti poſuit idem Plaut. cum dixit: *Oculata* die. Item ipſe: pluris eſt *oculatus* teſtis unus, quam auriti decem id eſt, qui ſe vidiſſe dicat. *Oculitus* quoque dicitur, ut funditus, penitus, quo ſignificatur tam

cha-

charum eſſe, quam oculum. Feſt. R.

Odium & *diffidium* diſtant, quia *illud* hoſtile, *hoc* civile eſt. Diſtinguit ita Cic. or. pro Ligar. c. VI. ſeceſſionem tu illam exiſtimaſti Cæſar initio non bellum, non hoſtile odium, ſed civile diſſidium. *Odium* inveterata ira conſtat, non diſſidium.

Odium apertum eſt, *Simultas* occulta & obſcura. Sed non diſſimulamus, hoc non eſſe perpetuum. Nam *Simultas* etiam de apertis inimicitiis uſurpatur a Ciceronianis non raro. Goclen. R.

Odor objecti eſt, v. g. gratus vini color; *odoratus* ſubjecti, hominis, qui olfacit.

Odorum eſt; quod ex ſe odorem mittit ſeu *odorem* ſpargit. Sic res odora odorati; nos autem odorem illum odoratu noſtro odoramur. Odorarius e rebus odoratis parat odoramina. Sed inodoræ nec veſtem nec aliud inodorant, ut, odora Viola. *Odoratum*, quod aliunde accipit odorem, ut, Templum *odoratum*. Serv. Martialis: Tantus veris honos, & *odoræ* gratia Floræ. Confunduntur tamen hæc interdum, & *odoratum* idem eſt quod *odorum*. Virg. III. Georg. v. 415. Diſce & *odoratam* ſtabulis accendere cedrum. Id. VI. Æn. v. 658. Inter *odoratum* Lauri Nemus. Interdum tamen, in primis apud poetas odorum etiam eſt, quod *odorem* aliunde accipit, v. c. Virg. *odora* canum vis, i. e. vis canum, quæ perveſtigat aliquid & *odoratur*.

Offerimus non merentibus, *reddimus* merentibus. Donat. R.

Officina eſt locus, in quo Artifices Opera faciunt;

ciunt; *Taberna* (1), ubi eadem Opera, vel Merces venduntur, cui, qui præeſt, Inſtitor vocatur, ut, Magiſter officinæ, etſi eadem eſſe poteſt *officina* & *taberna*, ut, ſutrina. R. Conf. Vallæ lib. IV. Elegant. qui ſimul negat, hanc differentiam eſſe perpetuam, Cap. 44. p. 283. & ex eo Goclenii obſervat. L. L. p. 239. Sic dicitur *officina* Pictoris, Statuarii, Fabri, Sutoris & aliorum Opificum: *Tabera* vero argentaria, vinaria, ferraria, caupanaria, & ſimiles, quæ in Libris Jurisconſultorum paſſim nominantur. Paulus Sententiar. 2. l. 7. & 18. D. de Fund. inſtr. Quod cum diſcipulis eorum, qui officinis, vel tabernis præſunt, contractum eſt, in Magiſtros, vel Inſtitores, in ſolidum actio datur. Quanquam illi ipſi Jureconſulti l. 185. D. de Verb. ſign. *Tabernæ* appellatione intelligunt omne Ædificium, quod eſt utile ad habitandum, vel commorandum, autore Ulp. Et ſic Catullus Ep. XXXV v. 10. ubi in multis Editionibus pro Suſcipionibus, extat *Scipionibus* dixit: Fontem *Tabernæ* ſuſcipionibus ſcribam. Et Epigr. LII. v. 2. Demonſtres, ubi ſunt tuæ Tabernæ Heic pro *taberna* in utraque Tuſcanelliana Editione non adeo incommode legitur Latebræ.

Officium eſt voluntarium & ſemper cum Ratione & Mente conjunctum; *Studium* eſt Voluntatis; at non Affectionis, carens plerumque Ratione. Labore corpus ipſum defatigatur. H.

Offi-

(1) *Tabernas* alicubi accipit Cicero pro officinis, in quibus operarii conducti opera faciunt, R.

Officium (1) majus eſt, quam *ſtudium*, quod eſt voluntas hominis attentior atque impenſior. Donat. R. *Beneficium* majus, quam *officium*. Goclen. H.

Olea (2) eſt Arbor ipſa, unde derivatur Oleum; *Oliva* (3). Fructus ipſe. Unde eſt Olivum. Legimus tamen Olivam & de arbore, ut: apud Virg. ecl. VIII. 16. Incumbens tereti Damon, ſic cœpit, Olivæ. Serv.

Olim & *Quondam* & *Aliquando*, tria tempora tenent, præteriti, præſentis & futuri. Affatim inveniuntur exempla. Præſentis demus, quod difficile videtur. Virg. Tumidis quod fluctibus *olim* Traditur. Id. *Quondam* etiam victis redit in præcordia virtus. Cic. Expergiſcimini *aliquando* & capeſſite Rempublic. Agr. R.

Omen fit ore; *Auſpicium* aſpectu; *Augurium* garritu Avium. H.

Omitto Totum; *Intermitto* Partem; *Remitto* relaxando continuationem. Gocl. H.

Omnis ad quantitatem diſcretam; *Totus* ad continuam refertur. ſive *omnis* de Univerſis numero diſtinctis, ut *omnis* Grex; *Totus* eſt unius corporis plenitudo vel de corpore integro dicitur, ut *tota* Domus, licet Poetæ non ſemper hanc differen-

(1) *Officium*, ab efficiendo, ab eo, quod quæritur quid efficere in eo unumquemque conveniat, pro conditione perſonæ. Donat. R.

(2) *Olea* profert oleoſas olivas, e quibus Olearius in olivaria Mola exprimit oleitatem & conficit Oleum, excipitque Olivum expreſſum in vaſa oleatia, Foliis oleaciis & Frugibus oleaginis alio reſervatis. Comenius.

(3) Alii: *Oliva* fructus, & arbor, *Olea* fructus, Oleum liquor. R.

ferentiam obſervent, quorum teſtimonia Nonius adducit.

Omnes ſejunctos ex diverſis locis conſtitutos, *Cuncti* conjunctos reſpicit.

Omnis nullum excipit; *Cuncti* omnes in uno loco (1); *Univerſi* quaſi ad unum verſi. H.

Omne a Numero; *Integrum* & *totum* a Partibus. H.

Omnis eſt univerſale, *quivis* & *quilibet* indefinitum.

Oneratus eſt qualicunque preſſus pondere ſeu cui onus eſt impoſitum; *Onéroſum* autem, quod onerat. *Oneſtus*, cui onus ipſum Honori eſt. Ut ſi quis hoſtium ſpolia ferat; ſed *oneratus* adſpirationem non habet, qui ab onere venit; *Honeſtus*, quia etiam ab honore deſcendit, retinet adſpirationem. Servius.

Onus vehiculorom & majus eſt: *Sarcina* hominum & minas eſt. Front. R.

Opacus & *umbroſus* non ſemper ſunt ſynonyma. Curt. V. 4, Hinc perpetuum jugum, quod *opacum* & *umbroſum*, quod æſtas levat. *Opacum* eſt, quod in umbra eſt, aut umbra ipſa apud Cic. & illud, quod radios non tranſmittit, qualis eſt terra. Scaliger exerc. exot. 80. 1. Feſtus; opaca vocantur umbroſa. Opaci poſtes ſunt frondibus inumbrati. Propert. IV. 10. 61. Umbroſum eſt arborum aſſitarum proceritate amœnum. Hor. od. III. 1. 23. umbroſa ripa, v. Pitiſcus ad Curtium.

Opem *ferre* dicitur in malis rebus & iis, qui de ſa-

(1) At *Omnes* vero, etiamſi diverſis in locis ſiti. R.

de ſalute dubii ſunt. Ter. in Ad. fer opem, ſerva me. *Opitulari* & *opitulatio* dicta ab opem tollendo, hoc eſt, ferendo. Id. in And. Sin opitulor, hujus minas. Donat. R.

OPERA eſt Labor, Actio, & Induſtria (1), ut cum dicimus, *operam* dare, navare, ſumere, perdere; *Opus* eſt id, quod opera perficitur, aut poſt operam exſtat, ut *opus* ruſticum, textorium, fabrile, cælatum, ſculptum. Unde *opus* facere, locare, conducere, elegantes & uſitatæ locutiones. Ter. Heaut. Quod in *opere* faciundo *operæ* couſumis tuæ. Varro IV. de L. L. Si quid datum pro *opera*, aut *opere*. Merces a merendo. Interdum tamen *opus* pro opera ſumitur. Cic. II. Off. Neque Agricultura, neque Frugum Fructuumque reliquorum perceptio & conſervatio ſine *opere* hominum eſſe ulla potuiſſet. Id. ib. Adde ductus Aquarum, derivationes Fluminum, Agrorum irrigationes, Moles oppoſitas Fluctibus, Portus manu factos, quæ unde ſine hominum *opere* habere poſſemus?

OPERA eſt, ſi ſcientes læſerimus, *Culpa*, ſi neſcientes, alterum ſceleris, alterum ſtultitiæ eſt. Donat. R.

OPERA eſt labor & induſtria, quæ adhibetur circa agendum, *operatio* vero eſt ipſa actio. Anton. in Virgil. Ecl 3. R.

OPERAM & *operas* ita diſtinguit Servius, ut *opera*

(1) *Operantis* nempe, ſeu qua *opus* fit. Vt autem eximium *opus* efficiatur, opus eſt operarios jungere, operaſque fideliter operari, & ſibi invicem cooperari tantopere, quantopere apparet, rem eſſe operoſam, & requirere operoſarum manuum operoſitatem.

opera ſignificet Actionem ; *operæ* homines mercede conductos (1) Cic. pro Flacco : *Operæ* faceſſant, ſervitia ſileant. Sed Juriſconſulti frequenter *operas* Actiones & Miniſteria vocant in Titulo, quem de Operis Libertorum fecerunt, atque etiam ipſe Cic. III. Off. Pleraque ſunt Hominum *operis* effecta. Et alibi: *Operas* in Scriptura pro Magiſtro dat. Itaque puto rectius dici de Actione *operam* & *operas*, de Perſonis *operas* tantum.

Opes Num. Plur. Divitias & potentiam ſignificat: Num. Singul. Auxilium ; utroque Numero Poſsibilitatem omnemque conatum. *Opim* quando dicimus, Nympham ſignificamus : ſi autem dicimus *opem*, Auxilium; cui enim *opes* ſunt, is facile poteſt *opem* ferre. *Opes* Num. Plur. etiam Auxilia & Cenſus accipimus. Nam ops (2) Terra eſt Uxor Saturni, quam Græci Rheam vocant. Serv.

Opinamur, quæ putamus; quæ *putamus*, incerta ſunt. Donat. R.

Opinio hominem ſuſpectum, vel gratioſum facit, *fama* vel commendat, vel deſtruit. *Opinio* oſtendit; *Fama* indicat; *Rumor* tumultuatur.

Oportet (3) & *opus* minus ſunt; *Neceſſe* plus.

Por-

(1) Hujus vocis ſignificatio tam elegans eſt ac trita, ut, loquente Doleto, ſexcentos ferme loquendi modos a Latinis Scriptoribus uſurpatos in ſe contineat. Leg. Nonius Marcellus de Propriet. Sermon fol. 256. fac. a.

(2) *Ops* Antiquis Multitudo eſt, & ponitur non ſolum pro opem ferente, ſed & pro opulento Unde inops & cops pro coops. Vid. Laurenbergii Antiquar. p. 311. col. b.

(3) *Oportet* declarat perfectionem officii, ut: præmia virtutis *oportet* eſſe ſancta & caſta, i e. inviolata. Cicero. *Licet* dicitur id, quod legibus & jure permittitur. Goclen *Oportet* eſt, quod rationi, honeſtati, *licet*, quod legibus, & juri ſcripto eſt conſentaneum. R.

Porro *oportet* inſtar ſpeciei ſe habet; *Licet* eſt genus. Sed *decet* convenit perſonis & temporibus. Goclen. H.

Oppidum minus eſt & vilius, deſcribitur autem, quod ſit habitaculorum compages, *pago* major, quaſi a matura *ope* petenda; *Vrbs* nobilior, dicitur enim *oppidum* muris & foſsis cinctum ſeu locus urbatus, ab antiquo *urbare*, quod idem eſt, ac arare. Aratro enim civitatis muros Antiqui ſolebant deſcribere. Unde Metropolis *Vrbs*, & *κατ' ἐξοχήν* Roma dicitur *Vrbs*. Suet. Aug. *Vrbe oppidove* ullo egreſſus. Confunduntur tamen hæc duo ab optimis Auctoribus non ſemel neque ulla re aliqua differunt, niſi Etymologia. Cic. I. de Leg. Ejuſmodi conjunctionem tectorum *oppidum*, vel *urbem* appellarunt. Id. I de Div. Pheras veniſſe, quæ erat *urbs* in Theſſalia tum admodum nobilis, in eo igitur *oppido*. Varro IV. de L. L. Quare & *oppida*, quæ prius circumducta aratro ab orbe & uruo *urbes*. Sulpitius ad Ciceronem de Corintho, Ægino & Megara: Quæ *oppida* quodam tempore florentiſsima fuerunt.

Opportune dicimus, quum, verbi gratia, invitati ad ipſum tempus incipientis prandii venimus. *In ipſo tempore*, quum jam prandio appoſito. Donat. R.

Ora & *oræ* licet paria eſſe videantur, tamen, ut genere, ita intellectu diſtant. Nam quoties in his neutrum genus tangitur, vultus vel facies noſtra ſignificatur: Virg. XII. *Ora* citatorum dextra detorſit equorum. Quoties fœmininum, cujuslibet rei fines. Virg. Æn. I. Exire locoſque explorare novos, quas vento acceſſerit *oras*. Non. R.

Ora-

Orator eſt, qui in cauſis publicis & privatis perfecta utitur Eloquentia, ſeu qui in Judiciis, vel in Concionibus cauſas agit. Proprie autem is eſt *orator*, qui aliquid rogat, cujus Fœmininum *oratrix*, *Oratorem* etiam Legatum deſignare, Carolus Paſchalius in Legato cap. 2. p. 7. ſeq. teſtatur. Conf. Schardii Lexic. Iurid. p. 657. loc. b. *Exorator* (1), qui aliquid impetravit, qui Artem Eloquentiæ profitetur, *Declamator*, qui aut docendi alios, aut ſe exercendi gratia fictam cauſam privatim agit, ut poſsit veram publice ornare. *Rhetor*, qui artem eloquentiæ profitetur; Aliquando tamen, ut quidem ſemper apud Græcos, *Rhetor* accipitur pro Oratore, vel Declamatore. Valla IV. c. 81. Cic. II. de Nat. Deor. Ego, inquit, incautus, qui cum Academico & eodem *Rhetore* congredi conatus ſum. Nam neque indiſertum Academicum pertimuiſſem, neque ſine iſta Philoſophia *Rhetorem*, quamvis eloquentem.

Oratio (2) eſt, quæ copioſe, graviter & ornate rem exponit; *Sermo* (3) eſt Oratio remiſſa & finitima quotidianæ locutioni; vel, ut Servius definit, *ſermo* eſt conſertio orationis & confabulatio duorum vel plurium, a ſerendo dictus. Unde & pro familiari Colloquio & Fabulatione ſumitur, ut quod Plaut. in Sticho dixit, lupus eſt in *ſermone*,

(1) *Orator* eſt, cui cauſa defendenda mandatur, *exorator* jam effecti ſignificationem habet. Donat. R.

(2) Grammatici *Orationem* vocant congruam dictionum ordinationem, quæ perfectam habeat ſententiam.

(3) Vtpote qui a compoſitis & ſimul contextis verbis ſic dicitur. Notandum autem, quod *Oratio* magis ad Oratorem pertineat, quoniam ex omni parte perfecta eſt, dum numeros, figuras atque affectus habet; *Sermo* vero magis ad Philoſophum. Leg. Perotti Cornucop. col. 1043.

mone, hoc Ter. Eun. dixit, lupus eſt in *fabula*. *Sermo* omnium gentium eſt, *loquela* dialectus cuilibet genti propria. *Concio* eſt, quæ in magno conventu adfectus concitare ſtudet, & genus, quod vocant rhetores, deliberativum in primis ſequitur.

ORATIO in ſenſu eſt, *Stilus* in verbis. *Oratio* ad res refertur, *Stilus* ad verba. *Stilus* non eſt in tempore, ſed prolata Oratione; *Oratio* eſt & in cognitione, & in prolatu. Donat. Id. *Orationem* in ſententiis dicunt eſſe, *Stilum* in verbis, *Argumentum* in rebus. Ter. Andr. Prol. 12. diſſimili oratione ſunt factæ ac ſtilo. Vulgo cum Donato ita diſtinguit interpretum chorus, ut oratio notet διάνοιαν, ſtilus λέξιν. Cic. Brut. 45. Hujus orationes tantum argutiarum, tantum exemplorum, tantum urbanitatis habent, ut pæne attico ſtilo ſcriptæ eſſe videantur. Phædr. III. Prol. 29. Librum exarabo tertium Æſopi ſtilo. Poſsit tamen & hendiadys videri ut ſenſus ſit, diſsimili oratione ſunt ſcriptæ. Sic Terent. Phorm. Prol. 5. Tenui eſſe oratione & ſcriptura levi, v. Weſterhovius ad Ter. locum ſupra excitatum.

ORBA ſignificat apud Poetas privata aliqua perſona chara; *Orba* eſt, quæ patrem aut filios, quaſi lumen, amiſit. Feſt. R.

ORDINATIO ſimplex eſt; *Diſpoſitio* (1) vaga. C. Fron.

ORDO vel bonorum vel malorum dicitur: *Grex* vel bonorum vel malorum & levium eſt. Cic. in his bonis *gregibus* omnes aleatores, omnes impuri impudicique verſantur. Donat. R.

ORO

(1) Vid. Nizolii Theſaurus Ciceronianus col. 464. Edition. Jacobi Cellarii in fol.

ro eſt amoris furtivi & illiciti & Libidinis. Unde & pro Amoribus dicunt Comici, Meum *Suavium*; ut apud Græcos φίλημα ſimul & *oſculum* & Amores ſignificat. Conf. Diſcurſus noſtri de Oſculis Philol. c. 6. p. 85. & in id Additamenta p. 178. ſeqq. Edit. nov. Varro de Vita Populi Rom. Itaque hoc ab ore dicitur *oſculum*: Hoc a Suavitate *Suavium*, quod ſimile ſit ſuavitati. *Baſia* pudicorum affectuum & piorum conjugum. Donat. R.

Ossa *hominis mortui legere* & *oſſa homini mortuo legere* quod differant, ex Roſino cognoſcimus, in quo ad leg. 6. p. 1. legg. 12 tab. (homini mortuo ne *oſſa* legito, quo poſt funus fiat: extra quam ſi militia aut peregre mortuus ſit), ita commentatum reperimus: Legis ſententia hæc eſt, ut poſteaquam crematum corpus eſſet, *oſſa* e cineribus legantur, ſtatimque loco proximo in terram condantur, ne, ſi alium in locum ſepeliendi cauſa deportarentur, luctus duplicaretur & ſumtus. Excipitur autem hac lege, ſi quis aut in militia, aut peregre ſit mortuus, ut ſcilicet fieri ei funus non licuerit, tum enim neque luctus, neque ſumtus augetur. Itaque & in pandectis is ſumtus funeris probatur, quum peregre mortuus in ſuum transfertur. Aliter tamen jam interpretatur, & verius quidem, Iac. Ræyardus, quum ita ſcribit: Multum intereſſe puto inter *oſſa homini mortuo legere*, & inter *oſſa hominis mortui legere*. Nam *oſſa hominis* quæ diſperſa ſunt & non cohærent, quum ſimul colliguntur, tunc *hominis oſſa legi* dicuntur. Sen. de Ira II. dignus fuit, cui permitteret a convivio ad oſſa filii legenda diſcedere.

Sed *homini mortuo leguntur oſſa*, quum ejus cadaveri aliqua *oſſa* adimuntur; eoque ſenſu vivis *oſſa legere* dixit id. Sen. de conſol. Legere quidem pro adimere, & auferre veteres dixiſſe non eſt obſcurum, ſi conſideremus, eum dicendum eſſe ſacrilegium, qui adimit, qui aufert res Deo conſecratas. Pertinet autem lex ad hunc morem fortaſſe, de quo Feſtus ſcribit, membrum mortuo abſcindi ſolitum dici, quum digitus ejus decidebatur, ad quod ſervatum juſta fierent, reliquo corpore combuſto, id quod hac lege decemviri prohibuerunt, niſi quis aut peregre, aut in bello mortuus eſſet. Tum enim permiſerunt *& oſſa legi*, quod poſt funus fiat, hoc eſt, membrum aliquod adimi, ad quod ſervatum juſta Romæ fierent, reliquo corpore apud peregrinos combuſto. Roſin. l. c. p. 564.

Ostentum (l. 38. 135. D. de Verb. Sign.) eſt, quod præter conſuetudinem apparet, veluti ſi videatur cælum ardere, aut ſpectrum aliquod ſe oſtendat; *Portentum*, quod porro & diutius tendit, futurumque aliquid poſtea indicat; ut Ululatus Canum, Statuarum Dejectiones; *Prodigium* (quod mores faciunt, Corn. Front.) quodcunque ante prædicit detrimentum; *Monſtrum*, quod contra Naturam eſt, & eo monet Futura, ut Homo tripes, Minotaurus (1). Cic. II. de N. Deor. Prædictio-

(1) Perottus in Cornucopiæ Epigr. II. col. 196. lin. 28. ſeq. quatuor hæc Nomina inter ſe ſic differre dicit, ut *oſtentum* ſtatim futurum aliquid indicet, qualia ſunt ſereno die facta tonitrua, cometæ, mulæ partus & ſimilia. Leg. Doleti Phraſes, & Form. L. L. eleg. fol. 121. fac. a. col. 1. *Portentum*, licet naturale ſit, raro tamen ſe oſtendit, & futurum aliquid cum temporis intervallo denunciat. Ideoque aliquando etiam pro re inani, falſa atque ridicula ponitur. *Prodigium*, etiamſi & naturaliter ſit, atque

dictiones & Præſenſiones rerum futurarum quid aliquid aliud declarant hominibus, niſi ea, quæ fiunt, oſtendi, monſtrari, prædici. Ex quo illa *oſtenta*, *monſtra*, *portenta*, & *prodigia* dicuntur. Eſt tamen interdum, ut priora duo latius accipiantur, & *oſtentum* ſignificet omne contra naturam cujuſque rei factum genitumve; *Portentum* (1) quicquid mirum & inuſitatum evenit. In *oſtento* raritas admirationem facit; in *monſtro* rectus Ordo naturæ vertitur; in *portento* differentur Eventus, in *prodigio* detrimentum ſignificatur. Lucil. XV. Satt. 171. Multa homines *portenta* in Homero verſificata *monſtra* putant, quorum inprimis Polyphemus ducentos cyclopas, coelites, & porro huic majus bacillum, quam malus navis in corbita (2) maximus ulla.

Otiosum *eſſe nihil* & *agere* differunt. Plin. I. ep. 9. Satius eſt, *otioſum eſſe*, quam nihil agere. Cic. Phil. X. otioſo vero, nihil agenti privato, quantum imperium ſenatus dedit. *Otioſum eſſe* proprie notat ab ordinario ac moleſto labore interquieſcere, & vel muſis, vel aliis jucundis rebus operam dare, *nihil agere* vero tempus ſine ullo labore, ſive moleſto, ſive jucundo tranſigere. Pli-

atque perſæpe evenit; ſemper tamen mali quid præſagit. Quapropter & prodigium quidam dictum volunt quaſi porro agendum. *Monſtrum* proprie fit contra naturam, ut ſi homo cum bruti capite pedibuſve naſcitur, quæ & præmonſtra aliquando dicuntur, quaſi porro aliquid monſtrantia, ſive monentia.

(1) *Portenta* rerum fieri dicuntur, cum ſolida corpora raro ſe oſtendunt, ut cometæ, turbines, barathra, item ſereno cælo fieri tonitrua. *Oſtenta*, quæ tantummodo oſtendunt, *monſtra*, quæ perſpiciunt, quæque remedio purgantur. Feſt. R.

(2) Corbitam genus Navigii tardum & grande denotare, Nonius ad h. l. fol. 258. fac. b. haud ineptus Auctor eſt.

Plinii locum ita interpretatur Geſnerus in theſ. voce otioſus. Quieti animi & bonis litteris vacare nullis negotiis moleſtis impeditum, melius eſt quam fruſtra & nequidquam occupari, movere, ſed nihil promovere, conf. Dornmejer de vitioſo Cic. imit. §. 47.

Ovare minus erat, quam *triumphare*. Nam ſi bellum, quod jam confectum eſt, non fuiſſet ab initio hoſtibus indictum, aut ſine ſanguine confectum, non dabatur *triumphus*, ſed tantum *ovabant*. Bacch. 4. 9. v. 146. 150. Vid. etiam Alex. ab Alex. lib. VI. cap. 17. R.

Ovile & *ſepta* eamdem rem notant, & pro ſynonymis habentur. Servius ad Virg. ecl. I. 34. ita: *Septa proprie ſunt loca in campo martio incluſa tabulatis, in quibus ſtans populus romanus ſuffragia ferre conſueverat. Sed quoniam hæc ſepta ſimilia ſunt ovilibus duo hæc invicem pro ſe ponuntur, ut hoc loco Virgilius. ſepta pro ovilibus poſuit.* Sunt tamen, qui tuentur, locum ſuffragiorum in campo martio diverſa ratione modo ovile, modo ſepta dici. *Ovilis* nomine gaudebat, quod incluſus erat tabulatis. Idem ſeptorum nomen habebat, ex quo ſeptis erat circumdatus marmoreis, de quibus Cic. ep. ad Att. IV. 16. *Efficiemus rem glorioſiſſimam. Nam in campo martio ſepta tributis comitiis marmorea ſumus & tecta facturi, eaque cingemus excelſa porticu, ut mille paſſuum conficiatur. Simul adjungetur huic operi villa etiampublica.* Conf. Borrichius de ant. urb. fac. c. II. §. 6. & Nardinus L. VI. c. 6.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google